

SVOBODNÉ ZEDNÁŘSTVÍ.

DLE PRAMENŮ

SESTAVIL

VILÉM SLADOMEL.

(S ÚCHVALOU NEJD. BISK. KONSISTOŘE V HRADCI KRÁLOVÉ VÝNOSEM ZE DNE
9. PROSINCE 1892 Č. 5115.)

✻ DÍL I. ✻

V PRAZE.

Nákladem vlastním. — Tiskem Cyrillo-Methodějské knihtiskárny V. Kotrba.

1895.

JEHO MILOSTI

NEJDŮSTOJNĚJŠÍMU PÁNU

PANU

EDVARDU JANU N. BRYNYCHOVI,

BISKUPU KRÁLOVÉHRADECKÉMU,

V SYNOVSKÉ ÚCTĚ

PŘIPISUJE

SPISOVATEL.

Obsah dílu prvního.

Úvod — Předmluva. — Prameny	Strana 1—10
-----------------------------	----------------

Oddíl I.

Krátký přehled dějin moderní humanity ve filosofii a literatuře 11—82

Přechod ze středověké čili scholastické filosofie do filosofie moderní .	11—13
A) Anglický deismus	13—30
B) Falešná humanita ve Francii :	32—49
C) Falešná humanita v Belgii, Holandsku, Savojsku	50—52
D) Falešná humanita v Německu .	53—61
E) Filosofie novodobá v Anglii .	62—64
F) Filosofie novodobá ve Francii	65—68
G) Falešná filosofie v Itálii . .	69—71
H) Falešná filosofie v Německu	72—82

Oddíl II.

Svobodného zednářství pojem, formy, rozdělení, tajemství zevní, vnitřní organisace a statistika od 83. do 147 str.)

A) Svobodného zednářství 1. pojem, 2. jméno a 3. původ	83—87
B) Jak se dělí svobodné zednářství	88—89
C) Jak zednářství rekrutuje členy do svého spolku	89—90
D) Jakým způsobem stává se někdo 1. učenníkem, 2. tovaryšem a 3. mistrem modrého zednářství	90—91
Obřady při přijetí .	91—97
E) O 18. stupni škotského zednářství, jenž se jmenuje „rytíři růžového kříže“	97—98
Stupeň 30. Rytíři „Kadoš“	98—108
F) Řád illuminátů	108—114
G) Zednářská tajemství	115—123
H) Zednářské hostiny	123—124
I) Zednářství pravé, skryté a tajné .	125—128
K) Zednářství bílé čili ženské	128—132
L) Svobodného zednářství vnitřní zařízení .	133—137
M) Statistika zednářská	137—142
N) Zednářské prstonárodní spolky	142—143
O) Zednářské časopisy	143—146
P) Lóže židovské	146—147

Oddíl III.

Poměr svobodného zednářství k věroukám vůbec a katolické zvláště (od 148. do 216. str.)

A) Věrouka humanity jest věroukou zednářskou 151—159
B) Poměr humanity a) k radikalismu, b) k liberalismu 159—163
C) Humanita moderní jest a. protikřesťanstvím a b) moderním po- hanstvím 164—166
D) Poměr soudní církevní moci oproti moderní humanitě 167—216

Oddíl IV.

Poměr svobodného zednářství k věroukám vůbec a katolické zvláště (od 217. str. do 261.)

A) Mravouka zednářské humanity jest všeobecná čili na pouhém rozumu se zakládající 219—223
B) Mravouka zednářská jest neodvislá 223—227
C) Mravouka zednářské humanity jest čistě lidskou 228—233
D) Humanitní mravouka jest přírodní 233—239
E) Zednářská humanita nezná žádného potvrzení a popírá nesmrtnel- nosti duše 239—247
F) Zednářská humanita zekřesťanuje a znemravňuje celá množství 247—258
G) Mravouka zednářská zná jen jeden cíl — smyslnou požívavost jakožto mohutný prostředek znemravnit lidstvo vlivem vysokých stupňů zednářských 258—261

Oddíl V.

Poměr svobodného zednářství ku církvi vůbec a k církevnímu kněžstvu zvláště (od 265. str. do 303.)

A) Boj zednářů proti církevnímu kněžstvu 265—270
B) Boj zednářů proti papežství 270—279
C) Boj zednářů proti katolické církvi 279—287
D) Boj zednářů proti svátostem a obřadům katolické církve 288—292
E) Boj zednářů proti křesťanství vůbec 292—303

Předmluva.

Církev Ježíše Krista trvá už na 19. věk. Dějiny její mají
a) ráz utrpení a b) ráz vítězství.
ad a) V utrpení církve Kristovy jest opět rozeznávati:

- a) dobu utrpení vnějšího, a
- β) dobu utrpení vnitřního.

a) Co se týče této doby, veškeré útoky na církev J. Krista měly účelem zničiti její členy.

První tři století trvání církve Kristovy jsou označena krví.

Od Nerona po Galeria Maximiana bylo křesťanům přestáti jedenácte krutých pronásledování a to: v I. st. dvě, ve II. tři a ve III. st. šest.

Suetonius, Tacitus, Flavius Clemens, Plinius, Granius, Minutius Fundanus, Melito Sardensis, Publ. Licinius Valerianus, Julius Capitolinus a přemnozí jiní (o křesťanských mlčíme) svědkové pomněli ve svých spisech oné doby, kdy krev mučenníků stala se semenem křesťanů nových. Caesarové římstí domnívali se, že — bychom užili slov Tacitových — zahladí »pověru« křesťanskou »zuby šelem, křižováním, ohněm a v době noční že si rozžehou smolou natřená živá těla křesťanů místo světél — —«

Než kde že jest ohromná moc římského císařství? Žezlo tyranů spráchnivělo, trůn překocen, vítězní orlové Kviritů zmizeli, vítězné zbraně zničil rez, a hrůza a síla mocných světovládců římských po-
minula — — —

A církev Kristova? — Zvítězila!

β) Doba vnitřních utrpení církve Boží jest daleko delší, trávaje už téměř po plných 19 století. Proti Božím evangelium povstali odpůrci, zakladatelé a původci bludův a kacířství. Od fariseů, nesmířitelných to nepřátel nauky Kristovy, až po dobu naši nebylo ani jednoho století, jež by nebylo svědkem, kterak násilí drásalo něvěstu

Kristovu. Od Šimona Maga až ku moderním atheistům 19. století vypovídán byl boj Bohu útoky na věrouku a mravouku katolické církve. Jako příboj vln bijící o břeh skály — tak sáпали se nepraví kristové a falešní proroci na skálu Petrovu. Od židovského »ukřižuj!« až po moderní »écrasez l'infâme!« kolik tu utrpení nastalo matce od nevěrných dítek vlastních i od odrodilcův — a tato — zvítězila!

Brány pekelné jí nepřemohly.

V lesku nadpozemské záře a jsouc obklíčena gloriolou nebes, vévodila a dosud vévodí církev Boží — matka dětem, učitelka národům, rozhodčí sváricích se

Než — tu jakoby na povel tajemné moci vyrojili se proti ní nepřátelé noví, daleko nebezpečnější všech dosavadních. V pravici nesouce jed a dýku, jež žíznil po krvi křesťanské, a v levici majíce evangelium vylhané »humanity«, počali v 18. století boj proti ní — svobodní zednáři. Aera jejich značí pro katolickou církev soujem utrpení vnějších i vnitřních. Opovrhše Bohem, sami usedají na trůn Boží veleby, boří chrámy, vyhánějí kněze, boří trůny »z Boží milosti«. Opora víry a církve zlomena, církev úpí ve svých údech, Antikrist jása . . . Zednáři číhají u bran Vatikánu, čekajíce na smrt velekněze, jež u vlastním jeho sídle vězní . . . Vetřeli se do škol vymýtiti z dětských srdcí lásku a úctu ku památce Kristově. Zavedli mnohoženství, přetrhše něžný a posvátný svazek milostného svátostního manželství . . . Vyhánějí křesťanské vladaře z dědičných trůnův, otvírají si státní pokladny, píší podvrtné zákony, stali se postrachem majetné třídy, ozbrojivše nevědomou, lehce zápalnou luzu strašlivou zbraní — nevěrou — — —

Tajná, neviditelná ruka vede v boj tyto pluky proti všemu, co jest křesťanské. Nastal zápas tmy se světlem, lži s pravdou, násilí s právem, revoluce s odvčkým křesťanským společenským řádem.

ad b) Kdo zvítězí v tomto hrozném boji?

Χριστός νικᾷ. Kristus zvítězí. Církev, řád, pravda, právo, světlo zvítězí. Kristův kříž zvítězí, ten pošlapaný, uplvaný, zneuznaný kříž, jež církev — dříve slavená a vítězná vloživši na ramena věrná, v boj nese proti mečům nepřátelským. Přijde čas, kdy oklamané, svedené, zvučnými ale jalovými sliby pozemských hodů z ovčince Kristova vylákané lidstvo, poznajíc chybu svoji, zpět se vrátí ku svému pastýři jako druhy k otci svému — marnotratný syn!

Úvod.

Gím jest svobodné zednářství?

Na tuto otázku podává odpověď tato kniha celým svým obsahem, jenž čerpán jest z těch nejdůkladnějších a nejspolehlivějších pramenů, které pojednávají o svobodném zednářství.

Spisem tímto, jež nepsala žádná náboženská nesnášlivost anebo nízká nenávisť, nýbrž povinnost »hájit pravdu a právo,« — spisem tímto, jenž není ničím jiným než snůškou a překladem příslušné látky, jak se hodila k soustavnému vylíčení významu a činnosti svobodného zednářství, má býti vyplněna velmi citelná mezera v literatuře české.

Že na první místo (I.) položen jest stručný přehled filosofie moderní (nejmė dle výtečné knihy Stöcklovy »Geschichte der Philosophie«), stalo se proto, by soudný čtenář byl uveden na pravou stopu, chtěje vypátrati kolébku svobodného zednářství.

Dále (II.) vylíčen jest stručně svobodného zednářství pojem, původ, vnitřní organisace a formy, rozdělení, tajemství a statistika.

Po té následuje jeho poměr ku věroukám vůbec a katolické zvláště (III.), poměr ku mravouce vůbec a katolické zvláště (IV.) a ve stati další (V.) poměr jeho k církvi a kněžstvu. Objemná další stať (VI.) líčí poměr a činnost svobodného zednářství ku školství. Skupina další vyličuje zednářský boj proti monarchiimu (VII.), zednářskou touhu po státu humanity (VIII.), poměr jeho k říši Rakousko-Uherské (IX.) a končí pojednáním, jakou úlohu hraje svobodné zednářství v otázce sociální (X.). Poslední (XI.) oddíl podává některé dodatky jakožto příslušné zaokrouhlení celku.

Na povolané kritice české jest, by dílo toto, jehož důležitosti nikdo v dobách přítomných upřítí nemůže, posoudila a české veřejnosti úsudek svůj podala nestranně a objektivně.

Na konec budiž připomenuto, že veliký biskup mohučský, Emanuel svobodný pán z Ketteler-ů, napsal, že jest to povinností celých akademií, by co možná nejdůkladněji obíraly se otázkou svrchu položenou, jelikož jedinec k obrovskému dílu tomu, maje podati veřejnosti knihu zcela důkladnou a absolutně dokonalou, naprosto nepostačí. ¹⁾ To budiž upřímnou omluvou, nalezne-li povolání a soudný i kritik i čtenář některé nedostatky v této knize, jež, byvši zbudována na velmi širokém základě, z důvodů na snadě jsoucích, téměř o plné dvě třetiny zkrácena býti musila.

¹⁾ Viz jeho spis: „Autorität und Kirche,“ 4. Aufl., S. 230.

Prameny.

- »*Les sociétés secrètes et la société ou philosophie de l'histoire contemporaine* par N. Deschamps«, Avignon, Seguin Frères, 1880.
- »*Der Götze der Humanität*« od M. Pachtlera, Freiburg, Herder, 1875.
- »*Der stille Krieg gegen Thron und Altar*«, od téhož, Amberg, Habel, 1876.
- »*Die innere Unwahrheit der Freimaurerei*«, od Dra. O. Beuren-a, Mainz, 1884.
- »*Die drei Puncte-Brüder*« (z franc. Leona Taxilla »Les Frères Trois-Points«) 1886-7, Freiburg in Schweiz. (2 díly).
- »*Der Hammer der Freimaurerei am Kaiserthron der Habsburger*«, od Annularia Osseg-a, Amberg, Habel, 1880.
- »*Geschichte des philos. und revolutionären Jahrhunderts* ... od Dra. Wil. Binder-a, 2 díly, Schaffhausen, Hurter, 1844.
- »*Interessante Enthüllungen*«, brožurka ve Vídni.
- »*Die Schulfrage*« od L. z Hammersteinů, Freiburg, Herder, 1877.
- »*Historische und moralische Studien über den Zustand der europäischen Gesellschaft um die Mitte des 19. Jahrh.*« 1846 (francouzsky napsal J. kníže Polignac).
- »*Listy psané svobodnému zednáři*«, z franc. přeložil T. Ak. Šober.
- »*Kann ein gläubiger Christ Freimaurer sein?*« od bisk. Em. z Kettelerů, Mainz, Kirchheim 1865.
- »*Brief an Minister Minghetti*«, z franc. od bisk. Dupanloupa, Neuburg, 1875.
- »*Die Freimaurerei*«, z franc. díla Felixe Dupanloupa přeložil C. Sickinger, Mainz, Kirchheim 1875.
- »*Die Freimaurer, was sie sind, was sie thun und was sie wollen*«, z franc. díla M. de Segur-a překlad německý, Mainz, Kirchheim, 1878.
- »*Magazin der Beweisführung für Verurtheilung des Freim.-Ordens*«, Regensburg, napsal E. E. Eckert, 1867—84.

»*Die Frage der staatlichen Anerkennung des Freim.-Ord.* od téhož, Wien, 1862.

»*Die Freimaurerei in ihrer Stellung zur Gegenwart*«, od téhož, Leipzig, 1852.

»*Handbuch der Geschichte der Philosophie*« od Dra. Stöckla, Mainz, 1892.

Různé časopisy, najmě »*Correspondenzblatt*« (Wien), »*Salzburger Kirchenblatt*«, »*Kathol. Kirchenseitung*« (Salzburg), »*Laacher Stimmen*« (Freiburg, Herder), »*Gegenwart*« a j. ¹⁾

¹⁾ Tuto budiž připomenuto plnou vděčností, že nakladatel pan Herder (Freiburg) spisovateli veleochoťně povolil i překládat i čerpati z knih svrchu označených a jeho nakladatelstvím vydaných.

I.

Krátký přehled dějin moderní humanity

ve filosofii a literatuře.

Motto „Wenden wir uns an Voltaire, Rousseau, Mably und die übrigen Philosophen und fragen sie: „Wer seid ihr? Wie seid ihr auf die Welt gekommen? Welches ist euer Stammbaum? Wessen Söhne seid ihr? Wir treiben keine Polemik, sondern halten uns einzig und allein an die Geschichte.
J. Gaume's „Revolution“.

A.

Přechod ze středověké čili scholastické filosofie do filosofie moderní.

Středověká čili scholastická filosofie byla s nepatrnými výjimkami rázu naprosto křesťanského, uznávajíc správně dva veliké pořady, jež stojí před námi jako nepohnutelná skutečnost: filosofie ta totiž uznávala v oboru poznání přirozenou i nadpřirozenou pravdu, v oboru lidského jednání přírodu i milost, ve společenském pak životě dva hlavní ústroje — stát a církev. Tyto dva pořady vinuly se k sobě tak sestersky, že theologie a filosofie — ač v theorii dobře se od sebe liší — přece v praxi hlásaly jednu a tuže nauku. Anyt pak příroda i zjevení mají původ od téhož Boha všemocného a všemoudrého, nemůže mezi nimi stáovati žádného vlastního rozdílu odporného. Filosofie, čili přirozené vědění, a bohosloví, známost to věcí nadpřirozených, nestojí si v cestě, nýbrž naopak vzájemně se podporují; lidské myšlení hledí, pokud možno, našemu rozumu poněkud blíže vyložití články víry a dokázati svrchovanou jich rozumnost aneb aspoň, kde to konečnému duchu, neprůhledno, prohlásiti předhůzky proti tomu činěné za neodůvodněné. Tolikéž i zjevení slouží přirozenému přemýšlení za pochodeň, by nezbloudilo na širokém a úskalí plném moři lidského poznání, padnouc do víru dobrodružného blouznění. Víme dobře, že už dítě nalézá na jedné stránce svého katechismu více pravd, než jich jest obsaženo v celé řecké filosofii.¹⁾ I v obyčejném životě docházíme přesvědčení, že předměty, na něž byli jsme učiněni pozorní teprve dalekohledem, lze nám později rozeznat i pouhým okem. Podobně objasnila i křesťanská nauka lidskému přemýšlení a bádání mnohé pravdy.

Převládající ideou středověku byl dvojitý universalismus: předně universalismus světského panství, zastoupený nejvyšší hlavou římsko-německé říše, a za druhé universalismus duchovní moci, jejíž hlavou a střediskem byl náměstek J. Krista v Římě — čili krátce: římský císař a římský papež. Ovšem v tomto

¹⁾ Památka jsou o tom slova nešťastného a nevěřícího filosofa Jouffroi-e (viz: A. Neutův spis „Attentats de la Fr. M. a l'ordre social,“ Gand 1869, p. 89 ...

universalismu — jak patrnó — byl skryt dualismus, jenž však byl toho rázu jako základ, pružiny a životní pramen veškerého našeho stvoření. Dualismus ten byl jedinou mravní jednotností a můžeme jej porovnatí dobře s odstředivou a dostředivou silou kulatých těles, s jasnem a temnem jednoho dne, s duší a s tělem jediného člověka, s myšlénkou a činem, s ideálním »bytím« v čase a skutečným »stáváním-se« ve prostoru, neb, abychom užili mravního výroku, s dušezpytnými protivami, jichž pramen jest jediná a táž duchovní mohutnost.

Středověk obral si úkolem zříditi světovou křestanskou říši, jejíž střediskem byl by Řím, ale už při samém řešení úlohy té objevily se dva dualistické pojmy: církve a stát, papež a císař, duchovenstvo a laikové a j. Příčinou toho bylo světské panství, jehož bylo třeba oběma pojmy pro svět zevní; prostředky ku vedení pře o to byly ovšem také dvojího druhu: církve měla duchovní čili kanonické, stát pak římsko-světské; stát volal do zbraně, církve do klášterů, stát bojoval pěstí, církve svědomím.¹⁾ Toto komitání mísek vázkových bylo nutno, jelikož jen z řevnivosti různých sil právě povstává život, pohyb, síla, vzdělání a zlepšení tak, jako z nesouladu různých tónů vychází soulad a souzvuk. Ovšem na zemi žijí jen lidé, a tito, byt zastávali sebe světějších úradů, jsou přece jen lidmi; proto jest dobře, že jedna moc druhé jaksí vyměřuje hranice, v nichž slušně jest jim se držeti. Podobně bylo dobře, že ve středověku oba činitelé křestanství, papež a císař, tak se k sobě chovali, jak se až po dnes chovají zákonodárci ve státech ústavních — ale toho nutno želeti, velmi želeti, že papež i císař, místo aby každý ve svém oboru působil, upadali v opravdové nepřátelství, občasně navzájem potírajíce se bojem, což ovšem musilo skončiti jen tak, že jeden z obou — padl. Církve, byvši vystavěna na skále, ač byla mocně ztýrána, přece nebyla přemožena; naopak římskoněmecký stát rozpadl se tak, že mnohé jiné moci zbudovaly a rozbily na rumech jeho své nové stany. Papežství trpělo církevními reformacemi, císařství sociálními revolucemi. Červená nit, táhnoucí se těmito dějinnými obdobími, jest: nedostatek věrnosti a víry, ponížení svatých věcí, odtržení se rozumu lidského od božského. Jednotlivci vybavili se od mistra, jednotlivci odtrhli se od církevního střediska, lidské »já« počalo se probouzet u osudného stromu poznání vlastní síly, moci, nezávislosti...

To byla půda, na níž vyrostlo býlí falešné filosofie. Sotva to let po církevní revoluci, již Dr. Martin Luther v 16. století v Německu byl vyvolal, nastoupily převraty a změny v dosavadním směru filosofickém. Tyto změny rozlily se ve formě dvou mohutných proudů po krajinách evropských a nalezly v tajném spolku svobodných zednářů svoje zřízení, upravení a rozšíření. Zde se osvědčila dějinná zkušenost, že nic nezasahá do života i jednotlivcův i celých národů tak mocně a hluboko, jako náboženský blud, a že z náboženských revolucí rodí se zcela logickým pochodem revoluce vědecké, z těchto politické a z těchto opět společenské, až lidstvo posléze se octne před zhoubnou propastí.

¹⁾ Čti Dr. Wil. Binder-a „Geschichte des philosophischen und revolutionären Jahrhunderts“ — Schaffhausen, 1844., Theil I., S. 4.

Základní rys těchto filosofických změn čili vědeckých převratů, jejichž původ odvozovati dlužno v první čtvrtině 17. století, a jenž dosud bují, jest sesazení osobního Boha a dosazení samozvaneckého člověka — t. j. bohoslužby humanitní — s její heslem: »Ego (homo) tibi (Deo) non serviam!« — na trůn sesazeného Boha.

Moderní filosofie vzešla *a)* ze sensualismu a *b)* z empyrismu.

ad *a)* Tento sensualism odtrhl lidský zrak s jasných nebeských výšin osobního a nadpozemského Boha a obrátil jej ku skutečným, smysly poznatelným věcem; všeho duchovního jakožto neviditelného a vyššího si nevěšmáno, zapomínáno a popíráno — jen člověk tu zůstal jakožto jediný a nezodpovědný velitel a — modla humanity byla hotova.

ad *b)* Lidský duch bloudě semo tamo po široké cestě empyrismu čili lidské zkušenosti, byl neuspokojen, hledal tudíž v lidském »já« nejvyšší základ všeho jistého poznání, vši pravdy, ba všeho bytí. Filosofie, jak se rádi Němci vyjadřují o tomto stadiu, prý se prohloubila. Odtud povstal rationalismus, na jehož konečném bodu rozšířil se pantheismus, jenž hlásá, že lidstvo jest poslední božskou věcí, jež na světě zůstala.

Naše moderní filosofie vyprostila lidského ducha ze závazku se zjevným Bohem, ba i s každou ideou osobního a nadpozemského Boha. ano posléz osvobodila jej i vši závislosti, odňavši mu pod nohama veškeren zevní svět a představivši mu v lidském »já« utvořenou ideu jakožto věc jediné bytnou, trvající a božskou.

»Eritis sicut dii!«

Ale právě v okamžiku, kdy bídný zrozenec z prachu sebe samého zbožňuje, právě tak jest hoden politování jako staropohanský císař římský, když jeho mrtvola při oslavování jeho za »boha« — hořela na hranici.

Stopujmež tedy stručně kroky této moderní filosofie v její různých směrech a odstínech v rozličných zemích evropských, vizme zásady této filosofie a pak — uvážice, že všecek tento společenský kal, hyzdící dějiny 16., 17., 18. a 19. věku, soustředil se v jednom obrovském bahnisti, totiž v zednářském spolku, dobře poznáme, jak jedovatými zbraněmi na nás útočeno a jak všeobecného odporu třeba — bychom se ubránili.

Anglický deismus.

Ačkoliv bývá Německo považováno všeobecně za kolébkou reformace, a Martin Luther její viditelným zakladatelem, nicméně přece jest to britský ostrov, jenž může honositi se tou smutnou slávou a předností, že zvlášt od vystoupení Wiklefova povolán tu do života protestantismus a vše, co s ním souvisí. V Německu bylo lze spíše zakryti pravé pohnutky odpadnutí od katolické víry jakýmsi duchovními záminkami než v Anglii, kde Wiklef — dle Rottek-ova výroku nejprvé z ostychu před domácí církevní mocí svěřil svobodu veškeré církve moci světské — čímž provoláno tajné heslo, jež odvodilo lakotné a panovačné myslí od věrnosti ku katolické církvi.

Teprve po dvou stech letech mělo sítě, jež Wiklef byl rozsil po britském ostrově, vzejítí pomocí korunovaného vzteklivce. Dějiny britských náboženských a církevních přeměn ukazují nám velmi zřetelně propast vášní a nedůstojné pohnutky, jež snížily víru křesťanskou na státní a dvorní šat, jež bylo lze zaměnití s jiným oděvem jinakého střihu. Anglie byla kolébkou onoho zástupu materialistických nepřátel mravního zákona, kteří, drze v posměch uvedše vše svaté, vlili jed lží a křivé přísahy i do politického života národů.

Stalo se to takto: Jindřich VIII., král anglický totiž, proživ s Kateřinou Aragonskou, manželkou svého zvěčnělého bratra, plných dvacet let v pravoplatném a dětmi požehnaném manželství, zamiloval si krásnou dvorní dámu Annu Boleynovou, která nechtěla býti po vůli panovníkovi, nýbrž pouze manželé. Podrážděného panovníka napadla děsná myšlenka; pomýšlel totiž na to, kterakby dosavadní své manželství, jehož došel papežskou dispens od švakrovství, zrušil. Nic nebylo s to, odvrátiti jej od tohoto úmyslu, marny byly prosby manželčiny, marno úpění dcer, jež měly pozbyti práva legitimacy. Jindřich našel dost úslužných bohosloveckých fakult a učenců, kteří papežskou dispens, již před 20 léty manželství jeho s Kateřinou Aragonskou bylo potvrzeno, prohlásili za neplatnou. Římská kurie, ač dlouho odkládala s rozhodným krokem oproti králi, dobře vědouc, že rozhodné její slovo »non possumus« bude příčinou hrozných a neblahých roztržek v církvi, — oznámila posléze panovníkovi, že posvátné platnosti jeho manželství s Kateřinou zrušiti nelze. Stalo se, čeho se římská kurie obávala. Jindřich pozvedl se nade všeliké zákony božské i lidské, prohlásil se reformátorem, a jedinou nejvyšší hlavou nové anglikánské církve.¹⁾

Jindřich, nová to a nejvyšší hlava anglikánské církve, otočiv se některými uplacenými nebo donucenými kanonisty, prohlásil dispens ku sňatku se vdovou po svém bratru, jenž s Kateřinou Aragonskou neměl žádných dítek, za neplatnou **dle** zákona Mojžíšova (V. 25. 5.). Ani výroky sv. písma (Ruth, 4. 5.), ani evangelické výroky Nového Zákona (Mat. 22. 24., Mar. 12. 19. — a Luk. 20. 28.) mu nedostačily, poněvadž nechtěl. I zrušil tedy sám o vlastní své vůli vlastním rozhodnutím manželství své, dvacet let trvajcí ne dle, nýbrž proti Mojžíšovu zákonu a vstoupil do manželství druhého. By pak ušel kanonickým trestům církevním, postavil se v čelo anglického církevního rozkolu, působil vši svojí královskou mocí na poddané, by jej uznali nejvyšší hlavou nové rozkolné církve. Donutiv podržené duchovenstvo, by jej uznalo ochráncem a nejvyšší hlavou anglikánské církve, přinutil také prodajný i poddajný parlament, aby odřekl papeži všech dalších příjmů z Anglicka.

¹⁾ Člověk, jenž má tolik smělosti, že se prohlašuje býti nejvyšší hlavou i v církevní i v politické příčině, chtěje býti neobmezeným, nezodpovědným pánem v obou těchto příčinách, dává lidstvu právo, by o něm soudilo, že jest buď tyranem nejhrubšího zrna, nebo politování hodným — bláznem. Uvádíme pouze jeden příklad historický. Když zvrhlého Caracally zvrhlejší ještě matka vybizela syna ku krvesmilství (mezi nim a sebou), tento pak z náboženského studu váhal, nutkala jej matka těmito slovy: An necis, te imperatore esse, et leges dare, non accipere?^a

Jakého charakteru Jindřich byl, vysvitá z toho, že ještě do nedávna byl horlivým katolíkem a rozhodným nepřítelem Lutherovým, začež dostalo se mu od papeže Lva X. lichotivého a čestného názvu «defensor fidei». A nyní? Okouzlen byv slíbenou tváří Anny Boleynovy, dopustil se nesmírné řady zločinů jen proto, že mu papežský stolec v jeho vášních odpíral. Znepřáteliv se s Římem i s Lutherem, a nechtěje dáti za pravdu ni jednomu ni druhému, prohlásil se sám za nejvyšší hlavu nové, rozkolné, anglikánské církve.¹⁾ A tu nastaly v Anglii časy tak děsné, jakých jen málo vykazují dějiny. Vraždy, popravy, násilnictví, zabrání duchovních obročí, zabavení majetku těch, kteří zůstali věrní katolické církvi, udavačství, mučení, věznění a pronásledování rázu nejděsnějšího, rozkoly, kralovražda (Marie Stuartky...), toto vše jediným mocným vírem vířilo na pozeňnaném ostrově anglickém.

Tak zráló ono pověstné ovoce stromu caesaropapistického Jindřichova směru, ono ovoce, které nikdy nepomine tam, kde zneužíváno náboženství ku pouhému nástroji panovníkové, a kde se vnucuje lidskému svědomí neberná mince policejního křesťanství místo zlata božské pravdy. Strašlivě byli pronásledováni přívrženci katolické víry i jiní jinověrci, kteří přísne nepřistoupili ku dvorské (anglikánské) církvi. Tento tlak způsobil ovšem i přirozený odpor zdola. Povstali totiž »presbyteriáni«, kteří žádali demokratickou církevní ústavu, přisuzující u věcech církevních moc synodě a ne panovníku; neodvislí čili »independenti« pokročili dále, završše jednotnou organizaci církve anglikánské a přisuzující každé jednotlivé obci plnou samostatnost u věcech církevních; nejdále však odvážili se »Levellers«, kteří, důsledně provádějící svobodný ten postup, učili, že každý jednotlivec u věcech víry jest neobmezeným pánem. Každá strana snažila se, by si přisvojila moc cestou fanatického násilí; nekonečnými i náboženskými i politickými zmatky byla celá země rozervána až do té doby, kdy na popravišti padla hlava Karla I. (30. dne měsíce ledna 1649.) Přirozeným následkem těchto hádek u mnohých byla ta okolnost, že si zoškličili všechna náboženství vůbec a každé zvláště. Tím se

¹⁾ O povaze Jindřicha VIII. napsal Rottek, katolicky smýšlející protestant, že „byl otrokem svých měnicích se vášni a choutek, že se vyznamenával pouze násilnictvím. Jsa z počátku přítelem papežovým, že po té od něho odpadl, prohlásil se za hlavu církve anglikánské. Základní věty této církve — pravi Rottek dále, — v podstatě nejvíce katolické — byly v 6 článkách králem a parlamentem prohlášeny za zákon; trest smrti určen byl všem poddaným, kteří by přísne této víry se nedrželi: církevní statky byly zabaveny ve prospěch koruny. Za Jindřicha VIII. přidal se lid a celý národ otrocky k víře anglikánské. Parlament bověl všem libůstkám a nespravedlnosti králové, potvrzuje všecky výbuchy jeho zutivosti, jelikož byl prost všech citů pro čest a právo!“ — „Kdežto reformace u všech národů počla z lůna lidu, jsouc dílem vlastního, rozděleného přesvědčení nebo blouznění, způsobil ji v Anglii král, poručiv odloučiti se od církve římské. On předepsal formulí víry, jeho choutky platily pro národ za pravidla svědomí. Jen ten byl pravověrným a jen ten prost velezrády, kdo mu bez odmluvy potakal. Lutheráni a kalvinisté neméně než římská katolici byli nenáviděni jeho zákonem a všichni bez rozdílu propadli katově sekerě. I katolici i protestanté byli vedeni na popravu na jednom a též provazu. Skřípec konal mučící dílo zhusta bez výsledku a vyšetřování i na těch nejslechetnějších a nejpřednějších rodinách v obém pohlaví.“

mohlo ovšem státi, že vznikl deismus, čili svobodné rozumování u věcech víry. (Pachler »Götze der Humanität...«, str. 54.)

Bylo-li Anglicko se svým, v sekty se třídicím obyvatelstvem, nešťastným dědictvím, jež přešlo od Tudorů na Stuary, a byla-li škraboška, již tito poslední přikrývali svá náboženská přesvědčení, pouze čímsi vynuceným: tu z toho průvodno, že panovníci z rodu Stuartův poroučeli mnohdy z nesmělosti a slabosti, by ubozí katolíci byli týráni, čehož by se byli nikdy neodvázili panovníci rozumní a citelní. *Ano na Stuartovcích mnohých lží těžká vina, že vydávali v posměch zhusta své katolické občany jen proto, by parlament, katolikům nepřítivý, přehlédal takto tím spíše jejich dřívější politické chyby, jich marnotratnost a nevlasteneckou diplomacií. A což bylo ještě s větší chybou, Stuartovci považovali náboženství za věc vedlejší, za to však politický absolutismus za věc hlavní, spojivše se povlovně s různými stranami, by tak tím spíše a dříve dosáhli tohoto cíle, — politického absolutismu.* Najmě přidržovali se dvorní anglické církve, jež hlásala naprostou slepou poslušnost, čehož se katolíci, poslušní pánů svých jen u věcech dobrých, ovšem přidržeti nemohli. Katolíci byli sice jako všude jinde i v Anglii výbornými poddanými, ctíce vrchnosti i zákony, nikdy však nehájili oddanosti nemírné a bez vyššího sebevědomí, jelikož ctí něco vyššího než zvůli panovníčí, totiž učení církevní, jež založil Ježíš Kristus. Katolická církev vyžaduje od pána i poddaného stejnou úctu k zákonům náboženským, poutajíc tím nad míru moudře i přehnané choutky přepjatých demokratův i bezmeznou zvůli autokratův. Katolická církev zrušila otroctví, ona jest pečliva toho, by vše neutonulo v terroristickém moři politického násilí, katolická církev má svědomí a působí na svědomí, onať byla zosobněním svědomím středověku. Proto snažili se porušení dvorové o to, by se zbavili tohoto obtížného svědka. To se jim podařilo z části reformací, anoť nové učení, chráněno jsouc politickou mocí, musilo státi se úslužným svým ochráncům a obětovati jim svéspravnou svobodu. Reformace zplodila nový směr filosofie, jež zahrnula se na dvorech panovníčích a mezi vysokými stavy, poněvadž se dle její zásad velmi příjemně žilo; tento směr šířil se úžasné také ve vrstvách nižších. Z počátku ovšem sami panovníci nepozorovali velikosti tohoto nebezpečení, jež ohrožovalo vlastní jejich bytí, a to bylo příčinou, že tento směr zhoubné filosofie mocně se rozplízoval, požíraje — tělo i ducha. Dokladem toho jsou dějiny anglické, neboť brzo po vypuknutí revoluce církevní vypukla v Anglii ruku v ruce revoluce politická a s tou zcela logický revoluce filosofická a literární. Revoluce tato pozvedla se proti kladnému, byť i tu a tam poprotestantštímu církevnímu učení a proti scholastické filosofii. Schlosser ve své »Geschichte des 18. Jahrhunderts« napsal, že povstal druh spisovatelů, kteří všecken důvtip svůj obrátili proti dosavadnímu učení (t. j. katol.); poznáme ovšem, že rozhodný útok vyšel z Francie a Německa, nicméně však zbraň, zbroj, látku i počátek boje dlužno hledati v Anglii. Jelikož Anglie tedy jest pramenem tohoto nového zhoubného směru, bude ovšem s prospěchem prodlet u této věci poněkud déle. —

Když tedy mnohá srdce v nepřátelském odporu stála proti

křesťanství, tu vystoupil reformátor na půdě vědeckého bádání, jenž, aniž by to chtěl, odvrátil lidského ducha od věcí vyšších, rozšířiv vědu, místo by ji prohloubil. Byl to František Baco z Verulamnu (1561—1626), jenž chtěl vědu přeměnit od základů tím, že učinil přírodu a zjevení střediskem všeho lidského vědění a srdcem filosofie.¹⁾ Člověk prý musí — hlásal — přírodu tak poznati, jako u jest, nesmí totiž ničeho přičiniti ze svého vlastního, nesmí tázati se po příčině a účelu věcí, nesmí činiti závěrky o povšechném z jednotlivých věcí, o nekonečném z věcí konečných, o vysokém z věcí hlubokých atd. Logický závěrek mu neplatil, vším byla mu rozšířená zkušenost v jednotlivých odvětvích věd přírodních. Tím byla ražena dráha pozdějšímu mělkému empirismu, deistické a materialistické filosofii a empirickému racionalismu, a dráhu turazil onen věřící protestant, jenž pronesl krásný výrok, že »málo věděti od Boha odvádí, mnoho věděti k němu přivádí.«²⁾ Vliv Baconův byl neobyčejného rozsahu. ba on trvá až podnes ve školství, jež vyžaduje všeobecného a rozvětveného vědění na útraty důkladnosti, jež dává přednost realitám před starými jazyky a filosofií. činic mládež mělkou ve příčině vědění a považujíc encyklopedické mnohovědění za učenost. (Pachtler, S. 56.)

Baco neměl nikterak v úmyslu svojí empirickou filosofii raziti cestu budoucímu deismu a materialismu, nicméně však stalo se, nač si nikdy byl nepomyslel. Jeho vymanění se člověka ze zákonů myšlení a z křesťanské filosofie zplodilo vymanění se člověka ode zjevení pomocí deismu, čehož původcem považovati dlužno lorda Eduarda Herberta Cherburského (1581—1648). Co učinil Baco ve příčině a v oboru vědy, to učinil Herbert v oboru kladné víry.³⁾ Zjevené pravdy neuznával; raze si však cestu zkušeností. shledával u všech lidí společné náhledy o náboženství a to, co shledal, nazval náboženstvím přirozeným a jedině pravým poznáním Boha, jež doufal úplně vymeziti těmito pěti body: 1. Jest jedna nejvyšší bytost; 2. Lidstvo jest povinno ctíti Boha; 3. Čnost a nábožnost jsou podstatnými částmi náboženské bohoslužby; 4. Lidstvo jest povinno míti lítost nad spáchanými hříchy a varovati se jich; 5. Stává odplaty na zemi i v životě druhém. Všecky věroučné články, jež obsahují různá náboženská vyznání mimo těchto pět, jsou pouze lidským přívěskem. Zvláště v křesťanství prý jest mnoho takových přívěsků, vynalezených a přičiněných sv. otcí církevními. Nadpřirozené zjevení není sice naprosto prý nemožným, má-li však býti věrohodným, nutno, by bylo lidem podáno bezprostředně; to, co lidu líčeno a ukazováno jakožto zjevení, jest prý pouze jakousi historií a tradicí, závisící zhola od pravdomluvnosti vypravujícího, může prý tudíž v nejlepším případě slouiti pravděpodobnou. V osobě Herber-

¹⁾ Hlavní jeho spisy jsou: „Instauratio magna“ o třech oddílech; — „Sylva sylvarum sive historia nat.“; — „Essays moral, economical and political“ (čili latinsky: „Sermones fideles“).

²⁾ Viz Alzogův spis „Handbuch der allgem. Kirchengeschichte“, II., p. 411., kde se dočítáme tohoto jeho výroku: „Leves gustus in philosophia movent fortassis ad atheismum, sed pleniore haustus ad religionem reducunt.“

³⁾ Hlavními spisy Herbertovými jsou: „De veritate“, „de religione gentilium errorumque apud eos causis“, a „de religione laici.“

tové tedy vidíme spekulovati prvního deistu — svobodného myslitele. Vidíme už u tohoto otce deismu, kterak náboženství s výše zjevení kleslo úplně v obor lidského empirismu, náboženství stalo se přirozeně — dějinným zjevem veskerého lidstva. Herbert tedy odstranil zjevení i jeho věroučné a mravoučné články, a přece-li připustil, že stává Boha a budoucí odplaty, tu mají tyto dva body pravdu jakožto přirozeně-dějinné věty všeobecně-lidské zkušenosti. Tu tedy máme pověstné ono přirozené t. j. čistě-lidské náboženství, v němž nepanuje Bůh jakožto středisko hmotného i mravního světla a jako velitel, nýbrž lidská přirozenost.

Stalo-li se však lidstvo posledním pramenem a nejvyšší autoritou v náboženství, tu ovšem náboženství klesalo vždy níž a níže. Tak tedy zneužil Herbert filosofie Baconovy.

Ještě dále na témže základě postoupil Thomas Hobbes (1588—1679). Ideálem jeho filosofie jest sprostý prospěch. K náuce této dospěl po stupních učení předchůdce svého Herberta; neboť odstraněna-li každá autorita popíráním zjevení s jeho dogmaty a mravoukou — dle Herbertova empirismu soudíc — pravíme: každá vyšší nadpřirozená autorita, — zůstane tu pouze autorita lidská. Tato filosofická myšlenka vedla Hobbesa k tomu, že jest filosofii obrátiti se věcmi pouze přirozenými, t. j. tělesnými, lidskými smysly pochopitelnými, jich příčinami a zjevy, a to vše pouze pro prospěch a užitek. Stručný obsah jeho učení¹⁾ jest tento: Hobbes uznával věci pouze přírodní t. j. smysly vnímatelné (*philosophia naturalis*) a občanské (*phil. civilis*). Co nemá těla, není bytostí, proto není žádné duše a tělo prý myslí samo. Vůle lidská není svobodna, nýbrž závisí na okolnostech věcných. Největším statkem člověka jest prý sebezachování.

O životě pospolitém učil: člověk má právo na vše, seč jeho síly jsou. (Ejhle Spinozu: »máš tolik práva, kolik moci« — čili moderní »pěstní právo«.) Lidé, by prý uvarovali se všem sporům, učinili mezi sebou smlouvu t. j. založili stát, dobrovolně poddávše se pod správu absolutního panovníka, jenž by strachem před trestem vedl jednotlivce ku poslušnosti. Absolutismus vládní tedy povstal ze svrchované vůle lidu (*souverenity*), ne z vůle Boží, ne z vyššího (božského) původu a zákona. (Dle učení toho lze zcela logicky vyvoditi náuku revoluční, neboť, není-li lid spokojen se svým panovníkem, jež sám byl zvolil, může se ho zbaviti.) Církev i stát byly mu témiže společnostmi, nad nimiž oběma vládne státní panovník neobmezeně; nad občany totiž jakožto státní, nad křesťany jakožto církevní panovník.

Společná činnost těchto novotářů byla směru kritického, obírajíc se vyšetřováním pramenů všeho poznání a základů všech práv. Oproti zjevení a božskému právu postaven byl rozum a právo přírodní. Že se těmito apoštolům nového tohoto směru filosofického

¹⁾ Hobbes napsal: *Leviathan, or the matter, form and authority of government*, (latinské spis ten vydán v Amsterdamu 1668.) — „*Human nature or the fundamental elements of policy*“, 1650. — „*De corpore politico or the elements of law moral and political*“, 1650. — „*Quaestiones de libertate, necessitate et casu*“, 1650. — „*Elementorum philosophiae sectio I. de corpore, II. de homine, III. de cive*“, 1668.

nedostávalo velikého počtu posluchačův a přívrženců, leží na bludní, a že členové těchto obrovských řad náleželi ku třídám vyšším, práce, namáhání a přísného studia se štítícím, netřeba nikomu vykládati, kdo se může vykáznati jen poněkud jakousi znalostí dob tehdejších, a že tento nový směr filosofický neposloužil ani poěsii, ani filosofii, ani dějinám, jest naprosto zjištěno.

Jestě dále pokročil na základě empirismu Baconova Locke (1632—1704), jenž se stal prvním bojovníkem proti aristotelsko-scholastické filosofii a její anglikánsko-dvorním obhájčům jakož i proti ideálně — i reálně — pantheistické škole větších myslitelů tím, že na místo přemýšlení dosadil logický rozum a zkušenost. Ačkoliv Locke sám neseštopil ku mravním důsledkům svých úmyslů, nicméně přece v něm tkvěly zárodky materialismu. Jež žáci jeho dále pěstovali. Locke byl sám toho velmi pilen, by neprozradil svého proticírkevního smýšlení; základy sice porušil, nechtěl však nikterak hnouti budovou samou — což ovšem bylo asi takovým uměleckým dílem, jaké provozují naši dnešní náboženští filosofové, sedící na — ministerských křeslech.

Nejpověstnějším dílem Lockeovým, jež bylo přeloženo téměř do všech evropských jazyků, bylo »*Essay concerning human understanding*«, v němž vedl si podkopnický proti církvi, útočnický proti státu. Zjevně bojoval proti theorii, hláсанé dvorní církví o božské moci knížat, její patriarchálnímu rázu a absolutní monarchii tím, že hlásal zásadu původní svobody ve člověku a zpět potáhl podmínky společného bytí a ovládnání lidské společnosti (formou vládní) vespolnou smlouvou mezi vladaři a poddanými. Bylo mu pravidlem ve příčině náboženské: snášelivost a rozumnost«, ve příčině vládní čili v občanské správě: »vespolné shodnutí-se členů na utvoření společenské jednoty.« Touhu svoji po náboženské snášelivosti tak všeobecně postavil, že zahrnul v ni i židy, moslemy i — pohany. Pevně sic uznával křesťanské zjevení, popíral však, že by stávalo nějakého divotvorně daného historického důkazu jeho. Důkazu, že zjevení jest božského původu, hledal v tom, že výborně působí a že má výborné vlastnosti ve svém učení, čímž popudil proti sobě nejen deisty a atheisty, nýbrž i samé pravověřící. Němečtí bohoslovci vstoupili později do jeho šlepějí, jelikož už Locke rozlišoval v novozákonných spisech mezi věčnými pravdami a až na vlas vypočítanými výroky — čili krátce mezi skorepinou a zrnem, což prý rozlišovati dlužno kritickým rozumem a historickou kritikou. Locke byl v této příčině jaksí otcem Fr. Baur-a, Strauzse a j. ¹⁾

Se zvláštním důrazem Locke usiloval o reformu výchovy a vyučování ve svém spisu »*Thoughts of education*«, aniž by se byl v této příčině daleko odvážil, ště se každého boje zjevného. Jeho spisy jsou zbrojnicí, z níž potomstvo vybíralo zbraně proti dosavadnímu rádu. Símě Lockem zaseté padlo na půdu úrodnou, jelikož touha a pud po novotách všude se zmáhaly, jsouce vyvinuty už od dob reformace velikými boji.

¹⁾ Odkazujeme laskavého čtenáře na zhoubnou činnost „školy tubinské“.

Jak to vůbec ve filosofických soustavách bývá obyčejno, stálo se i tuto. Následovníci Locke-ovi vynikli nade svého mistra.

Ant. Ashley Cooper, hrabě Shaftsburský (1671—1713) byl jaksi prostředníkem mezi touto lehkou filosofií a vznešenými kruhy. Příčiny mohutného jeho vlivu, jakým působil ve vznešené kruhy, byly četny: šlechtictví, vědomosti, jichž nabyt na dalekých cestách, znalost mnohých jazyků, vysoký stupeň vzdělání, jehož došel stykem svým s Baylem, Leclercem a j., a pak zvláštní dar, že nejtěžší věci činil lehce pochopitelnými — to vše učinilo jej zjevem vzácným. Celý veliký svět pozdravil v něm theoretického zakladatele a zastance nestoudné své životní praxe. Nic nemohlo býti vítanějšího anglickým magnátům a pánům než tato skepse, pochybující o všem kladném náboženství, jelikož vládní politika byla nevýslovným semo tamo kolísáním mezi soustavami, vzájemně si odporujícími; nezasluhovala-li žádná víra subjektivní víry, pak ovšem lehce došla ospravedlnění kolísavá nesevdomitost filosofické soustavy Shaftsburyho. Byl však také Shaftsbury nejvhodnějším nástrojem ku podkopání víry katolické. Na pravdě nezáleželo mu nic, nade vše byla mu chytrost a záliba jemnějšího světa. Proto dal padnouti přísně provedené nauce Locke-ově, jenž postavil vedle rozumových pojmův i požadavek ctnosti praktického rozumu, čímž si přivlastnil skepse Baylovy.

Shaftsbury byl určen Tolandem, aby vystoupil na veřejnost poprvé se svojí knihou »An inquiry concerning virtue and merit« (1699), o kterémžto spisu sám Voltaire se vyjádřil, že prudce útočí na křesťanství. Bylo jí čeleno z počátku najmě proti fanaticismu a náboženské nesnášlivosti doby tehdejší, v dalším pak obsahu byly uvedeny i věci, jež mocně podkopaly autoritu písma a všeho zjevení. Nejprve byla uvedena věta: Bůh zjevil se dostatečně v přírodních a nezkažených lidech, a církev nebo písmo musí nutně srovnávat se s výroky nepodjatého rozumu²⁾ a svědomí. Lze vlděti, že už touto jedinou větou bylo mnoho bodů v křesťanské věrouce zavrženo a lhosejnými (in das Gebiet der Adia phora) považováno, anť pouhý rozum nenalezl v sobě naprosto mnohých ethických ideí, ideí to, jež nicméně přece náleží vyššímu posvěcení člověka a společnosti, — lze viděti, že rozumu, uvyklému jen na věci prospěšné a příjemné, uslo mnoho příkazů, jež tvoří jádro a květ nábožensko-mravního života.

Mocí tohoto rozumového pohanství Shaftsbury tvrdil dále, že praktický atheismus, pokud člověk poslouchá vnitřního hlasu svého, nepůsobí žádné škody, líce naopak nejkřiklavějšími barvami následky pověry (víry církevní). Hlavní jeho snaha směřovala k tomu, by učinil přesvědčení o bytosti Boží nepraktickým, anť prý těžký pojem o absolutní bytosti-poznávací lidské mohutnosti více jest vzdálen než představy o krásném a ošklivém, o právu a bezpráví. Představy tyto nejsou prý nijak spojeny s pojmem o Bohu; falešný směr víry prý pozměnil ethické pojmy, učiniv z krásného

¹⁾ Nejpřednějšími zástupci tohoto směru byli: Richard Cumberland (1632—1719), jenž napsal spis „De legibus naturae discquisitio philosophica“; — Samuel Clarke (1675—1729); William Wollaston (1659 až 1729); Francis Hutcheson (1694—1747); liberalní sociální oekonom Adam Smith (1723—1790) a j.

ohyzné a z dobrého špatné. S jemností čistě diplomatickou útočil na starý i nový Zákon, na Mosaismus a křesťanství — aniž by je výslovně jmenoval — jakožto na věci stejně záhadné, vině je z nejkřiklavější libovůle v jich věroučných článcích. Otupuje-li prý člověk následkem zdánlivě božských listin (knih kanonických) přirozený svůj cit tak silně, že považuje Boha svého za mstitele, za libovolného velitele a stranníka — tu prý ovšem také rozbije činnost svého Boha a dosvědčí o sobě samém, že jest ukrutný, nespravedlivý, tyranský a libovolný. Tak tedy byl by zrušen tím mravní pojem o bezpráví a trestu, tvrdilo-li by náboženství mocí své libovůle víry, že některá osoba může býti potrestána trestem, jehož by jiní zasloužili, a že by jistí lidé byli určeni ku věčné blaženosti, jiní pak ku věčnému zatracení, nehledíc k jich skutkům. Posléz ironicky uvedl větu, že by byla zásluha z vykonání dobrých skutkův a opomenutí zlého velmi nepatrná, kdyby byla založena pouze na naději odměny a na strachu přede trestem, a že by se to vlastně mělo nazvatí výměnou mezi tímto a oním životem.

V jiném svém později vydaném spisu »Moralists, a philosophical rhapsody« (Londýn, 1709) horlí Shaftsbury velmi ironicky o sesazení přítomného života oproti budoucímu. Čím hlouběji prý nás nynější stav se svými bédami, s věčnými zmatky a nerozlustěnými i theoretickými i praktickými záhadami od nábožných lidí v prach byl povelan, tím spíš a hůře by musil prý tvůrce takového světa zajíti. Kdybychom prý chtěli pouze dle přírody žítí, byla by tato země lidem daleko snesitelnější než nyní, kdy lidé chtějí žítí dle — náboženských zákonů. Církevních otcův a jich učení nedbal, aniž prý tito předpokládali, co měli dokázati; také prý církevní otcové zapomněli na hlavní věc, totiž, že by původce všech věcí musil býti zodpověděn za zlo různých věcí. Chtítí dovésti pravost náboženství katolického zázraky, nazval »atheismem pověry«. Obhájei zázraků prý chtějí učiti, že soulad, pořádek a shoda vedou k atheismu, naproti tomu pak nepořádek, rozkol a věčné zlepšování-se v přírodě vedou prý ku přesvědčení-se o Bohu. Zázraky nazval »nábožným klamem«, posmíval se učení o duších, andělech a ďáblech, a na konci knihy zavrhl všecko nadpřirozené pátrání jakožto zříceninou nadrozumného, nesrozumitelného hloubání.

Shaftsbury psal způsobem zvláštním, jež hleděl odůvodniti spisem, pojednávacím o »užitku a potřebě společenského důvtipu u vážných věcech života«, způsobem to zcela opácným tomu, jakým psali tehdejší pedantští učitelé. Tento lehký, zábavný a elegantní sloh získal mu mnoho přívrženců. Způsobem tímto razil tento obratný hrabě cestu svým slovutnějším nástupcem, Bolingbrokoví a Voltaire-ovi. Zajímavé jest věděti, že od této doby zavládl v Anglii způsob psání slohem francouzsko-klassickým, t. j. lehkým, svěžím, čímž se stalo, že ryzí ráz anglické mluvy, již vidíme u Mil- tona a Shakespeara, téměř po plné století ustupovati musil nové formě, jejíž zakladatelem byl Shaftsbury, a to tím spíše, jelikož i nejslovutnější angličtí spisovatelé — najmě Pope — užívali nového tohoto způsobu psaní na velikou ovšem ujmu anglické belletrie.

Ku rozšíření této nové spisovné mluvy Shaftsburyho přispěla jeho veliká uhlazenost a dvojjazyčnost, jimiž pojednával o nej-

choulostivějších otázkách, aniž by zjevně odpíral dosud platným náhledům. Tato diplomatická opatrnost oklamala vážné angličtí i německé učence n. p. Leibnitze a Hurda; jediný Voltaire čenichal ve Shaftsbury m lišku v beránčím rouše, chytráka všech chytrákův, apoštola zakukleného fatalismu a pantheismu.

Čeho nedostávalo se dvořanskému a důvtipnému Shaftsbury m u v historicko-filosofické důkladnosti, to hleděli nahraditi deisté, jinak i atheisté řečení ¹⁾ svým bojem proti křesťanské pravěrnosti, v němž jim za zbraň sloužila učenost školská.

Deisté byli odpůrci učení o nejsvětější Trojici, tvrdili, že sice stává jakési jednoduché absolutní bytosti, která však na sobě nejví žádných vnitřních změn. Upírali J. Kristu nadpřirozené povahy; Jeho vlastnosti a dokonalosti jen potud tak jmenovali, pokudž byly prosty lidských nedostatkův a nedokonalostí. Jich lidský rozum pojal božství tak, pokud bylo lidsky omezeno. Bez víry se zjevení nelze dospěti ku pravému obrazu o Bohu, to jisto; aniž pak deisté víry ve zjevení neuznávali z důvodu, že ho lidský rozum nepojímá — tu stalo se zcela důsledně, že — pobořivše všechny nejdůkladnější články víry katolické, stali se její naprostými nepřátely.

Kdo obmyšlí zničití řád, pokoj, vnitřní pořádek a soulad v lidstvu, útočí vždy na církev J. Krista, — neboť, odstraněny-li jsou základy katolické církve a protrženy hráze její, kdo odolá pak sběsilým vlnám lidských vášní a nevěry, jež zaplaví veškerou společnost?

Svémoudrost a podjatost o exegetických studiích hlodala vždy víc a více na článcích víry, jež byly prohlášeny oekumenickými sněmy, a jelikož prameny písma sv. ve příčině výkladu a smyslu, jehož nutno teprve hledati, samy o sobě jsou temny — tu trháno je tak dlouho kritickými a jazykovými významy, až se posléz odváženo popírati pravosti, pravdy a božského původu knih St. i Nov. zákona, — tak že lidé dospěli až k otázce, mohl-li a chtěl-li Mojžíš anebo J. Kristus býti zákonodárcem čili zakladatelem určité jakési náboženské formy — byl-li schopen obsah biblických knih, aby rozhodoval o hlavních otázkách lidstva — neměla-li pozdější, více vzdělaná pokolení moci i povinnosti vybrati si z náboženské nauky Mojžíšovy nebo Kristovy to, co se zdálo rozumu býti vhodným.

Otázky tyto pohnuly Irčana Tolanda (* 1670), jenž studoval v Glasgowě, Edinburku a Oxfordu, najmě pak v Leydenu, tehdejším rejdišti revolučních duchů, by se do nich zahloubal. Stav se presbyteriánem, byl zpoła bohoslovcem, zpoła dvořaninem a státníkem. Konaje cesty po protestantských dvořích v Hannoveru a Berlíně, stal se čirým smyslníkem, oddav se požitkům přírody a rozkošnictví, pije plnými doušky z pohárů rozkoší. Toland obral si zvláštní úlohou obeznámiti dvorní kruhy se svými svobodomyšlnými náhledy, veda si při tom jako »rytíř, jenž potírá pověry«. To učinil ústně i písemně (ve svých listech na Serenu) královně pruské. Jeho nesoustavné, mělké a namnoze i neohrabané

¹⁾ Deisté sluli atheisty proto, že popírali možnosti, že by se bytost absolutní mohla státi člověkem t. j. vtěliti.

psané knihy překypují novořekostí a pošetilým tvrzením; tak n. př. hleděl dovoditi, že zdánlivé evāgelium Barnabášovo, jež sepsal jakýsi Mahomedán, jest prý starším a ryzejším našich evāgelii, čímž neobmýšlel ničeho jiného, než historickou kritikou pozbatiti síly knihy křesťanské. Tento útok na biblické knihy Nov. Zákona družil se k útokům Strauzsovým, Renanovým, Baur-ovým a j. Právem podotýká Dr. Binder (*Geschichte des philosophischen und revolutionären Jahrhunderts«, I, S. 162), že toto tvrzení týče se pouze protestantismu, anaf katolická církev stojí na pevném základě svého historického bytí a svých apoštolských tradic tak nezdolně, jako mocná říše, jejíž archivy snad byly uhořely.

Toland stal se materielním Spinozistou; odvozoval myšlení z pohybu látky (mozkové); zjevené náboženství bylo mu náboženstvím státním v tom smyslu, jako náboženství pohanských Řekův a Římanů. Jež sloužilo účelům politickým. Domníval se, že jest lépe nevěřiti v žádného Boha, než v takového, jež hlásají kněží. Doporučel místo víry v články věroučné pouhou mravnost správného muže (byl-li on sám mravným a správným mužem?), dovozuje, že velcí mužové jako na př. Mojžíš nezaložili žádného náboženství, nýbrž zavedli prý pouze jakési společenské zvyky, by vypudili pověru z politických společností, jež založili. Ve všech knihách starověkých i v samém pentateuchu shledává pantheismus. Způsobem naprosto zvrhlým a spustlým útočil na zbožnost, nábožné zpěvy a modlitby, na tyto úchvatné činy, jimiž zbožná duše pojí se s Tvůrcem. Děsnou vytrvalostí popíral osobního Boha, víru v nesmrtelnost duše¹⁾ a budoucí posmrtnou odplatu. Obmýšlel založiti spolek na potírání pověry²⁾ t. j. na zahlazení všech kladných nauk křesťanských, na jejich místo by rád byl dosadil pantheistickou jakousi obec. obec to, jež po vzoru pozdějšího francouzského uctívání rozumu³⁾ ničeho by neuznávala, než abstrakce obyčejného rozumu, a na oltář povzněsla zevní zjev jako: zdraví, pravdu, svobodu a j.

Že učení toto nalezlo nesmírného ohlasu a rozšíření, přičísti dlužno na vrub onoho ducha času, jenž tehdáž ovival svět mocnými perutěmi.

Méně drzým a opovázlivým než Toland⁴⁾ byl Collins (* 1676), žák Locke-ův, jenž ostatně měl dosti cti, by se vyjádřil, že Locke-ovo učení, spojití totiž filosofický empirismus s věroučnými články křesťanství, podařiti se nemůže. Také on jako Toland zavrhoval sice zjevené náboženství, nicméně však si nedovolil vůči němu nízkých nadávek. Zjevenému náboženství byl tím nebezpečnějším nepřitelem, čím učenější byl a ostrovtipnějším. Proto ko-

¹⁾ Kterak utěšeněji patří lidský duch na obsah výtečné knihy Knabenbaurovy (S. J.) „Das Zeugnis des Menschengeschlechtes für die Unsterblichkeit der Seele“, 1878.

²⁾ Názvem „superstitio“ nazývali už římsí imperatoři křesťanskou nauku.

³⁾ Ve franc. revoluci ukázán způsob „uctění rozumu“ tím, že nevěstku Aubry vezeno do chrámu Notre-Dame, tam na oltář ji postaveno a na její počest kadidlo páleno.

⁴⁾ Toland byl svobodným zednářem; viz: „Allg. Handbuch der Freem.“ 1867.

řistili z jeho spisů francouzští učenci a najmě encyklopedisté cenili spisy jeho tak velice, že Holbach a Diderot, tato střediská protikřesťanské společnosti v Paříži, dletem přeložili jeho spisy, dletem je dali přepracovati. Collins pustil se v boj nejprve proti nesrozumitelným tvrzením Dodwellovým a Clarkeovým, dvou to dvorních bohoslovců, z nichž první prohlásil duši za látku jemnou, aethericko-tělesnou, tak že upadl do nemalých nesnází k vůli důkazu její nesmrtelnosti; druhý pak naopak dovozoval nesmrtelnost duše mathematicky, jako by to byla nějaká euklidická poučka.

Collins útočil na tuto aristotelsko-scholastickou metafysiku a tím i na náboženské vyznání anglikánské církve, jež s ní bylo spojeno; proto mu bylo přehnouti do Hollandska, kde vydal pojednání o svobodě myšlení, čímž nepřímou útočil na své pronásledovatele, najmě na Clarke-a. Přímo pak poustil se jin, sepsav dílo, pojednávající o kritickém přetřesu 39 článkův anglikánské církve. Jiný jeho spis »o novořekosti a hlavní zásadě lidského jednání« stal se strašlivou zbraní v rukou těch, kteří vymudrovali za hlavní pravidlo z kolísání mezi kasuistikou a fatalismem eudaemonismus a egoismus hmotného »já«. Proto také Diderot přeložil tento spis do encyklopedie.

Ještě nebezpečněji počínal si Math. Findal (1656—1733). Za vládaření Jakuba II. byl katolíkem, za Viléma III. protestantem. Povoláním byl právník. Příčiny, proč odvracel se od něho střední stav anglický, byly: jeho zásady více než dvojsmyslné, spustlý život a jeho známá theorie nemravnosti. Na dvořích mravně zkažených za to dařilo se mu dobře. Dobře věda, že každá společnost a každé zřízení zaniknouti musí, neodpírá-li tomuto tlaku časovému podobným protitlakem, rušil vliv, majetek a moc kleru. Zdálo se, jakoby se děsná tři století pronásledování opět vrátila. Jako byli totiž první mučenníci a vyznávači v arénách divě zvěři nazí předhazováni, podobně byli i katolíci, všeho jsouce pozbaveni, v šanc vydáváni útokům svých pronásledovatelů. I sami dvořané a kněží dvorní anglikánské církve poznali, že tato polemika, namířená proti katolické církvi, musila by se státi nebezpečnou všem církevním společenstvům, kdyby nalezla rozšíření a volného průchodu. Sami Swift a Pope (ač ne z příčin šlechtných, ne totiž v zájmu svéprávnosti, důstojnosti a moci církevní, nýbrž pouze v zájmu obročí), opřeli se vším důrazem Findalově knize, pojednávající o »církevním zřízení«, jež čelila k naprostému zániku církevního i kněžského vlivu, majetku, vážnosti, práv a moci, a jež byla vyprahlými a nevěreckými poloučenci světu doporučována. Krátký čas později napsal Findal spis »Christiana religio mundo coeava«, v němž dovoditi hleděl nemožnost zjevení a zázraků, prohlásiv křesťanství za náboženství prasevěta, očištěné všech strusek judaismu. Ovšem není křesťanství, jak on mu rozuměl, žádným očištěným křesťanstvím, z jehož svatých knih, tradic a učení to vše jako bájky a legendy vymýtil, co se mu nehodilo do krámu. Findal nechtěl uznati, že nelze pouhým umem a rozumem ospravedlniti a dokázati křesťanství. Nechtěl uznati, že k tomu třeba

bylo zjevení čili božského odhalení, by bylo pojato jiným duševním činem než logickým. Nechtěl uznati, že celý ohromný svět leží mezi poznáním konečným a absolutním, pouze věrou poznatelným působením milosti. Proto podlehl Middleton a přemnozí jiní, kteří chtěli obhájití božství zbraní pouze lidskou. Důvod, že církev jest původu božského, leží v její nezdolnosti; Middleton ovšem, jsa protestantem a bojuje pouze mrtvou literou, v dobách rozervanosti a nevěry náboženské nemohl obhájití božského původu církevního.

Jiný anglický deista, opatrnější a také mravnější svých předchůdcův i vrstevníků, William Wollaston (1659—1724), napsal spis »The religion de nature delineated«, kde ujišťoval, že nikterak tento jeho spis nečelí proti náboženskému zjevení, nýbrž prý naopak razí cestu víře ve zjevení; nicméně však z věci samé jasně vychází na jevo, že se domníval, že lidé dobře mohou spokojiti se s náboženstvím přirozeným, že však má býti víra ve zjevení ponechána a popřána těm, kteří cítí její potřebu. V jeho duchu skleslo náboženství na ideje blahobytu, pravdy a rozumnosti. Čeho rozum nedokazuje, není prý ničím; víra v autoritu učitelovu byla mu rovněž ničím; čili krátce: Wollaston pozvedl rozum nade zjevení, zavrhl víru v budoucí život (odplatu a trest). Věřil v jakýsi pozemský mravní řád. Spis jeho učinil veliký poplach, což ovšem přičísti dlužno na vrub nesnášlivé anglikánské pravověrnosti.

Vážnému a o pravosti svých domněnek přesvědčenému Wollastonu postavil se na odpor svévolný Mandeville, rozený Hollandčan, který v Anglicku žil a anglicky psal. Tento se snažil katolické náboženství porušiti prakticky, aniž by se ho dotekl theoreticky. Rouhal se mravností vši i filosofické, hlásaje místo ní epikureismus anebo spíše aristippskou nemravnost. Neuměl nahlédnouti v bytost lidské přirozenosti, nevěděl ničeho o vnitřních následcích mravného nebo nemravného se chování na těle a duši jednotlivců. Vůči všemu nemravnému směru, jakým Mandeville se bral, dožil se jeho spis »pohádka o včelách« několik vydání, k nimž Mandeville sám napsal výklady. Tyto výklady ukazují a posteriori — totiž z nazírání na zkaženou státní společnost, — že Anglie vůči všeobecné zvrhlosti a náruživosti vždy víc a více vzkvétá, neboť, byli-li by — prý — všickni lidé ctnostnými, zmizely by prý vědy a umění, jež přece působí rozkoš a půvaby života, a národové by prý upadli v — dlouhou chvíli. Jsou to tedy prý právě vášně a náruživosti, jimiž se lidstvo pozvedá . . . Velikost některého národa a správnost jsou prý věcmi nespojnými. Jenom blázni mohou prý si lichotiti, že jest možno, požívati všech příjemností života, státi se u válce věhlasnými atd. a přece při tom zůstati ctnostnými. To jsou prý strašáci prázdné mozkovice; nutno prý, by mezi lidem panovaly klam, přepych a marnivost, jelikož prý podporují tyto věci lidstvo. Jako není lze, by zažívání nastalo tam, kde není hladu a jako že musí býti dříve réva, bychom z ní čerpali víno, — tímže poměrem prý také jsou potřebny nepravosti, jen že prý tyto musí býti očišťovány spravedlností, by nepřestoupily své míry. Nepravosti jsou prý právě tak potřebny kvetoucímu státu, jako hlad tomu, kdo chce jísti; chtěli-li by lidé opět dospěti ku zlatým časům (aetas aurea),

pak by prý musili odhodlati se k tomu, by se spokojili mimo ctností také se žaludovou stravou prvních rodičů.¹⁾

Kdyby Mandeville nebyl býval hrubým smyslníkem a přemrštěncem, musili bychom považovati tyto jeho náhledy a chlapecká porovnání za obmyslnou zjevnou satyru; jelikož tomu však nebylo tak, nalezl najmě mezi Francouzi mnoho přívrženců. Ptáme se vším právem, jaké as ovoce může nésti strom Mandevillovy nauky? Jaký asi má význam v životě společenském n. p. jeho výrok, že dobro nemůže obstáti na zemi beze zla právě tak, jako nelze mluvit o jídle, kde není hladu, a o ukojení nárůživostí a vášní, kde jich není? Jak patrně, Mandeville pěstoval dualistickou zásadu ve světě: než zdalíž mu propůjčuje práva tato časová zkušenost, aby totiž vyvyšoval zápor nade kladnost, nouzi nad dostatek, nemoc nad zdraví? Stává-li se naše konečné vědomí vědomím práva teprve protikladem nepráva, zdalíž smíme proto opáčné pojmy zaměňovati? Zdalíž nepřítčí se naše nejvntřnější přesvědčení takovému s ním zacházení? Zdalíž neprobouzí v nás právě nedostatek pozemských věcí touhy, naděje a mravní určitosti po vyrovnání a záměně oněch protikladů ve vítězství dobra? Zdalíž to není náboženství, jež nás vede po stupních těchto vnitřních činů ku nebeské spravedlnosti? Zdalíž nepraví samo evangelium, že jest nutno, by pohoršení se dala, že pak běda bude tomu, jímž jsou dávana?

Mandeville byl duchem zvrhlým, padlým . . .

Takovým zvrhlíkem, jako Mandeville v praxi, byl deista Morgan v theorii. Týž obmyslel vytisknouti kladné náboženství suchou mravoukou. Chtěl dokázati svým mravně-filosofickým dialogem, že náboženství rozumové jest božského, křesťanské pak zjevení lidského původu a vynálezu. Ve sv. apoštolu Pavlovi viděl svobodného myslitele, jenž jedin upřímně pojal křesťanské náboženství, oprostiv je ďábelského rázu judaismu. Kterak že mohl tento nevědomý spisovatel, jenž se nazýval Pavlínským křesťanem, popíráti zástupnou smířící smrt Ježíše Krista, svátosti, bohoslužbu, zázraky a p., ovšem těžko udati: zajisté chtěl touto křesťansko-apostolskou autoritou zakrýti náhled »zničiti totiž stav kněžský, církevní organizaci jakož i veškeré zřízení společnosti věřících.«

Řadu těchto bohosloveckých filosofův ukončil Chubb Thomas (1677—1747), povolání svého mydlář. Účastniv se po dlouhou dobu jednotlivých orthodoxně-věroučných hádek pletichářův církve anglikánské, přešel k deistům, aniž by se byl proto sřekl všeho kladného náboženství. Šel však dále než Sociniáni: ve spisech apoštolů viděl pouze jednotlivé přesvědčení, popíral zázraky a bezprostřední působení Boha na pochod světový, přikl cenou pouze věčnému mravnímu zákonu, lítosti a odpuštění hříchů, jež vychází z polepsení; uznával také někdejší odplatu. Ničeho nechtěl vědět o vykoupení, zadostučinění a spasných prostředcích; athanasianské významí víry považoval za bláznovství a nesmysl; učení o předurčení, učení o dědičném hříchu a jeho následcích zatracoval; po-

¹⁾ Viz Schlosserův spis „Geschichte des 18. Jahrhunderts“.

píral nutnost křtu dětí; kněžský pozemský majetek nazval hanebným výmyslem atd.

Protestantští odpůrci těchto racionalistů dopustili se té neodpustitelné chyby (dle tvrzení Dra. Bindera, S. 170), že pronásledovali ty, kteří se prohřešili na jednotlivých částech jejich pravověrnosti, bez trestu ostavivše těch, kteří se posmívali vši víře a vši mravnosti. Proto povstali mnozí mužové, kteří, — majíce veliký vliv, rozšiřovali jed falešné filosofie zhoubně na církve i stát.

Nejčelnějším z těchto ničitelů mravnosti ve příčině zhoubného působení na stát, který přenesl zhoubnou nauku svoji i přes Canal la Manche, byl Harry, baron St. John z Lidyardu, viscount z Bolingbroku, nar. r. 1672. v Battersen, pocházející ze vznešené rodiny. Už jako studující v Oxfordu vzbudil ve svém okolí pozornost zajímavou svojí osobností, bohatou fantasií a smělym ovládnutím řeči. Všecky tyto výborné vlastnosti byly však setřeny četnými a velikými chybaní vůle a vášněmi. Jsa v 23 létech, byl znám jako pověstný zpustlík, jemuž mohl se jen málo kdo vyrovnati. By jej zachránili přede mravním úpadkem, oženili jej s krásnou a duchaplnou ženštinou¹⁾ — leč marně. Jeho vášnivá náklonnost ku zpustlému životu byla příčinou, že v manželství to vmísila se zášť neukrotitelná a nesmířitelná. Pro své politické rejdy musil odejiti do zátiší, kde se věnoval výhradně studium. Nicméně však pošilhávaje při tom po politických událostech, uněl se vkrásti do přízně královny Anny (1702—1714) tou měrou, že byl pověřen hodností ministra zahraničních věcí. Státnickému jeho důvtipu podařilo se zabezpečiti mírem utrechtským stálou poslušnost na trůně členům protestantským, začez stal se přízní královny Anny vůči rozmanitým osočováním prvním její ministrem. Za Jiřího I. pozbaven byl hodnosti té a z velezrády usvědčen. Obklopen jsa nebezpečími prchl do Francie, kde vstoupil do služeb Jakuba III. (nápadníka trůnu) jako státní sekretář. Poměr ten neměl dlouhého trvání, jelikož Bolingbroke viděl praskrovnou náhradu v nepatrné a jalové této hodnosti za ohromnou ztrátu oné moci, již se těšil v Anglicku. Posléze pohnula milostnice krále Jiřího I. vévodkyně z Kendalu, že Bolingbrokovi udělena milost (1723) a statky zabavené mu vráceny (1725). Od té doby žil zase nějaký čas vědám, stýkaje se s Poppem a Swiftsem. Nepokojný duch jeho strhl jej však nicméně opět do politických proudů, začez bylo mu podruhé utéci do Francie (1735), kde sepsal slovatné dílo své »Letters upon English History.«

Ještě jednou usmálo se naň štěstí; bylo mu dovoleno vrátiti se zpět. Napsav ještě několik spisů, zemřel 1751 u věku 80 let.

Bolingbroke, tato větrná korouhvička, muž beze všech zásad a přesvědčení, muž plný šalby a zrady, přecházející od jedné politické strany ku druhé,²⁾ a brzy tu, brzy onu a zase vše zrazující,

¹⁾ Dcerou Sir Henryho Winchcomba, s níž se dal brzo rozvésti; po smrti její pojal (1720) za druhou manželku neteř paní de Maintenon.

²⁾ Byly tehdejší v Anglii najmé dvě strany politické a) Whigův a b) Torův; oním jménem nazvána byla strana protestantská a ústavní, tímto pojmenování přívrženci politiky dvorské. Tyto strany od Karla II. až do nedávné doby zápasily mezi sebou o nadvládu. Bolingbroke jakožto muž bez povahy, přidal se brzy k té, brzy k oné straně. Whigs a Toriers byly

nakazil svými náboženskými a filosofickými náhledy anglické občanstvo vyšších kruhů.

Bolingbroke a Shaftsbury užívali ve svých spisech řeči vtipné, uštěpačné a mocné, čímž se stalo, že tento způsob řeči zaveden byl do společnosti. O nejdůležitějších záhadách lidstva vyjadřovali se tak lehkomyšlně, jakoby to byli věci zcela všední. Jím nic nebylo pravým, nic svatým. Světský člověk — pravili — nepotřebuje žádného hlubokého studia; studium činí prý pedanty; světskému člověku prý jeho duch sám vnuká poesii, vědu i dějiny. Bolingbroke jako i Voltaire dovedl velmi obratně obohatit se výzkumy a zkušenostmi jiných. Výborné znalosti života anglického i francouzského, jakož i smýšlení vyšších tříd obou těchto národův u věcech náboženských a literárních otázkách znamenitě využítkoval ve svůj prospěch. Vše, co činil a psal, směřovalo k tomu, by se blýskal a svoji bezmeznou ctižádost ukojil. Jeho nejpřednější dílo, o němž svrchu jsme se byli zmínili, mělo do sebe ráz záporný i kladný. Záporný ráz jevil se tím, že vše bořil i starověk i středověk, církevní hierarchii, katolickou věrouku, školskou učenost, předsudky školometství, — ale na troskách těchto nepostavil ničeho nového. Za to kladný ráz spisu toho jeví se tím, že vše obětoval milovanému »já«, popíraje krásna, pravdy a dobra; mravnost mu byla cizím polem, jakousi vypráhlou pouští; ošemetná sobecká chytrost — dle jeho filosofických náhledů — má býti pružinou jednání a myšlení, sebeobětování-se bylo mu bláznovstvím, láska ku vlasti pak, — neměla-li podkladu egoismu, byla mu nestvůrou. Kterak tedy mohl míti lásku k Bohu a ku bližnímu, vrcholila-li v něm jen sobeckost? I dějiny, toto široké a bohaté pole tomu, kdo touží po pravdě a hledá cesty Boží, tato věda zcela objektivní, musí prý býti považována subjektivně. Boj proti předmětné pravdě jest známkou filosofie bořící. Bolingbroke jako později jeho přítel Voltaire, považoval starý zákon za orientálské bájky; dějiny dlužno prý rozlišovat od bohosloví. Písmo svaté uznával za knihu ceny velmi pochybné, smysl pak biblický za neustálený. Hlavními podporami křesťanství jsou prý stát a kněžstvo: křesťanství prý nemá do sebe oné síly, jež činí náboženství náboženstvím ani oné moci, jež ovládá duše a svědomí probouzí vnitřním přesvědčením, — a síly a moci té prý nikdy nebude míti. V theorii uznával stát ústavní, ale v praxi byl smýšlení jiného. Přísnou spravedlností měřice jeho náhledy, musíme vyznati, že Bolingbroke považoval lidi za pololidi a zotročilce, aristokraty pak (Whigy a Toryse — v různých dobách různě) za politický ideál čili krátce: Bolingbroke uznával ideou státní: monarchismus spočívající na vratkých základech svobodného ducha, monarchism totiž spočívající a spojený se vlivem liberální šlechty. Pro lid prý byla dobrou pověra (t. j. katol. nábož.) a otroctví (poroba, roboty), pro pány však prý hodí se — nevěra. A toto učení zasíval Bolingbroke v zemi, kde dnes lze viděti prakticko-historické plody jeho vůle čili sociální dualismus: — milionáře a žebráky.

Kterakým temnem se liší toto učení od učení evangelia J. Krista, ozářeného gloriolou nebes!

Jedním z jeho největších bludů historických byl ten, že vycházejí ze stanoviska své doby, posuzoval zjevy dějinné, nemaje zření ku žádné společenské formě ani ku žádným stupňům lidského vývoje, ani ku zjevním i vnitřním podmínkám, v nichž lid žil. Pohrdal theokracií, která aspoň za dětských let národů, najmě asijských, tak dobročinně byla působila: pospinil hierarchii, bez jejíž vlivu padl by byl středověk do nejhoršího barbarství.) V listku svém na Pope-a²⁾ vyjádřil se opovrživě o Leibnitzovi a vůbec o vši německé důkladnosti a snaze.

Celkový obraz a posudek o Bolingbrokovi jest tento: Bolingbroke nebyl naprosto oživen duchem křesťanským, broje proti všemu kladnému, aniž by — mimo svůj smyslný egoismus — mohl i v tom nejmenším určití, co by měl dosaditi na trosky všeho kladného; neboť chtěl-li zbudovati budovu nějakého náboženství, pak ovšem nutně musil by učiniti hlavou úhelní to, co byl zavrhl.

Tento Bolingbroke byl dokonalým pravzorem Alexandra Popea, dvorního to pochlebníka, jenž ukláněl se před aristokraty jako před novými bohy.

Pope (* 1688) byl falešným katolíkem. On, Swift a soudruzi neměli do sebe oné zmužilosti jako Shaftsbury a Bolingbroke, by totiž přímo a veřejně útočili na náboženství a vládu, naopak lichotili jim, pokud toho prospěch jich vyžadoval, stejnou oddaností a farisejským způsobem. Pope přispěl valně k vypuknutí oné revoluce ve příčině aesthetické, jež se obdivuje a chce pouze ozdobnou formu bez významu a jádra. Swift ukázal se býti potutelným posměváčkem všeho hlubšího bádání a důkladnosti, touže pouze po snadném pochopení, hladkosti a aristokratické důkladnosti v četbě. Swift byl hlasatelem nepravé a sofistické vzdělanosti, jež vymýtá z umění veškeru přirozenost, čili spíše, jež přírodu samu přetváří v umělecké hříčky.

Pope byl ramenárem: ujišťoval, že jest věrným přívržencem svého náboženství a přece hlásal evangelium sobectví. Zdánlivě působil o to, by náboženství zůstalo ve své platnosti, nicméně však přece odnímal mu víru a povinnou věrnost, jelikož předmětem jeho poetického nadšení byl nerovný, bujný a jalový společenský život, jehož střediskem byly Londýn a Paříž. Pouze všednost vidíme v jeho rýmované prose, pružnosti ducha neměl. Jeho »Rape of the lock« (uloupená krádež), kde líčil způsoby jemného světa verši dost uhlazenými, nemá do sebe — vůči své rozkřičené slovnosti — ničeho, na čem by lidský duch s potěchou utkvěl. Pope místo aby bičoval společenské nešvary bičem satyry, vynášel je do nebes.

Důležitým spisem Popeovým byl onen, v němž pojednával o »zkoumání přírody a určení člověka«, kde lahodným tonem dovozoval větu materialistů, že totiž nesmí ani Bůh ani

¹⁾ I sami protestanté mnozí uznávají tuto velikou pravdu!

²⁾ List ten pojednával o základě vši filosofie, obsahuje také — in nuce — soustavu filosofie Bolingbrokovy.

lidstvo jakožto takové — dle církevní — a ani stát ani posmrtná sláva *) — dle klassické mluvy — býti konečným cílem lidského života, nýbrž že smrtelník má míti na péči jen dobré bydlo svého »já« jakožto nejlepší dobro a tudíž i za poslední cíl; dle jeho mínění vše mělo se otáčeti kol tříd privilegovaných. *)

Pope učil, že prý člověk nejprvé vyšel ze stavu zvířecosti a že dříve pojal užitek věcí, než se povznesl ku myšlénce zříditi si chrámy a oltáře, čemuž ovšem odpírají dějiny se svými památkami a důkazy. Nejprvnější věcí lidí všech jest náboženství. Pope odvozoval původ umění, despotismu a svobody z egoismu: nadšení, obětování-se, pohroužení-se do říše budoucího života a k vyšším myšlénkám nazval bláznovstvím; proto také věřil u věčné kolísání vázkových mísk mezi právem a neprávem, mezi dobrem a zlem; konečné vítězství dobra, tento vznešený ideál zusechtěných lidí, byl mu směšným snem. Pope-ův vtíp byl zlomyslný, soupeře své potupoval a zle s nimi nakládal, místo aby jim odporoval.

Apoštolem skoro těchže filosofických zásad, ale při tom velice hrubého, pustého, divého a směšného rázu, pravý to sprosták, byl Irčan Jonathan Swift (* 1677), jenž žil jakožto děkan anglikánské církve z výnosného obročí, k vůli němuž hájil svoji pravověrnost, ač náboženství to a jeho zřízenců ve své »bájce o bečce« tupil co možná nejvíce. Na ukázkou tuto vyňali jsme pouze malý příklad toho, jak psal. »Staří — prý — velmi moudře to zavedli, že zřídili pro lidi — kteří mnoho mluví a to bez odpírání jim mluví — tři dřevěná lešení, z nichž dvě na útraty státní; (lešení ta jsou:) kazatelnice, šibenice a kejklířské jeviště.«

Jeho výroky o sv. svátostech a najmě učení o přepodstatnění zde uvésti nelze, bychom jeinnocitu čtenářova velmi hrubě neurazili. O působení milosti Boží na člověka vyjádřil se tak nešetrně, jak toho schopen jest člověk nejzvrhlejší.

Jednu dobrou vlastnost měl však Swift přece; bičoval totiž prostonárodním humorem a vtípem nemravnost na dvoře uchvatitelského domu Hannoverského, jenž zmocnil se anglického trůnu způsobem usurpátorským a do takové nemravnosti a vášni klesl, že se mu ani Stuartové sami — kteří měli do sebe aspoň jiskru rytířského ducha a někdy i nadšení — v tom nevyrovnali.

Prošli jsme ovšem kroky rychlými onu zemi, v níž hlubokou trhlinu, již filosofičtí novotáři učinili mezi starými ctihodnými ústavami středověkými a směrem nové doby, státníci jako n. p. Addison a novináři jako n. p. Steele ještě rozšířili.

Úpadek ve přičině náboženské v Anglii byl dokonán.

*) Mojžíš Maimonides tuto posmrtnou slávu sjednotil s pojmem nesmrtnosti duše, totéž učinil Strausz a j.

*) Zmíněný už Schlosser napsal o Pope-ovi, že „Popeův Bůh a víra v něho rovnají se Voltaireovu deismu, jenž je zcela sobeckým. Onen jako tento (prý) zná jen jedno náboženství, jež tropí si smích z Boha a víry v něho, neuznávajíc naprosto lidského svědomí, jež tropí si smích z náboženství slabších ale zbožných duší, jelikož (prý) téměř třeba zevního prostředku na povznesení myšlének svých ve smyslovém světě.“

· Popsali jsme pouze stručně okruh revolucí náboženských a filosoficko-mravních na ostrově anglickém. Zloba a démon čtnosti, práva, démon lži a odvěký odpůrce nejčistších ethických ideí ducha křesťanského nelekal se ani moře a cesta z Anglie do Francie přes Canál la Manche není daleka.

Francie stala se první dědičkou anglických zvrhlých filosofických a deistických soustav.

Anglické sémě padlo na půdu francouzskou. ¹⁾

Padlo-li, vzešlo-li, vydalo-li ovoce?

¹⁾ Ne bez mocného dojmu dočte se soudný čtenář u výtečném díle (Gau-meově „Die Revolution“ (Regensburg, 1857) o moderní filosofii, jež zplodila revoluci i se všemi její nesmírnými následky. Nelze se ubrániti mohutným dojmům, jež uchvacují duši při čtení děsných zásad pobloudilého lidstva, jež svrhši v pýše titánské Boha s trůnu, usedla na trůn božské velebnosti!

Falešná humanita ve Francii.

Jak jsme už podotkli, dostal se anglický deismus cestou zcela přirozenou do Francie. Zde dařilo se mu výborně, neboť nejen že přirozená povaha francouzského, všem novotám velmi přístupného národa dále prakticky jej pěstovala, nýbrž už i půdu proň vhodnou přípravu měla. Francouzský totiž filosof Renè des Cartes (Cartesius 1569—1650) dal oproti své vůli základ filosofickému rationalismu, jenž zvrhl se v pantheismus, zplodiv vědecký podklad lidské absolutnosti. Jak patrně, stalo se s naukou jeho totéž, co s Baconovou — bylo jí zneužito. Des Cartes totiž způsobil veliký převrat ve filosofii tím, že učinil lidské »já« její středem. Des Cartes čerpal svůj systém filosofický z metody pochybovačnosti o všem vůbec a každé jednotlivé věci zvláště. Chtěl si uchovati víru svoji jako dobrý katolík a sloužiti své vlasti jako řádný občan: jinak chtěl pochybovat o všem dotud, až by se o plné skutečnosti všeho přesvědčil a dověděl. Jediná věc, která mu zůstala v těchto vlnách pochybovačnosti, byla určitost, že pochybuje a myslí. »Cogito, ergo sum«, t. j. proto, že přemýšlím, nebo že pochybuji, poznávám, že jsem. Od tohoto prvního stupně poznání lidského »já« vystupoval k — Bohu. Na místě posledním chtěl dospěti k zevnímu světu, pochybuje nicméně o jeho skutečnosti, domníval se totiž, že vše, co vidíme, jsou pouze smyslové představy, jež duše sama vyvodila, a že nestává nikterak ve skutečnosti jim odpovídajících předmětů. Teprve pravděpodobnost, že je Bůh, ukázala mu most, vedoucí jej ku myšlénce, že jest opravdu zevní svět, jelikož — prý — nejvyšší láska a pravda nemohla dopustiti, by byl člověk soustavně sváděn svými smysly. Neuznával tedy ničeho, že by opravdu bylo, leč to, o čem se přesvědčil předchozím pochybováním. Tím změnil se ovšem jedním rázem veškeren ráz vědění; lidská podmětnost stala se na velikou škodu předmětného světa téměř samovládkyňí a objevila ve krátké době zlé působení na půdě božského zjevení, kde jí toho arcíř nejméně příslušelo. Des Cartes mnil ovšem toliko vědeckou pochybnost jakožto prostředek vedoucí k docílení pravdy, ne však pochybnost

skutečnou, a to, jak sám doznal ¹⁾ nejmíň u věcech zjevení. Ale protestantští bohoslovci přenesli tuto pochybovační soustavu a metodu na pole veškeré theologie a filosofie. Jen to — dle nich — mělo býti považováno pravdou, k čemu došel člověk zkušeností a mravním i náboženským vědomím. Měly tedy zajíti ve prospěch svobodného, všestranného bádání v oboru bohosloví všechny náboženské a v oboru filosofie všechny filosofické pravdy. Tím arcit' člověk se svým »já« usedl na trůn svrchovanosti a dráha bohoneprátelské humanitě byla otevřena; falešný, až k nebesům hrdě se zvědaající princip absolutního lidského »já« byl pěstěn dále theoreticky i prakticky až ku krajnostem; lidské »já« stalo se moderní filosofii tím, čím byla řecké světové moudrosti bytost přírody, totiž principem všeho skutečného, absolutního — totiž — Bohem.

Na těchto tedy základech zbudovaný deismus nakazil všechny společenské zjevy, všecek společenský život... Nákaza rozšířila se úžasnou rychlostí po všech zemích evropských. Náš svět má v sobě dosud strašlivé příznaky té nákazy v — liberalismu.

Humanitní učení prošlo i ve Francii třemi obdobími, vlastně odvětvími: deismem, sensualismem a nízkým materialismem, vrcholíc v těchto třech hlavních humanitních zásadách:

1. *člověk postačí sobě samému;*
2. *člověk panuje sám nad sebou; a*
3. *člověk oblažuje sebe samého.*

Dříve však, než tyto tři základní věty humanity i ve Francii nabyly vrchu, bylo ovšem nutno, by vytiskly odtud dosud panující náboženství katolické. Anoť pak tehdy, kdy se deistské nauky do Francie stěhovaly, nebylo zde svobody tisku jako v Anglii, tu užíváno nepřímé cesty na zneuctění kladného náboženství a to ve formě — cestopisů. Za tou příčinou napsal Vairesse »Hist. de Severambes«; Simon Tyssot de Patot popsal cestu a příhody Jac. Massé-a; Fontenelle popsal ostrov Borneo; Montesquieu líčil ve svých spisech Peršana do Francie příšleho a z věcí katolických posměch si tropícího. Hrabě Jindřich z Bouillon-Villers-ů († 1722) sepsal život proroka Muhameda, ale tak, že v něm vysoko staví muhamedanismus nad křesťanství. Vše to mělo sloužiti na podkopání vážnosti a úcty katolické církve a její učení. I v této příčině měli tu Francouzi příklad. Byl to totiž Petr Bayle (1647—1706), syn reformovaného kazatele, jenž dříve už, nežli se z Francie do Holandska odstěhoval, vším úsilím toho byl pilen, aby bibli učinil směšnou, dokládaje, že lidská společnost dovedla by se zcela dobře obejít i bez — křesťanství!

A do kterých že kruhů vnikla nejprvé tato nová nauka, nová osvěta? Lid vůbec a stav třetí po ní píditi se nemohl, maje na péči věci jiné, n. p. sháněti chléb z trávy, sháněti daně na královské milostnice a »jelení parky«, sháněti stříbro a je od-

¹⁾ Viz jeho „Epist.“, p. II., ep. 10.: „Si quis sibi pro scopo proponat dubitare de Deo, ut in hac dubitatione persistat, graviter peccat, dum vult in re tanti momenti pendere in dubio. Verum cum quis hanc sibi dubitationem proponat tamquam medium ad clariorem veritatis cognitionem assequendam, rem facit omnino piam et honestam.“

váděti do královských komor za odvetu několika papírových akcií, které byly téměř zcela bezoennými¹⁾...; nová tato osvěta vnikla do sídla zlata, přepychu a tam, odkudž už dávno vystěhovala se ctinost. Je to také ovšem zcela přirozeno, že vždy bohaté a vysoké kruhy učiní počátek v nové modě, jež, když sestárne a zvětší, pohozena bývá a zvednuta — chudinou, lidem, dělníky. Umění-milovní panovníci francouzští František I. a Ludvík XII., kteří rádi dali se jmenovati maecnási umění — dali národu svému už přede dávnem příklad.

Nejpřednějším zástupcem všech mužů, kteří čerpali životní zásady z onoho učení, jež ve formě deisticko-sensualisticko-materielní po Francii se rozšířilo — byl Maria François Arouet (1694—1778), jenž později nazval se Voltairem.

O tomto muži vyjádřil se jeho chvalořečník, zuřivý zednář a revolucionář Condorcet, že prý přísahal celý život svůj k tomu působiti, by zničil křesťanství zvlášt a každé kladné náboženství vůbec. Voltaire jsa v 10 letech, byl dán do jesuitské školy, jejíž rektorem byl P. Le Picart.²⁾ Bystrozrací jesuité poznali v nadaném chlapci drímajícího vášnivého odpůrce kladné víry. P. Le Jay pravil mu kdysi — když právě bohoprázdné řeči mluvil — že se stane jednou praporečníkem deismu ve Francii.

¹⁾ Stůj zde aspoň toto krátké vyličení poměru „lidu“. Po celé téměř 18. století panovala ve Francii veliká bída. O tom svědčí výroky a spisy a listy maršála de Vaubana (z r. 1707.); Fenelonovy: biskupa chartresského; historie Micheletova: výpovědi Mably-ho z r. 1784.; veliké bídy té pomněl i Rousseau ve svém spisu „Confessions“; dále Massilon, vévoda z Lesdignières (v listu svém na Colberta, La Brugère a m. j. Ludvík XV. viděl chléb chudiny, jenž z trávy byl připraven 1737) a divil se, že se lid dosud nezbouril. Chudoba vehnala — jako za trest — r. 1767.—1777. miliony lidu do — žalářů. Ludvík XVI. vydal dekrety a ordonance proti schudlému a práce neschopnému lidu (od 16—60 let), jenž poslán byl — na galeje. Obrovský úpadek francouzských financí strašil dvůr. Law de Laweiston (viz o tom obšírně pojednávající spis Bissingův „Frankreich unter Ludwig XVI.“, Freiburg, 1872.) a po něm ministr financí Necker trnuli hrůzou před možným státním úpadkem; vévoda Orleanský, pověstný chlípnik, nemohl úzkostí spáti, nevěda, co se bude dít. Na rozkaz královský úzkostlivě sháněno pomoci; Francois Quesnay filosofoval o bídě lidské, sepsav systém této bídy ve svých „Tableau économique“, asi takovým způsobem, jakým se chechtá démon vytylosti na zubožené, stínům podobné lidi. Lid pak trpěl; náhle ucítil a postřehl vůni z nádherné kuchyně „jeleního parku“, porovnal ji s otravným dechem své nouze a — nabádán byv novými filosofickými učiteli — rozbořil hráze své poslušnosti, a vlny revoluce velké vrhly se — na Paříž... Ludvík vykřácel, výbor nevinných výtečných mužů zabít a cirkev katolická — zneuctěna. Od r. 1789. katolíci ve Francii našli onoho losu, jako katolíci za Jindřicha VIII. a Stuartovců v Anglii a Skotsku.

²⁾ Jsa příliš předčasně zralého ducha, byl Voltaire ku svým spolužákům drzý a poroučivý. Všude a na všech spolužácích i vévodských žádal, aby mu ponechávali první místo. Když se jednou žáci ohřivali za doby zimní u teplých kamen, žádal, aby mu postoupili nejteplejšího místa na lavici u kamen těmito slovy: „Buďte mně ponecháte žádaného místa, nebo vás pošlu ku Plutonovi.“ — „Proč neřekneš raději „do pekla“, tam jest přece tepleji?“ — „Pluto i peklo,“ odvětil Voltaire, „vše jedno; jedno i druhé jest stejně pochybno.“ — Jindy zase byl Voltaire obžalován svým spolužákem, že mu uschoval sklenici. „Arouete, dej mu sklenici ihned,“ zněl rozkaz, „jsi zlý chlapec a nedostaneš se do nebe!“ — „Do nebe?“ uškíbl se Voltaire, „nebe není nic jiného, než veliký sál, v němž země spí.“

P. Pellon, jeho zpovědník,¹⁾ pravil mu kdysi, že jest »animal de gloire« a že jej šírá ctižádost, k jejíž ukojení neoštidá se užití žádných prostředků. Když opustil kolleji jesuitskou (Louis-le-Grand), napsal o něm rektor kolleje krátkou tuto, ale velevýznamnou charakteristiku: »ingeniosus puer, insignis nebulo« (=nadaná hlava, ale špatné srdce).

Voltaire stal se spisovatelem, maje heslem »Ecrasez l'infâme!« a »Le plaisir, voilà tout l'homme.« Brzo ukázalo se, k jakému náboženskému vyznání Voltaire se přiznával. Už ve své mladosti napsal v listu svém na vznešenou dámu (Epître à Me de G**) tyto verše:

•Votre esprit éclairé pourra-t-ill jamais croire
D'un double testament la chimérique histoire
Et les songes sacrés de ces mystiques fous...
Le plaisir est l'objet, le devoir et le but
De tous les êtres raisonnables...
Vous m'avez donc quitté pour votre directeur,
Ah! plus que moi cent fois Couët²⁾ est séducteur...
Allez, s'ill est un dieu, sa tranquille puissance
Ne s'abaissera point à troubler nos amours.
La loi de la nature est sa première loi...

Verše tyto obsahují toto jádro filosofického jeho vyznání: kněží jsou klamači; Bůh nestará se o nic; konečný cíl člověka jest požívání čili krátce: deismus a sensualismus.

Po smrti Ludvíka XIV. (1./9. 1715) náhle objevila se báseň, v níž činěny nářázky na neslušný poměr regenta Filipa, vévody Orleánského, svévodkyní de Berri. Její původcem považován byl Voltaire, začez byl vyobcován, ale brzy zpět se vrátil. Brzy po té objevily se nové kuplety proti regentovi, začez Voltaire opět byl potrestán žalářem v bastille po 11 měsících. Tehdáž byl Voltaire popsán v policejních listinách³⁾ takto: »Arouet z Voltairů jest vysoké, hubené postavy; má ráz satyrika; podle ducha jest orlem, uvnitru svém však jest úplně zkažen«.

Zdaliž tedy neměli pravdy OO. Jesuité, nazvavše Voltaire-a »ingeniosus puer, insignis nebulo?«

Záští proti katolické víře a nezměrná nenávisť jeho proti kněžím byl hlavní ráz povahy Voltaire-ovy.

¹⁾ Viz Duvernetovu biografii Voltairovu st. 18...

²⁾ Správněji psáno má býti Couette, oblíbený druhdy zpovědník. Byl kanovníkem při velechrámu P. Marie Notre-Dame) a generálním vikářem kardinála Noailles-a. Jelikož tento kněz po dvakrate překazil Voltair-ovi jeho choutky, pomstil se mu tento tím, že jej ve svrchu uveřejněné básni, jakož i v jiné („Oběd u hraběte z Boulaivilliers-ů“) zvěčnil tím, že mu přičinil směšnou a velmi pitvornou roli.

³⁾ Viz Delortovu: „Histoire de la détention des philosophes.“ Paris 1829. t. II. p. 30.

Ve svém »Oedipe« napsal:

»Kněžská víra neukolébá nás v dřimotu;
zrádcové jsou často stupních na oltářů;
falešnými slovy, vloženými v ústa bohů,
zotročují nás jhem svatým po své vůli.
Vizte jen a sudte pilně sami! . . .
Sobě důvěřuj jen, očima hled sv ý m a!
Vlastním buď ti smyslem věštba, třínožka, Bůh!«¹⁾

Jeho Philoktet (III. jed. 3. výstup) pravil, že »nepotřebuje bohů; čeká prý však nicméně jich odpovědi jen ze soucitu a soustrasti nad — slepou luzou«.

Témuž Philoktetovi vložil v ústa slova (III. jed. 5. výst.).

»Pane, bál-li byste ramene se jednoho jen krále,
byl by Philoktet tu k boji pro vás hotov;
tu však zvedl se kněz, dvojnásob strašlivý,
posvátnou jenž střelou zranil před naším vás zrakem,
pyšně spoléhaje na božskou se věštbu,
knížatům i samým často strašliv jsa velekněz.
Strule lid šlape v slepém víry zanícení
z bázně před bohy přesvatý zákon,
věře, ten že boha ctí, kdo zradí krále.«

Kráčejte dále po cestě Locke-ova empirismu, přijal sice jakousi nejvyšší bytost, za to však daleko rozhodněji Locke-ho hájil možnost, že také látka t. j. hlavně tělo lidské, může mysliti; pročež nemohl se přesvědčiti o tom, že stává duše, která by trůnila v podobenství božím v mysli,²⁾ odvolává se na staré filosofy a otce církevní (!).

Voltaire byl jedním z nejděsnějších nepřátel křesťanství vůbec a katolické věrouky a mravouky zvláště. Jelikož pak tuto nelze psáti životopis Voltaire-ův, nýbrž krátce označiti směr a poměr, v jakém stál ku církvi boží, tu postačíž uvésti několik pouze dokladů.

Ve své »Epître à Urania« (čili »Epître à Julie,« což později nazval »Pro et contre«) zpra¹⁾ přítelkyni svoji, by dle svého nejlepšího vědomí a svědomí rozhodla se buď pro nebo proti křesťanství, těmito slovy: »Ty si tedy přeješ, krásná Uranie bych, ku tvému rozkazu roztrhl smělou rukou pouto pověry, bych před očima tvýma nakreslil nebezpečný obraz posvátných lží, jež naplňují svět, bych dle své filosofie naučil tě zhrdati děsností hrobu a hrůzami budoucího života. Nedonnívej se, že bych snad — zpit jsa bludem svých smyslů — jako sprostý tupitel svého náboženství nebo jako nějaký spustlík — chtěl zničit onen zákon, jenž kárá a zatracuje mé přechmaty. Pojď a ponoř se se mnou do hlubin svatyně onoho Boha, ježž nám hlásí, ale zároveň — zakrývají. Chci milovati

¹⁾ Laskavý čtenář nepovažuj našeho překladu se stanoviska básnické kritiky, nýbrž považuj ho pouze věcně, dle smyslu, jelikož o ten nám běží.

²⁾ Pravil zajisté ve svých »Lettres« (XII): »Le divin Platon, Maitre du divin Aristote, et le divin Socrate, Maitre du divin Platon, disoient l'Ame corporelle et éternelle.« — (A dále tamže): »Quant aux Peres de l'Eglise, plusieurs, dans les premiers siecles, plusieurs, dis-je, out cru l'Ame humaine, les Anges et Dieu corporel.«

tohoto Boha, v němž hledám svého otce; ale kněží ukazují mi v něm tyrana, jehož musím nenávidět. Tento Bůh, stvořil lidi ku svému obrazu, by je prý později tím hlouběji pokořil; dal nám hříšná srdce, by prý měl po té právo nás trestati.¹⁾ Dal nám náklonnost k rozkošem, aby tím spíše prý nás nevýslovnými tresty a mukami — i na věčnosti — trestal. Sotva že stvořil člověka, už pykal toho, že prý nepředvídal — jakožto mistr — chyby díla svého. Jsa slep ve svých dobrodiních a slep ve svém hněvu, ničí nás všechny, sotva že jsme se narodili . . .

Způsobem tímto probral děj potopy a vše až ku vtělení J. Krista, jež rouhavě byl vyličil, nazvav Vykupitele »idumejským tesařem«. O Kristu na kříži vyjádřil se takto:

»Já nepoznávám v této bídné pitvoře
onoho Boha, k němuž úctou lnu,
ba urazit' ho tímto obrazem
spíš domnívám se, nežli uctit' ho.
Ty, Bože, k němuž volám, uslyš s výše své
volání nářku kvilícího!
Ti nesmí nelíbiti má se nevěra,
vždyť srdce mé ti průhledno jest docela.
Urází blázen tě, já uctívám tě však, —
jen proto nejsem křesťanem, bych — líp tě ctil.

Ano Voltaire nebyl křesťanem. Tolik krátce uvedl proti křesťanství. Pro křesťanství takto mluvil: »Kristovy příklady jsou svaté; jeho mravouka božská; ukončil pak toto »vychvalování« takto: »A byt' učení (Kristovo) založeno bylo na klamu, tu přece ještě vždy to štěstím jest, jím býti klamánu« (»Et si sur l'imposture il fonde sa doctrine — c'est un bonheur encore d'être trompé par lui.«).

A z těchto »pour« a »contre« měla si Urania voliti!

Voltaire však postupoval ve své nenávisti proti náboženství tak, že popíral pravost každé kladné náboženské formy, hlásaje čirý naturalism a náboženskou lhostejnost:

»Hélas, un Dieu si bon, qui de l'homme est le maître.
En eût été servi, s'il avait voulu l'être.«

»Nerozlišuji mezi Genfem a Římem,« t. j. Kalvín i Kristus jsou mu lhostejni.

Ve své ódě »La chambre de justice« volal duchem revolucionářským také oproti monarchistické vládní ústavě takto:

»Vicille erreur, respect chimérique
Sortez de nos coeurs mutinés!
Chassant le sommeil léthargique
Qui nous a tenus enchainés.
Peuple que la flamme s'apprête
J'ai déjà, semblable au prophète

¹⁾ Zdalíž i G ö t h e nevyjádřil se podobně, napsav:

. . . »Ihr führt in's Leben uns hinein
Und lasst den Armen schuldig werden,
Dann übergibt ihr ihn der Pein,
Denn alle Schuld rächt sich auf Erden.« ?

Perçé le mur d'iniquité:
Volez, détruisez l'injustice,
Saisissez au bout de la lice
La désirable liberté!«

(Pryč stará lži! Myšlenky otrocké,
sny strašidelné, tyranství!
Ze hloubi hrobu, přehrad, okovů
hněv vzešel drahou zvolněnou.
Mužové lidu vzhůru! Plameny
obklíčen jako prorok jsem
až protrh' zloby ohradu.
Nuž, zničte mocně porobu,
do kolčí vstupte, bratři, vydobyt
svobody cenu přestkvělou!)

Křesťanstvím posvěcená vládní forma nebyla mu po chuti.

A čeho se Voltaire dopustil všeho ve své Henriadě, Machometu, Johanně Pucell a jiných dílech svých na zlehčení a potupení křesťanství vůbec a katolické církve zvláště — toho všeho zde uvést nemůžeme.¹⁾

By se ujistil přízně vysokých hodnostářů, Voltaire neoštlal se lichotiti jim měrou až příliš přehnanou. Tak n. p. chtěje vlouditi se do přízně ministra kardinála Dubois-e psal mu ve své »Épître an Cardinal Dubois« (1719) tato pochlebná slova: »Duše Richelieu-ova spatřila moudrého Duboise a poprvé pocítila závist.« — »Po cestách zcela neobyčejných a kročeji velmi důmyslnými vede tvůj (Dubois-e) duch osudy Francie — — — a ve svém listu na téhož (r. 1722) mu napsal: »Račtež být aspoň poněkud člověka toho (Voltaire-a) pamětliv, jenž opravdu jen tu bolest cítí, že nemůže bavit Vaši Eminenci tak, jak by si přál, a jenž ze všech milostí, jimiž jej Vaše Eminenci ráčila oblažiti, onu považuje za největší, že mu dovoleno jest (spisy svými) bavit Vaši Eminenci.«

Když pak důmyslný kardinál jej prohlédl, obrátil Voltaire jinou a činil jej — směšným.

I papeži Benediktu XIV. chtěl se zalichotiti dedikací básně »Machomet« a lichotivým distichem. Voltaire vychloubal se, že se mu za báseň tu dostalo vlastnoručního listu papežského a medaille. To vše byl však klam; Voltaire zaopatřil si u vyslance francouzského v Římě, P. de Cornillace-a medaille, by tím spíš oklamal. Tak napsal ve svém listu na Valoriho (13./5. 1745): »Je dobře, že to vědí pronásledovatelé dobrých lidí, že mne chrání štola zástupce Kristova.« — »Jsem v pěkném poměru k Jeho Svátosti, a jest na čase, by pobožnůstkáři moji přímluvu vzývali pro tento i onen svět.«

Mravní zásady Voltaire-ovy jsou bohopusty. Co pomahá, to jest dobré, co se hodí prospěšně, to jest mravní. »Lháti ve prospěch přítele svého, jest první povinností přátelství.« — »Lež jest jen tehdáž nepravostí, působí-li zlo; naopak jest velmi velikou ctností, působí-li

¹⁾ Laskavý čtenář račiž proto pročísti výtečné dílo P. W. Kreitena S. J.: »Voltaire«, I. a II., Ergänzungshefte zu den »Stimmen am Maria-Laach«. — 7.

dobro. Buďtež tedy ctnostnější (t. j. lžete víc než prvě), než jste byli dříve. Musíme lháti jako ďábel, ne bojácně, ne pro okamžik, ale směle a ustavičně . . . Lžete, lžete jen, milí přátelé, příležitostně vám to odplatím. «¹⁾

»Po ovoci jejich poznáte je!« Toto evangelické slovo J. Krista oprávnjuje nás při úsudku našem o každém jednotlivci, tedy i o Voltaire-ovi. Voltaire miloval tělesnou rozkoš a požitky její byly mu nade všecko. Smilstvo a cizoložství jsou tlustou nití v jeho životě. Tyto nepravosti chytře sic, ale nicméně bez úspěchu zakrýval názvem »filosofického snatku«. A takovýchto filosofických t. j. vsí slušnosti, všemu právu a řádu odporujících hříšných poměrů lpělo mnoho na pusté duši Voltaire-ově. R. 1723 pronajal si zdánlivě hôtel presidentky de Bernières, ale už po dvou letech viděl se president přinucena ukázati mu dvěře.²⁾ Později učinil si známost s baronkou de Fontaine-Martelovou, která dle vlastní výpovědi Voltaire-ovy »byla ženou bez předsudkův a slabosti, milující hostiny a rozkoše nade všecko.« Když pak umírajíc, na otázku zpovědníka svého od sv. Eustacha — je-li Bůh, její Tvůrce, přítomen v eucharistii, a věří-li tomu — odpověděla kladně, tu Voltaire, jak sám se přiznal,³⁾ sotva se zdržel, aby se hlasitě nezasmál. — —

Jiný filosofický snatek čili nestoudný poměr měl Voltaire s Gabrielou Emilií de Breteuil, provdanou za markýze du Chatelet-Lomont-a. Když pak tento — po vzore tehdejších inteligentních manželů své paní si už nevšimal a honům a jiným zábavám a radovánkám se oddal, nastoupil Voltaire na jeho místo. — —

Mnohý z těch, kteří nevěří v Boha, zbožňuje aspoň svoji vlast. Byl-li Voltaire jedním z takových? Vizme!

Že marnivost francouzská byla pokořena, nešťastnou bitvou u Rossbachu (1757), stalo se ovšem působením prozřetelnosti božské, ale že by Francouz, Voltaire, tuto porážku do nebe vynášel, a vítěznému Bedřichu II., králi pruskému, za toto pokoření vlastního svého národa vděčně ódy a hymny propěvoval, tomu ovšem lze se diviti. Voltaire byl Jidášem svého národa, velezrádcem, Efiálem. — —

Psal totiž vítěznému pokořiteli kolébky své tyto lichotivé věty:

»Sire, nyní jste v Paříži, jež, dle mého domnění jest hlavním Vaším městem.«

»Zde (ve Francii) děl' už nevydržím; Váš magnet táhne mne příliš silně k sobě, kdežto francouzský mne odpuzuje.«

»Vyslanec Vašeho Veličenstva (v Paříži) může nyní říci: všickni Francouzi jsou nyní Prusáky.«

»Můžeš li, Paříži, staň se hodnou vítěze, ježž máš přijati ve svých zdech!«

A jinde⁴⁾ opěval takto Bedřicha II.:

¹⁾ „Epitre au Thieriot“. 21./10. 1736.

²⁾ Maynard, I., p. 292 . . .

³⁾ „Epitre au Formont“, 1732.

⁴⁾ Viz: „Prophéties, pronostics, présages . . .“, Gand, 1870, p. 86—88. — A tomuto, v každém ohledu zvrhlému muži, zrádci Boha, církve i vlasti, falešnému apoštolu nejavrhlějších zásad nemravných, tomuto muži, ježž

•Héros du nord! Je savais bien,
 Que vous aviez vu. les derrières
 Du Roi très — chrétien,
 A qui vous taillez des croupières. •
 •Votre esprit, votre ardeur guerrière
 Des Français se feront chérir;
 Vous avez le double plaisir
 De nous vaincre et de nous plaire. •

Jakým způsobem asi připravoval Voltaire revoluci francouzskou? Svými spisy. Kam míří asi na p. jeho slova: »Člověk, ač-li narodil se svoboděn, musí sobě samému vlásti; má-li nad sebou tyrana (panovníka), musí jej zbaviti trůnu.«¹⁾

V tragedii své o Brutovi zhusta objevil své revoluční ideje, tolikéž v jeho tragoedii o Caesarovi dočítáme se na mnohých místech,

Francouzové nazvali pyšným jménem „patriarcha fernayský“, tomuto muži, o němž šlechtný hrabě de Maistre se vyjádřil, že „mu má býti vystavěn pomník rukou katovou; že měl býti vypovězen ze Sodomy, Paříž pak že jej korunuje,“ tomuto muži národ francouzský 14. dne měsíce srpna 1870 zasvětil (provisorně) pomník, o čemž W. Kreiten v předmluvě připomenutého už díla se vyjádřil takto: „Co je smutnějšího: pozvednouti bohyni rozumu (Aubry) na oltář nebo postaviti (definitivně) 1878 Voltaire-ovi sochu?“

Provisornímu posvěcení sochy Voltaire-ovy byl přítomen ministr vnitra, Jindřich Chevrean, týž, jenž 3 neděle později (4./9.) vyprovázal císařovnu Eugénii a mladého prince z Paříže.

Družstvo členů „pro vystavění sochy Voltaire-ovy“ bylo naskrze zednářské. Členové ti, počtem 41, byli tito: Arlès Dufour, Augier Barye, Beau, Bertrand, Carnot, Chevalier (Michael), Coquerel (reform. pastor), Corbon, Cremieux, bývalý ministr a zednářský velmistr, Deschanel, Desnoyers (Lud.), Daubigny, Delaunay, Desmarest Durier, Favre (Jules), bývalý ministr. Garnier - Pagès, bývalý finanční ministr, Girardin, (Emil, Gueroult, Havin, Herold, Jourdan (Lud.), Leblond, Legouvé, Littré, Maguin, Martin (Jind.), Mathieu, Mérimée, Michelet, Pelletan, Peyrat, Plée (Leo), Pousard, Quinet, Renan, [Dnes ví už celý svět, že baron Rotschild zaplatil Renanovi za jeho „Vie de Jesu“ milion franků. Proč, zač, k čemu to, ví ovšem p. Rotschild nejlíp. My ovšem to víme také; a že republika francouzská platí vdově po Renanovi 6000 fr. roční pense, je, tušíme, snad také známo:] zapřisahý odpůrce božství J. Krista a spisovatel četných protináboženských knih, veliký kancléř zednářství francouzského, Sainte-Beuve, Simon (Jul.) bývalý ministr, Terré a Schaffer.

Pátráme-li po vnitřním životě a přesvědčení těchto právě uvedených mužů, sledujeme-li jich i politickou i společenskou i náboženskou činnost, s hrůzou vidíme, že republika francouzská co do správy své ovládána jest různou směsí rozmanitých, na mnoze sobě cele odporých povah jako: Bonapartistů, republikánů, radikálních demokratů, komunistů, socialistů a v náboženské příčině — atheistů. Mluva anarchistů zní výbuchy dynamitu.

A mezi těmito (41) členy družstva bylo 8 redaktorů zednářských listů. Co z toho následuje? Nic menšího, nežli že zednářské časopisy „Siècle, Liberté, Avenir national, Opinion national“ už od r. 1870, vlastně teprv 1873. právě ty ideje protivlastenecké hlásají — jako Voltaire.

Simé, jež Voltaire zasil ve Francii, bují, mocně bují na škodu a zkázu druhdy slavné Francie.

Jak už tuto patrnó, zednářství nezná vlasti, nezná lásky ku vlasti, nýbrž žádá míti celou zemi vlasti svojí — čili kosmopolitismus, kosmopolitismus republikánský

¹⁾ „Si l'homme est créé libre, il doit se gouverner,
 Si l'homme a des tyrans, il doit les détrôner.“

kterak velebil onu dýku Bruta mladšího, jež zničila Caesara. Že slova tragoedie té nepadla ve Francii na půdu neúrodnou, dokazuje výrok Saint-Justa, jenž pravil, že »nejlepším způsobem, zbaviti se tyрана, jest dýka Brutova, jež 23 ranami bez dlouhých soudních průtahů zničila Caesara. Slova ta namířena byla proti Ludvíku XVI.

Pravil Voltaire v oné tragoedii:

»Vy chcete knížete a přece jste mi Římány!
Nuž ukažte mi onoho, jenž krále mítí chce!
Ty, Brute, spíš a Řím přec leží v těžkých okovech.

Ne, ne ty Brutem nejsi! Ó té kruté pohany!
Ty, Caesare, se třes, jsi tyranem! viz — rány zde;

Ne, Brutem nejsi ty, však já jím jsem a býti chci

My pohrdáme tyranem,
my pohrdáme životem a vlast svou milujem. —

Jak krásno jesti takto mřít a v smrti viděti,
jak teče naše krev, se mísíc s krví tyрана!«¹⁾

Bylo by příliš obšírnou, obírat se tuto šíře podobnými doklady. Stačí jen podotknouti, že Voltaire hlásal v tragoedii o Brutovi fanatismus svobody, ve »smrti Caesarově« nenávisť k tyranům a velebení jejich vraždy, ve spisu o »Muhamedovi«, nenávisť ku křesťanství, jež rozšířila se četbou po všem vzdělaném světě. Podobně vede si v ostatních spisech »Olympia«, »Merope«, »Catilina« atd.

Takovým byl Voltaire. Měla-li Francie, měl-li celý vzdělaný svět právní důvod uložiti mrtvolu jeho do Pantheonu, jenž byl národní hrobkou mužů nejdokonalejších a nejslechetnějších synů Francie?

Než odvrátmež už zraků svých od tohoto muže, jež sám protestant Dr. Binder nazval »povrhelem vší nepravosti«, a jež i liberální protestanté nazývají »pravým morem.« Stoupencem Voltaire-ovým byl Karel Secondat, baron de Montesquieu († 1689). Tento muž útočil na dosavadní náboženství zemské i na vládní soustavu francouzskou jiným směrem než Voltaire. Prvním jeho spisem byly »Lettres Persanes«, jež byly psány zcela duchem i způsobem Voltaire-ovým, totiž — revolučně. I sám Montesquieu, jakožto spisovatel jich, zhrozil se později toho, co

¹⁾ »Vous voulez un monarque et vous êtes Romains!
Quel est ce vil Romain qui veut avoir un roi?
Tu dors, Brutus, et Rome est dans les fers.

Non, tu n'es pas Brutus! Ah! reproche cruel!
César. tremble, tyran: voilà ton coup mortel;

Non, tu u'es pas Brutus! Je le suis, je veux l'être.

... Nous méprisons la vie;
Nous détestons César, nous aimons la patrie —

... Qu'il est beau de périr dans des dessins si grands!
de voir couler son sang dans le sang des tyrans!«

byl napsal a popíral, že by byl jich autorem. Montesquieu prošel touže cestou a touže praktickou školou vzdělání jako Voltaire. Vida bídu a tlak, jež najmě za posledních let panování Ludvíka XIV. tížily lid, vida nesmírnou zkaženost mravní za dob vladařství, ovšem zatoužil po nápravě tohoto smutného stavu. Montesquieu chtěl mluvit k lidu ale pouze z egoismu, chtěje se učiniti populárním. V tom se docela podobal Voltaire-ovi. Proto psal z počátku proti náboženství vůbec a katolickému zvláště. Později, — ovšem už pozdě, — nahlédl však, že to není církev ani náboženství, jimž bylo třeba opravy, nýbrž vláda, jejíž nejvyšší viditelná hlava, podpírajíc se o bezohledný despotismus, hověla nejděsnějším přechmatům nemravnosti. Proto napsal své perské listy, jež vnikly svým obsahem do všech poměrů života. Chtěltě Montesquieu učiniti zjevnými všechna směšná a nepřirozená zařízení, pod nimiž lid úpěl, a která byla prohlašována dvorem a vládou za nejvyšší zdokonalení štěstí a moudrosti. Montesquieu prohlásil ustanovení ta za zpuchřelá a hledal proti nim lékův. Ačkoliv Montesquieu ve svém spisu nevyklčil žádného dokonalého obrazu své doby, přec odvážil se říci to, co jiní si pouze — mysli. Z počátku byl jedním z nejrozhodnějších odpůrců katolického náboženství, popíral Ježíše Krista a Jeho božství po vzore Voltaire-ově, od čehož později upustil.

Na pozdější spisy Montesquieu-ovy měla veliký vliv jeho cesta do Anglie; dojmy ty uveřejnil ve svém spisu »*Considerations sur les causes de la grandeur et la décadence des Romains*«, ještě pak více ve svém jiném spisu »*De l'esprit des lois*« (o duchu zákonů).

Knihy ty způsobily veliký hluk po všem vzdělaném světě. I dámy četly spisy ty, najmě posléze jmenovaný, čímž se stalo, že absolutní monarchie evropské pevniny u veřejném mínění mnoho pozbyly na své staré slávě. Než Montesquieu seznal ničemnost svých domněnek, byl rozhodným nepřitelem katolické církve, útoče na život klášterní, na svátost pokání, čímž prý přibývání obyvatelstva děje se veliká ujma.

Spis Montesquieu-ův, »*De l'esprit des lois*« byl bezprostředním předchůdcem nové soustavy absolutní demokracie, již hlásal J. J. Rousseau. Bychom mohli dobře poznati povahu Rousseau-ovu a jeho spisů, jež se sice formou lišily od spisů francouzských učenců, nicméně však podobaly se jim týmže bezbožeckým a proticírkevním směrem, — nesmíme s očí spustiti, že narodil se v Genfu a že se mu první výchovy dostalo v republice protestantské. Vzpomínky na mládí ovšem činí v pokročilejším věku lidském epochu, — a tak tomu bylo i u Rousseau-a. Děťství jeho stalo se mu ideálem, jenž byl v úplné shodě se zvláštní jeho ideou o štěstí lidském a lidském určení, jež si jeho marnivý rozum po dlouhém a rozmanitém semo tamo kolotání byl vytvořil a vždy a všude hájil. Rousseau byl vychován v protestantském učení Kalvínově. Víra ta ovšem nemohla upokojiti ho; sřekl se jí tedy a vrátil se zpět do lůna katolické církve. Za tento krok očekával chvály se strany katolické; když pak mu za to pouze láska byla skýtána, roztrpčil se tak, že opět upustil od této pevné a jisté kotvy, jež zachovává lidského ducha. Od té doby bylo nitro Rousseau-ovo

přeměněno; ctnost a mravnost ho opustily — stal se zvrhlíkem. Roku 1745 seznámil se v Paříži s Voltaire-em, s nímž se však brzo nepohodl; proto vzniklo mezi nimi záští nesmířitelné, důkaz to, že »přátelství mezi špatnými lidmi obstáti nemůže.« Duší a nejvnitřnějším tukem životním při obou byla marnivost, a proto se rozešli oba od sebe jako — nepřátelé. Když se Rousseauovi nepodařilo dosáti stkvělého postavení pomocí a přízní Voltaireovou, jak se byl z počátku domníval, tu odhodlal se získati si slavného jména jinak a to pomocí novořekého tvrzení, »že se člověk nestává lepším pomocí vědeckého vzdělání.« Na neštěstí přírkla dijonská akademie věd tomuto spisu Rousseau-ovu vypsanou cenu, což mělo za následek, že od té doby počalo být u Rousseau-a fixní ideou to, co si byl z počátku určil za předmět, — totiž učiniti jméno své slovatným. Tato idea jeví se ve všech potomních spisech jeho. Druhý spis Rousseau-ův »Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité parmi les hommes«, prozrazuje nerozumnou demokratickou soustavu společenského řádu. Ve spise tom vyhlásil všecku civilizaci lidského pokolení za znetvoření její. Ideálem člověka má být »divoch a přírodní člověk« a po tomto prvotním stavu má prý člověk toužiti. Jak patrnó, Rousseau nechtěl věřiti, že dokonalým býtí Bohu, dokonalým se státi pak člověku přísluší, nebo že jest přiblížení se člověka k Bohu modlitbou, pokáním a vzýváním svatých jedinou předností lidské bytosti, již se liší od zvířete. ¹⁾

Tento spis, jenž obsahuje v sobě hlavní rysy všeho toho, čemu Rousseau později byl učil, a pak jeho spis »Du contrat social, ou Principes du droit politique« svedly (za trvání veliké revoluce francouzské) mnohé k rozličným děsným skutkům. Jeho hlavní zásadou, již prohlašoval v těchto svých spisech, bylo fysické blaho a smyslné požitky jakožto hlavní cíl i člověčenstva i zvířectva. Nerovnost mezi lidmi jest prý následkem jich odrození se, jež prý vzešlo spolčováním se, jemuž na vrub prý dlužno přičísti na jedné straně rozvoj lidských schopností, na druhé pak to, že se stali — špatnými. Rozvoj vyšších, duševních vloh jest prý nepřirozený, bezbožný a škodlivý. Zdá se ovšem býtí

¹⁾ Revoluce francouzská uctila památku Rousseau-ovu tím, že „pro veliké zásluhy jeho o lidstvo vůbec“ vykázała vdově po něm ročně 1200 fr. („Moniteur“, 23/12. 1790. Eymard, Victor Broglie a m. j. před pohřbem Rousseovým do nebe vynášeli jeho zásluhy o lidstvo. Hymna Chénierova velebila jej jakožto proroka:

„O Rousseau, modèle des sages,
 Bienfaiteur de l'humanité,
 D'un peuple fier et libre excepte les hommages,
 Et du fond du tombeau soutiens l'égalité.“
 (Ó Rousseau, předobraze mudrců,
 ty dobrodinče lidstva celého,
 n.roda přijmiž svobodného oddanost,
 ze hloubky hrobu chraň svobodu!“)

A lid francouzský, jsa oklamán a sveden licoměrnými doktrinami falešných proroků rovnosti, svobody a bratrství, volal popeli Rousseauově „Alleluja!“

Voltaire s Rousseau-em žili v největším napjetí a nepřátelství. Voltaire tvářil se farizejsky, že by byl dojat smrtí Rousseau-ovou, že však by se byl v duchu smířil s odpůrcem svým, nikterak není pravda; vysvítá to z listu Voltaireova (1763) k Marmontelovi.

nemožno, že by se tyto utopické sny Rousseau-ovy mohly vyjvíti, nicméně však — žel Bohu! — staly se skutkem. Dějiny severní Ameriky, Polska, Genfu, Korsiky ba i Francie samé jsou toho důkazem. Uskutečnění a vtělení se pošetilých a zhoubných nauk těch potvrzují dějiny St. Justa, Robespierrea a přemnohých jiných revolučních zuřivcův a zakladatelů konstituce z r. 1793!

Téhož zhoubného vlivu a působení, jaké vyvěraly »společenskou smlouvou« ve příčině politické socialistiky, byl román Rousseau-ův »Julie ou la Nouvelle Heloise« ve příčině náboženství a mravnosti. Ve spisu posléze jmenovaném vyjádřil se o svých ideách, jaké měl o lidskosti, lásce, přírodě a životě, mravnosti a náboženství duchem a směrem naprosto zvrhlým. Už na počátku románu toho se vyjádřil, že poznává prst boží pouze ve zjevné přírodě a její organickém zákonu, nikoli však u vývoji lidského rozumu a pokrokové kultuře. Jeho křesťanství bylo pouze náboženstvím přírodním. Rousseau hleděl dovoditi, že se lidé nemají držeti žádné víry, že vznešenost té či oné nauky lze poznati pouze po její mravní ceně a působení její. Politování hodný muž ten vyřkl ortel sám nad sebou, důkaz to, že smutným losem všech popíračů Boha jest ten, že vidouce — nevidí! Rousseau hlásal místo ctnosti choré citlivůstkářství, místo pravé křesťanské lásky pouhou smyslnost, místo panujícího náboženství chtěl dosaditi za normu srdce, místo desatera hlásal ctnost citů, místo věrnosti manželské cizoložství. Ve svém »Emile, ou de l'education«, díle to směru vychovatelského, brojil proti dějinám křesťanství, popíral zázkřů (>Lettres«, 143) a prohlásil, že biblický dějepis obsahuje tolik věcí rozumu odporných, že tomu rozumný člověk věřiti nemůže.

Nikdo se pak ovšem nemůže udiviti tomu, že pařížský parlament zavrhl jeho spisy a že jej vypověděl do Švýcarska. Ale i sami švýcarští protestanté dali spáliti spisy Rousseau-ovy rukou katovou. Rousseau-ovi bylo prchnouti kantonem neuchatelským a přes pruské území do Anglie, odkudž zase pro své spory s Humeem prchl do Francie, kde zemřel.

Z velikého počtu francouzských spisovatelů, kteří byli činni na témže revolučním poli ve příčině náboženského, církevního a mravního rozkladu,¹⁾ promluvíme poněkud obsírněji o těchto čtyřech ještě: Diderotovi, Holbachovi a jeho klubu, Helvetiovi a d'Alembertovi.

Diderot (s d'Alembertem) pověstný zakladatel encyklo-

¹⁾ Rousseau měl mnoho stoupců. Mezi přední dlužno přičísti pařížského advokáta Vinc. Toussainta (1715—1772), jenž zabýval se více spisovatelstvím než praxí advokátní. Přidal se k encyklopedistům. Spis jeho »Les moeurs« byl spálen katem. La Harpe nazval knihu tu »výkladem soustavy mravouky přirozené, na žádném náboženství nespočívající.«

Jiným Rousseau-ovým stoupcem byl kněz diecese montalbánské, J. Martui de Prades, jenž učil, že křesťanství jest učení čistě přírodním, ale — vyvinutějším. Popíral pravosti knih Mojžíšových. Pozděj' odřekl se svých bludův a byl Benediktem XIV. přijat zpět do lůna církve.

Bonnot de Condillac (1715—1780) upíral duši veškeru svobodu v myšlení, popíral všech vyšších idejí, ponechávaje duši platnost jen potud, pokudž ona jako pouhý nečinný stroj slouží ku vnímání dojmů smyslových.

pedie francouzské, ¹⁾ narozený 1712 v Langres-u, v provincie champagneské, vychován byl v jesuitské koleji. Později přestěhoval se do Paříže, střediska to všech lehkomyšlných a smyslných lidí. Zde pojal nenávisť proti vši náboženstvím posvěcené a zřízené mravnosti, žije po vzorě nejspustlejších zvrhlků.

Diderot přispěl velmi mnoho svými špatnými dramaty a divadelními kusy ku potupení zjeveného náboženství. Byl to smělý, drzý a bohopustý bořič učení božího. Přeložil spis kacířského Shaftsbury-ho »o ctnosti a zásluze« (An inquiry concerning virtue and merit), v němž útočil hlavně na Pascala a jeho důvody pro zjevení. Nelze nám tuto ovšem uvésti bohopusté řeči, jimiž odvážil se tento pošetilý Titán v bláznivé pýše a nevěře pozvednout úst, srdce a rukou proti Bohu. I zvrhlá doba tehdejší poznala v bídných snahách Diderotových náказu, před níž nelze ani dosti míti se na pozoru. Diderot byl uvězněn tedy, ale vězení neučinilo ho lepsím. Byv propuštěn vlivem mocných svých přátel, úmysl pojal založiti velikou vědeckou encyklopedii. Této myšlénce získal mnohých učenců, najmě d'Alemberta. Už na začátku díla samého zuřil proti křesťanství, ba proti všemu náboženství vůbec, tak že vláda sama uznala za dobré dílo to zakázati. Diderot zemřel, jak byl živ — jako zpustlík.

Ku rozšiřovatelům učení této doby, jež ubíjelo svědomí i ducha, dlužno přičísti také tak zvaný klub Holbachův. Holbach, kol něhož skupilo se mnoho duchovních i tělesných zvrhlků, byl bohatým falckým baronem, jenž stal se pověstným svojí nemravnou života teorií. Jeho jmění, jež skýtalo možnost strojití nádherné hostiny a smyslné, bujně zábavy, zjednalo mu mnoho přívrženců, z nichž nejhlavnější byli: Diderot, Duclos, Helvetius, Marmontel, Grimm, Laharpe, Concordat a Raynal. Mužové ti tvořili tak zvaný klub Holbachův. Úkolem klubu toho byl boj proti zděděné víře katolické a stávající vládní soustavě. Členové klubu toho tou měrou vyznamenali se svojí fanatickou nevěrou, jako se vyznamenávají nynější protestantští pietisté svojí mechanickou bohoslužbou. V klubu tom pojednáváno bylo o učení, jež mělo býti zbudováno na rumech katolické víry, jakož i o knihách, jež měly býti za tou příčinou vydávány. Holbach k dosažení toho účelu pomáhal slovy i penězy. Nejbídnější knihou, jež na útraty a z ponuknutí klubu byla vydána, byla »systeme de la nature, ou des lois du monde phy-

¹⁾ Dílo to slulo: „Encyclopédie ou dictionnaire raisonné des sciences, des arts et des métiers, par une société de gens de lettre mis au ordre et publié par Mr. Diderot, d'Alembert. .“ I.—VIII. svaz. vydány v Paříži 1751—1757; — VIII. XVII. v Neuchâtelu 1765: — 4 svazky doplňků (Suppléments) v Amsterodámě 1776—1777 — 9 svazků rytin (Planches v Paříži 1763—1777.

Encyklopedie bylo dílo rozměrův obrovských, do něhož psali najmě Voltaire, Rousseau, Grimm, Holbach, Jaucourt, Turgot. V encyklopedii byly uveřejněny mnohé výtečné články o věcech profánních, ale také — žel Bohu! mnohé filosofické, které dýší rozhodným nepřátelstvím a nesmířitelnou nenávisť proti křesťanství. Slova „Bůh“ a „prozřetelnost“ jsou tu nahrazena slovem „příroda“ i v citátech, čerpaných z knih jiných! — Předmluvu k této encyklopedii („Discours préliminaire de l'Encyclopedie“) napsal d'Alembert

sique et morale.« Kniha ta byla vydána r. 1770. se jménem autora Mirabauda, jenž tehdež už byl mrtev. Pravdě však se úplně podobá, že ji sepsal zvrhlík Lagrange, domácí učitel Holbachův.

Dr. Albert Stöckl u výtečném díle svém »Geschichte der Philosophie«, S. 662, taktó vylčil stručně obsah knihy té: »Ničeho nestává než látka; vše, co jest, látka jest. Látka nikdy býti nepočala a nepřestane; látka jest věčna, nutna, nekonečna. Všecka účinnost světových věcí jest potřebna. Nemůže býti svobodné činnosti, tím méně účelnosti. Vesmír jest přikován ku železným svazkům potřeby. Bylo by svrchovaným bláznovstvím mluvit o nějakém Bohu, jenž by byl povznesen nad látku a její pohyby. Jenom hrůza před živelnými bouřemi ve přírodě a potřeba pomoci proti jich škodlivým výjevům, jakož i neznalost přírodních těch příčin uvedly člověka na myšlenku, že si Boha — vymyslíl... Slovo »Bůh« musí býti z řeči vypuštěno. Někteří prý sice stanoví rozdíl mezi člověkem fysickým a člověkem mravním, ale rozdíl ten jest prý pouze případný. Člověk fysický jest ten, pokud jest činným ve příčinách fysických, námi poznanych; mravní člověk naproti tomu jest pak ten, pokud jeho fysická činnost je podmíněna takovými fysickými příčinami, které nám překážejí, bychom poznali své předsudky. Duše od těla rozdílné nestává. Duše není nic jiného než tělo, pokud je posuzujeme výhradně po jeho smyslových schopnostech a činnosti. A jelikož tyto mají vesměs sídlo své v mozku, není duše in concreto ničím jiným než mozkem. Jen abstraktně liší se duše od těla, a kdo ji věcně od něho rozlišuje, rozlišuje také mozek od ostatního těla. Metafysikové dospěli ku pojmu »duše« jen tím, že odloučili smyslovou prý sílu v těle od přemýšlení a povznegli ji na bytost — jednoduchou. Proto také nemůže býti řeči o nesmrtelnosti duše.«

V témže duchu napsal Helvetius (1715—1771) svůj spis »l'esprit,« jenž byl přeložen téměř do všech evropských jazyků.¹⁾ Kniha ta obsahuje v sobě zásady, jež svět sice provádí, ale nerad se o nich zmiňuje. Veškeren vzdělaný svět (?) vyslovil svůj obdiv hlasitě nad tím, že Helvetius tak dobře dovedl v soustavu spořádati to, co si myslil. Jaký asi byl obsah knihy té, lehce lze domyslíti se. Helvetius vyslovil v ní, že naše všechny představy pocházejí pouze ze smyslův a z pevně utkvělých smyslových dojmů, činž ovšem popíral všeho božského a nadpřirozeného. Tu ovšem jest lehké vysvětlitelno, že v knize té, z níž idealnost a rozjímání byly vypuzeny a nadobro vyloučeny, často setkáváme se s heslem »látka a prostor«. Helvetius povýšil materialism až k samo-

¹⁾ Helvetius Claude Adrian, stal se protekcí králové už ve svém 23. roce generálním pachtýřem, kterýžto úřad vynášel mu více než 160.000 zl. (rakouskou měnou počítajíc). Anot pak toto postavení, založené na utlačování lidu, příjemno býti nemohlo, věnoval se H. filosofii, na jejíž vnady byl upozorněn Lockem. Dílo jeho »De l'esprit«, jsouc plno encyklopedických zásad a při tom psáno ozdobně a květnatě, způsobilo mu mnoho nepřátel mezi kněžstvem a parlamentem, — a bylo spáleno. By unikl všem nepřijemnostem, odebral se do Anglie a díle později dosti dlouho u Bedřicha II. Díla jeho filosofická, v Paříži vydauá 1796, obsahují mnoho podivných nahlédů materialismu a empirismu. Náučný slovník Riegrův přisoudil H. šlechetnost a dobročinnost. (III. díl, str. 723.)!!

lásce lidské. Ctnost mu nebyla ničím jiným než zvykem zaříditi své jednání tak, že by bylo s užitkem většině, a láska ku ctnosti nebyla mu ničím jiným, než přáním hájit a žádati, co by bylo nejlepším všeobecným dobrem, čemuž duch jednotlivých kruhů (t. j. boháčů) se prý přičí. To, co se prý obyčejně zove mravním řádem věcí, není než jakýmsi druhem fysického řádu věcí; náš vlastní prospěch jest prý jediným měřítkem, dle něhož odměrovati máme úctu nebo pohrdání činům anebo představám lidským. Doufáme, že tyto skrovné rysy dostačí soudnému čtenáři, by si utvořil dosti jasný obraz o zvrhlém Helvetovi.

V jiném spise svém »de l'homme« rozšířil Helvetius své zásady a nauky i na zákonodárství a vládu poněkud šíře než ve knize »l'esprit«, uživ tu formy více vědecké. V knize posléze jmenované vyslovil také zcela nepokrytě politické tendence a radikální zásady. I v tomto rozboru theoretické vládní moudrosti zůstal si Helvetius věren v tom, že vycházejí z nestoudnosti a požívavosti nakreslil vládní formy evropských státův (absolutism) jakožto mravnosti nevhodné a nerozumné, čímž potakal myšlénkám Montesquieu-ovým a Rousseau-ovým. Připomenouti jest ještě, že prohlásil despotism (t. j. formu absolutní) a násilnictví ministrů — což nazval vezírátem (vezír t. j. turecký ministr) — zákazonosným a rozkladným, velebě naproti tomu zřízení republikánské až do nebes.

Mužem téhož druhu byl d'Alembert. Proslaviv se z počátku jakožto matematik, seznámil se s Voltairem a stal se jedním z oněch mužů, kteří »nou« naukou svojí poučovali zvrhlé pařížské salony. Katolické náboženství bylo mu tak protivné, že by je byl raději viděl jako mrtvolu — ve hrobě.

D'Alembert jako Locke vyšel se stanoviska, že všecko naše poznání vychází ze smyslových zkušeností, postoupil poněkud k náuce, že přemítání (reflexion) a porovnání smyslových porozumění, dále pak porovnávání toho, co jest nám s užitkem anebo na škodu, úplně prý vyplňují lidské vědění a že tudíž duševní činnost je v nás sloužící ne panující.

Takto rozumuje d'Alembert dospěl posléze k té myšlence, že lidský duch došel touto cestou ku pojímům nesmrtnosti duše a ku poznání božstva, čehož prý oběho nestává. Neuznával významu středověku, nazvav básníky, dějepisce, bohoslovce a filosofy (scholastiky) té doby pouhými shromáždovateli (snad starověkých, snad původních věd) a gramaticko-kritickými — hudlaři.

Jiný apoštol materialismu byl Stephan Bonnet de Condillac (1715—80), duchodní z města Grenoble (départementu Isère), jenž sic uznával zjevení boží — protož nesmí býti vřadován mezi apoštoly humanity, — nicméně však neuznával, že má lidská duše svobodu myšlení při jednání, a tvrdil, že prý jest prosta všech vyšších idejí, jsouc prý pouze jako nějaký stroj určena ku vnímání smyslových dojmů. Tím ovšem dodal Condillac lidskému vědění a chtění rázu zvířecího t. j. rázu materialismu.

Jest arci zcela průvodno, že učení deistů, materialistů a naturalistů přineslo v nešťastné zemi sv. Ludvíka, v této

zemi odvěké slávy, ovoce i ve příčině všeobecné, mravní. Jest nám zvolati se slovutným bardem:

»Hlučení tvých proudův, ó Loir-o, (řeka Loire) vzbuzuje památku pomínulosti (dobrých mravů!)« — —

Mezi lidmi, kteří se ve Francii tak smutně proslavili ve příčině mravní zvrhlosti a čirého atheismu, dlužno jmenovati Juliana Offroy-e de la Mettrie († 1709), jemuž ve zvrhlosti žádný vrstevník se nevyrovnal. Ve spisech jeho dýše čirý duch bezbožectví a největší mravní porušenosti, tak že nesnadno říci, kdo že zavinil více zlého, Helvetius-li čili tento. Jeho spis »Histoire naturelle de l'ame« spálil kat v Paříži na rozkaz parlamentu, a tento přece nebyl žádným nevíniatkem!

Ve svých spisech snažil se dovoditi, že jest člověk pouhým strojem mechanickým a organickým jako bylina »l'homme machine« a »l'homme plante«. V úvodě do knihy »Traité de la vie heureuse par Senèque« popíral blaha v životě budoucím tvrdě, že jedině ve smyslných požitcích tohoto pozemského života spočívá lidské štěstí! Jen toho člověka odvážil se prohlásiti za šťastného, jenž pouští docela úzdu náklonnostem svým, nehledě ani k rozumu ani k náboženství. Knihou »Essai sur la liberté de produire ses sentimens« způsobil nesmírně mnoho zla, jelikož v ní bují atheismus a nešlechtnost měrou neuvěřitelnou. Myslí, že smrt ukončí lidský život pro vždy; ctnosti a hříchy byly mu pouze fonetickými zvuky beze všeho významu; Bůh, budoucí soud a svědomí jsou prý kuklami, z nichž prohlédají kněží a jichž se prý žádný moudrý člověk neleká. Moudrý (!) muž prý se leká pouze kata a nestará prý se o nic jiného, než aby mohl užívatí světa plnými doušky a ukájetí své chťíce.

Rozmarný Bedřich II., král pruský, dal napsati na náhrobek tomuto svému chráněnci tento památný nápis:

»Zde leží Mettrie, malý filosof,
prostřední lékař a veliký blázen.«

Dodati měl ovšem: »a největší prostopášník a zpustlík!«¹⁾

Jiný zvrhlík rázu Helvetiova a Mettrie-ova byl Donatieu Alphonse Francois, markýz de Sade (1740—1814).

Tento bohopustý muž dovolil si ve svých spisech »Oxtiern ou les malheurs du libertinage« (1800), »Justine ou les malheurs de la vertu« (1791) a v pokračování téhož románu »Juliette« (1798) takových hanebností, že sám Napoleon I.,

¹⁾ V podobných myšlénkách ač nikoli tak zřejmě vedl si slavný přírodopzpytec Buffon, jenž si představoval Boha jako přírodu, plodící samu sebe; hvězdář Lalande, jenž prohlásil, že hvězdné zákony působí vlastní silou svoji, nejsouce řízeny nejvyšším zákonodárcem; popíral s Volneyem (1757—1820) a Dupuisem, že by kdy žily biblické osoby; děje zjevení prohlásil a proměnil v bájku astronomickou. Shrňeme-li všecka tato nových apoštolův učení v jeden chaos a vytlačíme-li lisem přirozeného rozumu a zkušenosti tresť jejich, z níž pila obrovská část evropského lidstva, pak ovšem nebude nám s podivením, že veliká revoluce francouzská propuknouti — musila. Největější s oltáře sražen a nevěstka naň posazena (7./11. 1793). „Eritis sicut dii“ — budete jako bohové (I. Moj. 3, 6.)

vraceje se z výpravy aegyptské a obdržev několik skvostně vázaných výtisků těchto knih, uvrhl je do ohně a poručil spisovatele jich zatknout a uvězniti v blázinci, kde až do smrti ve svých nepravostech setrval. ¹⁾

Tyto přípravy ve příčině falešné filosofie (různých směrův a soustav), nemravnosti, nevěry a literatury měly přímý a rozhodný vliv na propuknutí veliké francouzské revoluce.

Nechť se nikdo nedomnívá, že nauky filosofů 17., 18. a 19. st. vylíhly se ve hlavách filosofů této doby jakožto myšlenky původní! Jsou to ohlasy z dob, jež líčí spisy klassiků římských a řeckých; z dob, kdy svrchovaný lid dával si zákony, kdy svrchovaný lid svými zástupci vykonával práva vládní, náboženské úkony a p.; z dob, kdy místo lidu zastával jedinec, nazvaný »Caesar, divus, Pontifex Maximus«: z dob t. z. caesarismu, jehož idea táhla se červenou nití celým středověkem až na naše doby. Republikánské ideje starého věku nezhasly, nýbrž bujily za císařů německých, Friedricha, Otty, Jindřicha V., za anglického Jindřicha VIII. — Právníci římského práva n. p. Irnerius, Gosia, Bulgare, Roger, Otto, Hugolinus, Azon, Accursa, Cinus z Pistoje, Balde, Petrus de Bella-Pertica, Durand Speculator, i sám Dante (»De monarchia«) a m. j. zastávali práva panovníkův à la Dioklecian, Caligula, Domitian a p., jež obsažena byla v zákonníku »Lex regia« nazvaném.

Tento absolutismus vládní i ve věcech církevních zplodil duchy moderního světa t. z. »spiritus fortes«, kteří se už o to postarali, by právní povolání katolické církve ovšem zcela bezprávně bylo omezeno. Na doklad toho poukážeme na Brückmannovu a Müller-groszovu knihu »Die Revolution« (VI. Theil, Caesarismus), jež je překladem francouzského díla J. Gaume-a.

¹⁾ Jules Janin napsal o něm: „Chcete, bych vám podal rozbor některé knihy Sade-ovy? Jsou to krvavé mrtvoly; děti vyrvané z náručí svých matek; mladé ženy zardoušené po spáchaných orgiích; poháry, naplněné vínem a krví a neslychaná muka. Topí se pod pánvemi, zhotovují se mučidla, rozbijejí se lebky; s lidí dře se ještě se kouřící kůže; křik, přísahy, rouhání se Bohu a to ve 12—15 svazcích bez konce, na každé stránce a řádce — ustavičně!“

Falešná humanita v Belgii, Holandsku a Savojsku.

Do Belgie jako do Francie měl anglický deismus krátkou cestu a ujal se zde tím spíše, že Belgičan Bernard de Mandeville, povoláním lékař, často zdržuje se v Londýně, tomto středisku veškerého anglického života, v této ose náboženských převratů, rozbrojův a třenic různých stran, — pojal učení deistův a svým spiskem »De apibus« snažil se dokázati, že náboženství křesťanské překáží státnímu rozvoji a blahu a že nadržuje neřestem. Zemřel v Londýně 1733.

V Holandsku povstal Benedikt Spinoza,¹⁾ pokřtěný žid (původu portugalského, dříve Baruch de Spinoza nazvaný, 1632 až 1675). Za základ měl rationalistickou soustavu René Descartovu, již z dualismu (ze dvou totiž substancí neboli podstat: z ducha, jemuž sluší mohutnost myslící, a ze hmoty — světa, — již patří rozsah) převedl na soustavu monisticko-pantheistickou t. j. v jednu podstatu (Boha), absolutní totiž a nekonečnou. Učil, že svět (natura naturata) jest viditelným přívlastkem (attributem) — co do rozsahu — Boha (natura naturans). Jako Bůh a příroda jsou jedinou bytostí, tak i duše a tělo. Jako kapka vody co do podstaty jest rovna nesmírnému okeánu, tolikéž i každá jednotlivá věc jest součástí vesmíru. Neuznával svobody lidské leč potud, pokudž jest prosta tlaku donucovacího (Zwang); hlavní snahou člověka má prý býti sebezachování; to prý dobré, co slouží k zachování tohoto »bytí« lidského, to zlé, co mu škodí. Vůle boží není zákonodárnou, ale to, co my zoveme zákonem, jest v božské »vše-jednotě« (עוֹלָם אֶחָד) pouze věčnou pravdou, která posla z jeho nutnosti a bytosti, a která musí být uskutečněna ve světě. Co činíme, činíme z nutnosti, jelikož jsme k tomu předurčeni. Ve svém listu (XXV.) na Jind. Oldenburského vyznal: »Caeterum Christi passionem, mortem et sepulturam tecum literariter

¹⁾ Baruch de Spinoza vyučen byl řečí hebrejské i rabínské i náuce talmudické, která ho neupokojila. Když pochybnost tuto s některými spoluvěci byl sdělil, byl ze židovstva i z Amsterdamu vyhnán. Nabídku, by se stal profesorem filosofie v Heidelbergu, nepřijal.

accipio, eius autem resurrectionem allegorice.« To, čemu Ježíš Kristus učil a po něm apoštolé, jest prý čistě lidským poznáním; záznaky a tajemství jsou prý nemožny!

Spinoza započal svoji »Ethica«¹⁾ řadou výměřův a zásad (axioma) po vzore Euclidově²⁾, by pak z nich způsobem přísně rozsudkovým (syllogismus) náuku svoji vyvodil dle »methody geometrické.« Domníval se, že takto docílí mathematické určitosti a jistoty pro svoji náuku. Nejpřednější výměry a axiomy první části jeho ethiky jsou tyto:

Výměr pojmu »causa sui«: »Per causam sui intelligo id, cuius essentia involvit existentiam, sive id, cuius natura non potest concipi nisi existens.«

Výměr pojmu »konečné« (finitum): »Ea res dicitur in suo genere finita, quae alia ejusdem naturae terminari potest.«

Výměr »podstaty«: »Per substantiam intelligo id, quod in se est et per se concipitur, h. e. id, cuius conspectus non indiget conceptu alterius rei, a quo formari debeat.«

Výměr »přívlastku«: »Per attributum intelligo id, quod intellectus de substantia percipit tamquam eius essentiam constituens.«

Výměr pojmu »modus«: »Per modum intelligo substantiae affectiones sive id, quod in alio est, per quod etiam concipitur.«

Výměr pojmu »Bůh«: »Per Deum intelligo ens absolute infinitum h. e. substantiam constantem infinitis attributis, quorum unum quodque aeternam et infinitam essentiam exprimit.«

Výměr pojmu »svoboda«: »Ea res libera dicitur, quae ex sola suae naturae necessitate existit, et a se sola ad agendum determinatur. Necessaria autem vel potius coacta, quae ab alio determinatur ad existendum et operandum certa ac determinata ratione.«

Výměr pojmu »věčnost«: »Per aeternitatem intelligo ipsam existentiam, quatenus ex sola rei aeternae definitione necessario sequi concipitur.«

Axiomata Spinozova jsou tato:

a) Omnia, quae sunt, vel in se, vel in alio sunt.

b) Id, quod per alium non potest concipi, per se concipi debet.

c) Ex data causa determinata necessario sequitur effectus; et contra: si nulla detur determinata causa, impossibile est, ut effectus sequatur.

d) Effectus cognitio a cognitione causae dependet et eandem involvit.

e) Quae nihil commune cum se invicem habet, etiam per se invicem intelligi non possunt, sive conceptus unius alterius conceptum non involvit.

f) Idea vera debet cum suo ideato convenire.

g) Quidquid ut non existens potest concipi, eius essentia non involvit existentiam.

Výměry Spinozovy nejsou původní, aspoň výměr o »podstatě« a »přívlastku« jsou původu Cartesiova; celkem při

¹⁾ Toto dílo má 5 oddílů: 1. de Deo; 2. de natura et origine mentis; 3. de origine et natura affectuum; 4. de servitute humana seu de affectuum viribus; a 5. de potentia intellectus seu de libertate humana

²⁾ Euclides z Megary.

přísném posuzování (viz Stöckl »Lehrbuch der Geschichte der Philosophie,« S. 611.—12.) objeví se v nich nesprávnost a nepravda. Jelikož pak Spinoza na těchto výměrech a axiomatech jakožto na základě svoji náuku zbudoval, vidíme, že jeho náuka, tato »πρῶτον ψεύδος,« ve svém nejnitrnějším jádře jest pochybena.

O životě a spisech Spinozových psáno bylo mnoho. Že pak se nicméně najmě v Německu pantheistická náuka jeho mocně ujala, dlužno přičísti národnímu duchu hloubajících Němcův a rázu doby.

V Savojsku, sousední to zemi deismem nakažené Francie, povstal Albertus Radicati de Passarano, ministr vévody Viktora Amadaea, jenž hlásal, že kněží nebyli ustanoveni Ježíšem Kristem; deisté a atheisté že prý jsou mnohem lepšími než valná část presbyteriánův; odvážil se porovnat Ježíše Krista s Lykurgem zákonodárcem; a tvrdil, že zákon Kristův plněn jest i od národů, kteří ho neznají.

Boje se soudu inkvičního, uprchl do Anglie, kde vešel ve přátelský poměr s Collinsiem a Tyndalem.

Byv pro sepsání knihy »de licita autochoria« vsazen do žaláře, odešel — byv propuštěn z vězení — do Holandska, kde založil sektu po svém jméně nazvanou. Zemřel v Amsterodámě.

Falešná humanita v Německu.

Ačkoliv orgie velké francouzské revoluce z r. 1793. nebyly v Německu tak dramaticky a krvavě prováděny, nicméně přece nebyla tu revoluce duchovní menší než v krajinách za Rýnem, protože i Němci opičili se po cizích předchozích vzorech.

Kdyby bylo Německo soustředěno a ne v tolik i politických i náboženských stran rozděleno, tu ovšem dle přirozeného chodu věcí stalo by se dosti možná — i zde opakování krvavého dramatu jako ve Francii a z části i jako v Anglii. Anoť pak Německo bylo konglomerátem různých malých i větších panství, která byla mezi sebou spojena jen velmi volným svazkem říšským, a jelikož pak dosud vládní kruhy přály aspoň ve příčině zevní křesťanství: tu ovšem šíření se humanistických zásad doznalo tu větších překážek než v zemích dříve jmenovaných. A byť i na mnohých dvorech větších i menších států nemravnost a zkaženost nebyla menší než v paláci Ludvíka XIV. a XV., přece nevnikla do všech kruhů tehdejšího obyvatelstva německého.

Čeho však Německo bylo ušetřeno ve příčině mravní zkaženosti a zvrhlosti, tomu neuniklo na poli literárním. Téměř o překot překládáno spisy francouzských svobodných myslitelův a zaváděno povrchnost a nemravnost do života rodinného. Učenci ovšem raděj obírali se důkladnějšími spisy anglických deistů, kdežto bohatší a tudíž pohodlné třídy německé společnosti čerpaly nové nauky od sousedních Francouzů.

I sám protestantism už od nějaké doby připravoval v Německu cestu nezávislé humanitě. Zavrhl církevní autoritu u výkladu biblí, učinil místo ní každého jednotlivce její volným vykladačem. V protestantských místech tudíž měla pohanská humanita hojnost přívrženců proto, že v podstatě své není ničím jiným než vyvinutým protestantským subjektivismem. Původní (orthodoxní) protestantism musil přestáti tuhý boj s novým theologickým směrem, jenž se vždy víc a více blížil anglickému deismu a francouzskému materialismu, a to tím spíše, že tento nový směr velmi vydatně byl podporován protestantskými knížaty, najmě pruským králem Bedřichem II. (jenž byl osobním

přítelem svých chráněnců: Voltaire-a, d' Alemberta, la Mettrie-a a j.).

Orthodoxní protestantismus měl už dříve mnoho nepřátel n. p. Spenerovým pietismem,¹⁾ vystoupením t. z. »conscientiářů«, jichž náuka spočívala na »náboženství přírodním« a jichž základní myšlenky Martin Knutzen (1713—1751)²⁾ traktáty svými rozšířil. Už v první čtvrtině a na konci první polovice 18. stol. byl orthodoxní protestantismus v Německu valně rozšířeným humanistickým t. j. zednářským racionalismem porušen.

Už r. 1735. mohl J. Ch. Edelmann drze vyjádřiti se, že »zamltaje křesťanský koran (biblí), jenž prý jest tak nespolehliv a si odporuje jako turecký — chce se jako Henoch a Noah držeti rozumu, anof prý svědomí ne jednotlivce nýbrž mnohých rozumných, jsouc od matky přírody každému vkořeněno, učí každého čestně živu býti, nikoho neurážet a každému, což jeho jest, ponechávati; kdo prý touto biblí zhrdá, zhrdá prý sebou samým; svědomí prý jest nebem i peklem; není prý ani Boha ani ďábla; dějiny Kristova narození a z mrtvých vstání atd. jsou prý bájkou; kněze a vrchnost prý dlužno vyhubiti; biblí prý nečiní rozdílu mezi svazkem manželským a smilstvem.«³⁾

Co je tedy tato trest nauky Edelmannovy jiného, než svrchované lidství, humanita, jež připouští z osobní ochotnosti jakž takž bytost netečného jakéhosi boha, zavrhuje ostatně každou i duchovní i světskou autoritu a vyhlašuje za osobivost každý i náboženský i občanský zákon?

Několik let později strašila i v německých hlavách modla lidství, již uctila veliká francouzská revoluce 20. brumaire 1793. Vydán byl totiž spis: »Die einzige wahre Religion, allgemein in ihren Grundsätzen, verwirrt durch die Zänkereien der Schriftgelehrten, zertheilet in allerhand Sekten, vereiniget in Christo« (2 svazky; ve Frankfurtě a Lipště u J. C. Fleischera 1751-2). Spis ten byl věnován Bedřichu II. Titul byl ozdoben obrazem nahé ženštiny, vedené sochou Svobody, jež nesla na vysoko vztýčené holi frygickou čapku. Nahá ženština byla obklopena hanebnými obrazy Lakoty, Pýchy, Závisti, Hlouposti, Pokrytství (katol. nábož.), Šílenosti, Sváru a Pověry.⁴⁾

Předním hlasatelem humanity v Německu byl Samuel Hermann Reimarus (1694—1768), jehož spis »Abhandlungen

¹⁾ F. J. Spener (1635—1705) byl zakladatelem pietismu. Míval historické a filosofické přednášky v Basileji, Ženevě, Frýburku, Tulinkách a Lyonu V kázáních působil mocně na cit, liše se tím velmi od orthodoxních protestantských kazatelů, kteří, lpíce na slovech písmá, byli původci slovic-kářských hádek Napsal: »Pia desideria, oder herzliches Verlangen nach gottgefälliger Besserung der wahren evangelischen Kirche« — mimo jiné menší spisy

²⁾ Martin Knutzen, filosof, matematik a hvězdář, byl učitelem Kantovým. Sám byl později stoupenec filosofie Wolfovy. Napsal: »Von der immateriellen Natur der Seele«, »Elementa philosophiae rationalis sive Logica« a j.

³⁾ Viz Alzogovu »Kirchengeschichte« (II. Th., S. 418).

⁴⁾ Právem napsal Pachtler o tomto spisu (»Götze«, S. 78), že kdo by se (prý) toho nadál, když tato kniha byla vydána, že se po 42 letech tento zdánlivě allegorický obraz stane skutkem, ba státním náboženstvím!

über die vornehmsten Wahrheiten der natürlichen Religion« z r. 1764. byl pouze předchůdcem toho, co později Lessing z Reimarovy pozůstalosti pod názvem »Wolfenbüttelsche Fragmente eines Unbekannten«¹⁾ byl uveřejnil. Obsah spisu jeho jeví zapřísáhlou zášť proti křesťanskému náboženství, v němž prý není ničeho, čeho by nebylo už ve praktickém přirozeném náboženství rozumovém. Zjevení prý jest nemožným a vše, co vypráví se v biblí o J. Kristu, Jeho vykoupení a z mrtvých vstání, je prý lži, bláznovstvím a podvodem.

Kdežto Reimarus užil anglického deismu na pokorení křesťanství mezi vzdělanci, použil ho nemravný K. F. Bahrđt (1741 až 1791), by na něm zbuďoval své náboženství humanity a je předložil vrstvám nižším. Jeho charakter vysvětluje nejlépe z jeho autobiografie »Geschichte meines Lebens« (Berlín, 1794, 4 svazky), kde se dočítáme, že »kdyby mu byli pravověrní za to zaplatili, byl by prý psal pro ně a jejich soustavu, jinak však prý psal pro jiné.« (Alzog, II. Theil, S. 414.)

Bahrđt byl docentem bohosloví v Lipště, Giezsenu a Erfurtu. Svými četnými spisy, jež vesměs čelily proti náboženství, popudil proti sobě své kollegy, kteří proti němu tak důrazně byli vystoupili, že, vida nezbytí, sám žádal za propuštěnou (²³/₃ 1775), již se mu také už po jedenácti dnech dostalo (⁴/₄ 1775).

Dvě léta později napsal však ve spisu »Das Correspondenz- und Intelligenzblatt« své vyznání víry, žádaje, by ho bylo užíváno. Domníval se totiž, že tímto vyznáním (viz je doslovně ve Schmalfusově »Historia religionis et ecclesiae Christianae«, VI. t., p. 172-3.) vyhne se všem censurám svých odpůrcův, ale zmýlil se velmi; v císařské radě totiž ²⁷/₃ 1779 bylo mu zakázáno pod nejtěžším trestem budoucně psát o náboženství, učit a kázat, ale měl knihy oznámit nejdéle do dvou měsíců ku konfiskaci císařské censure, jinak že bude vypovězen z celého území německého císařství. Bahrđt uposlechl na oko a, aby císařské své soudce upokojil, napsal r. 1779. nové vyznání víry (nepochybně v Berlíně), k němuž připojil prosebný list na císaře. Druhé toto vyznání víry (cele uvedeno jest ve zmíněném spisu Schmalfusově pag. 174-7) bylo mnohem smělejší a horší prvního a nemohlo nikterak upokojiti soudců. — Bylo odsouzeno — ku spálení.

Stručná nauka Bahrđtova byla tato: Jest Bůh; slovo »náboženství« značí onu lásku lidskou, z níž učení Kristovo o Bohu lásky vyplývá; náboženská cvičení a bohoslužba jsou prý směšným židovským vynálezem. Bůh prý nežádá bohoslužby. Nevěřil v nejsvětější Trojici ani v účinnost mše svaté ani v obcování svatých.

Jak patrně, humanita v Německu už v samých počátcích vystupovala velmi hrozivě. Símě anglického deismu nalezlo v Reimarovi a Bahrđtovi půdu velmi úrodnou, v níž bujely

¹⁾ Spis tento byl rozdělen na 5 dílů, z nichž pojednával díl

I. o »rozkřičení rozumu na kazatelárnách;«

II. o »nemožnosti Božího Zjevení;«

III. o »nemožnosti přechodu Israelitů mořem Rudým;«

IV. o tom, že »Starý zákon nebyl napsán jako zjevení náboženství;« a

V. o tom, že »Zjevení není pravdivo.« (Viz o tom Alzog-a, S. 413.)

deistské spisy měrou úžasnou, otrásající věrou křesťanskou vůbec a katolickou zvláště.

Směrem čistě Bahrdtovým působil asi téže doby berlínský rektor Damm, přeloživ r. 1758. Nový Zákon, po čemž následovaly dva jiné jeho spisy »De fide historica« (1772) a »De religione« (1773). V obou posledních spisech zapíral celou řadu katolických i křesťanských článků víry.

Takovýto útok nejen na katolickou církev, alébrž i na křesťanství vůbec ovšem nemohl zůstat bez rozkladných následků.

Jedno z nejpřednějších míst z řady německých deistů bez odporu náleží Gott. Efraimovi Lessingovi (1729—1781), básníku a kritikovi, nám známému tím, že vydal Reimarovy »Wolfenbüttelsche Fragmente.« Svým spisem »Nathan der Weise« (1780) hlásal všeobecnou náboženskou snášenlivost, chtěje dovésti, že každé náboženství, buď si jakékoli, před Bohem jest si rovno, stejně důležité a jedné platnosti. Nezáleží prý na víře ale na skutcích. Ve spisu tom předvedl křesťanství, židovství a mahomedanism, která vespolek zápasí mezi sebou.¹⁾ Básník nevedl nikoho vítězem, chtěje ukázati, že jest víra jako víra a že vše spočívá pouze a jediné na — mravnosti. Hlavním jeho spisem, v němž holduje čistě — lidskému naturalismu, jest »Uiber Erziehung des menschlichen Geschlechtes« (1780). Pisino Sv. bylo mu elementární knihou pro děti, která prý později, když rozum dětský časem vyspěje, úplně ustoupiti musí rozumu, nepřipouštějícímu naprosto žádných tajemství. — Vydáním spisu »Wolfenbütt. Frag.« vzešla mu nesmírná polemika od duchovenstva i katolického i protestantského, jakož i ode dvorní soudní komissí.²⁾ Hlavním jeho odpůrcem byl hamburský pastor a kazatel Fr. Christ. Goetze.

Jeho axiomata týkající se biblí, jsou z desíti nejznamenitější tato:

1. Biblí patrně obsahuje více, než patří k náboženství.
2. Je to pouhá domněnka, že v tomto nadbytku biblí byla by také neomylnou.
3. Litera není duchem a biblí není náboženstvím.
4. Z toho jde, že námitky proti literě a biblí nejsou také námitkami proti duchu a náboženství.
5. Náboženství bylo dříve než biblí.
6. Křesťanství bylo už dříve, než o něm psali evangelisté a apoštolé. Dlouhá doba uběhla, než první z nich psal, a ještě déle trvalo to, než byl celý kanon sepsán a sporádán.
7. Veškerá pravda křesťanského učení nemůže tedy býti odvislou od kanonických spisů.

Jiný muž tohoto rázu byl Jan Salom. Semler (1725—1791), bohoslovec hallský, jenž byl sice odpůrcem Reimarovým, jehož »Wolf. Frag.«, i Bahrdtovým, jehož »Glaubensbekenntniss« odsoudil a zavrhl, nicméně však sám také upadl do hrubých bludů. Vydal (1763) »Novum Testamentum Joannis Jacobi

¹⁾ Podobnou tendencí nesla se i Heine-ova báseň „Disputation“ (zápas o pravost učení mezi kapucíny a rabíny), již Al. Gallat přeložil ve Světotozoru, roč. VI., č. 20. a 21.

²⁾ Bahrdtovo vyznání víry a Lessingem vydané „Wolf Fr.“ byly odsouzeny ku spálení.

Wettsteini« s poznámkami v rejstříku, poté »Historische und kritische Sammlungen über die sogenannte Beweisstelle in der Dogmatik« a »Freie Untersuchung des Canons«, v kterémžto posledním díle upíral sv. Písmu božského původu a všeobecné užitečnosti.

Semler měl za to, že má každý křesťan právo po svém úsudku buď uznati nebo zavrci kanonické knihy. Křesťané prý nikterak nejsou zavázáni a povinni držeti se knih starozákonních, jichž se židé drželi. Netřeba prý věřiti všemu, co jest ve knihách novozákonních, aniť prý apoštolé nebyli prosti předsudků, vlastních všem židům. Kanon knih starozákonních sluje »slovem Božím« v tom smyslu, jaký přikládali staří Aegyptané a Číňané výrokům svých velikých mužů. Zjevení prý není žádného; Starý Zákon prý obsahuje velmi málo proroctví a ta sotva ještě zasluhují toho jména. Děje o Simsonovi a Estheře jsou prý bájemi. Ani v Novém Zákoně prý není žádného zjevení.¹⁾

Do řady německých deistů patří dále přičisti Bassedova, paedagoga a ředitele philantropína dessavského. Basedov (1723—1790) považoval čtvero evangelií, skutky apoštolské a z epistol — mimo druhou Petrovu a třetí sv. Jana — za hodnověrné. Také prý epistola sv. Pavla k Židům, Jakobova a Judova jsou ceny velmi pochybné. Apokalypse prý už dokonce není věrohodnou. Dle jeho mínění byl J. Kristus pouze poslem Božím; posly nižší třídy prý byli apoštolé. Náuka J. Krista o apoštolů byla prý čistě přírodní. Zjevení, čili náuka Kristova prý doplnila nedostatky známostí přírodních. Tresty posmrtné prý nejsou věčny. Ve svém spisu »Versuch von einer freimüthigen Dogmatik« (1767) popíral učení o nejsv. Trojici, popíral v J. Kristu přirozenosti božské a lidské; neuznával křtu nemluvnat, upíraje mu účinnosti; zamítl inspiraci kanonickým knihám a zavrhl všechna tajemství jako neprozírná a zdravému rozumu odporná.

Vedle Bassedova touže cestou krácel Joach. Jind. Campe († 1818), tolikéž ředitel filantropína v Dessavě.

V této záplavě knih, namířených proti křesťanství, jimiž lid ve příčině mravní i věroučné mocně byl porušen, počali nejslovutnější němečtí bohoslovci dávat křesťanství svobodný, samostatný směr. Toho na důkaz dokládáme, že Coccejus vydal čistě biblickou představu věrouky nehledě při tom na formu církevního učení. Reforma tato vyšla jmenovitě z nového přepracování sv. knih Hugonem Grotiem a Arminiany (jichž vůdce Wettstein † 1754), vypovězenými z rodného města Basileje. Tím ovšem sv. knihy pozbyly výlučného rázu od knih profanních. Touto společnou reformou byla vyzdvižena inspirace sv. knih. Tak se vyvinula v Německu zvláštní škola, k níž patřili: J. David Michaelis († 1801), professor v Göttingách, Ernesti, Baumgarten, zmíněný už Semler, Morus, Koppe, Eichhorn a m. j. Časem rozdělili se ve tři sbory neboli třídy, z nichž ku první náleželi tací bohoslovci a universitní profesori theologičtí (protest.), kteří zůstali věrni orthodoxnímu učení víry; jiní hleděli po-

¹⁾ Obšírněji pojednal o Semlerovi Alzog »Kirchengesch.« II. Theil, S. 415.

držeti formu víry biblické, dávající při tom přednost mravouce před věroukou; jiní pak posléze vystoupili rozhodně nepřátelsky proti kladnému zjevenému učení, čímž postavili se úplně na stanovisko vůdce svého — Semlera.

Vedle těchto universitních bohoslovců povstali ještě populární filosofové, z nichž Mojžíš Mendelsohn, žid (1729—1786), našel v náboženství jen onu mravnost, jež povoluje člověku každý ruch, čímž jej ctnostným; naproti tomu pak přičkl práva lidskému volnému smýšlení o věcech věroučných. Steinhardt Gott. Samuel, veřejný prof. ve Frankfurtě n. O., napsal knihu »System der reinen Philosophie, oder Glückseligkeit des Christenthum's« (1778), jejíž kratičkým obsahem jest: Náuka J. Krista byla přírodní, bez tajemství a lidských přívěsků, jsouc zcela přístupna lidskému poznání. Popíral hříchu prvotního, porušení přirozenosti, zadostučinění J. Kristem, věčných trestů a p. J. J. Sulzer (1720—1779) hleděl eklekticky přivésti do shody filosofii Wolfovu s náboženským míněním Francouzův a Angličanův spisem »Allgemeine Theorie der schönen Künste.«

K těmto se přidružili Büsching, J. J. Engel, Nicolai, E. Platner, Wünsch, Christ. Garve, Venturini a m. j.

Tito mužové spojili se s nejslovutnějšími berlínskými bohoslovci jako se Spaldingem, Jerusalemem, Eberhardtem a Tellerem, utvořivše mezi sebou jednotu nazvanou »Gesellschaft zur Verbreitung von Licht und Wahrheit,« jejíž zakladatelem byl Biester. Jednota ta obrala si za úkol znova přetvořiti náboženství, odstraniti hrůzovládu a samozvanectví, do pozadí posunovati věrouku a přední místo dáti mravouce.

Teller pozbavil platnosti biblické pojmy (ve svém německém slovníku ku Novému Zákonu (1772) a dospěl až ku myšlénce »zdonaliti křesťanství.«

Toto zlo tak se zmohlo, že mu nemohl přítrž učinit ani ministerský pruský dekret z r. 1788!

Nesmírné rozčilení, neurčitost a nejistota u věcech náboženských, zmítající celou střední Evropou, vyvolaly proti původcům jejich protitlak se strany státní. Kat na hranici páčil jejich spisy; dvorní císařská proscibce stihala zhoubné knihy; císař Leopold II. vydal kapitulaci, jejíž čl. II. § 8. zněl v ten rozum, by »nebyl trpen jmenovitě žádný spis, jenž by se nesrovnával se symbolickými knihami obou (katol. a evangel.) náboženství, nebo takový, jenž by čelil na podvracování (tehdejší) ústavy nebo veřejného pokoje.« (Schmalfova »Histor. relig.«, tom. V., p. 42.); — Karel Theodor, bavorský kurfiřt a palatin vydal přísné dekrety protiv illuminátům; Bedřich Vilém, král pruský, vydal přísný dekret dno 9/7 1785 a instrukci ze dne 13/12 1791 proti rozkladné činnosti těch, kteří zavinili náboženské hádky a rozkoly; ve Varšavě vydána v březnu 1792 »Constitutio Dietae« za touže příčinou; císař Josef II. dvěma dekrety zavrhl svobodné zednáře a p.

Zhoubu však nebylo lze už vykořeniti; německý deismus po vzore anglickém, francouzském, belgickém, hollandském a savojském pokračoval dále ve zhoubné své činnosti

Rozhodným hlasatelem humanity byl J. G. Herder (1744 až 1803), německý bohoslovec a později generální superintendent výmarský. Jako spisovatel vyjádřil se ve svém spisu »Von dem Unterschiede zwischen Religion und Lehrmeinungen,« že náboženství, jakožto věc svědomí neobsahuje žádných článků víry, jelikož o těch by bylo lze mnoho mluvit, náboženství však nevyžaduje žádných podobných disputací, nýbrž poslechnutí neporušitelných povinností. Staré křesťanství prý bylo bez dogmat, teprve když prý vstoupilo mezi lidstvo jakožto náboženství lidu, tu prý buď osobní nebo národní mínění vytvořilo články víry a předložilo je lidstvu. Lhostejno prý jest, kým byl J. Kristus, tu prý platí pravidlo, bychom »poznávali Boha jako otce, sebe pak jako živoucí jeho orgán; každý je prý člověkem mezi lidmi; dlužno jednati jako ten, jenž zavedl pravidla lidí a v lidech je uložil.« — J. Kristus byl mu pouhým miláčkem Božím (Liebling Jehova's).

Proto právem řekl o něm J. Müller, uvažuje spis jeho »Beiträge zur Geschichte der Menschheit,« že »vše ve spisu tom jest, jen Krista že tam není, a dodal: »Čím jsou však dějiny lidstva bez Krista?«

Herder sice doporučel křesťanství po stránce æsthetické či mravní, nikoli však po stránce věroučné a neviděl v něm jediného prostředku ku pozdvižení se z bídy, v níž upadlo a zabředlo. Ve svém spisu »Ideen zur Philosophie der Geschichte der Menschheit« přál si do pojmu »humanita« strhnouti vše, co až dosud byl řekl o ušlechtilém vzdělání, vedoucím k rozumu a svobodě, ku zjmnění smyslův a pudů, k upevnění zdraví, k naplnění a ovládnutí země; člověk prý nemá žádného ušlechtilejšího slova pro své určení než ono. jímž on sám jest »člověk«, »lidskost« (homo, humanitas); v tomto pojmu prý žije otisk tvůrce naší země... »Humanita (prý) jest účelem lidské společnosti, lidské přirozenosti a Bůh (prý) dal s tímto účelem pokolení lidskému do rukou vlastní svůj obraz.«

Herder nevyrozumíval zjevení, jako by Bůh sám způsobem nadpřirozeným zjevil pravdu člověku, rozuměl jím jasný a srozumitelný projev pravdy se člověkem, jenž ji prozírá přirozeným rozumem. V tomto smyslu byl mu J. Kristus a apoštolé pouhými jeviteli, učícími lidské pravdě. J. Kristus a apoštolové jí (prý) nehlásali. V díle svém »Vom Geiste des Christenthum's« (S. 311.) napsal o zjevení, že prochází každou dobou; každý čas prý odhaluje a zjevuje. Doba Kristova, tato veliká vyjevovatelka, dokončila prý svůj úrad. Ten, kdo staví nějakou pravdu ve světlo jasnější, — ten prý — zjevuje!

Právem vyjádřil se J. J. Gervinus († 1805), znamenitý spisovatel a politik německý: »Herder přál si humanitu: viděl jakousi pravou a neviditelnou církev procházeti všemi dobami a zeměmi, církev, jež mu byla nad křesťanskou. V církvi té bylo mu zednářství pouhou sektou; v ní odpadaly všechny rozdíly náboženské; nebylo v ní ani Žida ani Řeka, ani svobodníka ani otroka, ani muže ani ženy — v ní byli všickni jedno. V tomto smyslu byl by rád hlásal takové křesťanství, jež by bylo až na nejzazší bod povšečnosti zjištěno, by tak mohlo z něho každé částečné i družné mínění vycházeti.«

Pachtler (S. 83.) dokládá, že Herderův ideál vůči všemu božeckému nátěru podstatně nebyl ničím jiným než naprostou neodvislostí člověka, jehož veškeren životní cíl v tom se shoduje, by odpovídal lidské přirozenosti.

Nelze zakončiti tuto stať, abychom se nezmínili stručně o knížatech básníků německých, (Goethe-ovi a Schiller-ovi¹⁾), z nichž

¹⁾ Göthe rouhal se zjevení (čti list hraběte Fr. L. ze Štolberků 8./6. 1776 na Klopstoka), nevěřil ve svátosti (výrok J. Ch. Kestnera, hanoverského vyslaneckého tajemníka), písmo sv. bylo mu ostnem a předmětem urážky, jak sám vyznal: „A tak mi je slovo lidí slovem Božím, ať si je sebrali už kněží nebo nevěstky v kánon anebo rozšířili ve formě zlomků. S duší nejvnitřnější padám bratru kol šíje: Mojžíšovi, prorokovi, evangelistovi apoštolu, Spinozovi nebo Machiavellimu. Smím však také každému říci: „Milý příteli, tobě se vede jako mně. V jednotlivostech smýšlíš mohutně a vznešeně. Čelek jde tak málo ti do hlavy jako mně“ (Göthe v listu na Lavatrea.)

Göthe vyznával jen soustavu Spinozovy filosofie (viz Hermanna Grimma „Vorlesung von Goethe“, S. 293...). V listu na Štolberka mluvil o „milé jakési věci, již lidé Bohem zovou.“ Pak lze si ovšem vysvětliti, že se odvážil slov:

„Já tě ctiti? zač as?
Zdaliž zmírnil's boly
Obtíženého?
Zdaliž utřel's slzy
Zarmouceného?
Neukoval-li mne mužem
všemohoucí čas,
a věčný osud,
moji to i tvoji páni?
Snad-li se domníváš,
že nenávidět měl bych života
a v pouště prchnout,
jelikož neuzrávají
květové sny všecky?“

Jak vysvítá z Lavaterova listu na Göthe-a, nebyl Göthe křesťanem.

Německá kritika odpudila mnohé spisy Göthe-ovy; na př. jeho přední dílo „Götz von Berlichingen“ nazval Lessing „divadelní nestvůrou“, Wieland „kouzelnou obloudou“, všeobecný pak úsudek nazval je „nezdařeným dramatem“. Jeho román „Werther's Leiden“ čili „die Leiden des jungen Werther“ byl odsouzen G. Scherrem (v „Allg. Geschichte der Litteratur“, Eckermannem (2./1. 1824), dánskou vládou, jež zakázala v dánském území jeho překlad „Kirkenhistoriske Samlinger, udgivne of Selskabet for Danmarks Kirkenhistorie“, II, 180—149; 1853—56); jeho „Clavigo“ pojmenoval Götheův přítel Merck „tvarohem“ (einem Quark) a o jeho „Stella“ vyjádřil se právem Lewes, že „horší spis veliký básník už utvoriti nemohl“.

Göthe, jsa zednářem, měl jen jedno náboženství, a to náboženství zednářské čili humanitu. Sám to vyznal (viz: „Ges. Werke Göthe's, XXVI. S. 56), řka, že „jediným z jeho hlavních účelů při jeho kázáních jest rozšiřovati lidskost, tuto první i poslední povinnost lidskou. Rád prý by ještě déle rozmlouval o říšských záležitostech Kristových, ale není prý možná.“

Vlastenecký cit ku říši římskoněmecké potupil, vyjádřiv přání, by jej Bůh uchoval římského vlastenectví jako nějakého obrovského strašidla. Při římském vlastenectví nebylo by prý ani stolice, na niž by se mohli Němci posadit, a zádneho lůžka, na něž by mohli ulehnouti! („Ges. Werke,“) XXVI, S 60.

Že Schiller působil směrem zednářským, tomu svědčí jeho básně „Don Carlos“, „Spaziergang“, jeho písně „An die Freude“, jeho listy („Briefe“) über die aesthetische Erziehung des Menschen“

první byl členem zednářského spolku, druhý pak, ač formálně nevstoupil v jejich řady, prakticky t. j. literárně působil v jich smyslu. Oba tito geniové užívali hříven svých směrem protikřesťanským, jdouce široce vyšlapanou cestou svých předchůdců: Spinozy, Voltaire-a, Rousseau-a, Basedova, Herdera a j. Odívajíce protináboženská svá smýšlení rouchem skvělým, stali se děsnějšími nepřáteli křesťanství než všickni filosofové, jichž soustavy byly psány suše, vědecky . . .

Nelze nám tuto, leč bychom se uchýlili od pravého účelu této knihy, šíře rozepisovati se o zakotvení, rozšíření a ovoci humanity v Německu. Je nám prehlédnouti ještě vývin filosofie v nejčelnějších státech evropských.

a j. Kantova filosofie byla mu zdrojem, z něhož čerpal. Lange ve svém spisu „Geschichte des Materialismus“. II, S. 62. pravil o něm, že „Schiller pojal božskou silou ducha směr Kantova učení, a že znázornil rozumový svět Kantův, básnicky jej zpracovav.— Fr. Leop. hrabě ze Stolberků napsal o něm 20/5. 1805, že „smrt Schillerova jest ziskem pro filosofii, náboženství a oblibu pravdy a krásna, že užíval veliké své hřívny ne ku pravdě jako spíše ku slícnému podvodu.“

E.

Filosofie novodobá v Anglii.

Locke-ův empirismus nesl vůbec, v Anglii pak zvláště, mnohé ovoce. Ač byl empirismus původně založen na zkušenosti, nicméně však odchytil se později od této, odciziv se objektivitě a přilnuv naopak k subjektivitě. Tato okolnost jeví se ve filosofických soustavách Berkeley-e (1684—1753), jenž kategoricky popíral hmotnosti těles, a Davida Hume-a (1711—1776), jenž hlásal subjektivní skepticismus, háje ve svém spisu »o přirozených dějinách náboženství« polytheismus. Hume-ovi bylo každé náboženství hádankou; pochybnost, neurčitost a nerozhodnost (suspension) úpadku jsou prý jediným výplynem, jehož se člověk, zkoumající dějiny náboženství, dočímí.

Ovšem nenalezly tyto Hume-ovy nauky v Anglii všeobecného rozšíření, nýbrž potkaly se se mnohým odporem. Hlava škotské školy filosofické, Thomas Reid, opřel se tomuto Hume-ovu skepticismu, dovozuje klam jeho pouhým rozumem (common sense).

Nastaly dva směry a dva tábory; Hume se svým skepticismem a svými přívrženci na jedné a odpůrci jeho na druhé straně.

Z těchto filosofických potyček cestou zcela přirozenou vzešel nový směr — přírodokumný, jehož počátky připsati dlužno Will. Whewellovi (»Philosophy of the inductive sciences, founded upon their history,« 1840), hvězdáři Johnu Herschel-ovi (»A preliminary discourse ou the study of natural philosophy,« 1831) a Johnu Stuartu Mill-ovi (»A System of Logig ratiomative and inductive, being a connected view of the principles of evidence and the methods of scientific investigation,« 1843).

Má-li však každá věc vlastní svoji přirozenou sílu, již působí, a nic-li není řízeno osobním Bohem, jak tomu učí křesťanské náboženství, — pak, jak nešťastný empirismus Locke-ův a další jeho vývoj to vyžaduje, — pak leží střed všeho v poznání přírody a nanejvýš člověka jakožto středů celé přírody, pak jest lidstvo úhrnné, ve státy se sestoupivší, svrchovaným pánem.

A ejhle! tomu právě učil Jeremias Bentham (1747—1832) ve svých spisech »Inthroduction to the principes of moral and legislation,« 1789; »Traité de législation civile et pénale précédé des principes généraux de législation,« 1801 a jiných ještě). Stát prý nemusí šetřiti žádného mravního zákona, beží-li o to, by členové jeho dospěli k nejvyššímu stupni (maximisation) blaha a znikli zlu (minimisation)...

Takováto byla půda anglického ducha ve příčině filosofických mínění v Anglii, když tu vystoupil Charles Darwin (* 1809) s pověstnou svojí teorií »On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle of life« (1859), v níž učil, že působením doby a mnohých okolností vzešlo všecko živočišstvo zemské postupně z několika buněk.¹⁾ Člověk prý pošel z opice.

Předpokládáme u svých čtenářů dostatečnou znalost této theorie Darwinovy a máme tudíž za to, že by obsírnější rozbor na tomto místě byl přebytečným...

Jest ovšem známo, že základní myšlénka Darwinovy theorie, vývoje to postupného dokonalejších tvorů z méně dokonalých i co do ústroje fysického, jest kmetského věku ač jen pouze milhořitě, jelikož ji hlásal už Empedocles z Agrigentu (asi 500 let př. Kr.) v díle svém »περι φυσικων,« jehož zbytky jsou zachovány; víme, že myšlénky této dotekli se Leibnitz ve své »monadologii,« Erasmus Darwin, děd Charlesa Darwína; Huxley, Francouzové Jean Lamarc a Et. Gesffroy St. Hilaire a m. j., — nicméně však žádný z nich nepředstoupil před učený svět s celou hotovou teorií jako Charles Darwin.

Pouze nedouk mohl by upíratí Charlesu Darwínovi hluboké učenosti, k níž dospěl rozsáhlými cestami a obrovskou pílí — nicméně však přece theorie jeho nás nemůže nijak upokojiti...

Nechť nám nikdo nevytýká, že každý pracuje »pro domo sua,« že katoličtí kněží jsou jedinými odpůrci této theorie. Byla by to lež. Slyšme!

Sám Huxley, jenž by rád dovodil původu člověka z opice, namítá,²⁾ že přijetí Darwinovy theorie tak dlouho bude pouze provisorním, pokud nebude dokázáno, že »formy, jež známe anatomicky jakožto zvláštní, buď jsou zcela neschopny s jinými se množití, nebo, činí-li to, že bastard je neschopen druh svůj s bastardem téhož druhu udržeti.«

Týž Huxley napsal,³⁾ že »rozdíly mezi lebkou člověka a lebí gorilly jsou opravdu nesmírnny. Anatomické rozdíly mezi člověkem a opicí, člověku podobnou, že nás určitě vedou k mínění, že člověk tvoří zvláštní, od opic různý rod.«

Podobně vyjádřil se Vogt,⁴⁾ řka, že — »nechť po kterékoli stránce věc zkusíme, stále se nám jeví mohutná propast mezi člověkem a opicí, jež se jeví vespólným poměrem lebky a lící.«

¹⁾ Dr. Josef Bulova vydal trest ze spisů Darwínových a Haeklových »Výklad života ze zákonů přírodních,« 1879, v Praze.

²⁾ »Über unsere Kenntniss« ... S. 126, 129.

³⁾ Viz jeho: »Stellung des Menschen in der Natur,« S. 86., 115.

⁴⁾ Čti jeho: »Vorlesungen über den Menschen,« II., S. 169...

Barthelemy St. Hilaire ¹⁾ pravil, že »člověk počal na zemi býti buď jako muž anebo jako dítě. Jisto jest prý prvé, jelikož jen jako dospělý muž mohl žít a trvati, jako dítě byl by zahynul. Nepochopitelno jest prý i stvoření muže i stvoření dítěte, všude prý shledáváme něco, co zavání »nadpřirozeností«. Problém ten dlužno (prý) jinak rozluštití než empirismem.«

M. Müller ²⁾ napsal, že chtěli-li bychom si prvního člověka mysliti jako dítě, jehož fysické a duševní síly ponenáhlu se vyvíjejí, tu jest prý nepochopitelno, kterak by bez nadpřirozené pomoci jen jeden den mohl trvati.

Nechť pouze toto postačí!

Dále! Nechť jest nám dovoleno tázati se, odkud se vzala ta krásná, libozvučná, ohebná řeč, ³⁾ o níž svědčí obrovské různé literatury všech věků? Odkudž ty kolossální krásné práce lidského ducha? Odkudž náboženské řády? Odkudž mravní pojmy? Odkudž zákon, právo a ctnost? Odkudž socialní řád? Odkud pojmy odtahité atd.?

Vizme, kam až to přivedla »humanita«, jež z prvního významu »bytí lidským« vyšinula se až na nejvyšší stupeň absolutního, neodvislého lidství!

¹⁾ „Journal d. Sav.“, 1862, p. 608.

²⁾ Čti jeho: „Wissenschaft der Sprache“, S. 295.

³⁾ Jsme dychtívi věru, jak asi dopadne Garnerův „pokus s mluvou opic“. Pokus ten podporoval 100.000 doll. jakýsi Washingtonský „opičí macecnář“. Zdali se najde tento „missing link“ Darwinův? — (Příloha k č. 289. „Hlasu Národa“ dno 21./10. 1891.)

F.

Filosofie novodobá ve Francii.

Filosofie nové doby ve Francii brala se těmito třemi rozličnými směry:

I. sensualistickým;

II. náboženským čili bohosloveckým¹⁾ a

III. eklekticko-spirituelním.

I. Škola sensualistická, pokračování to sensualismu 18. století, rozlišovala se zase ve dva směry, z nichž *a)* jeden byl rázu naprosto materiálního, *b)* druhý pak obsahoval v sobě spiritualismus i sensualismus zároveň.

ad a) Směrem tím nesla se filosofie P. J. Cabanis-e († 1808), jenž ve svém spisu »Rapport du physique et du moral de l'homme« hleděl dovoditi, že mozek vyvádí myšlenky tou měrou, jakou žaloudek stravuje pokrmy. Dest. de Tracy († 1836) ve spisu svém »Elements d'ideologie« vyhlášoval po vzore svého předchůdce Helvetia smyslnou rozkoš za nejvyšší dobro člověka.

Jiní přední zastanci školy té byli C. Fr. Chasse-boeuf, Volney, J. Garat, Lancelin, Fr. Dupuis a j.

ad b) Směrem tím psali J. Jos. Gall († 1828); H. Azaïs, jenž ve spisech svých »Cours de philosophie générale« a »Précis du système universel« neupíral, že by Boha bylo, popíral však, že by duše a tělo byly dvě od sebe se různící věci; P. Lamoriguière († 1837), jenž obsahem spisu svého »Leçons de philosophie« přiblížil se náuce Locke-ově.

III. Nejpřednějším zástupcem školy eklekticko-spirituelní byl Victor Cousin, nazvaný »philosophe orateur«, jenž — vyšed ze zásad filosofické školy škotské, přijal později do své soustavy prvky z německých soustav Kantovy, Schellingovy, Hegelovy a Strauszovy, čímž dospěl k pantheistickému

¹⁾ Směr tento hájil věc katolickou, odpíral zlu a zamezil mnoho nevěry; protož o něm, majíce na zřeteli pouze zlo, zde mluvíti nebudeme.

názoru o světě. Soustavu svoji, již uložil ve spisech: »Oeuvres de V. Cousin,« 5 series: I.—II., »Cours de l'histoire de la philosophie moderne,« (1846—8); III. »Fragmens philosophiques« (1847—48); IV. »Littérature,« (1849) a V. »Instruction publique« (1850), — zbudoval zcela aprioristicky dle vzoru Spinozova a dospěl — vyšed ze spinozovského výměru »podstaty« — k tomu konci, že stává jen jedné podstaty a to — absolutní. Modi čili způsoby či jevení se podstaty této jsou ideje božské, jež lze zpět uvést na tyto tři: na ideu jednotnosti totiž, pokud se Bůh sám jako jednotnost poznává; na ideu rozmanitosti, pokud se Bůh jakožto »poznané« liší od »poznávajícího se«, čímž povstává dvojitost a z této rozmanitosti; na ideu poslěze vztahu (de la relation) mezi jednotností a rozmanitostí, pokud v Bohu obě ideje (jednotnost i rozmanitost) v posledním bodu (instance) se spojí, tvoříce tak jednotku. Jakožto modi čili jevení se Boha nejsou tyto ideje od Boha rozdílny, jsou naopak spíše Bohem samým. Dle toho jest Bůh i jednotkou i mnohostí i relací mezi oběma. Čili jinak: παν τὸ ἐν, ἐν τὸ παν, θεὸς καὶ τὸ παν καὶ τὸ ἐν. Stvořením světa rozuměti jest pouze zjevení se Boha dle této jeho trojí podstaty; stvořené věci dle své podstaty nejsou od Boha rozdílny, jsouce pouhými zjevy (Phaenomena), jimiž a v nichž se jeví postata Boha. Dle toho se jeví božská trojitost (svrchu uvedené tři ideje) celkem ve všech tvorech i v jednom. Svět jakožto jedinnost jest nekonečný, zároveň však ve své různosti konečný, — obé pak jest jednou a touže věcí. Co pak platí o světě jako celku, platí i o jeho jednotlivých částech.

Jak patrně, máme před sebou tuto čirý pantheismus!

Ku velmi četným stoupencům této školy přičísti dlužno Bouillier-a, Chr. Bartholomézs-a, D. Taine-a, Chr. Renouviera, Jul. Micheleta (»Bible de l'humanité«), E. Bacherota, Emila Saisseta a m. j.

Téže doby, kdy svrchu jmenované tři směry ve Francii se vyvinuly, povstal ještě směr 1. socialismu a 2. positivismu.

1. Soustava socialismu¹⁾ spočívá na ideji nekonečného pokroku, k němuž prý lidské pokolení jest určeno. Dle tohoto nekonečného prospěchu čili pokroku trvá některé zřízení jen krátkou určitou dobu, po té zajde, popřávajíc, vlastně ponechávajíc nutně místa jinému zřízení, jež by odpovídalo vyššímu stupni rozvoje. To prý platí také o křesťanství touže měrou jako o každém jiném zřízení. Křesťanství prý mělo svoji dobu, kdy bylo oprávněno a lidstvu užitečno; čas ten však už minul a — nevrátí se už.²⁾ Totéž platí prý také o dosavadních poměrech jmění (vlastnictví)

¹⁾ Socialismu jakožto oddílů společenského řádu dle evangelia humanitního věnovali jsme zvláštní oddíl v této knize, kde o něm obsírněji jednáno.

²⁾ Br. Victor Hugo v románu svém „Les misérables“ napsal podobnou myšlenku takto: „Dějiny svědčí o ztroskotání národův i říší. Mravy, zákony, náboženství zanešeny budou vrstvou prachu, již říkáme čas. Vzdělanost Indie, Chaldeů, Peršanův, Aegyptanův, Assyrův zmizela jedna po druhé. Proč? Vlastními chybami či větší mohutností dobra soupeřů? Za vlnami (stoletími) vidíme zapadati Babylon, Ninive, Tharsus, Theby, Řím pode brozným vauotem (časem) ...“

a vládních forem; a to jest cíl, kam směřuje socialismus. Soukromý majetek musí přestat, jmění všecko musí se státi — společným. Tedy komunismus! Proto prý jest lidstvu toužiti po takovém společenském zřízení, v němž by zásada kommunismu, že vše má býti společným, byla provedena. Už Helvetius prohlásil, že ženy mají býti společným, děti pak — státním majetkem. Socialismus obral si za praktický cíl zavésti takové nové zřízení.

Tato idea nekonečného pokroku, jenž má nyní vstoupiti do období socialistického, souhlasí s Herderovou ideou »von dem ewigen Werden (fieri) Gottes.« Socialisté popírají jsoucnost nadpozemského Boha, ztotožňujíce pojem Boha s pojmem veškerenstva (Dieu est tout ce qui est).

2. Jiný směr nové či moderní filosofie ve Francii jest — pozitivismus. Původcem jeho byl August Comte (1798—1857), jenž novou nauku tuto hlásal ve svých spisech: »Cours de philosophie positive« (6 svazků, 1839—42) a »Système de politique positive« (1851—54). Stoupenci jeho byli: C. de Blignières (»Exposition abrégée et populaire de la philosophie et de la religion positives«, 1857) a E. Littrée (»Aug. Comté et la philosophie positive«, 1863).

Positivismus jest materialismem. Obsahem jeho jest toto: Lidé znají jen látku a její síly čili vlastnosti; neznají látku bez sil čili vlastností, ani síly čili vlastností bez látky. Proto jest obsahem filosofie prý pouze »positum« (datum, Gegebenes, kladné, dané — odtud pozitivismus), a tohoto kladného nabyt člověk zkušeností a pozorováním. Zjevení tedy musí — ustoupiti.

Východištěm této filosofie jest pouze příroda a její zjevy; přírodě a jejím zjevům učiti se slove filosofovati. Jediné pravou methodou filosofie jest výčet, návod (induction).

Filosofie má tudíž dvě úlohy; nesmí totiž překročiti hranice smyslového zjevního světa a za druhé: musí veškeré pole přírodních zjevů tak uspořádati, by tvořilo souvislý celek (corpus scientiarum).

Vědy jsou hierarchií, sestávající z těchto sedmi náuk: matematiky, astronomie, fysiky, chemie, biologie, socialistiky a morálky. (Laskavý čtenář pozná, že toto vše jest také naukou zednářské humanity, což jest důkazem, že v zednářském zřízení dlužno hledati propagandu zhoubných filosofických náuk). Tyto (7) vědy obsahují v sobě všechny možné řady přírodních zjevů; mimo tyto vědy nestává žádných jiných (n. p. věrouky); vypočténé vědy jsou podstatnými ale také všeobecnými částkami kladné filosofie.

Kladná filosofie zná tudíž jen zákony nikoli příčiny; zákony tedy, k nimž člověk dospěl na cestě abstrahujících pozorování, jsou její posledními vysvětlujícími důvody. Všecka další vysvětlování nejsou ničím jiným než podmínkami. Až dosud lidský duch honil se prý za bludičkami, pátral po nemožném, po absolutním. To musí přestat. Ovšem — prý — byly theologie a metafysika nutnými průchodními stupni, jimiž lidské myšlenky musily projíti, než dospěly k filosofii; ale nyní nastal čas, kdy theologie i metafysika musí

— padnouti. »Elimination de l'absolu et substitution du relatif« (vyloučení absolutního a (místo něho) dosažení vztahného) bylo ono veliké slovo, jímž filosofie vstoupila do mužského věku. Filosofie nezapomene prý oněch časových (provisoire) služeb, jež theologie a metafysika prokázaly lidstvu, nicméně však ani bohosloví ani metafysika vedle filosofie obstát nemohou.

Je s podivem, že Comte — za těchto názorů — přece ještě o náboženství mluvil, ba že hleděl založiti nové, kladné náboženství. V tomto náboženství dosadil na místo Boha — lidstvo (l'humanité). Lidstvo označil jakožto »le Grand-Etre« (velikou bytost), jež opět není nic jiného než »souhrn minulých, přítomných a budoucích lidských bytostí.« Tato úhrnnost má býti (v kladném náboženství Comte-ově) předmětem náboženské bohoslužby. Nicméně však všickni lidé bez rozdílu netvoří jakožto předmět náboženské bohoslužby »veliké bytosti«, nýbrž jen ti lidé, kteří svobodně spolupůsobí o zachování a zdokonalení společného celku, jen ti lidé, jež pojmenoval positivismus bytostmi sbíhajícími se (convergent), — jen ti jsou velikými lidmi, velikými muži. A souhrn těchto »velikých mužů« jakožto celek musí nastoupiti místo Boha pode pojmem lidstva.

Jak zcela zřejmo, jest náboženství positivismu náboženstvím humanity, náboženstvím zednářským, bohoslužbou velikých lidí, vzýváním genia a obětí, evangeliem materialismu.

Základem tohoto náboženství jest láska t. j. vivre pour autre. Bohoslužba humanity však vyžaduje symbolickou představu vzývaného předmětu — fetišů, model; a z tohoto stanoviska musí býti vrchol tohoto nového (kladného) náboženství považován za konečný cíl lidského rozvoje a za obnovení modlářství (fetichismu). Kněží, kteří ovšem prý i v tomto náboženství positivismu jsou potřebni, mají jen jednu úlohu: vychovávat a vyučovati.¹⁾

Obsah tohoto učení dostoupil nejvyššího bodu pohlouzení ducha lidského. (Viz Morgott-ovo pojednání v časopisu »Katholik« o nové vlaské filosofii, 1870, svaz. 1.)

¹⁾ Die Dra Alberta Stöcklovy knihy „Lehrbuch der Philosophie“, S. 837—845.

Falešná filosofie v Itálii.

Itálii lze rozeznati tři různé filosofické směry:

- I. protikřesťanský;
- II. moderně-národní a
- III. křesťansko-scholastický.

Na nás ovšem jest z těchto různých směrů jen ten ohledati, jenž se týče nás, vypisujících dějinný postup moderní humanity zednářské. Krátce ohledáme tedy pouze směr protikřesťanské filosofie. Směr tento usiluje v Itálii rozšířiti dílem

a) filosofickou soustavu Hegel-ovu (o níž pojednáme vedle); dílem pak

b) skepticismus. Snaze této vláda veřejně přeje.)

ad a) Za nejčelnější stoupence hegelianismu považovati jest A. Veru a B. Spaventu.

Vera byl politickým sběhem a jemu přísluší ta smutná zásluha, že přeložil a výklady opatřil spisy Hegel-ovy, nemaje jinak do sebe žádné původnosti. Jeho přední spisy jsou tyto: »Introduction à la philosophie de Hégel« (1855); »Logique de Hégel...« (1859); »L' Hegelianisme et la philosophie« (1862); »Philosophie de la nature de Hégel.« (1864—66) a j.

Bertrando Spaventa, kněz odpadlík, dříve professor v Modeně a Bologni a posléze v Neapoli zavedl novou filosofii dějin: cílem vši vědy bylo mu pochopení dějin. Nejvyšším pojmem byl mu stát. Tento stát, v němž by bylo svobodné náboženství, svobodné vědy a svoboda a umění, usiloval dosaditi na místo katolické církve, která prý v sobě chová zastaralá zřízení. K tomuto úmyslu dospěl z pantheistické Heglovy ideje o Bohu. Dle mínění jeho není Bůh ničím jiným, než ideou světa v její absolutnosti a svět ničím jiným, než rozdělenou a znásobněnou ideou.

Přední spisy tohoto apostaty jsou: »Carattere e sviluppo della filosofia Italiano dal secolo XVI. suis al nostro tempo« (1860); »La filosofia di Gioberti« (1863); a »Pro-

¹⁾ Najmě hegelianismus bují v Itálii měrou úžasnou, zvláště v okolí neapolském. I francouzský positivismus kvete v Itálii (Paloti, Villari a j)

lusione e introduzione alle lezioni di filosofia nella università di Napoli« (1861).

ad b) Jiný, tolikéž protikřesťanský směr vlaské filosofie v našich dobách jest směr skepticismu, pošlý z Kantova kriticizmu. Předními jeho zástupci dlužno považovati Guiseppa Ferrari-ho a Ausonia Franchi-ho.

Guiseppe Ferrari, syn milánského lékaře, vychovaný v pochybnostech a nevěře, vrhl se v mladém věku ve proud revoluční, jsa jedním z nejčinnějších členů revolučních (zednářských — karbonářských) spolkův. Učil filosofii ve Štrasburce, později ve Florencii a Neapoli. Z četných spisů jeho dlužno uvésti tyto: »La filosofia della rivoluzione« (1851); »Essai sur le principe et les limites de la philosophie de l'histoire« (1847); »L'histoire de la raison de l'Etat« (1860); »Philosophes salariés« (1849).

Obsahem jeho filosofie byl skepticismus. Učil, že jest nám stanouti u skutečnosti; mimo skutečnosti nestává prý žádných určitých pojmů, žádného poznání; co prý vybílá nad skutečnost, jest snářstvím. Logika není s to, podati nám pravdu, ano logika prý spíše úplně ničí svět, anež zabraňuje věcem, by se staly, by zanikaly a se pozměňovaly. Před logikou stojí příroda, jež ve všech svých částech pozůstává z protiv a protikladův a jen tyto protivy a protiklady jsou věcny (reel) a pravdivy. Zákon antinomie jest povšechným zákonem přírodním, — skutečnost to, již ovšem dlužno přijati jakožto takovou. Tyto antinomie nelze vyložiti, smířiti, odstraniti.

Jediné pravá methoda prý tudíž spočívá v tom, že se podkládáme skutečnosti, aniž bychom hledali její výkladu. Pravou logikou jest prý logika skutečnosti. Ustavičná pozměna skutečností jest revoluce. Pouze tato jest pravdou a zákonem i přírody i dějin. Stává tudíž pouze jediné pravé filosofie, — filosofie totiž — revolucí.

Ausonio Franchi (vlastně se jmenoval Christofero Bonavino) byl zpočátku knězem, po té od církve odpadl, přijav jméno A. Franchi (svobodný Ital). Byl professorem filosofie v Miláně. Napsal tyto spisy: »La filosofia delle scuole italiane« (1852); »La religione del Secolo XIX.« (1853); »Il rationalismo del Popolo« (1854); »Studii filosofici e politici« (1854); a »Le rationalisme« (1858).

Ausonio sám prohlásil se skeptikem. Učil, že dlužno rozlišovati dvojí skepticismus: obecný (vulgaris) a filosofický. Lidské poznávání podává nám totiž dvě příčiny: samočinnou a předmětnou. Samovolně a bezděky vidí se člověk donucena přijati, že duch jeho věci tak posuzuje, jak jsou a proto považuje své poznání přirozenou nutností za pravé a jisté. Chtíti zvrátiti pudovou tuto víru, bylo by bláznovstvím. Předmětné poznání naopak táže se po přirozené povaze našeho ducha a na ní založené pravdě poznání a — žádá důkazů. Zde počíná skepticismus, jelikož důkazů žádaných podati nelze. Člověk tedy věří z pudu a pochybuje z přemítání. Člověk musí věřiti; jelikož jeho přirozenost nutí jej, aby věřil; musí však také pochybovati,

anť rozum jej nutí, by pochyboval tam, kde není důkazů. Důvod, proč důkaz pro uvěřené jest nemožným, leží v tom, že duch nepoznává věcí v jich objektivní jsoucnosti (realitas), nýbrž v jich subjektivním jevení se; z čehož plyne, že lidský duch, vztahem ku podstatě věcí ničeho nemůže rozhodnout ani kladně ani záporně.

Vyšed z tohoto skeptického stanoviska Franchi zaměřil zbraně své proti křesťanství a zavrhl veškeren jeho (věroučný) obsah, přiznav se k socialnímu náboženství budoucnosti, jehož bližší rozvedení vyjádřiti se zdržel.

O náboženství vůbec vyjádřil se takto: V náboženství rozlišovati jest dva činitele: cit čili tlak po nekonečném a výraz citu čili symbol. Cit jest podstatou, výraz citu pak formou náboženství; cit jest samovolný jak pud, z něhož pochází; výraz citu jest předmětný jako rozum, z něhož pochází; cit jest trvalý, neproměnlivý, výraz citu čili symbol jest proměnlivý a pomíjející. Proto musí náboženství dle formy i dle své bohoslužby (cultus) nutně býti rozmanito dle rozumových anebo mravních okolností té které doby nebo národa.

Odtud a jediné odtud lze vysvětliti různost náboženského vyznání dle místa a doby. Každé náboženství má svoji určitou novou dobu; když období to přejde, stane se náboženství to přežilým a pokroku případného národa nedostatečným; proto počíná po té za působení filosofické kritiky výkon rozkladný, po kterémž následuje vyšší stupeň náboženství. Pokrok lidstva jest tudíž nekonečen.

Vláda italská (a ta, jak jest celému světu výborně známo, jest zednářskou naskrze) nejenom že dovoluje této nové filosofii zniku, naopak mocně dopomáhá jí k rozšíření.

A proč že tomu tak v Itálii, kde jest do tří set biskupských sídel, kde sama nejvyšší hlava viditelné církve Kristovy sídlí? Už od pravěku potvrzena jest pravda »extrema se tangunt,« čili po česku: Extrémy jsou jako kruhy; kde se nejvíce vzdalují od svého východu, tam se setkávají. Řím hostí i nástupce Petrova ve svých zděch i svrchovanou nejvyšší hlavu zednářského Orientu;¹⁾ v Římě jsou katakomby svatých i podzemní rejdiště »nočních bratří« ...

A co platí o Římě zvláště, platí o celé Itálii vůbec.

Tušíme, že vše se strojí ku rozhodnému boji proti křesťanství, a nemýlíme se, že první útok tohoto dramatu krvavého odehraje se v — Itálii... Extrema se tangunt... Nero, Caligula... Petr a Clemens — — a po 18 stech letech Nicotera, Mazzini, Crispi, Rudini — — a Pius IX. a Lev XIII! —

¹⁾ Od r. 1870. přeložena správa vel. Orientu italského (kdy byl velmistrem Guisepe Mazoni) do Říma, nad čímž i zednáři uherští jasnali! — Od r. 1891 sídlí v Římě zednářský papež Adriano Lemmi, o čemž čti knihu Dom. Margiottiho: „Adriano Lemmi, chef-supreme des francs-maçons.“

H.

Falešná filosofie v Německu.

Když tedy nákaza anglického deismu a francouzského materialismu, vůbec humanita nalezla tolik a tak zuřivých nohsledů v Německu, vizme už, kterak se asi vedle této humanity vyvíjela — filosofie! Kdežto filosofie Spinozova pro svůj pantheistický směr byla křesťanství nepřátelskou a Locke-ova, matka to deismu, možno-li tak říci, ještě nepřátelštější, tu — bychom užili slov Alzogových (*»Kirchengeschichte«,* II., 412) a Pachtlerových (*»Götze«,* S. 91) — nesmí být odsouzen Gottfried Wil. Leibnitz (1646—1716), repraesentant všeho tehdejšího filosofického a bohosloveckého vědění proto, že aspoň v posledních dobách života svého, poznáv dokonaleji směr a obsah křesťanství, tak se s ním přátelil, že téměř po katolicku soudil o poměru mezi přírodou a milostí, rozumem a zjevením. Proto byl považován za tajného katolíka, až tuto domněnku V. F. Schulze (ve svém spisu *»Uiber die Entdeckung, dass Leibnitz ein Katholik gewesen«,* Göttin., 1827) vyvrátil.¹⁾ Leibnitz nevydal nikdy svých spisů najednou, nýbrž po různu, jednotlivě. Zásluha, že byly v jedno sebrány a v jednu soustavu přepracovány, přísluší jeho žáku, Christiánu, svobodnému pánu z Wolffů, narozenému 1679 ve Vratislavi, potomnímu professoru filosofie v Halle. Původní filosofické soustavy Wolff nevydal žádné; přivlastnil si totiž myšlenky Leibnitzovy a hleděl je spojití s naukou Aristotelovou, tehdáž ve školách obyčejnou. Wolff opatřil myšlenky Leibnitzovy novými důvody a z části je pozměnil a vše to zpracoval v jedinou zaokrouhlenou soustavu. To jest všecka jeho zásluha, co se týče Leibnitzových spisů. —

Vlastní spisy filosofické Wolffovy (jež napsal v latině) dotýkají se všech odvětví filosofie. Latinské spisy své Wolff rozdělil na

¹⁾ Nejpřednější spisy Leibnitzovy jsou tyto „*Principes de la nature et de la grace*“; „*Monadologie*“; „*Nouveaux essais sur l'entendement humain*“; „*Theodicée*“; „*Systeme nouveau de la nature*“; „*Meditationes de cognitione, veritate et ideis*“; „*De libertate*“ a m. j.

theoretické a praktické. Theoretické rozpadají se zase ve dva směry: logiku a metafysiku. Metafysiku rozdělil v ontologii, kde pojednával zvláště o »bytném« (das Seiende, ens), dále o rozumové psychologii, kosmologii a přirozené theologii. Praktickou filosofii rozvrhl v etiku, přirozené právo a politiku. Mimo jiné spisy napsal Wolff také »Vernünftige Gedanken über Welt, Gott und Seele,« jichž stručný obsah viz ve Stöcklově »Handbuch der Philosophie« S. 678. . .

Ve spisech Wolffových mohutnou převahou převládají pojmy »natürliche theologie«, »Naturrecht«, »naturalis optimismus« a jiné.

Proti směru filosofickému, jaký hlásal Wolff ve svých spisech, povstali i Pietisté (stoupenci collegia pietatis ve Frankf. 1670 založené; Spencer etc.) i Antipietisté (odpůrci prvních). Když r. 1721. přednášel o moudrosti Číňanů, vynášel tak nezaslouženě Kong-fu-dsü-a (Konfucia), že na se popudil bohoslovice hallské i jiné. První z jeho odpůrců byl Daniel Straehle, jemuž král pruský poručil o celé věci pomlčeti. Zmíněný král Bedřich Vilém r. 1722. dostal do rukou od hallských bohoslovců poznámky profesora Lange, týkající se Wolffovy »metaphysica« a opětně byl žádán, aby Wolffovi »ius praelectionum« zakázáno bylo. K hallským bohoslovcům připojili se i někteří berlínští s Gundlingem v čele, jsouce té domněnky, že může vzejtí křesťanskému náboženství veliká škoda najmé z jeho řečí »de harmonia praestabilità« a »de mundo optimo.« Wolff vyhnán byl z celého království pruského. Půtky však neustaly. Buddeus a s ním mnozí jiní žalovali opětně Wolffa, že bludně učí. Sestavili pět bludných článkův učení jeho.

Králem určená kommissí (Reinbeck, Jablonski, Nolten a Karstädt) osvobodila Wolffa z tohoto nařknutí, načež se stal podkancléřem (1740) a kancléřem (1743) university hallské. Zemřel 1754.

Kdežto u Leibnitze filosofie dalekou převahou chýlila se ku principu Božímu, u Wolffa měla volný směr k čisté humanitě. Wolff dosadil svým náboženstvím přírodním humanitu na místo kladného křesťanství, čímž ovšem obmezil člověka ve příčině přírodní na sebe samého, zbaviv jej původu božského.¹⁾ Dle jeho

¹⁾ Zcela a naprosto duchem přírodozpytce Darwina a filosofie Wolffovy proniknuto jest pojednání zednářské: »Die Entstehung des Menschengeschlechtes« uveřejněné v lipském zednářském časopisu »Freim. Ztg.« (Handschrift für Brüder, z něhož tuto v překladu podáváme některé pouze úryvky: »Nebyly to změny klimatické ani stěhování atd. zvláště to nebyla nouze a nedostatek, jež pozvedly k vyššímu stupni (vývinu) zvířecí předky lidí, nýbrž byly to doby pokoje a dostatku a jmenovitě dobrá strava« — »Zvířecí předkové člověka žili najmé z látek rostlinných a bylo to především obilí, jež nás učinilo tím, čím jsme.« — »Byly to rostliny obilné, na nichž naši předkové učili se znáti sílu svého mozku. Od jednoduchého protahování klasův ústy dospěli k tomu, by roztloukali pomocí kamenův obilí, z čehož naučili se mlíti, později také péci a posléze i seti, orbě a sečbě. Pomocí s tím spojeného hmatu stalo se, jak se k pravdě podobá, že člověk pozbyl své srstnatosti až na nepatrné zbytky a získal oproti tomu krásného útvaru rukou jakožto orgánu hmatu, jakož i své přímé chůze a tím i krásného útvaru nohy. (Ó toho velikolepého přírodního processu!« Zdalíž můžete ku postavě své přidati loket jeden?) — Dalším postupem a snahou dospěl člověk —

domnění tvoří duše ideje rozumové a smyslové ze sebe samé, nikoli ze zevního světa. Nejvyšší konečný cíl lidského jednání spočívá u větším vždy čistě lidském zdokonalení. Největším lidstva dobrem jest vyhledávati své vlastní i cizí dokonalosti; nejvyšší pak lidsky možnou dokonalostí jest blaženost, anoť nazírání na tuto vlastní dokonalost plodí rozkoš a činí člověka šťastným.

Tento humanistický atheismus se sobeckou radostí z vlastního »já« rozšiřovali přecetní stoupenci Wolffovi ve protestantském Německu, učinivše jej obecným pomocí pověstného wertheimského překladu biblí, jímž proroctví a poučky o zjevení byly na výsost porušeny duchem filosofie Wolffovy, tak že celé dílo na rozkaz císařský r. 1737. bylo zakázáno.

Toto postačíž o filosofii Leibnitzově a Wolffově!

Ohromný hluk v učeném světě způsobil Emanuel Kant (1724—1804) svojí rozumovou filosofií. Soustavy této dočínal se Kant tím, že sloučil dosavadní dvě odvětví tehdejší filosofie, totiž Baconův empirismus a Des Cartes-ův idealismus. V díle svém »Kritik der reinen Vernunft« (1781)¹⁾ probral především kriticky lidskou poznávací mohutnost, aby se přesvědčil o její rozsahu. Tímto čistě protestantským soudným rozumováním dospěl tam, že popíral veškeru možnost nadsmyslného poznání, čímž opět lidské »já« stalo se střediskem vši pravdy. Tím popírána v samém kořeni skutečnost vyššího a nadlidského světa. Poznání duše, Boha a světové jednoty se stanoviska pouhoumového rozumu bylo by tudíž dle Kanta nemožným, jelikož tyto tři ideje byly Kantovi pouhými formami myšlení. Zbývá tedy člověku výhradně poznání přírody a i tu poznáváme ne dle její bytosti, nýbrž po její jevení se. Že by stávalo skutečných věcí (Ding an sich == Wesen des Dinges), upříti nelze, jelikož citnost naše bývá jimi vzbuzena; nám jest však neznámo, čím by věci ty byly.

I ve praktické filosofii, této mravouce Kantově, již hlásal v díle svém »Kritik der praktischen Vernunft«, nedošel dále než k osudnému »já«. Je-li prý člověk k jednání povzbuzen v poslední instanci ne svým rozumem, nýbrž míněním jiného, — tu není vlastně principem svého jednání sám a nejedná tudíž jako osoba, nýbrž nesamostatně. Má to však býti samostatnost, již mravně dobrý čin dochází ceny; člověk měj v sobě účel svůj; člověk budiž

najmě při mletí a pečení pokrmů — k tomu, že si зробil a užíval nástrojův a náčiní; při robení jich třením dřeva o kámen nalezl oheň, jenž mu přišel velmi vhod u pečení; tento oheň byl příčinou, že si člověk zbudoval krb domácí, byl příčinou náboženských úkonů, mravnosti a působivosti k vyššímu umění, veda tak postupně k vyššímu rozvoji vzdělanosti až ku státnímu zřízení a vědám. Jak patrně, při tomto výkladu není na místě tak úsměv jako spíše politování.

Což divu tedy, touží-li zednáři po tomto „šibboleth“, jenž je učinil tím, kým jsou, potomky z opice?! Zdalíž nelhou sami, vykládajíce na jedné straně, že přírodní zákony jsou nezměnitelné, na druhé pak dovozujíce možnost a skutečnost pretvoření opice v člověka?!

¹⁾ K. Rosenkranz napsal o tomto spisu Kantově, že jest vrcholem novější filosofie, soustředíc v sobě všecky vymoženosti předchozích snah ve filosofickém bádání; vycházejí prý z této knihy všecky nové směry a všeliký další pokrok; jako prý nelze se řídití procházkou městem jinak než pohledem na vysoké věže, tak prý také nelze učiniti ve filosofii žádného jistého kroku. nemáme-li před očima filosofie Kantovy!

samému sobě cílem; úcta ku vlastní rozumové důstojnosti budiž také nejvlastnějším rázem mravně dobrého chtění!

Jak patrně, máme před sebou zase — humanismus!

Což divu tedy, že lidský rozum, Kantem až ku nebeské výši povznesený, slavil triumfy dosud nevidané a Kant, jakožto kněz a apoštol jeho, ctiteli svými vyvyšován až na výsost?

Stůjtež zde jen některé toho doklady!

K. Bern. Reinhold (viz: »Schiller's Briefwechsel mit Körner«, I, S. 182) vyjádřil se, že Kant během jednoho století dojde přednosti před J. Kristem. Würzburgský profesor filosofie Reuss odložil svoji 160 mil dalekou cestu jen proto, by — mohl spatřiti Kanta.

Kuno Fischer posoudil filosofii Kantovu takto: »Ona (filos. Kantova) má se uvnitř křesťanství zcela záporně ku katolickému, naprosto pak kladně k jádru protestantského učení.«

J. G. Fichte napsal r. 1794. (viz: Schützův spis »Leben und Briefwechsel« II, S. 93), že Kantova filosofie byla na konci 18. věku zrnem horčičným, že se však musí brzo státi stromem, jenž zastíní celé lidstvo.

Vilém z Humboldtů napsal: »Chceme-li určití slávu, již Kant zjednal svému národu a užitek, jež mu podal svým spekulativním myšlením, zůstanou tyto tři věci nepopíratelné: I. to, co zničil svojí filosofií, už nikdy nepovstane; II. to, co založil, nezajde nikdy; a což jest hlavního, III. Kant zavedl takovou opravu ve filosofii, jakých všeobecný dějepis filosofie jen málo může vykázati.«

Podobně vyjádřil se professor W. Wundt ve své přednášce »Über den Einfluss der Philosophie« a přemozí jiní.

Pojďme však dále!

Středem Kantova díla »Kritik der praktischen Vernunft« jest tak zvaný kategorický imperativ. K jednání totiž má nás přiváděti úcta k zákonům (jež rozum káže), nikoli pak láska k Bohu, — čili: ve příčině mravní jest člověk sebesprávným, samostatným, an si stanoví a určuje zákon mravního jednání sám, čili ještě kratčeji: lidský rozum jediným jest pramenem mravního zákona. Mravnost, jak ji Kant hlásal, není výplynem z náboženství (věrouky), nýbrž naopak náboženství jest následkem mravnosti a pouhou potřebou pro praktický rozum. Náboženství má tedy umožniti mravní jednání a otevřítí lidem bránu k ní. Proto považoval Kant J. Krista za ideál člověka v plné mravní dokonalosti, naopak pád pak prvních lidí a dědičný hřích za slabost člověka v poměru ku dokonalé ctnosti. Kladné náboženství bylo mu pouze cestou k onomu náboženství, jež slove humanita, čarovné to slovo na práporu zednářství.¹⁾ Tím se stalo, že filosofie rozumu, již Wolff započal, ale Kant přivedl k netušenému rozvoji z Des Cartes-ova »já« přešla ke skutečnosti, ano pokročila až tam — jak Kant sám pravil v prvním vydání »Kritik der reinen Vernunft«, — že uznává možnost, že pojem »já« a pojem »věčné bytosti« jsou jedinou a touže myslící podstatou!

¹⁾ Posudek o Kantově kriticizmu viz v díle T. Pesch-ově »Die moderne Wissenschaft« (Ergänzungsheft zu den »Münchener Stimmen«), Freiburg im Breisgau, 1876.

Tímto způsobem Kant otevřel dráhu ideální »vše-jednotě« (All-Eins) oproti Spinozovu pantheismu.

Podklad filosofie Kantovy přijal J. G. Fichte (1762—1814) za vlastní. Všecky případy, jež Fichte Kantovým názorům byl přičinil, jsou pouze formálními. Co u Kanta ukryto bylo v zárodku, došlo Fichtem plného uznání; co Kant naznačil temně, Fichte pronesl určitě, energicky; nač Kant odvážil se pouze v domněnkách, to Fichte pozvedl směle na princip a soustavu.¹⁾ Fichte uznával pouze pojem »já«,²⁾ pojem »věci o sobě« (Ding an sich) zavrhl. Vše ostatní »bytí« mimo »já« jest mu pouhou modifikací vědomí; bez vědomí pak není žádného »bytí«. ³⁾ Tedy veškeren viditelný svět, všickni ostatní lidé ano i Bůh sám jsou představami našeho vědomí. Ničeho nestává »o sobě« (an sich), základem všeho jsoucího jest »já«. Člověk jakožto střed a příčina celého světa jest přirozeně svým vlastním zákonodárcem ve mravním pořádku. Svězákonitost rozumu a kategorický imperativ Kantův Fichte podržel.⁴⁾ Mravnost nepozůstává jen v souhlasu s pravidlem objektivním, nýbrž i se subjektivním pudem. Každé jednání souhlasí buď s pudem našeho »já«, a tu povstává cit schválení, — nebo nastane opak, čímž povstává cit nesouhlasu. Mohutnost tato sluje svědomí.⁵⁾ Kdežto Kant byl by mravním dle »pouhého rozumu«, byl by jím Fichte »z nadšení«. Tato mravnost pak sotva by mohla být upírána (dle své kolísavé povahy) loupežníku Moorovi, jenuž by nutně (dle Fichte-ovy nauky) musil býti přidělen praedikát mravního ideálu.⁶⁾ — Takto byl subjektivismus vyhnán co možná nejvš... Fichte oddělil ještě ostřeji než Kant právní učení od éthických živlů. Velmi významnou v této příčině jest jeho věta, že by stát nemohl vydati zákon proti cizoložství, jelikož mu prý jest právem vše, čím svoboda jiných není rušena.⁷⁾

O právním pořádku a státu byl Fichte s Kantem téhož smýšlení. Anoť prý omezení svobody a tím i práva jednotlivců, zvláště dle jich donucovací síly, jsou velmi záhadna, spojili se prý lidé ku vespólnému chránění práv a usjednocení se v jich společných právech slove prý státní smlouvou (Staatsvertrag), obce pak usjednocené nazývají se státem. Žítí v lůně státu zavázán jest člověk svědomím a proto netřeba výslovného souhlasu jednotlivců ku společenské úmluvě, tu postačí přijetí mlčky. Ano pak zbu-

¹⁾ Viz Christ. Pesche, S. J. pojednání „Christlicher Staat und moderne Staatstheorien“ Laacher Stimmen, XVII, I, S. 82.)

²⁾ Čti „Joh. Gott. Fichte's sämtliche Werke“, III, S. 2.

³⁾ Dr. Čupr ve svém spisu „Staroindické učení“ nazval pojem „já“ jástvím, což se nám tuto užiti nevidí.

⁴⁾ Čti „Joh. Gott. Fichte's sämtliche Werke“, IV, S. 54.

⁵⁾ tamže, S. 145—7.

⁶⁾ Viz pojednání připomenuté P. Christ. Pesche „Christlicher Staat und moderne Staatstheorien“, S. 83.

⁷⁾ tamže, S. 83. — Viz dále o tom spis Pachtlerův „Götze“ (S. 96. 97), kde se dočítáme toho, že Fichteho svrchovaná zásada zní: „Člověk musí svoji sevní svobodu omeziti takovým způsobem a měrou, by s jinými a tito s ním mohli tvořiti společnost a tím umožniti vespólný život.“

dování státu a veškero vlastní právo vychází ze všeobecné vůle, může národ po libosti změnit vládní formu a zrušit dosavadní řád.¹⁾ Účelem státu jest tedy pouze šetření práv.²⁾ — To, co my nazýváme Bohem, jest jen mravním světovým řádem; osobní bytosti jakožto Boha není.³⁾ Zjevením lze nazvat velmi dobře princip víry v jsoucnost smyslového světa.⁴⁾ A proto volal Fichte ku člověku, by si byl vším, jinak že nebude — ničím.⁵⁾

Tak se stalo, že filosofie ve svém postupu zapřela Boha, jeho význam i pojem vyhnavši do prázdného — nic. Lidstvo stalo se kořistí mlčného atheismu, v němž četlo na práporu své heslo: »svoboda, samopostačitelnost, samostatnost.«

Idealismus Kantův a Fichte-ův přivedl k nejvyššímu rozvoji G. W. F. Hegel (1770—1831). Jemu jest »myšlení« a »bytí« jednou a touže věcí. Boha nadpozemského prý není, aniž čeho jiného nadpřirozeného. Bůh došel sebevědomí a plného rozvinutí teprve v lidském duchu. Bůh jest Bohem jen potud, pokud si je vědomí sebe samého, a to se stává pouze v lidském sebevědomí. Tím arci lidstvo a jeho vyznání (náboženství »humanity«) dostoupily vrcholu své moci, je to poslední vývin božství; Bůh a člověk jsou jednou a touže věcí, pojem »božské« došel člověkem plného duševního života.

Hegel-ovi byl stát plným činným zevním osvědčením, skutečným a přítomným Bohem a božskou vůlí.⁶⁾ Stát jakožto něco »pozemsko-božského« musí těšiti se příslušné úctě. Církev není nade státem, aniž stojí vedle něho, nýbrž jest pouze jednou stránkou státního života. Národ jakožto stát jest absolutní božskou mocí na zemi. Jen ten jest ctnostně a nábožencky živ, kdo šetří zákonů tohoto státního bůžka.⁷⁾ Svatost a zákonnost jest jedna a táž věc. Jak patrně, Hegel si tu úplně odporoval, ubožniv totiž člověka na jedné a spoutav jej otrockými pouty všemohoucího státu na druhé straně, tak že člověk obětuje své právo a svobodu osobní na oltáři železného absolutismu.⁸⁾

¹⁾ Čti Christ. Peschee S. J. „Gristlicher Staat...“, (S. 84.) — Francouzská revoluce v této příčině splnila plnou měrou toto Fichte-ovo učení.

²⁾ tamže l c. — Právem napsal prof. Walter ve svém „Naturrecht“, S. 583. hledě k náuce Fichteově v této příčině, že v takovémto státu stojí princip svrchované demokratické svobody podivně vedle soustavy velmi obtížného poručnictví.“

³⁾ Fichte (viz Januarheft 1798 des Fichte-Niethammer'schen philos. Journals; týž byl dekretem saské vlády 19/11. 1798 zakázán) pravil: „Shledávám se prostým všeho vlivu smyslového světa, absolutně činným v sobě samém sebou samým. (Ne Bůh) nýbrž já sám a můj nutný účel jsme nadpřirozeného rázu. O této svobodě a její tomto určení nemohu pochybovati, nechci-li sřici se sebe samého.“

⁴⁾ Viz Pachtler's „Götze“, S. 97.

⁵⁾ Čti jeho Beitrag zur Berichtigung der Urtheile über die franz. Revolution“, 1793, S. 53.

⁶⁾ Viz Hegel's Werke“, VIII., S. 334.

⁷⁾ Görres, hledě k této větě filosa. Hegelovy napsal („Athanasius“, S. 107.), že na půdě rationalismu leží vlastní sopky bahnité, v nichž škodný plyn, život otravující v bezedné podzemní bažině v ustavičném kvasu a viru četnými jícny v pravidelném opětování na svět chrlí trus a hnilobu...

⁸⁾ Čti Staudenmaierův spis „Darstellung und Kritik des Hegel'schen System's“ (Mainz, 1844).

Co Hegel jakožto základní články vši pravé filosofie stanoví, to zavrhuje katolická církev jakožto zvrhlé bludy (viz Pia IX. »Syllabus«, § 6.).

Hegel považoval pravdy kladného křesťanství za nízké formy představovací, jež se proměnily ve filosofickém přemýšlení v ideje pantheistické, tvoříce dohromady ideální anthropologii.

O filosofech německých dosaváde jmenovaných a následujících, více méně originelních, vyslovil se věhlasný učenec Dr. Albert Stöckl ve svém díle »Handbuch der Geschichte der Philosophie« (S. 688), že chtějíce se státi originelními a sníce o nových a nových soustavách, spustili se nitě dějinné souvislosti a dějinného vývinu filosofického přemýšlení. Je však jisto, že každý, jenž spustil s myslí křesťanskou filosofii a jenž opovrhl zjevením, upadne v čirý materialismus, nechť se tento jeví v podobě jakékolivěk.

Jakmile Heglův pantheismus po většině ony duchy, kteří nechtěli ničeho vědět o Kristu a křesťanství, byl oklamal, rozšiřovala se ovšem bohoslužba genia a humanity různými směry vždy víc a více.

Nám to tuto ovšem zůstane lhostejno, zůstal-li pantheismus ideálním anebo zvrhl li se později v materialismus různých odvětví. My máme na zřeteli pouze vývoj zla, pošeďšího z lůna falešné filosofie a jeho účinky na zevní i vnitřní život lidstva. Tuto vyjde nám to ovšem na jedno, počneme-li duchem a zakončíme-li látkou, nebo počneme-li širokým světem a dospějeme-li z něho posléze k oné věci, již zoveme myšlením a duší; i to nám tuto zůstane jedno, ponecháme-li dle filosoficko-přítrodozkumných nauk (?) vyvíjeti se člověka postupně z měkkýšův, osminožcův a čtvernožců k jeho nynějšímu stupni a podobě, anebo přivlastníme-li mu vlastní původ pouze přirazený: člověk zůstane vždy tímto způsobem v mezích svého naturalismu, svým pánem, svým vlastním otrokem, úplným odloučencem od Boha nadpozemského a jeho náboženství.

Náuku tuto hájil a hlásal celý pluk filosofů . . .

Vedle nejpřednějších dosud vyjmenovaných koryfeů filosofie německé zmíníme se aspoň co nejstručněji o těch filosofech, kteří jsou jaksi výběžky a výhonky mohutného stromu filosofů jakými byli: Kant, Fichte a Hegel.

Z těch dlužno na prvním místě uvésti Fr. Krause (1781—1832), jenž učil, že jest Bůh bytostí nade světem stojící, zároveň však jeho »bytí« že jest také »bytím« světa. Dle Krause-ova mínění není tedy pantheismus pravou filosofickou soustavou, nýbrž panentheismus t. j. ona theorie, která sice všecko vkládá v Boha, ztožňujíc »bytí« světa s »bytím« Boha, nicméně však přece nenechává Boha vystupovati na světě, připisujíc mu, že jest jeho »bytí« nade světem. Theorie tato, jak patrně, nepřipouští, by Bůh teprve ve člověku dospěl k plnému vědomí, nýbrž připisuje mu vlastní sebevědomí v jeho svrchované jsoucnosti nade světem . . .

Jediná víra prý ospravedlňuje; předurčení jest prý absolutní. Jeho mravouka spočívala v tom, že máme tak žítí pomocí rozumného jednání, bychom se stali mistry nade přírodou.

Stát spočíval dle jeho soudu na přirozeném pochodu utvořování. Teprve státem povstalo právo, jehož obor jen tam se prostírá, pokud sahá jeho působnost na všechny poměry jím ustanovené.

O nesmrtnosti duše vyjádřil se v ten rozum, že prý touha po ní přičí se zbožným dušem. Aby mu však proto nevzešla — byltě evangelikem — žádná pítka s naukou J. Krista, jenž učil, že duše lidská jest nesmrtná, — vymyslel si zvláštní pojem, jakým určil nesmrtnost duše, totiž tak zvanou *»κλισηναισς«* t. j.: duše trvá ustavičným obrozováním těla...

Schoppenhauer (1788—1860) byl přívržencem filosofie Kantovy, již chtěl však vykládati vlastním svým způsobem. Nevšímal si idealismu Fichtova a Heglova, usiluje teorii svoji učiniti realistickou, jak se o tom právem vyjádřili Cornitt (ve svém spisu *»Arthur Schopenhauer als eine Uibergangsformation von einer idealistischen in eine realistische Weltanschauung,«* Heidelb. 1856) a Überweg (*»Grundriss der Geschichte der Philosophie,«* Berlin 1868), považující filosofickou soustavu Schopenhauer-ovu za přechod od idealismu k novodobému realismu.

Obsahem filosofické soustavy jeho, jež nese na sobě mohutný ráz buddhistické nauky o *»nirvaně«*¹⁾ jest nihilismus náboženský, jenž v duchu jeho vznikl jednak ze studií indické filosofie, jednak z Leibnitzova pessimismu, dle něhož tento svět jest nejhörším, — jevě všude bol, a útrpnost se všemi tvory, a dle něhož přísná askese jest vrcholem vši dokonalosti. Hlavním jeho dílem bylo: *»Die Welt als Wille und Vorstellung,«* (Leipzig 1819).

Bylo by aspoň tuto velmi rozvláčno a čtenáře by unavovalo, kdybychom chtěli ještě dále vypisovati odvozené soustavy filosofické n. p. Schleiermachovu (1768—1834), Herbartovu (1776 až 1841), Beneke-ovu (1798—1854), Baderovu (1765—1841), Güntherovu († 1861), Feuerbachovu (1804) a přemnohých jiných, jelikož soustavy jejich nejsou ničím novým, jsouce naopak pouze nápodoběním anebo trestí nebo směsí hlavních filosofických systémů jakými byly: platonismus, filosofické soustavy Spinozova, Leibnitzova, Kantova, Fichteova a Heglova.

Jak z celku patrné, bylo ukryto v učení dosud jmenovaných filosofů německých jádro atheismu, materialismu, naturalismu, idealismu, dalekou však většinou — pantheismu, jak sám musil vyznati Heine (*»Im Salon«* II. S. 134).

Nelze nám však ukončiti tuto stať, aniž bychom nepojmenovali velikého popírače božství J. Krista, Davida Strauzse († 1874),²⁾

¹⁾ Asi v 5.—6. stol. př. Kr. založil Sakja Muni buddhismus. Sakja Muni neznal žádného Boha mimo „nic“. Nic — tak zní jedna ze „čtyř vznešených pravd“ buddhismu, jest pravou podstatou všech věcí; vše, co považujeme za skutečné, v podstatě prý není — ničím. Cíl všeho — tedy i člověka — jest navrácení se ku prvotní a jedině pravé „neexistenci“, k vyhasnutí osobního „bytí“ a vědomí t. j. k „nirvaně“.

²⁾ Zednářský časopis „Bauhütte“ (dno 28. března 1874) přinesl tento nekrolog na počest památky † Dra Strauzse, ježž tuto česky podáváme: „Dokonal veliké své denní (= životní) dílo. Sláva jemu! Už se ho nedotýká neshladitelná tragika našeho krátkého života v tomto velikém veskerenstvu. Nezměnil se až do posledního dechu zůstal si (= filosof. svým názorům)

jenž nazvav J. Krista blouznivým potlukačem, neuznával naprosto žádné věrouky, nýbrž obmezil všecko mravní učení těmito čtyřmi body:

1. »Nesapomínej. člověče, že jsi člověkem!«

2. »Vládni nade přírodou, aniž bys v sobě umrtvil oprávněné pudy!«

3. »Jednej lidsky se zvířaty, od nichž lišíš se pouze stupňovitě, nebo dle toho, jak některý národ nakládá se zvířaty, lze směřiti výši jeho vzdělání« (viz jeho: »Der alte und der neue Glaube,« S. 247).

4. »Ceň vysoko svoji národnost!«

Čím jest toto učení? Zednářskou humanitou!

Strauzs a za ním četní jeho nohsledové jako: C. Vogt, Moleschott, Büchner, Eduard z Hartmannů¹⁾ a m. j. učili neznámému dosud dogmatu o lidském vývoji z nižších stupňů tvorstva,²⁾ což ovšem nutně musilo vésti ku zbožňování přírody, najmě pak lidského »já«.

A toto evangelium 19. století, století to »osvíceného«³⁾ nese

věren, odebral se odtud, pohrouživ ducha do nekonečnosti a vrátiv všemu míru atom svůj (tělo), kde není žádné smrti, žádného stvoření, kde vládne pouze věčná přeměna vlastní silou. Smrtí Strauzsovou odešel jeden z nejmohutnějších duchův osvěty!... Poslední slovo promluvil o vyznání „o staré a nové víře...“ Je to věcí každého zednáře, by čerpal úrodná předsevzetí pro činnost v lóži z úvahy tohoto heroického světlonose. Strauzs nebyl sice formálně členem zednářského spolku... nicméně však tisícera srdce bratří — zednářů projevila soustrast nade smrtí velemocného bojítele (= křesťanství, jenž pomáhal čistiti plán, dle něhož měl by se stavěti budoucí chrám — humanity!“

¹⁾ Eduard z Hartmannů napsal také na osvěcení širších vrstev lidstva spis „Philosophie des Unbewussten für da Bewusstsein weiter er Kreise“, jež zpracoval Gustav Hansemann (Köln und Leip. 1874).

²⁾ Dr. Fr. Dav. Strausz napsal ve svém spisu „Der alte und der neue Glaube“ (S. 212.), že vysoký tón, jehož užívají mnozí filosofové oproti přírodozkumu, jest právě tak hany hoden jako na jiné straně nemotorné láni filosofii, jehož přírodozpytci tak rádi užívají, ale nevzdělávají; že (prý) na této druhé (u přírodozpytců) straně jest opovrhování a zneuznávání první strany (filosofů) daleko tvrdošijnějším než naopak; že filosofu jsou znalosti přírodních věd nezbytny, nebude žádný snad na filosofickém poli popírati; že (prý) mnohem častěji vidíme zástupce přísné vědy přírodní, ani odkazují filosofii ku hvězdářství a alchymii mezi staré haraburdí, než dovolí-li (prý) mu pánové ti jocum ad hominem, měli (prý) by přece rozlišovati stav pelichání od smrtelné nemoci; filosofie prý v dobách dávných opelichala, tu prý očividno, než brzo narostou jí perí znova;... o otázkách prý posledních jako: o počátku a konci, hranicích a bezmeznosti, účelu nebo náhodilosti světa filosofie jen to může říci, co v těchto oblastech jest možno.“

³⁾ Ovšem jenom nedouk by mohl upírati, že 19. století učinilo obrovský pokrok v mechanice, stavitelství, lékařství, lučbě, hvězdářství a m. j., — ale žeby také mravní životdoznal rozkvětu, to může a musí upírati každý a není mu třeba daleko jíti pro doklady.

Komu však se zdá, že pouze nový věk má nároky na pokrok, toho odkazujeme na stručnou sice ale jádrnou stať „War das Mittelalter wirklich so finster?“ (v „Broschüren-Cyclus“, II. Jahrg., II. Heft.)

Ovšem v očích moderního světa, kde panuje čirý materialismus a realismus, má křesťanství a vnitřní jeho rozvoj středověký i v těch nejskvostnějších výjevech cenu buď podrženu nebo — docela žádnou.

Uvidí lidstvo, kam to dojde s moderním proudem 19. století ve příčině víry a mravů. Každá reakce, jež má za úkol opravdu obšťastniti lidstvo a zlo přeměniti v dobro, jest ctihodna; — je-liž jí i ta 19. století?

ovoce v Německu, jak lze viděti z další stati o mravouce zednářské humanity.

O toho ubohého, svedeného lidstva, jež nedbá obsahu sv. evangelia na 24. neděli po sv. Duchu!

Prošli jsme rychlou cestou několik století . . .

Viděli jsme onen nepatrný koukol, jenž padl na půdu úrodnou a z něhož vylétlo se slo ve formě revolucí náboženských, politických a společenských, — a koukolem tím bylo odklonění mysli lidské od — Boha. Od prvního kroku na pohled zcela nevinné empirie až ku prohlášení náboženství pantheismu, atheismu a nihilismu — jak patrně — nebylo mnoho stupňů, — řekli bychom tři: deismus, materialismus a naturalismus. Obrovská literatura světová, pojednávající o děsných těchto výjevech na poli dějin ducha lidského, otevírá se zrakům našim jako povolání svědek . . . Kdo ji obsáhne cele? Jeden duch, jedny oči, jeden mozek — to málo, by po plné století pojímaly dějiny těchto hříchů . . . Patříce na ovoce 18. a 19. století ve příčině zjevů falešné filosofie, shledáme asi takové dvě protivy, jakými jsou n. p. hora a — propast. Jedni odvozují původ člověka od zvířat, druzí naopak sází jej na stolec božské veleby; tito velebí mravnost jakožto jediný zákon, jedinou víru člověka, a onino zase naopak vráží díky samému pojmu mravnosti přímo do srdce . . . Ano »extrema se tangunt!«

Sto směrů křížuje se mezi sebou a proti sobě, zevně jsouce rozdílny od sebe, ale uvnitř jdouce svorně k jednomu cíli, totiž: ku zničení odvěké podpory lidského řádu — totiž křesťanství.

Pantheismus, atheismus, materialismus a všechny ty četné odrůdy podobají se storukému Briareovi, hotovému zasaditi křesťanství ránu — poslední.

Než ač bylo učení falešné filosofie 18. a 19. století neshladitelně proto, že se uhnízdiло v lidském mozku a srdci, nicméně přece stálo tu křesťanství se svým staroslavným významem jakožto mohutný soupeř. Miliony prostých vyznavačův evangelia J. Krista oproti stům, snad i tisícům falešných proroků, rybáři galilejští jaksi proti Neronům . . .

Jen blízce podceňuje účinku hadího jedu —

Křesťanství nepodceňovalo, najmě ne tenkrát, když náuky falešných proroků domohly se domovského práva v zednářském spolku. Co jest zednářství? — Asylem všeho zapřísáhlého proti křesťanství, zbrojnicí nevěry, sídlem i náboženských i politických i společenských revolucí.

Zednářství se svými konečnými cíly nemohlo obstáti bez falešné filosofie aniž tato bez onoho. Proč asi? Protože oba jsou dvojím jevením se jedné a téže bytosti. Zednářství zbudovalo na falešné filosofii strašlivý svůj tábor, z něhož metá kalené střely proti vyznavačům učení J. Krista, a falešná filosofie nikdy by se nebyla tak mocně ujala, kdyby neviditelně působící zednářský spolek nepřijal jí za vlastní . . .

Falešná filosofie 18. a 19. století, jak jsme ji byli poznali právě, je sama v sobě klamem; spojena jsouc se zednářstvím působí revoluce; v literatuře jsouc vtělena, otravuje zásadami svými lidstvo . . .

Snad že se mýlíme? Snad že přísně soudíme?

Položili jsme na první místo stručný vývoj a zásady falešné filosofie proto, bychom průběhem celé knihy této dokázali laskavým čtenářům, že pouze a jedině z lůna této filosofie, ze zbloudilého ducha a převráceného srdce vzešlo všechno zlo, jež měrou obrovskou rozšířilo se po všech možných odvětvích a poměrech lidstva . . .

Vismé! —

II.

Svobodného zednářství

pojem, formy, rozdělení, tajemství zevní, vnitřní
organizace a statistika.

Motto „Trvání našeho zednářského života závisí od přísného zachovávání našich tajemství.“

A. Neut („La Fr. M. soumise .“, I., p. 127)

„Ihrem eigentlichen Wesen und Charakter nach ist die (blaue) Loge der in die Fäulnis des Indifferentismus übergangene Protestantismus. Dieser hatte gegen das Ende des 17. Jahrhunderts .. das letzte naturnothwendige Ziel und Ende der „Reformation“ in der Lossagung von aller u. jeder positiv-christlichen Basis erreicht.“

„Hist.-pol. Blätter“ (Bd. 8, 1841, S. 66.)

A.

Svobodného zednářství 1. pojem, 2. jméno a 3. původ.

1. Svobodné zednářství jest tajný, státu, církvi a všemu dosa-
vádňnému řádu ve všech směrech nepřátelský spolek, jehož členové
zavazováni jsou strašlivou přísahou k naprosté mlčenlivosti o účelu
jeho, s nímž postupně bývají seznamováni. — Tak soudí o svobodném
zednářství každý, kdo poznal všecku jeho činnost, plány, tajnosti,
obřadní knihy, zkrátka: kdo poznal jeho celou podstatu.

Br. F. J. Lucius označil pojem svobodného zednářství v ten
rozum,¹⁾ že »ono není sice jediným, za to však jediným čistě —
mravním a co nejčistěji odůvodněným mravním ústavem, jelikož prý
nečerpá k tomu pohnutek ani z bázně (před peklem) ani z naděje
(v budoucí život), nýbrž z čisté lásky k lidstvu.«

Obsah této knihy ukáže, který ze z obou výměřů jest správným
a pravým. —

2. Jméno či pojmenování »zednář«, »zednářství« vypůjčili si
svobodní zednáři od středověkého kamenického cechu, jenž proslul
svou dobou výtečnými stavbami dómův a klášterních budov. Mimo
jméno vypůjčili si svobodní zednáři od něho také rozřídění na učně,
tovaryše a mistry, symbolická slova, obrazy, znamení, zvyky při
společných hostinách, způsob přijímání členů do spolku a j.

Než vůči tomuto domnělému podobenství svobodného zednářství
s cechem středověkým kamenickým jeví se mezi oběma naprostý
rozdíl. Slavný cech kamenníků byl poddán panovníkům příslušným
i církvi, kdežto spolek zednářský naopak působí na zničení obou;
cech kamenníků budoval chrámy Boží, svobodní zednáři je podvr-
cují. V parlamentární listině z r. 1350²⁾ v Anglii připomínají se
kamenníci názvem »Freemason« — »Fre-stone-mason« t. j.
muž pracující o kamenné ozdobě, na rozdíl od prostého zedníka
»rough-mason« (rudis, obyčejný).³⁾

¹⁾ Viz jeho: „Alte und neue Bundesgrüsse“ (Leipzig, 1855
S. 85 . . .

²⁾ T. Winzer: „Die deutschen Bruderschaften des Mittel-
alters“, Gieszen, 1859; a A. Fallon: „Die Mysterien der Freimaurer“
Leipzig, 1859.

3. Když následkem reformace v Anglii a Německu vybledl smysl pro chrámové stavby, octli se slavný druhdy cech kamenníků ve psí. V 17. století vetřeli se do cechů kamenníků — snad za příčinou mnohých výsad — lidé nerozumějící zcela tomuto povolání, chtějíce je uchrániti záhuby. Členové ti jmenovali se »přijatí« (accepted) oproti členům skutečným. Tri tací »přijatí« členové: reformovaný dvorní kazatel Theofil Desaguliers, zkoumatel starožitnin George Payne, a kazatel anglikánské dvorní církve James Anderson, stali se zakladateli moderního zednářství. Jich působením spojily se v únoru 1717 čtyři londýnské lóže, utvořily vellózi a zvolily si 24. června t. j. na den sv. Jana Křtitele společného prvního velmistra. Zevní forma kamennického cechu byla podržena, ale duch byl naprosto změněn, maje za úkol místo stavění dómů vystavěti duchovní chrám lidskosti čili — humanity.

O původu svobodného zednářství kolují četné báje¹⁾ mající za úkol dodati spolku rázu starobylosti. Majíce rozměr knihy té příliš skrovně vypočtený, musíme se obmeziti pouze na to nejdůležitější a proto už napřed omlouváme se, že mnohá věc bude se zdáti příliš stručnou. Klábosení zednářské nezasvěcencům namlouvá, že zednářské umění první vynášli Tubalkain a Jubal, synové Lamechovi; Nimrod prý dle téhož umění vystavěl město Ninive; věž Babel a pyramidy egyptské jakož i stavitelská veděla Šalomounova mají prý původ v tomto umění. Mojžíš prý se mu naučil od Aegyptanův, apoštolové pak od Ježíše.²⁾ Neptun a Apollo prý pomáhali Laomedontovi, otcí Priamovu stavěti Troju. Jiné báje mají za to, že první stopy svobodného zednářství dlužno hledati v Aegyptě u kněží heliopolských a memphických, jiné opět báje hledají kolébkku jeho ve školách filosofů řeckých a římských. Do Francie prý přinesl zednářství Ninus Gracus (Mannon), do Anglie sv. Albán...

Ale báje ty ovšem jsou lepem na mělké duše; zralí lidé ovšem tomu nevěří. Samy zednářské listy posmívají se těmto bájím n. p. »Die Bauhütte« (1865. S. 101). Štrassburský kněz Abbè Grandidier, napsal 1778 jistě dámé mimo jiné i toto: »Snad jste už bezpochyby slyšela o spolku svobodných zednářů (Freemason), jenž se k nám dostal z Anglie. Nejsm zasvěcen do jejich tajemství a také se nepovažuji za hodna »spatřiti jejich světlo.« Nehledám jich původu ve stavbě archy Noemovy, jež zednáři jmenují »velectihodným zednářem«, ani ve stavbě chrámu Šalomounova, kteréhož mají za zednáře »nejvyšší výtečného«, aniž hledám prvních mistrů zednářských ve křižáckých taženích... Tyto směšné domněnky... nezasluhují být odhaleny oku nezasvěcencovu... Lichotím si však, madame, že vám mohu udati pravdě podobnější původ tohoto spolku. Mám ve svých »profánních«³⁾ rukou pravé doklady a pravdivá data, jež nás poučují, že tato chvastavá společnost »svobodných zednářů« jest jakýmsi, co do povrchu a formy, nápodoběním starého a užitečného bratrstva kamennického, jehož hlavním sídlem byl — Štrassburk.«⁴⁾

¹⁾ Dr. G. Klos: »Die alte Tradition«.

²⁾ Wilcke: »Geschichte des Tempelherren-Ordens«, Halle, 1860..

³⁾ Zednáři jmenují každého, kdo není členem jejich spolku, »profánním« t. j. nezasvěceným v jejich tajemství.

⁴⁾ Viz spis Findelův: »Geschichte der Freimaurerei«, S. 16..

Zednáři hloub zasvěceni do pravého účelu spolku sami přesvědčili se o tom, že vymyšlený starodávný původ svobodného zednářství může zajímati pouze nerozumné lidi, jimž pověsiti hýla na nos není právě velikým uměním. — Ideje zednářské vyvinuly se z falešné filosofie 17. a 18. století.

Mohla by nastat otázka: »Bylo-li svobodné zednářství opravdu nebezpečno státům, církvi a dosavadnímu řádu společenskému, proč nebylo potlačeno hned v samém zárodku?«

Na to zní odpověď: »Zednářství jest spolkem tajným, jenž netloukl na buben před celým světem, aby mu oznámil své plány. Členové zednářského spolku byli vázáni strašlivými přísahami, že neprozradí ničeho z těch věcí, jimž se vyučili od apoštolů zednářských idejí. Proto tak dlouho nevěděl svět o tajné, zapřísáhlé moci, jež, jsouc kojena neobyčejně vydatným mlékem příznivých okolností (n. p. vystoupením deistův anglických, náukou encyklopedistů francouzských, zkrátka: následky a ovocem reformace), mohutně vzrostla a sesílila, tak že už r. 1789. dospěla onoho stupně, kdy zničila Bourbonny na popravišti.

Malý potok potřebuje dlouhého běhu, než se stane veletokem a, byla-li voda jeho prvotního pramene jasnou, stává se u dalším běhu žlutavou, ohýbala-li nejprvé trávu a křoviny na břehu svém, trhá u vtoku svém do okeánu skály . . .

Tak bylo i se zednářstvím. Z počátku dovádělo jako bujné, skotačivé děcko, ale když odrostlo, stalo se hrozným mužem . . .

Bratr¹⁾ Stichling sám potakal na tato slova, když ve slavnostní své lóžové řeči pravil o této změně povahy svobodného zednářství, že od dětství tohoto tajného spolku (1717) během jednoho století změnilo se zednářství co do působnosti své úplně, že se mu naskytlo jiné pole, jiné okolnosti, jiné úlohy.

Ovšem dítě má jinakou činnost než muž.

Listina »Old Charges« (staré povinnosti), již uveřejnil Anderson ve své ústavní knize zednářské (»The Constitution of the Freemason« 1723) obsahuje mravní pokyny členů kamenického cechu, o nichž br. . . Findel²⁾ se vyjádřil, že »ač jsou nyní zednáři dětmi a syny bývalých kamenníků, přece nemohou se řídit mravními pravidly jejich, jelikož tato obsahují mnohá obmezení, jež se duchu moderního zednářství úplně příčí.«

Ano svobodné zednářství naší doby nemá mimo formy vnější nic společného s cechem středověkých kamenníků.

¹⁾ Zednáři jmenují se vespolek „bratry“, označujíce za tímto slovem tři body . . ., jež značí jejich heslo: „svobodu, rovnost, bratrství“.

²⁾ Findel, l. c., 826.

Jak se dělí svobodné zednářství.

Svobodné zednářství dělí se na

- a) modré čili symbolické nebo jánské; a na
- b) červené čili škotské nebo vysokostupňové.

ad a) Modrým zove se proto, že členové jeho nosí ve schůzích zástěry modrou hedbávnou látkou lemované a že mají odznaky své (dle tří stupňův: učenníci, tovaryši, mistři) připjaty na modré pásce.

Symbolickým jmenuje se proto, že se členům jeho nepodává najednou »celá« pravda a moudrost, nýbrž pouze symboly nebo formální učení; vlastní »kámen mudrců« ponechává se buď ostrovtipu jednotlivců nebo dalšímu jich zasvěcení ve hlubší tajemství stupňů vyšších.

»Jánským« sluje proto, by tak pod zástěrou jména tohoto světce zahalovalo svůj protikřesťanský směr. Zednáři sami jsou na rozpacích, kterého sv. Jana mají si za »patrona« své svůdné činnosti zvoliti, zdali Křtitele (²⁴/₆) neb Evangelistu (²⁷/₁₂). Jak častěji poznáme, »ctí« (!) oba, anif dnové ti jsou body letního i zimního slunovratu.¹⁾

Zednářství toto má tyto 3 stupně:

- I. stupeň učenníků,
- II. » tovaryšův a
- III. » mistrů.

Svobodné zednářství těchto tří prvních stupňů sluje spolkem zednářským.

ad b) Červeným sluje zednářství proto, že členové jeho nosí zástěru lemovanou buď červeně nebo jinou živou barvou.

Škotským slovo proto, že prý — dle nedosti odůvodněných domněnek — vzalo původ svůj ve Škotsku. Ve Francii ujalo se roku 1743.

Vysokostupňovým pak jmenuje se proto, že počet stupňů, jež označují hloubku zasvěcení do zednářských tajemství, dostoupil u různých ritů²⁾ vysokého stupně, o čemž tuto šířiti se bylo by únavou pro čtenáře.

Příčina, proč se zednáři nespokojili svrchu uvedenými třemi stupni, byla předně: bezmezá ctižádosť a touha po titulech, odznacích a podobných tretkách a za druhé: tajemství zednářská rozmnožila se časem takovou měrou, že jich pouhé tři stupně pojeti nemohly. Proto přidáno ve Francii postupem času k prvním třem modrým stupňům ještě třicet jiných, z nichž na svém místě zmíníme se pouze

¹⁾ Viz Pachtlerův spis: „Der stille Krieg“, S. 192; — Ecker-tův: „Die Frage der staatlichen Anerkennung des Freim.-Ordens in Oesterreich“, Wien, 1862, S. 35. . .

²⁾ Škotské zednářství v Evropě čítá 33, tak zvaná soustava egyptská čítá 90 stupňů.

o dvou nejdůležitějších, totiž o stupni 18., jenž slove »rytíři růžového kříže«, a 30., jenž se nazývá »rytíři Kadóš« (קדוֹשׁ), poněvadž každý z nich tvoří jaksi zaokrouhlený celek poznaných tajemství.

Svobodné zednářství stupňů škotských sluje řádem zednářským.

C.

Jak zednářství rekrutuje členy do svého spolku?

Svobodnému zednářství běží o to, by nabylo co možná největšího počtu členův a to bohatých členů. Dělníkům si nevází, poněvadž mu z jejich postavení nekyne prospěch, za to jsou mu vítáni členové bohatí. »L'argent n'a pas d'odeur.« Peníze jsou zednářům vítaným hostem, ať už přijdou odkudzkoli.

Jakého jsou politického nebo náboženského smýšlení kandidáti zednářští, na tom lóži nesejde, poněvadž dovede horlivost a nátěr smýšlení jejich notně setřiti.

Jak zednářství lapá a rekrutuje nové členy, o tom vyjádřil se zednář br. . F. J. B. Clavel takto: »Těm, jež zednářství chce přijati za členy, praví lóže, že svobodné zednářství jest pokrokovým, lidumilným zařízením, jehož členové žijí ve sladké rovnosti. Zednářství nezná malicherného rozdílu rodu, jmění nebo náboženského smýšlení. Jediná přednost, která zde dochází uznání, jest nadání, ač i tomuto nesmí papadnouti, že by mohlo panovačností jakousi provozovati. Kdo jest jednou přijat, nalezne tisícerych možností a prostředků, by mohl prospěti svým spolurovným bratrům... Chce-li zednářství přilákati do počtu svých členů nějakého ctižádostivce, tu dodá, že zednářství v sobě chová tajemství pod pečeti největší mlčelivosti a tajemství ta že znají pouze členové. Běží-li o ulovení labužníků, tu zednářství vypráví o velikých a častých hostinách, při nichž dobrá kuchyně a ušlechtilá vína působí dobročinnou bratrskou důvěrou. Řemeslníkům a kupcům (ovšem jsou-li zámožni) se řekne, že zednářství jim bude s velikým prospěchem, že rozšíří obor jejich známostí a zákazníkův atd. atd. Tak má zednářství po ruce mnoho přemlouvacích důvodů pro všechny náklonnosti, pro všecka povolání, stavy atd.«¹⁾ Ale toto upřímné vyznání Clavelovo neobsahuje všeho, Clavel řekl pouze něco.

¹⁾ Br. . Clavel napsal totiž spis „Histoire pittoresque de la Franc-Maçonnerie“ (1843), v němž mnoho zjevil, co nebylo po chuti zednářům a jich vůdcům. Proto byl úradně (t. j. členy lóže) 30./11. 1844 33 hlasy proti 14 na vždy z lóže vypovězen. 150 členů, kteří byli oprávněni mít účast na soudu Clavelově, neobdrželo pozvání. — Později byl přijat „na milost“ Velikým Orientem t. j. nejvyšším úřadem zednářským na Francii.

Je-li některý spisovatel mnohoslibným pro zednáře, tu — není-li dosud členem spolku — nappnou všechny páky, by jej lapili. Pochlebují mu, předplácejí se na jeho spisy a p. Má-li někdo nějaký soudní spor a je-li bohat, užuž zednářství se ho veřejným tiskem ujme, mnoho mluví o jeho nevinosti, hájí jej a tím láká, až ho přiláká. Leonovi Taxilovi, by jej do tenat svých dostali, ukázali zednáři bullu papeže Klimenta XI. z r. 1718., jíž každému přistupujícímu členu udílí apoštolského požehnání proto, že do řádu vstupuje, — což ovšem, jak Leo Taxil u výtečném spisu svém »Les Frères Trois-Points« byl dovedil, hanebnou jest lži.

M. de Ségur ve své brožurce, »co by byli zednáři, po čem by toužili a co by činili« (německý překlad vydán u Kirchheima v Mohuči 1878), napsal, že jakási paní přišla k jistému velmi skromnému knězi, jenž byl přítelem Ségurovým, otázat se, je-li tomu tak, že prý ve Francii stojí v čele svobodného zednářství OO. Dominikáni. »Můj muž mi to řekl a, poněvadž tomu nevěřím, přicházím se zeptat Vaší Důstojnosti, je-li tomu tak!«

Z těchto stručných črt lze poznati, jakým způsobem svobodné zednářství rekrutuje, verbuje a odvádí své členy. Spůsob ten jest nešlechtný, bídný, mamičský, nepřímou vydíračský

Než zednářství rekrutuje členy své i způsobem ďábelským, jak se dovídáme z tajného listu jednoho z tajných náčelníků zednářství vlaského, jenž si dal tajné, nepravé jméno »malý tigr«. V listu onom (ze dne 18./1. 1822.) stojí, že úkolem zednářů při volbě členů jest odvrátit otce od ostatní rodiny a otupiti jeho mravní cit. »Převedte péči a starosti jeho o rodinu na bod jiný, lákejte jej do hostinců, kde se to pohodlněji žije než ve středu rodiny. Vzbudte v něm nenápadně touhu po jinakém způsobu života, než jaký dosud vedl, promluvte některé slovo, jež by ho přimělo k tomu, by se stal členem lóže. Tato marnivost, býti zednářem, jest tak všeobecnou, že se denně diviti musím lidské hlouposti.«

Takto verbovati členy zednářské radil svrchu jmenovaný »malý tigr« v listu datovaném na piemontskou věntu (lóži).

D.

Jakým způsobem stává se někdo 1. učenníkem, 2. tovaryšem a 3. mistrem modrého zednářství?

ad 1. Když tedy někdo prahne touhou po »oblažujícím« štěstí — státi se zednářem — a oznámí tuto vůli svou některému členu místního zednářského spolku čili lóže, tu tento podá při první zednářské schůzi k rukoum správce lóže, jemuž zednáři říkají »ctihodný«, písemné, ve všech otázkách dobře vyplněné »nationale« žadatelovo. »Ctihodný« určí třem kommissarům, aby vyšetřili důkladně na listině udané zprávy, jsou-li pravdivy. Dva z nich nayštíví pana žadatele v jeho bytu, na vše se vyptávajíce ve příčině rodiny, jmění, pří-

buzných atd. Třetí kommissař zavolá si jej však k sobě, kde se vyptá na všechno, co mu znáti třeba. Zprávy takto vyslíděné oznámí všickni v zednářské nejbližší schůzi, která rozhodne o tom, má-li kandidát býti přijat anebo odmrštěn. Ve případě prvním dostane kandidát oznámení písemné, že byl shledán hodným přijatu býti za člena zednářství, jakož i vybídnutí, by se určitý den dostavil do místností lóže (obyčejně v hotelu) a vzal s sebou tento obnos:

poplatek za přijetí (ve Francii)	55	franků
rozličnosti	5	»
br. . mistru hostinskému	10	»
do rezervního fondu	5	»
členský příspěvek na ¼ léta	8·10	»
	<hr/>	
	83·10	franků = 33 zl. 25 kr.

k čemuž přidána poznámka, že tento obnos, jež jest kandidátu napřed zapraviti, zvětší se různými nepředvídanými (ovšem ale už napřed výtečně rozpočtenými malichernými) věcmi téměř o celý původní obnos. Jak tedy patrně, stojí pana kandidáta »vstupné« do zednářského chrámu moudrosti 160 fr. = 64 zl. r. m.')

»Čím« asi svobodně zednářství obšťastní za tento honorář pana kandidáta? Vizme!

Obřady při přijetí do prvního stupně zednářského.

Kandidát tedy, naplniv si peněženku, objeví se určitý den a hodinu v místnostech lóže. Co uvidí, uslyší, zví, zažije . . . ? Služebný br. . ., jenž byl už čekal na tuto »kořist«, zavede kandidáta do sálu, odkud jej, různým směrem vystupuje a sestupuje, dovede do jakési komůrky, již zednáři jmenují »místem úvah«. Výklenek ten jest černě natřen a bez oken. Na černých zdích hrůzně vyjmají se bíle namalované kostry, lebky atd., mezi nimiž napsány jsou tyto věty:

- »Odejdi ihned, přivedla-li tě sem pouhá zvědavost!«
- »Bojíš-li se zjevití chyby své, nebude ti dobře mezi námi!«
- »Schopen-li's přetvářky, třes se! Prohlédneme tě a budeme čísti na dně tvého srdce!«
- »Hrůzou-li tvá duše naplněna, nepouštěj se dále!«
- »Hledáš-li lidských vyznamenání, odejdi, těch zde není!«
- »Vytrváš-li, očistí tě živly, vyjdeš ze propasti tmy a spatříš světlo.«
- »Budeme moci od tebe žádati největších obětí, ba i života; budeš-li hotov dáti nám tuto oběť?«

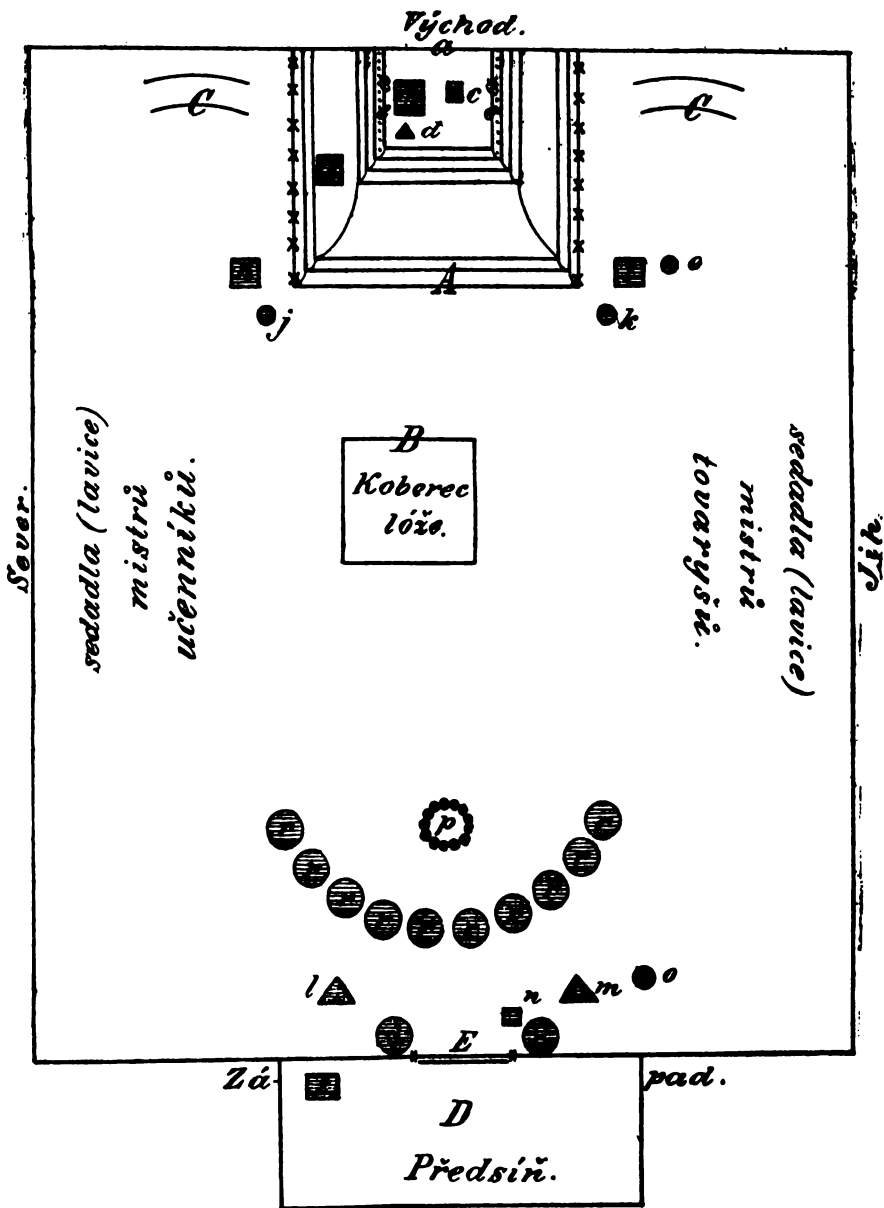
Jediné, kmitavé plynové světlo ozařuje tuto nepřívětivou místnost. Na stole potaženém bílým ubrusem jest náčiní psací a arch papíru, na němž jsou vytištěny tyto tři otázky:

- I. »Které jsou povinnosti člověka ku vlasti?«
- II. » » » » k sobě samému?«
- III. » » » » ku bližnímu?«

1) Podotknouti sluší, že obnosy taxovní nejsou všude stejny.

Mezi každou otázkou jest veliká mezera pro odpověď. Na konci pod tučnou čarou vtyštěno jest: »poslední vůle.«¹⁾

U některých lóží jest tato komůrka daleko strašlivěji přistrojena. — Sem tedy zavede služebný bratr kandidáta, načež odejde a zavře komůrku na klíč, vyzvav dříve jej, by písemně zodpověděl tištěné otázky a zhotovil poslední vůli.

Když kandidát napsal po svém rozumu žádané odpovědi, přijde t. z. strašlivý bratr, nabodne listinu kandidátem vyplněnou na hrc-

¹⁾ Dle odpovědi na tyto otázky pozná lóže nitro kandidátovo.

kordu a donese ji »ctihodnému«. ¹⁾ Ať vypadnou odpovědi kandidátovy jakkolivěk, bývá přece vždy přijat. — Strašlivý br. . . vrátí se do »komory úvah«, vloží kandidátovi na krk provaz a odvádí jej, když mu byl dříve oči páskou zavázal, ku »chrámu« lóže. —

Stůj zde k lepšímu objasnění věci náskres lóže a její »důležitosti.« ²⁾

Když tedy strašlivý br. . . přijde ku dveřím chrámovým (E), zaklepe třikráte silně, načež uvnitř rozpře se hovor »ctihodného« s prvním dozorcem a strašlivým bratrem. . . , jenž čeká venku. »Kdo to?« táže se »ctihodný«, byv upozorněn bratrem. . . prvním dozorcem na klepání. »Jeden, jenž žádá spatřiti světlo,« odpoví nahlas br. . . strašlivý. »Tak-li tomu, nechť vejde!« Kandidát vstoupí a u sloupů zůstane státi, jelikož jej br. . . strašlivý provazem tam zastaví. »Co vidíte? Co cítíte?« táže se »ctihodný«. — »Nevidím ničeho, ale cítím na prsou hrot meče.« »Ctihodný« napomíná kandidáta, by si dobře rozvážil, co žádá, že jest mu přetrpěti hrozné zkoušky, a táže se ho posléze, je-li odhodlán, vse to podstoupiti.

Na kladnou odpověď tázaného počnou zkoušky, jež kandidát zednářského prvního stupně musí prodělat, a které byly by — dle slov M. de Ségurových — »týráním ba mučením hňupů, kdyby nebyly zasvěcováním do věcí zlořečených!«

Pozor! Zkoušky začínají.

As uprostřed lóže jest — při přijímání do prvního stupně — veliký rámec polepený papírem asi té formy, jak vidáme v cirku obyčejně, když dovední jezdcí jím, v letu jej protrhnouce, prolétnou

¹⁾ Mimo obyčejné mistry, tovaryše a učenníky jsou v každé lóži zednářské tyto bratři . . . úředníci: br. . . představený čili »ctihodný«, br. . . řečník, br. . . tajemník, br. . . pokladník, br. . . správce čili mistr hostinský, br. . . veliký znalec, br. . . obřadník, br. . . první a druhý dozorce, br. . . strašlivý, br. . . hlídač a služební bratři. . . , jichž úlohy či povinnosti průběhem tohoto pojednání se objasní.

²⁾ Vysvětlení: A = místo povýšené, na němž stojí jiné o 4 schody vyšší, kde sedí »ctihodný«. a = průsvitný transparent, v jehož středu namalováno jest »posvátné delta« (Δ), nesoucí ve středu svém hebrejské jméno Jehova (יהוה). Transparent na levo (a) nese průsvitný obraz slunce, na pravo (a) měsíc v úplňku; e = svíce transparenty osvětlující. Všecky tyto věci jmenují se »vznešenosti«; b = stůl čili oltář modře prostřený, na němž leží úhelnice, kladivo, kružídlo, pověstný »plamenný meč«, odznak to moci, již pověřen jest »ctihodný« od »nejvyššího stavitele světa«, stanovy všeobecné, ritual onoho stupně, jehož kandidát přeje si dosíci, třiramenný svícen a někdy i biblí. Někdy bývá také korouhev lóže na »východě« vztýčena; c = trůn, na němž sedí »ctihodný«; d = oltář přísah čili trojramenný stolec; f = úřední stolec řečníkův, g = stolec tajemníkův, h = stolec pokladníkův, i = stolec mistra hostin, j = místo pro velikého znalce, k = místo pro obřadníka, l = stolec pro prvního, m = místo pro druhého dozorce, n = místo pro bratra. . . hlídače o = světla, p = zednářský věnec ze 12 dílův a r = sloupy (10) sloužící za ozdabu. B = koberec, na němž namalovány jsou odznaky zednářské; zednářům platí za »vše svatou!« — C = lavice pro zednáře stupňů škotských a pro hosty zednářské. D = předsíň, již se vchází do »chrámu«. Zde umístěn je stolec (s, na němž napsán je seznam všech přítomných členů. Zde po dobu »prací« má místo br. . . sloužící. E = vchod do »chrámu«. Jsou to dveře otevírající se s hrozným lomozem pomocí zvláštního mechanismu. Vedle dveří po obou stranách jsou dva sloupy, na nichž naznačena jsou písmena J a B. — Vchod do »chrámu« střeží br. . . hlídač. Strop »chrámu« jest okrouhlý, na němž vybíhají od »východu« tři paprsky, odznaky to světla.

Známe tedy už herce i jeviště. Jaké asi divadlo bude se hráti?

a opět na hřbet koně dopadnou. U tohoto rámu stane strašlivý br. . . s kandidátem. »Co se má státi s tímto člověkem?« Ctihodný odpoví: »Vhodte jej do jámy!« Dva sluhové zednářští uchopí kandidáta, mrští jím prudce do papíru na rámu nalepeného, papír se protrhne a kandidáta uchopí na druhé straně jiní dva sluhové, by — maje oči dosud zastřeny — prudce o podlahu nenarazil. Při tom tropí ostatní takový lomoz, že se kandidátu zdá, že opravdu padá do propasti. Na okamžik nastane ticho, hrobové ticho... Náhle udeří »ctihodný« kladívkem na cosi, poručí kandidátovi pokleknouti, a odbytá se modlitba k »velikému staviteli světa.« Je to ovšem pokrytectví, aň zednářství nezná žádné modlitby, jak vyznal sám zednář br. . . Fr. Ragon ve svém spisu »Cours philosophique et interprétatif des Initiations anciennes et modernes.«

Po té posadí se kandidát na rozkaz »ctihodného« na stůl nakloněný a špičatými hroty opatřený. Nastanou otázky »ctihodného«, na něž kandidát po rozumu svém odpovídá. Odpovědi ty »ctihodný« opravuje. Když byl »ctihodný« kandidátovi vložil první povinnost zednářskou, totiž »mlčelivost«, odvede obřadní br. . . na rozkaz »ctihodného« kandidáta k »oltáři«, kde musí píti z koflíku rozděleného přepažením. »Nejste-li upřímným,« vece »ctihodný«, »promění se sladkost tohoto nápoje v jed.« První doušek jest čistá voda, jež pomocí čípku spojujícího oba oddíly koflíku při druhém doušku promění se v nápoj hořký. Tato změna nápoje změní i výraz v obličejí pijícího kandidáta. Změny té povšimne si »ctihodný« a zvolá: »Co to vidím? Co značí tato náhlá změna ve vašich tazích? Pryč s tímto nezasevěncem!«

Kandidáta odvede strašlivý br. . . k oběma sloupům, kde k němu »ctihodný« promluví: »Nemyslete, že nás přelstíte; tak-li myslíte, bylo by vám lépe ihned odejíti, dosud jste svoboden. Shledáme-li, že jste schopen zrady, neuzříte už denního světla. — Posadte jej na stůl úvah!«

Nešťastný blázen octne se na stole, jehož nakloněná plocha plna jest ostnů. Vyjádří-li se kandidát, že si dalšího »zasvěcování« nepřeje, bývá nepřilíš vládně z místností »chrámových« vyveden; pakliže si přeje dále pokračovati, nastane zkouška druhá. Kandidát musí choditi po pohyblivých, na válcích se pohybujících a hroty opatřených prknech. Každý krok — zdá se mu — vede do nějaké tůně. Po té vylézá po »nekonečném žebříku« velmi dlouho nahoru. Když kandidát už nemůže s místa, voláno naň, by skočil »dolův«, a ovšem-li neposlechne, bývá silnou ranou dolů shozen. Nešťastník myslí, že padá s obrovské výše (šálí jej víchr, jež zednáři uměle při tom tvoří, řev hromů, dětský pláč, řvaní divokých šelem a p.), — zatím však padne s výše pouze jednoho metru. Po té projde kandidát cestu »ohněm očistným«, jež způsobí zednáři pomocí plynu nebo střelného prachu. Zkrátka: kandidát musí vykonati cestu po zemi, vzduchem, ohněm a vodou — vždy a všude za těchže bláznovsky směšných ceremonií, jež důkladně popsal Leo Taxil (Jogand Pagè), bývalý zednář. Po ukončených »cestách« otáže se »ctihodný« kandidáta, je-li hotov dáti krev za zednářskou společnost, ježž členem brzo už má se státi? Je-li hotov obětovati vše, co na něm bude žádáno. Když tázaný přisvědčí, řekne »ctihodný«, že se

o tom přesvědčí. Ostrým nástrojem maličko natrhne kůži a jiným přístrojem (jakým holičí stříkají kolínskou vodu na tvář oholeného) vystříkne prudce část teplé vody. »Slepý« hrdina ovšem má za to, že to prýští vlastní jeho krev. Po té otázce se »ctihodný«, hotov-li kandidát dáti si vypáliti znak zednářský na prsou. Jakmile tázaný přisvědčí, ihned cítí, kterak žhavý jakýsi předmět spálil mu prsa. Kdyby neměl na očích pásky, viděl by, že to byla rozsvícená a ihned zhašená svíce a — ne kovový rozpálený předmět.

Když kandidát hrdinsky přestál vsecky zkoušky, o nichž tuto jen zmínka taková se stala, pokud jí k zaokrouhlení celého díla přísně bylo třeba, musí naznačiti ústně br. . . almužníkovi obnos, jež chce dáti ve prospěch »sirotků« po zednářích. Po té promluví »ctihodný« frasí plnou řeč ku kandidátovi, pochválí jeho zmužilost, načež poručí v důkaz uznalosti a odměny, by obřadní br. . . naučil jej »učiniti první kroky«, jež — jsouce naznačeny body — tvoří úhel ve čtverci. Po těchto krocích poznati lze opravdu zednářského učenníka. —

Až sem bylo vše pouze bláznovstvím; nyní nastane kandidátu přísahati, čímž nastává hrozná opravdovost. Všickni přítomní zednáři seřadí se kol »nováčka«, namíří proti němu kordy, a kandidát opakuje přísahu: »Přisahám ve jménu nejvyššího stavitele všech světů, že nikdy nevyzradím tajemství, známek, slov, nauky a zvyků zednářských a že věčně o nich pomlčím. Slibuji a přísahám Bohu, že nikterak (ani písmem, ani řečí atd.) nezmíním se o tom, čeho se budoucně o zednářství dovím. Zrušil-li bych tuto přísahu, nechť mne stihne trest: ruka mi budiž uřata, jazyk vyříznut, krk podřezán a mrtvola má vyvěšena v lóži za postrach ostatním. Po té popel mrtvoly mé budiž u vichru rozmetán, by po mně nezbylo žádné památky. Amen.«

Moudrému napadne: proč přísahati mlčelivost o tom, co zednářství koná, čemu učí a p., je-li to společnost dobrá a ne nebezpečná?

Po té u obou sloupů sejme br. . . obřadník pásku s očí »zasvěcencových« a on spatří — zednářské světlo způsobené zapáleným střelným prachem. Po té u »oltáře« pasuje »ctihodný« nového člena na »zednářského učně« jménem nejvyššího stavitele světů. Následují napomenutí, řeč br. . . řečníka, nováčku dán katechismus prvního stupně a — věc jest skončena.

Zednářský tovaryš.

Učenník touží býti tovaryšem, za to maje, že ve druhém stupni spatří »víc«. Být učenníkem a nemoci vniknouti do tajemství stupně druhého, jest věc nudná. Jak patrnó, nutká to učenníka silně, by něco »zvěděl«. »Zasvěcení« do II. stupně děje se takto: Zednářskému učenníku, jenž byl uznán (v předsevzaté poradě) hodným, státi se tovaryšem, nezavází se oči, jelikož už »prozřel« (v I. stupni). Zaklepav jako učeň na dveře »chrámu« po vzorě zednářském, bývá vpuštěn. Ctihodný otázce se ho na jeho úmysl a poručí mu pětkrát přejíti lóži ve průvodu br. . . obřadníka, což se jmenuje »tajemnými cestami.«

Po té kandidát udeří třikrát kladívkem na hrubý kámen, což se jmenuje »poslední prací učenníkovou.« Ctihodný jej poučí, co značí plamenná hvězda, jež jest namalována na koberci na podlaze ležícím. Je to prý symbol onoho sv. nebeského ohně, z něhož prý veliký stavitel všehomíra utvořil duše lidské (ejhle: pantheismus!). Po té kandidát ať to pochopil či nic, bývá přiveden k oltáři, kde odbývá novou přísahu naprosté mlčelivosti. Po té bývá »slavně« prohlášen tovaryšem a dostane se mu už místa (ne jako učenníkovi na »západě«) mezi tovaryši, kde k němu promluví br. . řečník. — Že i toto »povýšení« stojí peníze čili »taxu«, netřeba dokládati.

Zednářský mistr.

Tím, že zednářský učeň stal se zednářským tovaryšem, nepostoupil daleko, opět nepoznal téměř ničeho z vlastního obsahu pravého zednářství. Přirozená zvědavost nutí jej, by požádal (což děje se písemně u příslušné lóže) za stupeň mistra. Taxa »mistrů« obnáší od 40 do 60 zl. Obřady přijetí za mistra jsou slavnějšími než při prvních dvou stupních. Lóže v tomto případě jmenuje se »komorou středu« a bývá černě vyzdobena. Ctihodný mění se v »úcty velehodného komory středu.« —

Uprostřed lóže čili »komory středu« jest umístěna rakev, v níž leží nejmladší mistr, představuje mrtvolu zavražděného bratra mistra. Bývá ozdoben větvíčkou akacie, uhelnicí a kompasem. Všickni mistři — nižší stupně nemají přístupu — jsou černě oděni. Po různých formálních otázkách a odpovědích »úcty velehodného« s ostatními úředníky přikročeno ku vlastní »práci«. — (Pro přesně vyměřené místo tuto, jež překročiti nelze, laskavý čtenář odkazuje se ve příčině popisu všech formalit na výtečný autorisovaný překlad Leo Taxilova díla vydaný ve Freiburgu ve Švýcarech pod názvem »Die drei-Punkte Brüder« 1887.)

Na dvéře zaklepe tovaryš, žádaje za vpuštění. Úcty velehodný nakáže vypátrat, není-li to »jeden z oněch tovaryšů, kteří zabili svého mistra.«¹⁾ Pátání vypadne ve prospěch kandidátův. Po té přistoupí vsickni ku hledání ztraceného hesla mistrova. Po vykonání nezbytných »cest« za příčinou hledání hesla, jest nastávajícímu mistru složití povinnou přísahu třetího stupně, již koná kleče. Po té od »západu« veden bývá k »východu«, což značí »tajemný chod stupně mistrovského.«

Zatím »mrtvý« mistr opustí zticha rakev, tak že, když kandidáta k ní přivedou, jest prázdná. Nyní nastane kandidátu, by představoval mistra »Adonirána«. Byv udeřen železným nástrojem do krku, uhelnicí na levou stranu prsou a kladívkem »úcty velehodného« do čela, bývá položen do rakve, kol níž pak bratři . . , seřadíce se, želí mrtvého. Po té přikročí se ku »vzkříšení« mrtvého. »Úcty vele-

¹⁾ Při přijetí do stupně mistrův užívají zednářské rituály legendy o mistru Hiramovi (též: Adon-Hiramovi), jež vynikl neobyčejnou slávou ve stavitelství a v uměních tomuto příbuzných, a jež u brány chrámu jerusalánského zabili 3 tovaryši: Jubelas, Jubelos a Jubelum, jelikož jich nechtěl uznati mistry.

hodný« prohodí, že »maso už odpadá od kostí« (Mac-Benac). Toto slovo hebrejské »Mac-Benac«, jest ono ztracené heslo (sic!) zavražděného (před 2880 léty! — Ó toho bláznovství!) mistra. Následuje řeč br. . řečníka, novému mistru dán katechismus zednářský třetího stupně — a — divadlo jest ukončeno. — —

Takovýchto zednářů báti se netřeba; jsou mocni pouze počtem svým, tvoříce obrovskou armádu, jíž velí jeden, jehož nikdy nepoznají. Jsou to ruce, pomocí jichž »tajné zednářství«, provádí revoluci ve všech směrech. Jsou to smýšlením »liberálové« zrna nejvlastnějšího (dle vlastního přiznání zednáře Grisara), jimž bohem jest »svoboda, rovnost, bratrství« ne ve smyslu křesťanské ethiky, nikdy! — nýbrž ve smyslu úplně podvratném, ve smyslu onom, jež skutkem vtělití usiluje — zednářství tajné.

E.

O 18. stupni škotského zednářství, jenž se jmenuje „rytíř růžového kříže“.

Stupně tohoto lze dojíti buď postupně nebo v jednom jediném sezení, což se děje v t. z. »zelené komoře«.

Jména osob i věcí jsou různá ode všech dosavadních jmen ve stupních předcházejících. Tak n. p. ředitel lóže při 18. stupni nazývá se »velemoudrým Athirsatou«, dozorcové »velko-
starosty«, strážce dveří »kapitulním strážcem dveří« a p. Místo lóže neb orientu užíváno slova »údolí« Místo lavic zastupují křesla; rady křesel slují »údolími«. Úředníci vesměs tvoří »svrchovanou kapitolu«.

Přijímační obřady konají se ve čtyřech prostorných komnatách: zelené, černé, pekelné a červené.

Účelem zasvěcení do tohoto stupně jest vykořeniti veškeru kladnou víru kandidátovu a uvésti mu do srdce náhradou racionalismus čili filosofii ve smyslu zednářském. Na místo víry v Ježíše Krista nastoupí hlásání víry v Lucifera čili anděla světla (světlohoše). Nadpis na kříži Ježíše Krista »J. N. R. J.« (= Jesus Nazarenus Rex Judaeorum) bývá tu smyslem zcela jinakým vykládán. Různý výklad ten (dle »Cours de Maç. prat.«, t. I., p. 284.) zní takto: »I(gnatii) N(ationum) R(egumque) I(nimici)« = Jesuité jsou nepřátelé národův a králů; nebo: »J(ustum) N(ecare) R(eges) I(mpios)« = Dovoleno jest zabiti bezbožné krále (rozuměj: zednářům se nehodící); nebo: »I(gne) N(atura) R(enovatur) I(ntegra)« = ohněm příroda úplně se omlazuje a v. j.

Když pak po velmi dlouhých obřadech pochopí kandidát, že účelem stupně 18. jest hlásání nové t. j. přírodní víry, bývá zavázán přísahou novou k věčné mlčenlivosti o tom, čemu se tu byl naučil. Hrozná ta přísaha (dle: »Rituel sacré du grade de Rose-Croix«, p. 41.) jest tohoto obsahu: »Vyzradil-li bych kdy některému z nižších členů zednářských tajemství stupně 18., nechť proudy vytéká krev z těla

mého bez přestání, nechť mně souží nesmírná duševní úzkost, nechť za nápoj mř slouží ocet a žluč, nechť posléze život můj dokoná na kříži a p.

Po přísaze zvolají všickni přítomní: »Dokonáno jest!« Po té nastanou agapy, při nichž koluje kalich s vínem a chléb, jehož zbytky »velemloudrý« vhodí do pánve, v níž jest žhavé uhlí.

Tím se ukončí celý obřad.

Stupeň 30. — „Rytíř Kadóš.“

(Vynato z díla Taxilova.)

Tak zvané kapitulní stupně počínají 4. a končí 18. — Komu dostalo se cti býti rytířem růžového kříže, ten jest už »dokonalým mistrem«, nicméně však nikterak »dokonale zasvěceným.«

Naprostého zasvěcení do zednářských tajemství dostává se pouze rytířům 30. stupně, čili rytířům tak zvaným »Kadóš«.

Výtečný znalec svobodného zednářství Leo Taxil (Jogand Pagé) ve svém díle »Les Freres trois points« (II. díl) napsal, že areopágy a kapituly stojí pod působením zlých duchů Eblise a Lucifera, těchto zdánlivých andělů světa, s nimiž rytíři Kadóš pomocí zaklínání dčablův a černého umění jsou přímo spojeni.¹⁾ — »Mnohý čtenář« — napsal Taxil dále — »usměje se těmito mým slovům a pokrčí ramenoma; k tomu podotýkám, že z počátku také já bych se byl usmíval tomu, kdyby mi byl někdo to řekl; ale obrovským studiem této sekty se týkajícím dosel jsem k jiným koncům, k onomu totiž pevnému přesvědčení, že duch pekel opravdu působí v tajemném vedení zednářství pomocí nepřístupných areopágů rytířů Kadóš.«²⁾

Organisace a vedení tajemné sekty jest příliš dčabelská a nemůže býti pouze lidského původu.

Legenda o Hírámovi, jež vypravuje se ve stupni mistrů, má tam za účel pouhý symbolismus. Legenda 30. stupně, pojednávající o Molay-ovi, má ovšem také účel. Jaký? Jako musí býti Hírám, stavitel jerusalémského Salomounova chrámu,³⁾ pomstěn, tolikéž musí býti pomstěn Jacob Bourguignon Molay, velkomthur templu čí chrámu a nejvyšší představený templářského řádu.

¹⁾ Podáváme tuto na důkaz pravdy té výňatek slovný z „Rituel des Évocations“, (II. vol. du Manuel Cabalistique, par le F. . . Constant, 30e, p. 230). Zde čteme: „Hémen-Etan! Hémen-Etan! Hémen-Etan!.. El Ati!... Títeipl... Hin! Teu Mínosel!... Achadón!... Vai! vaa! Eyé!.. Aaa! Eyé! Exel! A!... El!... El!... El!... A!... Hy!... Hau!.. Hau!... Hau!... Hau!... Va! va! va! va!... Chavajoth!... Aie Sarayel! Aie Sarayel! Aie Sarate!... Per Elohim, Archima, Rabur!... Bathas super Abrac!... Ruens superveniens Abeor!... Super Aberer!... Chavajoth, Chavajoth, Chavajoth!... Impero tibi per clavem Salomonis et nomen magnum!.. Schem-Hamm-Phorasch!“

Viz také „Rituel Sacré“, p. 46, kde president dí k novému zasvěcení: „Máme také hieroglyfy, jež jsou známy pouze nám; řekneme vám je, ale střežte se „zneužítí jich!“

²⁾ Mgs Fawa, biskup grenobleský, výtečný vědou a ctností, dokázal ve svém díle o zednářství jednajícím z četných dokázaných důvodů, že duch zlý spolupůsobí ve vyšších stupních zednářských.

³⁾ „V Cours de Maçonnerie pratique“ I., p. 292. čteme, že legenda o smrti Hírámově, jak jest vypravována v mistrovském stupni, jest pouhým vynálezem pro účel symbolismu. Ve stupni Kadóš nastoupí na místo Hírámovo Molay, jenž se chce mstiti na papeži a králi.

Nechť se však laskavý čtenář nikterak nedomnívá, že ve 30. stupni běží pouze o bezvýznamné hříčky. Zednářství arcíř nepochází právě tak od templářů, jako nepochází internacionála od Gracchů, nebo kommuna od Spartaka; nicméně však legenda tato poslouží každému, kdo má určitý cíl před sebou. Zednářství má cíl vyhubiti křesťanství a zničiti ústavní monarchie, a proto jim tato legenda výborně slouží. Legenda o Hírámovi byla pouhou zástěrrou k tomu sloužící, by zasvěcenec, líčením ničemnosti (!) Jehovahovy vzrušen jsa, jemu zlořečil: právě tak legenda o Jakobovi Bourguignonu Molay-ovi slouží k tomu, by předmětem zednářské msty byl na místě prvého papež a král.

Ve 30. stupni shledáváme se opět se známými písmenami J. B. M., z nichž J v 1. stupni značila »Jakyn« (Jachin), B v 2. stupni slovo »Booz«, a M ve 3. stupni slovo »Mac-Benac« (anebo ve 3. stupni škotského ritu »Moabon«); — ve 30. stupni značí tato slova: »Jacob Bourguignon Molay.« —

Titul rytířů Kadóš jest trojí:

1. »velevyvolený«;
2. »rytíř Kadóš«; a
3. »úplně zasvěcený.«

1. Cože značí v zednářské řeči slovo »vyvolený«? Vyvolenec jest zednář pověřený pomstou. »Velevyvolený« značí zednáře, jemuž jest provésti pomstu »velikou.« A komu že platí tato pomsta? Ve stupni 9. 10. 11. volá vyvolený (Auserwählter Ritter der Neun, Maître élu des Neuf; vyvolený mistr »patnácti,« auserwählter Ritter der Fünfzehn, maître élu des Quinze a vyvolený vznešený rytíř, auserwählter erhabener Ritter, Sublime Chevalier élu) slovo »Nekam« (pomsta), aniž by řekl komu; ale ve stupni 30. volá velevyvolený už zcela zřejmě a určitě, komu patří pomsta: »Nekam Adonai!« Bohu pomsta! (à la Proudhon 'a Louis Blanc). Aby pak i posuněk naznačoval, komu pomsta patří, zvedá vyvolený ozbrojenou ruku dýkou proti nebi.

Tato msta jest »posvátnou« (!) úlohou rytířů kadóš.

2. Kadóš (קדוֹשׁ) značí: »svatý, čistý, zasvěcený, očištěný.«

3. Kadóš, čili jinak velevyvolený, jest také úplně zasvěcený zednář, stojící na výši poznání. »Nekam Adonai!« Pomsta Bohu! Tím jest vše řečeno. Tu neznamená Lucifer světlonose nebo ranní hvězdy, zde jest to Lucifer značící anděla »světla«. Ve stupni 30. jest svaté Δ (delta) obráceno ∇. Co to asi znamená? Zpříruční knihy, již užíváno při zaklínání ďáblů, dovídáme se, že tento trojúhelník představuje odznak neboli podobenství Satanovo. Tento odznak Satanův bývá také vyryt na pečetních razítkách areopágu čili rady rytířů Kadóš.

Tento ráz satanství jeví se ještě určitěji při přijímačnících obřadech tohoto stupně, jež tuto věrně líčíme, dle rituálu rytířů Kadóš.

Personál rytířů Kadóš, jenž mají nějakou roli v obřadech těch, čítá těchto 13 úředníků:

1. velmistra čili presidenta;
2. prvního velrytíře čili veldozorce;
3. druhého » » »
4. velikého řečníka;

5. velkého tajemníka;
6. vyslance v třetím odboru ústřední vellože;
7. velkancléře, strážce pečeti a archiváře;
8. velkého pokladníka;
9. velkého mistra hostin (der Agape);
10. závodního velkého znalce;
11. druhého znalce;
12. prvního obřadníka;
13. druhého

Zasvěcování rytířů Kadóš děje se ve čtyřech komorách, z nichž dvě prvé jsou rázu přípravního. Sklepení dvě prvá slují černé a bílé; druhé dvě místnosti mají jméno modrá a červená.

Sklepení čili komora černá jest nazvána tak pro ráz svůj temný. Jest osvětlena pouze jedinou lampou na stropě visící a mající podobu trojúhelníku \triangle . Tato komora souvisí s jakýmsi přístěnkem, do něhož se vchází po několika schodech. Ve přístěnkú tom není žádného jiného světla mimo to, jež sem přináší ten, kdo přivádí kandidáta. Uprostřed jest náhrobní kámen, na němž položena rakev černým přikrovem pokrytá, v níž leží jeden člen areopágu, zahalen jsa rubásem. U nohou rakev jsou na kamenném náhrobku tři lebky. Prostřední ležící na podušce černým aksamítem potažené, jest zdánlivá lebka Jakoba Molaye, velmistra templářského, jenž na rozkaz papeže Klementa V. (Bertrand de Goth) a Filippa Krásného, krále francouzského, 13. března 1314. byl za živa upálen. Lebka tato jest ozdobena immortelkami. Lebka po pravici nese na sobě královskou korunu, okrášlenou liliemi, a představuje zmíněného už Filippa Krásného; lebka po levici nese na sobě papežskou tiaru, představující papeže Klementa V. Směrem pravoúhlým ku hrobu stojí lavice pro kandidáta. Jemu oproti jest černá malba, na níž jest velikými písmenami napsána tato věta: »Ten, kdo dovedl odolati hrůzám smrti, jest oprávněn, zasvěcenu býti v nejhlubší tajemství.«

Na konci hrobu jsou tajná dvířka, jimiž tomu, kdo ve hrobce leží, lze beze všeho hluku a nepozorovaně se vzdáliti. Schody, vedoucí od černé komory k tomuto přístěnkú, strážil ozbrojený rytíř-hlídač, oděný pancířem a helmou se spuštěným hledím, zvědaje ruku ozbrojenou mečem.

Kandidát jsa oděn, sedě a maje po pravé straně za pásem ukrytou dýku, bývá uveden schodištěm dolů. Oči má zavázané; když se octne u rakev, bývá mu páska s očí sňata.

V rakvi ležící rytíř zvedne po malé chvíli hlavu černým závojem zastřenou, a volným, ale silným hlasem zvolá: »Kdo jsi? Co tu chceš? Proč přicházíš rušit můj pokoj? Po té se rozpráhne, učiní pohyb dýkou proti světlu, jež shasne, načež se co nejtíšeji odkrade pryč.

Ozbrojený rytíř volá, že slyší lomoz. Závodní bratr, jenž sem přivedl kandidáta a ihned po té odešel, vrátí se zpět, rozdělá světlo, přikročí k rakvi, ani slova nemluvě, odkryje rubáš, volaje tónem smutným: »Vide — viz!« Poté uchopí kandidáta za ruku, veda jej po schodech nahoru. Když vstoupí do černé komory, bývá kandidát osloven presidentem čili velmistrem areopágu takto: »Zdalíž jsi přemýšlel o činohře, jež se očím tvým objevila?« Nečekaje odpovědi,

pokračuje dále: »Jáma ta obsahuje veliká tajemství. Jsi-li hotov podjati se zkoušek, které na tebe čekají? Jsou strašlivy! Nemají však do sebe ničeho znepokojujícího, pochopil-li's stupně, jež jsi byl po řadě prošel. Pravím ti už napřed, že ti bude odpověděti na důležitou otázku, ty pak musíš se obměziti, odpovídaje pouze na tato slova: »Žádám jíti dále!« Sebež tedy všechny síly své duše, neboť jsi sám na sebe odkázán!«

To řka velmistr kráčí vážně ku hrobce, kandidát, veden jsa závodním bratrem rytířem, ho následuje.

Zatím, co trvala krátká řeč velmistra ku kandidátu, uložila se falešná mrtvola do hrobu opět. Když velmistr, kandidát a závodní rytíř přistoupí ku hrobce, zvedne se opět mrtvola, volajíc jako prvě silným hlasem: »Ty; jenž sem přicházíš rušit můj pokoj, boj se mého hněvu! Čeho žádáš?

Kandidát: »Žádám jíti dále!«

Mrtvý: »Třes se, opovážlivče! kráčíš jisté záhubě vstříc, není-li srdce tvoje upřímné!«

Kandidát: »Žádám jíti dále.«

Po těchto slovech nastane zvenčí strašlivý lomoz. Mrtvola v rakvi uložil se zase.

Velmistr: »Jelikož žádáš jíti dále, a jsi puzen vzdorovati hněvu stoletími nakupenému, pojď za mnou!«

Přistoupí majestátně ku hrobu blíže, klekne před lebkou ozdobenou vavřínem, řka: »Učiň totéž!«

(Stane se).

Velmistr: »Až dosud viděl jsi v zednářství jen podobenství (tedy všechny předešlé stupně jsou ničím!), nyní nastává skutečnost. Jsi-li hotov šlapati nohama všechny ony předsudky, jimiž's až dosaváde byl sloužil, a ničeho si nevyhražuje, následovati toho, co jest ti předepsáno ku blahu lidského pokolení?«

Kandidát přisvědčí.

Velmistr (zvědáje se.): »Tomu-li tak, pak ti umožním, abys dokázal zkouškou pravdu svých předsevzetí. Klekni ve prach před těmito ctihodnými pozůstatky (ukazuje na lebku Jak. Molay-a), a opakuj za mnou přísahu, již ti budu předřikávati!«

Kandidát, drže v ruce dýku, odříkává tuto přísahu za velmistrem: »U přítomnosti Boha, našeho otce,¹⁾ a této vznešené oběti přísahám a slavně slibuji na své čestné slovo, že nikdy ničeho nezjevím z tajemství stupně rytířů Kadóš, jakož i že všeho budu následovati, co mi předepsáno bude řádovými pravidly. Mimo to přísahám, že potrestám zločin a odměním nevinnost!«

Velmistr ku kandidátovi: »Nyní vstaň a učiň, co já učiním!«

Po té udeří dýkou do lebky tiarou ozdobené, řka: »Kletba k l a m u« (t. j. kněžství!) »Smrt zločinu!«

Totéž činí a mluví kandidát.

Po té jdou k lebce ozdobené vavřínem a pokleknou.

Velmistr: »Věčná sláva mučenníku ctnosti! Nechť jeho smrt jest nám poučením! Sjednotme se na zničení tyranství a klamu!«

¹⁾ Kandidát ví dobře, že zednáři považují se za syny Hiramovy, jenž posel z Kaina, kterýžto — dle legendy — byl synem anděla světla, ví dále dobře, že veliký stavitel světů není náš Tvůrce, nýbrž odvěký odpůrce — Satan. To jest jich otec.

Posléze stanou před lebkou, která jest ozdobena korunou královskou. Velmistr bodne do ní dýkou, řka: »Kletba tyranství! (t. j. království.) Smrt zločinu!«

Totéž činí a inluví kandidát.

Po té odejdou ze hrobky a vyjdou z černé komory. Závodní rytíř pokryje oči kandidátovy opět krytou rouškou. Dříve než kandidát vstoupí do bílé komory, zaslechne polootevřenými dveřmi tři hlasy (velmistrův a dvou velsoudců, kteří shromážděni jsou v komoře modré).

Velmistr (po malé pomlčce): »Čiň jiným, co chceš, aby tobě činili!«

1. velsoudce (po malé pomlčce): »Nečiň jiným, co nechceš, aby tobě činili!«

2. velsoudce (po malé pomlčce): »Cti nejvyšší bytost!«

Velmistr (po malé pomlčce): »Miluj bližního jako sebe samého!«

1. velsoudce (po malé pomlčce): »Podporuj nouzi trpící!«

2. velsoudce (po malé pomlčce): »Buď bezelstný a prchej přede lží!«

Velmistr (po malé pomlčce): »Buď trpěliv a snášej chyby svých bratří!«

1. velsoudce (po malé pomlčce): »Buď věren svým povinnostem a pomni, že mlčelivost jest jednou z nejhlavnějších ctností filosofů!«

2. velsoudce (po malé pomlčce): »Snášej neštěstí oddaně! Totéž povinnost filosofů!«

Slyšet úder, načež se dveře zavrou.

Rytíř závodní jde ku dveřím modré komory, a zaklepe po voře 29. stupně, by kandidátu svému opatřil vstup.

Po známých unavujících otázkách, který že by to byl »veliký Škot od sv. Ondřeje ze Skotska« (= 29. stupeň), jenž by tu klepal a čeho by tu pohledával.

Závodní rytíř řekne: »Je to rytíř bratr N. N., kterého jsem zde právě zastal, a jež chci přivésti před radu; žádá totiž, aby byl zasvěcen do vznešených nauk rytířů Kadoš.«

1. velsoudce oznámí to velmistřovi.

Velmistr (z daleka): »Řekněte mu, že nikdo nesmí doufati, by byl sem přiveden, prvé než by obětoval předmětu naší bohoslužby. Zaveďte jej tedy k velikému veleknězi!«

Závodní rytíř tedy uvede kandidáta do bílé komory, pojmenované tak pro bílou výzdobu. Komora ta bývá osvětlena širokým modravým plamenem, jenž pochází z vinného líhu hořícího v nádobě, která leží uprostřed komory.

Na východě jest čtyřrohý oltář, na němž jest opět jiná nádoba, plná libovonných látek. Nad oltářem tím ční v záři slávy nesmírný převrácený trojuhelník (svatě obrácené ∇ , význak to Luciferův), na jeho konci jest připevněn obraz dvojhavého orla, jenž proveden jsa v životní velikosti, jest s polovici bílý s polovici černý; křídla má rozpjata a v pazourech drží meč. Přepažení stěn mají v sobě několik otvorů, by jimi rytíři Kadoš — sami jsou nepozorováni — mohli pozorovati kandidáta.

V bílé komoře jest pouze veliký velekněz (hoher Oberpriester, Grand-Pontife) samotén, sedě před oltářem.

Jakmile závodní bratr s kandidátem vstoupí do bílé komory, přivítá jej veliký velekněz otázkou, koho že to přivádí.

Závodní rytíř: »Přivádím rytíře velikého Škota od svatého Ondřeje ze Škotska, jenž, jsa pln ctností mudrce, žádá vstoupiti do chrámu moudrosti.«

To řka, sejme kandidátovi závoj.

Veliký kněz ku kandidátovi: »Smrtelníče, vrhni se na zem!«

Závodní rytíř podá kandidátovi kadidlo, jež tento nasype na žhavé uhlí a poklekne.

Veliký velekněz: »Ó všemohoucí moudrosti, předměte našeho vzývání, k tobě voláme této chvíli. Ty prapříčino všehomíra, věčný rozum, světlo ducha, zákone srdce, propůjč nám potřebné výmluvnosti, bychom mohli uvědomiti toho kandidáta o vznešenosti a svatosti tvé bohoslužby. Tebou tvoří nesmírná veškerost všech bytostí uspořádaný vesmír; tys pochodní, jejíž záře jedině může rozplástiti tmu, jíž jsou oči naše už od přírody zahaleny; naše duše, jsouc stvořena poznati pravdu a ji milovati, nalezá pouze v tobě svého uspokojení. Ovaníž svým božským dechem tohoto kandidáta, siliž jej na jeho dráze, by nekolísal, a odústojniž ho, by ti mohl vzdáti svůj povinný hold!«

Po té kandidát opět sype kadidlo na uhlí.

Veliký velekněz ku kandidátovi: »Vstaň a na své cestě dále pokračuj!«

Závodní bratr rytíř vede tedy kandidáta ku třetí komoře, kde jest shromážděn veškeren areopág.

Třetí komora, v níž dlí areopág, jest modře vyzdobena. I klenutí jest modré, hvězdami poseté. Komora jest v půli přepažena oponou. Na východní straně jest sedm schodů vysoký taras, na němž jest sedm lenošek, jedna v pozadí pro velmistra, tři po pravé a tři po levé straně pro jeho radu. Na stolci presidentově čili velmistrově tvoří červcová opona jakýsi druh baldachýnu, jenž zahaluje praporek rytířů Kadóš, jenž jest nahoře bílý, zespod černý. ¹⁾ Předě stolem velmistrovým jest oltář, na němž jest kord na váze a dvě ve forně svatoondřejského kříže X přes sebe položené dýky na ústavní knize. Na východní, severní a jižní straně tohoto oltáře stojí tři svícny zastřené černým závojem. Na každém z nich jsou tři pochodně ze žlutého vosku.

Závodní rytíř zaklepe na dvěře modré komory, a tu rozpředě se mezi velmistrem a 1. velsoudcem rozmluva, jak obyčejně...

Závodní rytíř dí, že přivádí velikého Škota od sv. Ondřeje ze Škotska, jenž prosí opětně, obětovav ve chrámu moudrosti, by byl přijat do svrchované rady.

Velmistr svolí, by vstoupil.

Kandidát vejde.

Veliký ozbrojenec nasadí hrot dýky na prsa vstoupivšího, řka výstražným hlasem: »Nechci ti překážeti v tom, aby's došel

¹⁾ Ve příručných knížkách „tajných věd“ udáno, že černá a bílá značí barvy knížete pekel.

svého přání; upozorňuji tě pouze na to, že, jakmile učiníš první krok, zpět nebudeš moci. Vol si tedy!»

Zdráhá-li se kandidát poněkud, odvedou jej pryč; setrvá-li však na svém, přivedou jej poněkud blíže k východu.

Závodní rytíř: »Sloyutní rytíři! Osměluji se vás prositi, byste mezi sebe přijali tohoto kandidáta, jenž konáním ctností a plněním a úplným šetřením svých povinností vůči řádu jakož i svými skutky ve službách dobra zasluhuje vaší pozornosti.«

Velmistr ku závodnímu rytíři: »Dobře víš, můj bratře rytíři, že nám lze ku nejtajnějším mysteriím připustiti pouze takové muže, jež vysoko pozvedá nad obyčejný lid bezúhonná pověst, a naprostá rozšafnost muže, kteří jsou daleci vši bázně, kteří vynikají věrností, píli a pevností své povahy, kteří jsouce prosti všech předsudků, jsou schopni zjednatí si vlastních filosofických zásad, ony muže, jichž věhlas, vysoko povznešený nad ozduší smyslného světa, proniknouti může pravé principy jakož i tmavý závoj, jenž zasahuje pozemčanům tajnosti přírody... Dostatečně-li znáš tohoto kandidáta, a dobře-li zaň můžeš ručiti, nechť se podrobí těžkým zkouškám, které naň čekají; pakliže však toho nejsi jist, nevydávej ho velikým nebezpečím vstříc!«

Závodní bratr rytíř: »Znám jej a ručím zaň jako za samého sebe.«

Velmistr: »Tomu-li tak, velsoudcové, přesvědčte se, jsou-li mu také hlasy vaše příznivy!«

Šest rytířů, sedících po obou stranách velmistrových, se zvedne a sbírají hlasy, načež výsledek oznámí velmistroví.

Velmistr: »Rytíři zbrojní bratře, zvěstujte v areopágu, že se kandidát podává svému osudu!«

Pověřený tímto úkolem třikrát obejde areopagity, oznamuje, že se kandidát podává svému osudu.

Velmistr: »Odvedte jej tam, kde jej čeká povinnost jeho; ale připomeňte mu, by se ozbrojil pevností povahy!«

A nyní odehrává se s kandidátem děsná, přímo odporná komedie. Odveden totiž bývá do černé komory, kde na připraveném už lešení jest svázaná živá ovce. Ovce ta jest na levém boku úplně oholena. Hubu má pevně svázanou tak, aby nemohla vydati ze sebe ani nejmenší hlásky. Vedle lešení stojí bratr, napodobující lidské vzdychání a úzkost smrtelnou.

Velmistr, provázen jsa velsoudci, vstoupí do černé komory, by byl svědkem kandidátova hrdinství (sic!).

Velmistr ku kandidátovi: »Bratře, když jsi byl přijat do stupně »vyvolených« (9., 10. a 11. stupeň), mstil jsi smrt Hirámovu pouze — symbolicky, obrazně; dnes tomu však bude jinak. Žádné zřízení není tak vznešeno, by se doň nevetřeli také nějací zrádcové! — Bídník jeden z naší dílny před nedávnem zradil naši svatou (!) věc. Podarilo se nám zmocniti se ho za živa. Zde leží; jeho poslední hodina udeřila. Slyšíš-li jeho vzdechy? Vzdychá proto, že trest přikvačil a že mu neujde. Kdyby nebyl pevně svázan, klnul by nám, dříve než by vypustil ducha. Ale jeho ústa zradivší naše tajemství nemohou už mluvit. Bratře! dnešní tvé přijetí popřívá ti cti, by's na něm vykonal spravedlnost. Ohmatej rukou toto místo,

kam dýka tvoje musí dopadnouti, a dej pozor, aby se ti ruka ne-trásla!«

Jeden ze přítomných uchopí ruku kandidátovu, a položí její prsty za oholené místo ovce se třesoucí.

Kandidát cítí tlukot srdce odsouzeného . . .

Rozkaz zavzní, kandidát namíří . . .

Pln jsa podivných citů — bodne . . .

Jakmile rána dopadne, odvedou jej do jiného sálu, kdež mu sejmou s očí závoj a přinesou mu teplé, kouřící se srdce »odpřaveného« na míse. Toto srdce na dýce nabodnuté kandidát musí donésti velmistrovi.¹⁾

Když byl kandidát tímto způsobem podal zkoušku své zmužilosti, tu už mu nic není v cestě, by byl přijat do stupně 30.

Vykonav krvavý úkol, kandidát kráčí — provázen jsa provoláním slávy — umýt si ruce, načež bývá odveden do senátu, jak sluje čtvrtá, čili červená komora. Na východní straně této červeně vyzdobené komory jest umístěn trůn, nad nímž visí obrácený trojúhelník ▽, na jehož spodním konci upevněn jest dvojhlavý orel, černobílý, rozepjatých křídel, držící meč ve spárech. Zálona na východě, tvořící baldachýn, je z černého aksamítu, plna vyšitých umrlčích hlav dýkou probodaných. Práce ta provedena bývá stříbrným vyšíváním.

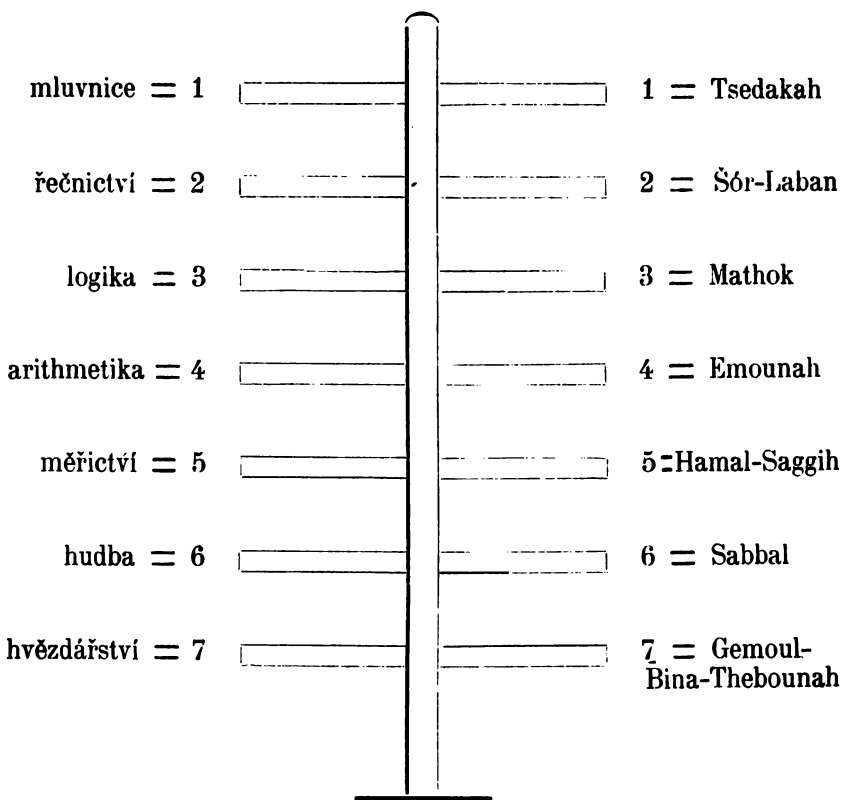
Na západní straně jest hrobka mramorová v podobě pyramidy, na níž na vrcholu leží popelnice, černým závojem zakrytá a vavřínem ozdobená. Po pravé straně této popelnice jest jiná, ozdobená královskou korunou, po levé pak straně třetí, ozdobená papežskou tiarou.

Na čtyřech rozích hrobky vytryskují modravé plameny z nádob naplněných vinným líhem.

Mezi východní stranou a hrobkou jest umístěn tajemný žebřík rytířů 30. stupně. Je to žebřík dvojitý, čítající po obou stranách po sedmi stupních.

Vyobrazení jakož i význam jednotlivých stupňů tuto připojujeme.

¹⁾ Ne všechny rituály obsahují takovéto strašlivé věci, rozumu a citu lidskému zohla odporne, spokojující se tím, že vypočítávají předměty, které jsou v sálech. Tak na př. „Manuel General du Grand-Orient de France“ (úřední vydání) popisuje černou komoru takto: Místo to jest místem zkoušek; vidíme tam rakev černým přikrovem zastřenou a jiné předměty, značící z houbu — Veliký „škotský ritual“ praví pouze to, že kandidát, ukázav se areopágu, bývá odveden — kam — nepraví se. V témže rituálu dočítáme se, že zednářský stupeň Kadóš nastoupil na místo starého epopta; oba tito stupňové měli prý též význam A věru, pravda to! Staří epoptové byli zasvěcení vykonati pomstu, která měla v zápětí smrt.“ — Je to ovšem věci výhradně rady Kadóšů, určití způsob, jakým by kandidáti dali na jeho svoji zmužilost. — Ličení zkoušky svrchu uvedené vzato jest z „Rituel Sacré de Kadosch“, p. 78 — Ritual tento obsahuje na 232 stránkách (osmerky) text anglický a francouzský; byl vytištěn na rozkaz „Suprême Conseil“.

Vysvětlení.

1. První příčlík slove: Tesla Cades (správně: Thisleh Kades = utichneš, proklatče!). Thedakah (= spravedlnost). Smysl: Předčasný hrob váš, proklatí, (papeži i králi) jest činem spravedlnosti.

2. Druhý příčlík sluje: Šór-Laban (bílý vůl); Charlaban (bílý hoř) aneb i také, hledíme-li ku odsouzení Molay-ově, značí to hrozbu asi tohoto smyslu: Bílý (= papež) musí shořeti a s ním i vůl (král) musí býti spálen do běla (na popel).

3. Třetí sluje: Mathok (= sladkost), motech (= tvá smrt). Smysl: Krvavá vaše smrt, papeži a králi, jest sladká — a . . .

4. Emmunac (emunah = pravda, pevnost) — smysl: činem pravdy a pevnosti.

5. Hamal Saghia (= veliká práce; spíše: hamal seghiah = klopotné scestí; Choemul Seal (ghemul scheal, schaal = žádá to odplaty). Smysl: Odplatná spravedlnost žádá vaší krvavé smrti, papeži a králové, a byť i čin ten býti měl klopoten ba nebezpečný.

6. Sabal (= břímě — snad k označení trpělivosti; Saba el (= děsné rouhání, jehož tuto ani uvést nelze; nebo Zeba-el (= vojsko boží).

7. Ghemul, Binah, Thebunah (Retributio, Intelligentia, Prudentia). Choemul Binem Rabira (= snad: = odplata jest mezi nimi čtver násobná). Smysl: Čtver násobná odplata musí stihnouti papeže a krále, jsouc činem spravedlnosti, vyššího rozhledu a chytré opatrnosti.

Hrobku střeží dva heroldové, označení znakem a opatření kyjem. Vedle hrobky jest oltář přísah, desíti světlý ozářený. Sezení v červené komoře bývá počato pověstným pohybem ruky dýkou proti nebi a výkřikem divokým »Nekam Adonai!«

Následuje společně přísaha.

Velmistr řekne: »Přisáhejme, že zachováme sv. zásady (!) svého řádu i s nasazením života a všech jakýchkoli prostředků (»par tous les moyens quels qu'ils soient«) proti fanatismu a pověře.«

Všickni rytíři Kadóš, vztáhnouce ruce, přísahají.

Podobně i kandidát, vstoupivší do senátu čili do červené komory, musí podobnou (toho večera už druhou) přísahu přísahati, v níž slibuje, že nezjeví nikdy tajemství tohoto stupně a že se bude dle všeho řídit, co mu tajemný žebřík náukami svými předpisuje. Po té vstoupí na žebřík a vždy se mu smysl každého stupně, na nějž vystoupí, vykládá. Žebřík na pravo značí prý: Bůh, ježž vzýváme, jest onen Bůh, ježž vzýváme bez pověr (t. j. naše náboženství jest čirý naturalismus).

Také se doví kandidát, že kord na váze a druhé dvě dýky na ústavní knize křížem přes sebe položené (v modré komoře) značí: »Nedostačí-li kord (meč) spravedlnosti, by dokázal, že váha dobře ukazuje, třeba vzíti k dýce Kadóšové útočiště, by zednářský zákon nabyl platnosti.«

Hrobka s tiarou a královskou korunou znamená tento symbolický význam: »Mučenník leží mezi svými katany; národ ponechává své tyrany a samovládcy na živu, ale zednářství nabude krátce triumfu...«

Hned po té velmistr prohlásí a zasvětil kandidáta za »velevyvoleného rytíře Kadóše a za úplného zasvěcence«. Pak jej vybidne, by složil čtvero slibů řka, že Kadóšové musí si vespolek říkati »ty«. Také mu zjeví tajemství 30. stupně, která jsou velmi složitá. Na to obdržel kandidát, vlastně už nový rytíř Kadóš, od velmistra filosofický polibek na sedm rozličných částí obličeje. Poslední polibek záleží v tom, že velmistr jazykem olizuje rty nového Kadóše. Tento hnusný polibek Kadóšů koloval, jak známo, v tajemném klubu filanthropů za časů Robespierrových, když tento odbýval schůze v podkrovní jizbě jakési bláznivé stařeny, jménem Kateřiny Théotovy.

Po té velmistr spálí před odznakem Satanovým (∇) kadidlo nejprve sám, což po něm učiní všickni přítomní.

Na konec pak všickni společně prohlásí, že zachovají v tajnosti mysterie stupně Kadóš, a že zůstanou věrni bohoslužbě pravdy v životě i smrti. — Po té následuje rozchod.

Poznámka I. »Rituel Thuilleur« vypráví, že stupeň 30. rozděluje se aspoň na 8 podstupňů dle účelu, jaký každému přísluší. Tu se stává, že mnozí Kadóšové bývají obdařeni jakýmsi podstupněm, směřujícím ku 30. stupni jen proto, by se zdálo, že jsou hluboko zasvěceni v zednářská tajemství. Tak n. př. belgický král Leopold I. byl zednářem 30. stupni pouze dle jména, nikoliv pak Kadóšem věčným. A kterak by také bylo možno, by sám dýkou bodal do koruny královské, volaje: »Zhouba tyranství!« (t. j. zhouba králům!)

Poznámka II. Barruel (p. 219.) vypráví, že nic není tak hrozného, čeho by Kadóšové neužili, by zkusili pevnosti ducha kandidátova. Montjoie vypráví o žebříku, po němž orleanský vévoda (bratr Égalité) musil vystoupiti a po té s něho skočiti dolů. To vše není pak ještě všecko. Pomyslemež si — praví dále — podzemskou stavbu, pravou to propast, z níž přichází se do lóže pouze velmi úzkou jakousi věží. Ve hloubi této propasti dlí mnohdy kandidát několik hodin, jsa uzavřen a svázán. Zvláštní přístroj vytáhne jej nahoru a hned zase spadne dolů, jako by vše bylo ztraceno. A v této děsné zkoušce nesmí ani povzdechem prozraditi, že by jevil jakýsi strach a hrůzu. Ano — Barruel vypráví dále — že mu sami zasvěcenci do 30. stupně řekli, že jest nemožno popsati všechny zkoušky, jelikož jim ještě po létech hlava jde kolem, vzpomenou-li toho, a že jim bylo třeba píti velmi ohnivých nápojů, by mohli nových sil nabýti.

Ostatně viz o tom delší popis z péra br. Ragona: »Cours philosophique et interpretatif des initiations anciennes et modernes« (Paris, Berlandier, 1843;; — A. Neutův spis »La Fr. M. Soumise...«, I. p. 387.; — z »Vlasti« pak čti ročníku V. povídku »Pro Boha a pravdu« od Josefa Kajetana (z polštiny).

F.

Řád „illuminátů.“

Nejhlavnější událostí pro zednářství nejen německé, nýbrž vůbec, byl kongress wilhelmsbádký, jež uspořádal r. 1781. velmistr německého zednářství, Ferdinand, vévoda brunšvičský. Až dosud bylo zednářství jakýmsi »bláznovstvím« vyššího druhu, hříčkou pro veliké děti, kramářem prodávajícím za stkvoucí zlato malicherné tretky. Ráz zednářství toho byl: vydírání peněz, klam, podvod, šidba a náboženský indiferentism. Hádání se o původ, rituály, učení, starobylost, různý počet stupňů, půtky, osočování druhých různých soustav — toto vše v jediné mohutné směsi vířilo společenským i náboženským duchem v druhé polovici minulého století. Tomu odpomoci, bylo účelem wilhelmsbadského kongressu.

A stalo se.

Neviditelný odpůrce učení božského mistra vyhledal si zástupce svého v osobě profesora práv na universitě ingolstadtské, Adama Weishaupta. Weishaupt narodil se 6. dne února 1748 v Ingolstadtu.

R. 1775. stal se professorem přirozeného a kanonického práva ve svém rodišti. Jsa v 28 letech věku svého, seznal tajemné rejdy zednářské, jeho účel, ale také jeho rozervanost. Dábelským duchem svým pronikl tajné to předivo a obral sí za úkol všeobecnou reformaci zednářství od paty až ku hlavě, od formy až ku praktickému

provádění nových zásad osvěty a přirozené mravnosti. Jsa chovancem jezuitů, nejen že si neosvojil slechetných zásad katolické nauky, nýbrž naopak stal se nástrojem vyšší moci od věků církvi nepřátelské. Voltaire chtěl zničit církev, Weishaupt provedl myšlenky jeho nad obyčej široce. Weishaupt jest tvůrcem řádu »illuminátů« — osvícenců. Že tato myšlenka, osvítiti lid ve mravní příčině, nepřiostla mu na srdce, toho dokladem jest svrchovaně nemravný jeho život. Znectiv svoji švegruši, žádal lékaře, by z ní vyhnali plod, aby tak nedošel — pomluvy, a dobrá pověst (!) jeho aby tím netrpěla. ¹⁾ Už jako professor práva kazil mládež, podřívaje autoritu zákonů libovolným zlehčováním a křivým jich výkladem. Dobře věda, že usazení muži a starci jen s těží sedli by mu na vějíčku, chopil se mládeže od 18 do 30 let. Mládež tohoto věku bývá dobromyslna, učenlivá, poslušna, dá se snadno vésti. Jakožto chovanec jezuitů znal dobře mohutný vliv tohoto náboženského řádu. Poslušnost, zařízení řádu, noviciát, poddanost vůči představeným, neunavné studium, a práce žáků jezuitských nesly výborné ovoce. Weishaupt pojal úmysl zříditi ústav podobný organisací, ale přímo opačný účelem. Programmem tohoto nového ústavu měly býti »kralovražda a snahy revoluční« v politické a »zničení katolického zvlášt a každého kladného náboženství vůbec« — à la Voltaire — v náboženské příčině. Weishaupt zarazil tedy ústav illuminátorů. V prvních nižších stupních členové ovšem ani z daleka nemohli poznati, jaká ďábelská zloba ukryta jest ve stupních vyšších. Toliko povlovně kráčel Weishaupt děsnému úkolu svému vstříc.

Řád »osvícenců« dle plánu Weishauptova dělil se na 2 třídy, každá pak třída na 4 stupně.

První třída byla přípravnou pro třídu druhou, obsahujíc v I. stupni »novice«;

- » II. » »minervalá«;
- » III. » »malého« a
- » IV. » »velkého osvícence«.

Druhá třída obsahovala

- α) malé { mysterie.
- β) velké {

α) Malé mysterie čítaly 2. stupně:

- a) »epopta« čili »kněze« a
- b) »regenta« čili »knížete.

β) Velké mysterie měly tolikéž 2 stupně:

- a) »kouzelníka« (Magus) čili »filosofa«; a
- b) »člověka — krále (rex.)

Všech těchto 8 stupňů bylo spojeno vnitřní souvislostí.

Noviciát trval do 18. roku 3, do 24. roku 2, a do 30. roku 1 rok; zkoušky ovšem všude zůstaly stejny.

Vlastní výklad a seznámení-se s tajemstvím řádu stával se ve stupních mysterií čili ve stupních kněze a regenta a v dalších dvou nejvyšších stupních.

Stupeň kněze obsahoval dvojí tajemství zloby vůči náboženství a státu, v čemž spočíval vlastní účel řádu jakožto úplné sebevědomí rationalismu totiž: zničit na zemi pomocí tajných škol mou-

¹⁾ Viz jeho „Ecrits originaux“ (původní rukopisy), T. I.

drosti zřízení knížat a vlády, jakož i zrušiti »pluk kněží a taškářův«¹⁾ a provésti, by každý otec jakožto hlava rodiny byl také knězem a neobmezeným pánem, soudcem i vládcem v rodině, rozum pak aby byl jediným zákonníkem lidstva. Weishaupť filosofoval při tom takto: Člověk může prý pouze a jediné požívati štěstí svobody a rovnosti ve hrubém stavu přírodním. Potřeby prý jej přinutily, že se podrobil silnějším a chytrým; tak povstali králové a knížata. V písmě prý stav tento označen slovem: dědičný hřích a pád člověka. Tím se stalo, že lidé přestali tvořiti jednu rodinu a že povstali národové, touha dobývační, loupeže, násilí a boje, které měly ukojiti choutky knížat. By pozvedl z tohoto pádu a této kleslosti lidstvo, narodil se Ježíš Kristus. Tajný smysl jeho učení prý k tomu směřoval — proto sluje Vykupitelem světa. Kněží prý učení jeho zfalšovali, čímž povstaly různé bohoslovecké směry v přerozmanitých formách. V tajných školách moudrosti, k nimž ovšem také »osvícence«²⁾ přičísti nutno, uchováno prý pravé učení Ježíše Krista, jež záleží v tom, by vrácen byl lidstvu prvotní stav svobody a rovnosti jakožto věc přirozená a pravá. Toto sloučení-se lidstva v tajné spolky stalo se kolébkou svobody a hrotem despotismu; pluk padouchů prý zmizí, rozum se stane jedinou modlitební knihou, čímž bude založena zaslíbená tisíciletá říše. (Snad u sv. Jana — Zjev. 20. — 6.?!). Prostředky k tomu prý jsou: odstranění přepychu, neboť kde toho není, stává se monarchie demokracií; osvěta a mravnost, čímž lidé stávají se tak dospělými, že se obejdou bez knížat; tato osvěta a mravnost jest tyranům daleko zhoubnějšími než vražda. O všem tom, co se děje se strany tajných spolků za tou příčinou, musí posléze jiskra vyšlehnouti ve plamen, jehož všecka námaha knížat uhasiti nedovede.

Regent čili kníže (princeps) musí zjednati spisovatelův anebosám prohlásiti, že jest třeba jmění klášterův obětovati řádovým účelům, musí se dále snažiti, by otrocká úcta ku knížatům mezi národy příliš nevzrostla jakož i provésti, by se knížata řádu báli, při čemž prý lhostejno, kterak se to děje; nicméně však musí se tento regent čili kníže řádový zakrývati jménem jiného spolku, k čemuž prý převhodně se hodí spolek zednářský a učené společnosti; musí dále regent bedlivý míti pozor na vojenské školy, akademie, knihtiskárny, biskupské kapituly, a vůbec na vše, co prý má nějaký vliv a působení na vzdělanost a vládu...³⁾)

Ve stupni »rex«³⁾ posléze, jenž se také jmenoval »tajný stupeň patriarchálního života,«³⁾ hlásáno povstání proti veškeré vrchnosti a povšechná anarchie v ten smysl, že »každý občan, každý rolník, každý hospodář jest svým vlastním pánem, jako tomu bylo za dob patriarchálních. K tomu stavu jest prý navrátiti se všem lidem a pak přestane každá vrchnost...«³⁾)

¹⁾ Čti Dra Bindera „Geschichte des philosophischen und revolutionären Jahrhunderts...“ Schaffhausen, 1845, II. Band, S. 80.

²⁾ tamže, 82.

³⁾ „ „ 83.

Jak patrně jest tato nauka pouhým, čirým racionalismem; pozná-li každý jednotlivce, že všichni lidé mají stejný rozum a stejná práva svobody, pak ovšem nepřipustí, by někdo si osobil práva, vlásti nad jinými.

Tento poslední stupeň směřoval k anarchii, jako n. p. stupeň maga čili filosofa čelil k naprostému atheismu, ničícímu všecku útěchu, všecku mravnost a veškeru naději v budoucnost. Veliký apoštol »illuminátů«, Philo (baron Knigge) napsal, že »*pia fraus*« t. j. podvod, jakým se tají v nižších stupních to, co jest skryto v nejvyšších, bude odhalen, jakož i počátek všech náboženských lží a jich vespolná vnitřní souvislost že bude objevena ve stupních nejvyšších.¹⁾

(Kdo by — znaje se jen poněkud v zednářství a jeho organizaci — neviděl nejen podobnost, nýbrž plnou téměř totožnost stupně »maga« se stupněm škotského rytíře růžového kříže a stupně »rex« se stupněm Kadós? Dnesní zednářství má formu starou, ale ducha Weishauptova!)

Takovými plány a takovýmto zařízením Weishaupt obíral se už několik let před tím, kdy Ferdinand brunšvický svolal zednářský kongres do Wilhelmsbádu (hanavské město u Frankfurtu). Kongress byl svolán za tou příčinou, aby byl učiněn konec přehmatům zednářských loží ve příčině samostatného vymýšlení a zřizování nových stupňův a mysterií, a aby byla zavedena

¹⁾ Jest téměř neuvěřitelně, jak úzkostlivě Weishaupt nováčky své pozoroval a na „plné osvícence“ vychovával. Kdo získal novice, měl jej na péči. Novicovi bylo mlčeti o rádu, přiučiti se chifrovému písmu a stanovám, jež ovšem z prvu jinak zněly než ve stupni posledním. Mravouku studují ze spisův Epitektových, Senekových, Plutarchových a Helvetiových. Novic jest povinen celé své nitro upřímně představenému svému odhalit, a stav jmění rodinný, své přátele a nepřátele i své známosti upřímně vyznati. Dav právo nad svým životem i smrtí rádu, připuštěn byl ku profesi, v níž slibuje mlčet o rádu, poslušnost a věrnost, zřiká se své svobodné vůle, načež se stává minervalem. Mistr mající dozor nad minervaly vykládal jim v témdni dvakráte sv. písmo, Konfutse, Seneku, nebo Marka Aurelia — ovšem na neprospěch sv. písma. Různé práce minervalů v oboru tom došly pochvaly neb pokárání. Weishaupt kladl hlavní důraz na známky, jež člověka duševně prozrazují právě té doby, když ei toho není vědom. Bratr zkoumá všecky pohyby svého klienta, bdí nad ním, nemluví-li čeho ze spaní a o čem —, dle čehož ovšem lze souditi na nitro kandidátovo. Malý minerval řízen velkým minervalem Stupněm „škotského rytíře“ vyznamenával Weishaupt velké osvícence, kteří se vyznamenali velikou horlivostí a důvtipem. Stupeň tento byl jaksi pojítkem mezi svobodným zednářstvím a osvícenci

Odbyv zkoušky, stal se „rytíř Škotský“ knězem sekty t. j. epoptem pro nižší a knězem pro vyšší členy. I vysocí hodnostáři protestantští dávali se Weishauptem „posvěcovati“ za kněze rádového, kteréžto ničemností ducha sám Weishaupt smál se říka: „Ó muži, co všecko byste mně uvěřili! (Viz „*Ecrits originaux*“, Tom. II.)

Úkolem „kněze osvícenců“ jest šířiti znemravnění. Epopt, vynikaje pokrytstvím, stával se regentem za obřadů veleokázalých Epopt a regent byli oblaženi malými mysteriemi. Stupeň „magus“ čelí k atheismu, stupeň „člověka-krále“ ku zničení monarchické vlády. Každý nižší stupeň podroben vyššímu. Bájčné služby konal Weishauptovi tak zv. komunikační řetěz, založený na podrobení nižších stupňů vyšším. Udeřil-li Weishaupt otázkou nějakou na první článek tohoto řetězu — a tím byl Knigge —, ihned ozvala se odpověď. Bájčné rychle pracoval druhý druhému do rukou, pátral, zkoumal a vyptával se. — Vše jako telegrafický drát ústilo v ústřední kanceláři zloducha Weishauptova. Weishaupt znal každé huťi, na němž mu záleželo, rychle a správně, a dle toho pak mohl jednati.

jednota. Německo proto bylo zvoleno sídlem kongressu, poněvadž bylo zemí bohatou tajnými spolky a pak že v něm náboženské vyznání převahou bylo protestantské. —

I Weishaupt dověděl se o důležitých příčinách, pro něž byl kongress svolán. Vočkovati své plány a myšlenky zednářství, o jehož reformu běželo, bylo Weishauptovým nejvřelejším přáním. Nemoha se osobně účastniti kongressu za příčinou postavení svého a úřadu, seznámil se s Adolfem Fr. Lud. Kniggem (baronem, * 16/10 1752, † 6/5 1796), jež zasvětil do svých plánů. Baron Knigge byl novému řádu osvícenců tím, čím byl sv. Pavel prvotní církvi. Weishaupt pracoval theoreticky, Knigge prakticky. Knigge, syn zuřivého zednáře, znal výborně všechny stránky zednářství. Byl před tím, nežli se seznámil s Weishauptem, komandérem templářského řádu, velmi horlivě pracoval v magii, alchymii a theosofii; byl dvořanem, vojínem, divadelním ředitelem, psal ve smyslu brzo katolickém brzo protestantském — a to vše jen proto, by nabyl opět statků, jež otec jeho různými vášněmi byl promrhal. Rok před otevřením kongressu neznal ještě Weishaupta. Stalo se, že vyslanec Weishauptův, markýz z Konstance (Diomedes), byl poslán Weishauptem do Frankfurtu, by tam zařídil kolonii osvícenců. Tam sešel se s baronem Kniggem. V důvěrné řeči zvěděl od Knigge-a markýz, že obmyslí reformovati zednářství založením nějakého spolku. Markýz svěřil se Kniggovi, že spolku takového už stává ve formě osvícenců, jež jest původu Weishauptova. Knigge zajásal.

To byl počátek nepřímého seznámení se Kniggova s Weishauptem. Stal se ihned novicem a minervalem, a od té doby byl nejúčinnějším pomocníkem Weishauptovým v děsném dílu. Sám Weishaupt pochválil jeho činnost, řka, že Knigge učinil více pro řád osvícenců než vsickni ostatní. »Dejte mi jen šest takových mužův, a já změním tvářnost světa.«¹⁾

Weishaupt, dav Kniggovi plnou moc, odeslal jej na kongress. Knigge se sice na kongress nedostavil osobně, nicméně však bděl nad ním, řídě jeho činnost pomocí Dirtfuta (Minos), assessora císařské komory. Dirtfut provedl, že osvícencům dovoleno porady se účastniti. Nikdo netušil tenkrát ze všech přítomných poslanců na kongressu, že zednářskému tělu doslane se »illumínáty« nové krve. Knigge dodělal se na kongressu netušených úspěchů. Všickni poslancové žádali přijatu býti za »osvícence.«

Tento nesmírný úspěch Kniggův vzbudil Weishauptovu žárlivost tou měrou, že se oba mužové zneprátelili co do osob, nikoli však co do dalšího působení. Dábelský účel spojil je oba a znova usmířil.

Jiný znamenitý pomocník Weishauptův byl Bode (Amelius), znamenitý člen wilhelmsbádkého kongressu. Jeho působením pozbývalo svobodné zednářství původního rázu. Vše hrnulo se pod praporek osvícenců.

Mezitím však — ovšem nejspíše od zednářův »illumínátům« nepřejících — došlo vládu bavorskou udání, jímž Weishaupt obviňován ze snah protivládních a protináboženských. Kurfiršt, ovšem

¹⁾ »Ecrits originaux«, Tom. I. dopis 58.

dobře byv zpraven, vydal interdikt na všechny tajné spolky v zemi. Dne 2. měsíce února 1785 Weishaupt zbaven stolice professorské, uchýlil se do Řezna. Odtud psal listům, kteří byli vládou podobně jako on trestáni. V tomto listu, plném hrozeb, nazýval je »mučenníky«. List ten však padl do rukou vládních. Nastala prohlídka domu Zwackova (Cato) a zámku barona z Bassus-u (Hannibala), kde odhalen byl celý archiv tajné korespondence, různých spiknutí, záměrův a regulí osvícenců. *Mezi listinami zabavenými nalezeny byly různé recepty na zhotovování pověstného jedu »agua tofana«, jež buď ihned usmrcoval, aneb aspoň šíleným činil, dále písemné návody, jakby bylo lze provést u žen, aby potratily plody, návod, jakby bylo lze neporušeně odstraniti pečete z listů, recept »ad excitandum furorem uterinum« (dle vypravování Backoffnerova), pojednání o sebevraždě, dále listy prahanebného obsahu a j. v. V jednom ze zabavených listů naříkal si Weishaupt na znemravnění vysokých osvícenců t. z. areopagitů takto: »Z Théb (Freising) mne docházejí osudné zprávy. Sokrates náš, který by nám mohl zhavenitě prospívati, jest stále opilý, Augustus má špatnou pověst. Alkibiades celý den vzdychá u hospodské a touhou po ní nyje. Tiberius chtěl učiniti násilí sestře Diomedově, a muž její na to přišel. Při nebi! Jací jsou to areopagité? My druzí obětujeme řádu zdraví, jmění i štěstí, oni pak, oddávajíce se rozmanitým vášním, působí pohoršení!« — —*

Nicméně však i vůči mnohým nepřátelům »osvícenců« se strany vládní zmohli se illumináti nesmírně pomocí knihtiskaře berlínského Nicolai-ho a profesora protestantského bohosloví Dra. Bahrdta, jež první prohlásil svobodu tiskovou ve zvláštním spisu, v němž hlásal anarchické zásady a atheismus číre radikální.

Ne zednářství původní, nýbrž zednářství duchem osvícenců prosáklé připravovalo ve Francii a jinde revoluci.¹⁾ Němečtí »osvícenci« a duchovení jich dědicové »vlastní karbonáři« měli jeden směr. Listy »osvícenců« zabavené bavorskou vládou a listy italské »Venty« zabavené římskou policií za času papeže Lva XII. jsou jednoho a téhož rázu.

Té doby, když illumináti v Německu nabývali vrchu, zednářství ve Francii dělilo se na tři druhy, totiž: na zednáře poslouchající kapitolu Klermontskou, na zednáře templářské, a na tak zvané Martinisty.²⁾ Zednáři prvního a třetího druhu byli nejčetnější a spojili se v tak zvanou jednotu »amis reunis«. Té doby půso-

¹⁾ Čti o tom Barruelovy „Memoires“.

²⁾ Louis Claude de St Martin (* v Amboise 1743, † v Antray 1803. Muž tento blouznivým duchem pojal mystické přírodní náhledy J. Böhma-a a Podarges-a, rozšířil je vlastními ideami, sloučil je se zednářskými zásadami, uče — ve vysokých stupních zednářských, jež sám založil, — že tato směs jest mysticko-theosofická tajnou naukou. Nalezl ve Francii a Německu stoupence, kteří dle svého učitele Martina Pasquali-ho nazvali se Martinovci neboli Martinisty. Sekta ta má původ v městě Lyonu Čti o této věci „Clef des erreurs et de la verité“ (německy vydáno v Lipsku a Hamburce 1790. („Der Schmuck des Weisen“ Wien, 1782. — „Magicos“, Frankf 1784.

bením G. V. R. hraběte z Mirabeau přibyli do Paříže dva členové německých osvícenců Bode a Bayard van dem Busch. Počavše svoji »osvěcující« práci ve Vel. Orientu a v lóži »amis reunis«, spojili se se členy lóží »les neuf Soeurs« a »de la Can deur«. Z této školy povstali později tito mužové: Dolomieu, Pethion, Danton, Pastoret, La Mettrie, bratří Lamethové, Montesquieu, Custin, Aiguillon a j.

Francouzi tedy přijali »osvícenstvo«, ale šli při tom vlastní cestou. Ponechavše zednářství, jak bylo, zavedli místo tříd osvícenců v lóžích t. z. spolky »comités secrets, regulateurs et politiques«, jež měly heslem: *»Boj bohoslubě! Návist království! Svoboda a rovnost! Záhuba knížat a kněží jakožto zlobohů! Zavedení republiky! Náboženství rozumové!«* Jest ovšem diviti se, že princ orleanský a s ním mnozí jiní stali se členy tohoto spolku. Sám Weishaupt, vida netušený zdar ďábelského výmyslu, i pohrdavě i samolibě musil doznati: *»Ó lidé, co vše lze z vás učiniti!«*

Z těchto lóží zrodily se tak zvané kluby, z nichž r. 1789. založený »klub bretoňský« byl nejpověstnější, jsa ovládnán areopagem, jehož členové vesměs byli »osvícenci« rodem z Bretagne. Činnost tohoto klubu nejlépe svědčí, jak působili »osvícenci«. Plány klubu tohoto byly: *»Sesaditi krále a královnu; prohlásiti vévodu orleanského správcem království; zapáliti palác bourbonský a tím dáti znamení ku všeobecné vzpouře; obrátiti v rozvaliny všechny bretaňské zámky; vyhubiti šlechtu a vysoké duchovenstvo, a povolati všechny bratry celého zemského obvodu ve Francii, by se účastnili provedení tohoto programu.«*

Tyto tajné kluby příliš brzy ukázaly zjevně svoji barvu. Sotva že vyletěl první revoluční podkop (14./7. 1789), přeloženo bylo sídlo bretaňského klubu z dosavadního místa St. Cloudu do Paříže. Místo modlitby, totiž dominikánský klášter na ulici svatojakubské, stalo se místem rejdu revolučních. Bretaňský klub stal se spolkem Jakobínův. Od té doby nebylo veliké tajemství, ukryté v posledních dvou stupních osvícencův a ve francouzských »secrets comités«, žádným tajemstvím. Jakobíni odbývali své schůze ve chrámech a jiných veřejných budovách — — —

»Osvícenci« provedli velikou francouzskou revoluci, matku všech potomků. — —

Zednářství prvotní bylo by směšnou, nerozumnou hrou, kdyby ho byl duch »osvícenců« krvavou září neosvitil.

Dějiny zednářův mají svou éru životní od spojení se s »osvícenci«. Oltáře i trůny se zachvívaly od této právě doby až — dosud...

Zednářská tajemství.

»Cours de ma ç.» II., p. 86. čítá sedm bytných tajemství zednářských: 1. klepání, 2. pořádek, 3. znamení, 4. heslo, 5. chopení ruky, 6. svaté slovo, a 7. zednářský věk nebo stáří. Další tajemství pak jsou tato: 8. půlletní heslo, 9. chůze, 10. oděv, a 11. doba pracovní.

I. Zednářská tajemství tři

a) Stupeň první

klepání	porádek	znamení	heslo	chopení ruky
ve franc. ritu: 00-00 ve škotsk. ritu: 000 lože německé, a anglické	Palec pravé ruky tvoří s ostatními prsty pravý úhel; ruka takto připravená položí se na hrdlo; tak zvané krční znamení ¹⁾	Jsa v pořádku I. ^o vede nepozorovaně pravou rukou od krku ku pravému rameni vodorovnou čáru, po té ruku spustí kolmo, tak že opiše uhelnici Γ .	„Tubalkain“ (Škotský ritus a angl. soustava nemají pro I. stupeň žádného hesla ²⁾)	A uchopí pravici čtyři prsty B, a klepe mu na kořen ukazováčku po třikráte způsobem I. stupně ³⁾)

b) Stupeň druhý

klepání	porádek	znamení	heslo	chopení ruky
ve franc. ritu: 00-0000 škotsk. „ : 00000 v něm. ložích: - - - - v něm. německá: 00-00- v angl. soustavě: - - -	Položí na prsa pravou takto připravenou ruku: Palec tvoří s ostatními 4 prsty uhelnici Γ .	Postaví se v pořádku druhého stupně a vede rukou vodorovnou čáru v pravo po té nechá ji kolmo klesnouti. Znamení to slove „prsni znamení.“	„Šibboleth“; ve Fezlerově a švédské soustavě (viz: Fischer a. O. S. 11.)	Tu panuje velká rozmanitost. V Německu A dotkne se palcem ruky pravé konce středního prstu B, klepaje takto: - - - - Ve Francii: A uchopí pravicí B, klepaje palcem nejprve lehe na kořen ukazováku po vše I. stupně, po té ještě dvakráte podobně na konec prostředního prstu. —

c) Stupeň třetí

klepání	porádek	znamení	heslo průvodní	chopení ruky
V soust. Schröder: - - - Fezlerově, klepání škots. a franc. } I. st. V anglické: - - -	Položí ruku pravou, jejíž palec tvoří s ostatními prsty uhelnici, na srdce. Prsty (4) jsou vodorovně sešarveny a těsně k sobě přiléhají	1. Znamení „úžasu“: Jsa v pořádku 3. ^o vstáhne pravicí, dlaněmi rásno do výše čela, levicí sástatou spustí dolů, hlavu zpět na pravo ohne, pravou stranu těla a pravou nohu poštine zpět: vše se děje současně. 2. Znamení nouze čili pomocné: Sepne ruce, dlaněmi proti sobě nad hlavou volaje: „Pojďte ke mně, dítky, vdovy!“ (s Nephthali), (Tavé: Pojďte mně na pomoc, dítčeti vdovinu!)	Ve franc. a oklektickém ritu: „Giblim“ (S. Kr. 5. 18) Ve škot., angl. a Schröderově: „Tubalkain“. Ve švéd. a Fezlerově: „Šibboleth“! „Tubalkain“ jest všeobecné sed. průvod. heslo. — I slova „Cassia“ (Akacie) užíváno.	V klek. ritu přibližuje se lic ku lic; ve franc. políbení míru a udání sv. slova; v angl. přibližují se ústa k uchu a oznámí se sv. slovo ⁴⁾ .

Poznamenání

¹⁾ Toto znamení krční ovšem musí býti tak provedeno, by to žádnému „laiku“ nebylo nápadným.

²⁾ Škotský ritus a anglická soustava nemají žádného hesla I. stupně; angl. však soustava připomíná jakési „nové slovo“ místo hesla a dvě vřadná slova; prvě zní: „opatrnost“, druhá dvě „pravda“ a „jednota“.

³⁾ Škotský ritus ve všech 3+30 stupních obažen jest v „Tableau synoptique des trente-trois degrés de l'Écossisme....“ Lausanne 1876.

⁴⁾ Žádajícímu o „svaté slovo“ říká kandidát i pravý zednář I. stupně, že je vyslovit ani psáti, nýbrž toliko písménkovati může.

symbolických (modrých stupňů).

(učenník).

svaté slovo	věk	půlletní slovo	chůze	oděv	dobu pracovní
Nesmí se vyslovit, ani psáti; zní v něm. a franc. ritu „Jakin“ (Jachin). ve škots. a angl. soustavě Beoz (Boaz). ⁴⁾	3 léta	Známo pouze zasvěcencům a členům. Mění se každého 1/2 roku a pozůstává ze 2 šeptmo pronesených slov ⁵⁾ .	Tři kroky tvoří uhelnici. Jsa v pořádku I°, hlavu máje poněkud zpět, učenník učiní pravou nohou krok, po té levou tak, že paty tvoří uhelnici √ To učiní třikráte.	Malá, bílá kožená zástěra, připevněná ku pásu 2 modr. stužkami; cípy vzhůru. Bílé rukavičky, klenot žádný.	Od poledne do půlnoci.

(tovaryš).

svaté slovo	věk	chůze	oděv	dobu pracovní
„ Boas “. V soustavě škot a angl. „ Jakin “ slovo to bývá pouze písmenkováno.	5 let; ve eklektickém rituálu: „Ne ještě sedm let.“	Také tu je veliká rozmanitost. Rituál vellóže bayreutské: pětkrát se opakuje krok učenníků. Ve franc. ritu: Jsa v pořádku 2. stupně učini nejprve 3 kroky učenníků, po té pravou nohou týž krok na pravo a levou týž krok na levo.	Zcela jako učennici, toliko cípy u zástěr jsou spuštěny dolů.	jako ve stupni prvním.

(mistr).

svaté slovo	věk	chůze	oděv	dobu pracovní
V Schröder. a Fezlerově soust. i ve franc. ritu: „ Mac Bonac “ V angl. a škot.: „ Mah-hah-bone “ (Udáván pouze slabik. do uší).	„ Sedm let a více “.	Zde panuje veliká rozmanitost. Ve franc. a něm. lóžích jsou to tři obyčejné na chůzi kandid. kol Híramovy rakve upomínající kroky. Před těmito kroky učiní mistr 5 kroků tovaryšů. V angl. soust. vykročí se zpřímá, při třetím kroku zastaví se, tvoře nohama pravý úhel \wedge	Zástěra většinou dvou předějších stupňů, modře lemovaná a modrou podšívkou podšitá; pás; klenot: malá uhelnice, malé kružidlo, jež obě spolu spojeny jsou, jsou upevněny úským, bílým páskem na konci pásu. Černý oděv; bílé rukavičky.	tolikéž.

a doplňky.

A tedy řekne: „**J**“, B—: „**A**“, — A: „**K**“, — B: „**J**“ A: „**N**“ = **Jakin**.

⁶⁾ V dobách nejnovějších nanejvýš vellóže švýcarská „**Alpina**“ dožadovala se, by zavedeno bylo všeobecně „**pololetní heslo**“. — Br. . . prof. Louis Gauthier v Le Sentier-u podporoval velmi toto přání vellóže.

Viz o tom „**Alpina**“, Centralorgan des schweizerischen Logenbundes dto 13./I. 1887.

⁷⁾ Úplně „**chopení ruky**“, jež pouze v lóži se děje, spočívá z 5 částí, jež vzájemně se doplňují a souladny jsou Viz „**Die Drei-Punkte-Brüder**“, II. Theil, S. 406. — Freiburg, Schweiz, 1888.

II. Zednářská tajemství dvou nejhlavnějších

a) Stupeň 18. —

klepání	pořádek	znamení	znamení pomocné	heslo průvodní
00000-0 Mezi 6. a 7. klepnutím nastane malá přestávka.	Skrížení rukou (s roztaženými prsty) přes prsa pravice přes levici. Postavení to sluje „znamení dobrého pastýře.“	A zvedne ruku do výše čela (dlaně odkloněné, prsty těsně u sebe). B v odvetu vztáhne zavřenou pravici u výši čela tak, že ukazovák vzhůru ční. Znamení to slove zn. ukazováku.	A pozvedne pravou nohu tak, že tato s levou křížuje se as u výši lýtka B, je muž platí toto znamení, totéž učiní nohou levou. Znamení to činí se jen v největší nouzi a peněžní bidě.	A řekne: „Emmanuel!“ B odpoví: „Paix profonde!“ (pokoj vám).

b) Stupeň 30. —

klepání	pořádek	znamení	průvodní heslo
0-00000-000-0 Dle „Cours“: 00-000-000-0	Levici drží korek zrovna — pravici dlaní položí na srdce.	Stoje v pořádku 30. stupně, spustí pravici na stehno, poněkud při tom ohýbaje kolena, po té se ihned vzpřími, uchopí dýku, již nosí na šerpě, pozdvihne ji až k čelu, čině při tom posuněk vůči nebi, řka: „Nekam Adonai!“	Průvodní hesla jsou ve 30. stupni dvě: Prvního užíváno, když vstupuje Kadóš do rady: A. řekne: „Nekam!“ B. „Menahhem!“ Druhé pronášeno, když odchází. A. „Phagal-Chol!“ B. „Pharaš-Chol!“

Poznámky

¹⁾ „Svaté slovo“ překládáme tuto doslovně, z tajného spisu: „Thuileur portatif des 33. degrés de l'Écossisme“ (Paris 1819) ze stránky 64. takto:
„Odkud přicházíte?“

„Z Judaey!“

„Kterým městem jste šel?“

„Nazaretem!“

„Kdo vás provázel?“

„Rafaël!“

„Z kterého pokolení pocházíte?“

„Z Judova!“

Viz o tom dále „Barruel“, p. 213 . . .

²⁾ Dle „Cours“ jest zkoušení to rozdílné, běží-li totiž o 1. areopag „filosofických“ Kadóšů, nebo rytířů Kadóšů černo-bílého orla, nebo 2. o areopag „velevyvolených“ rytířů Kadóšů.

ad 1. Z n a m e n í. A (zkoušející) položí si pravici na srdce. B. (zkoušený) učiní totéž, nechaje ji klesnouti na stehno, řka jako A „Eliel“. Heslo jest: „Eliel“. Podání ruky. A nastaví špičce své nohy a pravé koleno proti B, zatoutou pěst, při čemž palec ční do výše, podáváje mu; tento chopí palec, od-

škotských (červených) stupňů.

Rytřf „růžového kříže“.

svaté slovo	věk podání ruky	chůze	doba pracovní	ústroj	
Toto sv slovo „INRI“ ¹⁾ se ani nevysloví ani neslabí-kuje, nýbrž udává se otázkami a odpověďmi (Viz poznámka 1.)	33 léta	Oba rytíři položí si pravice na pravou a levice na levou stranu prsou. Po té se obejmou, při čemž řekne: A. Emmanuell — B Paix profondel	Stoje v pořádku 18. stupně, rytřf učiní 3 obyčejné rychlé kročeje A, dříve než se posadí, skloní kolena před předsedou (presidentem).	A: „Kdy počínáte pracovat!“ B: „Kdy se slovo stratil!“ A: „Kdy usáváte pracovat!“ B: „Kdy slovo opět nalezeno!“	Bílá, černě podšitá sásotka, uprostřed ní vyší kříž, rúše a pelikán. Na krku pás červený, černě podšitý. Klenot: rúše na kříži; (také pelikán na kruzidle). V saseďáři nosí bílou tuniku, nesoucí v prostřed bily řecký kříž.

Rytřf „Kadós“.

svaté slovo	věk	podání ruky	chůze	doba pracovní	ústroj
Zkoušející řekne: „Nekam Adonai!“ Zkoušený řekne: „Pharash-Choll!“ „Lét avých už nepočítám.“		Dva rytřf, chtějíce podati si ruce, postaví se tak, že špičky nohou a kolena se dotýkají; jeden vsprímí palec, jež druhý sprudka uchopí; po té ustoupice o krok spět, činí posuněk, jakoby se chtěl dýku bodnouti do čela, při čemž řekne A: „Nekamah-Bealim!“ B: „Pharash-Choll!“	Tři rychlé kročeje. S tříšf ruce a vyší hlavy, v lóži ohne kolena, pravici vyasí kord, a drže čepel vzhůru, vadává čest velmistřovi.	Sezení rady počíná začátkem noci, a ukončuje se zábřeskem rána.	Kadósóvé mají ústroj 1) obyčejný 2) slavnostní ³⁾ .

a doplňky.

stoupí o krok, řka „Kyrie!“ — A také ustoupí na krok. Totéž opakuje B vůči A řka odstupuje) „Ha“ — B ustoupí také o krok, řka: „Habamah!“ Heslo při chopení ruky: „Kyrie“. — Sv: slovo „Habamah!“

ad 2. Znamení. A položí si pravici (s prsty roztaženými) na srdce. B. čině totéž řekne: „Begohal“. A odpoví: „Kol.“ — B spustí ruku na stehno, ohne při tom kolena, řka: „Paras“ A činí totéž řka. „Kol.“ — Průvod. heslo: „Begohal-Kol. . Paras-Kol.“ Podání ruky nejprve jako nahore (ad 1), B však řekne: „Haborkah“, A „Eth“, B posléze: „Adonai!“ — To té vztýčí B levé rámě k posuňku řka: „Mimamoka“. A totéž činí, řka: „Bealim“. B odpoví: „Adonai!“ Heslo při chopení ruky „Haborkach.“ Eth = Adonai!“ Sv. slovo „Mikamoka. . Bealim. . Adonai.“

³⁾ Obyčejný oděv (při sezení obyčejném): černý oblek, bílé rukavičky, černý pás od levé strany ku pravé, na němž dýka na konci. Zástěra tu nemá místa. (Klenot jest — dle „Cours“ — dvojhlavý orl černý, s mečem ve spárech, obcuje-li Kadós sezení v lóži nějaké). — Slavnostní oblek Kadósův pozůstává v jakési dalmatice bílé, po stranách otevřené, přes ni splývá černá, sřibrotkaná šerpa ve formě pásu V té ukryta dýka s čepeli ze sloni. Na čes oči stlačený klobouk, jehož přída ozdobena obrazem zlatého slunce se sřibrnými paprsky, uprostřed něho písmona N(ekam) A donai.

K jiným zednářským tajnostem dlužno přičísti také a) rozmanité abecedy, b) zkratky a c) formule.

ad a) »Das Maurerische Archiv«, vydávaný br. . J. B. Bürmannem v Mannheimu (u br. . Cordon-a, 5809 = 1809), přinesl na st. 165. první polovice prvního dlu: »Každý zednář musí všecko to, co by mohlo na papíře prozraditi zednářské tajnosti, psáti tajnopisně. Z této okolnosti plyne potřeba dobrého tajného písma, jehož nikdo, mimo zasvěcence, nerozluští. Zednářství mělo a má takové druhy tajného písma, jimiž zahalují svá tajemství v tajných korespondencích.«

Anoť by nás to daleko vedlo, kdybychom zde chtěli poněkud podrobněji různé abecedy uvést, činíme laskavého čtenáře pozorna na díla o tom pojednávající tato: Lenningovo dílo »Handbuch« pod slovem »Chiffre«, kde vykládá o abecedě čtvercové Quadratchiffre- (Noachitische-) Schrift; — J. L. Klüber-ovu »Kryptographie« (Tübingen, 1809); — »Mysterienbuch der alten u. neuen Zeit« (Leipzig 1797); — C. F. Vesinovo dílo »Compendio della Critographia« (Florenc, 1844) a j. v.

Ukázka čtvercového písma zednářského.

A = |_|; B = .|; C = |_|; E = |_|; F = |.; U = > atd. Lucifer = |_| < |_| |_| . |_| |_|

Rytíři Kadóšové píší číslicemi.

A = 70.	E = 15.	I = 38.	N = 60.	R = 83.	V = 90.
B = 2.	F = 20.	K = 9.	O = 80.	S = 84.	X = 91.
C = 3.	G = 30.	L = 10.	P = 81.	T = 85.	Y = 94.
D = 12.	H = 33.	M = 40.	Q = 82.	U = 86.	Z = 95.

»Adonis píší tedy takto: 701280603884.

»Lucifer » » » 1086338201583.

»Mac-Benac« » » » 4070321560703 atd.

Zednáři mají také mnohé výrazy zvláštní pro různé pojmy. ¹⁾ Tak na př. slovo »pojednání« nebo »zednářský spis« označují pro zednáře symbolické slovem »nákres«; ve stupních kapitulárních jmenují »pojednání« (= zednářský spis) slovem »vrytý sloup« ve stupních pak filosofických: »postavené sloupořadí.«

Tolikéž dlužno uvést, že při podpisech tajných listin ve stupních symbolických přičiňovány za podpis tři body . ., při stupních kapitulárních a filosofických pět bodů : . . . Rytíři růžového kříže a Kadóšové mimo to vypouštějí ze svého jména všechny samohlásky; tak na p. bude se psáti podpis Joudain-ův takto: Jrdn :

ad b) a c) Oběžníky zednářství francouzského a škotského prvních 3 stupňů počínají těmito zkrácenými formulami: A. . L. . G. D. . G. . A. . D. . l'U. . (= A la Gloire du Grand Architecte de l'Univers = ku chvále velikého stavitele všehomíra). Oběžníky stupňů kapitulárních počínají takto: »A. . N. . D. . L. . T . S. . E. .

¹⁾ Výrazy zednářské při hostinách užívané uvedeme v oddílu pojednávajícím o zed. hostinách.

I. . T. . * (= An Nom de la Très Sainte et Indivisible Trinité) (= ve jménu sv. a nerozdílné Trojice). Oběžníky pro členy stupňů filosofických počínají takto: »S. . L. . I. . D. . L. . D. . S. . D. . M. . I. . E. . P. . D. . B. . A. . * (= Sous l'inspiration de la divine sagesse du Maître inconnu, et près du Buisson ardent = Za vnuknutí božské moudrosti neznámého mistra a na blízkou hořícího keře). V ritu »Misraïm« počíná oběžník pro všechny stupně touto zkrácenou formulkou: »A. . L. . G. . D. . T. . P. . H. . S. . T. . L. . P. . D. . T. . * (= A la Gloire du Tout-Puissant, honneur sur tous les points du triangle = ku slávě Všemocného.

Zakončení zednářských listů symbolických stupňů zní: Je vous salue P. . L. . N. . M. . A. . M. . C. . * (= par les nombres mystérieux à moi connus = pozdravuji vás tajemnými, mně známými čísly).

Zvací oběžníky ku slavnosti trojtečkových (symbolických) bratří bývají zakončeny těmito sedmi tajemnými písmenami: S. . N. . O. . P. . V. . O. . M. . (= Surtout n'oubliez par Vos ornements maçonnique = Nezapomeňte (s sebou vzít) své zednářské odznaky).

Toto označování zkratků třemi body stalo se u zednářů puntičkářských takorba šílenstvím. Stává se nezřídka, že po některé době ani sami nemohou rozluštit vlastní svých takovýchto zkrácenin.

Mezi zednářské tajnosti dlužno přičísti také

krví psanou přísahu vysokých stupňů.

(Dle pařížs. časopisu »Monde« otištěno v časopisu »De Tijd«, v čísle vydaném 30./11. 1874.)

Jistý novoyorský dopisovatel do pařížského časopisu »Monde« uveřejnil v témže listu tuto zprávu;

»V srpnu 1865 seznámil jsem se se ctihodným hobockým knězem, P. Passionistou u N. Yorku, jenž mi řekl tuto příhodu, která se mu stala ve správě duchovní: »Před několika dny byl jsem požádán, abych zaopatřil v městě Brooklynu¹⁾ umírajícího člověka. Byl rodem Němec a znal jsem jej už po delší dobu. Když jsem k němu pospíchal, řekla mi cestou jeho dcera, že otec její jest svobodným zednářem a že tudíž především dbáti mi toho, bych jej pohnul, aby se zřekl spolku se zednáři. Když nemocný vykonal sv. zpověď, tázal jsem se ho, nebyl-li by členem nějakého tajného spolku. Ano, ctihodný Otče — odpověděl nemocný — jsem zednářem, ale vy víte, že zednáři v Americe nejsou ničím zlým? — »Mýlíte se, milý příteli — odvětil jsem — zednářství všude, kde se objeví, jest odsouzení hodno; protož i vám nyní jest odvolati svou přísahu a závazky a vydati veškery své zednářské odznaky.« — Nemocný váhal nějakou chvíli, ale přece pevná jeho víra zvítězila. Napsal jsem písemné odvolání, že přestává býti členem zednářského spolku, jež — podepsal. Nemalého namahání stálo mě, než jsem jej přiměl k tomu, by mi vydal také svoji šerpu, úhelnicí, stříbrnou lžici zednářskou, koženou zástěru, a obřadní knihu (ritual). Všecky tyto věci byly uschovány v bedně pod jeho lůžkem. Vyložil jsem mu, že ukáže tím upřímnou lítost, vydá-li žádané věci. — Stalo se, a já odcházel jsem z přibytku jeho jsa pln radosti, že jsem našel duši svého bližního. V předsíni čekala na mne jeho dcera. »Nuže jak je?

¹⁾ Brooklynn, město na ostrově „Long Island“ naproti N. Yorku.

Vydal-li vám otec všecko? Není-li pravda, — všecko? Dal-li vám odvolací listinu? Ukázal jsem jí podpis, jímž odvolává všecek další styk se zednáři, jakož i všechny jeho odznaky. Bystrým okem prohlédla dívka všechny předměty, načež zasmušile pravila: »Ne, to není ještě všecko, toto vše otec nosil v lóži a za zvláštních příležitostí; nestálo ho to příliš namahání, by vám to vydal. Ritual svého stupně bylo mu ovšem bolestněji vydati, ale zbývá ještě jedna věc.«
 »Co by to bylo?« tázal jsem se. — »Jakýsi spis, jehož obsah mi neznám. Otec poručil mi jen, abych jej po jeho smrti pečlivě zabalený dodala představenému jeho lóže. Spis ten zajisté obsahuje nějaké veliké tajemství.«

Vrátil jsem se tedy k nemocnému řka: »Proč mne klamete? Za krátkou dobu objevíte se před soudnou stolicí Boží. Či snad se domníváte, že uniknete Jeho spravedlnosti? Vy jste ještě něco přede mnou zatajil.« — Nemocný se zhrozil; obličej mu zbledl a oči tékaly nepokojně semo tamo. Posléze mi řekl, že vše vydal, že už ničeho nemá. — »Nikoli — pravil jsem — zbývá ještě listina, již mají všickni zednáři.« — ‚Mýlíte se, důstojný pane, nemám už ničeho.‘ — Zdvojnásobil jsem svoje prosby — vše nadarmo; vyčerpal jsem všechny možné prostředky, o nichž jsem se domníval, že mne povedou k cíli, ale — marně. Nemocný buďto tvrdošíjně zapíral, anebo — mlčel.

Tu vešla jeho dcera do světnice a, vrhnouc se k loži nemocného otce na kolena, objímala jej, líbala a hladila řkouc: »Pro Bůh, milý otče, zachraňte svoji duši! Jinak vaše dcera bude nešťastna. Říkával jste, milý otče, vždycky, že mě máte rád, nuže — dokažte to!«

Toho se nemocný nenadál. Těmto projevům dětské lásky odolati nemohl, — nicméně však popíral, že by čeho měl. — »Nelžete milý, otče, vždyť jste byl vždycky upřímný, a proto neposkvřňujte svého dobrého jména. Dejte tomuto knězi onen papír, jež jsem měla po vaší smrti dodati představenému vaší lóže.« Slyše tato slova, nemocný hlasitě zaúpěl, a křiče mohutným hlasem zapíral — náhle však pravil šeptem: ‚Ne, milé dítě, nebude zarditi se ti nade tvým otcem! Pojd', sejmí s krku mého tento klíček, otevři jím příhrádku u stolu, a vydej tomuto knězi papír tam uložený!« — Po té pozbyl vědomí — — —

Bleskurychle dívka učinila, co jí byl otec rozkázal, a podala radostně knězi jakýsi pečlivě zapečetěný papír.

Tento obraz vtiskl v moji duši mocný dojem. Zmužilost dcerušky této připomenula mi křesťanů prvotních. — Nemocný žil ještě několik hodin, a poslední slova jeho byla výrazem nejhlubšího pokání a nejživější důvěry. Otevřel jsem před dívkou zapečetěný balíček. Byla to krví psaná přísaha. Slyšel jsem jednou o podobných spisech mluvíti jakož i, že zednáři šetří toho zvyku. Když jsem však četl obsah, nemohl jsem ani zraku svému věřiti. Příklad obsahovala neustálý boj na život a na smrt proti církvi, papežství a králům, jakož i nejděsnější sebezaklínání, kdyby nestál ve slově.

Odevzdal jsem list arcibiskupovi, by se přesvědčil o pekelné zlobě zednářské.«

»Tak — dokončil dopisovatel »Monde« — mi vyprávěl Passionista. Věc ta učinila na mne mocný dojem. Poznám jsem, že tento

případ jest jedním z tisíců, důkaz to, že svobodné zednářství jest všudy jedno a též.

A tací členové že jsou »svobodnými?« — »Svoboda« že jest jim jedním ze tří velezvučných hesel?

Zednář Viktor Hugo v románu svém »les misérables« napsal o katolických klášteřích, že »ucpávají ústa a vzdívají mozek«. Ptáme se, kamže měl tato slova poslati na uváženou; zdaliž tam, kde láska a dobrovolný sebezápor vede duši do místa, kde jest klid a nerušený pokoj, anebo tam, kde opravdoví »bídníci« roztrhnuvše pouto rozumu a rozbořivše hráze pořádku a řádu, opičí se po církvi Boží na jedné a vraždí ji na druhé straně?

Dovoláváme se odpovědi »moudrých« mužů.

H.

Zednářské hostiny.

(Dle Clavel-ovy „Historie pittoresque de la Fr. = Maç.“,
Par. 1843, p. 30.)

Ročně bývají slaveny dvě řádové slavnosti, jedna v zimě (27. prosince o sv. Janu Evangelistovi), druhá v létě (24. června o sv. Janu Křtiteli). Obě slavnosti zakončeny bývají vždy hostinou, již se všickni musí zúčastniti. Sál hodovní musí býti bezpečen, by doň »nepršelo« (t. j. by se tam žádný nezednář nevloudil). Namnoze bývá okrášlen květinami, stěny pak ozdobeny prápory lóže. Tabule má podobu podkovy. Různé předměty, potřebné při zednářském kvasu, jsou rozestaveny ve čtyřech rovnoběžných řadách tak, že v 1. řadě jsou talíře, ve 2. sklenice, ve 3. láhve, ve 4. mísy.

Při zednářském kvasu užíváno zvláštních výrazů: zednář nejí, nýbrž »zdí« nebo »žvýká«; nepije, ale »spouští střelbu«; místo »přípitek« (toast) říká »batterie« čili »děloviště«. Kdo by učinil chybu v tomto názvosloví, bývá pokutován »střelbou slabého prachu« (t. j. vypitím sklenice vody). Týž trest stihne každou chybu při hostině. Mistr obřadník sám provede trest (t. j. podá přestupníkovi sklenici vody).

Během hostiny bývá pronešeno sedm přípitků; když se »vyšteluje« na zdraví, přestává »zdění«. Na povel ctihodného bývají »děla« (sklenice) »nabita« (naplněna); bratří se zvednou a přehodí »prápor« (= ubrousek) přes levé ramě. Ctihodný k nim promluví: »Připijme na zdraví našeho, nám nekonečně drahého N. N. Dáme oheň, dobrý oheň, veleživý a bleskový oheň. Bratří! Pravice na meč (= nůž)! Meč vzhůru! Pozdrav mečem! Meč do levice. Pravici na zbraň! (= sklenice). Vzhůru zbraň! K líci (= k ústům). Oheň! (Všickni pijí doušek)! Dobrý oheň (opětný doušek)! Veleživý a bleskový oheň (všickni dopijí až na dno)! Zbraně v klid (všickni dají vyprázdňené sklenice ku pravému rameni)! Zbraň v před! Ukažte

zbraň! Jedna! (všickni dají sklenice k levému rameni.) Dvě! (ku pravému rameni.) Tři! (sklenice před prsa). Dolů zbraň! Jedna! Dvě! Tři! (Při posledních slovech všickni spouštějí sklenice, tak že při povelu »Tři!« jednohlasně a zároveň bývají položeny na stůl.¹⁾ Jakmile byl »dán oheň« (přípitek) na počest panovníka, postaví se obřadník mezi oba dozorce, prosí o slovo, a mluví jménem panovníkovým. Domluviv, »vystřelí« své »dělo«, načež jím mrští o podlahu na znamení, že tato sklenice už nikdy nemá sloužiti k méně slavnému upotřebení.²⁾ Sedmým přípitkem končí slavnost. Když jsou »děla vypálena« a do řad na stůl opět postavena, povstanou bratři, a postaví se do kruhu. Každý podá jeden cíp svého »práporu« svému sousedu na pravo i na levo, začez dostane se mu cípu jejich »práporů«, čímž utvořen bývá »řetěz sjednocení« (Vereinigungskette)³⁾, čili »znamení hromadné spojitosti« (Zeichen des Zusammenhaltens).

Jiná hostina zednářská v Provins-i (depart. Seine et Marne) roku 1845. odbývána (jejíž pochod vyličen jest v časopisu »Le Franc-Maçon«, ročník I, str. 121.) obsahuje tyto tajné výrazy: »dlouhé prkno« = stůl podoby podkovy; »síl« = stolní ubrus; »prápor« = ubrousek; »neotesaný kámen« = bílý pšeničný chléb; »bílý písek« = sůl; »žlutá malta« = pepř; »lopaty« = naběračky; »háčky« = vidličky; »zednářská lžice« = lžice; »dělo« = sklenice podoby trojhranné (∇); »soudky« = láhve; »dílna« = tabule; »hvězdy« = svíčky; »cihly« = talíře; »kruhy« (kola) = mísky; »lavice« = stolice; »červený«, »bílý«, »silný prach« = víno červené, bílé; »slabý prach« = voda; »bleskový prach« = likér; »bílý kámen« = cukr; »hmoty« = jídla.⁴⁾

»Ctihodný« seděl uprostřed; byl jím tenkrát syn Moccuarda, tajemníka Napoleona III. — A tito vysoce postavení hodnostáři neoštidají se obcovati takovým zvrhlým dětským hříčkám, dávajíce jim přednost před povinným staráním se o důležité potřeby vládní!

¹⁾ Raciž laskavý čtenář k věmto „obřadům“ porovnatí vznešené obřady církevní, a tím si učiní rozdíl mezi „bláznovstvím“ a „vznešeností“.

²⁾ Proč po přípitku na oslavu panovníkovu obřadník mrští prázdnou sklenicí o zem? Zdáliž pravda, že proto, by jí nikdy neupotřebil k méně slavnému přípitku? Anebo snad to značí přímý opak a význam slov Kadóšových „Zhouba tyranům!“ — ?

Jak ztřeštěné a lživé zednáři rozumějí přípitku na slávu panovníka, o tom se přesvědčiti lze laskavému čtenáři ze slov obřadníka, jež pronesl v zednářském shromáždění v belgickém městě Monsu r. 1839 (Viz: „Tracé de la tenue extraordinaire du 12. j. du 3. mois 1839“, Mons. FF. Masquillier et Lamir, p. 57.

³⁾ Br. . O. Marbach pravil v řeči své o tomto »řetězu sjednocení“: „My zednáři považujeme řetěz jako symbol síly svého spolku. On značí ono sjednocení, jež vychází z toho, že každý jednotlivý zednář podá ruce jiným bratřím, čímž jej dlužno považovati za článek řetězu. Síla našeho spolku tudíž spočívá bytne v jednotlivých člancích toho řetězu; neboť, kde jednotlivý článek řetězu jest přetržen, přestává tam působnost řetězu celého.“ („Leipziger Freimaurerzeitung“, Nr. 20. 17./5. 1873)

⁴⁾ Podotnouti dlužno, že tyto tajemné výrazy nejsou společny všem lóžím ani všem stupňům. Uvedli jsme je zde jen proto, by laskavý čtenář z toho poznal, „jak vznešeným uměním“ vyučen bývá člu zednářství.

Zednářství pravé, skryté a tajné.

Zednářství pravé, skryté a tajné není ono, jaké jsme viděli v lóžích, ani ono, jaké jsme spatřili ve vysokých stupních, nýbrž jest čistě a jednoduše »tajným spolkem.«

V tajné lóži zednáři odkládají škrabošku a, smějíce se právě tak směšnému jako bezbožnému zasvěcování do prvních stupňů symbolických, dávají se hned do práce, jakou jest: boj proti Bohu, Jeho Kristu, Jeho Církvi; boj proti králům a každé lidské vrchnosti, která není ve spolku s nimi. To jest jich heslem a směrem jich práce.

V zednářství tomto není ani velikých Orientův ani velmistřů; děsná jednota prostupuje tuto práci skrytou vládou, která je zřízena tak jednoduše jako schytrale.

»Mějte na zřeteli« — pravil své doby zlověstný Mazzini — »mějte na zřeteli, že spolek svobodných a rovných mužů, kteří chtějí změnit tvář některé země (proč neřek pravdy: »celé země v ů b e c ?«), musí míti zařízení jednoduché, určité a národní.«¹⁾

Jen několik (4—5) vyvolenců zná patriarchu těchto tajných jednot; členové jednotlivých sekcí čili vent (lóží) seznají, jakou roli mezi nimi hraje zástupce vrchního čéfa. Nikdo nezná předáků, každý plní rozkaz, neznámou rukou psaný a jemu doručený; všickni jsou vedeni, nevědouce kým a kam, mnozí vraždí dle rozkazu, nevědouc proč. Tato děsná organizace provedla mnoho. Illumináti v Německu a tajní zednáři v Itálii jsou zednářům duchem, krví, silou, duší . . ., vše ostatní jest pouhý nátěr, bláznovství, kratochvíle, hody . . . Zařízení tajných zednářů není známo ani členům samým . . .

Před půlstoletím podarilo se římské policii dopátrati se určitých vědomostí o tomto děsném spolku. Kardinál Bernetti, státní tajemník Lva XII., domohl se pomocí policie, že jistá část tajné korespondence náčelníků tajných vysokých lóží (Venta Suprema), které byly zřízeny bezprostředně nejvyšším čéfem, padla do rukou vládních. Jeden z těchto padouchů, nazvaný řádovým jménem Nubio, požíval velmi důvěrné přízně (!) knížete Metternicha, prvního tehdáž rakouského ministra. Druhý jmenoval se »Malý tygr« a byl žid. Třetí pak, jenž v zachycené tajné korespondenci byl výslovně jmenován, byl jakýsi zámožný statkář italský (à la Luigi Pellegrini . . .)

Těžiště těchto tajných spolků tehdáž bylo v Itálii.

Toto tajné zednářství bylo pojmenováno »carbonaria« — uhlířství a tvořilo jaksi vojenskou část zednářství. Počet členův ovšem znám býti nemohl.

Louis Blanc velice se obdivuje zřízení karbonářskému, nazývá je »mocným« a »podivuhodným.«

¹⁾ Viz manifest Mazziniho z dubna r. 1834.

Mateřskou lóži (= velkou ventu) obklopovaly ústřední venty, jež čítaly opět obyčejné venty. Obyčejná venta nesměla míti více členů než 20. Ústřední venty tvořily se takto: Dva členové vysoké venty získali třetího člena, aniž by se prozradili, kdo by byli; pojmenovali jej presidentem budoucí venty. Jeden z nich měl titul vyslance, druhý censora. Úkol prvního v tom pozůstával, že si dopisoval s vyššími spolky, censor pak dával bedlivý pozor na průběh celého nového spolku. Tak se stala veliká venta strážkyní svých tajemství a jednání celkového. Ve zřízení tom spočívala podivuhodná pružnost.

Počet vent rozmnožil se nesmírně . . .

Louis Blanc pravil o tom s dětskou prostořekostí, že karbonáři uvažovali, kterak by pátrání policie bylo lze překaziti.¹⁾ Aby jim totiž policie nemohla přijíti na stopu, musily jednotlivé venty působiti samy o sobě, aniž by jedna o druhé věděla. Vstoupiti karbonáři do venty jiné bylo zakázáno nejinak než pod trestem smrti.

Tohoto tajného, Louis-em Blanc-em rozvinutého, zednářského zřízení užíváno v lóži přátel pravdy (Loge des amis de la verité).

Povinností karbonáře bylo, by měl pušku a 50 střelných nábojů, jakož i, by byl připraven — pro případ potřeby — nasaditi život (kdyby na něm bylo žádáno vyzrazení tajemství) a slepě poslouchati rozkazů neznámého čéfa.²⁾

Za obyčejnou zednářskou lóží skrývaly se lóže tajné (l'arrière-Loge), za zednářskými učenniky, tovaryši a mistry, ba i za vysokými stupni skrývali se karbonáři-zednáři, jakožto tajní zástupci vent. Lóže, nevědouce o tom, ukrývaly takto za svými korporacemi bytosti skryté. Za směšnými obřady a bídným učením obyčejného zednářství ukrývala se dyka a jed v duchovní i tělesné tvárnosti. Za zjevným zednářstvím číhalo neviditelné zednářství.

Vnitřní, ač zcela nepozorované, tajné spolky karbonářů byly těsně připjaty na zednářství zevní, ony byly duší, toto tělem. Karbonáři byli důstojníky, zednářství obyčejné pouhou massou vojínů.

A toto zednářství odvážilo se říci, že jest nevinně napađeno církvi!

Veliká část těchto sektářů nehrozí se ani svatokrádeže ani vraždy. V Římě 1848 vypátráno bylo mnoho tajných spolkův a schůzí, najmě v předměstí Trastevere, kde se členové mužští i ženštiny scházivali slaviti mši, již říkali, »ďábelská«,³⁾ (= La Messa del Diavolo).

Z Italie dostala se tato sekta do Francie, kde v dobách novějších odkryto jakési nižší zednářství, které pídilo se po tom, kterakby mohlo zničiti víru Kristovu způsobem nejjistějším a nejúčinnějším. Sekta tato rozpadá se v oddíly po 12—15 členech, aby

¹⁾ By římskou policií tím snáze oklamali a vojska si získali, přijali Karbonáři vojenské názvoslovi: legii, kobortu, centurii, manipul, měnce po vzore chameleonů podobu a tvárnost svoji.

²⁾ Viz „Histoire des dix ans“, tom. I.

³⁾ Viz o tom článek „Pro Boha a pravdu“ (z polšt. přeložil J. K a j e t á n) v časopise „Vlasť“. ročníku V. č. 5. str. 360.

tak stala se nenápadnou. Členy své verbuje mezi studujícími (gens lettrés) neb aspoň takovými lidmi, kteří postavením svým těší se jakémusi vlivu na občanstvo. Náčelník celého toho spolku nesídlí v místě, kde má spolek stan, nýbrž v Paříži, kde jest ústřední bod vši činnosti. Každý, kdo chce býti přijat za člena, musí o dni, kdy jest přijímán za člena, přinésti s sebou Nejvyšší Svátost oltářní a ji pošlapat u přítomnosti »bratří« ...

M. de Ségur, z jehožto spisu o zednářství pojednávajícího toto čerpáme, byl ujištěn, že tato sekta nalezá se ve všech větších městech francouzských, jako: v Paříži, Lyonu, Marseill-u, Aix-u, Avignonu, Lavalu, Chalou-sur Marne a j.

Podobně vypravoval M. de Segur o této události, jež jest jednou z přechetných podobných výjevů, jež se sběhly od let čtyřicátých osmých tohoto století v Itálii, a jehož strážci byli tajní zednáři.

Jakýsi mladý muž totiž dal se přijati za člena zednářského, a zdálo se, že ho budou moci »předáci« užiti ihned k velikým věcem. Vybízeno tedy jej, aby ze zednářského spolku vystoupil a stal se členem zednářství tajného. Stalo se. Brzy po té bylo mu uloženo, by odklidil vraždou jistého člověka, jenž byl tajným lóžím nebezpečen a nepohodln.

Oběť svoji dostihl v Americe, kde ji zavraždil, načež se zpět vrátil do Francie. Svědomí jej hryzlo; protož umínil si, že se dalsí »práce« spolku nezúčastní. V tom stihl jej nový rozkaz vykonati novou vraždu. Tomu se srdce jeho vzepřelo, i pojal úmysl, že se spasí útekem. Incognito uprchl z Paříže, chtěje do Alžírská utéci. Když pak v přístavním městě Marseillu obmýšlel vstoupiti na loď, byl mu neznámým člověkem doručen dopis tohoto obsahu: »Známe tvé mínění; nám neuprchneš! Poslušnost nebo smrt!« Nešťastník prchl z Marseillu do Lyonu, kdež se ubytoval v nepatrném hostinci. Po půlhodině doručen mu byl list tohoto obsahu: »Buď poslechnes anebo zemřeš!« Ubohý muž opustil město, chtěje se utéci do opatství La Trappe u Bolley-e. Ale téhož dne dostihlo jej i sem psaní a v něm tato slova: »Stopujeme tě; marně snažils se uniknouti nám!« Na radu jednoho kněze v opatství La Trappsckém odevzdán byl tento nestastník jistému knězi, jenž provedl, že straliví slídíči pozbyli jeho stopy. Ubohý pronásledovaný svěřen po té na opatrování missionářům.¹⁾

Tato děsná událost není snad osamocena v dějinách zednářství, nýbrž jest jedním ze mnohých výjevů a provádění určitých návodů, jimiž se řídí tajní zednáři dosud.

Tuto uvádíme některé články tajného návodu, jehož strůjcem byl J. Mazzini, ježž Karel Tuma v »Apostolu svobody« (v Matici lidu) tak nadšeně oslavoval! — —

¹⁾ Dle M. de Ségura pravila jakási dívka, jedenáctiletá dcera zednářova, v jakési pensijní vychovatelně, že slyšela otce svého často říkati slova: »Zradili by kdo z nás zednářské tajnosti, bude pronásledován až na konec země a odstraněn, auz by se kdy policie dopátrala, kam se poděl.«

I smrt »z a z d e n i m« jakožto trest na ty, kdožby — najmě z žen — vyšetřovaly zednářské tajnosti, jest běžnou v Itálii. Viz »Vlast«, roč. V. seš. 5. str. 349.

Článek 30. „*Ti, kdož by neuposlechli rozkazů tajného spolku, nebo zradili jeho tajnosti, budou bez milosti probodeni dýkou. Tých trest stihne i zrádce.*“

Čl. 31. „*Tajný tribunál ustanoví trest, a určí 2—3 členy, by bez odkladu provedli soudní výrok.*“

Čl. 32. „*Zpečoval li by se kdo soudní nález provésti, bude považován za křivopřisěvníka, a jakožto takový bude na místě zabit.*“

Čl. 33. „*Ušel-li by vinník, bude neustále všude pronásledován, posléze rukou neviditelnou (t. j. tajně) uchopen a zabit, ať už na srdci matčině nebo při oltáři Božím.*“

Nuže — je-liž zednářství spolkem nevinným, po osvětě toužícím?

Zlověstný tajný zednář »Malý tygr« (dle listu na ventu piemontskou dto. 18. ledna 1822.) napsal, že »obyčejné zednářské lóže vychovávají sice labužníky, nikdy však občany, že se v lóžích mnoho sice jí a pije, nicméně však přece že se tu zednáři jakýmsi průpravním pracím vedoucí jakousi idyllickou a gastronomickou cestou k zednářství pravému, kde se formy hodů změní ve »práci«. V tajných lóžích pak ustanovení k tomu pověřenci studují pilně povahu a vášně svých nováčků, povlovně nad nimi nabývajíce nadvlády; kdo pak posléze stane se zralým, bývá přijat za člena tajné lóže...«

Je to důkaz, že zednářství vůbec, ať modré ať vysokostupňové, jest spolkem veskrze nebezpečným i církvi i státům...

A kdo první as odhalil toto děsné spiknutí tajných spolků proti dosavadnímu řádu?

Byla to katolická církev, jak sami zednáři musili uznati, řkouce, že »papežský stolec vyslídil svým jemným čichem, jenž mu jest u věcech politických a církevních vlastní, nejjasněji nejynitřnější jádro zednářského řádu« (»Latomia«).

K.

Zednářství bílé¹⁾ čili ženské.

Gím byl by zednářům tento život, kdyby v něm nebylo zednářek, čím všecka tajemství a vyplněné tužby, totiž všechny pobořené trůny a oltáře, kdyby nebylo těch a takových, po nichž prahne ne srdce, nýbrž vašeň zednářů? »Bratřím«, aby byli úplně blaženi, třeba »sester«, a to takových, které by co do myšlének tužeb a životních cílů stejného byly smýšlení s nimi.

Jest ovšem s podivem, že něžná srdce žen dala se získat mrzkým plánům zednářským, že se nehrozila strašlivých tajemství hrůzného řádu a spolku, že zapřela přirozenou jemnost citu, a

¹⁾ Bílé zednářství sluje proto tak, že ženštiny v lóžích nosí bílé roucho

z holubic že se staly noční sovy, a z něžných fialek —
bolehlavy!

Bohu buď žalováno — jest tomu tak! —

Ženské zednářství — jak se pravdě podobá — založeno bylo ve Francii asi u prostřed minulého století. Louis Filipp (Egalité), potomní vévoda orleanský a velmistr zednářského řádu ve Francii, zvolil za zednářku paní de Genlis, dav jí své rukavičky. Tento čin vzbudil nesmírnou touhu v ženských kruzích, státi se také členem zednářství. Počet »vyvolených« žen — zednářek rostl úžasně. Touha po tajných rozkoších, po poznání zednářských tajemství a duch času, katolickému náboženství přímo opáčný, podporoval děsný tento úkaz v dějinách pokolení ženského. Dámy nejvyšších kruhů toužily po tom, aby jim byl otevřen »chrám« dosud neznámý. Nestastná královna francouzská, Marie Antonie, napsala sestře své, královně Neapolské, Marii Kristině (26. února 1781): »Myslím, že jste byla špatně zpravena o zednářství. Zde každý se stává jeho členem... Právě těchto dnů byla zvolena velmistryní jisté lóže kněžna de Lamballe, a ta mi vyprávěla pěkné věci...«

A o s m roků později?

Zednáři srazili jí a její choti, králi Ludvíkoví XVI., quillotinou hlavu! — —

Za dnů našich jest zednářství ženského několik druhův, *o nichž zde mluvíti nelze široce, jednak z toho důvodu, že nutno šetřiti úcty k čistotě, jednak proto, že noční orgie těchto zpusťlic ovšem jsou tajeny co možná nejpečlivěji.*¹⁾ Jsme jisti, že laskavému čtenáři úplně postačí, co tuto o zednářství ženském povíme.

Lóže prvotních zednářek francouzských slula »chrám lásky«. Vchod do tohoto chrámu lásky nazýván byl »brána ctnosti.²⁾ Bratr zednář, jenž uváděl kandidátky, jmenován byl »br. Sentiment« (cit) — jak lze čísti v rituálu; — sestry zednářky, které uváděly kandidátky, nazývány byly »Discretions« (=mlčelivost).

Při obřadech přijímačných tázal se velmistr kandidátky: »Jaký jest váš věk?«

Naivní odpověď zněla: »Jest mi sedm let.«

Zednáři tohoto (androgynního) druhu slouli »rytíři růžoví«, zednářky pak »nymfy růžové«. Tito »rytíři« a »nymfy« chodili do zednářských schůzí vždy v páru. »Chrám« býval ozdoben kvítím. Sezení (tenues) předsedal velmistr a velmistrně. Tu nebylo řeči o žádných dýkách ani slujích; zde panovalo jen poklonkárství a přísaha mlčelivosti vylákána bývala způsobem úlisným. Když cesty zkušební byly skončeny, usedla kandidátka na trůn velmistrův, tento pak posadil se jí k nohuom. Tato cesta slula cestou ku »slavnosti pastýřské«. Ještě zábavnější byla cesta k »ostrovu blaženosti«, již zasvěcování končivalo. Tu byla páska s očí »nově zasvěcené« snata, tato pak postavena u sochy Venušiny s Amorem, patronky to »chrámu lásky«, kde nová »nymfa« obětovala kadidlo.

¹⁾ Tak na př. „Annuaire“ bratra Pinona mlčí o tomto zednářství úplně.

²⁾ Ó té ďábelské ironie! Snad onou branou, kudy ctnost prchla, ovšem dříve-li už byla nezmizela! —

Tento způsob zasvěcování ženských členů do zednářství, jakým byla také přijata kněžna de Lamballe, měl z počátku ovšem do sebe ráz pouhé slušnosti, poklon a kratochvíle, ale později, když vše připravováno ku výbuchu revolučnímu, změnil se tento ráz v náter silného bezbožství. Francouzská revoluce utopila tyto rytíře a nymfy v krvi. —

Za dob císařství ožilo ženské zednářství opět. Téměř všickni důstojníci francouzští byli zednáři, a ti přispěli valně k tomu, by zaniklé ženské zednářství opět se rozmohlo po vsi Evropě, a mravy by se staly tím porušenějšími.

R. 1830. nastala ženskému zednářství nová aera tím, že zednáři očekávají od zednářek nesmírně mnoho. Br. Ragon ¹⁾ napsal: »Kdy pochopíme, že, chceme-li dodati rádu neodolatelného půvabu a starého lesku, veřejným mravům jich čistoty a pokrytství — prázdné pravdy, domácí výchovu pak zprostiti předsudkův a dodati jí rázu vzdělávacího — o to běží, přijati za spolupracovníky zednářských snah i paní, jež svými ctnostmi (Pro Bůh — jaké to asi jsou ctnosti ženy »svobodné?«) byly by na čest pohlaví svému i své vlasti! Přítomnost žen v lóžích dodá našim sezením lepšího rázu, jich promluvy probudí naši horlivost, a dílny naše stanou se čistšími po vzore přírody, jež z jara očisťuje se oživujícím paprskem nového slunce.«

V ženském zednářství rozlišovati dlužno také 3 symbolické stupně: učennice, tovaryšky a mistryně. Nenedostává se však ani vysokých stupňů n. p. dokonalých mistrýň (Maîtresses-Parfaites), vysokých Škotek (Sublimes Écossaises), vyvolených (Elues), rytířek z holubice (Chevalières de la Colombe), rytířek radosti (Chevalières de la joie), růžového kříže čili pravdy, kněžek koruny čili svrchovaných zednářek (Souveraines Maçonnes).

Ženské zednářství má své rity a obřady právě tak jako zednářství mužské.

Nade vchodem do »chrámu lásky« visí obraz paní de Genlis, v níž zednářství ctí »církevní matku« (la Mère de l'Eglise)! Tuto »ctihodnou« matku, jak se praví, Filip Egalité prohlásil za svatou!

Velmi pamětihodnou jest tvrdá a rozumná řeč, již promlouvá ke kandidátkám velmistr, sedící majestátně po boku velmistřině na trůnu, čině je pozorný na velikou neopatrnost, již se dopouštějí tím, že, samotny jsouce, vydávají se do možného nebezpečí ve společnosti, již neznají, a kde prý jejich stud mohl by být ohrožen.

Řeč tato zní ovšem moudře a pravdivě, a měla by opravdu velikou cenu, kdyby v ní nebyla skryta ďábelská vypočítavost.

Zednářky nosí také zástěry. Všeobecným znamením, jímž se velmi snadno poznávají, jest, že spustí obě ruce, pravici na levici na zástěru.

Učennice mimo to poznají se tím, že si podají ruce pravé, jichž prsty jsou k sobě těsně přimknuty.

¹⁾ Viz jeho: „Manuel complet de la Maçonnerie de l'adoption“, p. 40—41.

Tovaryšsky poznají se vzájemně, že si podají ruce tak, že oba palce skříží, středními pak vztýčenými prsty dotýkají se vespolně ohybů ručních.

Mistryně poznají se tím, že si ukazují obapolně buď ukazováček nebo střední prst, jimiž se dotýkají, pravé palce po té jedna druhé na nehet mezi oba prsty kladouce.

Zednářky mají ještě jiná znamení, po nichž se vespolně poznají, a která zvlášť obratné prsty baví a rozveselují, tak n. p. »škubati palcem a malíčkem pravé ruky levé ucho,« — »chopiti koneček nosu palcem a ukazováčkem pravé ruky a rukou zastříti obě oči,« — »přikryti levicí obličej, malík položiti na ústa, mezenec pod nos, střední prst a ukazovák na oči, a palec na levé ucho atd.

Jak vidno, jsou to »velikolepá« umění!

Obě hesla, jichž zednářky zvlášť užívají, jsou »Eva« a »Bábel«.

Toto ženské zednářství daleko jest rozšířenější, než se vůbec za to má, čítajíc mnohé rity čili »obedience« n. p.: ritus Cagliostroův (viz tento), ritus pohostinných dám z hory Tábor (Dames écossaises de la colline de Mont-Tabor), řád rukojemství (Palladia) čili nejvyšší rady moudrosti (Ordre du Palladium čili Souverain-Conseil de la Sagesse), řád blaženosti (Ordre de la Félicité), řád rytířův a rytířek kotvice (Ordres des Chevaliers et Chevalieres de la Ancre), řád vytrvalosti a m. j.

Nebude snad nadbytečno, zmíníme-li se zde o jedné z »nejdůležitějších« prací zednářek, totiž o jejich hostinách.¹⁾

Dle stanov zednářky nepřicházejí nikdy samotny do lóží k hostinám, nýbrž bývají vždy doprovázeny bratry-zednáři, čímž ovšem stává se sezení daleko »zábavnějším a zajímavějším«. Hostina sluje »tabule lóže«. Při hostině, kde sedí »bratři« po boku »sester«, pije se pětkrát »na zdraví«. První přípitek děje se takto: Velmistryně učiní kladivkem úder, při čemž všickni ustanou jísti (mastication), vše se postaví do »kvasové parády« to jest všickni položí čtyři prsty rukou na plochu stolu, palce pak vodorovně podél kraje stolu, což tvoří podobu uhelnice. Velmistrně řekne: »Drahé sestry dozorkyně a strážkyně! Sporaďteje lampy a ozdobte je ku svolání zdraví, jež s velmistrem svolávám.«

Lampy sklenice, a z těchto »lamp« čerpají všichni světlo, sílu a svobodu. Lampu ozdobiti (garnier) = sklenici naplniti.²⁾

Když vše vykonáno, oznámí dozorkyně velmistryni, že vše hotovo. Velmistrně učiní úder řkouc: »V pořádek! V ruku zbraň!« (Všickni chopí levicí nůž.) »Drazí bratři a velmi drahé sestry! přípitek, jež pronésti dostalo se nám cti a štěstí, jest přípitek na zednářské krále; nutno jest, abychom, sjednotíce se, při vzácných

¹⁾ „Manuel complet de la Maçonnerie de l'adoption“, p. 35.

²⁾ Čerpáno z Ragonova „Manuel complet de la Maç. d'adoption“. A Ragon se přece těší, že spisy jeho mají váhu téměř úřední. — O ženských zed. hostinách dočísti se lze v „Le Franc.-Maçon“, livraison de Jauvier“, 1854. p. 9—17. V Neutově „La Franc.-Maçonnerie soumise...“, I, p. 27—31, — a j.

našemu srdci tak milých přípitečích lampy své k jich oslavě vyprázdnil!«¹⁾

Poté velí velmistryně: »Pravou ruku na lampu! Lampy vzhůru! Jedním rázem lampy vyprázdni!«

Jaká to něžná a ženské povahy důstojná práce!

Než ještě není vše hotovo. Velmistryně velí znova: »Lampy v před!« (což dle učeného (!) Ragona značí pětikrát dotknouti se prázdnou sklenicí levé strany prsou a po té vztáhnouti ji v před.) »Lampy dolů!« (To se musí státi dle rituálního předpisu v pěti časoměrných dobách.) Po té zvolá pětkrát: »E v a!«

To jest první přípitek. To se opakuje pětikrát. Netřeba ovšem podotýkati, že navracující se zednářky od těchto kvasů rády svěří své zemdlené tělo »bratřím« — — —

Dlužno také podotknouti, že namnoze po hostinách ukončených nastane tanec a po něm — — — Než spustme závoj neproniklý nad nočními orgiemi dětí »moderního světa!« — —²⁾

Tyto zkoušky a hostiny zednářek mimo hanebné nevázanosti a bujně vášně nebyly by lidstvu tak velmi se škodou, kdyby se k nim nepřidružilo cos horšího. Z poklon, žertův, a kratochvil stane se děsná, neslýchaná skutečnost: zednářky přísahají, že budou bouřiti lid proti kněžím a králům. »Dokonalá mistryně« přísahá takto: »Přisahám a slibuji, že zachovám ve svém srdci věrně tajemství zednářův a zednářství vůbec. Činím si to povinností, již zrušila-li bych kdy, nechť meč anděla zhouby rozseká mě na kusy!«

Po přísaze té ihned velmistr prohlásí kandidátku za dokonalou mistryni, řka: »Moje drahá! Nyní, kdy jsme vás zasvětili v symbolická zednářská tajemství, nyní, kdy světlo pravdy září před očima vašimi, zmizely bludy totiž pověra a předsudky (= víra a bázeň Boží!), které snad dosud přece ještě ve vaší hlavě tkvěly. Čeká vás těžká, nicméně však vznešená úloha. Přední vaší povinností bude rozhorčiti lid proti kněžím a králům. Tímto velesvatým směrem působte všude, v kavárnách (!), v divadle, ve společnosti!«

Jak patrnó, zednáři znají výtečně, co dovedou ženy. Uražená pýcha, neoceněná ctnost, podrážděná ctižádost, zapřísáhlá pomsta, zrozená ze sklamáni... toto vše jsou věci, jichž duch zlý dovede užiti na porušení mravů lidstva... Žádný muž není tak vynalézavý u přemýšlení pomsty jako žena. Lvíce, tygřice bývá horší lva a tygra. Pamatujeme se snad dobře, že slova: »založení dámských lóží jest obrovským krokem na cestě humanitního pokroku« přinesl časopis »Monde maçonnique« (v říjnu 1866).

Co že rozuměti dlužno slovy »humanitní pokrok?«

Nic jiného než »protikřesťanství!«

¹⁾ Němci říkají tomu „Die Lampen anblasen“.

²⁾ Srovnej E. E. Eckertův spis: „Die Mysterien der Heidenkirche“ (1860) a „Die geheimen oder Mysterien-Gesellschaften.“

Svobodného zednářství vnitřní zařízení.

A) Základním spolkem zednářským jest lóže. By laskavý čtenář dobře mohl porozuměti zednářskému zařízení, musí se vykázati znalostí

1. sestavení a
2. právního postavení lóže.

ad 1. Zednářské lóže musí dle zednářského zákonníku čítati nejméně sedm činných členů, z nichž aspoň patero těší se hodnosti mistrů. Není-li uskutečněna tato podmínka, nemůže žádná lóže býti zřízena. Činnými členy dlužno rozuměti ty, kteří osobně zastávají své zednářské povinnosti a kteří peněžité příspěvky pravidelně zapravují. Činným členům nelze, by se bez právního povolení neúčastnili zasedání a porad v lóži, ba bývají i trestáni, pozdě-li se do schůze dostaví atd. Proto také jenom činní členové mají právo trpné volby, tvoříce zkrátka řečeno — jádro lóže. — Mimo členy činné čítá lóže také čestné členy, návštěvné bratry a služebné bratry.

Čestnými členy některé lóže jsou tací údové jiné lóže, jimž v odměnu uznaných zásluh o zednářství dáno bylo v některé lóži čestné členství. Čestní členové mají svobodný přístup ku zednářským pracím svého stupně, bývajíce vždy zpraveni o době a programu zasedání. Členové čestní jsou prosti oněch povinností, jež přísluší členům činným; nemají také volebního práva v té lóži, jejíž čestnými jsou údy. Jeden zednář může býti čestným členem několika lóží. Čestní členové při zednářských pracích zasedají na východní straně »zednářského templu«.

Návštěvní bratři jsou tací, kteří účastní se prací některé lóže, nejsouce její členy. Aby byli připuštěni ku zednářským poradám a pracím vůbec, dlužno jim vykázati se, že jsou členy jiné pravé symbolické lóže. V úmyslu-li mají návštěvní bratři zúčastniti se buď trvale neb aspoň nejméně třikráte prací oně lóže, již navštěvují, musí zapraviti buď celý nebo polovinu obnosu, jaký platí činní členové.

Služební bratři jmenují se oni, kteří zastávají dle stanov velolóže berlínské »Royal York« (§ 212...) úřad dozorcův a poslu. Tito služební bratři, k nimž velmi zhusta i sami restauranti lóžoví přistupují, bývají dle rituálu přijímáni a povyšováni.

Každá lóže musí dle znění zednářského zákonníku míti v čele sbor úředníků, jež volí ze svého středu. Ve příčině pojmenování a významu úřadů panuje v různých lóžích různost. Každá zednářská soustava má své zvláštní zednářské úřady.

Všem soustavám jsou společni tito úředníci, kteří užívají »moci kladiva« totiž: stoliční (lóžový) mistr, první a druhý dozorce. Všem lóžím také společni jsou pokladník a tajemník; přemnohé (nikoli však všechny mají řečníka, obřadníka a šafáře. V německých soustavách lóže nemají bratří znalců (Experte), za to mají jakoby v náhradu tu i tam almužníka, strážníka (Decker)

připravovatele, závodního bratra, archiváře, mistra poslaneckého, přiřazeného šafáře, ředitele hudby a j.

Za úředníky mohou být pouze mistři voleni; každý mistr, jemuž se dostane volbou nějakého úřadu, z pravidla jej přijímá. Úředníci vedou všecko jednání lóže, přijímají nové členy, všecko pořádají, nařízení vyšších zednářských úřadů (t. j. vellóží neboli velikých orientů čili východů) plní atd., požívajíce ode všech ostatních členů lóže naprosté poslušnosti a úcty. Než i zevně zastupují úředníci lóži svoji.

Úředníci tvoří spolek, jenž odbývá vlastní svá sezení; tento sbor zednářských úředníků tvoří zvláštní zednářský spolek čili korporaci.

ad 2. Každá lóže sama o sobě jest nezávislá; kde v městě jest více lóží, tu se stává, že z hospodářských a administrativních příčin se spojí, v dobách války mohou utvořeny býti polní nebo vojenské lóže, jež by činily jednu společnou z několika.

Lóže v poměru k vellóžím jsou odvisly. Kromě pěti německých, za neodvislé (isolirte) uznaných a prohlášených lóží (2 v Lipsku, po jedné: v Geře, Altenburku a Hildburghausen-u) musí všechny ostatní německé lóže — a to platí o všech lóžích světových vůbec — státi pod příslušnými pravomocnými vellóžemi, ač-li mají členové jich uznání byti za skutečné pravomocné zednáře, kteří by požívali jakožto takoví předností a práv spolkového členstva. Lóže, které neuznávají odvislosti svojí na příslušných vellóžích, slují pokoutními (Winkellogen).

Jediné vellóžím (ve mnohých zemích n. p. Francii, Itálii, Belgii, Holandsku, Brasílii, Španělsku, Portugalsku — jmenují se vellóže velikými Východy — Grand Orient) přísluší právo zakládati lóže. Neplní-li některá lóže svých povinností vůči veliké lóži (nebo velikému Východu) n. p. neplatí-li správně příspěvků peněžních, neprovádí-li rozkazův atd., může vellóže proti ní jako proti odbojnici zakročiti tresty ba i vyloučením ze svazku. K vellóžím bývají vznášeny žádosti o rozhodnutí v rozepřích i jednotlivých členův i celých lóží jakožto k nejvyšší instanci. Vellóže má při každé jednotlivé podrízené lóži jednoho zástupce, jaksí dohlížitele. Pouze do správy jmění jednotlivých podrízených lóží vellóže plésti se nesmí. Některé vellóže n. p. švýcarská »Alpina« a saská povolují jednotlivým svým lóžím svobodu rituálu.

Vedle lóží čítá svobodné zednářství také zednářské kroužky a zednářské kluby. Jsou to zednářské spolky podobné lóžím, nemají však takových práv jako lóže. Kroužky nebo kluby zednářské utvořeny bývají obyčejně na oněch místech, kde dosud není žádné lóže, jsouce podobny jaksí zárodkům, z nichž časem lóže se mají vyvinouti. Členy zednářských kroužků nebo klubů mohou býti pouze mistři, tovaryši a učenníci činní některé lóže, jež má právo uznání činnosti — vynýtěny z tohoto práva jsou lóže pokoutné. Zednářské kroužky a kluby jsou k sousedním lóžím v poměru odvislosti, nemají povinnosti zasýlati peněžitých příspěvkův ani vellóži ani lóži, již náleží míti dozor nade kroužkem.

B) Vellóže jest po vzore lóží zařízený nejvyšší zednářský úřad několika příslušných jednotlivých lóží. Vellóži přísluší svrchovaná zákonodárná a správní moc. Zástupcové čili členové

vellóže shromažďují se aspoň jednou do roka. Vellóže pozůstává obyčejně ze stálých, vellóží samou zvolených úředníkův a z úhrnných, jednotlivými lóžemi spolkovými za poslance zvolených mistrů. V některých vellóžích jsou také všickni stoliční lóžoví mistři, jakožto zástupcové jednotlivých lóží, její členy, ano mimo tyto i vellóží jmenování někteří čestní členové.

Výkonnou moc prováděti náleží při vellóži sboru velúřednickému (jaksi konsistoře). Nejvyšším úředníkem a předsedou i sboru velúředníkův i vellóže samy jest velmistr, jenž bývá volen při různých vellóžích na různou dobu; to platí také o všech ostatních vellúřednicích vellóže. Ve švýcarské vellóži »Alpině« panuje zvyk, že sídlo vellóže tam bývá určeno, kde má sídlo velmistr, ve všech ostatních vellóžích a velikých Orientech bývá sídlo vrchního úřadu pevně vytčeno.

K výpomoci velmistrově přidělení jsou veliký tajemník a obyčejně ještě vyslanecký velmistr. Jiní vysocí úředníci jsou v různých vellóžích různí tak n. p. vellóže švýcarská má mimo vyjmenované tři úředníky ještě dva veldozorce, velřečníka, velpokladníka, velobřadníka a velarchiváře. Ve mnohých vellóžích tvoří tito velúředníci dohromady zvláštní zednářský spolek, ve mnohých má se to opáčně. Místo sboru velúředníků zastupuje n. p. berlínskou vellóži »zu den 3 Weltkugeln« t. zv. »ředitelství spolkové«, švýcarskou »Alpinu« správní rada, vellóži bayreutskou spolková rada, veliký francouzský orient »Conseil de l'ordre«, čili »řádivá rada« a p.

Abý byl udržen mezi vellóžemi poměr přátelský, vydržují vellóže mezi sebou zastupitele, kteří při některých vellóžích bývají obyčejně jmenováni na návrh velmistra téže vellóže od vellóže jiné. Zástupci ti mají bděti nad neporušeností práv a zájmů té vellóže, již zastupují, dávati zprávy příslušné vellóži o pracích a podnicích.

Abý se zednářství ubránilo všemožným nepřítelům, vyhledávají vellóže v zemích monarchických, kde panovník jest zednářství přízniv, jeho ochrany tím, že získavše jeho přízně, nazývají jej — protektorem. Případy ty jsou v Německu, Anglicku, Dánsku, Řecku a j.

Ubozí knížecí protektoři; nevědí, že chovají na svých teplých nádrech hady, jimiž kdysi smrtelně budou uštknuti . . .

Dlužno doplniti ještě, jakáže působnost náleží 1. jednotlivým lóžím a jaká 2. vellóžím (nebo velikým orientům).

ad 1. — Středem zednářských prací v lóži jsou zednářské schůze, jež se pravidelně každý měsíc nejméně jednou opakují. Obsah prací těch jest: přijímati nové členy, raditi se o tom, mají-li žadatelé buď přijati nebo zavrženi býti, přednášet o zednářských potřebách, sbíratí příspěvky »pro chudé (!)« atd.

ad 2. — Každá vellóže odbývá v roce aspoň jednu velikou schůzi, jejíž účelem jest zachování zed. spolku, zachování jeho zřízení, zakládání nových lóží, péče o kázeň, zdokonalení zednářských členů pomocí cvičení se v zednářské symbolice a t. p.

Dle těchto rozmanitých účelů dlužno odvoditi také názvy lóžových prací tak n. p. slují schůze přijímacími, vyučovacími, radíciími, volebními, smutečnými, slavnostními, hodovnými, sesterskými atd.

Jaká jest asi působnost zednářských vellóží a lóží na venek, na zevní svět?

Působnost vellóží (čili velikých orientů) na venek jeví se buď přímo (n. p. ve Francii, Belgii, Itálii — —) nebo nepřímo.

Je známo, že zednáři francouzští, belgičtí, brasilští, italští a j. zasahají plnou rukou do života veřejného i do politiky. Doby naše denně oznamují nám to ve veřejných listech. Tito zednáři působí tedy na venek — přímo. (O Uhrách prozatím mlčíme).

Za to v Německu tomu jinak. Tu zednáři obírají se především kypřením půdy konečným cílům zednářství. Německá literatura, najmě belletrie ukazuje zednářskou krev plnými třemi čtvrtinami. Zednářské ideje musí naléztí v universitách, gymnasiích, lyceích a seminářích bohosloveckých (ne katolických) rozšíření . . . A když bude lid porušen ve všech vrstvách, když bude hlína dobře uhnětena, nu pak ovšem umělý zednář učiní z ní, co bude chtítí.

Zednářství ve Francii, Belgii, Itálii pracovalo přímo k revoluci, zednářství německé k témuž cíli kráčí — nepřímo. Předstírají-li však německé lóže, že se nemísí do politiky, lhou, jelikož vlastní členové německého zednářství viní je nepřímo ze lži. Co že n. p. řekl Kristian H. C. hrabě Haugwitz — a ten přece dobře znal zednářské plány, jsa členem zednářství znamenitým — na kongressu panovníkův evropských ve Veroně roku 1822.? **»Einen beherrschenden Einfluss auf die Throne und die Souveräne auszuüben, das war unser Zweck!«** — Sám tedy se zpovídal. Jen ovládati vše, panovati všem!

A což Weishaupt, který, tušíme, byl zednářství znalcem největším — což ten asi řekl? Sám vyznal, že cílem všech tajných spolků jest **»panovati neviditelně a bez užití násilných prostředků,«** při čemž nutno **»ochrancům nepořádku (knížatům a kněžím) ruce svázati, je ovládati, ale tak, aby to nebylo zjevno«**; a dále, že **»dlužno panovnícké dvory obklopiti legií neunavných mužů, kteří všude po vzore a plánu (zednářského) řádu mají své práce prováděti ku blahu lidstva. Viz Barruel-ův spis: »Memoires pour servir à l'histoire du jacobinisme«, tom. III., ch. II.**

Že zednáři francouzští právě tak soudí, smýšlejí a mluví, viděti lze z přechetných skutkův, které ovšem mnohem zřetelněji hlásají, že zednářství porodilo revoluci, než všeka slova.

Br. Ragon, tento nejznamenitější znalec zednářství francouzského, jehož spisy o zednářství pojednávající mají téměř úřední vážnost, zmínil se ve spisu **»Orthodoxie maconnique Réception au grade de Novice«, p. 380.** o rituálu, jenž kandidátu důtklivě dává na srozuměnou, **»že se musí učiti v zednářských lóžích, kterak lze uchvatitelům lidských práv (ovšem: knížatům a kněžím) svázati ruce a nohy«** a tamže dále, že **»zednářství musí dospěti tam, že učiní jeho neviditelná správa řádová, by všechny jiné (monarchistické) vlády byly v podruží zednářského prvního účelu . . .«**

A u téhož Ragona (ve spisu **»Cours philosophique et interp. des initiations. Grade de Kadosch«**) dočítáme se těchto velevýznamných slov: **»Jak znetvořeny byly by naše mysterie, kdyby moderní, v tajemství zednářská hluboce zasvěcený zednář, —**

jak o tom soudí obyčejní prostí zednáři — neměl se obírat politikou a náboženstvím!

A těmto zde uvedeným zednářským výrokům můžeme snad (!) spolehlivě uvěřiti.

Poznámka. Osm německých vellóží od r. 1873. odbývá každoročně sněm zednářský, na němž pojednáváno bývá o hlavních otázkách zednářských. Roku 1893. (1. června) odbýván byl sněm v Bayreuthě, r. 1874. v Berlíně v místnostech vollóže »Royal York«, r. 1875. v Darmstadtě atd., každého roku mění se střídavě místo sněmu.

M.

Statistika zednářská.

Při popisování svobodného zednářství nic není tak nesnadným, jako udati přesně statistická data. Příčiny toho jsou na snadě. Zednáři, jichž sála spočívá v tajné organisaci, nerádi se chlubí touto silou, by úžasná moc jich nebyla ku zděšení těm, proti nimž čelí.

Před 100 léty církevní historik, P. Stephan Corn., v díle svém »Positiones criticae ex universa historia ecclesiastica« (fol. 360.), nevěděl o zednářích ničeho určitého, a přece sedm let později svobodné zednářství provedlo velkou francouzskou revoluci! Také P. Walsecchi u výtečném díle svém »De fontibus impietatis...« nepřipomenul ani jména zednářství. A přece mnoho desetiletí před tím hrál už papež Klemens XII. (1738) bullou svojí proti zednářům!

Dokud bylo zednářství v plénkách, skrývalo se opatrně v brlohu; povyrostší pak, zkoumavým zrakem pátralo, »co dělá svět«; dnes pak, kdy stalo se mužem, kdy vládne armádami, miliardami rozpočtu státního, kdy čítá mezi svými členy císaře a krále, dnes — ač se nebojí — přece nicméně přeje si, by počet členů jeho nebyl znám. Příčin k opatrnosti takové má dosti.

Nechť tedy laskavý čtenář spokojí se pouze skrovnými čísly, jež jsou snešena z naprosto spolehlivých pramenů, k nimž dlužno čítati: van Dalen's Kalender, spisy Pachtlerovy, Taxilovy, »Interessante Enthüllungen« (Wien, 1888) a j.

Dle *Jaarboekje...* (almanachu zednářského pro Holland) r. 1848. S. 35. — bylo před sto lety na celé zeměkouli celkem 3.217 lóží a to:

ve Francii	703
v Německu	623
v Anglii	525
ve Škotsku	284
v Irsku	227
v Dánsku	192
v Rusku	145

Snešeno 2599

	Přenešeno .	2699
v Nizozemí		79
v Polsku . .		75
ve Švýcarsku .		72
ve Švédsku .		69
v Turecku		9
v Severní Americe		85
v jiných krajích zámořských		129
	úhrnem .	3217

V dobách našich jest zednářů na zeměkouli dle svrchu uvedených pramenů!

Díl země	Počet velloží	Počet lóží	Počet členů
v Evropě	36	4.915	přes 400.000 (?)
v Asii	?	?	?
v Africe	3	30	700
v Americe	105	11.773	679.673 (?)
v Austrálii	2	55	6.200 (?)
celkem okružle	145	17.000	mnoho přes milion.

Evropské vellože.

a) V Itálii.

(Dle: „Br. . C. van Dalen's Kalender für Freimaurer auf das Jahr 1886“, Leipzig, bei Br. . J. G. Findl, S. 231.)

»Grande Oriente della Massoneria in Italia e nelle Colonie Italiane.«

Tento zednářský spolek založen byl r. 1803. pozměněn a opraven r. 1861. a 1864., od r. 1871. (po válce německo-francouzské) stal se sídlem Velikého Orientu, obsahuje tyto 3 zednářské hlavní správy:

1. Velký Orient obřadu symbolického. (»Grande Oriente«) 35 lóží, z nichž 3 mimo Itálii.

2. »Supremo Consiglio« (Nejvyšší Rada) obřadu starého škotského. 174 lóže, z nichž 54 mimo Itálii.

3. Supremo Consiglio del Rito di Memfi in Catania« 4 lóže.

Pachtler (»Götze« S. 561) znal pouze Grande Oriente.

b) Ve Francii. ¹⁾

(„Dalen's Kalender“ R. 227.)

1. Grand-Orient de France à Paris, založený r. 1722. 24. prosince, obřadu francouzského 301 lóže, z nichž 57 v Paříži,

¹⁾ Ve Francii páciti dlužno počet zednářů na nesmírné tisíce najmě v dobách od války francouzsko-německé.

12 v obvodu městském, 193 v departementech, 10 v Alžírsku, 7 v osadách a 22 v jiných zemích.

2. »Suprême Conseil de France«, obřadu starého škotského; založen 22. září 1804. Taxil udává 76, Dalen pouze 70 lóží, z nichž 20 v Paříži, 2 v Alžírsku a 14 v osadách. Taxil udává počet členů na 6 tisíc. — Nic více?

3. »Souverain Conseil Général«, obřadu »Misraim.« Založen 1816. 6 lóží (z nichž 2 v Paříži) s 500 členy (?). Tohoto zednářského úřadu správního Pachtler neznal.

4. »Grande Loge Symbolique.« Založen r. 1881. (próto u Pachtlera nepřipomínáno). 20 lóží (z nichž v Paříži 14) se 2.000 členy.

c) Velkovévodství Luxemburg.

Suprême Conseil maçonnique Chef d'Ordre dans le Grand-Duché de Luxembourg.« (v Luxemburku). Založ. 7. prosince 1849, obřadu starého škotského. 2 lóže:

I. »Les Enfants de la Concorde fortifiée« v Luxemburku, 20. listopadu 1803.;

II. St.-Jean de l'Esperance« v Diekirch-u 1848. V obou lóžích asi 140 členů.

d) V Belgii.

1. »Grand-Orient de Belgique à Bruxelles« (v Brusselu), obřadu starého škotského, založ. 25. února 1833.

Dle »Dalen's Kalender« S. 229. spravoval 14 lóží s 1250 členy. Pachtler uvedl 60! Lóží těch počet dle Taxil-a od r. 1864. tak ubýval, že jich ze 60 jen 14 pozůstává. ¹⁾

2. »Suprême Conseil de Belgique«, starého škotského obřadu. Založ. 1. března 1817; od 23. srpna 1881 řídí lóže vysokostupňové. Čítá 6 kolegií pro nejvyšší stupně, 1 areopag 30. st., 5 kapitul 18. st. a 3 symbolické lóže (bruselskou »Les Amis Philantropes« 17. února 1799.; — bruselskou »Les Vrais de l'Union et du Progrès réunis« 29. dubna 1773. a antverpskou »Les Amis du Commerce et de la Persévérance réunis« 27. února 1813.

I Sup. Cons. de Belg.« jest blízka rozkladu. Kdežto (Taxil) r. 1864. čítala 13 lóží, čítá dnes jen 8 se 600 členy.

e) V Holandsku.

»Het Groot-Oosten van het Koningr. der Nederlanden in den Haag« (= Veliký Orient nizozemského království v Haagu). Obřad starý škotský. Založ. 25. prosince (Pachtler 27. prosince) r. 1756. Čítal (1888) 82 lóže, z nichž 45 v Evropě, 23 v Kapsku, 14 v jiných koloniích (Pachtler čítal jich v Evropě 39 a v osadách 28) se 4.398 členy.

¹⁾ Dik působení vysoce horlivého katolického kněžstva, najmě bis kupů Pozn. spisov.

f) V Anglii.

(Dle Leona Taxila.)

1. Vellóž anglická (obřadu York-ského). Založena 1717 (matka všech ostatních lóží na zemi. ¹⁾) 2.019 lóží s 105.000 členy.

»Dalen's Kalender« udával r. 1868. (S. 210.) jenom tuto zednářskou správu v Anglii pode jménem »United Grand Lodg of ancient Free and Accepted Masons of England (= sjednocená vellóže starých svobodných přijatých zednářů v Anglii.«, Taxil (S. 72) však udal ještě:

2. Suprême Conseil« (o čemž se Pachtler nezmiňuje), starého škotského obřadu. — Založ. 1845. — 88 kapitulních lóží s 24.000 členy.

Poznámka. Vellóže anglická (»United Grand Lodg«) dle van Dalena čítala (1868) 40 provinciálních vellóží (Pachtler udal 42) v Anglii, 29 v osadách (Pachtler 25); lóží 1.994 (Pachtler 1334), z nichž 318 v Londýně, 3 v Gibraltaru, po 2 na Maltě a v Tunisu, 11 v Turecku, 2 na jonských ostrovech, 8 v Číně, 4 v Japonsku, 52 v Jižní Africe, 30 v Záp. Indii a Střední Americe, 10 v Severní a 11 v Jižní Americe a 6 vojenských lóží; ostatní po městech anglických — celkem 140.000 členů. — Tyto nesrovnalosti o počtu členův i lóží nutno připsat i v Anglii i všude jinde té příčině, že tajemný spolek zednářský sílu svoji, jak jen může, chová v tajnosti.

g) Ve Škotsku.

(Dle Taxila.)

1. Vellóže »St. John«, škotského obřadu Herodom. Založeno 30. listopadu 1736. — 691 lóže s 80.000 členy.

(Pachtler udal 44 provinciálních vellóží, z nichž 14, a 504 lóže, z nichž 119 jest mimo Škotsko).

2. »Suprême Conseil«, starého škotského obřadu. — Založ. 1846. — 10 kapitulních lóží s 2.000 členy.

Pachtler této »Sup. Cons.« nepřipomínal; Dalen (S. 211.) také jí neuvedl, udav jen vellóži »St. John in Edinbourgh«, dle něhož tato vellóže obnášela (1868.) 535 lóží ve 42 provinciálních vellóžích a celkem 69.255 br. —

h) V Irsku.

(Dle Taxila.)

1. Vellóže Irská v Dublině, obřadu york-ského. Založ. 1729 (Pachtler dle van Dalen-a udal 1730.). 1.014 lóží se 75.000 členy.

2. »Suprême Conseil« starého škotského obřadu. Založ. r. 1808. — 7 kapitulních lóží s 1.100 čl.

Tolikéž v Irsku čítal »Dalen'sche Kalender« (212) jen jednu zednářskou správu, totiž »vellóži irskou«, nepřipomenuv (tolikéž i Pachtler, jenž čerpal dle Dalena) »Sup. Conseil-u.« Dle něho obsahovala vellóže irská 19 provinciálních vellóží se 497 lóžemi

¹⁾ Z Anglie, jak známo, rozšířilo se zednářství po celé zeměkouli.

(z nichž prvých 7, posledních 71 mimo Irsko) a 7 polních (= vojenských) lóží s 18.400 členy. Taxil 75,009? Opět nesrovnalosti.

Kdo může v tomto labyrintu čísel poznati pravé? Arci v anglickém království jest počet zednářů nesmírný! —

i) V Dánsku.

(Van Dalen i Taxil zde úplně srovnávají se.)

Vellóže dánská zemská v Kodani, obřadu york-ského. Založena (dle Taxila a Dalena) 1780 (dle Pachtlera) 1747, přeměněna 16. listopadu 1858. — 9 lóží s 3.658 členy.

Pachtler znal jen 5 lóží jánských a 1 ondřejskou.

j) Ve Švédsku.

(Dle „Dalen's Kalender“, S. 221.)

Vellóže švédsko-norvéžská švédského obřadu Schwedenbourgova. — Založena 25. prosince 1754. — 25 (dle Taxila 21, dle Pachtlera 28) lóží se 3.000 členy (Taxil 2.700).

k) V Řecku.

Veliký řecký Orient, starého škotského obřadu. — Založen 7. října 1867. — Nejvyšší rada má 2 kapituly: v Athenách a na Corfu, a 7 modrých lóží (Pachtler 8) se 700 členy.

l) Ve Španělsku.

1. Gran Oriente National de España« = (Veliký národní Orient španělský v Madridu. Starý škotský obřad. Založen? Velikým Orientem se stal od roku 1780. 184 lóže se 12.000 členy.

2. »Suprême Conseil d'Espagne« v Madridě, téhož obřadu. Založ. 1840, vyšel na veřejnost teprve r. 1868.; 33 kapitoly; 216 lóží se 16.000 členy.

Této »Supr. Cons.« Pachtler nepřipomíná.

3. »Gran Logia Simbolica Independiente Espanola in Sevilla« (veliká španělská symbolická nezávislá lóže« v Seville. Založ. 7./2. 1881. — 25 lóží.

m. V Portugalsku.

(Dle Dalena. S. 233.)

»Grande Oriente Lusitano unido« (veliký portugalský sjednocený Orient« v Lissaboně. Starý škotský obřad. — Založen 1805, znova přepracován 31./1. 1859, sjednotil se (veliký Orient a Supr. Cons.) 16./12. 1869.; — 70 lóží, z nichž 41 ve Španělsku, s 2.800 členy.

Pachtler čítá pouze 48 lóží, naproti tomu však Leo Taxil 114 lóží s 8.000 členy.

Poznámka. Obrovská říse ruská není prosta zednářských loží. Na konci minulého století bylo tu několik set zednářských »dílenc«. R. 1774. bylo jich 220!

Dějiny carevny Kateřiny nám o tom mluví až příliš mnoho!

Že my zde neuvádíme žádných statistických dát o zednářích ruských (části jich jsou nihilisté, rovní bratři karbonářů), má příčinu v tom, že ruská vláda nesnesla by lhostejně veřejného jich života a činnosti jako vlády jiné, a že tudíž úředních pramenů není. V Rusku zednáři pracují »v úkrytu« už po dlouhou dobu. Otrávení cáře Alexandra I., vražda Alexandra II. a j. tomu svědčí...

N.

O zednářských prstonárodních spolcích.

Jž Tertullian nazval Antikrista »opicí opičící se po Bohu.« Na-
pomáhaly-li mnoho ku probuzení církevního ducha křesťanského třetí řady Františkánův a Dominikánův a Mariánské kongregace OO. Jesuitů, proč by nemělo také zednářství míti spolky — opičící se dle církve — na potlačení ryzího ducha křesťanského? Zednářství cítilo už ve předešlém století potřebu, by i mimo řád své zásady rozšiřovalo. Doba byla příhodná. R. 1724. založen byl řád Mopsův a Gorgomonů, tento v Anglii, onen prý v Kolíně. Najmě úrodnou zemí ve příčině počtu prstonárodních spolků zednářských jest Severní Amerika, kde se počet jich páčí na plné sto, z nichž nejrozšířenější jest spolek »Odd-Fellows«¹⁾ (der unabhängige Orden der sonderbaren (seltsamen) Gesellen), jenž zdomácněl v Evropě najmě v Německu a Anglicku. Jiní velečetnými členy se honosící spolkové prstonárodního zednářství v Severní Americe jsou: Spolek Farmařů, Redmů, Good-Fellows, Seven-Vise-Men, Harugaris, Knights of Pythia, Hermannssöhne, Oedenssöhne der Freiheit, kteří vesměs tvoří přes 25.000 loží a přes 2 miliony členů. Ve Francii razí svobodnému zednářství cestu prstonárodní spolek »libres penseurs«, v Německu pak »Internationale«, »Friedensliga«, »die Verbindung der Solidaires«. Ačkoli tyto prstonárodní spolky nemají do sebe strašlivého významu zednářství modrého nebo červeného, nicméně přece nelze jich podceňovati, jelikož jsou vesměs průpravnou k ideám zednářským, a za druhé proto, že jsouce nesmírně rozšířeny a vládoucí obrovskými kapitály, působí ve směru a duchu pravého zednářství.

¹⁾ Tento řád má také svůj list nazvaný »Herz und Hand, officielles Organ für die Interessen des unabhängigen Ordens der Sonderbaren Brüder«. Ročně 6 marků.

Jelikož jest se nám obmeziti jen na to nejdůležitější, co se týká pravého a ryzího zednářství, tu dovoluujeme si odkázati své čtenáře na výtečnou knihu Pachtlerovu »Der Götze der Humanität der Freimaurerei,« kde o prstonárodních spolcích zednářských široce jest pojednáno.

O.

Zednářské časopisy.

Cajný spolek zednářský šíří se pomocí liberálního tisku, jenž volky nevolky jest mu po vůli. Proto rozhodují se vždy zednáři ve případě pochybnosti pro podporu liberálního tisku a jen ve případě nutnosti pro založení výhradně zednářského listu. Tím se stává, že bezhlavý zástup, jenž čerpá duševní potravu z obecné kuchyně liberalismu, bývá ponenáhla proniknut zednářskými zásadami, čímž připravuje onu dobu, kdy celý svět má se státi jedinou vellóží, jak si »bratří« přejí.

Tuto vypočítáváme mnohem úplněji zednářské časopisy než sám »zasvěcenec« br. . van Dalen, ba mnohem úplněji samého Pachtlera.

I. V Německu.

1. »Die Bauhütte«, orgán Jednoty německých zednářů. Založen 1855. v Lipsku.

2. »Freimaurer-Zeitung«; první ročník vydán 1846. Týdně 1 číslo, cena 12 m(arkův à 60 kr.) ročně. Z redaktorů její jsou pamětihodni br. . Zille a br. . Schletter (oba už mrtví) a Dr. Henne-Am-Rhyn. ¹⁾ V Lipsku.

3. »Latomia« v Lipsku, zanikla 29. svazkem 1873. (viz: »Bauhütte« 14./2. 1874).

4. »Logenblatt«, rukopisný zpravodaj členů pěti spojených lóží, pracujících pod vellóží hamburskou.

5. »Dresdener Logenblatt.« V Drážďanech.

6. »Wöchentlicher Anzeiger der Arbeiten in den S. Joh.-Logen zu Berlin, Charlottenburg, Potsdam und Spandau.« Založen 1868. Ročně 6 marků. Zasýlán bývá v uzavřených, frankovaných obálkách.

7. »Zirkelkorrespondenz unter den S. Johannes-Logenmeistern der Grossen Landesloge der Freimaurer von Deutschland.« První ročník vydán r. 1874. Jen pro mistry. (V Berlíně.)

¹⁾ »Bauhütte« (dto 9./5. 1874.) přinesla tuto poznámku: »Br. . Dr. Henne-Am-Rhyn je správcem historického oddělení Pierova »Conv. Lexikon« (vlastně: Universal-Lexikon), šestého vydání, a jakožto takový má slušné postavení; jeho poměr ku »Freim. Ztg. nikterak tím netrpí.« — Důkaz to, že i Brockh. »Univ.-Lex.« i Pier-ův jsou proniknuti duchem zednářským.

8. »Am Reissbrette«, měsíčník, pouze pro mistry. První ročník vydán 1874.

9. »Br.: C. van Dalen's Jahrbuch für Freimaurer (auf das Jahr...«) Založen r. 1860. v Lipsku.

10. Die Gegenwart« v Berlíně; zlopočestný jest tento časopis svým proticírkevním radikálním směrem. Pomněmež jen pověstných »Briefe eines Elysionärs« (»Germania« 3./1. 1874.), jichž autorem později při tiskovém procesu býti se přiznal Dr. Joh. Scherr.

11. »Der Logenkalender für den Monat — 1874«, měsíčník v Lipsku; je to prostý ukazatel ku potřebě zednářů 3 nejprvnějších stupňů (tedy pro učně, tovaryše a mistry).

12. »Rheinischer Herold« ve Wormsu ...

Tím arci není vyčerpán zdroj »světla«, jaké zednáři v Němcích připravili ze hničících myšlének materialismu, radikalismu a naturalismu, by tak jako plynem duševním osvětili opětně germánské své spolubratry, nikoliv! uvedených zde několik úředních listů zednářských náleží pouze a vyhradně členům zednářským. Ale čítáme v Německu také hojně oněch spisů, z nichž vane čistě zednářský duch a směr, které však teprve pod drobnohledem rozumu a úvah poznati lze v samém kořeni. Spisové toho druhu mají za úkol připravovati poněnáhu půdu, v níž by se jednou zednářský duch s prospěchem ujal. První místo mezi spisy a časopisy tohoto druhu náleží »Gartenlaube«, o jejížto velmi úzkém poměru k zednářským ideám dočítáme se ve »Freim.-Ztg.« (dto 1./11. 1873, S. 351.): »Der Triangel« praví, že pod názvem »Ein unbekannter Bekannter« přinesla »Die Gartenlaube« (No 28. 1873.) ducha- plný článek o svobodném zednářství. Zajímají-li se o nás takové časopisy jako »Gartenlaube« a »Die Gegenwart« a to způsobem, jenž jest nám ku cti — tu je to velikým znamením doby, jehož odpůrcové zednářství ani v Německu ani v Evropě nedbati nemohou. Činíme pozorny bratry.: německo-americké na onen článek v »Gartenlaube«, kterýžto časopis nachází se v přechetných výtiscích.«

2. Ve Švýcarsku.

1. »L'Union Maçonnique Suisse« v Lausanu německy i francouzsky.

2. »La Vérité« v Lausanu.

3. V Rakousko-Uhersku.

1. »Der Zirkel« orgán lóže vídeňské »Humanitas«; ročně 24 čísla za 6 zl., v Německu za 12 marků.

2. »Allgem. österr. Freimaurer-Zeitung.«

3. »Die neue Zeit« v Praze.

4. »Die Sphynx« ve Vídni za 2 zl. ročník kapesního formátu.

5. »Hajnal« (jitřenka) zanikl.

6. »Der freim. Beobachter.«

7. »Der Orient« (Freimaur. Blätter der Joh.-Logen in Ungarn) v Pešti.

4. V Nizozemsku.

1. »Bulletin van het Nederlandsch Groot-Oosten.« s' Gravenhage.
2. »Maçonniek Weekblad« (zedeň. týdeník) 4°, Amsterod.
3. »Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren.« Tento list se v březnu 1874 neobyčejně změnil a to proto, že mu hrozila zhouba zaniknouti, kdyby byl neustal ve své drzé nenávisti proti učení církevnímu.

5. V Anglii:

1. »The Freemason« v Londýně.
2. »The Masonic News« v Glasgowě.
3. »The Masonic Magazine.«
4. »Ubique.«
5. »New-Zealand Masonic Times.«
6. »Cosmopolitan Masonic Calendar and Pocket-book for 18...«.

6. V Itálii:

1. »Rivista della Massoneria Italiana.« Založ. 26./7. 1870. Ročně 8 lir.
2. »L'Umanitario« v Palermu. Ročně 5·1 lir.
3. »Almanacco del Libero Muratore,« založ. 1871. V Miláně.
4. »La Luce«, v Miláně, ročně 5 lir. Svědčil pouze zednářům modrým, pročež často útočil na »Rivista«, jež jest orgánem zednářů červených.

7. Ve Francii.

1. »Bulletin du Grand-Or. de France«, v Paříži.
2. »Le Monde maçonnique.«
3. »La Chaîne d'Union de Paris«. (Journal de la Maçonnerie universelle.)
4. »Calendrier maçonnique du Gr.-Or. de France.«
5. »Revue des deux Mondes«.
6. »Le Siècle«.
7. »L'Opinion nationale«.
8. »Le Journal des Initiés«.
9. »La Morale indépendante«.
10. »La Libre Pensée«.
11. »L'Avenir national«.
12. »La Libre Conscience«.
13. »La Solidarité«.
14. »Le Temps«.
15. »La Liberté«.
16. »Le Journal des Débats«.
17. »La Renaissance«.

8. V Portugalsku.

1. »Boletin official do Grande Oriente Lusitao Unido« v Lisaboně.

2. »Journal do Iniciado.«
3. »Patria«.
4. »Debbate.«

9. V Rumunsku.

»Mistria« (= zednářská lžice), zednářský časopis v řeči rumunské, uznávající aegyptský ritus memphičský; působí pod dozorem lóže »Les sages d' Heliopolis.« Vydáván v Bukurešti.

10. V Aegyptě.

»Bollettino ufficiale del Gr. Or. d'Egitto« v Alexandrii.

II. V Americe.

1. »Evergreen.«
2. »The Fremason«, v St. Louis-u.
3. »The New-England Freemasson« v Bostoně. Založ. r. 1874.
4. »Espejo Masonico« v Nov. Yorku.
5. »Masonic Mirror« v S. Francisko.
6. »Masonic Department.«
7. »New-York Times«.
8. New-York Courier«.
9. »Revista Masónica Americana«, v Buenos Aires-u. Založ. 1873.
10. »La Colmena masonica« (= úl zednářský), úřední zednářský list pro republiku S. Domingo.
11. »La Acacia« v Montevideu.
12. »Razon masonica« (v Jižní Americe. Viz »Freim.
13. »Nueva Era«.) Ztg.« 13. prosince 1873.
14. »Boletim do Gr. Or. do Brasil.«

P.

Lóže židovské.

Ačkoliv židé nyní téměř do všech zednářských lóží mohou býti přijati, nicméně však velmi touží po tom, aby mohli spojití požitky, které jim poskytuje zednářství s těmi, po nichž se pachtí přirozenost jejich plemenná (tělesné rozkoše a zlato). Za tou příčinou založili lóže své, do nichž mají přístup pouze synové Abrahamovi. Vždy víc a více se reformující židovství má velikou příbuznost se zednářstvím a podstatně napomáhá velmi k rozšíření a olidnění výhradně židovského chrámu Šalomounova. Zásady politické, společenské a protináboženské otáčejí se zde okolo messianské ideje, která má ohromnou váhu ve spisech zednářských vůbec, najmě pak v Trentowského spisu »Wesen und Unwesen der Freim.« Ovšem tu nepoukázováno na žádného osobního Messiáše ve smyslu

křesťanském, nýbrž na zednářství,¹⁾ které chce učiniti ze všeho lidstva spolek jediný, národní, bratrský, v každé příčině nezávislý...

Nebylo nám lze nikde dopídití se seznamu těchto lóží židovských v Evropě a Německu, ač jest známo, že jsou takové. V Hamburku n. p. stává židovské lóže »Zu den 3 Nesseln.«

A proč by také vyvolení synové Abrahamovi ukazovali světu barvu?

Méně jsou opatrní, protože volnějši, židé američtí. Tam sloučili se u vlastním svém zednářském spolku, přijavše jméno »synové spolku«, dle výslovnosti angl.: »B'nai Berith«. Spolek ten rozšířil se úžasně po Sjediněných severoamerických Státech. Žádný jinověrec nebývá přijat za člena, a tudíž neví svět, co se kutí v myslích »pánů světa« ve příčině finanční a tudíž společenské i politické. Za příčinou zlepšení stanov sešel se valný počet poslanců lóží židovských 25. ledna 1874. Spolek čítá asi 210 lóží, z nichž v každé jest asi ke stu členů. Nový York jest sídlem nejstarší lóže židovské (čili čís. I.), kteráž byla založena 1843 — a nejmladší (sluje »Zabulon«) která byla založena 1874., majíc ihned 37 členů. Nyní pak jest už v každém větším městě Spojených Státův aspoň po jedné lóži »synů spolku«. Úplný počet členů lóží židovských obnášel (viz »Freimaurer-Ztg.« dto. 4.—25. dubna 1874) r. 1874. (v měsíci lednu a únoru) asi 18.000.

Kdo spočítá, kolik židů plní lóže světa dnes?

¹⁾ Viz str. 390. Trentowského spisu „Wesen und Unwesen d. F.“

III.

Poměr svobodného zednářství

k věroukám vůbec a katolické zvláště.

Motto: „Věřím v nejvyšší bytost, která stvořila lidi svobodnými a rovnými, by se milovali a ne nenáviděli; která chce uctívána býti cnostmi a ne fanatismem, v jejíž očích za nejkrasší bohoslužbu platí bohoslužba rozumu a pravdy . . . Věřím v někdejší vyhlazení všech tyranů, v obnovení mravů, v rozšíření všech cností a na věčný triumf svobody . . .“

(Credo republ. franc.)

Die Freimaurerei ist ganz gewiss die Wiedergeburt des alten freien und herrlichen hellenischen Geistes, der keine Dogmatik kennt . . . Dieses Heidenthum ist der verheissene Paraklet . . .“

Br. . . Trentowski („Wesen u. Unwesen d. F.“, 142.)

A.

Věrouka humanity jest věroukou zednářskou.

(Vesměs dle Pachtlera.)

B. . Henri Martin, zednářský historik a člen národního shromáždění francouzského, napsal v pařížském orgánu zednářském *Siécle* v říjnu 1866, že zednářství jest společnost, která do svého středu přijímá členy jakéhokoliv náboženského vyznání, tu podmínku stanovíc, aby všickni vespolek hověli zásadě náboženské svobody. Účelem této zednářské společnosti že jest blaho lidí a pokrok světa, členové její že jsou pomocníky božími při této veledůležité práci. Buďte prý má zednářství takový ráz anebo prý není ničím. Vypustiti z programu zednářského »velikého stavitele světa« (du Grand Architecte de l'Univers), že by bylo tolik, jako vymýtiti zednářství. Vypustí-li zednáři pojem »velikého stavitele světa«, že pak nebude ani zednářských chrámův ani zednářů vůbec. Pravověrní (les orthodoxes) že jsou úplně v právu, nejmenovati svobodnými zednáři těch, kteří zavrhují »stavitele světa« a boří chrámy.

Tento výrok způsobil ohromnou bouři mezi zednáři, kteří ze všech stran povstali proti Henrimu Martinovi. Řečník jedné z četných pařížských lóží a tolikéž člen národního shromáždění francouzského, br. Henri Brisson, pojmenoval Henriho Martina »netolerantním sektářem«, jenž prý nedobře pojal základní zásadu zednářství; neboť, kdyby prý bylo základní zásadou zednářskou »uznávání tohoto velikého stavitele světa« — jak prý Henri Martin mylně se domnívá — nestávalo by mezi zednáři ani svobody náboženského smyšlení.¹⁾ S Brissonem souhlasili br. Caubet a br. . . Massol, kteří (r. 1875. stali se oba členy městské rady pařížské) pravili, že mělo-li by zednářství věřiti, že jest Bůh — nebylo by ničím jiným, nežli jakousi náboženskou sektou, která by po vzore jiných sekt měla také své články víry, svoji pravověrnost a určité vyznání víry. Tomu však že tak není, hleděli dokázati výnosem generální zednářské komissí z r. 1863., kterýžto výnos, byv schválen nejvyšší radou zednářskou, zněl takto: »Zednářství jest spolkem, vymanivším se z každého jha i církevního i kněžského a zavrhujičím veškerou příchuf zjevení a všechny věroučné články mystické.«²⁾ Slovem »věroučné články mystické« rozuměl br. . .

¹⁾ Viz: „le Temps“ 4./11. 1866.

²⁾ Viz: „Monde Maçonique“, Novemb. 1866, p. 439—441.

Massol a přemnozí přívrženci tak zvané »neodvislé mravnosti« jsoucnost Boží, což prý jest pouhou »pravdě nepodobnou hypotézou«.

Veliký zednářský konvent r. 1865. rozřešil otázku »je-li Bůh«, kladně, a bylo ustanoveno, by na všech aspoň úředních listinách nadepsána byla formule: »A la Gloire du Grand Architecte de l'Univers, = ku cti velikého stavitele světa. Tato stará už formule podrobena byla přísnému soudu a svrchu zmíněný kongress dovolil jí »živořiti«. Ze 151 hlasův ozvalo se 60 proti její užívání, žádající, by budoucně veškeré o Bohu se zmiňující formule byly vypuštěny. Nicméně však návrh jejich propadl a formule zůstala.

Ó té velikomyslnosti! —

Každý soudný čtenář však musí uznati, že, byť i formule na papíře obstála, nicméně vnitřní její význam nikterak neobstál. Jelikož zřízení zednářské popírá každý článek víry, prohlásivši popírání toto za svoji hlavní zásadu, tu nelze nikterak, aby připustilo v úředních svých listinách takové věty, která jest v nejmožnějším opaku proti zednářství. By napravili tuto nedůslednost, snad i nerozhodnost v odkrytí »pravé barvy«, povstali mnozí členové proti výnosu připomenutého kongressu. Zednářský orgán »Monde Maçonnique« oznámil zjevně, že poslancové lóží, zúčastnivše se porady (26. října) v ústřední vellóži pařížské (ritu školského), veřejně na tom se usnesli, že nespadá v obor a povolání zednářského spolku »schváliti jsoucnost Boží«. Věc tato byla příčinou opětné generální schůze velikého Východu francouzského (13. června 1867.), jíž předsedal zednářský velmistr, generál Mellinet. Debata byla velmi prudká, jak vysvítá z časopisu »Monde M.«, jenž se vyjádřil, že tento spor o otázku »je-li Bůh«, může být osudným trvání zednářství. Přitomno bylo poslanců 269, kteří zastupovali 183 lóže. Jedni pravili, ať podá vrchní rada výměr slova »Bůh« anebo ať se o Bohu vůbec ani nemluví; mravnosti že netřeba opírat se o Boha; přijme-li prý zednářství ideu božství, že přestane býti zednářstvím a že se stane ze svobodné jednoty jakousi církví. Byla však většina těch, kteří tvrdili, že zednářství jest »nejstarší dcerou deismu«. Rozzrušen byv tímto vyznáním většiny, zahřměl orgán »Monde M.« v tato slova: »Zednářství nemůže podepsati tuto větu. Uhlídáme, schopno-li je zednářství takové hanby, by přijalo ideu božství, prohlásivši dříve všeobecnou (náboženskou) snášelivost«.

Ponechání formule o Bohu mělo být udicí na lid věrný a uvyklý katolické i křesťanské víře; — jakýmsi dokladem, že i křesťan i katolík nalezne v lůně zednářství možnost »uctívati Boha«.

V lutyšské lóži vynesěn byl r. 1865. vyrok: ¹⁾ »Slovo „Bůh“ jest prázdným slovem bez významu«. Různé schůze zednářské měly za následek provolání, že o Bohu dosud mluví pouze slabosi (»les imbéciles«), že nutno zednářstvu nejen nad různá náboženství se postaviti, nýbrž i naprosto zamítnouti veškerou víru v jakéhokoliv Boha.

Či snad, kdyby zednářství jen stlín víry a úcty mělo ku svému »velikému staviteli světa«, mohlo by přijati za člena svého muže, jakým byl n. p. Proudhon, jenž se vyjádřil, Bůh že jest zlem, a

¹⁾ Viz: „M Neut“ II. S. 289.

jenž vstupuje do řádu, dal na otázku: »Čím jest Bohu povinován?« odpověď: »Bojem!« Má-li zednářství jen stín smyslu pro nějakou víru v nejvyšší bytost nadpozemskou, kterák možno, že přijímá za své členy mladíky, kteří, doslechše se, že kongress lutyšský ponechal »formuli na živě«, propukli v tato bohopustá slova: »Nenávist proti Bohu! Boj proti Bohu! Musíme strhnouti nebe jako nějakou papírovou střechu!« A co tomu říkal kongress? V nitru jásal nad tímto zá-palem mladých zvrhlíků, kteří po vzore mythických Tytánův otrásti chtěli trůnem Božím.')

Plným právem lze očekávati, že odpůrcové formule o Bohu přece jen zvítězí. —

A jak se asi mají zednářské obřadní knihy k pojmu slova »Bůh?«

Uvedeme tuto prozatím pouze jediné místo ritualu J. M. Ra-gonova (Str. 45.), kde stoliční mistr dí k nově přistupujícím členům I. stupně (= zednářským učenníkům): »Deismus jest víra v Boha, jež neuznává však přece zjevení vůbec a veškeré bohoslužebné úcty; deismus jest náboženstvím budoucnosti a k tomu ustanoven, by nahradil různá náboženská vyznání!« —

A nyní jest ten čas, kdy zednářství, shodivši larvu křesťanství²⁾, kterou chtělo osáliti svět vůbec a křesťanství zvláště, stojí před námi v nahotě plné. Středověký cech kameníkův a svobodných zedníků měl svá zvláštní náboženská nařízení, tak zvané »staré povinnosti« (= Alte Pflichten), z nichž přední arci týkalo se víry v jednoho Boha. Tak zvané »Ordenungen der Steinmetzer zu Strassburg«³⁾ tomu nepopíratelně svědčí.

Doby 18. a 19. století, jak jsme ve stati o filosofii dokázali, svědčily zednářství nesmírně. Zednářstvo zbujnilo. Jako divoký or, jenž, přerh' vazbu a otěže, octl se na svobodě, poráží a ničí podkovami bezpráví a zlovůle, nač vrazí, tak vedlo si zednářství. Zamítlo náuku o Bohu, která přece jest tak stará jako lidstvo samo, tak povšechna, že nebylo, není a nebude národa, jenž by si jí — arci způsobem různým — neosvojil. Dějiny všech věkův a národů vždy a všude bez výminky svědčí, že všeobecně uznáváno bytost nejvyšší, která ovšem dle různého stupně vzdělání, povahy národní a duševní dospělosti různě byla jmenována. Indický Oum (= Ono Brahm), židovský Jehova, křesťanský Bůh, moslemský Allah jsou výrazy pro pojem nejvyšší bytosti monotheismu; kdežto polytheismus národův ostatních vesměs uznával a uznává jednu nejvyšší bytost, jedno »první« božství vedle jiných podřízených. Zeus, Jupiter, Svantovít.....

Jest to už v samé lidské přirozenosti, by člověk uznával nejvyšší bytosti, tak že by se zdálo čirou nemožností, by kdo této pravdy popíral. A přece vykazují dějiny člověčenstva veliký počet takových pošelcův, o nichž právem napsal Varo (»in fragmentis«): »Nemo

¹⁾ Viz: »Monde Maç.« Juli 1867

²⁾ Spolek zednářský totiž přijal ústavní zařízení středověkých kameníkův a zedníků, jež později z části zavrhl proto, že mělo plně ráz křesťanský.

³⁾ Viz Heldmann's. »Die drei ältesten geschicht. Denkmale der deutsch. Freimaurerbruderschaft«, Arau, 5819 (1810), S. 203. — Tak zvaná »Halliwel'sche Urkunde« žádala, »by ti, kteří slouží umění, ctili Boha a církev.«

aegrotans quicquam somniat tam infandum, quod non aliquis dicat philosophus.« Podobně vyjádřil se i Petrus Baelius,¹⁾ Plutarch,²⁾ Aristoteles,³⁾ Cicero⁴⁾ a jiní nespočetní filosofové.⁵⁾

Nikdo nemůže namítati, že by víra v jakési božství nebyla všeobecnou z toho důvodu, že se našli mnozí za dob různých, kteří té víry neměli. Ty porazil už Aristoteles,⁶⁾ vyjádřiv se, že pravdou jest to, co všickni lidé všech časů, jsouce jednou myšlénkou vedeni, považovali za pravdu. Tomuto výroku potakal i Cicero.⁷⁾ Než dosti budiž dokladův o věci, jíž toliko blázen se rouhá. »Jen blázen řekne ve svém srdci: Není Boha!« (Žalm 13.) Trefně a po způsobu svém ovšem výtečně pravil sv. Augustin,⁸⁾ ten že jen upírá Boha, jehožto prospěch (t. j. aby nebyl trestán) vyžaduje, by Boha nebylo. Není úlohou naší psáti obranu »Boží bytosti«, an tento článek víry od věků stojí peven, nýbrž ukázati, že moderní »filosofové« 18. a 19. věku patří k oněm, kteří vidí v tom prospěch, svedou-li i nohsledy své k nevěře. A proč?

Na tuto otázku prozatím přijmemež odpověď zednářského rituálu lože frýburské (S. 36.): »Nám se to tak hodí.«

Každé století má své heslo. Heslem minulého a nynějšího století jest humanita.

Než co jest to vlastně humanita? Toto slovo mající za své příbuzné: kulturu, rozumnost a svobodné lidství, narodilo se z lidské pýchy, která vzepřela se proti Bohu. Člověk totiž, povrhší Bohem a vůbec vším božským, hleděl si ovšem nahraditi ztráty té a nahradil si ji vlastní svojí bytostí, lidstvím — humanitou.

»Humanitas« značila starým Římanům 1. býti člověkem, tedy: lidskou přirozenost a důstojnost; 2. myšlení, chtění a jednání člověka důstojné. Z tohoto druhého výměru odvoditi lze dva nižší, podřízené: a) dobrotu čili laskavost, jemnost a vlídnost (clementia et humanitas, mansuetudo et h., aequitas et h., facilitas et h.; b) čistě lidské, ušlechtilější a všeobecné vzdělání ducha a srdce a jakožto následek toho v užším slova smyslu: krasocit, ušlechtilost zevnější, chování a řeči. —

¹⁾ Viz jeho: „Dict. hist. Crit. art. Chatran. et des Barreaux“.

²⁾ Plutarchus (proti epikur. filosofu Colotovi).

³⁾ »Ἐὰν τινα ποιήτης ἀφοβος ὡσε μήτε θεους φοβεῖσθαι, οὐκ ἀνδρείος, ἀλλὰ μαινόμενος«.

⁴⁾ Lib. II., „de Legibus“ c. 8.) A jinde: („Tuscul. Disput.“ Lib. I. v. 18. — „De natura Deor.“ lib. I. n. 23.).

⁵⁾ Stájtež zde jen některá jména: „August Steucus Eugubinus („De perenni philosophia“), Daniel Huetius („Alnet. quaest“ lib. II.), Plato (lib. X. de Leg.), Gerardus Vossius („De Idololatria“), Radulphus Codwortius („System. Intell.“ Tom. I.) ...

⁶⁾ Viz jeho: „Rhetor“ I. 13.

⁷⁾ „De nativ. Deor.“ I. 17.: „De quo natura omnium consentit, id verum esse necesse est.“

⁸⁾ „Tract 70. in Joannem“.

Proto doporučeno humanitu při výchově mládeže, odkudž se jí dostalo místa na gymnasiích, zvláště ve studiu vědeckém a umění.¹⁾ V dobách, kdy studium klassické povstalo k opětnému životu, myslelo se, že lze právě vzdělání omeziti na ty hranice, vyzná-li se kdo v latině a řečtině, dovede-li těmito jazyky správně mluvit a klassická díla jich bez pomůcek zručně překládati. Klassické studium tedy platilo za pravou humanitu a to tím spíš, anť se veskeré vědění tehdejších vzdělanců rozkládalo na dokonalou znalost klassiků řeckých a latinských a v osvojení si krásného slohu ve slově i písmě. V dobách renaissance byla tato humanita také příliš jednostrannou; tu postačila dokonalá znalost jazyků řeckého a latinského, starého dějepisu a starožitností, což ovšem není úplným vzděláním. Z toho povstala zcela přirozeně jakási nechuť ba nenávisť proti všemu tomu, co duch křesťanský formou sice méně uhlazenou, za to však tím větší hloubkou ducha provedl, totiž proti vznešenému umění a vědě středověké. Z toho pochází jakýsi protikřesťanský směr, jenž, povrh křesťanstvím, přilnul tím těsněji ku starověkému pohanství, a to ne pouze k vůli uslechtilým formám, nýbrž i k vůli jeho zásadám a nazírání na život, což mělo za následek mělkost ducha a mravní zkázu. Tím byla ražena cesta proticírkevní revoluci 16. století. Politování hodní pedanté, učitelé to jazyků řeckého a latinského, považováni byli za světloňose pravdy, před nimiž světlo křesťanského evangelia poněnáhu bledlo, haslo... (Viz Gaume-ův spis (překl. něm.) VI. díl nazvaný »Caesarismus« od str. 94—232).

Od těch dob nepozbylo slovo »humanita« svého protikřesťanského smyslu, neboť nebylo ho užíváno pouze pro vyjádření vlídné dobroty a promíjejícího odpouštění vůči lidským křehkostem zvláště v křesťanském smýšlení a životě, nýbrž právě tehdáž stalo se protikřesťanským heslem v 17. a 18. století. Tehdáž zajisté bylo zaměňováno s pojmem »lidumilství« (φιλανθρωπία), považováno jsouc za soubor vši cnosti, nebo za jediné oprávněné a nad veškero zjevení povýšené náboženství rozumu.²⁾ Herder ve svých »Briefe zur Beförderung der Humanität« pojal »humanitu« jakožto úhrn všech lidských práv a povinností, jakožto poklad a vyčerpání všech lidských snah, jakožto umění lidského pokolení, bez něhož člověk klesá do stavu zvířeckosti. — Kant označil výměr humanity člověka, tohoto podmětu mravně-praktického rozumu, slovem »účel sám o sobě« a »konečný cíl člověka«, jenž, maje absolutní cenu pouze a jediné na sobě závisí. A věru výměr tento stal se hlavním

¹⁾ Toto studium vědecké a umění sloulo také: „artes liberales, bonae, optimae, ingenuae.“ Klassické místo čteme o tom u Gelia 13. 15.: U vyučování značí humanita humaniora) soubor oněch vědomostí, které připravují vůbec vyšší duševní vzdělání zvláště studiem klassickým a cvičením se ve slohu a řečnictví dle vzorův antických.

²⁾ V Encyklopedii Diderotové a d'Alembertové pod slovem „homme“ (morale, p. 277), „humanité“ značí: „sensibilité précieuse qui est la source de toutes les vertus, et qui peut être celle d'un bonheur constant.“ — Proto pravil Pius IX. ve své allocuci dno. 18./3. 1861.: „Historické památky výmluvně svědčí a dokazují, že svatý stolec povždy zaváděl do nejvzdálenějších a nejméně vzdělaných končin pravou a dokonalou humanitu, kázeň a moudrost. Jelikož však pode jménem „civilisace“ rozuměti dlužno systém, měřující na zhoubu církve, nemohou nikterak sv. stolec ani papež s takovouto civilisací souhlasiti.“

rysem moderní humanity naší doby. — Tak stala se humanita protikladem pozitivního křesťanství, neznamenajíc pouze »býti člověkem« oproti »býti zvířetem«, ne pouze člověka důstojné smýšlení, snahy a jednání, — nýbrž také pouhé »býti člověkem« oproti křesťanství. Má tedy »humanita« dle Herdera a Kanta smysl polemický, jak z dalšího pojednání bude průvodno.¹⁾

Humanita jest tedy základním článkem liberalismu našeho věku.

Bude zajisté s prospěchem, poněkud blíže vylíčiti tři základní, podstatné bludy, tvořící základní pojem »humanity.«

I. Člověk tak, jak se rodí, jest ze své přirozenosti dobrý.

Pád člověka hříchem a odtud vzešlé pokažení a potrestání našeho pokolení humanita popírá, čímž ovšem právo revoluce určitě jest založeno; neboť, není-li bída slzavého údolí trestem za hřích, pak právem bouřiti smí se lidská společnost, jakoby z nepravého zařízení její povstalo zlo, a tu by ovšem bylo s právem, aby nutně zavedena byla oprava. Rodí-li se tedy člověk dobrým, netřeba žádného pozitivního náboženství, jímž by se řídil, jak to už Rousseau v díle svém »Émile, ou sur l'éducation« a němečtí »lidumilové« ve svých učilištích naznačili.

II. Druhý hlavní blud moderní humanity jest úplný »naturalismus« t. j. popírání všeho nadpřirozeného u věcech víry a mravů, popírání vši milosti a nadpřirozeného posledního cíle lidského pokolení. Tak stává se náboženství přirozené jediné oprávněných; náboženství nadpřirozené pak jest bezprávním ba neštěstím pro lidskou vzdělanost. Z toho vyplývá nutně, že jest oprávněna jediné ctnost přirozená, již člověk vlastní silou koná.

III. Třetí hlavní blud, jež humanita hlásá, jest »všestranná neodvislost člověka« a to:

a) rozumová. Člověk, odvrátiv se od nekonečného rozumu božského, prohlásil vlastní rozum pramenem a tvůrcem vši a každé pravdy. Ctí totiž různá osobní mínění, byť i plně si odporovala, jakož i osobní přesvědčení, byť i makavě bylo nedobrým. Proto domáhá se svobody vyučování a mínění;

b) náboženská neodvislost bojuje proti zjevení, jež zdá se člověku, na prsou humanity odchovanému, ztročováním lidské společnosti co do poznávání a vůle; vzpírá se proti kněžstvu, které ve jménu Božím vyžaduje poslušnosti, proto, že prý předpisuje zákony absolutní vůli lidské; nepřátelsky povstala proti církvi, jakožto nepřítelce svobody svědomí;

c) politická neodvislost neuznává žádné vrchnosti, která by vládla jménem Božím; veškera autorita prý vyplývá ze svrchované vůle lidské; panovník nestal se prý jím »z milosti Boží« (Dei gratia), nýbrž »z vůle lidu«; důsledně tedy: nesouhlasí-li většina

¹⁾ Společnost »na obranu křesťanství« (oproti humanitě) v Haagu vypsala cenu na rozluštění otázek: »Co dlužno souditi o humanitě co do její podstaty? Čeho se lze v budoucnosti od ní nadíti, jelikož nelze jí, by souhlasila více méně s náboženstvím vůbec a s křesťanstvím zvláště?« Protestantský kazatel Dr. J. Hartmann v díle svém »Humanität und Religion« (Leiden, Brill, 1878.), jemuž ceny té se dostalo, zodpověděl otázky ty tak, že dal přednost novopohanské humanitě proti křesťanství.

s panovníkem (byť i legitimním), nutně musí tento považován býti »uchvatitelem«; (J. Gaume, *Revolut.*, Macchiavelli, Gravina . . .).

d) církevně-politická neodvislost neuznává žádné neodvislé církve, nýbrž lidskou společnost. Jen stát jakožto zástupce lidstva těší se neobmezené moci u věcech náboženství a svědomí.

Toto předeslavše, projdemež listy

evangelia humanity!

Humanita tedy, jak vysvítá z uvedeného, nejenom že vede k revoluci, nýbrž ona sama v sobě revolucí jest. Stručný její politický výraz čteme ve francouzském národním shromáždění (v srpnu 1789), kde jako vlastní evangélium nového učení byla vyrčena práva lidská (human.) v těchto 17 člancích:

»Majíce na mysli, že neznalost, zapomenutí nebo pohrdání lidskými právy¹⁾ jedinou jsou příčinou veřejného neštěstí a vládní zhouby, usnesli se zástupcové francouzského národa na tom, aby slavnostně vyhlásili přirozená, nezadajná a posvátná práva lidská; — — za tou příčinou uznává národní shromáždění u přítomnosti, pod ochranou a za přispění (sub auspiciis) nejvyšší bytosti²⁾ tato práva lidská a občanská:

I. Lidé rodí se svobodni a zůstávají svobodni a rovni co do práva. Společenské rozdílly mohou spočívati pouze na všeobecném prospěchu.

II. Účelem každého politického svazku jest zachování přirozených a nezadajných práv člověka. Tato práva jsou: svoboda, vlastnictví, osobní bezpečnost, odpor proti utiskování.

III. Zásada každé svrchovanosti spočívá podstatně v národě. Žádný spolek, žádný jednotlivec nemůže požívatí autority nikádne, leč by tato výslovně vyplývala z národa.

IV. Svoboda spočívá v tom, že každému jest volno činiti, co neškodí jinému. Užívání přirozených práv jest omezeno potud, pokud ostatní členové společnosti v užívání těchže práv nejsou ohroženi. Hranice toho určití může pouze zákon.

V. Zákon může zakázati činy, škodící společnosti.

VI. Zákon jest výrokem všeobecné vůle; všickni občané jsou oprávněni buď osobně nebo zástupci svými působiti, by byl vynešen. Zákon musí býti stejný pro všechny. Před ním jsou si všickni občané rovni; všechny státní úřady musí jim býti dosažitelny, aniž by jim

¹⁾ Prohlášení »práv lidských« mělo, jak známo, za předlohu prohlášení neodvislosti severoamerických svobodných států r. 1776., které počíná slovy: »Uvažujeme tyto pravdy jakožto nepopíratelné a samo sebou jasné:

a) všickni lidé jsou si rovni stvoření;

b) jsou Tvůrcem obdařeni jistými nezadajnými právy;

c) mezi těmito právy jsou přední ta, jež se týkají života, svobody a snahy po štěstí;

d) lidé jsou oprávněni satříditi si vlády, jichž právní moc vychází ze souhlasu ovládaných (= občanů), by si takto zabezpečili užívání těchto práv;

e) národ vždy, kolikrátkoli některá vládní forma by sničila práva ta, jest oprávněn, vládní formu po libosti změnití, po případě srušiti a místo ní dosaditi jinou na základě jmenovaných zásad a tak jí satříditi, by odpovídala co nejdokonaleji zachování bezpečnosti a blaha.«

²⁾ Kdežto americký kongress r. 1776. ještě o jakémsi »Tvůrci« mluvil, znala humanita (franc. národa) r. 1789. (tedy po 13 letech!) pouze neurčitou jakousi »nejvyšší bytost«!

v jich dosažení vadila jiná překážka než nedostatek schopnosti nebo ctnosti (občanských).

VII. Žádný člověk nemůže býti obžalován, spoután aneb uvězněn leč ve případech, stanovených zákonem. Výnosu zákona musí každý uposlechnouti.

VIII. Zákon může zavést tresty pouze nutné.

IX. Nikdo nemůže býti potrestán leč mocí zákona dříve už vynešeného.

X. Nikdo nesmí býti znepokojován pro svá smýšlení, a byl i náboženská, neruší-li jich seznání zákonem určeného veřejného pořádku.

XI. Svobodná výměna myšlének a mínění jest jedním z nejdrahocennějších lidských práv; každému tedy občanu volno jest mluvit, psát a tiskem vydati cokoli na svoji zodpovědnost, leč by se to stalo zneužitím této svobody v případech zákonem stanovených.

XII. K zaručení lidských práv třeba jest veřejné moci.

XIII. Na vydržování veřejné moci a na uhrazení správních výdajů jest nezbytnou společná daň, již nutno rozdělit dle majetkových poměrů na všechny občany.

XIV. Všichni občané jsou v právu určití buď osobně nebo svými zástupci výši daní, jakož i jejich povolení a k tomu přihlížeti, jak budou upotřebeny.

XV. Společnost těší se právu, vzíti každého veřejného služebníka na půhon, aby se z úřadu zodpovídal.

XVI. Ona společnost nemá žádného zřízení, kde není zabezpečena záruka práv a kde není přesně označeno rozdělování moci (výkonné = úřadů).

XVII. Ani majetek jest právem nezadajným a svatým, nesmí býti nikdo prohlášen ho za znavena, leč by toho vyžadovala zákonitě prohlášená potřeba a to ještě s podmínkou spravedlivé náhrady.

V těchto větách dlouho ukrytá humanita pojednou vystoupila na světlo, stavši se základní položkou moderní lidské společnosti a matkou přechetných revolucí.

Hlavní rys bezbožeckého lidstva z oněch článků vyzírají tyto:

1. Člověk stojí zcela sám o sobě; požívá jakožto takový úplné neodvislosti, všestranné svobody a rovnosti a tím i nezadajného práva odporu proti každému utlačování (čl. 1. a 2.).

2. Bůh není posledním základem všt vrchnostenské moci; — králové nepanují Jeho jménem (jakožto lénem pověřeni), aniž vynázejí zákonodárci Jeho jménem zákony, nýbrž na místo Boha nastoupil člověk jakožto pán sorchovaný; nestává žádné vrchnosti, leč, již člověk samému sobě byl ustanovil a kterouž každé chvíle ku zodpovědnosti na půhon vzíti může (čl. 3. 15. 16.).

3. Společnosti lidské svoboda jest jen jediným bodem omezena, totiž jen potud, pokudž škodí svobodě cizí; tím jest lidstvo, jakožto nejhlavnější položka, jedinou hranicí jednotlivé (individuální) svobody (čl. 4. a 5.).

4. Člověk jest neobmezen u neobmezeniteln ve svých myšlénkách a jich projevu, čímž ovšem popřen jest vnitřní rozdíl mezi dobrem a zlem; zlem jest jen to, co škodí cizí svobodě (čl. 4. a 6.).

5. Jediným pramenem zákona jest lidská vůle všech aneb aspoň většiny státních občanů; proto jest dobrým a zákonitým, co člověk

chce, čímž naprosto neusnáváno žádné vyšší vůdčí moci, která by řídila naši vůli a skutky.

6. Křesťanské náboženství jest v očích společnosti lidské, humanitě se kořící, pouhým osobním míněním a té ceny, jako každé jiné (čl. 10.). Může tedy jako jednotné přesvědčení pouze trpěno býti. Vláda sama nezná leč lidi, žádného tedy žida ani evangelíka ani katolíka; usnává jen lidskou, nikoliv božskou vůli, jen občany, žádného Boha, jest tudíž bez náboženství a bez Boha (état athée).

Tak se stalo, že víra křesťanská neúprosnou nutností humanitou byla vytlačena r. 1789., čímž atheismus r. 1793. stal se prohlášeným náboženstvím státním. Křesťanství bylo opět utéci se do katakomb jako za dob Neronových, Diokletianových, Domitianových a Galigulových! Hrůzovláda a krvavé pronásledování křesťanů nastalo opět!

B.

Poměr humanity a) k radikalismu; b) k liberalismu.

ad a) — Radikalismus jest svobodný přívrženec zásad humanity: Radikalismus žádá úplnou neodvislost člověka na duchovní i světské vrchnosti, na nadpozemském Bohu, na autoritě dogmatické i mravní, na historickém právu a společenském rozdílu; ve skutečnosti přivedl to však pouze k odtržení se člověka od Boha a tím k otrocké poslušnosti krvavých zákonů konventu. Proto holduje na poli rozumovém neobmezenému svoboduému přemýšlování, ponechávaje na poli mravném člověku, by byl závislým sám na sobě, a popraje veškerou zodpovědnost před nadpozemským soudcem. Na poli náboženském přiznává se k dokonalému individualismu, popírá veškeré náboženské vyučování i veškeré kněžstvo, kterýmžto dvěma posledním přísáhl zkázu a zmar. Ve příčině politické jest vůdcem lidu, domnívajíc se, že má právo, měniti po libosti občanský řád. V církevně-politickém směru jest tyranem svědomí, hajitelem násilnické moci oproti církvi, kteroužto by rád »bez bolesti a krvácení« odstraní. V příčině společenské přiznává se ku socialismu, vysoko vztyčujíc jeho červenou korouhev. Idealem jest mu komuna, v jejížto konečné vítězství silně doufá. — O radikalismu se vyjádřil A. Blanc de Saint-Bonnet: ¹⁾ »Náš věk úpí pod tíží tajemné lži, která budí ve všech národech hrůzu a třesení. Lidská pýcha přijala jméno »svobody« a zaplavila svět. Skrývajíc se pod tímto jménem pýcha lidská podmanila si duchy, dobyla pevných postavení (pevného náboženského přesvědčení), ba zaklepala i na dvéře svatyně. Bez tohoto zahalení by se jí nikdy nepodařilo jedním rázem vniknouti do duše pode jménem přirozené svobody svědomí«, ani do vládních kruhů pode jménem »absolutní svobody vzdělání«,

¹⁾ Viz jeho předmluvu k dílu: „De la légitimité“, Tournai, (Paris), Casterman, 1878. 8°.

do mravův pod významem »absolutní svobody tisku« a do spoust luzy pod heslem »svrchovanosti národní«. Se všech stran viděti lze v dlouhých tazích nesmírnou sektu mužů, kteří, pýchu svoji za svobodu vynášejíce, jmenují se liberály (= radikály); jedni z nich běží rychle na této vítězné cestě zpupnosti, již za pravou svobodu považují; jiní opět tím vášnivěji honí se za svobodou, vědouce, že tato jest vlastní jich pýchou.

ad b) Liberalismus odporuje právě tak radikalismu jako katolické církvi. Jsou sice mezi liberály mnozí mnohem lepší nežli jsou zásady jejich, právě tak jako mezi katolíky mnozí ne tak dobří jako jejich učení; nicméně však veliká spousta lidí tohoto druhu žádá si pouze polovici pravdy, ne celou. Pouze povrchního myslitele a polovzdělance porušují přední zásady humanitní. Lidé tohoto rázu přijímají pouhé krásné fráse návěští, zavrhujíce důsledky. Katolík na pravici zdá se jim býti mnohem nebezpečnější než bezbožecká humanita na levici. Pravda kráčí jsouc nezahalena, blud a podvod oblačí se však v roucho plné lži, vypůjčujíc si škrabošku pravdy a dobroty. Podobný ráz má i moderní moudrost. Proto přijímá liberál učení humanity ne sice úplně, nýbrž vplétá do něho vlastní své přívěsky a mínění, by obloučil. Jaké že jest celkem ovoce liberálních snah? Svobodná církev ve svobodném státě, svoboda tisku, učení, víry, svoboda volební i živnostní, svoboda stěhování se, svoboda veškerých lidských snah, nehledíc ku jich mravnímu dobru nebo zlu. Toto všechno tedy působí liberalismus. Úhrnem pojata toto vše čím jest asi? Hrobem obilným, skvělými barvami jedovatých bylin, svobodou slovní, ale věčně otroctvím snižujícím, nevázaností zloby proti dobru lidského života.

Projděmež vnitřní život liberalismu poněkud blíže!

Kterak si vede na poli rozumovém?

Liberalismus popřívá místa vedle svobody myšlení i jakési jmenovité (nominell) autoritě, jakémusi věčnému rozumu, ba v dobách potřeby mluví také o Bohu a jeho zákonech, to podmiňujíc, že tento Bůh, ačkoliv jest zákonodárce rozumu jednotlivcova i občanské společnosti, zřekl se prý výkonné moci své, spokojiv se vážností, již se těší.

Na poli náboženském přeje si sice bohoslužby, ale ta má býti takovou, jakou si určí jednotlivec, tedy — co možná nejsvobodnější a tudíž i nejrozmanitější.

Ve příčině církevní projevuje vůli, by nad věcmi církevními uznána byla jakási svrchovanost, vycházející ze společnosti čistě lidské, t. j. vlády, a aby církev na své vydržování přijímala groš žebrácký jakožto almužnu ze skoupé ruky parlamentu.

V životě vládním považuje zjevivšího se Boha a Jeho spasiitelnou činnost na zemi za škodlivé osobitele vážných požadavkův, a proto jest prý nutno, utlumiti hlas jejich; na úždě drží nejnižší massy luzy panovnické mocí, nad kteroužto panovnickou autoritou mají dohled panující třídy t. j. parlament, jenž — jsa považován za absolutní pramen vši zákonodárné moci a tudíž za modlu bezbožecké humanity — jest pánem všeho vedení vládních věcí, ba i jeho života (t. j. trvání). — Zcela jinak vede si katolická církev.

Nemá tedy církev žádného pojmu »svobody« ve svém učení? Vizmež!

a) Na poli rozumovém církev přeje člověku úplnou svobodu

ve zkoumání věcí čistě-přirodních; oproti tomu však vyžaduje od něho podrobení se u věcech zjevení, o nichž by člověk při všemožném přemýšlování nedošel ani jasného poznání ani určitosti. U věcech víry jest církev přísná....

β) v oboru mravním jest člověk vůči církvi svoboděn pouze v tom smyslu, že může voliti buď dobré nebo zlé; nucen není, by konal dobré, ale také není neodvislým, absolutním, nejsa ani zákonodárcem svým ani soudcem. Svoboda t. j. prostým býti vazeb hříchů, přemoci vášně, naruživosti a svobody, to jest svoboda činící z lidí dítky Boží;

γ) v náboženském oboru jest člověk nesvoboděn t. j. závislým na přirozeném i nadpřirozeném zjevení Božím. Neodvislým jest pouze a jedině ten, kdo jest ve svém »bytí« naprosto a ničím nepodmíněn. Tím člověk však není, jsa podmíněn vzduchem, jež dýše, půdou, která jej nosí, zvířaty, rostlinstvem atd., které jej živí, rodiči, kteří jej zplodili, a společností, v níž žije. Život člověka závisí na tisícerych příčinách. A tento křehký tvor neoštidá se chlubití se svojí neodvislostí! — Aby jednou člověk prohlášen byl dítětem Božím, zjevil mu Bůh řadu nejvyšších pravd, založil rád milosti a zřídil ve své církvi školu, v níž by člověk po celý život svůj vyučovati se mohl posvěcení a zdokonalení;

δ) na poli politickém není žádného absolutního panství ani v osobě panovníkově ani v národě (— republice); ani král ani republika nejsou neodvislými, aniž jsou svrchovaným pramenem zákonodárství. Od té doby, co se J. Kristus vtělil, stal se hlavou lidstva. Od Něho pochází všechna moc i zákonodárná i výkonná, církevní i státní, ústavní i republikánská. Žádné zákonodárství nemůže od člověka žádati toho, co by směřovalo proti Bohu. »Boha sluší více poslouchati, nežli lidí.« Ústavou tohoto Božího království jest »desatero« s přídavkem, vlastně výkladem »dokonalosti« Zákona nového. My Europeané máme historické právo na vládu křesťanskou, a tato má povinnost, odstraniti vše to, co se přičí dosažení nadpřirozeného účelu člověka. Proto jest to děsný hřích, odváží-li se kdo křesťanský národ vésti k nekřesťanství.

Toliko zpupná lidská pýcha nesnese nad sebou žádné nadvlády, ani božské ani lidské. Nutně tedy musí lidská společnost kvapiti ku svému pádu, nevrátí-li se ku pravdě, od níž ji tak zvaná reformace byla odtrhla. August Nikolas) vyvodil pravdu tu dále takto: »Lidská společnost žila mlékem katolické pravdy, jakož i z té pravdy, která v protestantismu čistě katolickou byla zůstala. Že tomu tak, dokazují dějiny a zkušenosti více než stoleté. Rozšíření se však katolické církvi nepřátelského protestantismu odlučovalo svět vždy víc a více od katolické církve. Svědky toho jsou resoluce plného století a socialismus zapáchající krví... Soustava různých směrův i náboženských i politických, které pošlapaly katolickou církev, sluje atheismus. Z něho vyprýštila pravidla a praktické pokyny, jež na rumech pobořených oltářů vystavily nový chrám lidské neodvislosti. Tomu dosvědčují základní zásady r. 1789. Atheismus jest společen-

) Viz jeho: „Über das Verhältniss des Protestantismus und sämtlicher Haeresien zu dem Socialismus.“ Z franciny přeložil Dr. Hermann Müller. Mainz. Kirchheim. 1853

skou bohovraždou, jež také byla provedena. Bůh arci, tato věčná bytost, němůže býti zavražděn, a proto vrhla se bohopustá chátra na to, co na zemi slávu Boží hlásalo — totiž na katolickou církev. Právě v dobách, kdy francouzská revoluce jakožto logický následek vzpoury společenské proti Bohu zuřila, zahřměl věhlasný Angličan, Edmund Burke, ve svých úvahách o franc. revoluci, vražedníkům odvěkého křesťanského práva a víry do uší: »Víme, a, což ještě lepšího jest, cítíme v nitru svém, že náboženství jest základem občanské společnosti a pramenem všeho dobra a vši útěchy; my v Anglicku jsme aspoň o této pravdě tak přesvědčeni, že mezi stem osob nalezneme jistě devadesát devět takových, kteří dají spíše přednost pověře nějaké než ateismu. Nebudeme nikdy takovými pošetilci, abychom, běží-li o odstranění zásluhy, odstranili překážky nebo zdokonalili nějakou soustavu, která by se stala pomocnicí nepřátelského živlu. Žádala-li by kdy naše náboženská mínění dalších vývojů, nebudeme hledati jich u — ateismu. My víme a také se tím pyšníme, že člověk dle vši své uspůsoblosti jest bytostí náboženskou, bezbožectví nejen že odporuje našemu rozumu, nýbrž i pudu, a že panování jeho jest na krátce. Kdyby však někdy — jak tomu právě nyní jest ve Francii — v okamžiku poblouzení a v deliriu opilosti, zaviněné nápojem v pekle připraveným, bylo nám nahotu svoji ukázati, abychom totiž setřásli s duší svých náboženství katolické, tuto chválu a chloubu svoji, tento pramen vši pravé civilisace, tu — věduce, že duch lidský hrozí se prázdnoty (animus horret vacuum) — neubráníli bychom se obavy, že na místo něho (nábož. katol.) nastoupila by nějaká hrubá, zhoubná a nedůstojná pověra...« Podobně vyjádřil se výtečný historik francouzský Thiers: ¹⁾ »Každá lidská společnost musí míti nějaké náboženství a bohoslužbu. Člověk, postavený v tento vesmír, nevěda, odkud přišel, kam jde, proč trpí, ba ani proč žije, jaké se mu dostane po smrti za dlouhou jeho životní činnost odiněny, nebo trestu, jsa tísněn rozmanitým náhledem jiných lidí, z nichž jedni mu praví, že jest Bůh, odvěký tvůrce všeho-míra, jiní opět, že není žádného; jedni, že stává dobra a zla, jiní opět, že není ani dobra ani zla, nýbrž že »mocní tohoto světa« ve prospěch svůj pojmy tyto vynalezli — pravím: člověk uprostřed všech těchto rozličných opaků cítí nutnou, nevyhnutelnou potřebu »utvořiti si pevnou víru«. Také tak činí. ať už dobře nebo nesprávně, vznešeně nebo směšně. Všude, ve všech zemích, ve starověku i za dob moderních, v zemích vzdělaných i mezi divochy nalézáme víru na prahu oltářů, z nichž jedni jsou důstojní, jiní zase krví se kouřící a strašliví. Nepanovala-li by zavedená víra, lidský duch byl by roztržen na tisíce různých a sobě vespolek odporujících bludných mínění, jak tomu jest v Americe, a v tisícero ohavných pověr ponořen, jako v Číně. Když roku 1793. ve Francii nocný otřes zrušil starodávné zemské (katol.) náboženství (druhdy zde vládl »rex christianissimus), tu mnohý si umínil, že už nebude ničemu věřiti, a hle! popravističem vynucená bohoslužba »bohyně rozumu« dokázala, že umínění to bylo jalovým, ničemným. Posuzujeme-li tedy člověka dle jeho obyčejného a stálého se chování, nesiníme nevyznati, že mu jest třeba nějaké náboženské víry. Můžeme-liž tedy vzdělané společnosti přáti

¹⁾ „Histoire du Consulat“ (livre XII).

něčeho lepšího, než náboženství národního (t. j. v něž by celý národ věřil), a kteréž, jsouc založeno na pravých citech lidského srdce a souhlasíce s mravností jednotlivce, časem by bylo veškerenstvem potvrzeno, a, bez snášlivosti a pronásledování jsouc, spojovalo by ne-li všech, aspoň většinu občanův u stupňův odvěkého a vysoce ctěného oltáře?«

Ze všeho až dosud uvedeného viděti zřejmo, že zvláště v našich dobách dvě moci hýbají velikou částí lidské společnosti: svrchovanost (lidská) čili náuka o neodvislosti lidské — a — katolická církev, čirý naturalism a supernaturalism. Co mezi oběma jest, jest pouhou polovičatostí a kolísáním. Odtud odvoditi lze nesmírnou zášť humanity oproti katolické církvi. Tyto dvě moci nikdy se nesloučí. Revoluce humanity nikdy neuzná křesťanské zákonitosti, absolutné lidství tak dlouho bude útočiti na božský ústav církevní, pokud Bůh dopustí. Nikdy se nevyrovnají přátelsky pojem humanistické vládní obludy s pojmem pravého křesťanství, aniž propast hříchů podá si ruku s milostí, povznešenou nad záři slunečnou. Případně a pravdivě pronesl se o tom Blanc de Saint-Bonnet:) »Nutno býti buď katolíkem anebo socialistou. Veškerá politika kolísá mezi dvěma těmito myšlénkami. Buďto narodil se člověk dobrým a pak právem máme absolutní svobodu, rovnost, nezákonnost trestního řádu a vrchnosti anebo se narodil ve stavu hříšném (ve stavu pádu) a pak se v něm ozývá protitlak proti zlu, nutnost vychování, zákonitost trestův a církevní i světské moci. Náboženská otázka jest zcela otázkou politickou. Váš humanitní stát, státníci, jest pouhou metafysikou socialismu.«

R. 1869. pravil občan Bésinier: »Boha potírati jest tolik jako prohlásiti člověka jediným a pravým pánem jeho působivosti; zápor božství jest potvrzení člověka v jeho síle a svobodě.« Tato slova promluvil ve prospěch — člověka. Jak daleko stojí tento velebitel absolutního lidství za Ciceronem volajícím: »Pietate adversus deos sublata, fides etiam et societas humani generis et excellentissima virtus »iustitia« tollitur!« čili po česku: »Kdo nemá úcty k Bohu, není spravedliv ani k lidem.«

A Cicero ovšem neznal nauky J. Krista.

»Kdož by se tedy divil« táže se Pachtler dále, »pronásleduje-li humanismus záštim pekelným pozitivní a jediné křesťanství, totiž katolickou církev? Humanismus má jen jednoho nepřítel, na něhož zamířil všechny své střely. V tomto tlumu veškerých bludů spojilo se všecko proti církevnímu pozemskému zřízení J. Krista. Bezmezá náruživost absolutního lidství, spojená jsouc se hříchem a nenávisť proti Bohu, jest neštěstím našeho věku, jest příčinou, proč pochod křesťanství stoletíni a národy stal se zkrvavenou stezkou — mučennictví!«

1) Viz jeho: „La restauration française“, II., chap. 26., pag. 198.

C.

Humanita moderní jest a) protikřesťanstvím a b) moderním pohanstvím.

ad a) Mluvíme-li o protikřesťanství, máme na zřeteli všechny různé odstíny nevěry, jež vrcholí v popírání J. Krista jakožto Vykupitele. K těmto různým žvlům, jež vyplňují obsah a význam slova »protikřesťanství«, dlužno počítati starověké židovstvo, plně zášti ku kříži, pohanství křížem zhrdající a kacírství překrucující pravdu.¹⁾ Vedle tohoto smyslu, jakým dlužno pojímati pojem protikřesťanství, slušno rozeznat i smysl užší, jež směřuje:

1. nejen proti osobě J. Krista, v níž božství i člověčenství zároveň bylo spojeno, a proti vykupitelskému dílu Božího Syna, nýbrž usiluje

2. dosaditi člověka na místo Boží.

Téměř doslovně popsal sv. Pavel (II. k Thes. 2., 3.) tento směr i rozvrh protikřesťanství takto: »Zjeven bude člověk hříchu, syn zatracení, který se (1.) protiví a povýšuje se nade všechno, což slove Bůh, anebo čemu se děje pocta, takže (2.) posadí se ve chrámě Božím a ukazovati se bude, jakoby Bůh byl.«

Dle těchto slov jest protikřesťanství 1. hříšným počínáním rozumového a svobodného tvora, 2. projevem vůle hříšného člověka »být a zůstatí tím, čím jest,« a popírati stavu pádu; 3. zavržením všeho toho, co jest nade člověkem, co slove Bůh a co ctěno náležitou poutou; 4. upíráním nadpřirozeného účelu člověka, ač tento k němu laskavě zván; 5. nenávisť proti zjevenému Bohu; 6. prohlášením se lidstva za neodvislé, absolutní a nezodpovědné — ba i za samého Boha.

Tyto protikřesťanské zásady, jež sv. Pavel byl tak mistrně vyličil, vtělily se v pojmu »humanita« plnou pravdou.

Není možno mysliti si větší odloučení rozumného tvora od Boha, než jaké vidíme u člověka, jehož náboženstvím jest humanita. Takovýto svrchovaný člověk se svojí svobodnou mravoukou, beze vší víry, jež nehřeší pouze z přeháhlení nebo slabosti, nýbrž vědomě a s rozvahou, jež považuje vše lidské za dobré a svaté, jež odpírá všechnu poslušnost, neuznáváje žádné authority, nýbrž chtěje býti svrchovaným pánem v každé příčině — jež chce míti svoji vládu bez Boha, manželství beze svátosti, školy bez náboženství, lidskou společnost bez víry, křesťany bez svobody, jež zákonodárství své prohlásil za jediný pramen zákon, takovýto člověk, jehož výkonná moc jest bezvědomí — takovýto člověk jest ideálem humanity, takováto lidská společnost — dle vůle humanity — má vychovati další svoje generace.

Či snad mohou toho popříti ti, jichž se věc týče?

¹⁾ Pohanství jakožto protikřesťanský Babylon: Zjev. sv. Jana 17. 1.—18; 18. 1.—24 a 11. 1.—19. Židovstvo jakožto zavržený Jerusálém. Mat. 23. 37; 24. 1.... — Mar. 13, 1. — Luk. 19. 41.... Kacírství jakožto protikřesťanství: 2. sv. Jana 7...

ad b) Co jest pohanství? Odepřením klaněti se pravému Bohu a 2. přilnutím k tomu, co Bohem není a býti nemůže. Týž výměr klassickými slovy pronesl o pohanech sv. Pavel k Řím. 1, 21.

V pojmu »pohanství« dlužno rozlišovati stránku a) zápornou a b) kladnou.

a) Záporná stránka spočívá ve zdráhání se a odprání uznati svrchovaného Boha a Tvůrce všech věcí za nejvyššího Pána, zákonodárce a poslední cíl člověka — tudíž zdráhání se klaněti se svrchovanému Bohu. Jest to tedy odpadlictvím od pravého Boha a urážkou Jeho velebnosti. Při pohanech rozených stránka tato jest pouze materiální a tudíž daleko méně hříšnou, byť i ne zcela bez viny, anof pouhé přemýšlení přirozené musí člověku přivoditi na mysl jen jedinou nejvyšší bytost. Pohanství však jakožto světodéjný skutek má ráz odpadnutí od pravého Boha. ¹⁾ Moderní historikové sami nemohou popřítí té pravdy, že nejprvnější bohoslužba byla monotheistickou a že pohanství — byť se stalo časem i rozšířenějším a poněkud snesitelnějším — ve mravní příčině vždy klesalo hloub.

b) Kladný ráz pohanství spočívá v oddanosti srdce k něčemu, co není ani Bohem, aniž jím býti může; anebo lépe řečeno: kladný ráz pohanství spočívá v drzém přenešení božské velebnosti na pouhého tvora. Proto čteme u sv. Pavla (Koloss. 3, 5.), že smilství, nečistota, chlípnost, zlá žádost, lakomství že jest modlárstvím v užším a nevlastním slova smyslu. — Je to však zcela lhostejno, přenáší-li pohan moderní božskou velebnost na jeden nebo více předmětů. Negr africký, kořící se velebné palmě, maje ji za boha, právě tak jest pohanem jako starý Říman, jenž zavěsil víru svoji na celý pluk bohův a bohyň.

Tyto rysy starého pohanství nalezáme také podnes v bohoslužbě moderní humanity, a to v rysech velmi určitých.

Uvažme především společenské odpadnutí od pravého Boha a Krista! Nynější společnost jako taková není už křesťanskou, nýbrž bez Boha. V minulých stoletích měli jsme vlády křesťanské, které, byť i nebyly prosty vad, nicméně přece byly křesťanskými. Nyní jest však tomu jinak. Nyní spojily se všechny větve humanity k jednomu jedinému účelu: vyhostiti zevní křesťanství z lidského života a kříž Kristův zatlačiti zpět do tmy — katakomb. Kde pak církev křesťanská způsobem pokryteckým prohlašována jest za »svobodnou církev ve svobodném státu«, tam vázáno jí v otrocká pouta tak silně, že nelze jí dýchat, a tím méně také další úloze její »vykoupiti lidské pokolení ze tmy« dostáti. Na všech stranách za našich dob zuří strašlivý boj na život a na smrt proti Bohu a Jeho pomazanému. Křesťanství jest odsouzeno k úplnému vyhynutí. Toto počínání jest samo v sobě revoluční, a byť i desetkrátě halilo se v jakoukoli larvu zákonitosti. Europští národové mají namnoze svaté přirozené a kladné právo nepřijati zásad z r. 1793. a upozorňovati na společenské odpadnutí od Boha za zemězrádu. Vědomé a dobrovolné přestoupení zákona Božího jest hřích. A co činí humanita? Jest si vědoma tohoto odpadnutí i žádá si ho. Má tedy na čele svém vytištěný pekelný odznak zaviněného pohanství. Tyto dva

¹⁾ Hledíc ku původu a podstatě pohanství zcela správně „Histor. polit. Blätter“ (1871 a S. 579.) promluvilv.

momenty (vědomost zla a chtění toho zla) jsou známkami oné dílny, kde moderní humanita se svými pohanskými zásadami dala si raziti falešný tento peníz.

Na místo pravého Boha dosadila moderní pohanská humanita člověka, vlastně lidství, jakožto modlu vzdělaných (sic) národův a vzdělaných států!

Této modle jsou humanitním moderním pohanstvím přisouzeny tyto božské vlastnosti:

1. (Člověk) jest sám v sobě dobrý; vše lidské jakožto takové jest dobré a bezvadno; každý jest oprávněn, ba povinen, okrášlit v sobě »čistě-lidské« co nejpřirozeněji; tím dospěje lidství ve svém nekonečném pokroku vždy ku větší a větší dokonalosti, ono — stane se Bohem!

2. Člověk jest nezávislou, absolutní, nejvyšší bytostí. Žádný mravní zákon, žádný článek víry nemůže mu býti vtisknut, anť nestává nad ním žádné autority; zodpovědn jest pouze samému sobě a, poslušen-li jest zákonů státních — což se stává pouze ze společenského zřetele — tu ovšem vlastně poslušen jest samého sebe, jelikož buď sám anebo svými zástupci hlasoval pro potvrzení těchto státních zákonů.

3. Člověk dostačí sobě samému, neuznává Tvůrce ani Vykupitele ani Posvětitel. Nesrovnalosti v lidském životě snaží se tak vyrovnati, by tato země stala se mu nebem, vlastně muslimanským rájem, kde ne na Boha patřiti, nýbrž na tvář smyslných hurisek a odalisek s touhou nazírat a s nimi rozkoší tělesných požívati chce.

4. Člověk jest svým vlastním koncem a cílem: proto jest nejvyšší jeho snahou — vzdělání, jedinou jeho ctností — lidiskost a nejvyšším stupněm jeho svatosti — vlastenectví.

Jak patrné, má moderní pohanství tyže vady jako pohanství staré, nemajíc, vlastně nechtějíc míti žádných známostí o duševnosti, nekonečnosti a svatosti Boží, nemajíc jistoty o věčném určení člověka aniž určitý podklad mravnosti. Jako staří bohové neměli laskavé péče o lidi a naopak, tolikéž i moderní humanismus prázden je lásky, jsa mrtvým a studeným; člověk klaní se sobě samému po vzore ohavné samolásky, již okrášlití hledí slovy »lidumilství«, »láska k lidstvu«, »umravnění lidstva« atd.

Slavný obhajce pravdy, mohučský biskup V. Emanuel z Ketelerů, vyjmenoval v pastýřském listu svém na obranu syllabu Pia IX. (1865.) všecky ohavy moderního humanitního pohanství takto: »Jsou to: *zásadné odtržení se státu a společnosti od státu a společnosti od Boha a božského řádu; zabsolutnění vůle státu t. j. vůle lidské jakožto jediného a nejvyššího zákona; podrobení si od církve odtržené školy, rodiny, jednotlivců jakož i církve samy pod absolutismus bezbožného státního nadvládnictví.*«

Poměr soudní církevní moci oproti moderní humanitě.

dyž slavný papež Pius IX. 8. dne prosince 1864 vydal encykliku a syllabus, pocítili ctitelé a vyznavači učení humanitního mocný úder rány, již jim slabý a vetčný tělem, ale silný duchem stařec byl zasadil. Papež tenkrát jinak činiti nemohl a nesměl. ¹⁾ Syllabus otevřel oči mnohým a tak zůstaly dva tábory: církev a — tábor proticírkevní; a dvě hesla: syllabus anebo směs. Uvádíme zde pouze ony věty syllabu, jež potíraly a potřely moderní humanitu.

a) Vědeckého podkladu humanity (pantheismu, naturalismu a absolutního rationalismu) tyto věty byly zavrženy:

1. Nestává žádné nejvyšší, nejmoudřejší a nejvýše prozřetelné bytosti Boží, od všehomíra rozdílné; Bůh jest jednou a touže věcí jako příroda a tudíž podroben změnám, Bohem se stává (tato příroda) v člověku a ve světě. Vše jest Bohem, majíc nejvlastnější bytnost Boží. Jednou a touže věcí jsou Bůh i svět, tudíž i duch i látka, nutnost a svoboda, pravda i nepravda, dobré i zlé, spravedlnost i bezprávi.

2. Každého účinkování Boha na lidi a svět nutno zneuznávatí.

3. Lidský rozum, nemaje naprosto žádného zření k Bohu, jest jediným rozhodčím pravdy a klamu, dobra i zla; jest zákonem sobě samému, a zcela dostačí, by přirozenými silami uskutečnil blaho jednotlivcův a národů.

4. Veškeré náboženské pravdy plynou z našeho lidského rozumu silou přirozenou; protož jest rozum nejvyšším pravidlem, dle něhož člověk může i má dospěti ku poznání všech pravd druhu kteréhokoliv.

5. Zjevení Boží jest nedokonalým a protož jest podrobena nepřetržitému a neobmezenému pokroku, jenž odpovídá lidskému rozumu.

6. Křesťanská víra odporuje lidskému rozumu, a křesťanské zjevení nejen že neprospívá zdokonalení člověka, anobř jest mu i se škodou.

7. Ve sv. písmě uvedená a přednešená proroctví a divy jsou nálezy básnickými, a tajemství víry křesťanské jest souborem filosofických výzkumů; v knihách St. i Nového zákona nalézáme tajemné smyšlenky; J. Kristus sám jest bájí. ²⁾

¹⁾ Berlínský list „Socialdemokrat“ (1865, Nro. 5.) napsal tenkrát o papežství, že „beze hmotné moci stojí tu papežství uprostřed nepřátelských žvlův, a vzdorujíc nebezpečím, zevšad je obklopujícím, a jsouc vystaveno nebezpečí, že i posledních ochranných bodáků bude zbaveno, že (prý) plnou pýchou své tisícileté minulosti nepřátelskému světu vrhla před noby toto bezohledné anathema (= syllabus a encykliku)“ A dále podotkl týž list, že „nebylo slycháno, by slabší strana kdy byla se odvážila uprostřed hrozících nebezpečí pozvědnouti hlasu k takové řeči.“

²⁾ Kterak že? Slyšeli-li jsme dobře? Kristus že nežil? Osobnost jeho že by byla mytická? Jediný tento bod postačiti by mohl každému soudnému čtenáři i člověku vůbec, aby poznal, že zloba moderní humanity, sáhši rukou drzou na posvátnou skutečnou osobu J. Krista, dostoupila své možné výše. Bídnicí,

Koncil vatikánský (sess. e die 24. Aprilis 1870) odsoudil tyto uvedené věty těmito kanony:

I. Pokud se týče Boha a Tvůrce všech věcí:

a) Popíral-li by kdo jednoho pravého Boha, Tvůrce a Pána věci viditelných i neviditelných, budiž z církve vyloučen.

kteří zabubiti chcete chabou lidskou silou vše božské, dostavte se k soudu! Tacitus, římský dějepisec, jemuž snad neupřete, že žil, napsal ve svých „Annal.“ Lib. IV. c. 44.: „Auctor nominis ejus (christiani) Christus Tiberio imperante per Procuratorem Pontium Pilatum supplicio affectus erat. Repraesentaque in praesens exitiabilis superstitio rursus erumpebat, non modo per Indaeam, originem ejus mali, sed per urbem (Romam) etiam... Igitur primo correpti. qui fatebantur, dein de indicio eorum multitudo ingens.“ Tedy původce jména křesťanského byl J. Kristus. Co o křesťanech pravil Plinius (Lib. X. Epist. 97. ad Trajan.)? „Visa est mihi res digna consultatione propter periclitantium numerum. Multi enim omnis aetatis omnis ordinis, utriusque sexus etiam vocantur in periculum et vocabuntur. Neque enim civitates tantum, sed vicus etiam, atque agros superstitio istius contagio pervagata est... prope desolata templa, et solemnia diu intermissa.“ Co psal o křesťanech místodržitel (Praeses) palestinský Tiberianus ve svém listu k císaři Trajánovi (Suidas a Cotelarius listu toho vzpomínají)? „Defatigatus sum puniendo et neci tradendo Galilaeos (qui nobis veniunt sub nomine Christianorum secundum vestra mandata. Illi vero non cessant ad caedem sese patefacere.“ Co sv. Ignatius v listu svém k Filadelfickým (c. 4? Co sv. Justinus Martyr, co sv. Irenaeus, ať jiných mlčky pomínu? Ze byl Kristus báji? Co že napsal Lampridius (In vita Cap. XLIII)? „Christo templum facere voluit Alexander Severus, eumque inter Deos recipere. Sed prohibitus est ab his, qui, consulentes sacra, repperant, omnes Christianos futuros, si id optato evenisset, et templa reliqua deserenda.“ — To-li vám nestačí? Uvedu svědky němé, za to maje, že aspoň před těmito se ustydíte. „Jestliže vy mlčeti budete, toto kamení bude volati.“ Tyranové římské všickni od Neron a po Diocletiana pracovali o zhoubě náboženství (superstitio) křesťanského. Diocletian domníval se, že je z kořene vyhubil. Tuto domnělou slávu jeho zvěstovaly kamenné pomníky, o nichž Gruterus se zmiňuje, nápisy doslovně uváděje. (P. 280. uvádí takové pomníky (in Hispania), na nichž byly nápisy (3. a 4.)

DIOCLETIANUS. JOVIUS. ET
 MAXIMIAN. HERCULEUS
 CAES. AUG.
 AMPLIFICATO PER ORIEN.
 TEM. ET. OCCIDENTEM
 IMP. ROM.
 ET
 NOMINE CHRISTIANORUM
 DELETO. QUI. REMP. EVER.
 TEBANT.

DIOCLETIAN. CAES.
 AUG. GALERIO. IN. ORI.
 ENTE. ADOPT. SVSPERS.
 TITIONE. CHRIST
 VBIQ. DELETA. ET. CVL.
 TV. DEOR. PROPAGATO

O Neronovi (Gruterus [pag. 228]).

NERONI. CL. CAES.
 AUG. PONT. MAX.
 OB. PROVINC. LATRONIB.
 ET. HIS. QVI. NOVAM
 GENERI. HVM. SVPER = křesť. nábož.)
 STITION. INCVL. CAB.
 FVRGATAM.

(O čemž — libo-li komu, široce dočísti se lze v knize: „Persecutionis Christianorum Neronianae in Hispania ex antiquis monumentis probandae explanatio, qua multa tam sacrae, quam prophanæ antiquitatis capita explicantur atque illustrantur.“ Auctore Joan. Ernesto Walchio. Jenae 1758.)

Odkud se tu vzala ta nebeská mravnost, ona nepoznaná láska ku bližnímu a odpuštění ukřivdujícím? Odkud ona tajemná síla, jež zplodila civilisaci, jež

β) Neoštlidal-li by se kdo tvrditi, že nestává ničeho mimo látku, b. z c. v.

γ) Rekl-li by kdo, že podstata nebo bytost Boží a všech věcí jednu a touže jest, b. z c. v.

δ) Řekl-li by kdo, že dočasné věci i tělesné i duchovní neb aspoň duchovní jsou výplýnem božské podstaty; — anebo: že bytost Boží zjevením anebo vývinem sebe samy stala se vším; anebo posléze: že jest Bůh všeobecným nebo neurčitým »bytím«, jež tím, že sebe samo určuje, tvoří souhrn všech věcí v různých odrudách, družích a jednotlivostech, b. z c. v.

ε) Neuznával-li by kdo, že svět a všechny věci na světě, i duchovní i tělesné, dle své podstaty nejsou z ničeho Bohem stvořeny; nýbrž by tvrdil naopak, že Bůh nestvořil jich ze svobodné, vsí nutnosti prosté vůle, alébrž (donucen byv k tomu) onou nutností, jíž miluje sebe samého; — anebo by popíral, že svět není stvořen ku slávě Boží, b. z c. v.

II. Pokud se týče zjevení.

α) Řekl-li by kdo, že jediný a pravý Bůh, náš Tvůrce a Pán, nemůže určitě býti poznán ze stvořených věcí přirozeným světlem lidského rozumu, b. z c. v.

β) Řekl-li by kdo, že není možno nebo že není s prospěchem, aby byl člověk poučen zjevením Božím o Bohu a Jemu příslušné poctě, b. z c. v.

γ) Řekl-li by kdo, že člověk nemůže povznést se k onomu poznání a zdokonalení, které převyšuje stav přirozený, nýbrž že může a musí ze sebe samého dospěti ku nekonečnému si osvojení všech pravých a dobrých věcí ustavičným pokrokem, b. z c. v.

III. Pokud se týče víry.

α) Řekl-li by kdo, že lidský rozum tak jest nezávislým, že mu Bůh nemůže veleti, by věřil, b. z c. v.

β) Zavržen byl také onen střed vědecký zmírněného racionalismu, jenž vykazuje totožná a stejná práva i hmotě i nadpřirozenosti. Syllabus zavrhl tyto věty:

8. Jelikož lidský rozum vyrovnává se náboženství, jest považovati bohoslovecké věty za věty filosofické.

prohlásila rovnost, zničí otročtví, odkud vzešlo posvátné manželství a vůbec veškerá ta měrodatná zřízení církevní? — Ano, šíleni, Kristus žil, kázal, působil, byl ukřižován. Za tu pravdu trpěli mučovníci prvých tří století . . . Za tu pravdu stojí Jerusálém, Řím, církev, rozšíření se její a nesmírný úspěch. Nebudeme se ani na okamžik rozpakovati nevěřiti v božské poslání J. Krista, dokážete-li nám, neposvěcení mudrcové 19. věku, že nestává katakomb a že zjevením se J. Krista — učitele — neoděl se svět rouchem lásky. Šílenost nevedla mučenníků na jatky, ale láska nadšená, nadpřirozená, plynoucí z víry v J. Krista. — Řím hověl si na prsou rozmarilosti a urvaných kořistí, Antiochie byla mu soupeřkou v této věci, duševní hniloba hlodala na tehdejších světě — a tu nám tedy vyložte, kterak bylo lze, by za oněch dob, kdy život a požívání rozkoší platilo za nejsladší úděl lidí, člověk (a to ve případech tisícerozásobných) právě zhrdal tímto životem, zhrdal rozkošemi, toužil po smrti, po utrpení a neslýchaném trýznění? Víme, že budete nám spílati blbců; chceme jimi býti Blbec aspoň necítí úsměšného rouhání. Lajte nám zpátečníků! — jsme jimi, ani se 19 věků zpět po prapříčině vsí pravdy a lasky vracíme a to plní roztoužení! Vnučujte lidstvu z kuchyně egoismu pokrm vlnadný, náš žaludek rozumu a zkušenosti za vděk tím nikterak nevezme. „Blahoslaveni jste, když vám zlořečít a protiventství činit a všecko zlé o vás lhouce mluviti budou . . . , tak zajisté činili i prorokům, kteří před vámi byli.“ Mat. 5, 11. 12.

9. Veškeré články víry křesťanského náboženství bez rozdílu jsou předmětem přirozeného vědění nebo filosofie; a přirozený rozum, vzdělán-li jest historicky, může dospěti přirozenými silami a zásadami ku pravému seznání všech i sebe více tajemných článků víry, to stanovíc, že tyto články víry byly předloženy lidskému rozumu jakožto předmět.

10. Anoť něco jiného filosof a něco jiného filosofie, tudíž má onen právo i povinnost podrobiti se autoritě, již uznal za pravou; filosofie však ani nemůž' aniž se má podrobiti jakékoliv autoritě.

11. Církev nejen že nemá nikdy proti filosofii nastupovati, nýbrž naopak má býti snášelivým i ku bludům téže filosofie a ponechati jí, by se zlepšila.

14. Filosofie má si tak vésti, by nebrala žádného zřetele k nadpřirozenému zjevení.

Sem sluší také zvláště tyto kanony svrchu zmíněného sezení koncilu vatikánského.

I. Pokud se týče víry:

a) Řekl-li by kdo, že se božská víra neliší od přirozeného vědění o Bohu a mravních věcech a tudíž že netřeba vyžadovati, by kdo věřil zjeveným pravdám, maje zření ku Bohu zjevujícímu, b. z c. v.

II. Pokud se týče víry a rozumu:

a) Řekl-li by kdo, že božské zjevení neobsahuje žádných tajemství ve smyslu pravém (doslovném = vlastním), nýbrž že lze veškeré články víry z přirozených příčin pochopit a dokázati rozumem vyspělým náležitě výše vzdělání, b. z c. v.

β) Řekl-li by kdo, že lidské vědomosti svobodně tak mají býti uznávány, by jejich věty, byť i odporovaly zjevenému učení, směly zachovány býti jako pravé, tak že by jich církev zavrci nemohla, b. z c. v.

γ) Řekl-li by kdo, že by se mohlo státi, že by větám, jež církev předložila ku věření, za příčinou vědeckého pokroku přidělen měl býti jiný smysl, nežli jest ten, jaký církev uznala a uznává, b. z c. v.

c) Syllabus odsoudil v 6. § tyto věty humanistického státního absolutismu:

39. Stát, jakožto původ a pramen všech práv, má jisté neomezené právo.

40. Učení katolické církve odporuje blahu a prospěchu lidské společnosti.

43. Světská moc těší se právu, zbaviti působnosti a prohlásiti neplatnými slavně uzavřené konkordáty (smlouvy s papežem), které došly místa ohledně vykonávání práv, týkajících se církevní immunity (nezávislosti), bez církevního souhlasu a i vůči církevnímu protestu.

44. Úřady státní mohou se míchati do věcí, týkajících se náboženství, mravův a duchovního řízení.

45. Vrchní řízení (správa) veřejných škol, v nichž se vzdělává mládež křesťanského státu, může a musí jediné přisouzena býti úřadům státním a to takovou měrou, že nevyznáváno žádného jiného (církevního) práva kteréhokoliv úřadu, by se míchal do věcí, týkajících se kázně školní, rozvržení studijní látky, propůjčování hodnostních stupňů, volby a potvrzování učitelů.

46. I v kněžských seminářích má být učební plán podřízen úřadům státním.

47. Vyžaduje toho nejlepší zařízení občanské společnosti, by školy národní, do nichž všem dítkám vstoupiti volno, jakož i veřejné ústavy vesměs, které jsou určeny vyššímu vzdělání a výchově mládeže, byly prosty všeho církevního vlivu, vedení a dozoru, a podřízeny plně nálezům občanským a politickým, dle dobrozdání státní správy a dle měřítka všeobecného směru času.

54. Králové a knížata nejen že jsou vyňati z církevní pravomoci (*jurisdictio*), nýbrž i stojí nad církví, a to také ve příčině rozhodování otázek církevní jurisdikce.

d) Syllabus v § 7. zavrhl základní věty o všestranné neodvislosti a nezodpovědnosti člověka u věcech mravů:

56. Zákonům mravním netřeba božského potvrzení (*sanctio*), a není nikterak s prospěchem, aby zákony lidské byly v souhlas uvedeny s právem přirozeným, aneb aby od Boha jim bylo odvozovati závaznost.

57. Filosofická mravnost a mravouka jakož i státní zákony mají býti zbaveny auktority božské.

58. Jiných sil mimo ty, které jsou ve hmotě, uznati nelze, a veškeru mravní vzdělání a dobro, musí spočívati v nakupení a rozmnožení bohatství a v ukojení chtíčů.

59. Právo spočívá ve hmotném účinku, a všechny lidské povinnosti jsou pouhým jalovým slovem, všechny lidské činy mají právní moc.

60. Vrchnostní moc není ničím jiným než souhrnem počtu lidí a hmotných sil.

61. Věcná nespravedlivost, jež korunována byla zdarem, není na ujmu svatosti práva.

62. Nutno prohlásit a uznávati tak zvanou zásadu neprostřednictví či neprostředkování a nezakročování.

64. I zrušení sebe světější přísahy i bohaprázdný a zločinný, věčnému zákonu se přilícící čin nejen že nemají býti nechváleny, nýbrž naopak zcela dovoleny a vysoce chvály hodny, byly-li provedeny z lásky ku vlasti.

79. Jest mylno, že by vládou povolená svoboda jednoho každého, jakož i všem propůjčené plné právo, veřejně prohlásiti libovolný náhled a mínění, k tomu vedly, že by mravy a (náboženské) smýšlení národů tím spíše byly kaženy a mor indifferentismu rozšiřován.

e) Míchání se přírodní humanity do života rodinného ve formě civilního sňatku bylo odsouzeno zavržením civilního manželství (Syllabus 8. §):

73. Mocí čistě občanské smlouvy může mezi křesťany státi sňatku v pravém toho slova smyslu, a jest klamno tvrditi, že by byla manželská smlouva mezi křesťany vždy svátostí, anebo že by nebyla smlouvou, kdyby se jí nedostalo svátosti.

74. Věci manželské i zasnuby náležejí dle své povahy před soud světský. —

Posléze zničil papež onen most mezi křesťanstvím a přírodní humanitou tím, že zavrhl větu: »Římský papež má a může se vyrovnati a dorozuměti s pokrokem, s liberalismem a moderním vzděláním (humanitou).« (Syllab. č. 80). — »Non possumus.«

Smíření mezi křesťanstvím a protikřesťanstvím jest nemožno. Buď je pravdou humanitní naturalismus a pak bude s právem,

zničiti jméno křesťanské jakožto samovládce nad člověkem svobodným tak, aby po něm nezbylo ani památky; anebo jest pravdou křesťanství, a pak jest povinností každého věřícího, by povstal jako jeden muž oproti společenskému odpadnutí od všemohoucího Pána, pak musí povstati nutně proti zbožňování člověka, kteráž ovšem jest satanismem tvorů rozumných.

Tyto jsou základní rysy moderní humanity. (Viz o tom více v »Germania«, 23./4. 1873., II. Band.) »Deutsche Ztg.« — dle udání listu »Germania« l. c. — vřele ujala se pohanství. V obraně té zlehčováno ba naprosto popíráno bylo Boha, rouháno se katolické bohoslužbě a její nádherným chrámům atd. Nás to nepřekvapuje. Kde jest ona vyhaná náboženská snášelivost? O velikolepých chrámech Hindův, o valných poutích, o hekatombách obětních, o bohoslužbě Astarty, Baala, Apise a p. mlčí nepřátelé naši, ale naší bohoslužby nesnášejí. Velebný hlahol zvonů je uráží, ale hlučné Bacchanalie a Saturnalie volají zpět.¹⁾

Toto prastručně o humanitě, dceři to starého pohanství, předslavše, zkoumejmež, je-li její »věrouka« věroukou zednářskou!

Jaký jest základní článek „věrouky“ zednářské?

Máme před sebou otázku dvojnou: je-li totiž zjevití se Bůh pánem, anebo je-li jím neobmezený, od Boha se odtrhší člověk? — jsou-li základní věty přirozeného práva a křesťanství i jednotlivcům i veškeré společnosti lidské, církvi i státu, měrodatnými, nebo je-li jimi přirozená humanita? — povolán-li jest člověk toužiti po cíli nadpřirozeném, anebo je-li jeho nejvyšším určením, býti pozemským člověkem v plném toho slova smyslu?

Ať zní odpověď jakkoli, jedna polovice otázek těch musí ustoupiti druhé. Jedna jen polovice jest pravdou, druhá lží. Buď humanita — nebo křesťanství.

Kdyby otázky tyto byly předloženy evropským národům k rozsouzení, jistě by se veliká většina jich rozhodla pro křesťanství, an nikdo jen tak zhola nepřije si jmenován býti moderním pánem.

To ví lóze velmi dobře a proto zvolila si místo moderního pohanství slůvko ušlechtilejší sic nicméně svým obsahem potměšilejší, — totiž »humanitu«. Už po 19 století měli jsme my jiné, čistě křesťanské slovo, jež provedlo na tisíce divův, a jež, vtělivši se ve skutky i té nejmenší milosrdné sestry, kouzelně působilo v socialismu křesťanském, — totiž lásku »charitas«. ²⁾

¹⁾ Zednář Viktor Hugo napsal v románu »Les misérables« (Bídníci), že »Saturnalie, tato pitvora antické krásy, proměnily se v úterý masopustní, a Bacchanalie, druhdy révovím ozdobená nádra v božské polonahotě na odív vystavujice, ochábně pod zvlhlými hadry severu, přezvány jsou — masopustem!«

²⁾ Jak planou jest dobročinnost zednářů, dočísti se lze ve spisech Neutové: »La Franç-Maçonnerie soumise...«, II., p. 146—185., — Gautreletové: »La Franç-Maç. et la revolution«, Lyon 1872, p. 166... a j. O věci té promluvíme dále.

Než co zavinila asi tato láska, že ji zapudila humanita? Není-li už lásky na světě zapotřebí? Proč se dostal do oběhu v lidstvu peníz falešný místo pravého zlatého? — —

Než humanita v zednářské hantýrce neznamená »lidskost«, nýbrž tajnější ještě mnohosmyslný význam. Br.: Rönnefahrt ve Stendalu označil humanitu jakožto cíl tajného spolku, řka, že zednářství považuje humanitu jakožto cíl i prostředek »odstraniti hranice, jež předsudky a jednostranný náhled věcí nepřátelsky byly postavily mezi lidstvo u věcech i politických i náboženských, a že pomocí vyššího duševního vzdělání a ušlechtlejších mravů stane se skutkem obnova společenských a náboženských prvotních poměrů mezi lidstvem projitím tří stupňův modrého zednářství.«¹⁾ Ač jsou tato slova chytře volena, otvírají nám nicméně přece daleký pohled do propasti, k níž lóže odvléci chce své stoupence. Humanita má tedy odstraniti všechny meze, jež dělí lidstvo dle států a dle náboženství; meze ty rozkřikováno jako neštěstí, jako předsudek — a jednostranný posudek věcí.« Za druhé mluvil br.: Rönnefahrt o jakémsi »všemožném zdokonalení všech sil lidské bytosti,« kteroužto myšlénku předložil nám jen proto, by tak zakryl nekonečný prospěch, že se totiž lóže stává — bohem. Posléze má také vyšší duševní vzdělání a ušlechtlejší mrav — což obé zednářství si připisuje — podati zralé ovoce nejvyššího štěstí, totiž: zavedení prastátu (arci ne ve smyslu monarchickém) a pranáboženství, které prý by bylo starší všech dosavadních kladných vyznání. Čili jinak: křesťanství v církvích a sektách se jevící dlužno zničiti jako předsudek a překážku lidského štěstí; člověk tedy jest přirozeně dobrým, sám sobě postačuje, není mu třeba vykoupení, a stává se vlivem a působením křesťanství v každé příčině ještě horším.

Aby nám nikdo nemohl vytýkat aneb aspoň předstírati, že uvádíme pouhé důsledky, aniž nás pozezřívati, že uvádíme jednotlivé mínění br.: Rönnefahrta na účet všeho zednářství, jest nám krok za krokem v před postupovat a odůvodniti každou větu zednářskými doklady. Bychom čtenářů svých neunavili, uvedeme z obrovského množství dokladů jen některé a to, jak podotýkáme tuto, výhradně od zednářů modrých.

Při každém heslu dlužno rozeznávati přesně smysl zdánlivě na venek se jevící a vlastní; za dob nebezpečí, před slabochy a před věřícími křesťany bývá heslo opatřeno smyslem prvním, jindy druhým. Při všem neštěstí našeho politování hodného věku jest přece něco dobrého, že totiž zlo stalo se bezohledným a že už na sebe neobléká omlouvací škrabošky.

a) Smysl zednářské humanity, jaký se zdánlivě na venek jeví, podala nám »Allgem. Handbuch der Fr.«²⁾ takto: »Humanita značí podstatu lidské přirozenosti, ale zároveň i vrch a účelný směr,

¹⁾ Viz: „Freim. Ztg.“, Nro. 32., 9./8. 1873. — Takéž 1. článek stanov švýcarské zed. Jednoty zní, že „zednářství je spolkem bratrským, majícím za účel zachovávat a opatrovati zásady humanitní.“ („Union Maçonnique Suisse“, 1874, Nro 1., p. 10.)

²⁾ druhé, úplně přepracované vydání Leningovy encyklopedie zednářství; v Lipsku u Brockhausena, 2 svazek, 1865—7, str. 3.

k němuž má směřovati veškerá lidská vzdělání. Humanita čelí nejprvé proti zhovadilosti a za druhé značí soujem všech předností, jimž se člověk těší proti zvířeti, vyznamenání to, které se jeví v lidské postavě a povaze člověčí . . .»

Pomíňmež líčení těchto tělesných předností, jež uvedl Herder ve svých »Ideen zur Geschichte der Menschheit« (I th., 4. Bd., 1. Abschnitt)! Jen toho chceme podotknouti, že Herder právě v těchto »ideách« plival na zvířecí stav, z něhož člověk dospěl poněmáhlu k vyšší tělesné kráse, k rozumu a svobodě, kteroužto svobodu dlužno považovati za vlastní její účel a cíl. Tak čteme u Herdera o své duševní humanitě, totiž důstojnosti v vyšším smyslu, to, že »člověk prý jest a zůstává synem božím, králem země. Bychom prý mohli pocítiti dosah tohoto výměru, máme pomniti, co že prý se tají u velkých darech rozumu a svobody, a čeho prý se odvážila příroda, svěřivši tyto dary slabému člověku. Zvíře jest prý shrbeným otrokem, ač i některé ušlechtlejší zvedá prý hlavu aneb aspoň krk natahuje, toužíc po svobodě. Zvířecí, dosud (!) prý k rozumu nevypělá duše musí sloužiti pudům potřebným a v této službě teprva prý připravovati se ku vlastnímu užívání smyslův a náklonností!« — »Člověk prý jest prvním propuštěncem stvoření, stojí zpříma. V něm prý jsou váhy dobrého a zlého, pravého i nepravého; může zkoumati, voliti. Jako prý mu dala příroda dvě svobodné ruce ku práci a přehledné oko jakožto voditele při schůzi: tak také má moc nejenom závaží klásti, nýbrž i, smím-li se tak vyjádřiti, sám býti závažím na váze. Může uvěřiti nejklamnějšímu bludu a tak státi se dobrovolně oklamáným; může řetězy, jimiž je spjat proti své přirozenosti, časem si zamilovat a různě je přiozdobiti. A jak tomu jest při oklamáném rozumu, podobně tomu tak i při zneužití nebo spoutané svobodě, jež jest u mnohých lidí poměrem sil a pudů, jak jsou totiž ustáleny pohodlím anebo zvykem. Člověk se může také často státi bídějším zvířete, zmocní-li se ho nízké zvyky. A přece jest, co se týče svobody, byť jí i zneužíval, — králem!«

Zednářská encyklopedie připojila k tomu ještě tuto praktickou filosofii: »Na této lidské důstojnosti zakládají se také lidská práva a prvá dvě a počátečná práva člověka jsou: užívání rozumu a svobody t. j. svoboda myšlení a svědomí. Možnost, naložiti s nimi jakkoliv, označuje pravého člověka; jsoutě to práva založená v lidské přirozenosti. Všecka zákonná zařízení těmto právům odporující a je ničící jsou proti přírodě a člověka nedůstojna, a tento, je-li si vědom božské své přirozenosti, trpěti jich nemůže.« — »Humanita tedy pozůstává v lidské vzdělanosti a za druhé v lidské laskavosti neboliž u všeobecné lásce k lidem, t. j. ve přátelském, lásky plném soucitu, v čistém blahovolenství vůči každému, sebe více cizímu a cizorodému člověku. Základními rysy humanity t. j. laskavosti k lidem jest spoluradost s radujícími se a soucit s trpícími. Toto čisté blahovolenství působí dobročinnost a slitování s každým nouzi trpícím. Lidské snahy nemají toliko za účel odpomoci nouzi, nýbrž jí předejiti. Humanita se vztahuje na všechny lidi, jest všeobecnou láskou k lidstvu, pokud se povznáší nade všechny roztržky a rozluky lidské; netáže se ani po politických, národnostních, ani náboženských společnostech, vidouc v každé národnostní a náboženské společnosti člověka a stejno-

rodého, rovnoprávného a rodem zpřízněného bratra. Předě hlasem humanity mizí všechny rozdíly lidí ba i nepřátelství; humaní člověk slituje se nad nepřitelem i v boji, i v pútkách stran i v čistě osobních rozepřích.«

Všimněmež si, jak úzkostlivě vyhýbáno se pojímům »vlast« — »vlastenectví«, a kterak lóže připouští toliko světoobčanství (Kosmopolitismus). Veškero moderní velebení národnosti (Nationalismus) jest zednářskou licoměrností.

Pokračuje pak »Allgem. Handbuch« dále: »Život lidský dlužno posuzovati po dvojí stránce: jakožto život jednotný a společenský. Člověk žije jakožto bytost jednotná a jako člen pospolitosti. Vzorem jednotného života jest humanita, pospolitého — kosmopolitismus — světoobčanství. Humanita má zření pouze k jednotnému člověku, hájíc jeho vzdělání a prokazujíc mu laskavost, nehledíc při tom na jeho společnost; světoobčanství pak hledí k jeho společenstvu; ctíc je, — ať si jest kteréhokoliv národnostního nebo náboženského rázu — jakožto stejnoprávné, učíc všecka společenstva ctíti jako členy veškerého lidstva, vážiti si sebe a pomáhati si vespolečně ku blahu a žiti v míru ustavičném.«

»Pro tyto nejvyšší vzory lidského života: ku pomahání totiž lidskosti a světoobčanství, — zřízeno jest zednářství. Zednářský řád jest tudíž novou lidskou a všesvětovou společností, proto vyžaduje jeho nejvyšší a první zákon: odvrácení všeho toho, co rozduvuje lidstvo t. j. všech nábožensko-církevních, všech politických a vlasteneckých poměrů. Zednářství pracuje o velikém díle totiž na zúšlechťení lidstva a také k tomu dostačí, neboť jak Herder pravil, zednářství dle své čistě a naprosto lidské a světoobčanské přirozenosti jest okem a srdcem lidstva.« (Astraea, IV, 87; XIX, 180. — Altenburger Zeitsch., 1845, S. 123. — Maurerhalle, IV, 123. — Latomia, VI, 1., XVIII, 145. — Freim.-Ztg. 1854, No 3.)

Netáže-li se tedy čistá humanita po »národních a náboženských společnostech,« ctí-li a vidí-li v každém výhradně člověka: nehlásá tudíž jen lásky ku všem lidem, nýbrž ukazuje, že náboženství jest samo v sobě věci vedlejší a pro člověka bezvýznamno. Zednářské světoobčanství ctí »každou společnost i náboženskou i národnostní« jakožto »rovnoprávnou« t. j. všecka náboženská vyznání jsou buď stejně dobra nebo stejně špatna, čímž vyznává nejbezohlednější naturalismus.

b) Důležitější ovšem jest vlastní smysl, jakým zednářství pojímá slovo humanitu.

Br. A. S. Carpentier Altíng pravil v Leeuwarden-u (de friesche Trouw) o dni sv. Jana 1872: »Jaký jest duch a základ našeho řádu? Není-liž jím sproštění ducha lidského cizí autority? — obhajování věčných a nezadajných statků lidstva? — zbavení všech těsných pout? Za svědky volám vás, velicí mužové dávnověkosti, nejprvé tebe, veliký náš patrone strážný (Jan Křtitel!)! Ty's viděl svět úpět pod cizí autoritou a toužit po světle: tu hlas tvůj zavzněl, rozžehl's pochodeň, zapudil's kněze, samotén chtěje sloužiti potřebám srdce. Tebe volám, veliký Nazarejčane (!), neboť i v tobě poznávám svobodného zednáře, největšího všech, jenž jsi vše cizí vymýtil, spečetiv na kříži triumf

svobody a dopomoh' ku právu tomu, což bylo »věčně — lidským« . . . Zdaliž se mylím, řeknu-li, že činnost a základní povolání našeho řádu spočívá v tom: osvoboditi to, co je »čistě — lidské«, cizí autority a dopomoci mu k jeho právu? Pro to musí zednářství bojovati, neboť kněží a samovládci (knížata) tomu se vzpírají, toužíce ještě více přituziti okovy (autority); prehnou úzkostlivě, jakmile poznají pojem »čistě-lidského«. Proto vždy a všude profánní svět nenávidí našeho řádu, boje se ho; »čistě-lidské« jest mu příliš jednoduchým a krásným. Pak ale zůstává svatou, nikdy nedokonanou úlohou našeho bratrstva: osvoboditi totiž to, což jest »v pravdě-lidským«. Náš rád činil tak povždy. Tak n. p. učinil to, když na počátku 18. století (1717) veřejně vystoupil ve hlavním městě anglickém jakožto »svazek lidskosti«, pokračuje od té doby na své cestě světem; to činil, když dokonali pracovníci královského umění (zednářství) přenesli myšlénky své (z Anglie) na pevninu (evropskou). Kráčejiice tiše a nejsouce přemoženi, prošli celou zemí. Jako pluh táhne zdlouhavě, ale pravidelně brázdu, tak i zednářství táhne za sebou světlý pruh v lidstvu. Právě proto, že náš rád touží výhradně po tom, aby osvobodil v člověku to, což jest čistě-lidské, neuznává žádného rozdílu vlasti, důstojnosti, stavu, církve nebo náboženského vyznání, nýbrž ve všem všudy pouze člověka« . . .

»Náš rád slučuje rozdvojené, protože chce dobré. Všickni, kteří chtějí dobro, vyhledávají trojici: pravdu, sílu, krásu. A kdežto svět profánní hašteří se o různé hlouposti a bojuje o zachování učení nebo tradice nebo jmén, odvracujeme se my ode všech těchto dětských hříček a, majíce na zřeteli své vznešené heslo, podáváme všem, kdož po tom touží, bratrskou ruku.«¹⁾

V obyčejné hantýrce zednářské nazýváno křesťanství pozitivní, na autoritě založené, krátce »jesuitismem«, a lóže, jsouc nepřítelkou vší církevní i občanské vrchnosti, neví ani, kterak by co možná nejvýše povznesla úplnou nezávislost člověka. Tak napsal n. p. Dr. Eimer (br. .) ve Frýburku (v Braisgavě):²⁾ »Zednářství čelí podstatně nejvíce proti jesuitismu. Oba domáhají se opaku pro lidi a lidstvo. Jesuité totiž, jsouc sami nevolnými otroky vyššího kohosi (papeže), jenž si hraje na všemohoucího a vševědoucího Boha, chtějí, aby lidé byli také nevolnými otroky, by je mohli pak po libosti vykořistiti, usilující je zaslepiti blouzněním mrzáckým, až na věčnost sahajícím, nenávisť, kletbou a omezováním (rozumu), a učiní z nich nemravné nástroje své kněžské hrůzovlády; — kdežto naopak zednářství se snaží pracovati o vlastním zdokonalení, zvednouti jiné i sebe z nesvobody a nevědomosti ku svrchované lidské důstojnosti, a vlastním učením a příkladem vychovati z lidí řádné občany . . ., kteří nalézají největší požitek ve svobodném sebeurčení ku mravní čistotě a všeobecné dobročinnosti. Zde (u zednářů) shledáváme Bohem (ale vždyť v něho nevěříte!) žádaný vývin lidstva ve svobodném, činném osvědčení všech jeho sil k nekonečnému zdokonalování; onde (u jesuitů) shledáváme lidskou libovůli lidskému pokolení předepsaný směr, hranice a cíl a nezměrné podrobení jed-

¹⁾ »Jaarboekje voor Nederl. Vrijmets.« 5873 (=1873), p. 176.

²⁾ »Leipziger Freimaurer-Ztg.« Nro. 19, 10/5 1873, S. 147. . .

notlivcův i všech theokratické nadvládě, která si vše chce osvojit. Tu musí ovšem jesuita při všem svém absolutním jednání znamenati jakési protipůsobení svobodného, žádné autority neuznávajícího člověka, a zednář tudíž musí všudy, kde se snaží provésti své lidské myšlenky, počkati se se zapřísáhlými nepřátely — totiž s jesuity.«

Oba tyto doklady osvětlují nám úplně hlubší smysl zednářského základního článku víry.

Jaký to svět politických, společenských a náboženských revolucí šklebí se na nás v tomto tak často přehlédnutém slůvku »humanita«? Zníť jako »non serviam« (nebudu sloužiti) prvního padlého anděla. »Ich dir dienen?« volá s Goetheovým »Prometheem« zednářský, svobodný člověk, neuznávající žádné autority — proti Bohu otců našich, proti Vykupiteli našeho pokolení, proti každému knězi, proti duchovní i světské vrchnosti, proti každému článku víry a mravů, proti přirozenému právu a kladnému zákonodárství. Pak jest ovšem člověk posledním pramenem vši pravdy, jsa nezávislým na křesťanském zjevení a každém náboženství, dostačuje sobě samému a jsa sobě vlastním — bohem!

Jest na nás projíti tyto věty jednu po druhé a dokázat o nich, že jsou — zednářskými.

Zednářská humanita považuje člověka za poslední pramen vši pravdy.

Když tak zvaní reformátoři 16. století počali útočiti na jednu svatou, katolickou a apoštolskou církev, mluvili mnoho o náboženské svobodě, o vymanění z papežského otroctví a z činění nátlaku na svědomí. Zásada svobodného zkoumání byla velebena jakožto největší zásluha a srdce protestantismu.

Dílo to však bylo jen prací poloviční. Kdo píše na svůj praporek »svobodné zkoumání«, nemá práva vnucovati bližnímu svému do ruky jakousi knihu, řka: »To zde jest biblí, svaté písmo, z něhož máš po svém zdání sestaviti své náboženství,« nemá žádného práva předpisovati vyznání víry křesťanské jakožto pravidlo víry a činiti to pro někoho závazným; neboť už tím veliký počet článků víry sám ze své vůle předkládá, odňav je svobodnému zkoumání. Vážíme si a ctíme každého pozitivního protestanta, jelikož přec alespoň některé pravdy zachránil ze ztroskotané lodě před 350 léty, zachovav je až na naše doby, ač důsledně si při tom nevede. Nepřítel křesťanství, Dr. D. F. Strauzs, měl pravdu, bičovav bezohledně v dile svém »Der alte und der neue Glaube« polovičaté duchy a volaje ku protestantským jednotám: »Byla-li stará víra nepravdivou, jest moderní dvakrát i třikrát. Stará víra přičila se jen rozumu, sobě samé však nikoliv; nová si odporuje ve všech dílech — kterak tedy může se srovnávati s rozumem?«¹⁾

Co Dr. Strauzs namítal proti protestantským jednotám a osvícencům v Jeně, mohl namítati proti protestantismu vůbec.

¹⁾ Podobně upřímně pravil Proudhon: „Il n'y a que des fagoteurs germaniques qui puissent se dire chrétiens, en niant la divinité du Christ.“

Zednářství teprv odvážilo se, přivlastniti si poslední důsledky z církevní novoty 16. století, prohlásivši úplnou nezávislost jednotlivce nejen na církevní auktoritě (apošt. stolice a církve učící), nýbrž na každé jiné autoritě vůbec.¹⁾ Humanitní člověk jest absolutním, svobodným, vši autority prostým, jest tudíž posledním pramenem vši pravdy. Toliko do hlubin vlastního »já« jest mu sestoupiti a tam čísti, co má v sobě napsáno; co jest mu veleno mimo něho, jest předsudkem a donucováním ducha. Proto jest svato každé »osobní přesvědčení«; každý, kdo se nedopustí přehmatu, má se svého stanoviska právo; proto jest také každá církevní věrouka závadou osvětě, ba jest ve vzdělaném státě nebezpečnou, a proto bylo by lépe, nedopřáti svobody církevní autoritě tím, ne že by se bezbožecký stát od ní odtrhl, nýbrž, že by ji spjal všemohoucími státními pouty, až by se posléze — stala bezduchou.

Humanita zednářská zná jen jediný článek víry: člověk tak, jakým jest od přírody, jest svéprávným pánem. Co tato humanita vynáší jakožto tajemství a hlubší (v ně) zasvěcení, jest toliko hříčkou pro velké děti, nebo nanejvýše jakýmsi sdělením prováděcích pravidel. Nepodávajíc žádného pozitivního učení, uvolňuje veškerá pouta jednotlivce, pravíc k němu: »Jdi nyní sám a hledej! — cokoliv nalezeš, bude dobro a pravdivo, an ty sám to nalezeš; jen jednoho se varuj: nedávej se nikdy nikým vésti!«

Anať pak osobnost jest absolutní a božskou, nutno, by člověk z vlastního »já« čerpal všecku pravdu a zvláště náboženství se vším, co k němu patří a co z něho vychází. Na to poukazuje tajemný rozkaz »*γνώθι σεαυτόν*« (poznej sebe samého!), jež dáván přijatému učenníku a jež byl poprvé vyložen ve frýburské lóži, kteráž ve svém rituálu (S. 30.) nepřilíš tajemně volá ku svému učenníku: »V nejstarších dobách řeckého starověku stával na chrámu Apolinově v Delfách nápis »*γνώθι σεαυτόν*«. Tento nápis stkvěje se také na našem chrámě. Jako kdysi Sokrates a později církevní otec Augustin, tak může i dnes každý z nás, jež se snaží poznati sebe samého a nahlédá do hlubin vlastního »já«, poznati pravého Boha a v sobě nalézti vše božské, což všecko všude jinde hledal nadarmo.«²⁾

Proto táž lóže »Zur schönen Aussicht« odstranila ještě dosti počestně někdejší »figurantku«, biblí, z tak zvaného oltáře, objasňujíc toto počínání své (Ritual S. 7.) takto: »Jelikož Bůh, náboženství a mravnost (zednářského) spolku nejsou obsahem zvláštního vyznání

¹⁾ Proto pravil br. Ursin v řeči své (v lóži) na císaře Viléma 22. břez. 1874 (viz: „Freimaur. Ztg.“ Nro. 17., 25./4. 1874, v Bernburgu, že „veliký německý genius druhdy svými údery kladivem na zámecký chrám Wittenberský rozrazil řetězy římské, vystaviv říši svobodné víry, v jejížto hranicích a na jejíž půdě vyrostla ctihodná stavba královského umění.“

(Velikým tím „geniem německým“ dlužno rozuměti Dr. Martina Luthera, jež na dveřích zámeckého chrámu ve Wittenberce vyvěsil 95 svých pověstných thesů protiv odpustkům a tím jaksi nepřímou stal se předchůdcem německých zednářů.

²⁾ Viz Ferdinanda z Trentowských spis „Wesen und Unwesen der Freim.“ str. 158. — „Osobní jest božské, jež v sobě obsahuje netoliko jedinou velikou jedničku, jako u vás (křesťanů) pojem „pověstného“, nýbrž tolik vaší zcela rovných jedniček, kolik jest myslících mužů.“ (A. a. O. S. 151.)

víry, kteréžto musí býti humanitním t. j. čistě- a všeobecně-lidským, boholidským: tedy bibli, která dosavad ležela na našem oltáři a která jen křesťanům platí za svaté písmo, nemůže býti žádným odpovídajícím odznakem toho, co by měla naznačovati. Nepostačí na oltáři humanity, jenž náleží všem vyznáním náboženským stejnou měrou.

Bibli hodila se potud spolku vši autoritou pohrdajícímu, pokudž byla symbolem svobodného přemýšlení proti církevní učící moci. Od té doby však, co zednáři učinili poslední rozhodný krok k bohorovné humanitě, nebo spíše ku božskému člověčenstvu, jest i bibli překážkou bohu, povstávajícímu v lidském »já«.¹⁾

A co medle nastoupilo na místo bibli? Lidské »já«, pro něž nalézáme ve fryburské lóži velevhodný odznak. Tam totiž na oltáři leží nepopsaná kniha, představující bezprostřední moudrost. Význam její vyložil rituál (S. 36.) takto: »Pohleďte, milý bratře, na tuto knihu důkladněji! Na ní září pozlacenými písmenami vytištěné slovo »Bůh«. To jest naše Bohu zasvěcená kniha. Bůh jest naše nejprvnější veliké světlo, rozvíhající všechna ostatní světla a — kniha ta jest nepopsána — zcela čista. Co že to znamená? Bůh jest věčná záhada totiž, již má člověk vždy a všude řešit a odůvodnit tak svoji náboženskou mravnost, zásluhu, moudrost, krásu a sílu. Od tisíců let člověk tak činíval, sepsav o tom mnohou svatou knihu. Ale záhada ta dosud není rozluštěna, a proto zde leží kniha nepopsaná. My neuznáváme žádné autority, nám se to tak hodí! Knihu tu popsat chceme každý sám pro sebe a tím osvědčiti duševní svoji samostatnost, k čemuž také, jsouce zednáři, jsme povoláni.«

A tak jest tato v základě čistě záporná jednotlivá svrchovanost toto zhrdání autoritou, jež zastírají jménem »samostatnost« — slabým svazkem sjednocujícím »bratry«. A spolek, maje za to, že nalezl kámen mudrců, jása: »Kteréže jsou čistě duševní prostředky, jimiž zednářství sjednocuje duše a srdce všech? Nejsou to články víry ani učení o tajemstvích, týkajících se bytosti Boží, není to učení, ani poznávání ani temný cit a hluboce ukrytý pocit, nýbrž jest to nejvnitřnější síla popudu lidské duševní bytosti, je to nejvnitřnější bytost lidského ducha, mravní síla, mravní vůle. Čím více mravně lidé se vzdělávají, tím způsobilejšími jsou jednoty a tím sjednocenějšími se stávají. Proto zednářství nechce sjednocovati věrou, nýbrž láskou, jakožto nejvyšší mravní silou, která právě zušlechťuje jednotlivce, jako jej pojí se všemi ostatními.« Tyto základní věty vyložil Goethe (viz »Werke« I, 313.) tak, že věru nevíme, plakati-li dlužno nad tím či smáti se.²⁾

Slyšme však dále, jak fanaticky vyslovil se br. . Ferdinand z Trentowských o přirozeném zpytování pravdy! Právil totiž ve vzpomenutém už dle svém »Wesen und Unwesen der Freimaurerei«: »Co jest to zednářská moudrost?... Zednářská moudrost zná pravého Boha (?), nejsouc přece žádnou theosofii

¹⁾ I tam, kde lóže popřívá přece ještě jakéhosi místa bibli, má tato sv. křesťanská kniha přece jen jakýsi velmi neurčitý, symbolický význam. Čti o tom br. . Emilia Walthera spis: »Aus meiner Werkstatt«

²⁾ »Allgem. Handbuch der Freimaurerei«, 2. Aufl. von Lening's Encycl. der Freimaurerei. Leipzig, Brockhaus, 8 Bände 1865/7 (pode jménem »Freimaurerei«.

Bůh jest jí prvním principem, prvním velikým světlem, ne však výhradním cílem a předmětem. Dovolujíc ctíti Boha, pojímá Jeho bytost svobodně a, nepodávajíc žádného kladného učení o Jeho hluboce zahalené bytosti, není žádnou theologií, nýbrž spíše s touto, neuznávajíc žádného nadpřirozeného zjevení, žádných posvátných model a fetišů, bojuje na život a na smrt. Její náboženství plodí všechna vyznání víry a tím všechny druhy bohoslaví; sama však, jako slunce je osvěcujíc, zahřívajíc a oživujíc, vysoko stojí nad nimi. (S. 145.) — Vyloživ takto první řečník frýburské lóže velmi mělce zednářskou etiku, odpověděl si na vlastní otázku, jakáže by byla podstata zednářské moudrosti, takto: (»Zednářská moudrost) jest bezprostředním věděním, které se stkví v každém člověku, proměňujíc se povlovně v jeho přirozenou vlastní moudrost. Ona záleží ve výsledku vlastních úvah o nejsvětějších předmětech, čehož každý sám se dočiní, považuje, vyjadřuje a háje toho jako svého vlastního přesvědčení. Ona jest životním dechem uvnitř člověka, jest smýšlením neodvislým, samostatným, čistě osobním, jest duchem z každé autority vyproštěným a volně se pohybujícím, jest, jest čistým podobenstvím (Analogon) oné moudrosti, jíž se těší — Nejmundřejší.« — Vyloživ pak spisovatel tyto věty v jejich čistě-zednářské přirozenosti ještě dále, ukončil takto: (S. 149.) »V tom, že zednářství nezná ničeho kladného, žádných článků víry, žádných posvěcených okovů ducha, spočívá veliká přednost jeho moudrosti před církevní, jakož i její nedostižnost a neporušitelnost.«

Jedna obtíž však zůstává nepřemožitelnou i samým zednářům. Nemohou totiž utajiti, že konečný, obmezený člověk (přísně-li soudí) nemůže přece jen býti posledním pramenem vší pravdy, nýbrž že při všem zkoumání i pouze přirozených věcí posléze často jakoby zaklet zastaví se před tajemstvím nerozluštěným jako před obrazem zastřeným rouškou. Tajemství pak a neuznávání žádné autority zkoumajícího »já« nehodí se k sobě. Ale lóže zná útěchu, poukazujíc zasvěcencům svým na neurčitou budoucnost a nekonečný úspěch lidského ducha. Zcela lehce jakoby běželo pouze o nějakou příjemnou jarní procházku, pravil v té věci br. Trentowski (S. 272., Anmerkung): »Zůstává-li tu a tam dosud něco nepoznaného, neprozkoumaného, tu věda to vše jednou rozluští. Krátce: pro člověka, obdařeného lidským rozumem, nestává žádného absolutního tajemství.«

I zde setkáváme se se starou osvědčenou zkušeností, že totiž nevěrec více musí věřiti, než nejlepší křesťan.

Zednář humanitní není závislým na křesťanství.

Z toho, co jsme až dosud uvedli, vysvítá, že humanita modrého zednářství podstatně jest odpadnutím od křesťanství. Pokud totiž lid přece ještě váží si jména křesťanského, potud zednáři staví se, jakoby toužili jen po »čistém« učení Ježíše Krista, válčíce toliko proti »jesuitským pitvorám.« Proto potkáváme se zhusta s vylhanou předstírkou, jakoby to či ono učení lóže bylo čistě — křesťanským. Ale žádný tajný spolek nebere to tak do opravdy a tak přísně

s pravdou, zvláště tehdy ne, jsou-li členové jeho takými, že se dosud nechtějí zřici úplně otecké víry.

Víme tolikéž, že nečiněno žádných překážek zednáři, který by chtěl pevně držeti se božství Kristova. Každé jeho soukromé mínění bývá trpěno. Směl-li by však věřící křesťan, jsa zednářem, říci: »Věřím v božství Kristovo i že nás smrtí svojí vykoupil; věřím v jednoho Boha,« — nesmí nikterak odvážit se výroku: »Kdo popírá Kristova božství, bloudí; bezbožec zasluhuje našeho politování.« Neboť jakož bývá trpěno jeho mínění, byť i bylo lóži s odporem a nechutí, musí také on sám snášet osobní mínění jiného trpělivě a považovati je za stejnoprávné. Právě pro tyto případy nařizen byl velmi šalebný odstavec v zákonníku zednářském, zapovídající veškeré náboženské i politické hádky, důkaz to, kterak zhoubně lóže působí na církev i stát. Zednářstvím odsouzeno jest křesťanství ku vyměření.¹⁾ Popíráno trojí úřad J. Krista: učitelský, kněžský a královský v lidstvu.

a) Zednářská humanita zavrhuje učitelský úřad Kristův.

Bývá-li užito kdy v kruhu »bratrském« jména Kristova, neb uvedeno-li něco z Jeho učení, bývá to pouhým rouháním. V nitru svém jest každý zednář jiného smýšlení. — V 4. díle časopisu »Latomia« byl odporučován spis Dra. A. Drechslera »Kirchenlehre und Katzerglaube«, jež kritik opatřil tímto výkladem: »Protestantismus jest po stránce náboženské jen polovicí toho, čím jest zednářství zcela. Protestantismus totiž považuje obsah náboženství za cosi lidem od Boha bezprostředně sděleného, připouští jedině rozumu, by si přetvořil (po svém zdání) »nerozumnou látku« t. j. křesťanské zjevení. V zednářství však nemá rozum vyměření pouze přetvoření, nýbrž i obsah víry. Protestantism tedy musí buď: vrátiti se zpět v křesťanství katolické, nebo libovolně zůstatí státi na polovici cesty — anebo, v před postoupíc, přejíti do tábora zednářského; neboť rozumu spokojuje se pouze na čas tím právem, že věty nad lidský rozum povznesené převádí ve formu rozumovou, snaže se sjednotiti podanou látku s vlastními svými náhledy, až dospěje k plnému, jasnému, samostatnému přesvědčení, že sjednocení takové jest nemožným. Tu pak žádá i druhou polovici příslušného práva: zamítá vnucenou sobě suchopárnou látku a svobodně si volí nebo zjednává látku způsobitou. Z toho vysvětlují se nynější úkazy ve způsobu protestantsko-náboženského života: andělsko-allegorický výklad křesťanského života, andělsko-ideální pojmání křesťanských článků víry. Poslední pokusy, zachovati církevní křesťanství, byly příčinou, že bylo úplně vypuzeno z říše rozumu, an rozum tímto činem nabyl vědomí, že se tato vyjednávání o mír nezdaří. Zednářství poznalo neshladitelné nepřátelství mezi učením vlastním a učením katolické církve.« — Tak tedy považuje svrchovaný rozum

¹⁾ Výslovné priznání toho dočetli jsme se ve spisu „Gegenwart und Zukunft der Freimaurerei in Deutschland“, Leipzig, 1854., S. 116. . .)

modrého zednářství veškeré křesťanské zjevení za stavivo křehké, zpracování nemožné, za jakési zevní jho, jež svobodnému člověku jest setrástí. Všecko vyrovnávání jakož i omlouvání, pokud se týče výkladu dogmat, vedou k plné jistotě, že jest naprosto nemožným všecken mír mezi lóží a křesťanstvím.

Že tyto názory neuznávají ani božské přirozenosti J. Krista, ani božské povahy Jeho učení, leží na bíledni. Professor a velmistr zednářský J. C. Bluntschli uveřejnil v berlínském časopisu »Gegenwart« (No 29, 10./8. 1872) článek plný rouhavé nenávisti, v němž líčí veškeré křesťanství jako pověru zhoubnou a vzdělanosti nepřátelskou, veda si tak zcela po vzore pohanských Římanů, kteří nazývali křesťanství pověrou (superstitio). Uvedeme pouze několik vět, jimiž článek svůj zakončil: »Lid náš« — napsal — »u vědomí svém nyní pevněji věří v jednotnost Boží, než tomu bylo za století dřívějších, která jednoho Boha ve tři osoby rozdělila, přidavše mu také bohyni jakožto manželku a matku a postavivše mu oproti ďábla jakožto protiboha tmy. Dnešní lidstvo nectí Boha jakožto ducha, působícího mimo přírodu, aniž považuje přírodu za stvoření hříšné, mimo Boha jsoucí, nýbrž poznává božského ducha u viditelném těle přírodním!«

Ba zednářství želí toho, že si druhdy za času spolku cnosti a za dob svaté alliance¹⁾ drželo před obličejem škrabošku křesťanství. Neboť zednářství ukládá členům svým jen to náboženství, v němž se všickni lidé shodují, končíc praktickým pravidlem, »by se nikdo nestaral o náboženské smýšlení ani o jméno a stav druhého, jelikož zednářství má býti všechněm cestou ku pokojnému a přátelskému sjednocení, aniž by lidé jinak pro svá různá občanská a náboženská postavení byli si cizími.«

Toto »nestaráni se o mínění druhého« pojeti dlužno ne jako snášelivost — té lóže nikdy nezná — nýbrž jakožto výrok její nejvnitřnější zásady. Stoliční mistr Ph. J. Cretzschmar napsal o tom ve spisu »Religionssysteme und Freimaurerei« (S. 92...): »Přední zásada zednářství musí býti původně považována a pojata jakožto čistě-lidská. Veškeré lóže nyní činné a řetězy svými zemi objímající pocházejí ze společné matky, vellóže totiž anglické. Tohoto původu svého z oné matky popřítí nemohou, anof »bytí« jich jí jest podmíněno. Odřekly-li se časem jednotlivé lóže její zásad, příčinu toho nutno připsati zavedení křesťanského náboženského systému do jednáni lóží, neboť bez těchto článků víry zednářství dosáhlo by už dávno cíle svého.

Tak spočívá vnitřní bytost ducha v jeho přirozené činnosti: mysliti (totiž) svobodně a neodvisle; vyvoditi v sobě smýšlený ideal a (jej) opatrovat anebo přenéstí výsledek mohutnosti myslící na zevní svět, t. j. jej uskutečniti.

¹⁾ Spolek, jímž slibovali císař František I., cár Alexandr I. a Bedřich Vilém III. v duchu křesťanském pomáhati si na vzájem věrně ve všech potřebách.

b) Zednářská humanita odpoutává člověka od kněžského úřadu Kristova.

Jen tenkrát jest možnou smrt Páně a vykoupení Jeho nejvýše ctihodným slitovnictvím, připustíme-li pád hříchem lidského pokolení. Ničeho však rozhodněji lóže neodmítá jako dědičný hřích; neboť dle ujišťování br.: Bluntschli-ho »nynější člověk nepovažuje přírody jakožto stvoření, hříchem poskvrněného a mimo Boha jsoucího,« — nýbrž vše přirozené jest dobrým, — tudíž i člověk. Slavně prohlásil Trentowski (»Wesen und Unwesen der Freimaurerei« S. 390): »Nezměrně velikou a pro budoucnost závažnou zásluhou zednářství, jak bylo vysloveno ve frýburském rituale, beze vši pochyby jest to, že přijalo na místě staroegyptského, katolickou církví přijatého, dědičného hříchu (jejž zednářství rozhodně odmítá) pythagorejskou a čistě — křesťanskou bohopodobnost člověka. Kdo důkladně se vzdělal v theosofii, bohosloví, ethice a socialistice, kdo dokonale zná vnitřní páky, jimiž se lidstvo pozvedlo, a kdo jest s to, oceniti v celé nesmírné váze tyto zdánlivě nepatrné, dosud platné církevní náhledy, které se staly všeobecnou věrou: tomu jest radostně pozdraviti v zednářství zaslíbeného Ducha sv. (Paraklet) a nové, po vši zemi rozšířené, ustavičně se rozmáhající a vždy působící vykoupení čili: moderní messianismus.«

Tu to tedy máme. Zamítnutí zdánlivě staroegyptského učení o dědičném hříchu, popírání vykupitelského díla Kristova, jakož i tvrzení, že člověk dostačí samému sobě, — to jest právě vykoupením světa a moderním messianismem. Jen s hrůzou nám lze popatřiti do této propasti protikřesťanství, kde člověk, jsa šťasten ve své hříšnosti, odmítá od sebe ochrannou Vykupitelovu ruku, vida ve kříži toliko popravni lešení, na němž dostalo se zaslouženého trestu buď nerozváživému reformatoru světa nebo snad dokonce státnímu zločinci! Kříž jest těmto moderním pohanům bláznovstvím, moderním pak židům — urážkou. Teprve tehdyž, podaří-li se zednářství odstraniti vše, co stojí člověku v cestě a co odpírá přirozené jeho božskosti, vzejde — prý — nad zemí červánek vykoupení světa.

c) Zednářská humanita popírá královského úřadu J. Krista.

Bůh nemá práva poroučeti, vrchnosti nemohou Jeho jménem dožadovati se poslušnosti ani králové vlásti, Jeho říše nemá býti věčnou, — nýbrž na Jeho místo nastoupilo královské umění, zednářský cech se svojí novou a úplnou světovou budovou (organizací), absolutní lidství jakožto hlavní zřídlo vši pravdy, síly a krásy. Lóže »nočních bratří« totiž jest rázu na výsost kosmopolitického a rozšiřovatelského; ne křesťanství, zednářství musí vlásti světu a neodpočinouti, dokaváždž poslední úředník a vešken veřejný život nestane se mu poplatným. Br.: A. Pietscher pravil v Zerbstu (15./9. 1872) v dámské lóži: »Pro nás, bratry zednáře, není lóži toliko úzká, čtyřmi stěnami ohraničená prostora, nám jest lóži — vesmír.« (Viz: »Leipziger Freimaurer-Ztg.« No 26, vom 28./6. 1873, S. 206.)

Proto se snaží zednáři velmi čile zahladit u vládě všechny výjevy života křesťanského, ba i poslední ráz křesťanství, hledíce eproti tomu prohlásiti za potřebný základní odznak lidství — atheismus. U veřejnosti sice trpí ještě jakž takž křesťanství, podtaji je však podkopává. Dílo Vykupitelovo má — padnouti!

V Amsterodámě jest spolek mající za účel, rozšířiti zednářskou nevěru. Jmenuje se »de Dageraad« (jitřenka). V něm odbývána 20/12. 1857 přednáška »het Kersfeest« (vánoce), obsahujíc vše možné na potupu náboženství křesťanského; víme dobře, že tisk, lóží ovládaný, užívá k útokům na božské zjevení obyčejně právě této roční doby. Pomněmež jen vídeňského liberálního tisku! — proč by tedy tomu mělo býti lépe jinde? Br. . řečník uvedl dlouhou řadu školáckých námitek proti božství a podivuhodnému narození Vykupitelově, proti ctění nejsvětější Panny, proti biblí, zkrátka proti všem základům křesťanství, a skončil svoji řeč těmito zlopověstnými slovy: »Činíme-li závěrku, poznáme, že před 1800 léty žil mezi Židy veliký reformator, o němž obíhaly různé pověsti, které byly přetvořeny na bájkky působením národní povahy lidu a starými náboženskými a prorockými spisy. Kněží tohoto (katol.) náboženství až podnes prohlašují tyto přetvořené bájkky za hotové události. Kdežto počátek těchto spisů jest temný, předstírají, že knihy ty dány Bohem, že jsou svými spisovateli neomylně sepsány (!), že snůška biblí péčí prozřetelnosti božské zázračně (!!) udržena a neporušeně nás dochována (!!).¹⁾ Jdeme-li všemu tomu po stopě, pak, po mém soudu právem viníme kněze, že se snaží lidu zatemniti rozum. Na těchto bájkkách závisí jich prospěch, a proto podporují všemožně tuto pověru. Rozšiřují tisícere almanachy a traktáty, nesčíslná kázání a biblí, by udrželi lid v pověře. Kdyby lid byl osvícen, pak byli by kněží zbytečným přepychem a sužující tíhou na šíji přičinlivého středního stavu. (Ó té útrpnosti zednářské s tímto středním stavem! Ukážeme v dalším pojednání o zednářské činnosti ve příčině života socialního, že. takto mluvíce, lhou.) Zjistnost a touha po panování jsou vlastnostmi těchto kněží. Kdo se jim staví na odpor, tomu přísahají smrt. Stopy jich činnosti označeny jsou krví. Nakazovali křížácká tažení proti Turkům; noc Bartolomějská ve Francii, dragonády v Sevnách, selská vojna v Německu byly jejich dílem. Ano, oni přetvořili veškerou zemi, tento krásný chrám Boží na peleš lotrovskou. Proto jest povinností každého rozšafného muže, pomoci zahladiti tuto hydru a zlomiti její moc. Pokud budou panovat oni, potud nebude mezi lidmi žádného štěstí ani míru. Proto jsme jim zjevně vypověděli válku . . . kdo se tedy honosí jménem »člověk«, přidej se k nám!«²⁾

Nechť každý dobře pováží, že tato sama sebou nespravedlivá výtka nenáleží nám katolíkům, nýbrž naopak že týče se hlavně protestantských kazatelů, kteří se hlavně obírají rozšiřováním traktátů.

¹⁾ Mnohé ty vykřičníky jsou v originálu.

²⁾ Viz: „Het Kersfeest, voordragt gehouden 20. Dec. 1857 in de hofvereeniging „De Dageraad“ te Amsterdam.“ Amst., Günst, p 19. — Br. . Günst jest tajemníkem tamnější lóže „Post. Nubila Lux.“ Na této lóži závislou jest jednota „De Dageraad“, na jejíž vrub dlužno přičísti na větším díle nesmírný úspěch nevěry nizozemských protestantů.

kázání a biblí. Každý rozumný člověk musí poznati jasně, že předmětem tohoto útoku není vlastně katolicismus (Ultramontanismus), nýbrž křesťanství vůbec. Proto lákáno protestanty, by v tomto boji zůstali nestrannými; jakmile by však lóže byla hotova s katolíky, svedla by také s nimi lehký boj.¹⁾

Uvádíme pro tento svůj náhled jen jediný důvod. Jmenovaný už spolek »de Dageraad« jest zlopořádek svým náboženským nihilismem a zvláště nepřetržitým bojem proti církvi. Jedna z brožurek *) k tomu směřujících pojednává o těchto větech:

α) »Anoť nestává žádné pravé biblí, jest stará biblí prosta vši neomylnosti, postrádajíc božské autority;

β) »Jelikož obsah staré biblí časem stal se nesrozumiteln, ba, hledíc ku pozdějším výzkumům v přírodě a dějepisu, tímto odporuje, jest zřejmo, že stará biblí není ani neomylnou ani božsky potvrzenou;

γ) »Na počest výtečnosti křesťanství dle nové, Židům, Mohamedánům i pohanům přístupné biblí, mnozí křesťané kladou odpor proti novému, doslovnému překladu staré biblí.«

Zase starý podvod! Lóže přijata za nejvyššího rozsudiho u věcech náboženství a křesťanské zjevení octlo se před soudnou stolicí tny, by zde vyslechlo ortel své smrti. I sami ministři, jež lóže získala svým službám (Cremieux, lord Palmerston, Decazez, Bismark, Crispi, Carnot...), počali boj s církví a takto si v něm pomáhají.

Br. Trentowski napsal ve spisu svém už častěji připomenutém tuže myšlenku, řka, že moderní pohanství jest zaslíbeným paraklétem a konečným cílem křesťanství! —

Jak zřejmou stává se nám mnohá věc ve čmoudu zednářské noční pochodně, mnohá věc, která se zdá na první pohled prostým lidem býti hádankou!

Zednářská humanita a) neuznává žádného kladného náboženství; b) její náboženství jest přírodní.

ad a) Samo řecké pohanství, svobodný helénský duch zednářům jest mil jen proto, že neobsahuje žádných článků víry, které by činily absolutnímu člověku u víře neb v životě nějaké obtíže. Přímo v zásadě lóže nenávidí všech kladných náboženství, a byl i br. Jochmus Müller ujišťoval, že »svobodné, pravé pohanství stojí nám

¹⁾ Lóže vlákala do svých tenat valný počet protestantských kazatelů. R. 1874 byli n. p. stoličními mistry lóží tito protest. kazatelé: J. W. Wagner, vrchní kazatel, Dittmann, Fr. W. Buck, H. G. Görne, J. Th. A. Richter, J. Fr. Förster, J. Fr. A. Klusemann, Dr. Hofmann, G. Ch. Gruner (superintendent), J. J. Ph. Reclam, Hering, F. W. A. Spohn; — zástupci mistrů stoličních byli tito protest. kazatelé: Ferd. Dahms, Karl Lips, K. A. Kubale, Gust Hermann, Th. Kypke, G. A. Pauli, J. P. Wendt, kand. evang. bohosloví a j. Kolik jich zastávalo nižší úřady a hodnosti zednářské, ovšem není nám známo.

²⁾ Úplný název zní: »Algemeen Protest van Christenen in Nederland tegen eene nieuwe wordelige vertaling von den Ouden Bijbel« (= Všeobecný odpor nizozemských křesťanů proti novému, doslovnému překladu staré biblí), Amsterd., Günst, 1853.

blíže než úzkoprsé křesťanství, tož přece tento výrok neplatí o pohanství pravém, majícím určité bohy a jisté náboženské formy.

Vůči přetvářenému nátěru snášlivosti, jímž se zednářství odívá, nenávidí ustavičně každou pozitivní soustavu víry tím více, čím více se vyvinula, ovládajíc celého člověka. Lóže sama jest dle tvrzení br. . . Vaillanta ¹⁾ vzdělavatelnou celého člověka, jeho myšlení, řeč i jednání ovládací školou; proto nesmí dopustiti, by byla nahražena jinou náboženskou vzdělavatelnou, již jest každé pozitivní náboženství. Protož není dle br. . . Vaillanta zednářská snášlivost pouhým snášením cizího mínění, aniž jest pouze záporná t. j. spokojena nemíšením se do náboženství — nýbrž jest jí stát o pozitivní cíl, vzbuditi totiž v srdcích přesvědčení, že pravé náboženství jest povznešeno nad veškeré půtky ve příčině článků víry, čili jinak řečeno: všecka pozitivní náboženství jsou stejně špatna a zavržení hodna, k čemuž směřuje povzbuzení: »My zednáři, kteří chceme rozšířiti pravé světlo, musíme vyhledati každý temný kout a neustati, dokaváž by nebyl všecek ozářen pravdou.« ²⁾

Proto vychází veškerá snášlivost na to, že prohlašuje ono náboženství nejlepším, které má nejméně obsahu. Zednářství tedy vychvaluje protestantism oproti katolické církvi, jednotu protestantskou proti orthodoxním protestantským vyznavačům, reformované židovstvo proti moisaismu, islam proti starému zákonu, Buddhovo učení proti Védám, ³⁾ nihilismus proti víře.

¹⁾ Viz: „Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren“ 1869, p. 164. Srovnej: „De Nordbrabanter“, 26./10. 1868.

²⁾ Tamže, p. 168.

³⁾ Učení Buddhistické, jehož vynálezcem prý byl první Buddha, jménem Sakja Muni, má skrovný obsah věroučný, oproti tomu však Vědy (t. j. sbírka knih indických, ze stol. 14. až 16. př. Kr., rozdělená na čtvero dílů: „Rig-Véda, Dschagur-Véda, Sama-Véda a Atharva-Véda. Obsahují modlitby, nábož. předpisy (morálky), bohosl. (věrouku) ba i filosofické dumání [Upanišády]. — mají věroučný obsah velmi bohatý. V nich totiž jest učení o trojici (Trimurti), sestávající z Indra (bůh oblohy), Waruni (bůh noci) a Agni (bůh ohně). Později tvořili Trimurti tito bohové: Brahm („Ono“, t. j. „co jest“) čili tvůrce, Višnu (zachovatel) a Šiva (ničitel). Višnu se vtělil, by zachoval lidstvo. Vše jednou vrátí se zpět ku Brahm, z něhož tolikéž vše bylo vyprýštělo I člověk vrátí a sloučí se s Brahm v jednu bytost. Cestu k této sjednocenosti, k tomuto spojení hledá v obětích a pokání. Komu se nepodaří spojití se s Brahm, ten podroben jest stěhování-se duší, spojenému se mnohým utrpením a zlem. — Jak vidno, podklad učení Véd jest dosti široký. Naopak učení buddhistické jest toto. Zakladatel učení tohoto Sakja Muni nezná žádného Boha mimo „Nic“. Tato víra v boha „Nic“ jest jednou ze 4 nej-přednějších pravd Buddhismu. Podstatou všech věcí jest „Nic“, vše, čemu my přičítáme skutečnost, jest neskutečno. Víra na osobné „bytí jest základem všeho zla a neštěstí. Úkolem člověka tedy jest, osvoboditi se zdánlivého ničemného tohoto domnění, že jest; účel jeho spočívá v návratu do prvotního a jedině pravého „nebytí“ a ve vyhasnutí jeho osobního bytí a vědomí — což se jmenuje „nirvana“. — Kdo pomocí neslýchaných asketických, dobrovolných pokání a sebezáporu dojde stavu „nirvana“, ten sám stává se bohem. — Jak patrné, jest obsahem Buddhismus chud široce o tom lze se poučiti v Haffnerově knize „Der Materialismus in der Culturgeschichte“ 1865, a ve Stöcklově „Lehrbuch der Geschichte der Philosophie“ 1870. My ovšem tuto poznámku jen proto učinili, by aspoň co nejstručněji a přece patrně vysvítalo, proč zednářství spíše sáhne po Buddhismu než po Védách.

O tomto nepřátelství lóže proti každému pozitivnímu náboženství nalézáme v amsterodámském časopisu »Maçonniek Weekblad« (13. dubna 1874., p. 4.) připomenutí br. . . van Rijkoma, které oznámilo poctivě a upřímně:

»Protestant Dortrechtským (synodálním) otcům věrný, jenž by mimo jiné i biblí, a byť i jen protestantskou, ve školách míti si přál místo knih užitečných, dorůstávající mládež na platné členy lidské společnosti vzdělávajících — nemůže býti zednářem v krásném slova toho smyslu.«

»Svaté a obrazy vzývající (!), církevním formám věrný, na kněžskou moc a očistec věřící katolík nemůže býti zednářem, leč by buď zradil zednářský spolek anebo klamal církev.«

»Poznáváte-li, který že žid nemůže býti zednářem? Pravověrný! a to vše právě proto, že náš vysoký řád staví nad věrouku (dogma) mravnost sloučenou s osvětou! Gorinchem (Gorkum) 7. března 1874.«

A co chce zednářská humanita tedy dosaditi na místo dosavadních soustav náboženských? — Náboženství přírodní.

ad b) a) Tu tedy opět máme jedno z četných, dvojsmyslných zednářských slov. I katolická filosofie má své náboženství přírodní (Theodicee), jež, obsahujíc ony známosti o Bohu, jichž nám nabyti lze přirozeným myšlením, tvoří přípravu ku zjevení. Zednářství však nerozumí taktó slovu »náboženství přírodní«. Slovo to jest mu odporujícím veškerému historickému náboženství, najmě zjevení St. i Nov. zákona. Proto také rádo zneužíváno jména biblického arcioce Noéma a mlučeno o náboženství noachitském. Mimo to má toto slovo také kladný smysl, že totiž jediné přírodě přísluší bohoslužba a v přírodě na prvním místě — člověku.

Br. . Polak (též Pollak i Pollack), ¹⁾ jeden z nejznamenitějších mužů modré lóže, vyjádřil se o tomto noachitském čili přírodním náboženství v ten rozum, že přírodní zákon jest jediným pravidlem mravního zdokonalení, že příroda jest jediným pravým náboženstvím a jediným pravým zjevením Božím, a že pouze v jasném a srozumitelném poznání zákona mechanického jest obsažen mravní zákon. Tomu pak že prý vyučuje zednářství, jež tudíž prý jest náboženstvím přírodním.

Což tedy divu, pěstováno-li vědy přírodní s tak nesmírnou zálibou a pílí, což divu, že se staly vlastní theologií novější doby, že se staly základní položkou článků víry, mravnosti a práva, velitelkou filosofie a našeho moderního školství?

Kdo upře, že se to děje soustavně i v nejvyšších i v nejnižších vrstvách a že lóže působí i v těch kruzích v této příčině, jichž nepostřehnou oči nezasvěcencovy?«

Tak tedy pouze »v jasném a srozumitelném poznání mechanického zákona« jest obsažen mravní zákon! Nesmíme však zapomenouti, že »mravní zákon« a »náboženství« jsou zednářům věci jednou a touže. Máme tedy před sebou zásadu: přírodopyt jest zpytem náboženství; příroda jest předmětem bohoslužby; čím hlouběji vnikáme v toto zpytování, tím určitějším bude náš náboženský náhled.

¹⁾ Br. . M. S. Polak ve svém spisu »Die Tapis« Amster. 1855, 8°. — S. 173. . . — O nábož. noachitském srovnej br. . . Leutbehra spis »Noachismus und Christenthum«, Erlangen, Palm, 1844. S. 15 . . .

Či snad se mýlíme?

Týž br. . Polak napsal, že »zákon přírodní« (= zákony řádu fysického) jest člověku nejen učitelem nýbrž i zákonem mravním; může-liž prý býti jinak? Zdalíž prý není zákon mechanický pro látku zároveň i zákonem logickým pro rozum a zákonem mravním pro ducha?

Znalost přírody jakožto věda jest zednářům tedy náboženstvím jediným a jedině pravým.

Svědčí tomu výrok br. . O. Marbacha (»Katechismusreden« Leipzig, 1874., S. 253.), jehož smysl jest, že věda, jsouc mnohem mladší víry, pronikla po mnohých bludech a cestou obtížnou k témuž (prý) učení, jaké má víra. Vyniká-li prý víra stářím a autoritou, vyznamenává se věda nepochybností a přesvědčivostí. Víra a věda jsou si prý podstatně stejny, liší se pouze v řeči. Tak představují učenníku zednářskému zjevnou víru jakožto rudu promíšenou kamením, vědu pak jako zlato ryzí, které náleží jen vzdělavcům a zednářům. Neslo-li toto učení v nitru učnově ovoce, mohl Marbach arci v pozdější své řeči (S. 273.) zakončiti touto větou: »S láskou květiž svoboda a se svobodou **jediná** jakožto věda oprávněná pravda«.

Z toho jest vidno, kterak v zednářství vysvítá Hegel-ova idea o náboženství jakožto formě představy, a o vědění jakožto ryzí náboženské myšlénce.

3) Naši čtenáři očekávají vším právem, že uvedeme některé zvláštní případy o humanitním přírodním (= zednářském) náboženství.

Jakýsi Francouz sestavil »desatero« ku potřebě zednářů. První přikázání zní rázně a bezohledně takto: »Modli se, co chceš; to záleží na tobě!«¹⁾ A věru věrouka zednářské humanity zjednodušila se až na úplné popírání každého pozitivního náboženství, ba i jsoucnosti Boží. Vlastní přívrženci tohoto směru považují bohy pohanské, Boha křesťanského a nejvyšší bytosti Peršanů, Řeků a Římanů za bytosti pouze dle jména rozdílné, které všem vesměs stýkají se v pojmu »příroda«. Br. . Juge, vrchní redaktor pařížského zednářského listu »Le Globe« a zednář 33. stupně, pravil: »Je to zcela jedno, kterak nazýváš nejvyšší bytost. Co na tom záleží, zoveš-li ji Bohem, Pánem, Allahem, Jehovou, Ormuzdem, Zevem, Jupiterem anebo — přírodou?«²⁾ Br. . řečník lóže »Mont Thabor« jest toho mínění, že zednářský řád jest spolu odznakem přírody, zákonem přirozeným, jediným a pravým náboženstvím a »příroda jest (mu) soudkyní světa a zákonníkem filosofického světa.«³⁾

Obě slavnosti rovnodennosti »probuzení a pokoj přírody«, obě slavnosti slunovratu »vítězství a obrození světla«, tedy čtvero hlavních slavností bohoslužby humanitní vztahují se na slunce, jakožto ústřední pramen veškerého přírodního života. Br. řečník francouzské lóže »Trinite« promluvil o slavnosti svato-

¹⁾ »*Jacquemin le Francmaçon etc.*« par Jean de Septhènes (Collin de Plancy), 4. édit., Paris, 1853, p. 225.

²⁾ »*Le Globe*«, A, II. p. 51. Časopis tento byl uznán i ve Francii i mimo ni jakožto měrodatný.

³⁾ »*L'orateur Francmaçon*«, p. 331 - 335.

janské (v zimě) toto: »Vidím souhlasné holdování, jež přinášejí lidé staviteli světa od pólu ku pólu, vidím všude sloupořadí loží plné moudrých mužů, kterak od východu až na západ se snaží vzdáti záruku sjednocenosti a bratrské lásky králi králů (slunci). I my chceme se všemi zednáři celého světa pozvednout očí i rukou k ohnivě kouli (flambeau) přírodní, jejíž paprsky jsou poněkud zeslabeny délkou noci, ale brzy zase nabývají síly a života. Volejme o přízeň tohoto dobročinného Boha, který se jen k vůli nám podrobil smrti (západ), a jenž se zdá, že jen proto sestupuje do hrobu, by nabyl nové síly a zaplavil nás svými paprsky.«¹⁾ — Tak se tedy znova vyplnila slova prorocká (Ezech. 8., 16.): »Mužové, majíce záda obrácena proti chrámu Hospodinovu a tváří k východu, klaněli se k východu slunce.«²⁾

I u zednářů prvých tří stupňů (t. j. »modrých«) platí bohoslužba sabejská světlu a hvězdám prokazovaná, za vlastní prvotní náboženství t. j. za čisté zednářství. Br. . Emil Walther (»Aus meiner Werkstätte« S. 452.) tvrdil, že lze naléztí při mnohých zvycích (?) ve mnišských rádech zřetelné stopy mnohem staršího předkřesťanského zvyku, které prý jsou jediným pramenem, odkudž lze čerpati »staré mystérie bohoslužby slunci prokazované.« — »Objevení se vycházejícího a zapadajícího slunce, ubývajícího a přibývajícího měsíce a všech s tím souvisících výjevů na zemi, jako: dne i noci, délky a krátkosti dne, ročních počasí, probuzení přírody ze zimního spánku, setba, pučení, květ, zrání a žně, to vše bylo původní, prosté lidské přirozenosti přirozeným nazíráním a souborem všeho božského. Všecka stará náboženství otáčejí se kol těchto myšlének.... Jiného významu ovšem také nemají naše tři malá světla (při symbolech)«. Nejsou-li to moderní Manicheové.³⁾

Zednářská humanita neuznává osobního Boha.

Kdo by asi chtěl tak opovázlivě soudit a zavrci všechny zednáře bez rozdílu do mrtvého moře ateismu?

Jeť zajisté i mezi nimi veliký počet takových, kteří v neděli jdou do chrámu ne snad z pokrytství, nýbrž z náboženského popudu. vedouce s sebou ženy i dítky a nesouce modlitební knihy. To nás však nesmí zaslepiti. Jsou mezi nimi mnozí, nemajíc ani potuchy o zednářské »humanitě«, a proto jsou milostivě zproštěni »spolupráce«, toliko při volbách a při veřejném mínění přizvukují přání lóže, řídíce se její napovědou a platíce příspěvky.

Uznáváme také, že veliký Orient francouzský v I. článku svého zřízení z roku 1849. vůči velikému odporu mnohých členů na novo roku 1865 vyznal: »Zednářský řád má za podklad bytost Boží a nesmrtelnost duše« (L'ordre des Fr. M. a pour base l'existence de

¹⁾ A. Neut „attentats de la Fr.-M. à l'ordre social“, Gand, 1868, p. 56

²⁾ Ezech. „Viri dorsa habentes contra templum Domini et adorabant ac ortum solis.“

O janské zednářské slavnosti obsírně dočísti se lze v Pachtlerově knize „Der stille Krieg“. S. 191. . .

³⁾ Sv. Augustin (in tractatu 34. in Joannem.)

Dieu et l'immortalité de l'âme«). ¹⁾ Téměř stejný výrok nalezáme ve všeobecném základním zákoně, jež navrhli zástupcové německých vellóží 7. dne června 1870 v Hamburku. ²⁾

1. Slovo »Bůh« však jest pouhou škraboškou zednářského spolku.

Poukázali jsme už na to, jak prázdno jest slovo »Bůh«, jakož i na to, že má jen potud význam pantheistický a materiální, pokudž jím nevyrozumíváme Boha nadpozemského, čistě duchovního, osobního. I atheista přijímá a představuje si něco Bohem, ať je to už věčná látka, pohyb, zákon přírodní nebo něco jiného; nicméně však přece mu přísluší výtka, že popírá osobního Boha, o jakémž žádný zednářský ritual se nezmiňuje, a také veliká většina opravdových »bratří« za takového boha se poděkovala.

Co bychom vlastně měli vyrozumívati tímto bohem lóže, jež zednáři jmenují »velikým stavitelem světa«, poučuje nás br. . Trentowski, člen frýburské lóže »Zur schönen Aussicht« ve svém spisu »Programme zur Reform« (4. dubna r. 1865.) pro nějž se prohlásilo shromáždění zednářů v Eisenachu. Z devíti hlavních jeho návrhů zní 5. takto: »Zednářský spolek modlí se k Bohu, zná se k náboženství jakožto takovému a provozuje čistotu mravnost; vše to však činí ve svém humanitním čili čistě- a všeobecně-lidském duchu«. A dále pravil: »Bůh jest ctěn ode všeho lidstva bez výminky, každé však vyznání víry, všickni národové a lidé mu jinak rozumí. Úcta zůstává, pouze způsob porozumívání se mění, plodě nevyčerpateľnou rozmanitost. Totéž shledáváme i v zednářství, tomto zrcadle lidstva. Ono ctí Boha ve všech svých chrámech a síních, jmenuje jej »velikým stavitelem světů«; ponechává však na vůli, mít o něm jakýkoli pojem. Zednářský »stavitel světů« jest a zůstává nejvyšší bytostí, jíž každý může rozuměti jakkoliv a kterou musí uznat i křesťan i žid, mohamedán i polytheista, monotheista i deista, pantheista ba i atheista, kterýžto poslední přec aspoň dva body, první (počátek) a poslední (konec) každé věci musí uznati. Tím jest zednářství nejvyšší svatyní Boží, čili svatyní Boha veškerého lidstva. »Stavitel světů« usmíruje každé lidské vědomí, jsa Bohem všech lidí bez výminky«. — Jakožto takový jest tento Bůh čistě- a všeobecně lidsky pojat, čili Bůh humanitní. Tak jest zednářství největší svatyní Boží (!) čili svatyní Boha všeobecného lidstva . . . a zednářství objevuje se zde jakožto svatyně pravého náboženství, náboženství totiž všech náboženství.« (Viz: »Bauhütte«, 1865., S, 125.)

Tímž právem ovšem Agrippův »Pantheon« v Římě mohl by slouti nejvyšší svatyní nebe i země.

Podobné přiznání o nekonečné rozervanosti zednářských pojmův o Bohu čísti nám lze v zednářském časopisu »Le monde maçonnique« z r. 1864. (sešit listop. a prosincový, str. 385 . . .)

¹⁾ Viz pojednání Dra Scheebena o kongressu z r. 1865. v »Periodische Blätter«, 1872, S. 447.

²⁾ Jediná zemská vellóže berlínská »Grosse Landesloge« odporovala tomuto výroku tak, že mu odeprěla stvrzení. Srovnej: »Latomia«, 1872, S. 14. »Laacher-Stimmen«, 1874, März, S. 289.

Ne mírněji počínáno si na zmíněném už kongressu pařížském (v červnu 1865.), kde strana »pokroku« chtěla jednou pro vždy pojem »stavitele světa« z lóže odstraniti, Br. . Pelletan promluvil ku shromážděným: »Kdo z vás může mi dáti dobrý výměr slova »Bůh?« My máme o Bohu nejrůznější pojmy a myšlenky. Kdyby Bůh každého z nás mohl býti fotografován, nepoznali bychom se vespolek, za to majíce, že náležíme k rozličným odrůdám lidstva. . . «

Návrh na »vymýtění Boha z lóže« byl však nicméně zavrhzen, ale pouze — dle br. . Ducarre-a — z policejní opatrnosti a z ohledu na ženy a profánní svět. Čili jinak: Ačkoliv veliká většina kongressu přítomných byla atheistická, přece podrženo jména sestárlého »stavitele světa« jako škrabošky, jelikož dle odůvodnění br. . Ducarre-a prý zednářství může trpěti 2800 způsobů rozličných, jimiž lze ctíti Boha. ¹⁾

Kterak je to však možno, by spolek trpěl takový bezejmenný zmatek právě v tom nejdůležitějším bodu, míní-li to s ním přísně? Ponechávajíc tedy zednářství každému zcela na vůli, mysliti si buď nějakého Boha nebo žádného a přízrak, jež Bohem jmenují, po libosti si vytvoriti, ukazuje tím, že jest mu lhostejnou idea božství a že »veliký stavitel světa« jest mu jen škraboškou, již proto užívá, by neodpudivo od sebe dětí tohoto světa a mnohomohoucích žen.

2. Upřímně-li mluvíme, zednářská humanita neuznává žádného Boha.

Tomu dosvědčuje už její heslo; neboť, je-li člověk nezávislým a absolutním, nemůže nikterak vedle něho stávati nějakého Boha. Je-li však opravdu Bůh, pak musí žádat ode svých tvorů rozumných, aby ho uznali, t. j. člověk musí považovati sebe za závislého na Bohu, jest mu povinen sloužit a ho poslouchati; neposlouchá-li, zaslouží těžkého trestu.

To cítila lóže už dávno a proto hleděla v těch dobách, kdy se ještě nesměla opovážiti popírat osobního Boha, dosaditi místo něho ve prospěch jednotné svrchovanosti jakýsi přízrak, jež nazvala buď duchem času, buď duchem světa, otcem přírody nebo všeobecným duchem lidským. Vymyslila tedy prázdný jalový pojem, aby člověku všestranně svobodnému, autority neuznávajícímu, nekladla v cestu žádné překážky, kterýžto příznak ovšem nebyl Bohem. Neboť osobní Bůh není ani ústavní modlou deismu, přisvědčující všemu, co lidé chtějí a činí, ani duchem světovým, mlhavým, jenž by v hemžení lidstva vál.

Chr. Dan. Erhard, rada vrchního dvorního soudu v Drážďanech († 1759.), podal nám ve své velmi těžce přístupné básni, kterouž uveřejnil v časopise »Allgem. Handbuch der Freimaurerei« (Bd. I., S. 303), doklad této zednářské humanity o »velikém staviteli světů« jakožto pojmu abstraktním.

Pozorujeme, že tento Erhardův »Bůh« (o němž báseň uvedenou »Allgem. Handbuch der Freimaurer«, nedbajíc už

¹⁾ Bližší zprávy o tom viz v jednání kongressu v časop. „Mondes maçonnique“, Jain 1865, p. 79 et suiv.

dřívější opatrnosti, znova otiskla) není ničím víc ani méně než duchem času, tedy — žádným Bohem!

Dále budiž uváženo, že zednářský řád, kdyby si byl opravdu obral za základ bytost Boží, nemohl by nikdy přijati za členy tak zjevné atheisty jako Lalanda a jeho stoupence, aniž vyhlásit ateismus náboženstvím státním, jako se stalo za času velké revoluce. Na důkaz, že nepřeháníme, stůj zde poznámka redakční časopisu zednářského »Freim.-Ztg.« 21. března 1874., S. 91...): »Oba směry — rationalisty a atheisty — dohromady splétati, svrchované jest nesprávnno. Rationalisté t. j. lidé, kteří nečerpají víry své ze předepsaných článků víry nýbrž z rozumu, tvořili už ode dávna a tvořiti budou i dále velikou většinu mezi zednáři. Atheisté ze zásady, t. j. ti, kteří hledali z důvodů vědeckých příčinu přírody v ní samé a ne mimo ni, mohou tolikéž býti ctihodnými lidmi a důstojnými zednáři; atheistů z lehkovážnosti nutno se varovati z téhož důvodu jako pobožníků z lehkovážnosti. Vyžadovati vůbec na kandidátech víru, otvírá bránu do kořán pokrytectví«.

Čím horší lidé dočinili se vrchu, tím rozhodněji zednářská humanita poslední svůj důsledek, ateismus totiž, může učiniti zjevným. Při přijetí kandidáta do jedné římské lóže (1866) byla témuž dána otázka: »Che idea avete della divinità?« (Jakou máte představu o Bohu?) — na kterouž tento nováček odpověděl ku všeobecné spokojenosti: »Nissuna!« (žádnou!)

»Freimaurer-Ztg.«, která toto uveřejnila (Nro. 17., 26. dubna r. 1873., S. 134.), nejen že ničeho proti tomu nenamítala, nýbrž naopak úplně s ním souhlasila. Tak tedy už před třiceti lety nečiněno žádných tajností se zjevným ateismem, když zmíněný už zednářský orgán (15./12. 1866.) »Freim.-Ztg.« oznamoval, že žijeme v době velikých převratův a bojů, kdy duchové zápolí; by se zbavili docela všech politických a náboženských pout. Pozdravivši s jásotem pád duchovní i světské moci papežovy (20. září 1870.), jenž dosud jako skála vzdoroval bouřlivým vlnám, »Freim.-Ztg.« svobodně prohlásila, že se viklají všechny staré základy lidské společnosti, ba i sám nejpevnější a nejsprávnější základ naší bytosti, totiž zásada o bytnosti Boží, že se už v nivec rozplynula...

V předcítání »o náboženském živlu zednářství« 28. dne června r. 1866. ve shromáždění německo-amerických zednářů pravil Kar. von Gagern: »Jsem pevně přesvědčen, že přijde čas a musí přijíti, kdy bude ateismus všeobecným míněním veškerého lidstva a kdy lidstvo bude považovati deismus za stanovisko překonané právě tak, jako deističtí zednáři stojí nade všemi náboženskými rozkoly. Nám zednářům jest se povzněsti nejen nad rozličná náboženství, nýbrž i nad každou víru v jednoho Boha, ať se jmenuje jakkoliv«.

K tomu přičinil br. Zille v udaném už časopisu »Freim. Ztg.« tyto ještě myšlenky: »Podle toho viklají se poslední základní sloupy rozumného člověka a hrozí všeobecné sesutí; nicméně však krácejme všeobecnému obrození vstříc. Zvolnické hrady duševního despotismu padnou ve prach a popel, ale brzo zase ruka chopí se práce, založí novou světlou stavbu, kde se uhostí mír a svoboda světa. Atheisté jsou blahonosnými Titány, kteří zbořili a zničili nebesa; pozvedajíce ohromné hlavy, volají vstříc člověku hlasem omračujícím: »Jen blázni, nevědomci a slaboši duchem mluví a sní

o jakémsi Bohu a nesmrtnosti.« — Po té blahopřál týž list br. . . Gagernovi, že chce uchovati zednářství všech článků víry a církevních zákonů, začež tím větší vděčnosti prý jest hoden, čím více »bratří« a čím četnější zednářské soustavy vymanili se z náboženství pozitivních.

Tento proces »vymanění se ze všech pozitivních náboženství« (jak jsme už viděli) vykonán byl v Beureuthu 1./6 1873. ¹⁾

Ano, humanita zednářská neuznává žádného Boha.

Vlastním Bohem zednářské humanity jest — člověk.

Lóže tedy, sesadivši starého Boha, těší se na brzkou budoucnost, kdy bude ateismus povznesen za náboženství veškerého lidstva. Byl-li však Nejvyšší moderními Titány svržen, někdo přece musí býti nejvyšším. A kdo jest to? Nikdo jiný, než člověk svrchovaný, svobodný, sobě samému stačící a veškeré autority neuznávající, nikdo jiný, pravíme, než člověk, jenž není nikomu zodpovědn mimo sobě. Jak známo, už deismus k tomu směřoval, neboť jeho Bůh musil ustoupiti brzo úplnému popírání sebe. Pantheismus později nastoupivší dopustil, aby lidský duch probudil se ku sebevědomí. Tak člověk stal se bohem a modla ve chrámech humanity odkryta zrakům zasvěcenců. Lóže vyhlásila lidstvo za božství a tím bohoslužbu lidstva za jediné rozumnou.

Lóže vyhlásila lidstvo za božství. Vizmež důkazy z lóže.

»Latomia« (Jahrgg. 1868., S. 167) úplně přisvědčila slovům stoličního mistra jakéhosi, jenž pravil ku třem čekatelům: »Co jest čistě lidským, to jest vysoce božským a jediné křesťanským. Vstupujete-li do našeho chrámu, zanechte způsoby své, náležející různým církvím, ve světě profánním; do chrámu našeho provázejž vás vždy cit pro to, co jest svatého v člověku; to jest jediným a spasným náboženstvím.«²⁾ Tedy to, co náboženství jiná (mimo zednářskou humanitu) ctí jakožto Boha, není ničím; jediné božským jest toliko člověk, zvláště stal-li se působením pokroku čistě-lidským a přirozeným.

Snad ještě méně příkrášlil br. . . N. J. Mouthan výrok svůj: »Musíme žíti jako Bůh. Jsou-liž tato má slova pouze nadutým nátěrem básnickým, ale nepravdivým? . . . Duch v nás žijící jest duchem věčnosti,³⁾ neznajícím žádných okamžiků

¹⁾ V témže čísle „Freim.-Ztg.“ čteme, kterak br. . . W. Jordan z Královce ve schůzi učencův a spisovatelů zednářských pronesl tento přípitek na počest atheistů: („Připíjím ku slávě) svobodnému duchu, který teprve v budoucnosti jest, který se však už brzy sprostí všech okovů moci, který se vymaní z opravdových pout pozemských a z okovů smyšleného prizraku nebeského!“ — Podobně vyjádřil se i žid Berthold Auerbach, předčítatel pruské královny. — Viz o tom: A. Neut, „la Fr.-Maç“, soumisse . . . II., p. 228. et suiv.

²⁾ Srovnej: „Laacher-Stimmen“, 1874, Jänner-Heft, S. 10 ff.

³⁾ Uvaž, soudný čtenáři, důkladně tato slova. Musíš z nich poznati, jak nesmírně nedůslední jsou zednáři ve svých slovech. Jedni totiž, jak tuto čteme, vyznávají, že duch lidský nepomíjí, že jest totožný s duchem Božím; jiní (jak dále zejména uvedeme), že nemá člověk nesmrtné duše, nýbrž to, co my duši

časových a neuznávajícím žádného osobního stavu. Je to svatá jednička, rozkládající se a panující po dalekém světě, jest to jedno povolání, jedna povinnost a jeden Bůh. Tedy: my jsme — Bohem!

Rozumíme-li tomu dobře? Člověk pochází z lidského pokolení, duch lidský jest duchem Božím a duch jest neděliteln. My lidé tvoříme dohromady — duševně-li mluvím — celek s velikou bytostí. Báje, pověsti, temná náboženská víra — ustoupí jedenkrátě před vědomím: My jsme Bohem! A proč tomu lidé dosud nevěří? Proč postaveno tolik pahorkův a hlubin této pravdě v cestu? Krátce proto, že smyslný člověk nemá žádné chuti a povzbuzení, spoutati svou smyslnou přirozenost a býti pánem svého těla. Kdo tedy cítí, že jest jako Bůh, nemůže dýchati v tomto nízkém, temném, ducha usmrcujícím ovzduší. Kdo se cítí, že jest jako Bůh, žije život neznající smrti.¹⁾ — Nevynechali jsme ani jediného slůvka z této řečnické nabubřelosti, která se druží pestře k polosrozumitelným Hegel-ovým frázím a která provozuje askesi v přesyceném světobolu. A srozumitelněji nedovedl by nikdo říci to, než tento hollandský zednář ve svém listu »Fliegendes Blatt«.

Slyšme však za příčinou změny zase jednou hlas úradní! »Freiburger Ritual« (S. 24.) ukazuje na humanitu jako střed zednářství a připojuje tento krátký výměr její: »Jediné slovo nesmírně vysokého významu obsahuje v sobě počátek, cíl a obsah celého zednářství. Toto slovo, jež vysloviti nikdy nedopustí ani církev ani stát, a které proto činí velikou čest zednářství — jest — humanita. Ano! Humanita jest nám všecko. Stojíce, pracujeme v její službách, jsme její kněžími a apoštoly.« — »Co jest tedy humanita? Ó ona jest širší než všechny církve a státy, než všechny stavy, národy a národnosti, rozprostírajíc se zajisté po veškerém lidstvu. Kde jen nějaká bohopodobná bytost žije, kde sebevědomí, sebecit a svobodná vůle vystupuje v před, kde bije šlechetné a láskyplné srdce, tam ji naleznete, čili krátce: humanita jest věcí čistě-lidskou, všeobecně-lidskou«.

K těmto slovům podal další výklad br. . F. z Trentowských (»Wesen und Unwesen der Fr.« S. 186. ff..) takto: »A co jest to »čistě- a všeobecně-lidské? — Nejprvé Bůh a co jest božského v člověku. Tělo lidské není čistě-lidským nýbrž přírodním, náležíc všeobecné látce. Duše lidská není také čistě lidskou, jelikož každé zvíře a každá živoucí bytost má duši... Čistě a všeobecně lidským jest pouze vědomí sebe a svobodná vůle, jím jest dále tajemné »já« člověka, jenž nosí v sobě Boha a vše božské.«

jmenujeme, jest pouhým odměšováním mozku, což, jak směle tvrdíme, jest věrou převeliké většiny „pravých“ bratří. Či snad tomu nenasvědčují jich skutky? Proč tedy vynášejí ducha lidského, odvozující jeho sprízněnost, sjednocenost, ba totožnost a tím jednotu se samým Bohem? Proč jmenují „Boha“, když sami vyřkli nad ním ortel, že nemá slovo to trpeno býti v řeči? Důvod jest pouze jedin: to činí proto, by mocně vyvýšili člověka a posadili jej na trůn Boží.“ — A lid, zasněvenci totiž v tajné působení lóže? Slyše moderní proroky takto o sobě mluviti, ký div, že jásá nad tím nesmírným povýšením a pln jizlivého hněvu propuká u výlevy zloby proti kněžstvu, vině toto, jakoby člověka nehodně snižovalo, onoho člověka, který „po dlouhé porobě“ rázem dospěl ku výši božství. „Eritis sicut dii!“ Ó toho svedeného, osáleného lidstva!

¹⁾ Naa een werkuur in't Middenvertrek, Losse bladzijde; Jaarboekje voor Nederlandsche Vrijmetselaren 5872 (= 1872), p. 187. . .

Víme dobře, že dřívější zednářství mělo ve svých ústavních zřízeních také článek »o povinnostech k Bohu,« ale zapomenouti nesmíme, že každému bylo volno představovati si Boha jakkolivě, a že bylo o Bohu mluveno jen z opatrnosti před profánním světem a na ochranu slabších, ale přece potřebných »bratří«. První zásada humanity, jež už od počátku byla jakožto nejvnitřnější svatyní lóže, neznala žádného Boha jiného mimo člověka; a bylo-li to přece dovoleno těm, kteří vyznávali Boha osobního, stalo se to jen proto, že tací »bratří« tapali ještě ve tmách, jimž plné slunce (poznání zednářské humanity) dosud nevzešlo.¹⁾

Teprv od časů veliké politické revoluce, jež nabyla větších plánů ku zbudování atheistickeho státu a tak strhla za sebou větší díl našeho dflu světa, bylo možno vystoupiti na jeviště a veřejně oznámiti, co dosud musilo býti tajeno nebo přikrašlováno. V tom smyslu působili v Itálii Mazzini a Garibaldi. Proto tamní zednářství propustilo ze svého zřízení článek o povinnostech k Bohu. I v ostatních zemích osvícení zednáři nechtějí už slyšeti slovo »Bůh«, jak vyznal br. Vincent v pařížském zednářském listu »La Chaîne d'Union« (1./3. 1872.), řka, že souhlasí s těmi, kteří místo slova »Bůh« kladou slovo »příroda«; myšlenky lidské jsou prý odměšováním mozku. — Je-li však příroda čímsi nejvyšším, pak musí člověk, jsa nejvyšší bytostí viditelné přírody, státi se náhradníkem Božím. A že se v lóži mluví ještě o náboženství, nesmí nás mýliti v mínění o »božském lidstvu«. Dr. Strausz, praporečník bohoslužby humanitní, napsal, že »zednáři vyžadují pro svůj vesmír takové úcty, jaké vyžaduje nábožný člověk starého rázu pro svého Boha. Uražen-li jejich (zednářů) cit pro vesmír, právě tak (prý) se brání jako náboženský«.

Přečasto nalezáme v novějších zednářských spisech zásadu o čistě-lidském jakožto jedině pravém, jedině krásném, mravném a božském. Tato čistá humanita došla následkem nekonečného sebezdokonalování a pokroku — cíle svého t. j. zbožnění. Tak napsal br. Amelung v Jeně, že »zednářství chce vystavěti dílo své na duševním pudu lidstva, že to tedy chce vynésti ze správně poznané vnitřní povahy ducha, že všech těžkostí a závad materiálního života proti někdejšímu dokonání (zbožnění) lidského pokokolení, proti někdejšímu vyplnění (zednářské) úlohy a konečnému uskutečnění myšlenky lidstva«.²⁾

Proto je také pojem čistě-lidského mravně-dobrym a naopak. Vytiskne-li tedy člověk ze svého jednání lidskou přirozenost, tu — dle výroku bratra Amelunga³⁾ — pochopuje se ve své jednotě, ve svém souhlasu s duchem světovým, a zbývá mu toliko jeden pud, by nazíral v jednání svém na tuto harmonii. Co zoveme mravně-dobrym, je souhlas jednotlivce s vůlí věčnou, je to souhlas absolutní... Mravně dobrý člověk žije sobě; tu rozumí se samo sebou

¹⁾ I na takové věřící bratry. . . velezhoubné působil duševní ovzduší zednářského řádu, jak doznal kdosi ve »Freim. Ztg.« (3./6. 1865), řka, že »slaboši se oštídají prozraditi tichou svoji pošetilost a nedostatek vzdělání tím, že — se drží křesťanství.«

²⁾ »Betrachtungen über die einleitenden Worte des Logenritual's von Br. . . Amelung in Jena.« (Viz: »Freim. Ztg.« 1873, Nro. 22.

³⁾ tamže, Nro. 22. . .

že to činí jen pro sebe, jinak ani nemoha. Göthe nazval tento stav lidského zušlechtění »duševní krásou«; v životě obyčejném jmenujeme to rozmyslností, v tiché úvaze, jako n. př. zde, zoveme to výsledkem největší samostatnosti člověka vůči světu, proti neobsáhlému vyjádření se ducha, proti největšímu přiblížení se tomu, co jest absolutním...« »Čím výše člověk povznese se u vývoji svého vzdělání nad tajemnosti a bludy tohoto světa, tím více zbavuje se všech pout, jež do něho položilo panství smyslové přirozenosti; tím více pochopuje sebe a o sebe se podpírá, by tím spíše stal se pánem sebe samého. Jen ten jest naprosto neodvislým na vnějších donucovacích silách, jenž v čisté oddanosti k tomu, co jest mravně dobrým, jen to ještě chce, co jest přiměřeno právě jeho bytosti...« — Ve ctnosti tedy a v její dostupnosti ku mravní svobodě spočívá naše vlastní síla; neboť tato jest mocí, spočívající na sobě, a člověk podpírající se o absolutní vůli odpočívá na své vlastní pravé bytosti. Mravně-dobré jest čistě-lidským.«

Čistě-lidské platí už symbolickému zednářství jako božské. B. . F. z Trentowských napsal (S. 178.): »Zednář slyší už při prvním objevení se ve chrámu (lóži) první řádový zákon: ‚Poznej sebe samého!‘ Později mu řeknou: ‚Nalezl-li's ve svatyni svého nitra Boha a to, co jest božské, máš to, co jest ve tvé přirozenosti nebožského, spoutati, zkrotit, očistit a odůstojniti velikého stavitele světa, jenž v tobě přebývá.« To prý jest pravým vtělením, proto jest každý pravý zednář Kristem, neboť »zednářství,« — jak napsal též zednář (S. 160.) — které v člověku rozněcuje a zapaluje pojem ‚božského‘, a které je — pokud lze — povznáší na nejvyšší stupeň ethického, aesthetického a humanitního ideálu, nepotřebujíc k tomu žádných příkázání Božích a žádného písma sv., t. j. ničeho duši cizího a zevního: ušlechťuje člověka lehce, brzy a jistě, aniž by mu bylo třeba jakéhosi donucování jeho samostatnosti a osobního způsobu myšlení; vychovává dobré a svobodné lidi a jest s to, jsou-li jeho učenníci způsobilými, vychovati z nich samé Kristy. — Vy (katolíci) chcete býti křesťany, my chceme býti Kristy, z nichž každý má být »ecce homo«; vy chcete býti křesťany, my Vykupiteli světa, velikými muži a dobrodinci lidstva.«

Tato bezeměrná a v sobě božská podmětnost lidská je prý tisíckrátě působivější než křesťanství. »Církev, která smí míti péči jen o věci předmětné, nemůže nikdy a nikterak spadati v labyrint podmětnosti (Trentowski, S. 161.). Proto upadá ve ztrnutí předmětnosti, která se podobá téměř smrti. Anť pak pojem podmětnosti v církvi platnosti nemá a také míti nemůže, a poněvadž její zakladatel zemřel a vstát už nemůže ani žít a působiti, nemá církev do sebe žádné moci a prostředku, jenž by jí v poslední hodině uchoval pádu.«

Než dost už budiž toho rouhání! praví-li už písmo sv., že jen blázen říká: »není Boha!« — co si asi musíme myslet o tom bláznu, který se odvážil říci o sobě: »Já sám jsem Bůh!« — Lóže vyhlásila bohoslužbu humanitní za jediné rozumnou.

Rozšíření zednářské humanity.

A) Dějiny šíření se svobodného zednářství spadají do doby, kdy katolická knížata jediné tou činností se »vyznamenávala«, by upevnili svůj absolutismus i vůči Římu, do dob oněch, kdy u protestantů samých kolísala jich víra, do doby oné, kdy z Anglie a Francie úžasné vlny náboženské chladnosti, nestoudnosti a mravní zkaženosti zaplavily nižší i vyšší vrstvy lidstva...

Zednářství založené 1717 rozšířilo se úžasnou rychlostí po Anglii a pomocí kupcův anglických po vší zemi.¹⁾ Tak n. př. angličtí kupčiči založili první francouzskou lóži v pařížském hotelu Hurre-ově r. 1725. Ale už dvanácte roků později Ludvík XV. prohlásil tvrdošijné tajnostkárství zednářské za »trestuhodný záměr« a zakázal poddaným svým všeliké styky se zednáři.²⁾ Avšak právě tento zákaz vzbudil zvědavost širších kruhů tou měrou, že den co den množili se údové této »noční« společnosti. Přemnozí členové nebyli ovšem právě těmi nejpovolanějšími, jelikož je do lóží táhla přirozená náchylnost k hodům a požívavosti. Než zednářským zakladatelům lóží byli tenkrát vítanými všickni. Přísnost u výběru členů zamhouřila mnohdy obě oči, dobře vědouc, že »kapkou mezu polapíme více much než džberem octa.« Což tedy divu, že právě hostinští, kteří pachtí se za ziskem, brali na se úřad lóžových mistrů, hledíce obelstítí policii výmluvou, že hosté jejich baví se ve »vlastní místnosti« po libosti.³⁾

Cože tedy mohla policie konati? —

Anglicko založilo 1730 prvou lóži zednářskou v Dublině, jejíž prvním velmistrem byl zvolen Viscount Ringston, jenž už před tím těšil se hodnosti té v Anglii. Karel Sackville, middlexský vévoda, založil 1733 první dílnu zednářskou ve Florencii; Henry Price prvou lóži v Bostonu téhož roku; r. 1737. však rozšířilo se zednářské světlo už po Hollandsku, Švédsku, Škotsku, Polsku a Genfu.

V Haagu byl přijat do lóže František Lothrinský, potomní choť slavné císařovny Marie Teresie, jenž povolal později do Rakouska pověstného hollandského br. van Swieten-a a jeho soudruhy. Tento van Swieten pozbavil svými reformami rakouské školství katolického rázu učiniv je — humanitním.

Na území německém byla zřízena první lóže v Hamburku r. 1737., která od r. 1741. sluje »Absalom«. Zřízení této lóže přijali v noci ze dne 14. na 15. srpna 1738. za člena lóže královského korunního prince, potomního pruského krále Bedřicha II. v hostinci »zu Braunschweig«, kam byli snesli všecky potřebné k tomu věci. Zřízenec celní byl podplacen dukátem, tak že muž nesusící vak s potřebným náčiním branou celní bez překážky vpuštěn

¹⁾ J. Anderson, „Konstitutionenbuch der Freem.“ 1783, I. S. 516. — Scheeben „Per. Bl.“ 1873, S. 13.

²⁾ Findel „Geschichte der Freem.“ S. 222.

³⁾ Findel, a. a. O. S. 223.

byl. Tak dovedli si zednáři pomoci. Když pak Bedřich II. r. 1740. nastoupil na trůn pruského království, byla jeho návodem zřízena v Berlíně lóže »Zu den 3 Weltkugeln« (nynější vellóže). Mnohá německá knížata následovala vznešeného (!) tohoto příkladu za to majíce, že tajemným pochodem alchemie z laciných kovů nabudou zlata. O věci té zmínil se sám br. Findel (S. 268.), že i sám František Lotrinský »měl málo smyslu pro prosté zednářství, že lpěl spíše na alchemistických pošetilostech.« Ale právě tyto »pošetilosti« dokazovaly, že zednářský spolek jest bez kladného vyznání, že bojuje proti křesťanství a že napsal na svůj prapor heslo: »lidství«. ¹⁾

Sotva uplynuly dva lidské věky od založení humanitního spolku (zednářství) r. 1717., objevil se v osadách severní Ameriky obrovský vliv nového učení svobody, rovnosti a bratrství. Svobodné zednářství jásalo, jsouc mocným činitelem v válce za neodvislost Spojených severoamerických států. Předáci v tomto boji: Jiří Washington, Benjamín Franklin a z Francie přišedší Lafayette byli vesměs zednáři. Prohlášení neodvislosti z r. 1776. bylo dílem deistického zednářského humanismu.

Nepoměrně děsnějším způsobem vypukla ve Francii r. 1789. veliká revoluce, již zavinili zednáři. ²⁾ O té pojednáme šire ve stati o snahách svobodného zednářství ve příčině revolucí...

Kdežto původní zednářství směřovalo v Anglii ku prospěchu a účinnivé lásce k lidem, ve Francii k politice, v Itálii ku sjednocení, zcelistvení a znekřesťanění poloostrova apeninského, má zednářství německé ráz ideje. Zkoumejmež jen německou literaturu v belletrii a shledáme, kteráká že část nese na sobě ráz a pečeť zednářství. Z rakouských (německých) spisovatelův uvádíme pouze J. M. C. Denis-e, Alxinger-a, nemravného Blumauer-a, Borna, Eckhela, Sonnenfelse, Fezslera (o němž na příštích blízkých stránkách učiníme delší zmínku); z německých spisovatelů byli zednáři: Herder, Gleim, Lessing, Wieland, Göthe (Schiller byl zednářem ne formálně nýbrž duchem), Jean Paul Richter, bídný Bahrtd (do lóže byl přijat 1777), dějepisec Heeren, Knigge, K. Th. z Valbergů, G. A. Bürger, Claudius, dvorní rada z Eckhartshausen-u; filosofové: Fichte, K. Ch. B. Krause,

¹⁾ Sám br. Findel musil nám potakati, mluvě o zednářství německém v nehlubším jeho pokoreni (S. 281.) v ten rozum, že »zabralo se do starých rukopisů, napisů a památek pisemních (Manuscripte, Scharteken, Inschriften), z nichž každý vyčerpai, po čem právě toužil. Alchymist nalezl dokonalý postup a veliký vesmir (Universale); zaklínač duchů, kabbalist a theosoph nalezli trojnásobný pekelný strom, odhalení všeho míra, výklad apokalypse: dějepisec (Geschichtsgrübler) nalezl v nich pokračování starých mysterií gnostických, templářských a řádu Růžových křížáků. Bídní oklamatelové (prý) obrátili tuto touhu po vědění a skryté pravdě ku svému užitku, tvorili různé stupně a soustavy zednářské a vylákali za toto své »zboží« na lehkověrných Francouzích a dobromyslných Němcích, později také na Švéděch, Angličanech a Američanech peníze.

²⁾ Viz: »Der stille Krieg«, S. 49. ., 110. ., 131. ., — A. Neutův spis: »Attentats de la Franc-Maçonnerie«, Gand, 1868, p. 57 a jiný jeho spis »La Franc-Maçonnerie soumise au grand jour. Gand, 1866, I., 311.

Reinhold a Börne; ze švýcarských: Lavater a Zschokke. Z mladších německých spisovatelů byli a jsou zednáři: Ferdinand Freiligrath (přijatý ve Worinsu 14./5. 1842.), Herwegh, Hoffmann z Fallerslebenů, Th. Mundt, G. Kühne, Prutz, Fr. Dingelstedt, Bert. Auerbach, Ernst Willkomm, G. Gatzkow, J. Laube, dvorní rada Dr. Klun (viz: »Zirkel« 15./1. 1874.), Feodor Löwe a m. j.

Jak z těchto malých a zcela neúplných ukázek průvodno, postarali se zednáři velmi vydatně o to, by tiše a nepozorovaně rozlévali náuku »svrchované neodvislé humanity« jakožto jed do srdce a žil, najmě ovšem do churavého mozku německých obyvatelů. Čeho pozbylo Německo a Německem zde dlužno rozuměti řínsko-německé císařství — ve svém území a křesťanském životě, na křesťanské vládní správě a na křesťanském životě rodinném..., to vše dlužno přičísti na vrub působení zednářské humanity.

B) Humanita v roušě »křesťanském«. Od r. 1738., když tehdejší korunní princ a potomní král pruský Bedřich II. v Brunšvicu byl přijat za člena zednářského, až do našich dob nalezalo zednářství celkem u všech Hohenzollerů podpory a ochrany proti svým zevním i vnitřním nepřátelům. Proto vším právem mohl br. . . řečník ve zhořelecké lóži (v pruské Lužici) o jmeninách císaře německého a krále pruského Viléma I. 22. dne března 1872 přednášku svoji rozdělití ve dva oddíly:

1. že »zednářství děkuje jedině Hohenzollerům své zavedení a rozšíření v Německu;« a

2. že »všichni členové této panovnické rodiny, najmě panovníci sami, byli pravými a dokonalými zednáři.«¹⁾

Ale nejen filosofické zednářství nalezlo domov svůj v Německu, také zednářství politické nalezlo zde praktického uznání, ukazujíc jako mílník, že už ani zde není daleka — revoluce, která vznikne z prvků socialní demokracie. Že zednářství v Německu nabylo také rázu politického, zásluha (!) toho náleží ingolstadskému professoru J. A. Weishauptovi, jenž, jak v předu bylo uvedeno, založil po všem Německu mocně rozšířený řád illuminátů. Posledním cílem tohoto tajného řádu bylo: zavést protikřesťanskou humanitu na poli církevním, státním i společenském. Jakými prostředky osvícenci dokáží to, na to se neptali.²⁾ Wilhelmbadský kongress zednářský r. 1781. uznal illumináty za zednářské příslušníky. Jelikož před vypuknutím a rozšířením zednářství na německé půdě život mravní v Německu nebyl příliš zkažen, tu doznaly zhoubné a nemravné snahy osvícenců i zednářů jakož i jejich dalekosáhlé plány velikého odporu. Sám bystrozraký Bedřich II. poznal, že jeho »spolubratři« (zednáři) nepracovali s ním na zničení

¹⁾ Viz »Leipziger Freimaurer-Ztg.«, 1872, Nro. 16. ze dne 13./4.

²⁾ Viz »Freiburger Kirchen-Lex« slovo »Illuminaten«. — Illuminát Cosandry při soudním výsledku 1785 pravil, že »to jest povinností, co řádu (zednářskému) prospívá; opakem, že jest nepravostí a zradou. Účel (prý) světlí prostředek. Povoleny jsou všechny nepravosti, otravování, oklamávání, zraady a vspourey, pokud vedou ku provedení účelného záměru.« — Viz Dra Scheebena »Period. Blätter«, 1873, S. 166.

kladného křesťanství, nýbrž za jeho zády na zničení státního řádu, a přispěl mnoho vlivem svým na dvoře bavorském, že illumináti byli potlačeni. Proto nařikal revolucionář a zednář Mirabeau ¹⁾ na toto jednání Bedřicha II. řka, že je se škodou, že Bedřich II. ve svém pro zednářství horlení nedospěl tam, aby se byl stal velmistrem všech německých aneb aspoň pruských lóží; jeho moc by prý tím velice vzrostla a přemnohé jeho vojenské podniky byly prý by zcela jinak vypadly, kdyby se prý byl nerozkmotřil se zednářskými pohlavary.

Tyto bouře však přešly a obezřelé zednářství dobře vždy volilo prostředek takový, by se domohlo přízně panovníků. Vždy i v těch nejděsnějších dobách vyskytl se velmožný nějaký zednářský ochránce, jenž mocnou rukou odstranil od hlavy zednářské meč Damoklův. Za to však byli také zednáři na venek svému ochránci věrní a vděční (!). Byla to najmě strana národně-liberální, jež přispěla mnoho ku rozšíření a zmožení se Pruska. Necht však nikdo se nemýlí v pojmu této zednářské vděčnosti; zednáři vždy z počátku sami sloužili, na konec vždy dali se — obsluhovati.

Toto vnitřní sloučení mezi lóží a pruskou politikou ²⁾ provedl Fezsler. ³⁾ Jakmile tento kněz odpadlík, jenž byl chráněncem císaře Josefa II., přišel do Pruska, seznámil se tam se zednářstvím a poznal, že mu jesti třeba oprav. V r. 1796. založil »Humanitäts-Gesellschaft«, načež jemu a filozofu br. Fichte-ovi svěřena byla oprava stanov berlínské vellóže »Royal-York«. R. 1798. rozpadl se humanitní spolek »Everge-

¹⁾ Viz Mirabeau-ovo dílo: „Histoire de la monarchie prussienne“, 1788. tom. III. — a A Neut-ův spis: „La Franc.-Maçonnerie soumise...“, Gand, 1866./67, t. II., p. 246, note.

²⁾ O zednářském vlivu na průběh sedmileté války viz „Hist.-pol. Blätter“, Band 16., S. 473. ., 29., S. 577. . . O působení zed. na volby viz tamže B. 50., S. 427. . .

³⁾ Ignác Aurel Fezsler, nar. v Břetislavi 1756, byl synem propuštěného strážmistra vojenského a hostinského. Stal se kapucínem v Mödlingu 1773, načež byl přeložen do Vídně 1781. Podarilo se mu ze své celi, kamž byl pro hrubý přestupek uvězněn, dodati prosebný list císaři Josefu II. Císař jej osvobodil, učinil jej lektorem 1783, a když se stal drem bohosloví, svěřil mu stolicí professorskou ve Lvově, kde přednášel hermeneutiku a východní filologii. Právě té doby byl propuštěn ze řádu kapucinského; stal se zednářem; prchl do Slezska proto, že se bál trestu pro svoji protináboženskou truchlohu „Sidney“. 1791 stal se protestantem; brzo po té se oženil, prchl do Berlína, kde mu svěřen úřad, „správce katol. (!) záležitostí v provincii polské; působil mnoho ve prospěch zednářství a jeho bezbožického humanismu. R. 1809. k vůli rozšíření zednářství stal se professorem filosofie v Petrohradě, usvědčen byv řeckým knězem z atheismu, byl místa toho zbaven; stal se dopisovatelem při zákonodárské kommissi, 1820 zvolen superintendentem v Saratowé (oblasti donských Kozáků), později biskupem, 1834 církevním radou v Petrohradě, kde zemřel 1840. Z jeho spisů, jimiž šířil humanitu zednářskou, připomínáme: „Mark Aurel“, Bres. 1790—92, 3 Bände; — „Aristidos und Themistokles“, Berl. 1792; — „Mathias Corvinus“, Bres. 1793; „Attila“, tamže 10./94; — „Eunomia“ (Zeitschr.), Berl. 1801—5; — „Schriften über Freimaurerei“, tamže 1801—7; „Geschichte der spanisch. Nation“, tamže. 1810; „Geschichte der Ungarn“, Leip. 1812 25; — „Autobiografie als Rücksicht auf meine 70 jährige Pilgerschaft“, Bres. 1824. a j. v.

tenbund«, jež byl Fezler ve Slezsku 1792. založil.¹⁾ Fezler byl velečinným apoštolem v šíření humanity zednářské, již obmyslel nahraditi křesťanskou víru. Fezler byl duší onoho nočního spolku, jež byl k účelu rozšiřování humanity založen »an des Jahrhundertes Wende« (t. j. v noci ze 31. dne prosince 1800. na den 1. ledna 1801.). Oprava zednářství dle návrhu jeho byla dokončena 13. dne měsíce září 1801. Velmistrem »opravené« vellože »Royal York« zvolen br. . Klein, rektor hallské university, pozdější tajný rada vrchního soudu a činný spolupracovník berlínského zákonodárství. Vliv a působení Kleinovo a Fezlerovo zasahaly mocně až za hranice Pruska, ba až do Petrohradu, ano i do středu říše ruské. Sotva který zednář prohlédl tak dokonale nejhlubší jádro zednářského řádu a sotva který tak dokonale vybil podstatu zednářství ze symbolických zástěr a přívěsků jako Fezler, tento odpadlický vídeňský kapucín. O čem Fichte filosofoval, co Krause široce rozvedl (pročti laskavý čtenář jeho filosofickou soustavu »Der Panentheismus«), co hlásal později Hegel v Berlíně za ohromného souhlasu vědeckých tříd, to Fezler už dříve uznal za podklad zednářství a za základ svých reform zednářských — totiž: božské lidství bez osobního Boha a proti němu.

Vítězství, jichž dobyl Napoleon na počátku tohoto století (1806—1807) na Rakousku a Prusku, zaujala sice pozornost všech, tak že na čas ustali noví apoštolé šířiti humanitní ideály, nicméně však přece předáci zednářští dovedli velmi dobře využítkovati okolností časových ve prospěch zednářství...

I v samém »spolku ctnosti« (Tugendbund) z r. 1806. až 1807. není obtížno poznati stopy humanity.²⁾ Za času nejhlubšího pokoření Německa, sestoupili se pruští vlastenci, kteří většinou³⁾ náleželi k zednářskému spolku, by slovem, písmem i příkladem probudili něm. křesťanské nadšení, vlasteneckou lásku a společného ducha, by vlast byla znovuzrozena a cizího jha sprostěna. K tomu měly jim posloužiti tyto prostředky: probuzení citu samostatnosti v německém národě, zrušení příkaznosti a dědičného poddanství, zrušení privilegií šlechty, svobodná ústava ve smyslu liberálním a vyvazení stavu rolnického. Zkrátka: ve »spolku ctnosti« pozorujeme jednoduše jakési sloučení zednářské humanity se svobodným vlastenectvím a s loyaltou k účelu vlasteneckého povznešení Německa. Že však, toto tvrdíce, neobíráme se žádnými strašidly, je z toho průvodno, že »spolek ctnosti« pomýšlel také na sloučení Německa ve příčině náboženské na téže humanitní položce, pozdraviv filosofii, filologii a přírodopyt jakožto pravou trojici »Der werdenden deutschen Nationalkirche.«

¹⁾ Stanovy tohoto spolku uveřejnil Fezler ve Freiburg-u 1804.

²⁾ Poučeno o tom čísti Gyrův spis „La Fr.-Maç. en elle-même“, Liege 1859, p. 353 360.

³⁾ Jména „vlastenců“ těch byla: „Svobodný pán ze Stein-ů“, Scharnhorst, Shill, Fichte Jahn. Arndt, Niebuhr, Justus Gruner; z těch jistě byli zednáři: von Stein, Scharnhorst (přijat byl ve velké zemské velloží berlínské) Fichte, Turnvater Jahn a státní rada Justus Gruner.

Tak tedy mělo křesťanství státi se nevěrou a naopak — a to vše ku cti vlasti! Zástěra takového vlastenectví ovšem musí přikrytí všecko!

Ale právě toto národní vlastenectví z počátku zdálo se zednářům chybou, čelící proti kosmopolitickému jich rázu. Což divu, že krátkozrací bratři musili čerpati vysvětlení ze samého Berlína? Professor Krug ve svém spisu »Wesen und Wirken des sog. Tugendbundes« (Leip., 1816., S. 22.) pravil, že zednáři z počátku jeví mnoho nevole a nedůvěry vůči jednotě, považující »spolek ctnosti« za spolek podobný zednářskému; teprve později prý dospěli k jinému smýšlení a to tou měrou, že i sami ku »spolku ctnosti« přistoupili.

C) Humanita za doby sv. alliance. Když po pádu korsického podmanitele tři panovníci: rakouský (František I.), ruský (Alexandr I.) a pruský (Bedřich Vilém III.) založili tak zvanou sv. alianci (26./9. 1815.) v Paříži, která měla bděti nad tím, by »politika těchto mocností budoucně ve svých všech poměrech, jakož i vnitřní správa státní založena byla na půdě křesťanství, na spravedlnosti, lásce a pokoji,« seznáme ihned, že zednářská kukačka položila své vlastní vejce do právě zbudovaného a křesťanstvím vyzdobeného hnízda.

Jen bidák mohl by se posmívati šlechetným obmyslům sv. alliance, ale zase jen moudrý muž může říci, že něco jiného jest panovník a něco jiného vláda. A bratři zednáři měli tou dobou obsazena všechna čelná místa a úřady vládní.

Už ona myšlenka základní, by ve spolek křesťansko-politický se spojili: katolický Rakušan, rozkolný Rus a protestantský Prus, už tato myšlenka měla do sebe ráz jakési bezkonfesní jednoty tří různých křesťanských vyznání. Mimo to dlužno také uvážiti tu okolnost, že onino tři vládci slíbili si užiti křesťanských předpisů nejenom ve svých mezinárodních vztazích a poměrech, nýbrž i ve svých vnitřních státních poměrech. Ale právě tato poslední okolnost musila býti tajemnou v dobách policejní vlády, zavánějíc ostře caesaropapismem, jak vytkl sv. alianci sám papež Pius VIII., vybízen jsa, by také přistoupil ku svaté alianci, řka: že k působnosti, již si obrala sv. alliance, povolána jest vlastně církev.

Brzo už ukázalo se, že obavy církve a papežského stolce nebyly neodůvodněny.

Zednářství totiž, jsouc velmi pozorně střeženo co do politické působnosti,¹⁾ mohlo záměry své prováděti pouze na poli náboženském, a v těchto svých snahách šlo ruku v ruce s německou policejní vládou.

Politické přetvoření Evropy r. 1814. a 1815. učinilo z křesťanství jakousi vyšší směs, s níž musily souhlasiti katolické Rakousko, rozkolné Rusko a protestantské Prusko. Proto odtud vystoupily lóže jako nositelky pravého t. j. humanitního křesťanství, jež

¹⁾ O tomto trapném policejním dohledu nalézáme zprávu br. . . Beyse, otištěnou v Neut-ově spisu „La Franc-Maçon. soumise au grand jour“, tom. I. p. 324. . . Zprávu tu v českém překladě podáme v „dodatcích“ na konci.

tehdejší deistickým smyslem značilo tolik jako »mravnost poctivých mužů.«

Za příčinou vydání spisu »Mac-Benac«¹⁾ v oné době stalo se, že zednáři od té doby musili pro budoucnost vystupovati kladně jako vyvinuté křesťanství. *Jako totiž pravé křesťanství musí býti povzneseno nade všechny církevní společnosti, tolikéž prý musí také nové zednářství býti povzneseno nade všechny zednářské nauky a formy (viz: „Mac-Benac“, S. 70.). „Všecky symboly došly vyplnění svého v Kristu, stavše se životem a skutečností. . . , proto také jest na všech bratřích, hlasitě a zjevně vyznati, že nestává žádného jiného tajemství, mimo ono veliké tajemství vykoupení totiž lidstva Kristem ku svobodě; musí dále (prý) doznati, že všecku tajemství, o nichž zednářství v dobách po Kristu (!?) předstíralo, že jim věří — byla pouze jakousi obrazovostí čili jinak řečeno: bláznovstvím a bludem“ (S. 92.).*

Toto všeobecné křesťanství, jehož nositelkami byly lóže, musí prý provésti, by všechny církve sloučily se v neurčitý unitarismus t. j. humanitní křesťanství. Zednářství prý musí dle znění wilhelmbadského eklekticismu z r. 1781. se sjednotiti; co, to sjednotiti nelze, co zbude mimo, dlužno rozkřičeti prý jako jesuitism. Tak zednářství, jsouc přetvořeno na liberálně křesťanský humanismus, stalo se mazlíčkem politiky, ba dokona nevyhnutelno těm, kdo se domáhali výnosnějšího postavení. Proto se honosila kniha „Mac Benac“ svatou aliancí a svým křesťanstvím, „jež bylo formulováno nejznamenitějšími a nejslavnějšími knížaty a panovníky.“

S takovýmto křesťanstvím musí se lóže i církve prý spojití svatou snášlivostí.

Toto zednářské křesťanství bylo ovšem jakýmsi dvorským popíráním božství J. Krista, prohlášením lidské nezávislosti, z níž později vyvinula se doba bohoslužby »státního boha«, jenž přijal osvětlení od lóže, stává se — bohem novým.

Když vlády potlačovaly (a čím menší státec, tím bezohledněji a opovržlivěji si počínal) každý ruch církevní, svěřivše všecku správu náboženskou státním (!) úřadům, ovšem tím změlčovaly výchovu mládeže a studia výtečných bohoslovců. Všem konfessnímu vypočten boj, křesťanství mělo se státi světáckým a polidštělým o jednom toliko vyznání bez představených, o jednom totiž vyznání, v němž by katolík, protestant, kalvinista i žid přátelsky žili — a tenkrát počalo zednářství žiti nový život. Neboť stane-li se křesťanství, vlastně katolická církev světáckou, polidštělou a postátnělou, pak ovšem lze zednářství, jež v takovém státu dovede se snadno zmocnit otěží vládních, ukázati, že panuje — ono. A o vládách křesťanství nepřátelských, zednářské humanitě pak nakloněných, dobře platí známé ono přísloví:

»Sic vos non vobis mella paratis, apes!«

Bezbožecká humanita oděla se rouchem křesťanským také na poli-věrouky. A byť zednářství neútočilo vždy

¹⁾ Celý název knihy té byl: »Mac-Benac. Er lebet im Sohne (o tomto překladu slov „M. B.“ viz Pachtlerův spis „Der stille Krieg“ S. 120., oder das Positive der Freimaurerei; o. O.; ausgegeben Morgens 6 Uhr am 31. Octob. 1817. O knize této tři posudek ve spisu „Hermes oder krit. Jahrbuch der Literatur,“ Leip. 1879, Brockl; 1. Stück, S. 301. . .

na historickou osobnost J. Krista, nicméně přece považuje jej pouze za nazaretského proroka, za židovského jaksi Sokrata, neobyčejného muže a lidumila, jehož náuce i skutkům divitise jest, jenž byl prý nepřitelem dogmatismu a obřadů t. j. kladné víry; středem křesťanství Kristova měla býti láska, šetření a trpení jeden druhého; křest byl prý pouze symbolem přijímání do církve, eucharistie pouhými hody lásky, ostatní pak svátosti buď obtížnými nebo zbytečnými. O nebi sice mohlo býti lidu kázáno, běda však tomu, kdo by se byl opovážil mluvit o opaku nebe. Pouze o mravouce mohlo býti kázáno, jen mravnost měla být obsahem jediným a vlastním náboženství. Mravnost dle své podstaty byla považována za lidskou; — kdo zná však obsah mravouky této, musil by ji spíše pojmenovati »duševědou lidské vůle, vyjádřenou křesťanskými významy.«

Ve příčině církevně-politické byla církev v podruží světské moci a otrokyní úradův.¹⁾

Než v jedné věci přece jen ukázalo zednářství v Německu, že si váží křesťanství. Nechtělo totiž do řad svých členů nikoho připustiti, kdo by nebyl — křesťanem.

Marně domáhali se po dlouhá léta této »milosti« synové israelsští. — V dobách nejnovějších však vyslyšena milostivě jich prosba a z německých lóží stal se ovčinec přístupný různému druhu bravu...

Tak až dosaváde zednářství pruské i jinoněmecké jeví na sobě nátěr jakéhosi křesťanského spolku, a že mnozí tohoto rázu jsou ctiteli, jemu věřice, to dlužno přičísti na vrub zednářského eklektického spolku německého.

Tento eklektický spolek zednářství německého trvá už od wilhelmbádského kongressu 1781. Když totiž zednáři poznali, že z vyšších stupňů zednářských vychází směr nebezpečný ve příčině politické, shodli se o to, by se další zednářství obmezilo na předepsané zásady a ve příčině obřadní na tři symbolické stupně.²⁾

Spolková listina ze dne 18. března 1783 (- 1783.), která byla vydána teprve r. 1789., měla v obmyslu především přivesti zednářství pravé k oné čistotě a ryzosti, již se těšilo ještě před nedávnem, než totiž různé soustavy jeho se utvořily. Listina byla podepsána »lóžemi, jež spojily se na znovuzbudování královského umění starého zednářství.«

¹⁾ Doklady shledáš v Pachtlerově „Der stille Krieg“, S. 49. . .

²⁾ Viz: „Ph. Jacob Cretzschmar, Meister vom Stuhle in der Loge Socrates, Religionssysteme und Freimaurerei, untersucht in ihnen gegenseitigen Beziehungen und verglichen mit den Zwecken der ekklektischen Bundesurkunde v. J. 1783, so wie mit den in dem Gebetsbuche und Rituale des ekklekt. Freimaurerbundes enthaltenen christlichen Bedingungen.“ Manuscript für Brüder. Frankfurt a. M., J. D. Sauerländer, 5838 (1838.) S. 12. O wilhelmbádsském zednářském kongressu vydán byl spis: „De conventu generali Latomorum apud aquas Wilhelminas“, 1802.

Položkou a základem spojení i lóží i jednotlivců byly určitě označeny rovnost a svoboda.

A aby rázu křesťanského tohoto bylo šetřeno, (t. j. by také židé přijímání nebyli) bylo v 17. čl. zednářského zákona vyčleno toto:

(§ 13.) *(Die Directorial-Loge = nynější veliká mateřská lóže) očekává, že eklektické lóže budou vyhledávati styku jen s těmi lóžemi, jejichž zásady opravdu mají do sebe ráz křesťanského náboženství, občanských ctností a čisté mravnosti.*

(§ 14.) *Stalo-li by se však nešťastným jakýmsi způsobem, že by některá eklektická lóže chtěla býti činnou dle zásad, jež by směřovaly proti náboženství křesťanskému, občanským ctnostem a čistým mravům, na nichž pravé zednářství jest zbudováno, — tu si vlastní vellóže (Die Directorial-Loge) právo varovati takovou lóži, a neuposlechla-li by, vyloučiti ji ze spolku.*

Ale právě toto »šetření či držení náboženství křesťanského« čili vyloučení možnosti přijetí židů za členy eklektických lóží, přiči se zjevně a podstatně zednářské povšechné zásadě, jež zahrnuje všechny lidi bez rozdílu náboženského vyznání a národností, jak dokázal Cretschmar už roku 1838. ve zmíněném spisu. Také úcta k povinnostem občanským, již se zednáři tak rádi chvástali, nebyla ničím jiným než bezpečnostním opatřením oproti policejnímu slídění.

Tak tedy vše bylo »pouze a jedině« křesťanským; — ale tam, kde to bylo nenápadno, pracováno o překot na vykořenění křesťanství, jehož obhájce rozkřikováno za »jesuity, středověké, tmáře« atd.

Uvádíme zde pouze jedno místo z přečetných, abychom přesvědčili laskavého čtenáře, kterak že asi eklektické lóže za dob sv. alliance pojalý smysl slov »šetřiti náboženství křesťanského.«

Ve 2. svazku »Latomia« (S. 176.) bylo sděleno, že pamětní spis »Festgabe zum 25jährigen Jubiläum 1833. der Loge zur aufstehenden Morgenröthe zu Frankfurt a./M.« (lóže ta přísluší ku spolku eklektickému) byl otištěn pouze v několika výtiscích, jimiž byli jen někteří bratři poděleni.

Rukopis ten obsahoval pojednání br. . Hesze, v němž bylo lze dočísti se tohoto obsahu: „*Považují-li se lóže za ústavy křesťanské, tu zapomínají na nejpodstatnější určení zednářství totiž: znova sloučiti v lidském pokolení to, co druhdy rozvedla různá církevní mínění a občanské poměry (čili určitěji: zednářské lóže hlásají přírodní humanitu na poli náboženském, politickém a společenském). Pozbude-li zednářství tohoto svého určení, pak ovšem poslouží jen k upevnění bludův a předsudků. Povlovně jen vypadává kámen po kameni z husté zdi, jejíž životním prvkem je tma a jež byla zbudována ze svatého podvodu a ustanovení, z pověsti a legend (rozuměj: biblí!) ze předstíraných tradic a sv. symbolů, by světlo nemohlo vniknouti v rozum, a zachovala slepou víru s její slepým dítětem — slepou poslušností neporušenu. A aby nikdo se neodvážil vztáhnouti rukou proti této budově klamu a moci, by podkopal tak její základní opory, spojila se tato církevní moc s mocí světskou, vymyslí si ideu státního náboženství, připjala pozemské přednosti na zevní formu náboženského vyznání, úřadně zavedla ve společnost pokrytství, ano obmýšlí je i — odměnami!*“ — „*Člověku však staly se časem přístupny poklady*

praseveta, zjevení duchů Řecka i Říma i nepatrné zemičky Judaey — a hle! v pokladech těch byly napsány jiné věci než ty, jimž vyučovali kněží a rabíni. Čas od času vždy povstal jeden Simson po druhém (= reformatori), uchopil sloupy, na nichž spočívala stará stavba, tak že se rozstoupily a povstalými tak otvory draly se paprsky přejasného světla nebeského dovnitř — a — bylo světlo! . . . A byly to dílny zednářské, v nichž pod ochranou tajemství šlechtetní mušové všech tříd a stavů v život povolali a učili zásadám oněm, které v obyčejném občanském životě zakazovány byly jakožto kacírství a opovážlivé novoty. V anglických zednářských dílnách poprvé dosažen byl člověk na svá práva, jež mu odňali kněží a privilegované kasty; — a dlouho před tím, než velicí duchové a dějiny minulého století (revol. franc.) učinili základem státních zákonův učení o právech lidstva, uznalo pravé zednářství práv těch ve svých stanovách.“

A takovýmto křesťansko humanitním duchem pracuje se dnes v ministerstvech, tisku a na universitách, u sv. neodvislost člověka ode vsí náboženské autority tím hlasitěji bývá vyhlášována, čím tišeji dlužno pouze šeptati o nezávislosti politické. Bylo to najmě vysoké školství, jež nesmírně trpělo tímto směrem. A dnes tomu nejináče. Uvažme jen činnost universitních studujících v Rusku, Německu, Itálii, Francii a . . .

Znekřesťanění katolických universit stávalo se každým desíletím vždy větším a povážlivějším,¹⁾ a dostoupilo za dob našich svého vrcholu. Daleko větší zpousta nastala u protestantův: odpovědný pantheismus a mělký rationalismus pracovaly a pracují pro svrchovanost lidství — ve prospěch zednářství!

Na štěstí božská prozřetelnost překazila vítězný tento postup zednářské humanity. Šlechtetný professor J. A. Möhler učinil mohutný převrat duchů na poli věroučném, kolínský arcibiskup Clemens August na poli církevního práva, a veliký Josef z Görres-ů na poli politickém a dějepisném tou měrou, že přemnozí opět navrátili se ku své církvi, chtějice být odvislími na starém svém Bohu!

Zednářství usiluje zříditi humanitní světovou církev.

Na otázku, co že chce asi zříditi zednářství v náhradu za pohozenou na stranu ideu i monotheismu i politismu, za pošlapanou křesťanskou civilisaci a za zneuznanou, na evangeliu J. Krista založenou mravnost — odpovídají dějiny: humanitní světovou církev.

Nejpádnější důkaz lze viděti v nesmírném rozšíření spolku zednářského.

Není dílu světa a snad ani národa, kam by zednářství nedošlo a nezakořenilo svých idejí. A jelikož zednářství jest všude stejným, trvalým co do podstaty a účinnosti se neměním stavem,

¹⁾ Tak n. p. byli zednáři professor A. Schreiber ve Freiburgu v Breisgawě, Warnkönig, prof. církevního práva v Tübingách (A. Neutův spis: „La Fr. M. soumise“ etc. I, 99.) a j. — O protest. prof. a učitelích, kteří se stali zednáři, viz statistiku v Pachtlerově „Götze“, S. 555.—608.

jsouc řízeno duchem, jehož naprosto — mimo několik členů — nezná a vedeno rukou neviditelnou, musí nutně bojovati proti katolické církvi jakožto proti nejmohutnějšímu svému odpůrci. »Všecko lidstvo,« pravil br. . . W. Smitt, první dozorce lipské lóže Apollo (1873) — »má společné zájmy, jež všechny členy své k sobě poutají a jež souvisí s uspišením humanity; ono přesvědčení, že lidé, jež od sebe dělí církev a vlády, musí opět sloučeny býti v jednu rodinu přirozeným svazkem a společným průvodem, — ono přesvědčení musíme (zednáři) ukázati světu.«¹⁾ A dále upřímně vyznal, že zednářská humanita obmyslí založiti nejprvé plně štěstí lidí zničením hranic náboženských vyznání a státův a tím zaraziti nesmírný spolek světový jedině pravého světla a všeobecného sbratření. — A když katolická církev odpráá tomuto úmyslu, bývá nazývána tyrankou, učitelkou nsvobody a p. Br. . . F i n d e l k této příčině se vyjádřil, že prý katolická církev dožaduje se panství svého opětně a to tím bláznivým právem, jako by prý (mythický) Zeus, Poseidon a Hades žádali býti dosazenu v prvotní svoji božskou vládu.²⁾

Tedy Kristus a jeho církev má onu míru a váhu jako řecká mythologie?

Ale nejen církev katolická i orthodoxní ba i liberalní protestantismus musí dle soudního výroku zednářského býti zničen ve prospěch universalní humanitní světové církve. »Stanovy zednářství vláského dle ritu modrého,« jež přijaty a uznány byly na generálním sjezdu zednářů v Miláně (od 2. do 5. dne května 1864.), prohlásily dosti licoměrně, že (čl. 5.) »zednářský spolek neúčastní se sice žádného určitého náboženského vyznání (věrouky), nicméně však že jest pln snášelivosti« (k vyznáním vůbec), ale už v 7. čl. poráží tuto lživou položku slovy, že »spolek si vyměřil za úlohu svých nejhlavnějších snah: sjednotiti všechny svobodné lidi u velikou rodinu, jež by nahradila povlovně a postupně všecka učení, spočívající na slepé víře a theokratické autoritě, urovnala všechny pověrečné, nesnášelivé a mezi sebou nepřátelské náboženské sekty a zvyky a tak vystavěla pravý a jediný chrám humanity.

Pokrytci! Mluvíte a píšete do světa o náboženské snášelivosti a zatím sami se veřejně zpovídáte, že jest úkolem vašim, na rumech pobořeného náboženství kladného zavésti jiné, totiž: z e d n á ř s k o u h u m a n i t u. Či snad máme přivésti nové svědky? Necht tedy vystoupí br. . . G o f f i n ,³⁾ jenž pravil: »Otevírá-li zednářství vchod

¹⁾ Viz jeho spis: „Wir und die Ultramontanen“ (ein Logen-Vortrag) S. 8. .

²⁾ Viz jeho „Die Freimaurerei im Lichte der Zeit“, S. 14.

Poznámka. Ostatně tyto myšlenky (obnoviti po všem světě míste církve katolické církev antickeého naturalismu) pocházejí z dob oněch kdy renaissance ujala se klassických studií a kdy učenci a najmé právníci doby renaissance (Macchiavelli, Buchanan, Bodin, Hobbes, Gravina a m. j.) soptili oheň nenávisti proti církvi Boží, chtějice s velikým úsilím zavésti staré pohanství místo ní.

³⁾ Čti „Histoire popul. de la Fr.-M.“ p. 517. — Die Gegenwart und Zukunft der Freimaurerei“, S. 116. — Dra Scheeben-a „Period Blätter“ 1872. S. 547.

do chrámu svého židu, moslemínu, katolíku i protestantu, děje se tak proto a s tou podmínkou, že se stane novým člověkem, jenž se má odprísáhnouti starých bludův a jenž má odložití pověru a předsudky, v nichž byl za mládí svého vychován. A cože by také jiného činil v zednářských schůzích? K jakému jinému poznání by dospěl? Čím by se tu (v lóži) obíral?«

Týž Goffin tvrdil také, že se právě proto lóže »svobodných myslitelů« ve Verviesu na tom usnesla, že nepřipustí za člena svého nikoho, kdo by se nemohl vykázáti důkazy o své neodvislosti a stálosti. Táž lóže přijala jednohlasně návrh, by si její členové výslovně i písemně uložili za povinnost, odříci se pro případ sňatku církevního posvěcení, pro případ smrti dožádati se civilního pohřbu, čehož, by došli, vyžádati si mají ve své závěti.

Je-liž to snášelivost? — Je-liž to ponechávání svobodné vůli volného průchodu a výkonu?

A co že plyne z Findelových svrchu uvedených slov? Nic jiného, nežli to, že v lóži neznají ani žida ani pohana ani katolíka ani protestanta, nýbrž jen a jediné zednáře, čili: všickni musí zříci se své víry, kdož vstoupí do lóže.

Zač tedy asi zednářství považuje nás, lidi profánní a nezednáře? Čím jsme my asi vůči jim? Asi tím, čím nevzdělaní rudoši amerických pralesů jsou proti civilisovaným Europeanům, aneb abychom mluvili po způsobu zednářském: my nezednáři jsme hrubými, neotesanými kameny, z nichž teprve zednářské nástroje upraví kostky, jež pomocí humanitní malty v lóži tak spojí, že i my státi se můžeme částí chrámu lidstva. Než chce-li zednářství zůstati tím, čím je dosud, totiž »tichým« spolkem uprostřed lidstva? Nikoliv! Zednářství usiluje státi se světovou mocí, církví všeobecnou. Či snad nevyplývá to dosti jasně z jejich hesla: (»Musíme postavit oltář protiv oltáři, způsob (svého) vyučování proti vyučování (církevnímu)?«

Slyšme však ještě jiné svědky!

Br. . Fr. Faider pravil ve své řeči v gentské lóži »Fidelité« (2./7. 1846.): »Nechť si fanaticové a nesnášelivci říkají, že zednářství není žádným politickým ani náboženským ústavem, o no jest ještě více. Nemajíc politické ústavy a neznajíc kněžských zařízení, přivádí — plnic občanské ctnosti, — člověka k tomu, že poznává nejčistší zásady snášelivosti a že plní svědomitě povinnosti svoje jako občan a poddaný. Tím stojí zednářství vysoko nad náboženskými a politickými ústavami, nechť jsou tyto utvořeny jakkoliv. Zednářství jest nejstručnějším zákonníkem povšechné mravnosti. Tato mravnost dotýká se všech otázek, jimiž lidstvo obíralo se po století. Žádná soustava nerozluštila lépe těchto otázek než zednářství... Tato zednářská mravnost obsahuje v sobě Boha, dotýká se zákona a lidstva, čili, jak Plato druhdy vyjádřil se o mravnosti, jest ona, již tvoří pravda, moudrost a věda.¹⁾ Čili jinak: Zednářství jest světovým ústavem a světovou církví, již nejen jednotlivce, nýbrž i stát musí být oduševněn, veden a řízen. Ze-

¹⁾ Viz spis A. Neut-ův „La Franc-Maçonn. soumise...“, I. p. 285.

dnářství jest vším ve všem a vše, co dýše a žije, dýše a žije z milosti jeho.

V pojednání o »náboženské nesnášlivosti«, ¹⁾ jež napsal hollandský bratr . . N. J. Krom, dočítáme se ku konci tohoto děsného projevu: »Má-li už přece jednou lidstvo těšiti se náboženské snášlivosti, dlužno odstraniti náboženství kladná.« — Ba ano! Až by všecka kladná náboženství byla vymýtěna, pak ovšem zbyla by zednářům nepatrná už práce totiž: posaditi se na osiřelý stolec papěžův, na křesla patriarchů, superintendentů, rabbínů, Šeiků atd.

Slyšme však další ještě slova bratra Kroma: »Tak dlouho — pravil — nebude lze ubiti nesvětu nesnášlivosti, pokud ‚dogmatismus‘ a ‚formalismus‘ spojeny jsou se ‚supranaturalismem‘ ovládati budou náboženské pole. Tato trojice u svém spojení tvoří štít, v němž váznou všechny střely vypuštěné proti nesnášlivosti. Jakmile totiž někdo považuje za nutné a ku spáse nevyhnutelně potřebné, by přijal učení věroučné a měl zřetel k ustáleným formám uctívání Boha, jakmile mu toto učení jest podáno jakožto nadpřirozené a cestou zázračnou došlé, formy pak bohoslužebné (liturgie) jakožto přímo Bohem samým předepsané: pak takovýto muž voskového smýšlení nevěří vlastním očím, odmítaje od sebe buď část anebo veskeru pravdu t. j. skutečnost i samého Boha. Člověku takovému nelze ovšem žíti v míru, tím méně ve přátelství s tím, kdož jest dle něho nepřitelem Božím. A proto nelze mluvit nikterak o pravé a všeobecné náboženské snášlivosti potud, pokudž nebudou náboženství zbavena všech cizích přísad, jsouce obmezena pouze tím, co vyplňuje jich vlastní bytost t. j. věcmi týkajícími se srdce a života. Je-li náboženství vůbec i zvlášť projevem úcty k velikému staviteli světa, jehož jedině náboženství spočívá v dobrých mravech, pak nemůže býti řeči o nesnášlivosti. K tomu cíli však jest cesta daleká. Odtud vyniká potřeba zednářství, jelikož toto brojí především proti nesnášlivosti, hledíc všemožně snášlivost hájiti. Na štěstí trnou mnozí hrůzou nad následky nesnášlivé soustavy, na štěstí u mnohých jest silněji vyvinuta jejná přirozenost nade tvrdé učení náboženské (věroučné), na štěstí, pravím, i četní nečlenové našeho bratrstva vším úsilím odírají nadpřirozenému dogmatismu a formalismu.« ²⁾

Tento boj proti všemu kladnému náboženství, najmě ovšem proti katolickému, se strany lóže neustane dříve, dokudž nevystaví lóže humanitní církve lidstva jakožto jedinou moc. Tak na př. uveřejnil Ausonio Franchi, kol něhož se skupilo několik vlašských lóží, už v létech šedesátých našeho století zednářský programm, jehož doslovný překlad byl uveřejněn v »Bauhütte« (Nr. 30., 34.). Obsah tohoto zednářského programu přinesl zednářský orgán »Latomia« ³⁾ v ten rozum, že zednářství došlo původního svého, sym-

¹⁾ Viz: „Jaarboekje voor Nederl. Vrijmets.“ 5873 (=1873), p. 167—175.)

²⁾ O děsné nenávisti listu toho vůči církvi dočte se laskavý čtenář mimo jiná místa mnohá najmě na str. 92., 117., 182. . .

³⁾ Viz: „Latomia“ 1864, S. 374. — Dra Scheeben-a „Period. Bl.“ 1872, S. 517. — O Ausoniu Franchim viz A. Neutův spis: „La Fr.-M. soumise . . .“, II., 311.

boly zahaleného cíle — totiž: rozšíření idejí svobody a spravedlnosti rovnosti a sbratření, združení se a společného závazku (Solidarität) mezi všemi lidmi, jichž svorníkem jsou lidská práva — tenkrát, když slovo to tělem učiněno ve francouzské revoluci; že pak má ještě svého druhého cíle »všecky lidi v jednu rodinu sloučit a všecky sbratřiti« ne snad jakousi spolkovou dobročinností dosíci, nýbrž spíše jakýmsi sjednocením se v všech stejně smýšlejících, všech liberální straně příslušných jakožto jakýmsi vše-lidským ustanovením; zednářství nesmí prý nikterak sjíti na pole politické, jelikož má tvořiti pravou církev humanitní.

Zdaliž tomu uvěříš, laskavý čtenáři, až přečteš si snahy zednářské ve příčině revoluční?!

Zednářství čeká jen, že, až rozbije staré útvary, lidstvo stane se nesmírnou lóží, a pak že světová církev humanity zednářské se uskuteční. Přehlédaje činnost zednářství r. 1873., mluvil br. Dr. O. Henne-Am Rhyn, redaktor časopisu »Die Freimaurerzeitung« (Nr. vom 27. Decem. 1873), o obrovských pokrocích lóže za let minulých a snil o blízké humanitní světové církvi takto: »Bude-li lidstvo kdysi proniknuto duchem zednářským..., pak stane se jediným spolkem, jehož základem bude láska dle vůle velikého stavitele světa t. j. lidského ducha.«

My katoličtí křesťané, můžeme být ujištěni, že se tento obrovský sen gigantských epigonů zednářských nevyplní, majíce v paměti ono velebné: »Nisi Dominus aedificaverit domum, in vanum laboraverunt, qui aedificant eam.« (Psal. 126. 1.)

By pak zednáři došli cíle svého, totiž rozšířiti svoji humanitu na církev všesvětovou a jediné panující, neoštidají se tito mužové »neodvislé mravnosti« a »absolutního sebeurčení« žádného sebe více nekalého prostředku. Vše to, co zednářům v této snaze »pomáhá«, jest prostředkem mravním. Ne z úst sv. Ignatia z Loyoly, nýbrž z úst zednářských vyrojilo se pořekadlo bídné: »účel posvěcuje prostředky«, jež dnes »poloučený« i »učený« svět klade na vrub činnosti Jesuitů. Kde hledati kolébky tohoto bídného výroku? Kde jinde než tam, kde »abortivní« »mravné« prostředky vraždí plody nezřízené lásky, kde lichva, smilstvo, požívavost a celá ta obrovská řada sobeckých vášní bují, protože »hová, lichotí a lahodí tělu«, kde jinde, ptáme se, hledati dlužno kolébku těchto tří děsných slov než tam, kde děla a bodáky, tyto dva »mravní« prostředky (mezzi morali), přes trosky pěti dynastických trůnů sjednotily Itálii a pokořily světskou moc věčného Říma?!

Než o tom tuto dosti! —

Zednářství chce dojíti svého už častěji vzpomenutého cíle prostředky 1. zápornými a 2. kladnými.

a) 1. a) Mezi zápornými prostředky v čele stojí potlačení všech kladných vyznání. Zednářství staví Mladoturkovi oproti Staroturka, židu dle talmudu žida reformovaného, protestantu orthodoxnímu protestanta spolkového, katolíku Ratiboriana (tak zvaného starokatolika) neboli novoprotestanta — a těmto všechném svobodného myslitele, nezávislého zkoumatele, předsudků prostého zednáře, jenž

jest příliš blažen ve svém náboženském nihilismu, ceně humanitu svoji jakožto střed moudrosti, síly a krásy.

»Ano«, — volal br.: De Facqz — »zedenářství to bylo, jež jako bdělý strážce svobody, snášelivosti a bratrství poprvé o dnu nebezpečí vydalo provolání k útoku, zedenářství to bylo, jež nejprvnější odvážilo se odporu vůči oné straně (katol. církvi), jejíž odvážlivost rovnala se její ctižádosti, vůči oné straně, jež se podjala toho, by v Belgii uhasila světlo a zničila všecku svobodu, by tak v pokoji vládla nade zvířeckým obyvatelstvem blbcův a otrokův. Ano, tenkrát bylo svobodné zedenářství střediskem, kol něhož shromažďovali se mužové pravdy, civilisace a společenského pokroku dbalí. Lóže roztrídila je v oddíly a vyučila kázni, opatřivši je praporem, vůdcem a vojenským plánem. 1)«

Snad by nám mohl někdo namítnouti, že toto válečné provolání pochází z Belgie, a že tudíž nesmí na vrub celého zedenářského světa býti přičítáno. Slyšme však také německého br.: Bluntschli-ho, velmistra vellóže bayreutské a profesora v Heidelbergu, co napsal v odpověď curyšské lóži »Modestia!« »Spolek,« — napsal — »jenž jest založen, by lidsky pojil účastníky různých náboženských vyznání, nemůže zůstatí lhostejným, shledá-li, že hierarchie a hierarchické řády zásadně hoří fanatickou nenávistí vůči jinak smýšlejícím. Spolek, jenž si obral úlohou, míti péči o mravní svobodu (= neodvislou mravnost), nemůže bezstarostně přihlížeti, kterak temná moc ohrožuje nesnírnými prostředky veškeru mravní lidskou svobodu, zneužívajíc důvěry ohromného množství tuhou vytrvalostí, by vychovala národy k duševnímu a mravnému otroctví (t. j. věroučnými články a křesťanskou mravoukou). Spolek, jenž pracuje o budoucím chrámu zušlechtěné lidskosti, nesmí založiti ruce v klín a klidně dřímati, věda, že půda jest podkopána, a že řádoví tmáři (jesuité) už toho nějak dovedou, by budovu spolku vyhodili do povětří a tak pokrok lidstva zaměnili za úpadek. Opravdu, kdyby se zedenářský spolek nezúčastnil v těchto nebezpečích boje, dopustil by se trestuhodné lehkomyšlnosti a neomluvitelného opomenutí povinnosti.« 2) Čili kratceji řečeno: Boj proti kladnému náboženství, najmě proti katolickému jakožto nejkladnějšímu všech, jest nejvydatnějším prostředkem, by konečně světová církev humanity byla zřízena.

A jak tomu v Portugalsku a Švýcarsku, v Itálii a Francii, v Prusku a Rakousku, ve střední Americe a Brasílii? Obmysly zedenářské vůči katolické církvi jsou všude stejně ničemny a neomluvitelný; jich vlastní účel sahá až tam, by nejsilnější základ staré společnosti byl podkopán, od římského srdce odtržen, ponárodněn a popřírodněn, kněží pak i laici by se stali světáky a tak aby posléze byl otevřen chrám kosmopolitické humanity. Kdyby pak se svědomí dobrovolně této novotě nechtělo podrobiti, tu vytýká spolek zedenářský kněžím i laikům, že sami touží po panovačnosti a že si nezákonně počínají.

1) Viz A Neutův spis: „La Fr.-M. soumise . . .“, I, p. 139. — „Labis la Libéralisme, la Fr. M.“ p. 17.

2) Viz dílo biskupa Kettelera: „Die Katholiken im deutschen Reiche“, Mainz. 1873, S. 97. . .

Ovšem tak tomu už ode dávna na světě. Napadený bývá mnohdy pokutován a odsouzen, lupič pak, jemuž napadený se zdarem odpíral, — mnohdy bývá korunován korunou a cti občanskou...

b) Druhou zbraní, již zednářství chce humanitu učiniti náboženstvím světovým, jest soustava lži. V Německu bují ovšem tato soustava tím více, čím větší část obyvatelstva už po 300 let od katolické církve se odtrhla a spojila s proudem, volajícím církevní hierarchii a papežství: »Pereat!« a »Ukřižován buď!« Na důkaz, že katolická církev nalezla v Německu zapřísažlé odpůrce, jest ona okolnost, že ony principy, které zednářství prospívají, prohlašovány bývají za svaté základní zákony, naopak však ony zatracovány, jež jsou na úkor šíření se světové církvi humanitní. Jménem náboženské snášelivosti vytékají proudy nejčernější nesnášelivosti na vše, co jest věřícím svato; hlásáno svobodu bohoslužebnou — mimo katolickou; velebeno svobodu tisku jakožto posvátnou vymoženost, čelí-li vůči katolicismu; vše jest nadšeno pro právo spolčování se, ale práva toho nepřáno řádovým katolickým kněžím a laikům; všude jest zajištěna svoboda zkoumání a svoboda vyjádření se, pouze na katolických kazatelkách jest tomu právě opáčně; svoboda volby jest prohlašována za svatou, ale pouze tehdy, běží-li o rozšíření počtu členů lože; španělská inkvizice líčena jako výmětek pekla, nicméně však v podstatě své jest oprávněna, pokud stát napadá ultramontány způsobem jakkoliv děsným; svobodné stěhování se osob jest váženo jakožto základní právo občanské, pouze u katolických kněží tomu tak není a býti nemá; vyhnanstvím netrestáno ani vraha, za to však velmi četně muže na cti zachovalé, biskupy a řádové kněze, kteří se dopustili toho děsného a neslýchaného zločinu, že jsou — katolíky. Osočováno a viněno naše kněze, že se místí do politiky, nicméně však na druhé straně zednářstvím považována ona politika za nerozumnou, která se nemístí do věcí náboženských. A čteme-li spisy zednářské, tu jest nám slyšeti, že všechno zlo, jež na lidstvu hlodá, pošlo z kněží a z církevního učení. Ve spisech zednářských dočítáme se o jitřence svobody národův a o pokroku, jakož i o hrozbách, že hodina udeřila, kdy smrt klepe na domovní dveře všech těch, kteří obmýšlejí z-tročit, odloučit a polláčiti lidstvo.¹⁾ Široce mluveno o lásce ku bližnímu, nicméně však pronásledováno katolíky nenávisť jakobínskou. Blahojímavě kázáno v zednářských shromážděních o velikém staviteli všeho míra, ale potají posmíváno se všem, kteří věří v osobního Boha; voláno, že »duše lidská jest nesmrtelná«, a přece nevěřeno ani v peklo ani v nebe; důstojnost lidskou vyvyšováno téměř do nebe a ihned na úkor této vedle zrovna povyšováno čtvernožce za praotce lidstva.²⁾ Krátce pověda: u zednářů spočívá vše na šalbě, klamu a lži; zednářství jsou všechny prostředky »mravně« dobrými, pokud vedou k poslednímu cíli, k odvrácení totiž a odtržení lidstva od Boha a ku sklesnutí ve prach před lidskou velebou

¹⁾ Viz: „Rivista della massoneria italiana“ (Ulisse Bacci), 1874, Marso p. 4.

²⁾ Čti o tom znamenité pojednání z pera Fr. Pohunka (Vlast VII. č. 12.) str. 941...).

Kdoby pak zdráhal se uposlechnouti zednářské výzvy: »Se-
quere me!«, bývá donucen násilím. Nepodaří-li se totiž lóži, by se
dostala ku vládnímu veslu, by tu pak způsobem zdánlivě zákonným
razila cestu humanitě, tu se neošídá užiti násilí. Uvádíme zde pouze
několik dokladů rušení zemského pokoje, čímž zednářské listy ještě
se vychloubají. Pobouření lidu proti jesuitům ve Verviersu
r. 1844. bylo tamní lóží »Philadelphien« spracováno ve
scenu divadelní,¹⁾ při čemž velikou roli hrál tehdáž velmi zhusta
čtený román br. . . Eugena Sue-a »Věčný žid.«²⁾

Krvavá revoluce španělská r. 1854. zosnována byla vlivem
a působením užšího výboru madridské ústřední lóže, což
belgický orgán zednářský »l'Observateur belge«³⁾ se vši určitostí
tvrdí.

Vzbouřením se »lidu« dostali se belgičtí zednáři r. 1857.
na zelená vládní křesla.⁴⁾ Zednáři belgičtí sami se tím honosí:
»A byť bychom r. 1848. nedostali se ku vládnímu veslu (v Belgii),
byla by revoluce (r. 1857.) tu právě tak jistě vypukla, jako se
to stalo ve Francii.«⁵⁾

Ohavnosti sběhlé v Olindě, v biskupském to sídle obrov-
ské pernambucké provincii (v Brasílii) r. 1873., jsou dosud
v jasné paměti, plnice hrůzou srdce. Jinde všude zednáři drželi se
v zadu, tam však v čele lidu, jež pobourili a vedli v útok proti
jesuitské kolleji, ukázali se jakožto strůjcové bouře a vůdcové
rozešvaného lidu. Zednářská vláda ovšem potakala tomuto činu
»bratři«, davši uvězniti slavného olindského biskupa Vitalis-e.
A kteráže byla vina jeho? Nic jiného, nežli že nechtěl,
vlastně že nemohl a nesměl dopustiti, by zednáři do-
stali se v čelo náboženských bratrstev.⁶⁾

A kdo že by neznal utrpení, jež bylo přestáti věrným katolíkům
v Genfu (Ženevě) a v okolí města Bernu?⁷⁾

ad 2. Nejhlavnějším kladným prostředkem, sloužícím ku
rozšíření humanitní světové církve, jest bez odporu tisk.

Neobmyšlíme nikterak obíratí se tuto rozhodně zednářskými
týdenníky, měsíčníky a čtvrtletníky, které přinášejí výhradně zprávy
z lóží, popisy slavností zednářských, administrativní pravidla, nasky-
tující se pouze jako »rukopisy pro bratry«, jsouce tudíž nám
laikům velmi nepřístupnými; — nám spíše se zamlouvá zření míti
ku povšechnému liberálnímu tisku, jenž pod zástěrou lásky
ku bližnímu, svobodomyšlnosti a národního štěstí zholá ničeho
jiného nerozšiřuje, leč humanitní zednářské ideje. Odtud a proto
bojuje svobodné zednářství proti pravověrnosti v každé náboženské
společnosti, odtud ono nadšení pro svobodu, či lépe řečeno, pro od-
tržení se odbojného ducha lidského ode vši věroučné a mravní

¹⁾ Viz Goffinovu: »Histoire populaire de la Fr.-M.«, p. 429. —
a spis A. Neutův: »Attentats de la Fr.-M.« p. 105.

²⁾ Zcela jiný směr má »Ahasver« (Ch. Kuffner), Wien, 1846, bei
Ignaz Klang.

³⁾ Viz A. Neutův spis »La Fr.-M. soumise...«, I. p. 328.

⁴⁾ Viz »Labis le Litéralisme...« p. 113.

⁵⁾ tamže.

⁶⁾ Viz »Germania«, 1873, Leitartikel in Nro 273.

⁷⁾ Viz Pachtlerův spis »Der stille Krieg«. S. 6—32.

autority, odtud ono nadšení pro vše, co činí člověka přírodním a modle bezbožského lidstva přístupným, odtud ono nadšení pro osobní neodvislost a neobmezenost, odtud ono nadšení pro práva lidu, zájmy lidstva, pro zkoumání, pro svobodu, již veřejně vyučováno nevěře. Namnoze potkáváme se s nejprudšími výbuchy ne ve zjevně zednářském tisku, anobrž v liberálních dennících, jež ovšem většinou bývají řízeny zednáři. ¹⁾

Jak patrně, had zchytřale ukrývá se do trávy, by nebyl pozorován. Dobře zná lóže tento úspěch liberálního tisku a proto obětuje raději na rozšíření tohoto směru tisku značné oběti, než aby zakládala své vlastní listy. Důkaz toho podáváme tuto, jež podal veliký Orient belgický 1854. Téhož roku totiž 24. dne června vydáno prohlášení, by byl založen denník pomocí upsání 80 akcií à 1000 fr. Denník ten neměl míti žádného zednářského názvu, nicméně však měl mít úkolem hájiti zednářskou věc proti jesuitům. ²⁾ Veliký Orient však nepopřál místa tomuto podniku, anof se mu vidělo býti lepším podporovati dosavadní časopisy, které hájily zednářský směr dle pokynův — ovšem zednářských.

Zednářství šíří světovou církevní humanitu také šířením spisů, které hlásají všestranné vyanění se člověka z dosavadních pout. Tak na př. tři hanebné romány br. . Eugena Sue-a »Tajemství pařížské«, »Věčný žid« a »Tajemství lidu« (tento třetí spis byl na rozkaz Napoleonův zabaven) byly sepsány na vybidnutí lóže, jich pak »ohlášení« pomocí bratří tak nesmírně vychvalováno, že romány ty rozšířeny téměř do všech evropských jazykův. ³⁾ Týž výrok platí také o Victoru Hugovi, Alex. Dumas-ovi (»Bratrstvo mstitelů«), George Sandové, Renanovi, kteří vesměs jsou členy lóže. A cože dlužno říci o Dru. Strauszovi, Bluntschlim, jehož řeči do nebe vychvalovány, co o různých směrech filosofie a jich zhoubných účincích?

Asi ku konci r. 1873. založen byl pod ochranou velkovévody saského a prince pruského Jiřího a za ředitelství bratra . . profesora Dra. Gneista v Berlíně spolek pro německou literaturu. ⁴⁾ jehož celý směr — rozšířiti humanitu na náboženství světové — pochází tak jistě od lóže jako vejce od slepice a denní světlo od slunce.

Nelze nám přehlédnouti rozličné spolky, jež brzo tajně brzo zjevně slouží zednářské humanitě. Účel jich je rozmanit; jedny působí pro osobní nezávislost ve příčině mravní, jiné šíří osvětu, vzdělanost a vyšší vzdělání lidstva t. j. působí pro osobní nezávislost u věcech

¹⁾ Viz o tom Pachtlerův spis „Der Götze...“, S. 353. poznámka 2.

²⁾ Viz Neutův spis „La Fr.-M. soumise . .“, I. p. 332.

³⁾ tamže p. 339 . . — Téhož „Attentats“ pp. 41, 44, 76. — „Věčný žid“ v Belgii rozprodán v 80 000 výtiscích.

⁴⁾ Jakého asi rázu a ducha tito vzdělanci mlékem ducha t. j. ideami a tvorbou duchaplných a oblíbených pp. autorů odchováni jsou, lze se domyslíti z té okolnosti, že do knih svrchu jmenovaného spolku přispívají Bluntschli, Bartsch, Keller z Curychu, professor von Sybel, prof. Droysen, Bucher, Büchner, Alf. Meixner, Bodenstedt, Gutzkow a j. Ovšem ani Strausz, popírač Kristova božství, tu nechybí . . .

Vůči této viru podrývající práci Germania vybidla katolický tisk k reakci a odporu.

článků víry, jež ovšem hlavně bývají postaveny na pranýř jakožto otroctví ducha a kněžské jařmo.

Spolky ty mají jakýsi rituál občansko-náboženských úkonů, jehož čl. 1. zní: »Spolek obral si úkolem oprostiti člověka všech předsudků. Proto si členové uložili za povinnost, nepřipustiti k sobě při svém skonu a při pohřebním průvodu žádného kněze, snatek a snateční úmluvu uzavřiti před civilním úředníkem, při křtu nemluvnat neuzívatí kněží, netrpěti biřmování; spolku toho členem může býti každý člověk bez rozdílu pohlaví. ¹⁾

Nové generální stanovy vlašského zednářství obsahují ve čl. 37. toto: »Jakmile starosta lóže zví o smrti některého člena, vyvolá komissi, která by doprovodila mrtvolu ku věčnému spánku. Pohřební průvod, jehož se tato komisse zúčastní, musí míti ráz čistě civilní, beze všeho kněžstva a církevních obřadů.«

Obsah tohoto článku ovšem není ničím jiným než základní myšlénkou vzpomenutých už Solidaires-ův a svobodných myslitelů.

Sotva že se dle vlašského vzoru i v Belgii vytvořily podobné spolky, užž dostalo se jim »čestného« uznání od některých anglických zednářů touto v časopisu »Chaîne d'union« ²⁾ uveřejněnou adressou:

»Zednářství a zednářům belgickým!

S potěchou doslechli jsme se o výsledcích, jichž dočinili se belgičtí svobodní myslitelé ve příčině civilních pohřbův. Upřímně blahopřejeme svým belgickým bratrům k této tak výtečné myšlénce. Je to veliký příklad, jež jste dali světu a jenž — jak doufáme — přinese a vydá výborné ovoce. Nechť tedy zednářství belgické přijme veliký díl našich blahopřání, neboť víme, že se neodcizili počátkům tohoto racionelního hnutí« (jehož podnět má kolébku svou v Itálii).

Že tomu v Německu právě tak jako v Itálii, Francii, Belgii a Anglii, uvidíme ze statistických dat, které jsme uvedli v následujícím oddílu, jednajícím o zednářské mravouce (VI).

Na bretonském kongressu zednářském (1866) promluvil jeden z přítomných: »Pokud bylo zednářství pronásledováno, říkali licoměrní nepřátelé našich zásad: „Zednáři se skrývají, obnýšlejí zajisté něco zlého.“« Děk však snášelivosti, můžeme objeviti se nyní v jasném světle a sypati plnou rukou sítě nezávislé mravnosti na svět profánní.« ³⁾

¹⁾ Tato společnost byla v šedesátých letech našeho století hájena ve Francii těmito listy: „Siècle“, „Avenir national“, „Monde maçonnique“, „Pensée nouvelle“, „Solidarité“, „Journal des Principes...“ Viz Labisův spis l. c. p. 107.

²⁾ Čti „Patrie de Bruges“, (18/9.) 1865. — a A. Neutův spis: „La Fr.-M. soumise...“, I., p. 199—201. — Týž obsah měla slova br. Haymana, jež proslovil o hlavní národní slavnosti franc. Orientu 1863: „Zednářství jest útočištěm svobodných myslitelů, jest místem, kde tito nových sil mohou nabýt a kde se — jako athléti starého věku — olejem pravdy maži, by byli silnými!“ („Le Monde maçonnique“, t. V., p. 742—749. — N. Neutův spis „La Fr.-M. soumise...“, p. 275.

³⁾ „Labis“, — p. 46.

Jako prorok Muhamed chytal věřící na udici »vytlaného, smyslného ráje«, tak i zednáři činí, užívajíce udice »vytlané humanity«.

O těchto spolcích, které jsou jaksi missiemi zednářství, promluvil br. . . Trentowski. (S. 189.)

I cesty a prostředky, kterak by zednářství bylo povznešeno ku světové církvi a ku světové říši, udal spisovatel. (S. 220).

Zdaliž jsme se tedy odvážili příkrého výroku, tvrdíce, že lóže, chce dopomoci své humanitě, by povýšena byla nade všechna kladná náboženství, by se tak stala náboženstvím světovým a církví světovou?

Zdaliž neusiluje zmocniti se mládeže a dosavadní ráz vládní zaměniti za vládu moderní? ¹⁾

By pak zednáři zahladili úzkost, jakáž vyvěrá v profánních kruzích z toho, že zednáři »pletou se do věcí i náboženských i politických«, nařizováno zhusta zednářskou vrchní správou, by bratři . . . byli pilní věci pouze humanity se týkajících. Jaký asi význam měly tyto rozkazy, průvodno z listu bra. . . Bluntschli-ho, jež napsal curyšské lóži »Modestia«: »Tento rozkaz — napsal — může míti pouze tento smysl: 1. aby formy a způsobu (tohoto míšení se do věcí i náboženských i politických) pečlivě bylo dbáno, by vnitřní pokoj v lóži, nedoznal pohromy; a 2. by lóže ponechaly zevní působnost **jednotlivým bratřím**, pilně toho šetříce, by se nepouštěly v boj korporativně jakožto **lóže.**« ²⁾

Nuže, laskavý čtenáři, suď sám, jakého rázu jest boj zednářství proti katolické církvi a její povšechným zásadám!

Nepodaří-li se podnik jednotlivců, bude lóží zneuznán a odsouzen; pakliže se však zdaří, dostane se i jednotlivci tomu i lóži koruny — nesmrtelnosti.

Tak tomu jest ve světle pravdy.

Svobodné zednářství vhnízdlilo se jako mohutný upír na křesťanských národech evropských, aby jim vysávalo zdravou krev ze srdce, by jim odňalo nebeské světlo a znova je pohrouzilo do tmy moderního pohanství. Kněz má býti se země odstraněn, všechno křesťanské smýšlení má býti prohlášeno bláznovstvím, člověk se má státi samodržcem absolutní neodvislosti, jen jeden chrám má býti, chrám totiž lidstva, v němž na vlastním oltáři by hříšný člověk obětoval kadidlo svojí samoláscé, přivlastňuje si úctu božskou!

¹⁾ Tyto dva body (školství a vláda zednářská) vysvětleny budou obšírně v dalších státech.

²⁾ Viz W. E. z Kettelerů biskupa mohučského, spis „Die Katholiken im Deutschen Reiche“, Mainz, 1873, S. 98 . . . — Čti k této příčině se vztahující výtečný spis Dra H. Rody-ho „Die moderne Litteratur . . .“, Mainz, 1895.

IV.

Poměr svobodného zednářství

ku mravouce vůbec a katolické zvláště.

Motto: „Které náboženství jest v pravdě snášenlivo? Ono, které buď — jako pohanské — nemá žádných článků víry, aneb ono, které se — jako náboženství filosofův — obmezuje pouze zdravou a vznešenou mravoukou, jež beze vší pochyby jednou stane se náboženstvím celého světa.“

Helvetius („de l'homme,“ sect. I,
cap. XV.)

Jaký strom, takové ovoce. Pohleďme tedy, jaké mravní (!) ovoce uzrálo na stromu humanity čistě lidské, přírodní, pohanské, nezávislé, nebožské, čistě rozumové! Byl-li věroukou humanity přírodní pantheismus čili atheismus, jakáže bude její mravouka? Byla-li věrouka zednářské humanity bez článků víry, pohanská, bez nábožnosti, bez Boha a jeho prozřetelnosti, jakým asi směrem si povede zednářská mravouka? Na tuto složitou otázku odpovídáme, že zednářská mravouka — jak v této stati dokážeme — jest:

1. všeobecná čili zakládající se na pouhém rozumu;
2. neodvislá;
3. čistě-lidská;
4. přírodní;
5. prázdná božského stvrzení a popírající nesmrtelnost duše a
6. šmahem lidstvo znemravňující.

Chceme se ovšem ohraditi proti všemožným výtkám odpůrců, které by snad vedla proti nám buď nenávisť anebo neznalost rozsahu věcí. Pro důkazy proto, bychom byli spravedlivými posuzovateli, půjdeme si k zednářům sáním, a to ku zednářům modrým, jakožto duši všeho zednářstva vůbec.

A.

Mravouka zednářské humanity jest všeobecná čili na pouhém rozumu se zakládající.

1. Při veliké slavnosti slunovratu r. 1854., již vystrojil Veliký Orient belgický v Bruselu, řečnil br. Jul. Bourland a ve své pověstné řeči, hledě ku zednářské mravovědě, pravil mimo jiné: »Přeji si, by to celý svět věděl a také uznal, že stává mravního zákona, jenž ovládá vesmír a jenž u všech národů ve všech zemích týž jest, tvoře pravé náboženství všech národů; přeji si dále, by se každý učil uctivě skláněti šji před člověkem právním, jenž má dojíti plné výše úcty, již také zaslouží. To nazývám pokrokem a mravním zušlechťením. Tohoto pokroku a mravního zušle-

chtění došlo by lidstvo, kdyby se staly vůdci národního vychování zednářská idea, zednářů plán a zřízení!«

Co obsahují v sobě tato zednářskému řečnictví obvyklým bombastickým způsobem pronesená slova? *Nic jiného než tu myšlénku, že každá věrouka, obsahující určité články víry, jest zlem a tudíž nepotřebná; jediným náboženstvím že jest mravnost čestného muže, a níž zároveň plyne všeobecné blaho; proto jest na zednářství, by, se vslyšíc, všemožně k tomu působilo, by vykořenilo všechna pozitivní náboženství a dosadilo na místo jejich jednoduchou, všeobecnou, samospasitelnou zednářskou mravouku jakožto základní zákon národa, ba veškerého člověčenstva vůbec.*

V posledním základě jest toto mravní učení pouze opakováním známé Andersonovy ústavy (vydané ve Frankfurtě 1743., viz str. 298...), kde čteme: »Zednář jakožto pravý Noemovec (Noachit) jest povinen poslouchati mravního zákona;« kteréhožto zákona výměr hned potom následoval v ten rozum, že nejstarší a všeobecné náboženství, v němž všickni lidé se shodují, v tom spočívá, by dobří a věrní mužové byli ctnými a rozšafnými, setřice všeobecně uznaného mravního rozumu svého zákona.« Posléze byl tento zdánlivě všeobecný, rozumový zákon v ten smysl obšírně vyložen, že se jím vyrozumívají pro členy zednářské tyto ctnosti: »bratrská pomoc v nouzi, bratrská láska, věrnost, rovnost a bratrství, láska k lidem, snášelivost a družnost.

Tím tedy ovšem rozuměti dlužno mravnost povšechnou, s níž všickni lidé srovnávají se, a která vrcholí ve stupni »učiniti člověka poctivcem.« Tento pojem mravnosti nazývá se také mezi zednáři zhusta přirozeným příkazem, přirozeným zákonem.

2. Uvažme tedy poněkud zevrubněji tuto

a) všeobecnou mravnost; a

b) přirozený zákon zednářský!

ad a) Stává-li nějaké všeobecné mravnosti? Stává i nestává.

Dlužno-li rozuměti tímto slovem povšechně závazné mravní zákony, pak jest nám z celé duše potakati; neboť onen zákon, jež nám svrchovaný Zákonodárce ve formě »desatera Božích příkázání« na Sinai a později v plnosti času jednorozeným Synem Svým oznámil jakožto povinnost, jest světovým zákonem pro svět duchovní právě tak, jako zákon o tíži pro svět hmotný; a nikomu nelze nepodvoliti se zákonu tomu, leč by chtěl minouti se se svým věčným určením čili cílem.

V tomto smyslu však zednářství nerozumí slovu »všeobecný mravní zákon«; zednářskou všeobecnou mravností jest ona — dle vlastního výkladu lóže — s níž všickni lidé souhlasí; takové však nikterak nestává. Nelze nám jednou pro vždy představit si takové mravní učení, v němž by shodovali se Mojžíš i Ježíš Kristus, Confutse a Mohamed, Brama a Zoroaster, Epikur a Crates; mravouka totiž pro křesťany a židy, Mohamedany a Parsy, Číňany a Mormony jest jednoduše »olla porrida« surového materialismu, jenž nežádá ovšem žádné mravnosti vůbec, leč onu rozšafnost, která člověka chrání před žalářem a galejemi. Tu nepomáhají všechny ty jalové slavnostní řeči zednářských řečníkův ničeho:

takovou mravností mohou spokojiti se sice gerasští čtvernožci sebevražední, nikoli však lidé.

Uvažujice tedy slovo »všeobecná mravnost«, vidíme, že jest nám opět co dělati se zednářským, dvojsmyslným slovem, které sice zdánlivě v sobě chová kladný a ušlechtilý smysl, opravdu však má smysl záporný. Slovo »všeobecná mravnost«, jak mu lóže rozumí, jest »vymanění se člověka ze zákona mravního. V ten smysl vyjádřil se už G ö t h e (v listu) S c h i l l e r - o v i : »Jak sám pravíte, nepotřebuje zdravá a krásná přirozenost žádné mravouky ani práva přirozeného ani metafysicky; nepotřebuje ani božství ani nesmrtnosti ku své podpoře a k trvání. Ony tři body nemohou takové přirozenosti nikdy státi se vážnou potřebou; u vnitřním aesthetickém sporádání myslí nehýbe se žádná potřeba oněch potěšných důvodů, které musí býti čerpány z obinyslu.«¹⁾

a d b) Zákon přirozený obdrželi jsme za hřmění a blesku na Sinai, totiž »desatero« nejkratší soubor přirozené mravnosti, která jest základní položkou mravního života jednotlivcova, zákonodárství státního a mezinárodních poměrů čili národního práva. Vypustíme-li z dekalogu slůvka »den sváteční« (ve 3. př.), která mají ráz kladného zákonodárství, obsahuje celé desatero vesměs pouze taková pravidla životní, jež pouhým rozumem, není-li vášněmi a náruživostmi zatemněn, nalezneme. Pouze proto, že lidské křehkosti obtížno bylo mravní základní pravdy opravdu uznati, dobrota Boží přispěla člověku větou: »Já jsem Pán, Bůh tvůj!« Tím se stal tento přirozený zákon vůbec zákonem Božím zvláště.

Ale lóže nepojímá tímto smyslem slova »přirozený zákon«, jelikož zednářství jakožto spolek neuznávající žádné vyšší autority a všestranně neodvislý a svobodný nemůže uznati »desatera« jakožto zákona zavazujícího lidstvo, moha k němu býti nanejvýše pouze snášelivým. Užívá-li lóže slova »příroda«, vždy tane jí na mysl její prvotní význam oproti zjevení a nadpřirozenosti, totiž onen čirý naturalism, jenž dožaduje se svobody pro vše, čeho lidské srdce si přeje, - a dle níž Helvetius a de la M é t t r i e vysoce ctěnými jsou bratry — Br. R a g o n,²⁾ zakladatel pařížské lóže (»Trinosoph«), vyjádřil se, že zednářství jest souborem inoudrosti božské a lidské, že jest všeobecnou mravností, jež nepřijímá, nýbrž vydává zákony, že osvobozuje své vyznavače předsudků jich vlasti a bludů náboženských, v něž otcové jejich věřili.«

Tuto větu, že »zednářství nepřijímá, nýbrž vydává zákony«, musíme míti nutně před očima proto, že jest to nejkratší výrok mravouky nočních bratří...

A tato vši závaznosti sprostěná mravnost sluje sebezušlechtěním. An pak člověk přece jen nějaké povinnosti míti musí, zednářství poukazuje na jasný názor o nutnosti dobrého jednání a na přirozený pud. V ten smysl vyjádřil se na př. br. B i s c h o f f (»Bauhütte«, 11./4. 1874, S. 121.), že se zednáři dle učení lóže podjali oné obtížné práce »sebezušlechtění« ne z té příčiny, že by

¹⁾ Viz Noackův spis »J. G. Fichte in seinem Leben...« Leipz. 1862, S. 860.

²⁾ Viz Ragonův: »Cours philosophique, in »Le Globe«, t. III., p. 175. — A. Neutův spis: »La Fr.-M. soumise...« II. p. 2.

jim snad byla přikázána nějakým náboženským názorem buď bezprostředně Bohem anebo těmi, kteří se chvástají býti jeho ustanovenými služebníky, aniž proto, jakoby snad dle těchže názorův očekávají jim bylo odměny za plnění nebo trestů za opominutí oné práce, aniž posléze proto, jakoby snad dle těchže názorů jejich správa t. j. jejich jednotlivé blaho od toho po celou věčnost závislým bylo, ze všech těchto důvodů prý se nepodjali obtížné práce »sebezušlechtění«, nýbrž proto prý, že nabyli hlubokého přesvědčení o nevyhnutelné nutnosti, že nemůže zbudována býti ze hrubého, neotesaného kamene slíčná stavba. Věčně platný přírodní zákon ukázal se prý jim býti povinností, věčný pud prý nutí je dokonati stavby té.

3. Bři. Rebold a Ragon¹⁾ sepsali pro potřebu lóží dvanáctero přikázání (dodekalog), jež silně upomíná na Andersonovo zřízení. Tento dodekalog, ač ho některé lóže užívají, platí nicméně za práci soukromou.

Přikázání ta znějí:

I. „Buď spravedliv, neboť slušnost jest podporou lidského pokolení!“

II. „Buď dobrotiv, jelikož dobrota získává mnohých srdcí!“

III. „Buď trpěliv, an, sám jsa slab, žiješ s bytostmi právě tak slabými jako jsi sám!“

IV. „Buď jemný, jelikož jemnost dochází přitulnosti!“

V. „Buď vděčen; vděčnost zajisté živí dobrotivost!“

VI. „Buď skromným; nadýmáť pýcha duše uohvácoené!“

VII. „Odpouštěj křivdícím, poněvadž pomsta zvěčňuje nenávisť!“

VIII. „Čiň dobře tomu, kdo tě uráží, by's byl větším jeho a učinil jej svým přítelem!“

IX. „Buď opatrným, čistým a střídým; neboť smyslnost, nečistota a nestřídmost ničí tvou bytost a činí tě opovrženým!“

X. „Buď občanem, jelikož ti třeba vlasti pro bezpečnost, štěstí a blaho. Buď věren a poddán zákonnité vrchnosti; jest zajisté nutná na udrženu pořádku lidské společnosti, která i tobě samému jest potřebnou!“

XI. „Haj otčinu svou, jelikož to tě činí šťastným a zavírá v sobě všecka pouta a osoby drahé srdci tvému, ale nezapomínej nikdy lidskosti a její práv!“

XII. „Netrp, aby vlast, tato společná matka tvoje i tvých spoluobčanů, byla nespravedlivě potlačována, neboť jinak nastalo by ti peklo. Kdyby však nespravedlivá tvoje vlast překázela ti ve štěstí, odejdi z ní mlčky, ale nečiň z toho nepokoj, nýbrž snášej mužně a oddané tento svůj zlý osud!“

Už na první pohled objeví se patrně dvě věci v tomto zednářském mravním zákonníku.

¹⁾ Srovnej Reboldovo dílo: „Histoire générale de la Fr.-M.“, p. 314. — Ragonův: „Cours explicatif des initiations anciennes et modernes“, p. 392. — Gyrův: „La Fr. M. en elle-même“, p. 26. — O br. . . Ragonovi čti životopisné poznámky u A. Neuta „La Fr.-M. soumise . . .“ I., p. 173.

a) pohnutky (motivy) vzaty jsou z oboru nejnižšího egoismu a epikureismu; a

b) jest obsah tohoto »dvanáctera« nevýslovně hubeným, dotýká se pouze z polovice 5. a 6. přikázání; všecka ostatní přikázání (hledíme-li k našemu »desáteru«) jsou i se svým veleobjemným oborem povinností mlčky opomenuta. Ovšem o Bohu, jehož lóže neuznává, nezmněno se ani slůvkem; o povinnostech k rodičům a představeným pomlčeno, protože člověk, veškerou autoritou zhrdající, ničeho o nich nechce slyšeti; ničeho nezpomenuto o cizím majetku a účtě k cizím. A jaká to dvojsmyslnost vyvěrá z 11. přikázání, kde hned za povinností o obraně vlastní následuje revoluční věta: »Nikdy však nezapomeň člověčenstva a jeho práv!«

Než nedotírejte příliš na lóži pro toto »trinosofské dvanáctero«, které vzdor nápadné podobnosti s Andersonovou ústavou zednářskou platí za věc soukromou a tudíž na vrub celého zednářstva přičteno býti nemůže — nýbrž ohledejme spíše bytost a obsah zednářské mravovědy! Železná logika svědčí, že mravní učení jest jaksí otiskem anebo odrazem věrouky. Vizme!

B.

Mravouka zednářská jest neodvislá.

Zednářství přerostlo anglické deisty svobodným přemýšlováním u věcech víry. Na práporu jeho zůstalo napsáno heslo: »povšechný rationalism« a »přírodní lidství.« Rubem svobodného přemýšlování jest za dnů našich známá zednářská neodvislá mravnost. Jako totiž člověk neuznává ve svém myšlení žádného vyššího úřadu, tak také chce ve své činnosti a svém chtění býti jediným a vlastním pánem. Vrcholem vši snahy zednářské jest svobodná lidská osobnost, jež není k ničemu přikována, spočívajíc zcela sama na sobě. Dle toho jeví se nám humanistická neodvislost u věcech mravů

a) po stránce záporné; a

b) po stránce kladné.

ad a) Nezávislá mravouka jeví se nám předně jako pojem záporný, totiž jako odtržení se od každého náboženství, které má raziti určitý směr našemu jednání, dále jako odpadnutí od Boha, jakožto svrchovaného zákonodárce, a posléze jako odtržení se ode vši autority, která nám velí plniti zákony Boží.

V zednářské humanitě však není řeči o nějakém zevním mravním zákoně, jenž by měl do sebe nějakou závaznou sílu, ani o Bohu, který by směl dáti zákon, ani o nějaké autoritě, kteráž by se těšila moci výkonné; člověk stal se i ve mravní příčině propuštěncem. A v tom vidí lóže slávu. To dokazuje br. J. G. Findel ve svém spisu »Die Freimaurerei im Lichte der Zeit« (Leipzig, 1873. S. 7...) takto: »Hrozná nestatečnost hierarchické církve (!) odráží se velice ode svěží a úrodné plodivosti lidského ducha. Plodivost ta

jest patrna svými vymoženostmi zvláště v nové době. Už ode 3. století, t. j. od té doby, co různí národové počali své výboje, by si podmanili zemi, a od té doby, co se lidé důkladnější znalostí dějin klassických národů poněkud blíže seznámili s přirozenými podmínkami lidského života, provedena byla přeměna dosavadních poměrů (t. j. veřejné i osobní mravnosti), která v dobách přítomných vzala na se ráz rozhodného obratu. Byly to reformace a humanismus, jež osvobodily lidstvo jich okovův, vrátivše duchu lidskému svobodu duševního hnutí... Duch-li osvobozen, žádá nejprvé, by se mohl pohybovati v životě hmotném, a tu přináší svoboda smyslného života z nepřirozených a úzkých hranic nový duševní život. Pohyb jest bytností všeho života.

Čili jinak: Lidstvo procitlo k plnému požívání své svobody, dospělo k novému, čistě hmotnému pudu a plným smyslným požitkům tím, že vymanilo život svůj z církevní mravouky, od Boha a věčnosti; stalo-li by se pak, že by církevní vliv úplně byl zničen, pak by nastal veselý život všem a lidstvo by zpívalo jednohlasně zpěv čarodějnic na Blocksbergu v Göthe-ově »Faust-u«. Životem prý jest osvobození se z omezující mravnosti. Člověku, tomuto propuštěnci z mravnosti, překázejí prý zvláště řeholní kněží církevní, kteří nepřejí svobody emancipované humanitě. Proto pravil br. . . Bluntschli zlostně: »Spolek, jenž si obral za životní úkol péči o mravní svobodu, nemůže bezstarostně k tomu přihlížeti, kterak temná moc, vládnoucí nesmírnými prostředky, ohražuje každou mravní svobodu, a kterak zneužívá s tuhou vytrvalostí důvěry mnohých, aby vychovala národy k duševní i mravní porobě. Spolek zednářský, jenž buduje na budově chrámu zušlechtění lidskosti, nemůže složití ruce v klín a odpočinouti, věda, že jest půda podkopána a řádoví kněží tmy že hledí stavbu jejich vyhoditi do povětří a tak zničiti pokrok lidstva!«¹⁾

Chceme-li tuto zednářskou hantýrku češtinou křesťanskou přeložiti, dojdeme k této hlavní myšlence: Zednáři usilují rozšířiti myšlénku úplné neodvislosti člověka nejenom ve příčině článků víry, nýbrž i mravouky, v čemž jim překázejí řádoví kněží (najmě ovšem nenávidění Jesuité), mající veliký vliv na lid. Proto nutno odkliditi je z cesty, by pak zcela bez překážky kněží řádových vůči kněžím světským učiniti mohli ze vsí země jednu jedinou lóži a z lidstva jednu jedinou společnost, a to společnost mravně osvobozenou, která by se těšila smyslným požitkům.

Uvážíme-li tisícere obraty a cetky vědeckých slov, jimiž vyznavači humanity zednářské ozdobují odpadnutí od mravního zákona a od každé pravé mravouky, by tak vyšňořili mravní úpadek na nejvznešenější mravní svobodu — musíme přiznati palmu vítězství onomu starému řečníku, jenž v ráji majestátní prostotou a jednoduchostí byl promluvil: »Nikoli nezemřete; neboť ví Bůh, že v kterýkoli den budete z něho jisti (a svoji mravní nezávislost dokazovati),

¹⁾ Čti list profes. dra Bluntschli-ho v Heidelbergu na lóži curyšskou „Modestia“. Viz spis biskupa Emanuela z Kettelerů „Die Katholiken im deutschen Reiche“ Mainz, 1873, S. 98.

otevrou se oči vaše (ve světle lidského rozumu) a budete jeho bo-hové (nekonečným pokrokem), věduce (t. j. rozhodující o své ujmě) dobré a zlé (Genes. III. 4. 5.).

Lóže sama cítí bezejmennou dutost základu a půdy, na níž chce zbudovati stavbu své mravouky. Práví totiž, že jen tenkrát má býti nějaký zákon vydán, když toho žádá potřeba; onen zákonodárce, který by byl zároveň panovníkem i poddaným, soudcem i vinníkem, ten že jest zárukou nejvznešenější mravnosti a nezištné lásky ku ctnosti. Než co jest to? Slova prázdná, nemající jiného účelu než vyplniti vnitřní vyprahlost a dutost zednářskou zvučnými slovy.

Tak na př. napsal dopisovatel v zednářském orgánu »Allgemeines Handbuch der Freimaurerei« (Leipzig, Brockhaus, pode slovem »Freimaurerei«) toto: »Dokonale mravným jest člověk, jenž činí dobré proto, že to jest dobré, z čisté záliby na dobrou, s radostí a neustále, v důvěře na věčnou moc dobra a z čistého blahovolenství vůči lidem...¹⁾ Zednářství jest tedy mocí duchovní, která se snaží sjednotiti lidstvo mravností.

... Z této představy vychází na jevo, že zednářství není snad jakousi náboženskou společností, jelikož zednářství nepodává žádné věrouky, nepožaduje od svých členů žádného náboženského vyznání, nýbrž — dle jich mravních zásad — pouze slib a slavnou přípověď, že si ve svých skutcích povedou mravně. Tím méně nalezáme v zednářství nějakou zvláštní bohoúctu nebo bohoslužbu. Nicméně však jest zednářství přece jen poněkud jakousi náboženskou společností, spočívajíc na nábožnosti, již učí a kterou chrání. Svobodné zednářství není náboženstvím, ale má náboženství. Náboženstvím zednářským není tak poznání a úcta k Bohu, jako spíše bohoodanost, čili praktické náboženství. Tato nábožnost vyrůstá z mravního základu a půdy, záleží v poznání mravnosti jakožto nejvyššího zákona světa a lidstva, v uctění božství jakožto sv. ducha (t. j. lidského ducha).«

Podobně vyjádřil se br. . . Bohtz (ve svém spisu »Lessing's Protestantismus und Nathan der Weise«, Göttingen 1854., S. 70.), že »idea humanity jest (prý) nejvyšším stupněm náboženského vzdělání, ano, že neostídá se tvrditi, že zednářství samo jest náboženstvím formy kosmopolitické, jež považuje — dle všesvětové lásky — ty lidi, kteří jsou rozvedeni v životě občansko-spoločenském, za členy (prý) jediného mravního celku.«

Je-li možno vypínavějšími slovy vyjádřiti tuto směs mravní, než jak byl učinil br. . . Bohtz? Kterak jest možno, by kdo mluvil o nějaké mravouce jakožto základním zákoně světa a lidstva, když nenávidí vůbec všeliký mravní zákon? Kterak jest možno, by čistě-záporná mravní zásada sjednotila a v celek sloučila lidstvo? Jako nekonečná řada nicek nezastupuje naprosto žádného čísla: právě tak nestává žádné všeobecné mravnosti a mravního zákona ve smyslu svrchované zednářské humanity. A přece osmělil se br. . . Lucius²⁾ vynášeti zednářství nad samu církev a to z toho důvodu (?), že ze-

¹⁾ Velmi podobna jest tato věta Kantovu učení o cnosti, jak jsme z předu uvedli.

²⁾ Viz: »Altenburger Zeitschrift für Freimaurer, 1826, 8. Heft, S. 311.

dnářství spočívá na mravnosti t. j. na popírání všeho kladného mravního zákona, církev však mravnost svoji z věrouky že odvozuje. Právil totiž, že »i církev je mravním zřízením, ale žádným čistě-mravním t. j. jedině-mravním zřízením, jež zakládá mravnost na víře v bytost vyšší čili jinak: na náboženství, vyžadující poslušnost příkázáním této bytosti, přisuzující za poslušnost odměnu, za neposlušnost — trest.«

Mnohem spravedlivěji prohlédl br. . . Marchal toto neštěstí, jež zavinila zednářská nezávislá, beznáboženská a vši autoritou zhrdající mravouka (?), když totiž psal jakožto »ctihodný lóže u sv. Jana v Nancy« proti zjevně-zápornému směru zednářství (1865.), že se sice mnoho mluví mezi zednáři o mravnosti, ale — skutek utek; neboť potlačena-li idea Boha a tím veškerá autorita i ve příčině mravní, tam nastane ne svoboda, nýbrž nevázanost, jíž žádná vláda nemůže strpěti. Dále napsal, že se tomu nediví, činí-li tak nepřítel zednářství, tomu však že se diví, činí-li tak zednáři sami. ¹⁾ — Tenkrát br. . . Marchal pověděl pravdu. Bez náboženství (t. j. věrouky) nemůže býti žádného mravního pořádku v životě, a byť i nějaký popírač Boha tu a tam přece nějakou ctnost jevil, pak jest to výjimka a šťastná nedůslednost od onoho starého uznaného pravidla, že atheismus a nemravnost jsou bratr a sestra. Nějaká nepatrná výjimka však nemůže nikterak rušiti pravidlo.

a d b) Nezávislá mravouka má ale také do sebe stránku kladnou, dle níž lze mravouku krátce takto vyměřiti: »Nedbej žádného vlivu, jenž by chtěl dotýkati se tvého chtění a jednání, nýbrž jednej vždy a všude dle vlastního názoru a svědomí!«

Ejhle! nová dvojsmyslnost, jíž zednářství usiluje poplésti lid. Ovšem, kdyby byl člověk dosud ve stavu prvotní nevinnosti, kdyby se narodil v náklonnosti ku zlému (*concupiscentia*), kdyby nikdy nebyl přemožen silnými náruživostmi a rozumu jeho kdyby se nikdy nezmocnily bludy a kdyby se mu dostalo dostatečného vyučení o zákonech Božích; pak by ovšem s potěchou mohla mu býti dána rada na cestu životní: »Jednej dle svého svědomí!«

Ale ve stavu hříšném, v jakém se rodíme, v jedovatém ovzduší, jež tak často obklopuje naši životní dráhu, při tolikerých bouřlivých náruživostech, které rozum náš a vůli ohrožují, vypadalo by to s naší mravností velmi špatně, měli-li bychom si vésti životem dle své vůle a dobrozdání. Jak by asi vypadala mravnost Epikurejčana, jemuž jest nebem smyslnost, — anebo bursovníka, jenž dychtí po tom, kterak by bez námahy dočínil se jmění, — anebo bezodkladněno tyрана, jemuž lidé nejsou ničím leč opovrženými nástroji? Ruka cvičená učiní tah poněkud rovný, kdežto necvičená toho nedokáže, ale obé rády sáhnou po pravidku, by tím spíše dospěly k cíli. Podobně tomu jest i při mravnosti. Člověk mohl by poněkud přirozenými svými dary naléztí pravých pravidel mravnosti aspoň v theorii, a získati za příznivých poměrův a dobrého okolí svým svědomím ve mnohých případech převahy k dobrému, ale obyčejně jest to výjimkou. Proto neuspokojila se božská prozřetelnost tím, že člověka opatřila svobodnou vůlí a svědomím, nýbrž dala mu ve St. i Nov. zákoně řadu kladných mravních zákonů, ba celou

¹⁾ Čti A. Neutův spis „La Fr.-M soumise...“ I. p. 198...

soustavu mravní. Kterak se tedy může zednářství opovážiti člověku říci: »Tyto kladné mravní zákony jsou hranicí tvé osobní nezávislosti, na nic nesmíš se jich ptáti, nýbrž mravouku musíš vyvážit z vlastního »já« a ze sebe samého sobě vytvořiti mravní zákonník. Kterak před bouří zla má v nás obstáti jednotlivý mravní zákon, jenž dotýká se najednou zároveň představeného i podřízeného, soudce i obžalovaného, krátce — všeho ve všem?

Řekněme však raději, že mravní zákon, utvořený lidským »já«, jest bezplatným lístkem, jenž dopouští svéztí člověka do stanice nepravosti; — ano zákon takový jest oslavou nejnižšího sobectví. Necht blouzní svět o lásce k lidem, necht uvádí v každé větě slovo: »humanita« vedle strýcův a tet jeho (v Německu těmto říkají: »Kultur«, »Kulturstaat«, »Intelligenz«, »Freies Menschenthum«), — my přece neuvěříme této zvučné mēdi, neboť tam, kde theoretickým mistrem jest »já«, tam také v praxi domůže se pro sebe lvího podflu a přikryje vlastní nelásku červcovým pláštěm lidumilství (εὐχρηστοπιστία). Jen víra zná lásku lóže však zná pouze soustavnou nevěru, která ve sv. Písmě zhusta slove nepravost, o níž božský Mistr (Mat. 24, 12.) takto se vyjádřil: »Že se rozmnoží nepravost — falešnými učiteli — ustydne láska mnohých«.

Mluví-li tedy mužové zednářskou humanitou odchování o zákonodárném svědomí, bez kladného mravního zákona, tedy vládnou jednoduše »nožem bez čepele«.

Tak napsal n. př. br. . Dr. Ferdinand z Trentowských v lóži »Zur schönen Aussicht« ve Frýburku o humanitní zednářské mravouce: »Mravnost zednářského spolku jest rovněž čistě- a všeobecně-lidská čili humanitní, opírajíc se o svědomí Bohem všemu lidstvu dané a z Jeho působnosti vymaněné. Toto svědomí, tuto vznešenou, svatou a slavnou ctnost, která dopouští smrtelníkům povznést se k božské výši sebeobětování a heroismu¹⁾, ku výši nesmrtelníků, mezi nimiž pouze panuje čistá svoboda, rovnost a bratrství, doporučí spolek zednářský svým učenníkům... Proto jest zednářství spolkem ctností a svatyní, kde trůní neporušená mravnost.«²⁾

Mluvil-li Trentowski o Bohu, nesmíme zapomenouti, že byl pantheistou; domnívá-li se však, že Bůh svědomí jednomu každému učinil svobodným, mýlí se velice. Bůh dal nám zákon, mocně jej posvětil, a vyměřil na jeho plnění odměnu, na opovrhování jím — tresty věčné!

¹⁾ Kterak asi pojal Mazzini a jeho najatci, mezi nimiž najmé br. . Felix Orsini, pojem heroismu, když tento spočívá na základních cnostech zednářských — na svobodě totiž, rovnosti a bratrství? — Ptejme se dějin!

²⁾ Dle »Bauhütte«, 1865, S. 125.

C.

Mravouka zednářské humanity jest čistě-lidskou,

Nezávislá mravouka nepřijímá žádného cizího zákonodárce; ani Pán nebes, ani člověk aniž jaká pozemská společnost může se honositi, že z ní vyvěrá vliv na naši osobní vůli. Totó zbujičnické vymanění se vlastní vůle zednáři okrášlili slovem »svoboda« a »osvobození svědomí«. Odmítajíc pak humanita veskerou vyšší i nižší auktoritu u věcech mravů — mimo lidské »já«, vyhlásila tak svoji mravouku za čistě-lidskou. »Pravá mravnost«, pravil br. Vaillant, »není závislou na pravidlech a domněnkách«¹⁾ t. j. jest prosta všeho zevního vlivu.

1. Mravouka zednářské humanity jest čistě jednotlivá a osobní. Každý utvoří si ji po svém dobrozdání. Je-li vlastní »já« střediskem zákonodárství, tož nutně musí býti také mravní zákon rázu náprásto sobeckého, maje hlavním pravidlem: »Miluj sebe a zachovej své bytí«. Tím však protrhnou se všechny hráze a vlny sobectví a nízké žádosti zaplaví vše. Dočítáme se těchto výroků zednářských:²⁾ »Pamětliv-li jest člověk toho, že pouze on sám mezi všemi tvory obdařen jest rozumem, zdaliž smí ještě pochybovati, že mu dán jest rozum proto, by se oddal zcela rozkošem; jež mu jsou společny se zvířaty? Ať ustane tedy člověk hledati bytosti, která by ho měla dařiti takovým štěstím, jakého příroda dáti mu odepřela. Nechť miluje člověk sebe samého a toho jest pilen, by zachoval sebe!«

Tento jednotný ráz mravouky jest pouze praktický výplyn z theoretické věty o svobodném zkoumání. Svoboda myšlení, svědomí a jednání t. j. všestranná svrchovanost člověka jsou základními články humanity. Ale při všem záporném rázu těchto různých svobod čili spíše nevázaností přece mnozí pocítili potřebu, přičiniti těmto svobodám nějaký kladný živel, nějaký ideál, k němuž by měla směřovati osobní mravnost.

J. Kristus ukázal nám vlastní ideál lidské mravnosti, řka (Mat. 5, 48.): »Buďte dokonalí, jakož i Otec váš v nebesích dokonalý jest!« Na nás jest, netoužiti po něčem menším, než po božské dokonalosti J. Krista, arci, pokud nám slabým stvořením jí lze dosíci. Ve svém pak Vykupiteli vidíme pravzor mravní dokonalosti i lidské přirozenosti i lidské vůle. Proto mohl sv. Pavel napsati (I. Kor. 4. 16.): »Buďtež následovníky mými, jakož i já jsem následovníkem Kristovým!«

Ale tento ideál lidské svatosti, ideál to nevyrovnatelný, zdá se vyznavači humanity příliš býti nadlidským. Zednář zná pouze přirozené lidství a jeho ideálem jest tudíž »idea člověka« čili, abychom se vyjádřili mravní formou: »Budiž člověkem zcela a náprásto!«

¹⁾ Die „Jaarboekje voor Nederl. Vrijmetselaren“, 1869, p. 168.

²⁾ Viz: „Courier de l'Escout“, Juin 1865. — a Gautreletův spis „La Fr.-M. et la Revolution“, Lyon, 1872, p. 102.

Jelikož pak němečtí zednáři rádi užívají výrazů biblických a křesťanských na oklamání lidí lehkověrných, mluví o bohočlověku, o pravém Kristu, jímž se každý, veda si po zednářské mravní humanitě, stane (viz Trentowský-ho »Wesen und Unwesen der Freimaurerei« S. 178.), a o bohopodobnosti člověka.

Každá ctnost, která jest povznešena nad »čistě-lidské«, jest pak třeštěním a náboženským klamem, ano vlastně nectností. — Zač tedy asi zednáři budou považovati heroickou péči o duši sv. Františka Xaverského, serafskou lásku k Bohu a dětinskou prostotu sv. Františka z Assisi, nebo vroucí lásku k Bohu sv. Teresie?

Než neházejmež perel do bláta, v němž se brodí »noční spolek!«
Br. . Amelung v Jeně pravil krátce: ¹⁾ »Mravně-dobrym jest čistě-lidské,« dle čehož ovšem křesťanství, mající jiné zásady, zednářstvím bývá vyhlášováno za nepřátelské. I sami nepřátelé křesťanské víry, váží si aspoň křesťanské mravouky, jako n. p. Julian O p d l í k, anebo částečně také angličtí deisté a jich potomci, němečtí racionalisté. Jinak to však vypadá při moderní nevěře zednářské a její organisaci v lóžích dnešní doby. Jelikož křesťanské zjevení má býti vyhlazeno až do poslední myšlenky, musí ustoupit a vyblednouti naše (křesťanská) mravouka před čistě-lidskou filosofickou modlou. Bývalý první řečník frýburské lóže »Zur schönen Aussicht«, br. Trentowski (»Wesen und Unwesen...« S. 105...) napsal: »První křesťanský hlavní zákon v mravouce jest: »Miluj bližního jako sebe samého!« a druhý: »Co nechceš, aby tobě činili, nečin ty jim!« Zednářství zavrhlo tyto zákony jakožto přece sobecké (Srovnej »Freiburger Ritual« III., 20.). — Proč? Stává naprosto ušlechtilé samolásky, která se jeví n. p. u vědomí bohopodobnosti a lidské důstojnosti, v sebe pocitu a sebedůvěře... Z pravidla jest však tato samoláska kalným pramenem pýchy, klamu, sebenadceňování a podceňování bližního, zpupnosti a potlačování slabšího, podmaňování a hrůzovlády, loupeže a krádeže. Může-li mravnost založena býti na takové samolásce?«

Věru nesnadno říci, nad čím se dříve zhroziti dlužno, nad zlobou-li či nevědomostí tohoto muže. Nejprve zauěnil zřízenou samohlásku s pitvorou hříšného sobectví a pak stupeň lásky ku bližnímu (miluj bližního tak velice jako sebe samého) s její pohnutkou, jakoby chtěl druhdy J. Kristus říci: »Ze samolásky budeš milovati také bližního svého!« Křesťanskou pohnutkou lásky ku bližnímu jest Bůh, společný otec všech lidí, Syn Boží, jenž nám lásku ku bližnímu byl přikázal a Jehož vykoupenci jsou všickni naši bližní. Křesťanská láska obemkla zemi dlouhým řetězem svých zázrakův a činí v jedné hodině trpícím lidstvu více dobrého, než veškeré lidstvo svojí vyhlášanou »dobročinností« vykonalo za století.

»Který že jest základ zednářské mravouky? táže se Trentowski dále (S. 107.) a odpovídá si: »Bohopodobnost člověka. — A který že jest cíl této mravouky? — Pravý člověk anebo člověk jakožto takový. Mravní (ethický) ideál není ničím jiným a také ničím býti nemůže, než

¹⁾ Viz: »Freimaurer-Zeitung« 7. Juni 1878, S. 177.

obrazem dokonalého člověka nebo — bohočlověka. Každý jest oprávněn i povolán, vytvořiti si takový ideál, nositi jej v duši a zaříditi dle něho své jednání.*

Tu to tedy máme. Člověk má cítiti, že jest Bohem a dle toho vědomí má jednati. Oproti tomu křesťané jsou rození sobci, a všechna kladná a mravní učení nejsou ničím jiným než bludy. »Orientál, Korsikán a Srb, vykonávající krevní pomstu, Karaib, jenž beze mravních výtek pojídá svého nepřítele, Žid, jenž požíval vepřového masa, katolík, který by se nezpovídal, a jest znepokojen proto, nenásleduje svého čistého (t. j. pouze lidského) svědomí, nýbrž bludů své církve a národních zvyků svojí církví posvěcených (104.). Oproti tomu ideál historického Krista, věcnost místo ideálu nutno zavrci. Taková věcnost působí ještě větší zlo. Ona zajisté zohyzďuje pojem Boha u náboženství jakožto takových. Množství totiž vidí ve Vykupiteli zaslíbeném (jenž jest obmezen prostorem a časem a tudíž jako každá jiná věc lehce jest pochopitelným) živého Boha, ač už dávno byl zemřel, vzdává úctu modle a pozbývá opravdového Boha úplně. Knězstvo dosud trvá v tomto bludu proto, že ty, kteří pravého Boha znají a jemu se klaní, nazývá opovržlivě »deisty«. (S. 108.)

Dle toho jest zušlechtění člověka, rozum, vzdělání, osvěta, a jak se jmenují všechna ta hesla humanity, vypodobením pouhého člověka jakožto takového, jsou ideálem, vši mravnosti, a člověk myslící, chtějící a jednající jednotlivě není sobě jen ideálem, ale též vlastní svojí modlou — a to jest propast theoretického i praktického sobectví!*

2. Čistě-lidská mravouka nezná žádných povinností vůči Bohu, nýbrž pouze vůči člověku. Ovšem musí zde — jako všude jinde — zednářská prázdnota soustavy mravní vyplněna býti slovní nabubřelostí. Lidská mravouka, která má býti zároveň náboženstvím lidstva, musí býti korunována panstvím nade světem čili: lóže musí se státi vším mírem. O tomto panství nade světem z milosti zednářské napsal br. . A. Ficke ve Frýburku: »Anýž účel náš předcházejí povinnosti, totiž milovati, vést a obšťastniti lidstvo, jelikož přesvědčení, že žádáme dobro, šlechetno a krásno, a protože svobodná vůle a vědomí, že konáme dobro, proto že dobrem jest, — nás oživují a roznecují: tu ovšem stojíme na takové mravní výši, že jsme schopni a oprávněni, býti vůdci lidstva.« (Viz: »Stimmen aus Maria-Laach«, 1874., 3. Heft, S. 253. — a »Latomia«, 1865., S. 62.)

Pomiňmež prozatím onu zlou myšlenku, která se nás při těchto Ficke-ových slovech zmocniti musí, že totiž lóže o své lásce k lidstvu toliko mluví, by se tak udržela v panování nade světem, — pod kterýmžto stavem a tíží nyní úpíme. Především držíme se pevně oné myšlenky, že lóže zná pouze mravní povinnosti vůči lidstvu a to zcela dle pravidel a zásad bezbožecké humanity! Vedle »vybavení, osobní svobody ze všelikých mezí a okovů,« což jest prvním účinkem zednářského řádu čili vedle »svobodného přemýšlení« a »nezávislé mravnosti,« br. . J. G. Findel uvedl ještě tuto druhou vymoženost zednářství při každém členu svém: »vymanění z té myšlenky, jakoby stávalo ještě někde jinde než na půdě lidské společnosti nějaké

možnosti »zaříditi svůj život svobodně, důstojně a právně.« Lidská společnost jakožto taková jest východištěm a cílem vši naší práce. Ten tedy, kdo žádá vstoupiti do našeho řádu, musí se vymaniti ze všech předsudků stavu, bohatství, náboženského vyznání, státnictví atd. se týkajících a tomu překážejících, by všeobecná bytost lidské společnosti dostala se do popředí a ne malicherná zvláštnost (t. j. náboženství). Jest si tedy přáti, by každý vstupoval do řádu s tím smýšlením, jež básník označil takto: »Hier bin ich Mensch, hier darf ich's sein...« Ten, kdo vstupuje do našeho řádu, má tam přinést své plné a celé »já sám«, kteréž musí být oživeno a očištěno úplným přilnutím (selbstloseste Hingebung), k ideji lidské společnosti. Před touto ideou musí vše ustoupiti do pozadí, a v tom spočívá důkaz, že náš spolek souvisí co nejužší s nynějším duchem času. Tomuto duchu času jest kladná činnost pramenem vši mravní činnosti, jest vespolným poměrem mezi lidstvem, a vše, co vychází z tohoto poměru, jest mu svato. *) Čili jinak: Zednářství neuznává žádného náboženství (t. j. věrouky), nýbrž pouze nezávislou mravoukou, která sama sebou spočívá na humanitě, uznávajíc pouze povinnosti k lidstvu, z čehož pravému zednáři plyne praktický důsledek, že musí k tomu spolupůsobiti, by zednářská mravouka stala se panující soustavou a lidstvo by se jí stalo poplatným. Neboť je-li ta humanitní mravouka »jedinou důstojnou a pravou«, pak nutno ovšem každou jinou vyhubiti a odstraniti. Každý zednář, který nepřičinil k tomuto úkolu svých sil, jest licoměrníkem. *)

Frýburský zednářský rituál, jež spravoval br. . . Ferdinand z Trentowských (S. 113.), obsahuje mravní zákonník, v němž člověk ceněn byl — bohem!

Tu ovšem nebude nám s podivem, že náboženská bohoslužba lidstva v zemích evropských co den stává se opovázlivější. Všecka lidská činnost, jež od člověka vychází, jest tudíž — dle zednářského učení — náboženského rázu: průmysl, obchod, umění, věda, státnictví i vojenství. Náboženská úcta Geniův, oslava Göthe-a a Schillera, slavnost na počest Mazziniho nebo Garibaldiho jsou tudíž posvátnými úkony; a kdežto zednáři na jedné straně usilují vymýtiti křesťanské slavnosti, snaží se na druhé straně ode dne bitvy sedanské (jmenovitě ovšem v Německu) zavéstí národní říšskou slavnost.

Ó té převrácenosti! Na jedné straně obdivují se lesu velikých a vysokých komínů továren na vražedné ocelové zbraně a Kruppova děla, — na druhé pak straně opovrženě se dívají na křesťanské církevní chrámy, jichž spojnému významu drze se smějí...

Každou humanitní slavnost provází hudba; ale křesťanským poutím spláno až běda. Žijeme uprostřed humanitního moderního pohanství, které jest nám daleko nepřátelštější nežli bývalá bohoslužba, prokazovaná na počest kapitólského Joviše!

Zdali se klameme? Všude vyrůstají nesmírné budovy, v nichž dostává se lidem zábavy, rozkoše, ukojení chtíčův a vášní. — Prů-

*) Čti J. G. Findelův spis: „Die Freimaurerei im Lichte der Zeit“, Leipzig. 1873, S. 17. . .

*) Podobné pravil br. . . Lucius (dle „Altenburger Zeitschrift für Freem.“ 1826, 3. Heft, S. 311.).

mysl dosáhl zenithu. — A na tyto věci člověk patří s ustrnutím a podivem. Ale kde který ze zednářů »vlastního zrna« zpytuje onu tajemnou sílu, ono neviditelné, vnitřní, duchovní působení, které na lůžku úmrtním odpouští vinu nepřátelům, které z lásky a na Boží příkaz rozdává chléb chudině, které má upřímnou, křesťanskou péči o vdovy a sirotky, ono působení, jež polomrtvý život od zoufalství přivádí k plnému životu naděje, lásky a víry, ono působení, jež výraz umírajícího zůstává klidným? Kdo se kdy ze zednářů dotekl této tajemné moci? Snad jen tehdy, když toto působení, jehož nej-
přednější příčinou podmětnou i předmětnou jest Bůh, přičítal na vrub lidskosti! ...

Ó těch krkavců, kteří chtějí zpívat slávikem ...!

D.

Humanitní mravouka jest přírodní.

Základním rysem humanity jest zášť proti všemu nadpřirozenému. Což divu tedy, že humanismus a zednářství pronásledují katolickou církev až na smrt, ač tato se podobá činnosti svojí utěšenému ráji, kdežto vnější i vnitřní (neobyčejně hrozně) zařízení lóže rovná se poušti, na níž není ani jedné utěšené oasy, kde by oko rozumu a citu mohlo s potěchou spočinouti. Tento psychologický do nekonečna se opakující pochod připomíná živě vittenberského reformátora (Luthera), jenž v pozdějších letech, když byl odpadl od církve, vychrlil své svobodomyšlné smýšlení spoustou nadávek vůči papeži. Lidské srdce musí mít něco, nač by upjalo svoji lásku; toho-li nemá, pak ovšem místo lásky musí nastoupiti vlažnost — a té lóže nezná — anebo nenávisť — a ta je lóži vlastní.

Jako u věrouce tak i ve mravouce moderní humanismus popírá všeho nadpřirozeného. Jako neuznává žádného nadpřirozeného zákonodárce, tak také nepřipouští žádného nadpřirozeného pravidla při jednání, žádné milosti Boží ani nadpřirozeného konečného cíle při jednajícím člověku, žádné naděje na nebeskou odplatu. Jednotlivec tvoří si sám svoji mravouku; a zákon, dle něhož si při tom vede, je tedy »lidská přirozenost«. Souhrnným pravidlem je mu při tom: »Staň se člověkem přírodním zcela a dokonale, staň se člověkem božským!« To je však naturalismus, jeví se

- a) v počátku,
- b) ve snahách a
- c) v omezenosti na pozemskost.

ad a) Humanitní mravouka jest přírodní ve svém počátku.

Popírá-li člověk totiž nadpřirozeného a osobního Boha jakožto tvůrce a zákonodárce světa; — vyrůstá-li dle mrtvých a slepých

přírodních zákonů všehomíra, pak ovšem není také veškeren jeho duševní život a mravní učení žádného vyššího původu. Br. O. Henne-Am-Rhyn pravil ve své »Deutsche Warte«¹⁾ zjevně, že »pojmy odtažené (Abstractionen) povstávají v lidském duchu, tento pouze z lidského těla, a toto pouze ze přírody. Vůle a představa povstávají nejprve v nekonečné řadě z přírody, nemohouce naopak býti její prvky.«

Zednáři vztahují obě ruce po Darwinově »volbě plemenní« a »boji o život.«²⁾ »Freim.-Ztg.« (dto. 11./9. 1873.) přinesla redakční článek »Die Freimaurerei des Weltalls,« v níž klaní se darwinismu, zvláště jeho dalšímu vývoji prof. Fechnerem. »Život a rozum prý nejsou uzavřeny jen v bylině, zvířeti a člověku, nýbrž (prý) každé těleso světové jest jednotlivcem; slunce jsou prý jaksi rodiče, planety jich dětmi a měsíce vnuky.« — Bylina, zvíře i člověk prý pocházejí z lůna společné matky země (dcery slunce), jsouce vespolek úzce spřízněni obrovským rodokmenem, jenž ovšem nikdy nemůže býti zcela prozkoumán, o jehož členitosti však známe překvapující a jasné doklady.« — Ukončil pak, že proti tomu lze činiti jen jednu námitku, totiž onu, již hlásá stará pohanská pověra (křesťanství), že prý totiž nesmírná propast dělí člověka od ostatních bytostí a že jedinému člověku prý ze všech tvorů dostalo se rozumu. Nehledíc prý k tomu, že anatomie a physiologie neuznávají této oddělující propasti jakožto lži, je prý dokázati, že oslavovaný rozum, jenž — mimochodem řečeno, velmi často nerozumně si počíná, — jest pouze věcí vývoje, nejsa obmezen ani člověkem zvláště ani lidstvem vůbec. »I zvíře má rozum,« pravil kamzíkolovec v Schillerově »Tell-u«. Rozumu však prý nemají ani lidé nejnižších lidských odrud, ani nevzdělaní lidé tříd nejvyšších, ani nevypělé děti lidí nejvzdělanějších. Nejsme prý tedy příliš oprávněni domnívati se mnoho o svém rozumu, jelikož tento je pouhým výplodem naší výchovy, maje prý jedinou výhodu v tom, že pocházíme od rodičů vzdělaných, že žijeme v zemi vzdělané atd. A proto (prý) odvrzme pryč pýchu rodu, víry, a druhu, ba i onu pýchu, již se honosíme býti lidmi!«

Vidíme, kam to dospělo s lidskou důstojností, již právě zednářské kruhy (jak jsme byli seznali: »boho-člověk!«) tak nesmírně se honosily a dosud honosí... Extrema se tangunt!

Jest tedy politování hodné humanitě vykonati dlouhou cestu, než dospěje od praotce slunce k matce zemi, odtud ku první buňce, ku měkkýši atd. a než se povznese nekonečnou řadou z předhistorických a dosavadních druhů výš a výše, by posléze nějakým »salto mortale« dospěla ku — člověku! A jak daleká cesta jí zbývá opět, než dojde k počátkům (γενεσις) mravouky! Dvě překážky jest jí překonati. Lidský cit se hrozí obrostlého a čtvernohého pra-

¹⁾ Tento citát pochází ze spisu Mor. Venetianer-ova »Der Allgeist, Grundzüge des Panpsychismus im Anschluss an die Philosophie des Unbewussten,« Berlin, 1874, S. 177. — Obsah jest zcela zednářský.

²⁾ Myšlenka ta původně pochází už od Herakleita z Efesu (asi 500 př. Kr.), jenž jí vyřkl větou: »πόλεμος πατήρ πάντων.«

otce. Po té by byl takto povstávší člověk divým druhem a karaibem v nejhorším slova smyslu: a kterak asi v takovém mohla by vypučetí mravouka a třebaš i přirozená?! I této nesnáze vybavil humanitu Dr. D. Fr. Strausz, jenž, byť — pokud nám známo — nepatřil osobně mezi členy zednářského spolku, přece byl velmi velebeným apoštolem humanity. Napsal totiž ve svém spisu »Der alte und der neue Glaube« (S. 200...), že »kdo by si prý mohl pomyslet, že tak mnozí — a to nejen laikové — nýbrž i přírodozpytci — věří ve vtělení se Boží, že prý by však zvíře člověkem se stalo, a že by byl možný přechod opice ku člověku, nevěří? Starý svět a také někteří nynější vzdělanější lidé smýšleli však prý o tom jinak. Učení o stěhování se duší (μετεμψύχωσις) spojuje prý i člověka i zvíře, ovinujíc posvátný, tajuplný svazek okolo vši přírody. Teprv židovstvo, jemuž se protivilo přírodní božství a dualistické křesťanství vykopalý prý propast mezi člověkem a zvířetem. Je s podivením, kterak právě za našich dnů hlubší soucit ke zvířatům probouzí se u vzdělanějších národů, zakládaje spolky na ochranu zvířat. Z toho vidno, že to, co je na jedné straně výsledkem dnešní vědy (»Das Aufgehen der spiritualistischen Herausnahme des Menschen aus der Natur«), zároveň ohlašuje se co všeobecný soucit.«

Člověk tedy pošel z opice. Takové dogma předkládají naší víře tak mnozí přírodozpytci... Nutno však poněkud obmeziti nebo pozměniti tuto pravdu v ten rozum, že ještě větší část lidstva pochází od tygra a zmije. Za tu pravdu mluví skutky t. j. potoky prolité krve a moře jedu, jemuž říkáme zloba, šalba, nenávisť. Ponechme jim honositi se čistým tím původem! — Jen nepatrný počet pošel od beránkův a holubic. — Proto býváme ubjjeni, usmrcováni, rdoušeni...

Ale kterak že dospěl ku pojmu »mravouka« první divoch, pračlověk? — Mravověda vyvinuje se ponenáhlu ze života společenského. Zvíře, povstávši z opice, kterému říkáme člověk, dospívá ve společném životě s ostatními ssavci svého druhu ku zvykům, pak ku zákonům a posléze ku mravním povinnostem!

Dr. D. Fr. Strausz (»Der alte und der neue Glaube« S. 223...) vyznal upřímně: »Jako druhy, tak vidíme i dnes (při člověku), kterak zákon vystupuje ze zápolení sil (aus dem Ringen der Kräfte). Už mezi zvířaty — a čím výše nad ně, tím více — není žádný jednotlivec úplně stejný s druhým ani útvarem těla, ani způsobností výkonů: Na tom — vedle rozdílu stáří — to spočívá, že při stádu zvíře v čelo staví se jednotlivec nejsilnější a nejchytřejší. Podobně jest tomu i mezi zástupem lidstva. Některý jednotlivec jest působilejší druhého »opřítí se nepříteli zevnějšimu i vnitřnímu«. »Tu vidíme hned v prvních počátcích polozvířecího stavu lidstva dvě základní lidské vlastnosti: udatnost a spravedlnost. A kde tyto jsou, tam to nemůže dlouho trvati, by jiné dvě se nedostavily, totiž: vytrvalost a rozvaha. Zároveň pozorujeme, že mravní vlastnosti mohou se vyvinovati pouze v lidské společnosti.«

Kterak však Dr. Strausz odůvodnil rozdělení ctností v celém pokolení? Privil: »Ne všickni členové spolku mají tyže vlastnosti; má-li však spolek prospívati, jest třeba, by všickni členové přisvojili si ctnosti těch, aneb aspoň byli prosti chyb, těmto ctnostem odpo-

rujících. Kde v chování se společenských členů tyto chyby panují, tam jest společnost ohrožena roztržkami nebo pádem. Pohleďme na dějiny dlouhých divokých bojů, které natropily mnoho zlého v jednotlivých oddílech lidstva, a kterak také nicméně mnohé poučení dovodily. Odtud pochodí zkušenost všestranná, nesčíslněkrát se opětuující, totiž: co z toho pochází, není-li žádný člen lidské společnosti jist životem, nabytou kořistí a jměním, a nic-li nepoloží mezi hrubé touze (po cizím majetku) v poměrech lidstva. Z této drahé a krvavě vykoupené zkušenosti o tom, co jest zhoubného a co prospěšného, rodí se v lidských kmenech poněmhu nejprvé zvyky, pak zákony, a posléze mravní povinnosti.¹

Tak tedy mělo dojíti lidské pokolení ku svému mravnímu zákonu bez Božího zjevení, bez vrozeného přirozeného zákona, beze svědomí jakožto prvního rozhodčího a prvního soudce, a bez poslední nepřijemné ovšem stolice před nejvyšším soudem. Z lidstva samého po dlouhých vlčích bojích a veletřpkých zkušenostech vyšel zákon a posléz ono mravní učení o povinnostech, jež každý člověk mocí své absolutní osobnosti podrobiti smí a musí řízení jednotlivcově. A to se děje proto, že zednářská humanita neuznává žádné — authority!

ad b) Humanitní mravouka jest přírodní ve svých snahách.

Jednotliví zednáři dostávají jakožto pravidla při tvoření osobního mravního zákona toto základní heslo: »Následuj přírodu!«¹⁾

I tato zásada zednářská má do sebe význam dvojsmyslný, značíc buď pravdu nebo lež — jak se to hodí — a vedouc bludným svým světlem smrtelníky do kalu nepravostí.

Už žák Platonův, Speusippos,²⁾ pronesl tuto větu, na níž Stoikové zbudovali celý svůj mravní systém (ὁμολογουμένως τῆ φύσει: ξῆν).

I křesťan vyznává, že příroda milostí Boží nebyla zničena, nýbrž očistěna, posílena a osvícena. Ale zcela jinak lóže rozumí této zásadě stoické a to proto, že humanita zednářská spočívá na pantheismu, neuznávajíc žádného věčného rozdílu mezi zlem a dobrem³⁾, nepřipouštějíc pádu hříchem ani chtíčův, a líčíc křesťanské mrtvění se a sebezápór jakožto bláznovství. Je-li člověk božským a svrchovaném, nutno, by i přání jeho srdce byla božska a svrchována. Chtěl-li by kdo. v tom meze klásti, stal by se násilníkem. Nad to také nesmíme zapomenouti, že bouřná síla náruživostí na nás dotírá, příkrášlujíc je tisícerymi lákavými barvami, by se zdály býti čistě — lidskými. Obcházen-li bývá mravní zákon i u křesťanů

¹⁾ Zcela dle filosofie stoické. Kdo žije dle přírody, jest cnostný (ἀρετή); kdo žije jinak, dopouští se nečestí (κακία).

²⁾ Speusippos, syn sestry Platonovy a nástupce jeho v představenství akademie 347—339). Mravní zásadou mu bylo tak žítí, by člověk došel (následuje přírody) klidné, pozemské blaženosti. S chalcedonským Xenokratem, pontským Heraklidem, Philippem opuntským, Polemonem, Crantorem a Kratem náležel tak zvané starší škole (akademii) platonské.

³⁾ Už Archelaos (Physikos) — vedle Anaxagora a Hermotima z Klazomeny — přírodní filosof prý učil, že právo a bezprávi není určeno přírodou (φύσει), nýbrž kladným zákonem (νομω).

vůči všemohoucímu Zákonodárci a nejvýše spravedlivému světa Soudci, vůči Jeho velebně přísnému zákona posvěcení — —, tak že i křesťan a to mnohdy i dobrý křesťan to vyznati musí: — jak asi vypadá mravní porušenost tam, kde jsou všechny hranice mravnosti odstraněny, kde člověk vyhlásil se nezávislým a kde jeho vášně jakožto přímé účinky lidské přirozenosti jsou ospravedlňovány!

Velmi upřímný vyznavač zednářské mravouky, br. . . Helvétius, o němž jsme už dříve byli dosti mluvili, budiž zde připomenut opět. Jeho zednářská zástěra byla chována jako drahocenný ostatek v lóži »Neuf-Soeurs« v Paříži ¹⁾) a památka jeho dvě léta po jeho smrti velikolepou slavností v Paříži oslavena (1773). Jen některé jeho mravní zásady zda uvedeme,²⁾ by z nich jasno bylo, jak zhoubnou může se státi přirozená mravnost. Pravil totiž:

„Chtítí krotiti vášně své jest tolik, jako zničiti stát.“

„Čnost a nábožnost jsou pouze zvykem, prokázati člověku platné služby.“

„Kdyby lidé byli osvíceni sotva by se o nich mohlo říci, že jsou špatnými.“

„Čistota srdce jest pouhým vynálezem zjemněné rozkoše.“

„Červa svědomí nutno hledati pouze ve strachu před fysickými tresty, jichž dostává se nám pro nepravost.“

„Přikázání „ctíti otce a matku“ jest věcí spíše výchovy nežli přírody.“

„Nemilují-li se již manželé, tedy zákon, který by je dále spolu-bydliti nutil, byl by tvrdým a barbarským.“

„Anaf smyslná láska platí za největší rozkoš, nutno považovati čistotu srdce za něco škodlivého, nutno zavésti společenství žen a prohlásiti dítky státním majetkem.“

Na první pohled jest patrnó, že tato nemravná mravouka jest čistě lidská a zcela přírodní. Zvláště nejnižší a bezmezá vášně padlého člověka, tělesný chtíč, vysoce bývá vynášen a za podstatnou

¹⁾ O lóži pařížské „Neuf-Soeurs“ pravil její řečník, br. Melchior Portier (1836) toto: „Helvétius zhotovil plán k lóži, Lalande, (zuřivý atheista) ji založil a otevřel 12 srpna 1774 v budově, kde druhdy jesuitští novicové svůj noviciát odbyvali, než řád jejich byl vyhnán Dne 7. dubna 1778, tedy 50 dní před svojí smrtí, v této lóži za člena byl přijat Voltaire za řízení Lalandova. Tento čin Voltaire-ův přinesl lóži mnoho slávy a blahobytu Veliký Orient franc. působením řečníků téže lóže poručil ji uzavřítí pro útok na počestnost jisté dámy, která sem za příčinou plesu byla přišla Veliký Orient učinil tak proto, že se bylo obávati, by vláda nesáhla ku přísným prostředkům proti francouzskému zednářství vůbec . . . Brzo však (1780) vše se hladce urývnalo, lóže opět byla otevřena a čítala neméně než 108 bratří. Většina z nich vrhla se do víru revoluce (Danton, Cerutti, Brissot, Condorcet, Chenir, Dom Gerle, Pethion, Cam des Moulins, Rabaut-St.-Etienne a ještě jiní byli hlavní strůjcové a nejčinnější působitelé). Ale jako Saturn v bájce pohltil své děti, taktéž i revoluce učinila velmi mnohým členům lóže „Neuf-Soeurs“. Condorcet a Compfort 1794 skončili sebevraždou. . . U víru revoluce zašla lóže . . .; teprve r. 1808. objevila se znovu na obzoru zednářském a v ní objevili se známi už Lalande, Cabanis (atheista), Parny a j. Na konci března 1807 mluvil Laland smutně a hoře o své smrti, ač zdálo se, že jest zdrav. Čtvrtého dubna byl mrtev.“ — „Le Globe“, I., pag. 386 . . . — A. Neut-ův spis „Attentats . . .“, p. 57. . .

²⁾ Čti Gyrův spis „La Fr.-M. en elle-même“, p. 35—37. — a — Pachtlerovo dílo „Der stille Krieg“, S. 202. ff.

část humanistického náboženského vyznání představován. Jistý francouzský rituál (dle Gautreletova spisu »La Fr. M. et la Revolution«, p. 102.) odvážil se při přijímání členů do nejnižších stupňů taktó vyjádřiti se, že »příroda nás učí, že všechny lidské vášně jsou nutny, a že mezi nimi není ani jedné, jež by nesměřovala ku společnému blahu. Nic prý není nepřislušnějšího, než mluvití proti vášním; prudkost jejich zároveň omlouvá člověka, že se jich dopouští; říci prý hněvivému, že se nesmí rozčilovati, bylo by tolik, jako říci prý nemocnému, by nestonal.«

Nechť nám nikdo nevytýká, že uvádíme doklady jen z francouzského zednářství; uvedeme doklady z lóží německých nádkaz, že zednářství je všude jedno a totéž. Jenský zednář br. . . Amelung napsal (»Freisn. Ztg.« 1873, Nr. 23.), že prý krása a láska vinou růžové věnce kol skrání jinocha a panny, obšťastňující práci mužovu a oblažující matku; ony prý objasňují nejvyšší lidskou snahu po dobru, vedouce je z čisté přítulnosti ku vestmíru, ku pravé boholásce.

Cyperská bohyně lásky je zednářům nebem. Anaf pak přirozenost lidská jest zároveň čistě božskou, musí nutně i smyslná láska býti naturalismu totožnou s boholáskou, a požívání její musí působiti zednářovi nebe.¹⁾

Jsou známy ohavné staroegyptské slavnosti bohyně Isidy, jakož i oplzlé tajnosti (mysterie) její, které se dostaly do Říma za Julia Caesara, jehož vlastní manželka jedné takové noci stala se obětí chlípnosti Clodiovy. Za dob císařů římských pro ohavnost svoji byly zakázány.²⁾

Br. . . Pollack upřímně vyznal, že rozkoše smyslné jsou prvním příkázáním zednářské mravouky, řka (»Die Tapis«, Amst., 1855, S. 376.), že prý čistá pravá ethika povznesla se vysoko nad ono temné mravní učení, jež zatracuje veškeré smyslné požítky, předpisujíc prý lidem povinnosti, k nimž Tvůrcem nejsou určeni. Co prý se v nás hýbe, jest příroda; ničeho prý nemáme s nadbytek, vše v nás má prý účel a význam. Jistě prý nám nedala Božská prozřetelnost smyslných pudů s nadbytek jen proto, by nás učinila nešťastnými. I tyto pudy mají prý vysoký svůj účel, předpíše-li jim prý jen bdělý rozum dosah a hoden-li se stane tohoto vzdělavacího prostředku. Jsme prý na této zemi určeni k tomu, bychom nejen zlepšili síly rozumu a vůle, nýbrž i cit smyslným poznáním a temné pudy duše zdokonaliti smyslnou rozkoší.

Na potvrzenou této své epikurejské mravovědy užil slov Mendelssohnových (»Philosophische Schriften«, 2. Theil), že prý totiž stává ještě jiného zřídla rozkoše u smyslných požítků... duše prý nepožívá blaha svého těla jakožto pouhý divák, nýbrž že prý jí samé vzrůstá rozkoší smyslnou velice stupeň dokonalosti, čímž prý příjemnost pocitu stává se nepoměrně živější.

Opomíjíme mlčky mnohý obřadní předmět, jež bychom zde mohli uvéstí (na př. jinéna sloupů *J* a *B*, znamení ✨, dvě bílých

¹⁾ I Dr. Dav. Fr. Strausz (»Der alte und der neue Glaube«, S. 258.) vytýkal J. Kristu, že označil mnohé lidské pocity jakožto nečistotu.

²⁾ Právě o této věci zmínil se »Wiener Journal für Freimaurer« (8. Jahrgg., 4. Heft, 78. S. . . .) — Viz Eckertův spis: »Die Mysterien . . .«

rukaviček, jablko granátové, bílé a červené růže . . .), vědouce, že doklady uvedené nepopíratelně musí ukázati, kam to přivedl naturalismus ve věcech mravnosti se týkajících. Zednáři, chtějíce vzbuditi i při obyčejném měšťanu — jenž pro své společenské postavení a jakožto »vzdělanec« rád vstupuje do lóže — chuť pro liberální svobodu a požitky života, používají k tomu častých hostin a zednářských slavností. Krátce: veškerá soustava zednářství k tomu čelí a směřuje, by volné mravní náhledy a mínění byly rozšiřovány a význam kněžství by byl vyhuben.

ad c) — Přírodní zednářská mravouka jest obmezena na pozemskost.

G. M. Pachtler, z něhož toto vše jsme vyňali, napsal v této příčině po svém rozumu ovšem výtečně, že životní moudrostí humanity jest »žítí zcela dle přírody (Phäakenleben), a posléze, musí-li to už tak býti, dáti se chladnou rukou smrti zachvátiti (depersonificiren), a na nic dalšího (t. j. posmrtného) nemyslíti.«

Zdaliž měl pravdu zvěčnělý tento veliký znalec zednářství?

Vizmež!

Br. . J. G. Findel (»a. a. O.«, S. 8.), vychrliv spoustu nadávek na středověk a křesťanský stát, pravil, že »lidé teprve za zednářské aery poznali, že lidský život má větší cenu, než aby pro nejistou (= posmrtnou) budoucnost, měl býti prožit v jakési přidušenosti a muce (in Dumpfheit und Qual)!« — a dále pravil, že »pozemský život náš musí býti tak zařízen, by v něm právě naše svobodná práce mohla býti vykonána . . .«

Findel zvelebiv takto materialistické státy vůbec, které ovšem mají za základ zednářskou humanitu, a obětovav jim jakožto bohům plnou hrst kadidla, pravil, že »ten, kdo poznal — aniž by se prohřešil na lidstvu — že nelze dělit od sebe život tělesný a duševní, jež se vespolečně podmiňují — musí prý zednářskou činností — pokud prý souvisí se všeobecností (= s moderním státem) a pokud jest pod její ochranou — považovati za něco božského a vznešeného, jakož i nahlédnouti, že takovéto zřízení, jež řídí a chrání tento způsob života — není zbudováno prý pouze na právním podkladu, nýbrž že prý musí přiřknouti nejvyšší mravní ceny.« — To jest: My zednáři a moderní říšská rada sedíme vedle sebe zcela srdečně, majíce se vespolek rádi; oba toužíme po veselém pozemském životě, majíce svobodu v duševním bádání a nedbajíce života posmrtného. Proto obděláváme (totiž: stát a zednáři) jakožto »národně-liberální a vrčivě nejposlušnější strana pokroku« církev jakožto zastupitelku duševního života a posmrtné budoucnosti, a to obděláváme tak, že budou budoucně ve svaté německé říši a v obvodu její jazyka (a ten sahá přes celou polovinu rakouské říše z této strany): tělesnost i duševnost, stát i církev, vláda i lóže jedním tlukotem dvou srdcí . . . A co ostatní země?

Proto jest tučné požívání pozemského života zednářským rájem, jiného ráje zednářství nezná. Rituál frýburské lóže předepsal bratřím, by »si zbudovali na zemi štěstí a nebe; k čemuž Trentowski ve svém spise »Wesen und Unwesen der Freimaurerei (S. 123.) potakal.

Takový jest tedy ráj zednářské humanity.¹⁾

Dle chlubných slov lóže nezkušenec by ovšem myslil, že nic není vznešenějšího nad tuto mravouku, s níž nesmí porovnána být ani andělská čistota srdce, ani serafská láska k Bohu; ani i heroická láska křesťanská sama není ničím prý jiným, leč pouhou bajkou z dob starých a nevzdělaných. — Člověk, vyznávající moderní humanitu, vleče se prachem zemským, přešťastným býti se cítě, možno-li mu jako zvířeti mezi zvířaty žíti ve smyslných požitcích a to u věku i velice pokročilém!

Jezme a pijme, tancujmež a buďme veselí, neboť zítra zemřeme!

Tak tomu bylo i za dnů Noemových . . ., až přišla potopa a — shltla všecky!

I nyní přijde potopa, a vlny společenského, rozbouřeného života pohltní mocným jícnem tyto zvrhlíky

E.

Zednářská humanita nezná žádného potvrzení, a popírá nesmrtelnost duše.

Čím jest zákonník občanský nebo trestní bez trestů? — čím vláda bez soudnictví a bez vyrovnání za zločin? Jediná zednářská humanita ve své mravouce hlásá toto bláznovství, honosíc se jím tak, jako divoch skleněnými perlami a ptačím peřím. A aby tento bezmezy nesmysl ještě více povznesla, odvolává se lóže na lidskou velkodušnost, již prý netřeba žádného barbarského zastrašování a donucovacích prostředků. Práví totiž: »My zednáři jsme výborem lidstva, nenávidíce dětské strašáky, — a jsme přece ctnostnými.«

»Člověku však jest třeba potvrzení zákona, jakož i odměny (za jeho plnění) anebo trestu (za jeho přestupování nebo neplnění). Nemělo-li by býti trestův a odměn za lidské činy, pak ovšem stal by se svět Sodomou a Gomorhou, a veškerá mravnost vůči vši frásovité zvučnosti stala by se pak mostem širokým, vedoucím k nepravostem a pohanskému porušování mravů. Sám sv. Ignác z Loyoly v úvodě svého rozjímání o pekle prosil za milost, »aby pocítil v duši nejvnitřnější tresty, by tak aspoň z bázně před zavržením nečinil zlého, když by už byl tak slabý ve své lásce k Bohu, že by nemohl činiti dobrého — z lásky!«

My nepravíme, že zednářská lóže chce učiniti lidstvo špatným, ale to chceme jakožto hotovou událost dokázati, že lidstvo činí zlým, otvírajíc dokořán dvěře i vrata nejsmutnějším bludům, protože

a) popírá věčné odměny a trestův, a

b) neuznává nesmrtelnosti duše.

¹⁾ Zcela podobně (jako Trentowski) líčil i Dr. D. Fr. Strausz („Der alte und der neue Glaube“, S. 240. ff.) toto humanitní nebe, jenže přidal k hudbě a zpěvu ještě poesii

ada) Popírání věčnosti souvisí zcela s humanistickým základem tajemného spolku. Je-li člověk absolutním a božským, pak ovšem poděkuje se za každého Boha (mimo sebe a nad sebe) a ještě více za každého — soudce. Ani ústavní Bůh první deistické doby, ani pantheistická »všejednota« dnešního zednářství neuznává za nejvyššího soudce nikoho — mimo sebe, t. j. mimo člověka. Proto často shledáváme se ve spisech zednářských s výrokem, že »činí dobro proto, že jest dobrem,« což ovšem jest výmluvou, jejíž smysl jest: »nevěříme ani na peklo ani na nebe.« Přirozeně tedy musí člověk, sám-li si tvoří způsobem absolutním mravní zákon, sobě samému býti vlastním soudcem. Proto jása zednářství, vědouc, že žádný sebe samého o hlavu nezkrátí. Materialismus popírá bytného i vnitřního rozdílu mezi dobrem a zlem a tím i každého trestu, a odplaty za lidské činy; naturalismus pak spatřuje ve vášních zcela nehříšné, čistě lidské jednání, vycházející z naší nejnjitnější přirozenosti, a ten, kdo jedná dle této lidské přirozenosti, dostačuje svému ideálu — a jest tudíž trestu — prost!

V tomto tvrzení oprávnňuje nás lóže a to slovy vypráhlými. Br.: Lucius napsal ¹⁾: »Idea zednářství jest krátce tato: mravnost z čistě lásky k lidstvu; — a princip zednářství: státi se spravedlivým a dokonalým bez pružin strachu a naděje« (t. j. pekla a nebe).

Úřední obranný spis saské vellóže 1852 oznámil, že prý zednářství neučí ničemu nemožnému; tajemství jeho že prý spočívá v tom, že učí poznávati to, co skutečně jest, že tedy učí umění »státi se dobrým bez pružin naděje a strachu, nezávisle na pekle a nebi.« Zednář prý neočekává, že by se mu dostalo odměny teprve v budoucnosti, on prý už na zemi přijal svoji odplatu a jest prý — spokojen. ²⁾ Ten však, kdo nedoufá, že jest nebe, a pekla se nestraňuje, — popírá obého, sic jinak bylo by mu zcela jistě buď doufat anebo se strachovati.

Br.: Eimer ve Frýburce (1873) prohlásil učení katolické³⁾ o věčnosti za »jesuitské a mrzácké třeštění, jež sahá až na onen svět.« ³⁾

Pomněmež jen oné námahy, jakou materialističtí filosofové, realističtí historikové, ovšem také i theoretická i praktická revoluce, arcí ve vlastní svůj prospěch — vynakládají za tím účelem, aby upírali lidské svobody, a připsali všechny dějinné události na vrub a řád přirozené nutnosti! — pomněmež dále, že právě zednářstvím tak vřele vychvalovaný a doporučovaný spis E. z Hartmann-ů »Die Philosophie des Unbewussten« popírá dobrovolnosti a svobody myšlení, tak že dle něho »myslím« jest jednou a touže věcí s větou: »napadá mi!« — a tu pochopíme,

¹⁾ Viz: „Altenburger Zeitschrift für Freimaurerei“ (Jahrgg. 1826, Heft. 3., S. 311...).

²⁾ Spis ten sluje „Die Freimaurerei in ihrer Stellung zur Gegenwart; offene Enthüllung des Zweckes und der Geschichte der Freimaurerei, nebst einer Abwehr der jüngsten Angriffe des Adv. E. E. Eckert zu Dresden.“ — V čem by záležela odplata zednářova, již by byl spokojen, ukázali jsme v předešlé stati.

³⁾ Viz lipský zednářský orgán „Freimaurer Ztg.“, 1878, Nro. 19., dto 10/5.; 147.

kerak myšlénka na zodpovědnost a na někdejší odplatu nebo trest vnučována jest našemu pokolení. Pak ovšem — máme-li užití slov Mazziniho — »zákeřník, jdoucí provést špatný čin, má právo, nepřipustiti mezi sebe a své svědomí nikoho třetího.

ad b) Zednářská humanita popírá nesmrtnosti duše. —

Nechť nám nikdo zlým nevytýká a nenamítá, že některé věci, jichž užíváno při zednářských obřadech, značí víru v nesmrtnost duše; nevěříme symbolům; věříme však tomu, co plyne z nejvnitřnější zásady zednářské t. j. z humanity. Víme ovšem, že mnohému z »bratří«, kteří věří v nesmrtnost duše, nebývá překáženo v tomto náboženství jeho; ale víme také, že kdyby se některý bratr . . odvážil říci lóži v tváři ve tvář, že ten, kdo nevěří v nesmrtnost duše, je špatným zednářem, a že jest třeba jej z lóže odstraniti, se špatnou by se potázal. Ukázali by mu páni »policejní paragraf zednářský«, kde stojí, že »zednářství nemísí se do věcí náboženských«, — a kdyby týž »mravokárce« na svém mínění setrval, vyloučili by jej ze svého spolku. Krátce pověda: S nesmrtností duše má se to tak jako s bytostí Boží. Každý o tom soudí, jak chce. Nesmrtnost duše jest u zednářů jako vosk, lze ji po vlastní chuti hnísti nebo ve kritickém okamžiku zcela ve plyn rozpustiti; pantheista vyznává, že jest duše lidská nesmrtná, ale rozumí tím trvání v paměti budoucích dob a pokolení; materialista nerozčílil se u této myšlénky, za to maje, že žádný prvek neztratí se ve všem míru.

Zednářství neuznává duše za bytost jednoduchou, duševní a neporušitelnou, aniž uznává osobního její trvání, tohoto myslícího a chtějícího »já«; sice jinak ovšem musilo by uznati, že jest nebe i peklo. Popíráním místa budoucí odměny nebo trestu padla u zednářů ovšem i víra v nesmrtnost duše.

Než, ať mluví zednáři sami!

V rituálu lóže frýburské čteme »Ein Bild des echten Freimaurers«, kde br. . . Trentowski napsal dysticha, v nichž dotýká se víry v nesmrtnost duše, ovšem ne po křesťansku.

Ačkoli musíme vyznati, že v lóži sice někdy mluví se o osobní nesmrtnosti čili jakémsi trvání osobním, nicméně přece nelze nám zapomenouti, že lóže této osobní nesmrtnosti pouze žádá jakož i to, že i pantheista považuje ji za památku v budoucnosti trvalou. Toto poslední mínění zdá se býti pravým smyslem tohoto podvodně vynášeného slova, v čemž nás podporuje vzpomenuť už frýburský rituál, kde na str. 35. ¹⁾ čteme, že »zásluha, jež tvoří slávu náboženství a mravouky . . a jež spočívá ve velkých činech, vede prý nás k nesmrtnosti, k tomuto konečnému cíli života. Zásluha prý nás uvádí do poměru k lidskému pokolení.« — Br. . . Ferd. z Trentowských, bývalý první řečník frýburské lóže a obdivovatel rituálu zednářského, pravil však, že »nesmrtnost není ničím jiným než slovností, kterou další věky po naší smrti pěstují.« — Z toho tedy

¹⁾ Viz Trentowského: „Wesen und Unwesen der Freimaurerei“ (S. 117.)

vidno, že za zbožně znějícím slovem skrývá lóže — blíže-li, věc ohledáme — pouze chladnou nevěru.

Dle toho na snadě jest poznati, co se tají ve slovech zednářského časopisu »Latomia« (roč. 19., str. 151.), kde čteme, že odkládají (zednáři) odpověď na otázku, zdali v Německu při přijímání za člena zednářského spolku vyžaduje se víra v další trvání po smrti jakožto požadavek a podmínka přijetí.»

Jak mírně tu lóže se vyjádřila! Jakoby to už každý nevěděl! Inu ovšem; určitým slovem lóže by pohoršila dětinná srdce, a proto »jen opatrně!«¹⁾

Upřímněji vyjádřil se časopis »Bauhütte« (dříve počínal si neobyčejně opovázlivě), uveřejniv řeč bratra . . . Golle-a v Orientu »Leopold zur Treue« v Karlsruhe (18./5. 1872), v níž podán důkaz (?), že prý »přesvědčení o ničemposti víry v nesmrtelnost duše neuráží mravnosti,« že prý »přesvědčení to naopak plodí mravnost přísnější a vznešenější oné, než byla mravnost asketů za prvých dob křesťanství,« — že »nejhůře (prý) to s mravností vypadá v oněch krajinách a zemích, kde víra v očištěc a peklo až podnes hluboké má kořeny — —«

Kterak to vše zednáři vědí? Zdaliž zpytují ledví i srdce lidská?

Při pohřební slavnosti pověstného odpadlíka-kněze Ludvíka ze sv. Martina, stoličního mistra lutyšské lóže »La Parfaite intelligence«, odbývané 28. dne měsíce února 1819,²⁾ pravil řečník, br. Destriveaux: »Náš zármutek pro zesnulého není zakalen jalovou hrůzou (peklo), naše naděje nespočívají v lehkověrnosti lidu (nebe). Nemáme do sebe té opovázlivosti, bychom hřích shladili jakýmkoli kouzelným slovem (absoluce), nás poučují obrazné očisty (v lóži), že jediné tvůrčí oheň ve přírodě jedinou a pouhou jest očistou. Duch náš, osvobozen jsa hmotné schránky, spojuje se s nejvyšším duchem, prostírajícím se ve všem míru, — s onou rozumností totiž, která bydlí ve všech věcech, i v rostlině i ve hvězdách, vsudy rozdělenou a přece celou, ve všech formách zastoupenou a přece beztvárnou, s onou rozumností, již lidé tak často vyměřovali, nicméně však přece nevyzkoumali.«

Jaké to čarovné vyhlídky! Na zemi býti nešťastní a po smrti počítí nový život v podobě sovy nebo zelné hlávky!

¹⁾ V Gyr-ově spisu „La Fr. M. en elle même“ (Liège 1859, p 67. . .) dočítáme se, že jistý řečník lóže lutyšské se vyjádřil, že prý — uvážíme-li vše bez předsudků — duše naše nebo příčina hnutí v nás — je částí našeho těla čili: že prý není ničím jiným než tělesným jakýmsi poměrem vůči některým úkonům a schopnostem, k nimž tělo naše přírodou jest určeno. Že kněží mluvili a dosud mluví o její duševnosti, stalo prý se pouze proto, že kněží prováděli a provádějí dosud svrchované a zajímavou politiku, již si vymyslili proto, by prý odvraceli lid od záhuby pomocí učení o trestech a odměnách na onom světě. Teuto článek víry byl prý jim velmi prospěšen, by prý tím spíše zastrášili nevědomé a nad nimi vládli!

²⁾ Viz o tom svrchované zajímavé podrobnosti u A. Neuta a La Fr.-M. soumise . I. 4, 99—109. a téhož: „Attentats de La Fr.-M.“ p 62. . . — Této pohřební slavnosti zúčastnilo se 81 bratří, mezi nimiž i bývalý professor církev. práva v Tubinkách, br. Warnkönig. Spisek (Trace o tom vytištěný držán ve svrchované tajnosti a pouze náhodou dostal se jeden výtisk do rukou A. Neuta, redaktora „Patrie“ v Brügge, od něhož se toho (z jeho uvedených svrchu spisů) dovidáme.

Při pohřebním průvodu pověstného br. Verhaegen-a promluvil br. Lacroix mimo jiné i toto: »Smrt jest pouze změnou našeho života. Zdaliž to znamená, že náš budoucí život, — jak tomu chtějí jistá (!) náboženská vyznání — bude nekonečnou blažeností nebo bezeměrným trestem? Vší mocí svého svědomí (sic!) a všemi silami svého rozumu odmítám tuto theorii, která hlásá neproměnlivost, činíc nás hříčkou rozmaru pánova (Boha). Já pravím: my (lidé-zednáři) jsme jen sobě samým zodpovědni za své činy, jsouce svými vlastními kněžními, vlastními bohy!«¹⁾

Což tedy divu, takové-li učení o posmrtném osudu člověka srdce činí pustým, život bez útěchy, a popírá-li rozdíl mezi ctností a pozemským štěstím!

Nechť zednář říká sebe častěji, že přijal odměnu svoji na zemi, a že jest spokojen, nevěříme! Není tomu tak, v nitru svém jest nekliden, nespokojen. Nespokojeným činí jej pustota srdce. Popírání vší odplaty a osobní nesmrtelnosti není pouze odumřením vší mravnosti a svobodným lístkem pro mrzské nepravosti, nýbrž i vší útěchy prázdnu směsí, plnou rozervaností, nad jejíž temnými přívaly žádný duch Boží se nevznáší.

Křesťanství podivuhodně pochopilo, jakže by odňalo smrti význam hrůzný. Jediná náštěva římských katakomb, anebo jediné popatření na křesťanský hřbitov vkládá nám na rty otázku: »Kde jest, ó smrti, osten tvůj? hrobe, kde jest tvé vítězství?« Oproti tomu však v náboženském zednářském nihilismu, šklebí se na nás ve smrti pohanská bezútěšnost. Uvedeme na důkaz několik vět modrého zednářství z úst drážďanského br. Emila Walthera (viz »Aus meiner Werkstätte« [Baustücke], Dresden, 1873, S. 331 . . .), jenž přece ještě věří na jakéhosi věčného tvůrce. Týž napsal: »Jednoukráté poznáme železnou ruku osudu, jež nás obemkla, aniž bychom ji byli prvé v záchvatu štěstí cítili. Smrt v každé příčině vykonává na člověku démonickou moc i tehdy, když člověk dlí v blízké její přítomnosti. K bolu druží se obraznost hrůzy; cítíme, že vlastní naše »bytí« jest ořeseno v základech, a jest nám, jako bychom byli jaksi zničeni neviditelnou silou. Ale duše lidská jest činna: nedlouho trvá tento stav strnutí, hledáme útěchy, povznešení, a počínáme tak vnikati do samé myšlénky ztráty.« — A čím se asi zednáři těší, vidí-li umíratí své milé, a cítí-li blížiti se vlastní smrti? Zkušeností, že všem jednou jest umříti, čili, bychom užili slov br. Walthera: »Vše pomíjející; nic nežije, co by témuž dopuštění (božímu) nepropadlo; smrt jest všeobecnou nutností.« — Tedy jedinou útěchou při smrti byl by nám pomysl, že se tak stane také všem ostatním. A tato myšlénka že by měla naplniti lidské srdce odhodlaností, silou a moudrostí? Kterak bez potěchy a pustě šklebí se na nás »nic«, zavrhli-li jsme jedinou základní položku lidského štěstí, totiž: Ježíše Krista a jeho církev.«²⁾

¹⁾ Viz: A. Neut-ův spis „La Fr.-M. soumise . . II., p 203.

²⁾ Časopisy berlínské v pros. 1873 oznámily, že »svobodná obec« ve svém snešení 5./12. přijala pro svůj hřbitov nápis: „Schafft hier das Leben gut und schön, kein Jenseits ist kein Aufersteh'n!“ zamítnuvši Jacobsonem navržený nápis: Was wir an Liebe uns erwerben, das dauert fort, wenn wir auch sterben“

Pak ovšem netřeba se diviti, záviděl-li E. z Hartmannů, tento »Philosoph des Unbewussten« — volu a vepři jich pohodlný život. —

Sám Dr. Strauzs toliko s velikou námahou se osmělil, aby toto »Thohu Wabohu« nekonečné bezpotěšnosti moderní humanity příkrášlil. Přiznal se ve svém spisu »Der alte und der neue Glaube« s obvyklou nestoudností k této víře o smrti... »Proti mukám, jež nám působí vědomí hříchu a výčitky svědomí, křesťanství klade smřf smírnou; vůči úzkostlivému pocitu, že jsme vydáni ve světě pouhé náhodě, otvírá (křest.) ochrannou náruč víry v prozřetelnost božskou, osvětlujíc tuto temnou noc pozemskou naději na život nesmrtelný, nebeský. Viděli jsme, že tyto všecky útěchy (z našeho stanoviska soudíc) úplně zmizely, a každý, kdo se postavil jen jednou nohou na naše stanovisko, musil to pochopiti; ale tento člověk bude se ptáti, co my mu místo toho podati můžeme. A což není s to. by sobě samému odpovéděl na tuto svoji otázku, uvážil-li vše, co jsem o tom byl uvedl?... Kdo jednou ví, že nestává také ani ve mravním oboru nějakého kouzelného slova, jež by smazalo vědomí hříchu, — ten bude se držeti v mukách svědomí oné útěchy, která spočívá u »vědomí opravdových snah, a bude tak povzbuzen zdvojití svoje snahy. — »Odpadek víry v (božskou) prozřetelnost náleží bez odporu k nejobtížnějším škodám, které jsou spojeny s odřeknutím se křesťanské církevní víry. Člověk vidí se postavenu býti v tento nesmírný světa stroj, který jest opatřen železnými, ozubenými, hukot působícími koly, těžkými kladivy a děsně dopadávajícími stoupami. A v tomto strašlivém hybostroji cítí se bez pomoci a bezbranným, nejasa ani okamžik jist, že při nejmenším neprozřetelném pohybu nebude kolem zachycen, rozdrčen a kladivem rozmačkán. Tento pocit, že jsme vydáni na tomto světě v šanc náhodě, jest opravdu děsný. Co pomůže nám, bychom si prohlásili tento stav mámením? Naše přání nepozmění světa, a rozum (?) náš nám dosvědčuje, že stroje toho opravdu stává...«

Jak patrnó, modré zednářství usiluje svým humanismem nás mrštiti zpět v ty doby římské, kdy — mimo malý hlouček křesťanů — pohanský svět hleděl udusiti ozývání se svědomí a touhu lidského srdce po lepším statku — tím, že tonul v moři rozkoší a žíznil po zlatě. Kdyby církev neodporovala vším úsilím těmto nesmírným zhoubným vlnám moderního pohanství, měli bychom tu opět éasy Caligulovy a Commodovy. — Před několika desíletími šlechetný Španěl Jakub Balmes pronesl tyto myšlénky: »Žijeme ve století pohrouženém v baživý materialismus, t. j. kladné zájmy, čili správněji mluveno: zlato a rozkošnictví domohly se takové moci, že jest se obávati, že některé vrstvy lidské společnosti táhnou se zpět ku pohanským životním obyčejům, k oněm totiž časům, které lze případně jedním slovem vyjádřiti: »zbožňování látky.« — Lidský duch však jest příliš velik, aby se mohl spokojiti věcmi tak nepatrnými, věda, že mu jest výše vystoupiti než pouhému balónu, naplněnému plynem. Největší a nejpodivnější stroje už nás neplní ustrnutím, vzbuzujice v nás pouze takový obdiv, jako vše ostatní kolem nás. Člověk cítí, že jest větším těchto strojův a uměleckých děl. Jeho srdce jest tůni, již nevyplní »Nic«. Dejte mu

celý svět a zůstane — prázdnó. Lidská, k obrazu Božímu stvořená duše jest jen tenkráté syta, má-li Boha!»

Kdo popírá radostí nebeských a duše nesmrtelné, vraždí v lidském srdci poslední zbytek lidské urozenosti a — poslední záchrvěj radosti.

Jelikož popírání nesmrtelné duše má nesmírný dosah v životě veškerého lidstva, ničíc veškeren společenský řád, musíme žalobu svoji na zednářství v této příčině vznesenou co možná největším počtem svědků doložiti. Jelikož by uváděním nesčíslných těch »svědků« tento oddíl nad míru vzrostl, uvedeme ještě aspoň tyto:

Br. Alex. Adam (senior) proslovil ve smuteční lóžové řeči v Karlsruhe 27. pros. 1873 (dle »Frem. Ztg.« Nr. 16. 18/4 1874): — — »Posledním dechem, posledním úderem srdce, posledním pohnutím mozkových nervů k o n č í v ě d o m í, a lidská tělesná schránka druhdy tak božsky oživená, vychladla, uvadla, rozpadávajíc se v atomy, jež před tím neodůvodněná síla sloučila k tajuplnému, důstojnému zjevu — rozpadávajíc se ve všechny ty prvky, které tvoří vzduch, popel a vodu, a z kterých se opět utvoří budoucí svět. V pomíjení spočívá nové povstávání — v pomíjení tkví věčný oběh látky, která v sobě zase budí síly, jež látku zpracují v novou bytost, v nový život.

Tímto způsobem smrt tvoří věčný život.

Lidské »bytí« ve svém povstávání a zacházení rovná se zcela(!) životu rostliny. Jako květina totiž jednou odumřelá nikdy už nevzkvete, a uschlý strom nikdy už nevzpučí: tak také mrtvý člověk neožije už nikdy v předešlé své podobě. Odchodem jeho do otčiny, z které byl přišel, zhasíná vědomí, člověk pije z řeky Létthe (vodu zapomnění), zapomíná minulého života se všemi radostmi, se všemi žalostmi...

Lidský duch hlubokým svým nazíráním na hybostroj viditelné přírody a na síly, přírodou hýbající, odhalil mnohá tajemství; mnohou obrazotvornou představu o tom, co bylo před životem povědomým a co bude po něm, zapudil do říše chorobných mozkových příznaků. Podal však také průkaz, kterak všickni živí tvorové jsou řadou jednotlivců, vždy víc a více se zdokonalujících, kterak jeden ze druhého vychází, by se vyšinul na vyšší stupeň »bytí.«

Na nejvyšším stupni tohoto řebříku viditelné přírody stojí člověk, jež proto považujeme pánem tvorstva. Nikde na zeměkouli nepoznáno dokonalejšího tvora. Zdalíž však proto nestává nikoho Vyššího proto, že omezenými smysly svými jej pochopiti nemůžeme, to jest ona veliká otázka, již nám jest zodpověděti »nevědomost«, která ovšem tak dlouho zůstane nerozřešenou, pokud lidský duch oživovati bude naši tělesnou schránku.

Lidská obrazotvornost se svoji lehce vznětlivou tvořivou silou, nalezla mnohou, nade člověkem stojící, oslavenou a nadpozemskou mocí obdařenou bytost — ale tyto všechny bytosti před soudnou stolicí rozumu zůstávají pouze tím, čím jsou — výplodem obrazotvornosti. O jejich jsoucnosti nepoučí nás věda, jelikož to není možno.

Mějme však na zřeteli člověka jakožto nejvyššího člena viditelného tvorstva, jelikož přede všemi tvory jedin jest uschnpěň vyš-

šího vzdělání a božských ideí, nejsou obmezen ve svých snahách a tvorbách trváním svého rostlinného bytí — a tu vždy naplní nás hoře, pomníme-li, že shasnutím rostlinného života také duševní život, tato veškerá náplň myšlének a ideí — musí odejít do říše stínů — zapomenutí!

Ale život lidský, vědomý sebe samého, ve svém duševním ruchu dospěje k tak veliké platnosti, že zůstane nesmrtelným v trvání tohoto vědomí v dějinách tak, že nic neztratí se z květův a ovoce duševních jeho zápasův a tvoreb, tak že bude povždy žítí dědičně v pozdějších pokoleních — pokud potrvá na zemi lidské myšlení, cit a vůle.

Jest tedy nesmrtelnost nejen v říši látky, nýbrž i v říši duchovní.

Z každé rakve, již spouštíme s lidskými kostmi do hrobu, vstříc nám zeje jakožto těšitelka myšlenka, že bude duch věčně žítí že jest nesmrtelný, byť i tělo zetlelo. Toho pak třeba považovati blahoslaveným, jenž si pojistil v knize světových dějův a výsledků plné nesmrtelné jméno, jež přítomní milují jako dobrodince. potomní pak ctíti budou jako bohorovného hérao!*

Tím spadá nesmrtelnost duše, o níž lóže mluví, v další působení abstraktních ideí na pokolení přítomné a na chudou vzpomínku t. j. na Hegelovu nesmrtelnost, jež ovšem jest příčným opakem osobního trvání!

Zednářský orgán »Freimaurer Ztg.« (21/2 1874, S. 58...) vyjádřil se o posmrtném životě lidském v tento smysl: »Zednářství neuznává — jako vůbec nikde jinde — ani v této příčině žádného článku víry. ponechávajíc každému jednotlivému bratru na vůli, by si učinil ideu o budoucím životě dle svých duševních i mravních víastností. Jen na onu skutečnost poukazuje stále, že naše svědomí jest kusé a naše mravní krása i při vší své snaze že zůstává poskvrněna mnohými úhonami, neznajíc žádného klidu ve svém pochodu, nýbrž poukazujíc toho, kdo chce dočiniti se vyššího poznání, na plné světlo u veliké lóži budoucího života, kde věčný mistr sám třímá — kladivo.«

Mýlil by se, kdo by dohnával se, že v těchto slovech vyznívá víra...

Čtèmež dále, a ihned poznáme, jakouže asi nesmrtelnost měl na zřeteli b. dopisovatel, totiž onu, jakou Hegel hlásal, totiž, že prý »každému z nás jest jakýsi druh dalšího trvání, i tomu, jenž si dobytí resignace vzdáti se trvání své osobnosti: jsou to (prý) ideje, jež rozsíváme a skutky, jež konáme.«

Ano, lóže popírá osobního posmrtného trvání, což vidno z řeči br. Dra. M. G. Conrada, stoličního mistra německé neapolské lóže »Pestalozzi« (vyňato z »Bauhütte«, 28./2. 1874, S. 72...) v níž, vzpomenuv čistého lidství, jež působením lóže má se státi světovou církví místo kladného náboženství, pravil, že »budoucí pokolení lidské bude dívat se na smrt jiným zrakem a jinými pocity než nynější. Po smrti prý nebude žádného ohyždného očistce, žádného dětsky vymyšleného nebe, žádného křesťanského pekla s mučícími ďábly, věčným vytím a skřípáním zubův; ale také prý nebude trpěno žádného nákladného, milliony pohlcujícího čtení mší, což jest jedním z nejpřednějších zdrojů příjmů lenošných

kněží — a žádných hlučných pohřbů. Místo pohřebních řečí, za něž dají si prý pochlební kněží zvláště platiti, a místo nedůstojných kapucínád pohoršlivých zelotů budou prý lidé u hrobu nebožtíků rozvažovati pravdu Göttheových veršů:

»Dle věčných, kovových,
velikých zákonů
musíme všickni
života svého
skončiti kruhy.

Připomenuv pak ve své řeči, že »sobectví, ¹⁾ jakému prý církev učí, s ním se mazlíc, musí prý býti změněno v sobectví člověka důstojné, potakav pak dále slovům přírodopytce Justa Liebiga, posmrtného života člověka se týkajícím a připomenuv některých výroků filosofa Ed. z Hartmannů sem spadajících — a dav přednost spalování mrtvol (jehož si zednářství přeje) oproti církevnímu pohřbívání, ukončil slovy, že »jen jedno jest stálo: změna společenské občanské práce a že jen jedno jest neměnitelno: pokrok idejí.« Jen ten (prý) může spoluzítí, kdo spolupracuje; kdo (prý) však neúčastní se na současné práci pokroku, ten (prý) je už za živa mrtev. Pouze této smrti je se zednáři báti. Proto (prý) platí dnes i vždy jindy slavné heslo:

„Oddej se životu!“

To vsě znamená: není žádné osobní nesmrtnosti, ani nebe, ani očistce, a což nejlepšího jest, žádného pekla, proto chceme my zednáři býti veseli, o to pracujíce, bychom přitáhli celý svět ku svému náboženskému »nic«, — anebo ještě správněji: my zednáři vymyslíme všemožných prostředků a výmluv, bychom vylhali sobě samým, že není posmrtného budoucího života, a tímto vylhaným výmyslem udusili v nitru svém hlas varovného svědomí!

F.

Zednářská humanita znechršťuje a znemravňuje celé množství.

Zlo trvá na zemi už od prvního hříchu. Jako není na zemi ani jednoho člověka, na němž by nelpěly nějaké vady a poklesky, právě tak není žádného věku, v němž by nebylo nepravostí. Než ovšem, něco jiného jest lidská nepravost a něco jiného celá záplava bezbožnosti. Jsou-li podkopány veškeré základy mravnosti v přítomnosti? Činí-li humanita zednářská svojí nezodpovědnou, čistě lidskou a přírodní mravností člověka nezodpovědným, zbavuje-li ho blahodárné hrůzy před budoucí odplatou nebo trestem, jsou-li vášně omlouvány, ospravedlňovány a ceněny jakožto věc přirozené

¹⁾ Zdaliž to není vypůjčeno ze spisu br. . Ferd. Trentowského: „Wesen und Unwesen . . .“, S. 105.? — (Viz III. oddíl!)

Samému br. Ferd. z Trentowských bylo doznati (>Wesen und Unwesen, S. 352.), že se k zednářství hlásí obyčejně tací mužové, kteří jsou církevnímu duchu zhola nepřátelští a — nemajíce k filosofii ani schopností ani chuti nebo času — vyhledávají zednářské světlo. Ti, kteří chtějí býti přijati do zednářského spolku, často prý tyto pohnutky v žádostech svých udávají. Proto musil týž hegeliansky smýšlející br. Trentowski (S. 354.) vyznati, že se hrozí každý hlubší myslitel a že se hnusí vědeckému muži, má-li ve schůzích bratrských trpělivě naslouchati lecjakému bláznovi, když tento jménem své povrchní znalosti přírody popírá Boha a náboženství jakožto takové, nejsou v tom přerušen kladivem mistrovým, — že je stydno býti zednářem člověku, čte-li, že na zednářských kongressích dávány předlohy, směřující k tomu, by z obřadů zednářských vymýtěn byl Bůh, náboženství, zákon a vůbec vše, co čelí k bohoslóví.

V Severní Americe prý jest přes 20 millionů lidí, kteří prý opustili křesťanství a jeho různé sekty, a právě z těchto tříd obyvatelstva odváděni jsou branci do tábora velmi se zmožšého a bujícího zednářství. (>Laacher Stimmen,« 1874, I. Heft, S. 14.)

Jeden z nejčinnějších zednářů, vzpomenutý už br. . Fezsler, napsal dlouhé pojednání o zvrhlosti lóže, z něhož vyjímáme tyto věty: >Zdroj nestoudnosti jeví se všude v lehkomyšlnosti a nerozvážlivosti, tak že už od r. 1717. až na naše doby přijímáno do zednářského řádu osoby politování nejhodnější, nejsprostší a opovržené; — týž zdroj dále jeví se ve lhostejnosti a jakémisi vysílení, jež trpí v lóžích tyto lidi, jichž nehodnost vůbec jest známa, a posléze jeví se v rozhodné nepřítulnosti veliké většiny ku všem ušlechtlejším a poučlivějším duševním zaměstnáním ve sborech zednářských.«

Uvážíme-li, že se dostalo humanistické nevěře dokonalého zřízení v modrém zednářství, a že tato nevěra rozestřela hustě své osnovy a síť po zemích evropských, zdaliž pak bude nám s podivem, že se nemravnost tak úžasně zmožla a zmáhá dosud? Při tom pak také dlužno nepřehlédnouti, že humanistické bezbožectví v zemích křesťanských ku kladným věrám není pouze v poměru lhostejnosti, nýbrž že má do sebe bytně ráz rozšiřovatelský, čímž ovšem rozplizují se měrou úžasnou plány a mínění zednářská, tak že odpadnutí od otecké víry plní srdce těchto nešťastníků nenávistí vůči tomu, co opustili. Tato nenávist otupila osten svědomí. Tím se stalo, že moderní pohanství daleko více nenávidí křesťanství, než činilo pohanství staré. A posléze: obmezena-li všecka působnost kněžstva zákonitě různými pletichami, a donuceno-li kněžstvo voliti mezi mučennictvím anebo mrzkou zradou křesťanské víry, — tu už snadno poznáme, že zorganizovaná nevěra jest velka. Ještě dnes n. př. Francie krvácí z ran zasazených jí za posledních let, co bezbožectví dostalo tam domovského práva.

Co tedy ve Francii — přiměřeně a vhodně keltickému rázu národnímu — za dob bouřlivých se sběhlo, k tomu dospěli také Italové, Španělé, Uhři a j. mocí, vlivem a působením zednářství. — Už od více než jednoho století ovládla humanita v Německu a zemích sousedních všechny literární zjevy z nesmírné většiny. Šíří se z lavic a stolic professorských, ve spolcích, městech i venkově.

V Německu zmohla se humanita úžasně, od r. 1871. vyšinuli se její vyznavači k nejvyšším politickým hodnostem, takže se stala heslem říše. Humanita stala se pode jménem »liberalismus« a »vzdělanost« náboženstvím panujících a vládních tříd, takže i berlínskému listu »Die Kreuzzeitung« (v listopadu 1873) bylo doznati: »Vymanění se od živého Boha, Jeho evangelia a řízení v dějinách lidstva, a nastolení (na Jeho místo) přírodního člověka, tohoto těla, jak totiž písmo sv. nazývá člověka v jeho bytosti, mínění a chtění, toto vše jest podstatou a bytostí liberalismu. Odtud jest liberálním to, co přichází vhod přírodnímu člověku, co jeho marnivosti lichotí a co se mu zdá příjemným a praktickým. A jelikož přirozeně všechna srdce lidská jsou stejně přispůsobena, plesají, slyšíce fráse, jimiž liberální vůdcové hlučně plýtvají. Všecka srdce jsou stejně naladěna, proto vždy ozve se tón přírodního srdce zpět; — a jelikož tak mnozí ve svém srdci stejně smýšlejí a stejně po jedné a téže věci touží: pak ovšem platí to za právo vůbec a za nezdolnou pravdu. Objektivního měřítka pro to, co jest opravdu právem a pravdou, nezná liberalismus naprosto. Neomylnost a svrchovanost průměrného mínění neohýbá se před žádnou autoritou než před svojí vlastní t. j. lidskou. Nesmírnou moc liberalismu lze si vysvětliti z bytné stejnorodosti přírodních srdcí všech lidí. Náchylnost k nákaze spočívá v každém srdci; proto vystupuje liberalismus ponejvíce nakažlivě. Tak tomu jest za našich dob. Jak málokterí chrání se nákazy té! »)

Pomlčíme prozatím o nesmírném rozšíření humanitních ideí ve školství, poněvadž o této věci pojednáme ve zvláštním oddílu obšírněji; ale veřejný duch jest nakažen ideami osobní nezávislosti, nejsvobodnějšího zkoumání a projevů mínění o věcech náboženských, nejpustšího nihilismu, jenž se odívá slušným (?) rouchem snášlivosti náboženské: zkrátka řečeno: duch veřejný jest nakažen zásadami zednářskými. Úplně naší věci jest případno, co katolický poslanec de Laert v poslanecké komoře v Brusellu 9. června 1864 ze psaní, jež jeden z přítomných zednářů-poslanců za pravé uznal,²⁾ toto předčítal: »Úcta ku všem náboženským vyznáním nutně má v zápětí popírání všech vůbec a jednoho každého zvláště. Neodvislost lidského rozumu a svobodné přemýšlení (u věcech víry a mravů) vyžadují, by žádný článek víry, žádný text a žádná moc nepřekážela svobodným našim zkoumáním, a tím méně aby zjevení bylo uznáno za hranici myslící činnosti. Už tím, že naše (zednářské) východiště jest studiem člověka a jeho schopností, lze nám k tomu dospěti. bychom považovali rozum za dostatečný prostředek ku poznání nejvyšší bytosti, svých poměrův a povinnosti vůči ní. A proto jako zednáři můžeme se toho držeti, že všechna zjevení jsou neužitečna a že člověk sám ze sebe může dojiti konečného cíle. A přece platí zjevení ve všech kladných církvích za zá-

¹⁾ Viz: „Deutsche Reichs-Ztg.“, 23./11. 1873. — Kreuzzeitung“ byla by pravdivěji se vyjádřila, kdyby označila pramenem tohoto zla místo liberalismu onen spolek, jenž za liberalismem se skrývá, totiž — zednářství!

²⁾ Srovnej: „Actes parlementaires (Belgique)“, séance du 9. Juin, p. 498. — A. Neut-ův spis „La Fr.-M. soumise...“ I., p. 233. — List ten pocházel z péra br. . van Humbeecka, a byl otištěn v A. Neutově zmíněném spisu (I., p. 220. .).

kladní. Článek víry! — a proto nesmíme založiti ruce v klín, dokudž víry ve zjevení nevyhubíme!

Toto dílo »učiniti lid nekřesťanským« obzvláště velmi pokročilo ve chladném protestantském německém severu; nicméně však není nikterak v nepoměru s tím, co v této příčině vykonáno v sousedním Rakousku, Hollandsku, Belgii, Itálii, Francii, ba i Španělsku.

O Berlínu, této metropoli »bázně Boží a zbožných mravů« vyňali jsme tyto poznámky z histor.-politických listů (1873., b, S. 194...): »Berlín, toto veliké světové město, jest dle odůvodněného stesku »Der Kreuzzeitung« ono město křesťanské, které má poměrně nejméně chrámů. Dle »Kirchlicher Anzeiger von Berlin« (1871., Nr. 22.) má toto město pouze 36 chrámův a 22 kaple.« Jakožto odpověď na tyto udaje listu »Kreuzzeitung« odpověděly zednářské a polozednářské listy posměšně toto: »Zbožný ten list měl ještě tím zprávu svoji doplniti, že i tento malý počet modlitebnic za dnů svátečních namnoze jest prázdna a že na nejvýše 3% obyvatelstva berlínského pravidelně dosud do nich chodí.« Dle udajů svrchu uvedeného listu »Kirchlicher Anzeiger von Berlin« vzrostl počet obyvatelstva v Berlíně v r. 1870. asi o 15.000. Než vůči tomuto přírůstku a »vůči podivuhodnému probuzení, jež Pán ve svém evangelickém lidu ve slavné říši (v Německu) r. 1870. byl učinil,« musil tento list stanoviti zpětný krok v církevním životě v poměru k r. 1869. Tyto všeobecné údaje jsou doplněny novějšími statistickými dáty v ten rozum, že nezávislý a svobodně lidský duch berlínského obyvatelstva už v obou posledních létech pronásledování kněžstva, až tam dostoupil, že ze 655.000 berlínských protestantů do modlitebnic chodilo pouze jen 11.900 — tedy ne plná 2%! —

Ještě r. 1853. mohl pastor Kuntze na berlínském církevním protestantském sjezdu oznámiti: »Počítáme aspoň 400.000 lidí, snad ještě více, kteří v neděli dlí mimo modlitebnu, kdežto pouze 22.900 do nich chodí, — ale už r. 1872., tedy ne zúplna po 20 letech, hlásilo se jich ku křesťanství pouze 11.900, kdežto 618.000 propadlo v síti humanity. Byl tedy dvorní kazatel Krummacher úplně v právu, když doznal 22. května 1853 (při skládání účtů misijnářské jednoty Berlína), že berlínské nedělní odpolední pobožnosti nemají hlubších kořenů, takže za změněných polických a úředních poměrů tanních tyto pobožnosti skýtají obraz zakulisního pobožnickářství. Od té doby, co kulturní boj v Německu vzešel proti církvi, zmenšil se počet věřících vůbec měrou svrchovanou. Když tolik berlínských protestantských křesťanů víře křesťanské bylo odcizeno, což divu, že se jich zmocnila pohanská nevážnost k nejdůležitější svátosti, totiž ku křtu! V jedné ze 28 protestantských far berlínských dalo 200 rodičů děti své pokřtiti teprve tehdy, když byli k tomu úradně donuceni. Mezi těmi čekateli křtu byli mnozí už hodně dospělí. Jeden z nich vybavil se z náruči své opatrovatelky, řka že nechce býti pokřtěn. »Das Berliner Fremdenblatt« oznamuje téměř každého téhodne s nepatrnými změnami, že zemřelo 29 dětí nepokřtěných a 30 mrtvých narozených že bylo pochováno.

Ovšem, jak žije kdo, tak také umírá. Už 8. prosince r. 1852. toužil »Das Hallesche Volksblatt« do toho, že mezi 2.353 v Berlíně zemřelými protestanty pouze 50 bylo řádem církevním

pohřbeno. Tedy z každých 44 pokřtěných (?) protestantů zahrabáno bylo bez církevních obřadů 43! Dle »Kirchlicher Anzeiger« r. 1869. z 23.070 pohřbů pohřbeno bylo za účasti duchovního 3.612, bez duchovního 19.458. Ještě hůře bylo tomu roku 1870., kdy ze 24.718 pohřbů bez kazatele odbyto bylo plných 21.489 a pouze 3.229 vykonáno způsobem církevním. Roku 1874. zemřelo v Berlíně 26.469 osob, z nichž po křesťansku pohřbeno pouze 4.508!

Vidíme tedy, která už před vydáním zákonů z r. 1873. a 1874. nezávislé a sobě samému dostačující lidství (humanita) mnoho půdy odňalo křesťanství. Že po vydání zákonů těch s přírůstkem obyvatelstva i nevěra se zmáhala, dokazuje statistika.

Že však »hříchy berlínské«, nepočítáme na vrub celé říše, tuto potvrzujeme doklady.

Ještě hůře než v Berlíně je tomu v této příčině »v Hamburku, kde od prostředních lét šedesátých nestává zákonitého donucování ke křtu. »Die Kreuzzeitung« oznámila 11./6. 1869., že ze 17.493 dítek pokřtěno bylo jenom 7.535!

Podobně tomu i v Durynkách. Protestantský orgán »Südd. R.-Post« oznámiv (viz: »Deutsche Reichs-Ztg.« 11./8. 1873.) církevní zprávy o tamním obyvatelstvu, na konec dodal, že by »ta m měli býti poslání missonáři!«

V Eislebenu, jak dokázala »Germania« 28./3. 1874), je tomu právě tak.

2. V samé zásadě humanity musíme spatřovati nejbližší příležitost ku znemravnění a zdivočení celých vrstev lidstva.«

Člověk se svojí duševně-lidskou přirozeností nestojí na rovině, na níž by se ovšem bez námahy udržel, nýbrž na nakloněné ploše. Klidného stavu v životě duševním není, naopak jest nám buď postupovati, nebo dolů se smýkati. Dvě mocnosti totiž zápasí o nás: duchovní, která činí nás příbuznými andělův, a která chce učiniti nás nadpřirozeností spoluobčany andělův — a tělesná, jež vzbuzuje v nás tělesné chťice, činíc z nás tak příbuzné a nohsledy nerozumných zvířat. Humanita odporuje vši nadpřirozenosti, jsouc tedy v plném odporu se vsín, co člověka odůstojňuje, vyvyšuje a oduševňuje, chťíc jej násilně udržeti na váze čisté lidskosti. S čím se však potkává v tomto boji proti božskému vykupitelskému a posvětitelskému záměru? S nemožností, že nemůž' udržeti člověka na váze čisté lidskosti, jelikož obmýšlí jeho pád. A proto nechává jej upadati vždy víc a více vzrůstající rychlostí, činíc jej zvířetem a zdivočujíc jej.

Humanita dle svých přirozených základních zásad uvolňuje nízké naruživosti člověka, totiž těla, jež — dle slov sv. Apoštola — »žádá proti duchu«, nalezajíc velmi silného spojence v naší hříchem vzrozené náklonnosti ku hříchu a zapovězenému ovoci. Křesťanství velí — a Boží milost je nám v tom nápomocna — přemáhati vášně a zapírati se, ale humanita pohlží na tento sebezápór jako na věc neúčinnou, jako na sebetryzeň a přirozenosti lidské odporné bláznovství. Stalo-li se z mezí a zákonů Božích vyproštěné tělo učením a přesvědčením lidské společnosti, pak ovšem valí se přivaly mravní zkaženosti na lidskou společnost, ohrožující její zá-

na kongressu. Lze koupiti t. j. podplatiti nejenom soudce, kteří vynášejí rozsudek, alebrž i zákonodární sbor, jenž píše zákony. Lze koupiti přátelství, lásku, náboženství, moudrost, učinnost, slávu i čest.

Vše jest prodajno. Nic není přirozenějšího než to, že sa takových poměrů musí klesati veřejná mravnost, kdežto naopak prostředky, činiti zlé, se množí.

První kapitola „Walker-ova „Census“ pod rubrikou „úmrtnost“ obsahuje příčiny úmrtí od 1. června 1869 do 31. května 1870. Z těchto dat vysvítá, že se 492.263 mrtvých zavražděno ne méně než 2.057. Porovnáme-li tento počet vražd mezi obdobími 1850 a 1860, jest nám vyznati, že se čísla vražd měla k sobě jako 227 : 989, čili, že se počet vražd rok od roku v tomto desetiletí více než zčtvěrnásobil. Jest ovšem jisto, že se také počet obyvatelstva rozmnožil, ale tento přírůstek nikterak není v poměru k tomu počtu ohavných těch zločinů. V r. 1850. připadla jedna vražda na 102.167 osob, r. 1860. na 31.793, roku pak 1870 pouze na 18.745. Tedy roste počet vražd poměrem 1 : 5 (až 1 : 6)! Tato čísla mluví zřetelněji než veškeren výklad. Patrně, že cena života lidského klesla nesmírně. Příčinu nepoměrného počtu těchto ohavných zločinů hledati dlužno v kleslé mravnosti, zaviněné zednářskou humanitou¹⁾.

Vidí-li totiž obyčejný, sprostý člověk, kterak se hospodaří v kruzích nejvyšších, kterak se tam nejsvětější práva šlapou nohama a to jen za tou příčinou, by se sloužilo „mamonu“; vidí-li, kterak klam a prodajnost nejen že si proklestily cestu až ku nejvyšším politickým osobnostem, nýbrž že jí i neobyčejnou nestoudností staví na odív, pak ovšem musí pochybovat o staré pravdě, že „s poctivostí nejdál dojde“. — *Umíní-li si takovýto obyčejný člověk, pozor dávati na osobnosti vysoce postavené, kterak beze trestu odírají lid, nepovažující cti a dobrého jména ničím jiným než hmotným prospěchem, pak ovšem učí se z toho, že by také „mohl o krok postoupiti“ Člověk takový bývá proniknut myšlenkou, že nemusí šetřiti lidského života, běží-li mu o dosažení sobeckého záměru.*

Ale také počet sebevražd úžasně stoupl. „Census“ zaznamenal r. 1850. sebevražd 491; r. 1860. se počet více než zdvojnásobil, a 1870. úplně ztrojnásobil. A kdo četl pozorně veřejné listy z roků 1871.—2.—3., nahyl přesvědčení, že nejen páchána vražda i sebevražda, nýbrž že způsob, jakým byla páchána, byl tak nepřirozeně ohavný, že plnil děsným úžasem a ošklivostí.“

Až sem sáhá zpráva amerického listu o amerických poměrech!

A přec i v této hluboké mravní skleslosti chce se humanitní člověk rovnati bohočlověku, ačkoliv »když ve cti byl, nesrozuměl, přirovnán jest hovadům nemoudrým, a učiněn jest jim podoben.« (Žalm 48., 21.)

Ve svém materialismu poznává »jedině-božské« pouze ve vlastním »já« a považuje se za »pravého bohočlověka, syna božího.«

¹⁾ Jediný pobled na statistiku Sjednoc amer států dostačí, bychom poznali nesmírné rozšíření modrého zednářství. A co oněch 100 spolků prostou národné-zednářských!

Zdaliž by neměly zákonodárné sbory i v jiných zemích přísně povstati proti podobným hanebným věcem?

Nade mravní zvrhlostí zednářské humanity povážlivě vrtí hlavou i sami poněkud lépe smýšlející protestanté. Toho na důkaz uvádíme bojnou úvahu protestantsko-konservativního časopisu německého »Der Reichsbote« v Berlíně uveřejněnou v únoru 1874 (viz: »Deutsche Reichs-Post«, 19./2. 1874) kde se dočítáme, že v Berlíně, této metropoli intelligence, zuří neustále veliký »kulturní boj«, v němž vyniká darmstadtský Büchner (známý pod jménem »Kraft und Stoff-Büchner«), jehož nenávisť proti křesťanství jest neobyčejna. Mezi kulturními bojovníky že jsou mnozí, kteří hanebnými naukami a spisy odvracejí mládež i lid od křesťanského života i mravů. Dále pak týž list dodal: »Kaifáš, aby židovskou kulturu prý zachránil, radil, že »je lépe«, umře-li jeden člověk za lid, než aby celý národ zahynul,« — proto byl Vykupitel — ukřižován, By zachránili kulturu pohanskou, pronásledovali a bojovali římsíť caesarové, učenci a úředníci s velikými zástupy žoldnéřů římských proti křesťanství ohněm a mečem. A kdykoli později povstal nepřítel proti křesťanství, vždy se to dalo pod záminkou »kulturní«. Jedni chtěli osvětu, jiní svobodu a jiní posléze chtěli zachrániti vzdělanost oproti křesťanství. I »protestantská jednota« (t. j. výstřední, nekonservativní protestanté) nyní praví, že je lépe obětovati božství J. Krista, než aby padla kultura. — Obě se k sobě nehodí: proto pryč — s božstvím J. Krista! Jiní by opět křesťanství nebo církev přiodili rouchem národnosti a jí na upamatování bývalé vznešenosti dali do rukou třtinu, na hlavu vložili jakousi korunu a na nohy okovy. Jiní opět, všech předešlých zvrhlejší, vykřikují nyní hlasitě to, čeho se jiní říci neodvážili: »Ukřižuj! Pryč k křesťanství!« — K těmto posledním bojovníkům náleží Büchner se svými přednáškami o látce a síle.¹⁾ Kdežto jedni pojednávali velmi hladce o náboženském vyučování ve školách a o otázkách, má-li býti n. př. manželství církevním anebo občanským, volal Büchner, že *to vše nic není, že není Boha, ani ducha, že nestává svědomí ani mravnosti, že jest jen jedno — totiž látka a síla. Člověk jest prý tím, co jí; jest prý výplodem pokrmu, podnebí a rodiny. Mravnost prý je zvykem; prostředky vzdělávatelnými, jež jsou v tomto světě kulturním oprávněny, jest prý zvyk a krmení.*“

Tu by pak ovšem bylo třeba zříditi místo škol velké krmníky pro mladá lidská zvířátka čili děti.

Takové učení hlásal darmstadtský kulturní bojovník Büchner v Berlíně, a »vzdělání« páni a »spanilomyslné« dámy, naslouchajíce jeho slovům, provolávali mu »bravo« — jmenovitě, když je poučoval, že pocházejí od — opice. Uvážíme-li, že tomuto muži, — jenž přece hlásal tak strašlivou a společenskému životu tak zhoubnou a osudnou nauku, že podrýval kořeny mravnosti, základy státu, spravedlnost a vůbec vše to, co siněruje k důstojnosti lidské, — ani vlas proto na hlavě nebyl zkříven; — uvážíme-li naopak, jak veliký počet duchovenstva katolického (Ledochowski a m. j.) i pastorův evangelických s úřadů jejich byl sesazen, pokutován, vyhnánstvem trestán — což ovšem platí výhradně o kněžích

¹⁾ Proto dáno mu příjmení: Kraft- und Stoff-Büchner“.

katolické církve — peněžitými pokutami nebo žalářem stihán za to, že hájiti práva církve a svědomí se odvážil vůči vůdcům »kulturního boje«, — k jakému as' úsudku dospějeme? Encyklopedisté byli bouřliváky (věštiteli bouřek) veliké francouzské revoluce; Büchner a soudruzi — jak tomu vše svědčí, — hlásají učení jejich... Jaké bude toho ovoce? O tom nechť přemýšlejí ti, kdož mají čas i vůli i schopnost »nestranně souditi a nestranný vynésti rozsudek.«

Nejvyšší stupeň zvrhlosti značilo až dosud slovo »nesvědomitost«, ale dle nového učení, — anoť prý žádného svědomí nestává — nemůže člověk býti ničím jiným než nesvědomcem. Není-li však ani Boha ani svědomí, pak také nelze mluvit ani o dobrém ani o zlém, pak není žádné svobody a žádné přičetnosti mezi zvířeckými lidmi jakožto potomky opičimi. Že tací lidé, kteří šíří toto učení, chovají tak nesmírné nepřátelství pouze a jedině proti křesťanství — a nikoli proti židovstvu nebo pohanství — má svoji příčinu v tom, že v křesťanství shledáváme základy velikých pravd o spravedlivém a osobním Bohu, svědomí, dobru a zlu, spravedlnosti a lásce, hříchu a vykoupení. Víra v tyto věci jest téhož stáří jako křesťanství samo, jelikož tyto pravdy jsou obsahem křesťanství. Proto jest křesťanství pevností těchto svět udržujících pravd, jest Božím zjevením. Kristovu a Vykupitelovu božství proto platí tento boj všech t. z. kulturních bojovníků, jelikož s věrou v toto božství buď stojí nebo klesá víra v Boha, svědomí, dobro a zlo, v lidskou bytost a určení. Jsou-li tyto věci lidským vynálezem pouze, tu ovšem nejsou o nic věrohodnější než nauka Büchnerova a jeho stoupenců. Proto všickni ti, kteří po vzore Jednoty protestantské popírají zjevení Božího a božství Vykupitelova, razi cestu materialismu. Veškerá nynější snaha na poli církevním a politickém, již jeví liberalismus, má pouze význam šíření se materialismu a socialismu t. j. nejhrůznější společenské revoluce, jež nutně a zcela logicky musí býti následkem kulturního boje dnešního, ač-li v čas mu nebudou položeny meze. Zvěčnělý Dr. D. Strausz dokázal, že nevěra jest mateř materialismu. Dlouho se vzpíral, aby nemusil opustiti rationalistické svoje stanovisko, a opravdu neopustil. Stojí už jednou nohou v hrobě, zavrhl zcela víru v Boha, svědomí a lidskou důstojnost, přešel u vyznávání víry v materialism, a jak doznala »National-Ztg.«, zemřel po nesmírných duševních i tělesných útrapách, zakázav si dřív, aby pohřeb jeho neměl rázu křesťanského! —

Zednář stupně »Kadós«, br. Leopold I., král belgický, vyjádřil se tudíž vším právem, »že vyšine-li se kdy lidská společnost z kolejí křesťanství, utone v barbarství.«

Zdaliž se mýlil?

Vrchol vši nemravnosti, o níž dějiny lidské kdy mluvily, obsahuje t. zv. »klíč tajných symbolů«, jež Taxil u často jmenovaném díle »Les Frères Trois-Points« napsal latinsky, by zamezil možnému pohoršení, a jehož my z téhož důvodu mlčením pomijíme.

Nikdo nesmí pochybovat o jeho pravosti, jelikož více než 60 spisů zednářských k němu se zná, najmě spisy br. Ragona, Mackey-e, Yackera, George Oliviera v Londýně, Louise-

Richarda Fors-e v Barceloně, Richarda Carlile-ho v Londýně, Alberta Pike-a v Sev. Americe a m. j. Mezi zednáři až do 17. stupně jest neznám, teprve ve stupni 18. dochází známosti. Sám »Cours de Maç.« doznal, že klíč ten, jak jej Taxil širší veřejnosti latině podal, jest mezi zednáři běžným.

Co v »klíči« tom jest obsaženo, jest opravdu nejhanebnější věcí, jakou kdy tisk byl uveřejnil.

Vy, kteří jste vůdci lidu, čtete a sudíte!

G.

Mravouka zednářská zná jen jeden cíl — smyslounou požívavost, jakožto mohutný prostředek znemravniti lidstvo vlivem škotských stupňů zednářských.

 dykoliv zednářství domohlo se vesla u vlády, vždy v zápětí této události rozlil se mohutný proud nemravnosti po národech. Tak na př. děsné učení (?) br. . Helvetia rozšířilo se po vší zemi francouzské a následek toho? — veliká francouzská revoluce. A když tato hrůzoplná orgie 1789 vypukla, šlechetný národ francouzský stržen byl do tůně mravní zkázy, z níž až dosud vůči heroickému usilovnému namáhání nejšlechetnějších synů svých vyběřiti nemůže. Ten, komu známy jsou tajemné zednářské osnovy, musí vyznati, že všechny potomní svizele a rány zasadilo národu francouzskému zednářství — a to zednářství stupňů škotských.

Totéž vidíme na dějinách Itálie, Brasilie a Belgie...

Než k čemu choditi tak daleko?

Podívejme se jen na Německo, kde od r. 1870. mravní nákaza nabyla neobyčejných rozměrů. Veškeren svět pojat jest hrůzou před neviditelnou mocí, jež ničí mravnost v samém kořeni. Či jest tato neviditelná ruka? Náleží onomu nočnímu sboru, jenž se jmenuje lóže činná nebo vysokostupňová. Veliké Orienty těchto činných lóží jsou nejmocnějším šikem rozsévačů naprosté nemravnosti.

Nám nelze zde psáti dějiny znemravnění lidstva vůbec, nýbrž pouze podati důkaz, že temný plán, zničení křesťanství také co do mravních zásad. zosnován byl v nitru lóže činné.

Čtíme jen obsah listu vlašského zednáře vysokostupňového, jménem »Vindice«, jež zaslal jinému, tolikéž hluboce zasvěcenému »bratru«, jménem »Nubio-vi« ¹⁾ z Kastellaniare 9./8. 1838. — Z listu toho i slepec pozná, kdo vlastně pode pláštěm »všeobecného boje osvěty a vědy« bojuje proti křesťanské ethice.

List ten zčeřtili jsme z vlašského »Civiltà catt.« (quad 607 2. ott. 1875., p. 85...), v některých nás se týkajících částek takto: »... Vraždy, jež naši lidé, (t. j. karbonáři v Itálii zednáři škotských stupňů ve Francii a Švýcarsku) vykonali, jsou

¹⁾ »Vindice« i »Nubio« jsou pseudonyma.

nám na potupu a hanbu. Případá mi to tak, jako bychom žili v době, z níž báje o Kainu a Abelovi pošla. My však přece žijeme v době pokroku, a tu se nesluší, bychom si počínali tak primitivně t. j. bychom se dopouštěli vražd. K čemu slouží vražda? Pouze ku zstrašení bázlivcův a k tomu, by se našich kruhů vzdalovali všickni šlechtně smýšlející. Naši předchůdové v činném zednářství nechtěli ničeho vědět o upotřebení vlastní moci . . . Nám jest upotřebiti své moci k tomu, bychom působili na množství, ne pak abychom konali vraždy na (nepohodlných anebo zrádných) jednotlivcích. Na nás jest, abychom společně pracovali k tomu cíli, bychom co možná nejvíce rozšířili oheň vlastenectví a zášť proti církvi. Bodnutí dýkou neznamená ničeho a také ničeho nepůsobí. Co záleží světu na nějaké neznámé mrtvole, která leží na veřejné silnici a nese na sobě známky mstící zednářské ocele? Co záleží lidu na tom, prolita-li krev nějakého řemeslníka, umělce, šlechtice neb i knížete výnosem Mazziniho nebo jeho pochopů, kteří vraždu provádějí? Dnes lidé nemají času, dbáti vzdechův těchto obětí. Jdou okolo a — zapomínají.*

Předmluvu tuto schválně jsme sem vložili, by laskavý čtenář poznal, jakáže jest mravouka svobodného zednářství, která netresce toho, což jest špatno, nýbrž — co se jí nehodí. Vizme však už, kterak činná lóže osnuje plány, kterak by zahladila křesťanství — znemravněním.

List br. . . »Vindice« pokračoval dále tímto obsahem: »Toliko my, drahý Nubio, jsme s to, vzbuditi pozornost světa. Katolická církev třese se před dýkou daleko méně než — mocnáři. Ale obě tyto velmoci, oba tito základní sloupové společenského života (církev, stát) mohou padnouti pod tíží mravní zhouby. Nikdy neustañme znemravňovati lid! Tertullian řekl právem, že krev mučenníků jest semenem nových křesťanů. V naší činné lóži však pevně jest ustanoveno, že už nechceme žádných křesťanů. Nečinme tedy žádných mučenníků, nýbrž provedme, by se mezi lidem neřesti postupně množily a šířily. Lidé musí všemi svými pěti smysly nepravosti i vdechovat i vpíjeti až do úplné sytosti. Svět jest vždy hotov přijati nauky necudné a oplzlé. Porušíme jen v mravní příčině srdce a — katolíkův už nebude.*

Tu se ovšem nesmíme diviti, kvapí-li tu a tam a téměř všude, rozmanitými fotografiemi, pikantními knihami, feuilletony a oznámeními ve přemnohých liberálních listech uveřejněnými, nemravnými romány a svůdnými divadelními hrami a plesy jistými jakož i jinými věcmi lid do objetí nepravostí. Nákaza mravní, jež opanovala svět, jest svobodna, volna. — Její domy kvetou nadbytkem — a kláštery? Na rozkaz mnohých vlád byly zrušeny. Cože se stalo se školo u v Belgii, Francii, Itálii, Německu . . .? Ti, kdož nepravosti šíří (tiskem, malbou, fotografováním atd.), namnoze mají ruce volné; kdežto ten, jenž zhoubné mravní nákaze činí odpor, vyhledován bývá za zakukleného jesuitu. Nevěstka žije v přepychu, ale řeholní ženy jsou vyháněny; biskupové a kněží jsou zbavováni úřadův a na rozkaz vlád mnohých jsou bez chleba. Svůdové jsou do nebes vychvalováni, ale mužové pravé mravnosti vysmíváni . . .

Než pojďme ještě dál a vyslechněmež list br. . . »Vindice« až na konec! »Vzdalte kněze práce, oltáře, a odvráťte jej od ctnosti.

Chytře působte k tomu, by jinak zaměstnával své myšlenky a čas! Učiňte jej lenošným, labužníkem, vlastencem! Tak stane se ctižadostivcem, pletichářem, zvrhlikem. Takto dospějete spíše své úlohy, než kdybyste dýku svou olupili vraždou několika těchto »tonsurovaných«. Co se týče mé osoby, a jak doufám, i ty, Nubio, my nebudeme žádnými sprostými zákeřníky...«

»Podjali jsme se u velikém rozměru stavby mravní zkázy a to: mravní zkázy lidu vlivem duchovenstva a mravní zkázy duchovenstva jím samým. Toto znemravnění způsobí, že katolickou církev zahrabeme. Před několika dny smál se jeden můj přítel těmto našim plánům, že prý, kdo by chtěl zničit křesťanství, nejprve by musil potlačiti ženské pokolení. — Anoť pak toho nelze učiniti, nutno je zároveň i s církví mravně zkažití.

V jedné věci měl pravdu: *Corruptio optimi pessima!*... Cíl jest krásný a téměř jako by byl stvořen pro muže našeho rázu... Nejlepší dýkou, sloužící na zahubení církve, nejlepší ranou, mířenou k její srdci jest — znemravnění. Nuže tedy k dílu!«

Takto byl zakončen tento list z dílny ďáblovy z r. 1838. Kdož by si byl pomyslíl, že několik roků pozděj obsah jeho stane se základem zákonodárství ve mnohých evropských státech?!

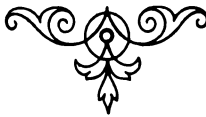
Právě tato propast zloby, která se na nás šklebí s vysokých stupňů zednářských, musí naplniti naše srdce a každého křesťana povznášející důvěrou. Tak hluboko Bůh lidu svému padnouti nedá. Abyssus abyssum invocat. Nám nutno čeliti této mravní zkaženosti mravní dokonalostí, čistotou mravů, nezištnou, čistou láskou (charitas) ku bližnímu, plněním příkázání Božích a evangelických rad, následováním velikých světců, sebezáporem, opatrností, vystřiháním-se všech spolkův a míst, knih a obrazův a vůbec všeho, co svádí, láká, klamé, duševně i tělesně porušuje. Nuž' i my mějme se k dílu!

* * *

Mravní život (?) zednářské humanity zná jen jedno přání, jeden cíl, jeden směr, zkrátka: jednu ideu: smyslnou požívavost. Ničím mu není Bůh, ničím zákon, ničím odvislost, ničím duch ani srdce ve šlechetnějším snažení-se a cítění. Požívavost tato má ovšem dvě potřeby: zlato a ženy. Tito dva činitelé zasahují mocnou rukou v dějiny lidstva. Od sodomských a gomorhských orgií po dobu Jindřicha VIII., po děsné výjevy pověstného „jeleního parku“ v Paříži až na naše doby, kdy tato neřest zvířecká v zenitu své zhoubné činnosti bují, jeví se nám v této příčině poměr a vzrůst čtvercový. Ano, zlato a ženy mění dynastie, boří trůny, zavírají svatyně, stanoví zákony, pozměňují hranice říší. Každý z těchto dvou činitelů bojí se druhého, chtějíce se cenou předčít, a proto za dob různých různě stoupá nebo klesá světová jich moc. Doba prazjevení šlapala po mrtvém zlatě, vidouc v ženě člověka; doba druhá zvedla opovržené zlato, zultíbala je, dala mu jméno, přiložila mu moc neuvěřitelnou. Už tehdaž získal úsměv zlata lásky žen. Naše doba, spěchající k zenitu „osvěty“ levicí tiskne ženu k vášnivým prsoum, pravicí třímajíc vak zlata. Jak patrnó. jsou oba tito činitelé největšími svými odpůrci. Každý z nich ukládá o přízeň

mužů. Žena pláče, vzdychá, usmívá se, pohrdá, stává se tajemnou, mocnou v líčené nepřístupnosti, — tím lákajíc; zlato má jen jedinou, ale vydatnou zbraň — drahocenný čarotřípyt. Žena umí se zároveň modlit i proklínati, plakat i usmívati se, zlato má moc a lesk. Žena i zlato jsou krví obíhající dnešní lidskou společností, soustředíce se v srdci její. Žena i zlato vyžádaly si nejvíce obětí. Skutky, otáčející se o tyto dva póly, jsou nejhnusnějšími. A jelikož na praporu zednářském napsána jsou hesla k těmto dvěma bodům směřující, tu ovšem bují nezměrnou měrou výjevy z nich pocházející: touha po ženách společných, veškeré druhy nejhnusnějšího smilstva, hrůzné se rozplizující cizoložstvo, nezřízené ukájení pohlavního pudu, krádeže, loupeže, křivá přísaha, lichva, šidba, veřejná násilí a všechny ty děsné zjevy na poli společenského života. A jelikož židovstvo a pohanství a mohamedanism touží výhradně po obou těchto zdrojích „smyslné požívavosti“, a jediné křesťanství, v katolicismu zvláště vrcholíci, odmítá důstojně lákání jejich: tu ovšem, což divu, že veškerý vstetek těchto mocností útočí na církev a církevním duchem působící státní řízení?

Pojďme však dál a pohleďme, jak zednářská humanita bojovala a bojuje proti křesťanství!

V.

Poměr svobodného zednářství

ku církvi vůbec a k círk. kněžstvu zvláště.

Motto: „Kramáři (obchodující nekvašenými chleby nařikají si, že obchod jejich každým rokem blíží se úpadku . . . Zdaliž neshledáváte — jako my —, že nejopovrženější a nejnenáviděnější kasta mezi lidstvem jest kasta katolických kněží a to u všech národů?“

Condorcet k Voltaireovi.

„Écrasez l'infame!“

Voltaire.

„Wem gilt unser Krieg? — O, ihr wisst es so gut! Er gilt jener pfäffisch verlogenen Brut, die von Rom ihre Losung bekommen . . .“

Ernst Scherenberg.

Br. . Bron. F. z Trentowskich, bývalý první řečník freiburské lóže »Zur edlen Aussicht«, napsal ve svém spisu »Die Freimaurerei in ihrem Wesen und Unwesen« (Leipz., 1873., S. VIII.), že »prohlašování vzpoury, křižování všeho pravého a dobrého, krátce: protikřesťanská revoluce, jež jest protibožskou a ďábelskou, nepochází prý od lóže, nýbrž že ji zavinila církev (»ecclesia militans et bellifera«). církev ultramontánská, která prý stojí v neukojitelném odporu vůči všemu, co se staví v cestu její moci a panovačnosti. Tato církev prý udržuje stálou kněžskou revoluci, podněcujíc — ve svůj prospěch — k boji brzy panovníky proti poddaným a brzo naopak. Církev prý to jest, jež neustále bojuje proti vládám, zatracujíc papežskými encyklikami vědu, osvětu, pokrok, zkrátka vše, co jest dobré a pravé, ba i toho ducha svatého, jež lidstvo vede a řídí. Pokud (prý) toto věčně odbojné **kněžstvo** nebude potlačeno, nebude (prý) lidstvo požívatí žádného pokoje, ani míru, ani požehnání.« ¹⁾

A.

Boj zednářů proti církevnímu kněžstvu.

Nejtěšnější květem křesťanského života je život klášterní ve své dokonalé činnosti, svém sebezáporu, obětavosti, mravní bezúhonnosti a neobsáhlé lásce k Bohu a ku bližnímu. A tu se ptáme všech soudných lidí, může-li tento sebezápor, posluhování nemocným, misijnářská činnost mezi pohanskými národy, výchova mládeže, podporování chudých, vdov a sirotek, přísná kázeň a studia, vůbec plnění křesťanských rad tělesného i duchovního milosrdenství, toto křesťanské samaritánství nazváno býti zlem, neštěstím, nepřítelem společenského života? Je-li možno, by v této příčině soudci byli zednáři, o nichž duše jejich, osvícenec Weishaupt (A. a. O., S. 32,) Zwackhovi napsal: »Co mám činiti? Nevím si

¹⁾ Spis tento, jehož předmluva nese datum 1. ledna 1869, vydala vdova po zemřelém Trentowském 21. ledna 1873, pravic, že ani varování ani hrozby zednářské nemohly ji odvrátit od toho, by nesplnila posledního přání svého chotě (uveřejnění totiž tétož spisu).

pomoci. Sokrates ¹⁾ jest ustavičně opilý; Augustus požívá velmi špatné pověsti a Alcibiades prosedí celý den u hospodské, vzdychá a nyje po ní. Tiberius v Korintě chtěl učiniti násilí sestře Democedově, právě když její muž k tomu se nahodil. Probůh tedy jací jsou to areopagité? Kdyby ctihodný Mark Aurel zavítal do Mnichova, co by si asi pomyslíl, kdyby shledal společnost tak špatných lidí, bankrotářů, bláznů, svůdcův a lhářů?

A tací mužové že mají právo vynášeti soud o církevním obětavém a se obětujícím kněžstvu? Vime, že záští šlape — lásku.

Celý vzdělaný svět musí vděčně uznati, že naši řeholní kněží vykonali nesmírně mnoho dobrého ve prospěch lidstva. Proto nenávidí lóže naše řehole, mluvíc o nich, že se přežily. Slyšme, co napsal br. . . Viktor Hugo ve svém románu »Bídničci« (les misérables): »Arcibiskup, Kislar-aga, střežil a uzamykal se-rail duší bohu zasvěcený (v klášteře). Jeptiška byla odaliskou, kněz kleštěncem (coelibát). — Mnišství bylo bičem Europy. Pomněmež jen násilí, činěného tak zhusta svědomí, vynuceného povolání v klášteře, feudalismu o klášter se opírajícího, práva prvorozenství, jenž nadbytek rodiny do kláštera pohání, surovosti, o níž jsme mluvili, klášterních žalářů (à la Barbora Ubryková), ucpání úst, zazdívání mozku, nesčíslných důvtipů nešťastníků do věčných slibův upoutaných, a přijetí řeholního roucha, tohoto pohřbu duší živoucích. Kutna a závoj jsou dva příkrovy lidského v ý m y s l u. — ,Nevděčnicí, volá dětský šat, ,chránil jsem vás v časech zlých. Proč mne už nedbáte? — ,Byla jsem růží!‘ praví stuchlá voňavka. — ,Milovala jsem tě, milý,‘ praví mrtvola. — ,Vzdělával jsem vás!‘ dí klášter. — — Tu stačí jedna odpověď: ,druhdy!‘ — V 19. věku jsme vůbec v Europě i Asii, Indii i Turecku — odpůrci ascetických klášterů. Podobají se bařinám. Hniloba jich jest patrna, jich nepohybnost nezdravá, vzrůstání jich uchvacuje národy horečkou a — seslabuje je. Jich rozmnožování jest ranou aegyptskou.«

Až potud Viktor Hugo, pověstný zednář francouzský.

Ovšem, kdo se cítí zcela nepovolaným, dáti lidstvu podobnou oběť jako činí klášterníci, komu je heslem požívání smyslných rozkoší a ne ideální, obětává lásku ku bližnímu pro Boha, ten nemůže pochopiti vznešený význam našich klášterů.

Pojďme dále!

Br. . . Boulard vyjádřil se před velikým Orientem brusselským, že by »rád třeba násilím vyhubil kláštery a kněze«. Tento projev (dle »La Franc.-Maç. dans l'état«, p. 40.) potkal se s bouřlivým potleskem.

Lóže kostnická ukončila výroční svoji zprávu (1873) vypočtením zbraní zednářských oproti církvi v ten rozum, by zednáři přec už jednou podporovali vůči ztřeštěné panovačnosti jesuitů

¹⁾ Zednáři dávali si totiž jména starých výtečníků řeckých i římských, tak na př. Zwackh nazval se Katonem, Weishaupt — Spartakem, Knigge — Filonem, baron Cloots — Anacharsem, baron Holbach — Helvetiem atd.; i různé semé a města pojmenovány byly starými klasickými názvy na př. Bavorsy = Achaia; Tyroly = Peloponesus; Švábsko = Pannonia; = Vídeň = Řím; Mnichov = Athény; Řesno = Korinth; Bamberg = Antiochie; Würzburg = Karthago; Ingolstadt měl dvě jména Efesus a Eleusis . . .

snahy starokatolíků, proti římskému absolutismu německou svoji vlast, oproti pluku jesuitskému konstituční státní zřízení...!

Br. . Dr. Eimer ve Frýburku napsal (dle »Leipz. Freim. Ztg.«, Nro. 19., dto 10./5. 1873., S. 147...), že svobodné zednářství dle zásady stojí v nejpříkřejším opaku k jesuitismu. V jejich snahách o lidstvo prý se jeví přímý opak (pravda!); kdežto prý jesuité, jsouce sami nevolníky kohosi vyššího, jenž si hraje na všemohoucího a vše-vědoucího Boha (papež), usilují i lid učiniti nevolným, kořistiti z něho pomocí mrzáckého třeštění, nenávisti a kletby, zaslepiti jej a pokoriti svému kněžskému tyranismu: zednáři prý naopak snaží se neustále pracovat o svém zdokonalení, zvednouti sebe i jiné z poroby a nevědomości k výši lidské důstojnosti.

Zdali se tu nenaplnila slova svůdcova: »Budete jako bohové?« Ano, jesuitismuš musí býti pokořen (br. W. Röder ve Hvězdě 22./3. 1874.), poněvadž prý zednáři jsou vydáni surovým jeho nájezdům; jesuitismus (t. j. horlivé působení církevních kněží i řeholních i světských) jest nejuhlavnějším nepřitelem lóží (zednářský velmistr, br. . Bluntschli v řeči své, již pronesl v červenci r. 1873. v curyšské lóži »Modestia«).

Na zrušení jesuitského řádu zednáři vynaložili všecken důvtip a veškeru svoji nesmírnou moc. Francouzští filosofové (encyklopedisté), najmě d'Alembert, Diderot, Helvetius, d'Holbach, Condorcet, jakož i pověstný Voltaire přísahali mu zkázu. Působením zednářů byli jesuité během 9 let (1758—1767), — až za doby Ludvíka XIV. vychovali největší muže v každé příčině — ze všech evropských zemí vypovězeni. Téměř všude byli u vládního vesla ministři, kteří vymohli na panovnících svých výpověď jesuitů. Tak na př. v Neapoli byl Tannucci, ve Francii Choiseul, v Portugalsku Pombal a ve Španělsku d'Aranda. Pouze Rusko a Prusko popřály jim přístřeší, v kterémžto posledním dle svědectví Barruele (Tom. I., p. 75.) sám Voltaire-ův žák, Bedřich II., král pruský, vyjádřil se o jesuitech, že nenalezl lepších kněží, učitelův a poddaných nad jesuity! — Ačkoli Kliment XIII. vůči Pombalovým žalobám a ediktům krále francouzského a španělského ono vypovězení jesuitů znova potvrdil, přece pronásledování jejich neustalo. Kliment XIII. zaplatil bolest svou nad tím smrtí. Kliment XIV. ustoupil z bázně, by odpor proti nepřátelům jesuitů nepřinesl církvi ještě horších věcí, a zrušil tovaryšstvo Ježíšovo brevem ze dne 21. července r. 1773. ¹⁾

Zednáři zajásali, myslíce, že nejmohutnější tepna církevního těla uschla, uvadla. Přepočítali se ovšem. Jesuité podruhé domohli se práv svých, než za Karla X. (1828.) byli opět vypuzeni... A co se stalo v Německu r. 1894.?

Tam, kde zednářům nekvetla do budoucnosti žádná naděje, tam jistě byli jesuité, a proto byli vyháněni, vypuzováni...

Mrak vypudil světlo...

Nechť nikdo nemíní, že tuto píšeme utrpení katolických řeholních kněží, ó nikoliv! klademe tuto před oči čtenářů pouze ukázkou, by poznali, čeho lze pro budoucnost očekávati od takových předákův

¹⁾ Viz o tom Alzogův spis: »Handbuch der Univ. Kirchengeschichte«, II. Theil, § 378., S. 397—402. Mainz. 1872.

a vůdců vládních, kteří zhrdají náboženstvím J. Krista a pronásledují sluhy oltářní! Ovoce takové činnosti spatříme v této knize později.

Nikdo se nedomnívej, že říše rakouská právě těch dob nebyla také jevištěm podobných, ne-li ještě hrůznějších výjevů. Pomněmež dob císaře Josefa II., jež zednáři úplně zamotali do svých sítí jako prvě Františka, vévodu Lotrinského, manžela šlechtné císařovny M. Terezie. ¹⁾ Za dob císaře Josefa II. vliv katolické církve co do působnosti na život klášterní a výchovu mládeže byl nesmírně obmezen. Veliká řada pověstných spisovatelů (nejmě to byli bbr. Ratschky, Alxinger, Blumauer, Gebler, Greszl, Leon, Pezzl, Puthon, Retzer, Sonnenfels a dvorní rada Born (miláček císařův), rozšiřovala o církvi lež, potupu a hanu, prohlásivši chrámy a kláštery za místa »tmy« a »pověry«. Vše to bylo pouze přípravní prací ku hlavnímu kroku: plundrování, rušení a zavírání klášterův a zabírání jich jmění. Nej-přednějším odpůrcem klášterního života byl připomenutý už zednář, br. Born. zakladatel vídeňské lóže »Zur wahren Eintracht«, jež v cynické nenávisti všeho, co slušelo pod pojem katolické církve, odvážil se napsati zlopověstný spis o mnišství (Monachologia), jež mnohé drzé urážky obsahoval.

Německý překlad tento byl v tisícerych výtiscích mezi »bratry . . .« rozšířen a, jak už v podobných případech vždy se naskytá, vyhlášován za jeden z nejvýtečnějších plodů lidského ducha.

Jakožto obrance proti tomuto zlehčování církevního řeholního života a kněžství vystoupil tehdejší vídeňský arcibiskup kardinal Migazzi. Šel si postěžovat k samému císaři — ale marně! Zato byl císař Josef II. obsypán nesčíslnými ovacemi všeho druhu. Nesčetných úchval dostalo se za to panovníkovi, u něhož všecko vymohl jeho miláček Born. Zednář br. . . Ratschky za to velebil císaře jakožto přemohitele nenáviděné hydry mnišské, a prohlásil jej za největšího knížete, jaký kdy seděl na trůně německém.

Jakou radost pocítili zednáři nad tím, že se císař neujal potupeného mnišství, vysvítá jasně z listu, jež mu zaslali. ²⁾

A osálený panovník jim — uvěřil. Na jak dlouho?

Br. . . Fr. Faider při svém zvolení za mistra stoličního lóže gentské (2/7. 1846,) tupil mnišství jako hydru (l'hydre monacale), rekrutující řady své z dobrodruhů klerikálních, jež se podobají pluku a hordám Abdel-Kaderovým; proti těmto mnichům (nejmě ovšem jesuitům) dlužno prý bojovati tak, že zednáři postaví proti církevnímu oltáři oltáře své, proti školám církevním školy zednářské.

Weishaupt, tato duše zorganizovaného zednářství, tento démon církve Boží a zvrhlý chovanec jesuitů (dle svědectví Baruelova — tom. III., p. 17.) napomínal lóže, by se varovaly mnichův a prchaly zvláště před jesuity jako před morem.

Že pak i proti světským kněžím církevním zednáři zuřili a dosud zuří, leží ovšem na bíledni. Z tisícerych toho dokladů lze

¹⁾ František Lotrinský byl přijat za člena zednářského řádu v Haagu r. 1731.

²⁾ Ku poznání povahy této doby odkazujeme čtenáře na Šeb. Brunnera spisy: „Die Mysterien der Aufklärung in Oesterreich“ a „Theolog. Dienerschaft am Hofe Joseph II.“ . . .

nám tuto, by kniha v mohutné rozměry se nerozšířila, uvésti pouze několik.

»Hříchy« kněžské vyčetl br. . . Faider v gentské lóži »Fidelité« 2. 8. 1846. (dle A. Neuta — »La Fr. M. an grand jour...«, I, 281—287) takto: Kněží zavinili dragonády, inkvizici, ligu, třicetiletou válku, odvolání nantského ediktu, krvavé albigenké stíny, la Rochelle, požáry v Sevennách a j.

Bru. . . Pollackovi (»Die Tapis«, v Amsterod. 1855., S. 327.) jest kněžstvo zbytečným jhem zavěšeným na šíji lidstva. Hanns z Bresslerů (hrabě) napsal v »Bauhütte« 1865., S. 276., že kněží odhodili mravní princip a znečistili chlév Augiášův, tak že ho ani Luther úplně vyčistiti nemohl.

List »Figaro« uveřejnil článek z péra Saint-Genesta (otištěný shledá jej čtenář v Gautreletově spise »La Franc-Maç. et la revolution«, Lyon, 1872., p. 618.), v němž katolický klérus odsouzen byl k vyhlazení.

Vyznání víry lóže lutyšské »La Parfaite Intelligence« zaslané na lóži londýnskou »Philadelphie« končilo výrokem, že zednáři musí lidstvo osvoboditi jha kněžského.

Pověstný br. . . Gustav Struve čítal v listu »Alliance des peuples«, založeném v roku 1848., kněžstvo k šesti bičům lidstva (králové, šlechta, úředníci, peněžní aristokracie, stálé vojsko — a kněží). De Saint Albin ve spisu svém »La Franc-Maçonnerie, ou les sociétés secrètes« p. 382., cituje řeč jistého velmistra v ženské lóži »Parfaite Maitresse«, pravil, že jest úkolem žen popuzovati lid proti králům a kněžím. Jak svědčí M. Neut (I, S. 288.), byla v Lutychu slavnostní řeč br. . . Goffina v 50.000 výtiscích mezi lid rozdána, v níž mimo jiné dočísti se lze také o zednářském programu: »odstraniti kněžím platů se strany věřících« (= štola a pod.); »zavésti spolky, jež by místo kněží doprovázely mrtvé ku hrobům«.

Než k čemu unavovati čtenáře čtením černých listů dějin vy-pisujících, co všecko bylo vytrpěti kněžím od těch dob, co zednářství zmohutnělo? Kdo by tu nepomněl krvavého pronásledování kněží za Jindřicha VIII.? za krvavé francouzské revoluce? Co učinil kulturní boj kněžstvu v Německu, Brasílii a jinde? Necht mluví kardinál Ledochowski, necht nám odpovědí kněží v Pozňansku a Hnězdně! Necht svědectví vydají stínové arcibiskupa kolínského, biskupů trevirského a paderbornského! Proč byl zabit kommounou francouzskou v Paříži roku 1871. arcibiskup pařížský? Kdože uzavřel působnosti kněží katolických školy ve Francii, Belgii a Itálii? Jak to vypadá ve Švýcarsku, tomto asyly »bohatých zvrhlíků?« Prosincoví dnové r. 1873. viděli papežského nuncia na útěku. O Rakousku mluvíti nechceme, vědouce, že pravdiva jsou slova Vergiliova verše o censure: »Dimittit corvos, plectit censura columbas«.

Anoť pak jest věci nesnadnou zničití rázem dýkou nebo jedem přes čtvrt milionu kněží. tu zednáři vymyslili si tisícere útrapy, jež jsou hodny ducha Neronova!

Anoť pak místo a rozsah knihy této musil býti vypočtěn jen na nejstručnější rysy, a nám nelze nikterak úplněji nakreslití utrpení

círky a jejich sluhů, tu odkazujeme na př. laskavé čtenáře za příčinou jasného posouzení celé situace na bolem a utrpením dýšící list biskupa olindského v Brasilii, Vitalise de Oliviera (viz »Univers«, 20./10. 1874.), jež zaslal ze žaláře svého arcibiskupu buenos-airesskému, B. Aneirosovi. List ten uveřejníme v »Dodatcích.« Čti list ten a suď!

Tak to vypadá ve světle pravdy!

B.

Boj zednářů proti papežství.

Zednářský list »Latomia« r. 1865. (S. 217.) vyjádřil se, »že papežská stolice poznala co nejjasněji jemným čichem, jenž jí u věcech církevních a politických jest vlastní, nejvnitřnější jádro zednářství.« Toto uznání se strany nepřátel už něco znamená. Ano otec bdí, když děti odpočívají, varuje, když se od něho vzdalují, napomíná, když chybují, tresce, když se proti němu bouří... Bystřému zraku papežů římských nikterak nemohlo ujíti tajemné, pod zemí pracující zednářství. Jim postačila jediná kniha, jediné slovo, jediná okolnost a — nemýlili se. Což tedy divu, že zednáři — v noci pracující a za temných okamžiků do ovčince církve Kristovy ne dveřmi, nýbrž přes ohradu po vzoře lupičův a násilníků se vdírajíce k lapání oveček — byli překvapeni bdělými pastýři? Už v první polovici minulého století papež Kliment XII. vydal proti zednářům bullu 27. dne dubna 1738., v níž pravil: »Seznavše nesmírné zlo, které tyto (zednářské) tajné spolky vůči míru vlád a spáse duší rozšiřují, tu, vzavše radu s důstojnými bratry kardinály na tom jsme se ustanovili pevně a to přikazujeme, by jmenované spolky, jednoty a schůze zednářské, aneb jakkoliv jinak se jmenují, byly odsouzeny a zapovězeny, jak My je tímto odsuzujem a přítomnou bullou, jejíž platnost má trvati pro vždy, zapovídáme.«

»Za tou příčinou — lze čísti ve zmíněné bulle »In eminenti« dále — zapovídáme pod posvátným poslušenstvím všem věřícím křesťanům vůbec a každému zvláště, budiž on jakéhokoliv stavu anebo důstojenství nebo postavení, duchovním i laikům, kněžím světským i řeholním, zřizovati zmíněné zednářské spolky, je šířiti nebo podporovati, do svých příbytků přijímati, do jejich spolků vstupovati nebo jim obcovati pod pokutou vyloučení z církve ipso facto beze všeho dalšího výkladu; kterýž trest nikdo nemůže prominouti, leč by od nás dostal splnomocnění nebo v čas nebezpečí smrti.«

Za papeže Benedikta XIV. hleděli někteří rozhlásiti, že bulla Klimenta XII. neplatí, že jest zrušena její platnost a že členové zednářství nepodlehají už exkomunikaci. By předešel této zhoubné lži a její následkům, potvrdil Benedikt XIV. bullou novou ze dne 10. května 1751. »Providas« platnost bully svého předchůdce plnou měrou, slovo od slova, ika: »Aby nám nikdo nemohl

vytýkati, že jsme něco opomenuli, čeho by od nás opatrnost vyžadovala, na tom jsme se usnesli, že obnovíme zřízení svého předchůdce doslovně; tudíž potvrzujem' a obnovujeme je... mocí apoštolského plnomocenství, chtějíce a prikazujíce, aby se těšilo oné moci a platnosti, jakou mělo na počátku.*

Ve století našem vyřkl papež Pius VII. nad karbonáři exkomunikaci bullou ze dne 13. září 1821 »Ecclesiam«, a Lev XII. bullou »Duo graviora« 1825 potvrdil všecky výroky a tresty, jimiž zmínění tři velicí jeho předchůdcové stihli zednářství.

Tolikéž i Řehoř XVI., předchůdce nesmrtelného Pia IX., bullou »Mirari vos« z r. 1832. tímže trestem stihl nebezpečnou tajemnou sektu.

A což Pius IX., tento veliký muž a obrance církevních práv, jak asi ten se zachoval vůči strašlivému spolku? ¹⁾

Bulla, vlastně allokuce jeho »Multiplices inter« z roku 1865. (25. dne září), jest obnovením všech kanonických trestů, jimiž zednářství bylo stíženo.

Postřehše obrovský význam této encykliky biskupové belgičtí vesměs vydali společný oběžník o zednářství a trestu, jakým toto apoštolskou Stolicí stíženo bylo. Tento oběžník ze dne 15. prosince 1867 obsahuje i tuto větu: »Co nejpřísněji (v papežské allokuci) jest zapovězeno, účast míti v zednářství; těm pak, kteří nicméně tak činí, nelze dáti (při sv. zpovědi) rozhřešení potud, pokudž by se upřímně neodpřísáhli této účasti.« ²⁾

Podobně počínali si také biskupové irští v dubnu 1861, uveřejnivše pastýřský list, v němž činili národ pozorna mimo jiná časová nebezpečí také na zednářství takto: »Pro nás jest svatou povinností, bychom vyrvali vás z těchto zhoubných spolků, najmě ovšem ze spolku zednářského.«

Tak učinili biskupové svobodných severo-amerických států na sněmu baltimorském, ve společném pastýřském listu varujíce ovečky před svobodným zednářstvím.

Tak činí biskupové němečtí. Tak n. p. jest nám po ruce výtečný spis biskupa Kettelera »Kann ein Christ Freimaurer sein?« kde na str. 68. první díl slavného spisu těmito slovy ukončil: »To jest tedy pravý poměr mezi katolickou církví a moderním zednářstvím; oba stojí vedle sebe, jedno jsouc dílem Božím, dílem Kristovým, dílem všech v J. Krista věřících, druhé jsouc dílem lidským, dílem oněch lidí, kteří buď popírají Boha a Krista neb aspoň tak jednají, jakoby víry v Boha a Krista nestávalo. Katolík, jenž se stal zednářem, opouští živý chrám Boží, by se stal

¹⁾ Široce o tom pojednal spis. „Der Papst und die modernen Ideen.“ IV. Heft. „Der heilige Stuhl und die Freimaurer“, Wien V těchto sešitech nahromaděno mnoho dokladů různých, této věci se týkajících. Poznámka spisov.

²⁾ Už r. 1837. (v prosinci) poručili biskupové belgičtí čísti z kazatelnic krátký pastýřský list, počínající slovy: „Nous avons appris“, jež podepsali: arcibiskup mechlinský Engelbert a biskupové: Corneille (v Liegu), Francois (v Brugnu), Gaspar-Joseph (v Tournai), Nikolas-Joseph (v Namuru) a za biskupa gandského generální vikáři: G. de Smet a Senneville. — Výtečný tento biskupský list měl za následek nesmírný úpadek zednářství belgického v letech 1837... až do 1869.

spoluúčastníkem stavby na chrámu modlářském, kde na oltář k uctění postavena jest modla »čisté, pouhé lidskosti.«

Zednářský list »Monde-Maconnique« přinesla tato slova autunského biskupa: »Kdo chce veřejně býti křesťanem, nemůže zároveň býti zednářem,« k čemuž zmíněný byl podotkl jednoduše a upřímně, že autunský biskup má příčinu, proč tak se vyjádřil, jest to prý jeho právem, jeho povinností.

Bylo by příliš obšírnou v této knize uvéstí všechny doklady, kde biskupové různých zemí věrně drželi se pokynův apoštolské Stolice, tohoto střediska křesťanského života, této záštity pravých práv lidských.

Proto jest papežství vůbec a papežové zvláště zednářům solí v očích.

Zdaliž lóže mohla snéstí lhostejně toho, by jí kdo v lupu překázel?

Na nás jest, abychom stopovali útrapy, nátisky, pronásledování a urážky, jimiž zednáři útočili na papeže od té doby, co, zmohše se, vypověděli církvi Kristově boj. Nic ovšem není přirozenějšího než to, že, kdo zničití chce toho, jehož se bojí, mřící smrtící ranou po jeho hlavě. A papežství jest hlavou, srdcem, střediskem katolického života. Prvním úmyslem zednářství, by zničití moc papežskou, byla ovšem myšlénka, odejmouti apoštolské Stolicí dědictví sv. Petra, světskou vládu papežskou. Touto myšlénkou zednáři se obírali po plné století dle svědectví Sebastiana Brunnera (»Mysterien«, S. 107.; 220.). Když r. 1861. ve francouzském senátě velmistř velikého Orientu francouzského, br. . . princ Murat, hlasoval pro to, by sv. Otcí byla ponechána světská moc, zednáři způsobili proti němu takovou bouři, že mu bylo složití velmistřovství, jímž byl pověřen maršál Magnan (»Laacher-Stimmen«, Feber, 1872, S. 118.).

Než nejen jednotliví hlasové, nýbrž i celé zednářské spolky vzbourili se proti papežům.

Vlaský list »Bollettino del Gr. Oriente della Massoneria in Italia« v číslech květnových a červnových 1865 obsahuje zprávu o zednářském sjezdu v Janově od 28.—30. května 1865, jehož se účastnilo 75 lóží. Tu se dočítáme také obsahu oběžníku, jež sepsal veliký tajemník de Boni, kde proti »hierarchii římské« užil těchto slov: »Zednářství nemůže lhostejně patřiti na průběh záležitostí římských: zásady, na nichž vláda papežská v Římě spočívá, jsou zásadám zednářským naprosto odporňy, triumf římské vlády značí pro zednářství smrtelnou porážku a hrob pro Itálii. Napomínejte bratry, kteří vám jsou povinni poslušnost, by mařili veřejně a neustále spády římské vlády; každý konkordát, ať jest jakéhokoli způsobu, nutno považovati za smrtelnou urážku zednářství, národa, pokroku a humanity.« (Viz: »Latomia«, 1865., S. 365.)

Předchůdce de Boni-ho, »ctíhodný« br. . . Petrucelli della Gattina vyjádřil se už čtyři léta před janovským zednářským sjezdem, 20. dne července 1861., že prý nejkratší vzorec, dle něhož ducha vlaského označiti lze, jest »boj proti papežství.«

Když nesčetné plány zednářské proti papežství nalezy pravou chvíli, oznámil v létě 1870 tehdejší vlaský velmistř zednářský, br. . .

Frappolli, oběžníkem, že nastala chvíle »osvoboditi svět papežské neomylnosti« (viz: »Bauhütte« 1870, S. 318).

A — podařilo se. *Papežská světská moc — zničena. Opora papežské svobody osobní slomena. Dvacátý den měsíce září 1870 zapsán bude dlouho písmem černým . . .*

Než — stalo se ještě něco jiného. Děsně se pomstili zednáři papežům vůbec a Piovi IX. zvláště, odvětvíce jim na bully, exkomunikace a různé výstrahy zabráním svatopetrského dědictví. Lós ten potkal Pia, tohoto největšího a nejrozhodnějšího odpůrce zednářství.¹⁾ Zednáři, sotva že vojnové Viktora Emmanuele branou, která sluje »Porta pia«, vtrhli do Říma, už na to pomýšleli, by v sídle a ohnisku všeho křesťanského života, zarazili a rozbili stan nejvyššímu svému tribunálu. A — opravdu. Veliký Orient italský rozhostil se uvnitř pokořeného světového města, by tak tím úsilovněji mohl boj vésti s církví. Radost z tohoto úspěchu zednářských zbraní byla nesmírná. Zednáři jásalí. Polovina práce byla vykonána. »Dokonalá a spravedlivá lóže (svato)janská Széchenyi v aradském Orientu« vydala oběžník 15. dne listopadu 1870, podepsaný br. . C. Steinitzer-em a br. . Belou Banchidym. Dle svědectví »Bauhütte«, 1870, N. 45. byly v oběžníku tom mimo jiné i tyto věty:

„V několika dnech vrátí se zednářské světlo do Říma, by zde a odtud rozptylovalo tmy pověry a vyhubilo šlechtným svým působením sakořeněné předsudky. Málo kdy (ba — nikdy!) zednářství dožilo se takovéto vítězoslávy; v tiché záři svědčí se zednářské světlo na troskách náhle poborené pozemské slávy, na zbořeníšti lidského bludu. Do Říma vjezd svůj slavíc, zednářství našlo skvělou msdu za své působení . . .“

Papežské území tedy bylo zabráno, zednářství usadilo se v Římě. Co mu zbývá ještě? Druhá polovina práce — zničení papežství samo. V tomto výroku podporuje nás výrok br. . Visconti-ho, ministra zahraničních věcí (příjmení jeho zní Venosta), pronesený 18. dne listopadu 1876 v oběžníku diplomatickém v ten smysl, že papežská Stoliče jest posledním zbytkem středověkých zřízení a tudíž určena ku pádu působením moderních ideí!

Kolik ran zasadilo zednářství papežství od r. 1870. v Itálii!

Ba věru, revoluce dostála slovu, že vyplní program, jež senator Linati už r. 1864. (viz: »Atti ufficiali«, n. 319, 167 . . . 1134) takto byl označil: »Učinili jsme, seč jsme byli, bychom osvědčili katolické Europě, že my, jsouce pány Říma, považujeme papeže pouze, jakoby byl biskupem turinským anebo generálním vikářem bologneským anebo milánským.

Nicméně však papež Pius IX. byl neoblomným ve svém utrpení i ve své ztrátě. Stal se vězněm vatikánským, nemaje osobní svobody ani volnosti ve příčině svého působení.

¹⁾ Pius IX. vydal proti zednářům mimo zmíněnou už allokuci také encykliku »Qui pluribus« 20./4. 1849; — »Noscitis et nobiscum« 8./12. 1849; — allokuci »Singulari quadam« 8./12. 1854; encykliku »Quanto conficiamur moerore« 10./8. 1863; — »Syllabus« aspoň v § IV. — Šíř o tom viz: Dra Scheebën-a »Period. Blätter«, I. B., 1872, S. 509 . . .

A to proto, že hájil práva církve. Nesmířitelný nepřítel papežství, Mazzini Josef, hlava italských karbonářů, psal Piovì 8. dne září 1847 list, by uzavřel spolek se svým národem a nedožebával se spolků s jinými knížaty, t. j., by se stal národním biskupem italským...

Mohutným »non possumus« odvětil Pius, jehož ani sliby ani hrozby nemohly odvrátit od plnění všesvětových povinností.

A Lev XIII? Věhlasný tento nástupce Piův béře se dráhou vyšlapanou ctihodnými předchůdci, nemoha jinak dle zkušeností, jichž zažil více než kterýkoliv jiný papež mimo Pia IX., jednati, než bullami varovati katolickou rodinu před zhoubnými zásadami zednářskými.

Papežové zůstanou si důslednými.

Zednáři velmi dobře znají tuto pravdu, a proto chtějí vyčkati času, až by byl zvolen papež po jejich chuti. Tento plán pochází už z roku 1818., tedy právě z té doby, kdy se zdálo, že ruch zednářský po výbuchu a utlumení veliké francouzské revoluce utuchl.

Ó, zednáři nespí, zednářství bdí a pracuje dnem i nocí.

Papeže tedy žádají po své chuti. Než — jak toho docíliti? Spis o tom jednající nadepsán byl »Istruzione permanente, Codice e guida pratica dei Preposti all' alta massoneria« (= Trvalý návod, zákonník a vůdce správců vyššího zednářství), jež, jak se velmi pravdě podobá, zpracoval vysokostupňový zednář br. Philipp Buonarotti, narozený v Pise 1761, přítel Robespierřův. Instrukce ta zní (ve výňatcích) takto:

„Když tedy jsme už zřízení jakožto společnost činná a nový řád v lóžích zaveden¹⁾, musíme pojeti myšlenku „osvobodit Itálii“, z čehož ovšem ve příhodné době vzejíti musí osvobození celého světa, bratrská republika a jednota lidstva²⁾. K této myšlence bratři naši ve Francii dosud nedospěli....

Papežství působilo vždy rozhodně na osudy italské³⁾. Papežství nalezlo vždy dosti lidí připravených k oběti, k mučennictví.... Na každém místě čtá přátele, kteří se zaň obětují smrti, nebo jiné, kteří z lásky k němu obětují své jmění. Těchto přátel jest řada nesmírná a jen málokterí z papežů rozuměli dobře nesmírné jich síle, a i ti, kteří ji poznali, užívali jí pouze s měrou⁴⁾, Dnešního dne neběží o to, bychom tuto na okamžik zesláblou moc obrátili ve svůj prospěch; naším cílem spíše jest konečná revoluce ve smyslu Voltaire-ově nebo

¹⁾ Rozuměj lóže vlaských a španělských karbonářů, t. z. Vendita (šp. Venta, Kneipe)

²⁾ Nutno dbáti té okolnosti, že v instrukci vypuštěna myšlenka na politické osvobození Itálie a že pouze jakožto poslední cíl označeno zničení papežství a křesťanského náboženství až na poslední stopu. Proto dlužno »Unitu Itálie« považovati pouze za zástěru sloužící k oloupení papeže a za konečný plán zednářství, zřízení totiž podzemního antitheismu, což ovšem má i politické následky.

³⁾ Domnělý účel zednářství t. j. zcození Itálie, bylo karbonářům pouze jakýmsi mostem, sloužícím k vyvrácení a zabránění papežského území a zničení papežství.

⁴⁾ Toto uznání nezdolné moci a životní síly katolické církve z úst našich největších nepřátel už něco znamená.

revoluce francouzská t. j. úplné vyhubení katolicismu ba i křesťanských ideí, — neboť kdyby idea křesťanství zůstala na zříceninách Říma, vznikl by z ní časem nový den vskříšení a věčné potom trvání katolicismu.

Bychom však tím jistěji dospěli k tomuto konečnému cíli a nebyli sklamáni . . . , nelze nám dbáti chvástavých Francouzův ani ponurých Němcův ani těžkomyslných Angličanů, kteří se domnívají, že jest na snadě vyhubiti katolicism oplstlou nějakou písní nebo nějakým klamným mudrlantstvím anebo nějakou pouliční jizlivou písní.

Životní síla katolicismu odolá věcem ještě zcela jiným. Katolicismus už viděl daleko nesmířitelnější a hroznější odporce, a dožil se přemnohdy té radosti, že často získal si těch nejurputnějších nepřátel. Necht' si tedy zuřít proti církvi katolické naši bratři ve zmíněných zemích, necht' se nám vysmívají, že vzýváme své Madonny a že jsme (zdánlivě) pobožní, — právě tímto pokrystvím krok za krokem tím jistěji dojdeme svého cíle¹⁾.

Papežství sloučeno jest už 1700 let s dějinami Itálie. Beze schválení nejvyššího pastýře Itálie nemůže se ani hnout ani dýchat, pouze s papežstvím má Itálie sto ramen Briareových, bez papežství propadne politování hodné slabosti, rozkolům, sporům a nepřátelstvím od Alp až ku poslednímu výběžku Appennin. Takového stavu věci nemůžeme si přát, a pro případ, kdyby opravdu takový stav věci nastal, nutno, bychom mu hleděli odpomoci . . .

Papež, ať jest kterýkoliv, nestane se nikdy členem tajných spolků, proto jest a bude třeba, by tyto spolky samy učinily první krok k papeži a církvi, majíce k tomu zřetel, by spjaly řetězy papeže i církev.²⁾

Dílo to nestane se skutkem ovšem za jeden den ani za měsíc ani za rok. Může to trvati mnoho let, ba snad i celé století, ale to nevadí; v našich řadách umírá pouze jednotlivý bojovník, válka však trvá nepřetržitě dále. Neobmyšlíme získati plánům svým papeže a učiniti z něho snad novozasvěcence našich základních ideí neb apoštola jejich. Ó nikoliv! To by ovšem bylo pouhým směšným snem. A byt' i — dejme tomu — okolnosti tak se pozměnily, že by snad nějakým způsobem nějaký kardinál anebo praclát buď obmyslně nebo pouhou lstí stal se zasvěcencem našich tajností, nesmíme si proto ještě přát, by se stal papežem. Povýšení takového člověka na papežský stolec bylo by naší zkárou, neboť, stal-li by se odpadlíkem pouze ze ctižádosti, donutily by ho okolnosti, by nás obětoval³⁾.

Po čem toužíme, nač čekáme jako Židé na Vykupitele, jest papež dle naší potřeby. Alexandr VI. se všemi svými chybami nehodil by se nám, jelikož u věcech víry nikdy nepochybil. Oproti tomu však papež Kliment XIV. hodil by se nám⁴⁾. Papež Borgias (= Alex-

¹⁾ Vláda italská až podnes tak činí, ukazujíc dábelskou lichotivost vůči sv. Stoliči a ne tak drastickou a násilnickou vzteklost, jakou se honosí vlády krajín severních. — (Viz: Pachtler's „Krieg“, S. 86.)

²⁾ Odtud ono lichocení vlády piemontské v letech 1846 a 1870!

³⁾ Tedy jest přece vstup do zednářství odpadnutím od J. Krista! Aj, a to právě pravili papežové už od r. 1738. A naši „liberálové“ nechťěji toho uznati!

⁴⁾ To jest pouhá zednářská smělost. Obětoval-li Kliment XIV. nátlakem dvoru bourbonského řád jesuitský, osvědčil tím jakousi slabost, nikoli však odpadnutí od zjevené víry!

andr VI.) byl nemravným, byl smyslníkem (sensualist) 18 věku, jenž zabloudil do století XV.¹⁾

Nicméně však i vůči svým pokleskům byl by zajisté utrhacnými filosofy a nevěrci vyobcován ze spolku pro onu činnost, jakovou hájil církev. Oproti tomu však dal se papež Ganganelli (= Kliment XIV.) se svázanými rukama a nohama v moc francouzských bourbonských ministrů, kteří jej zastrášili, a nevěrců, kteří chválili jeho snášenlivost; proto se stal velkým papežem. Kdyby se to mělo ještě jednou státi, pak bychom měli papeže dle svých požadavkův. On by jím byl. Jen s pomocí takového papeže mohli bychom útočiti na církev daleko jistěji než spisy našich spolubratřů ve Francii, ba jistěji mnohem, než pomocí anglického zlata. Chcete-li snad věděti, proč? Proto že se jen tento prostředek osvědčí, neboť k tomu, bychom udolali církev, již Bůh vystavěl na skále, netřeba nám octu Hannibalova ani kanonád ani našeho vojska; přimísili bychom do své práce malíček Petrova nástupce a tento malíček byl by účinnějším než Urban II. a všickni sv. Bernardové křesťanství! Naprosto neoddáváme se beznadějnosti, že dospějeme k tomuto úspěchu svých snah. Ale kdy a jak, ptáte se? Vždyť toho, co jest neurčito, viděti nelze. Jelikož však nás nic nesmí odstrašit od vytčeného plánu, a poněvadž vše k tomu musí směřovati, jakoby už zítra naše práce měla býti korunována výsledkem: tu chceme touto instrukcí, již ovšem před nižšími zasvěcenci tajiti nám jest, nejvyšším jednajícím lóžím (Suprema Venditta) dáti radu . . . S kněžími nesmíme žertovati, jako to činíme s králíky a hloupými knížaty (con quiesti regoli e principotti), které nám lze ovšem lehce jedním dechem odváti.²⁾

Se starými kardinály a preláty, kteří jsou rozhodnými karaktery, počiti nelze nikterak, těm už musíme toho dopřáti, by věrni zůstali škole Consalviho, a místo nich dlužno nám hledati úslužné zbraně v našich skladištích oblíbenosti i neoblíbenosti. V rukou našich nových (ovšem bezděčných) spojenců zbraň a moc musíme učiniti (pro sebe) buď prospěšnou nebo (pro ně) směšnou. Případné slovo, jež jsme vy-
našli, a které by způsobem umělým vniklo v jisté lepší a křesťanské rodiny (n. p. kardinál N. jest lakomcem; nebo prelát N. žije nevázaně; úředník N. jest liberálem, nevěrcem, zednářem atd.): takové slovo tedy vnikne do kavárny nebo na ulici; takové slovo může (v duchovním smyslu) zahubit mnohdy i muže.³⁾ Přijde-li papežský prelát z Říma do provincie jako úředník, tu třeba dověděti se ihned o jeho povaze, minulém životě, vlastnostech a chybách, najmě ovšem o těchto posledních. Je-li takovým, jakými byli naši nepřátelé: Albani, Pallota, Bernetti, della Genga, Rivarola a j., pak jej obemkněte všemožnou sítí. Utvořte o něm pověst, která by lehce utkvěla v paměti lidu. Dovědí-li se cizozemské listy od nás o těchto událostech (!), přikrášlí-li a očistí-li je dle svého zvyku, pak buď sami ukazujte, nebo

¹⁾ Daleko však méně, než se domnívají zednáři, jimž by tato „nemravnost“ velmi byla vítanou, přidružila-li by se k ní buď nevěra anebo kolísavost u víře.

²⁾ Lóže bojí se pouze kleru a nikoliv knížat, kteří pomáhají jí v boji proti církvi. Zdalíž rozumíme dobře nyní „kulturnímu boji“?

³⁾ V Římě r. 1869. a 1870. trpěli takovouto lži zvláště věrni sluhové papežští, tak že lid obecný ve svém smýšlení o prelátech a důstojnicích nejhodnějších byl šálen. Odtud pochází i v Německu rozšířené falešné mínění o mravní zkaženosti římských kruhů.

ještě lépe, dejte si ukázati nějakým vážným slabochem ona čísla, kde jsou osnačena jména a činy dotýčných mužů (a kde n. p. bude státi: ženám a dětem jest úsko před N. N., jest to krvežíznivec a ukrutník atd.¹⁾ V Itálii právě tak jako v Anglii a Francii vždy bude dosti oněch spisovatelů, kteří už dovedou rozšiřovati lež ve prospěch dobré věci. Lidu pak nebude třeba žádných dalších důkazů mimo čísla novin, kde vidí vytištěno jméno svého monsignora, delegata neb Excellenc pana vrchního rady. Dnešní náš vlašský lid jest ještě v dětství svého liberalismu, dnes uvěřt liberálům a zítra zase jinému svému oblíbenci Pronásledujte tedy nepřítel, ať to jest kdokoliv, a to, možno-li, užitím všech druhů pomluv a na cti utrhaní. Ale hlavně jej pronásledujte dříve ještě, než se vyklube z něho, kým jest. Zvláště však nutno míti na zřeteli mládež a sváděti jinochy. Mládež to jest, již musíme nepozorovaně přivést pod prápor tajných spolků. Dvě věci jsou tu nevyhnutelné, máme-li k cíli dospěti pozvolným sice, ale jistým krokem. Zevně totiž jest se vám tvářiti prostotou holubičí, při tom však vně míti chytrost hadí. Vaši rodičové, děti, ba i ženy nesmějí mít ani potuchy o vašich v srdci ukrytých tajemstvích. Ždá-li se pak vám to být účinnějším ku snazšímu zaslepení očí udavačských, budete-li se často zpovídati²⁾, — tu jste splnomocnění k tomu, jen pomlčte mlčelivostí neprozraditelnou i před zpovědníkem o těch věcech, dobře věduce, že i nejmenší zjevení, nejnepatrnější pokyn, jež byste prozradili ve zpovědnici a jinde, uvrhlo by nás do největšího neštěstí jakož i to na myslí mějte, že zrádcové, vědomí i bezděční, tím samým už podepisují ortel smrti!³⁾

Bychom si tedy utvořili papeže po svém přání, běží především o to, vychovati mu budoucí pokolení důstojné našeho přání. Starcův a mužů zralých dlužno nevšímati si. Místo nich jest na nás, abychom získali mládeže, a to, pokud možno, už v samém dětství. Nikdy — pamatujice slov básníkůvých: „Maxima debetur puero reverentia“ — nemluwte před těmito mladíky slov kluzkých a bezbožných! Tato básníková slova slouží vám za průvodní list proti rozpustilosti, před níž v této věci je vám stříci se⁴⁾. By tyto naše záměry kvetly také v rodinách a přinášely ovoce, by i v rodinách se jim dostalo práva útočiště a pohostinství musíte vystupovati vždy jako muži přísnych mravů. Pojistěna-li vaše dobrá pověst v kolejích, gymnasiích, universitách a seminářích, získali-li jste si důvěry professorův i mladíků, tu pilni buďte toho, by najmě čekatelé stavu duchovního hledali s vámi stýkati se! Plňte sráce jejich vzpomínkami na lesk starého, papežského Říma! Vždy a v každém italském srdci naleznete touhu po formě

¹⁾ Tedy lež jest hlavní zbrání zednářskou.

²⁾ Toto stále svatokrádežné znesvěcování svátosti pokání a nej-svět. svát. Oltářní po dlouhou dobu karbonářům jen k tomu sloužilo, by oklamali „špehyře“.

³⁾ Tedy dýka čekala prozraditele hanebných a děsných plánů zednářských! Nyni ovšem možno nám dobře rozuměti politickým vraždám, spáchaným i na samých hluboce zasvěcených členech zednářských. (Šíř' o té věci pojednáme v jiné stati této knihy.)

⁴⁾ Odtud ona snaha, vyučovati pouze laiky, nucená návštěva zednářských škol, učitelský monopol státní, pokud totiž stát jest ovládnán lóží. I dětský věk zednářství už ulovilo, jak svědčí zednářské dětské asyly v Itálii z r. 1848. I v Německu jsou podobné ústavy na př. Fröblovy zahrádky dětské (Kindergarten) a j.

republikánské. Slučujte dovedně tyto dvě vzpomínky (papežskou výsost a — republiku), podněcujte a ducha dodávejte těmto snadno vznětlivým povahám ideou vlastenecké pýchy¹⁾! Dávejte jim najmě z počátku, ale ustavičně v tichosti, nevinné knihy a básně národního vzletu, a tak ponenáhlu přivedete své žáky k onomu stupni jítření, po němž jste toužili. Budou-li zároveň na všech místech církevního státu (jakým byl do r. 1870.) naše ideje touto naší prací jako světlo rozšířeny, pak teprve sjeví se vám moudrost plánu, jehož předlohu máte před rukama . . .

Pro revoluci nejsou u nás zralí ni lidé ni okolnosti a neuzrají ještě za dlouhou dobu. Ale k tomu nehledíc, přece můžete provést, by se v srdci mladého kléru zachvěla nová struna. Strunou touto jest nenávisť k cizozemcům S ideou papežského nadvládní²⁾ ustavičně v jedno spltíte vzpomínky na boje mezi kněžstvem a císařstvím³⁾! Znova roznětíte napolo utuchlé spory a vášně Guelfův a Ghibellinů, čímž získáte si způsobem velmi laciným pověstí dobrých katolíkův a dobrých vlastenců.

Tato pověst dobrých katolíkův a dobrých vlastencův otevře našemu učení srdce mladého kléru ba i řeholních konventů dokořán. Tento mladý klérus v několika letech působením různých poměrů dostane se do všech úřadů, — bude vládnouti, spravovati, souditi; z něho se utvoří papežská rada (kardinálové), a bude povolán také voliti budoucího papeže. Tento papež nutně bude napojen — jako velká část jeho souvěkocův — ideami a zásadami vládkými (národními) i humanitními, jež my nyní právě do oběhu dáváme. Je to malé horčičné srnko, jež svěřujeme zemi, ale slunce spravedlnosti vyvine je k nejvyššímu stupni velikosti a jednoho dne spatříte, jak z tohoto zrnka nastanou žně obrovské⁴⁾.

Na dráze, již bratřím svým ukazujeme, bude překonati mnohé obtíže a odstraniti četné překážky. Ty překonáme chytrostí a zkušeností. Cíl náš je takové krásy, že je dlužno chopiti se všech vesel. Chcete-li porevoluční Itálii? Nuže — hleďte papeže, jakého jsme vám naznačili! Chcete-li upevniti panství svých vyvolenců⁵⁾ na trůnu babylonské nevěstky? — Nuže — proveďte, by duchovenstvo, domnívajíc se, že kráčí za korouhví svatých klíčů, dostavilo se pod vaši korouhev! Chcete-liž odstraniti poslední stopu tyranův a utlačovatelů?

¹⁾ Gioberti a jiní „bratři“ takto opravdu omámili v seminářích mnoho klériků; i „Unita Italia“ čítala v řadách svých mnoho stoupenců z kléru.

²⁾ Ideu tu zpracoval Gioberti v pověstném spise „Del primato fisico e morale de Papa in Italia“.

³⁾ Proto chtěl Karel Albert tasiti meč proti Tedescovi na obranu papežské moci světské; proto chtěl senator Plezza a popuditi Lombardy proti Tedeskovi, že tento „neměl zření k papežskému státu“. Z lásky k papeži nenáviděl klérus po giobertovsku smýšlející Rakušany, nepomněv, že by tento boj na místě posledním čelil proti papeži, a radil sv. Otcí, by se tohoto boje účastnil. Kdo by si tu nevzpomněl na germanism a romanism od r. 1870? — na kýžené ponárodnění křesťanství v Německu? — na vládné — církevního podvržence německých národních liberálů?

⁴⁾ Po Piu VII. následovali Lev XII., Pius VIII., Řehoř XVI., Pius IX. a Lev XIII., vesměs to věrní vrchní pastýři, důkaz to, že zednáři snili přilíhů různě. J. Kristus neopustí své církve.

⁵⁾ Dlužno rozuměti zednářské pohlavary. Škotský 30. stupeň v němž se soustředí všecko zednářství, jest, jak jsme poznali, „Grand Inspecteur Grand-Élu“, čili jinak „Chevalier Kadosch“.

Nuže — rozestřete své síť, jako Šimon Barjona, po sakristiích, seminářích a konventech, ne ve hloubi mořskou, a v ničem-li se nepřehrádíte, pak vám připovídám podivuhodnější ještě lov, než byl onen sv. Petra. Rybář stal se rybářem lidí, a vy také budete lovití přátele u nohou — apoštolského stolce. Tímto způsobem budete mítí v síti revoluci v tlače a pluvdiále, v jejíž čele bude nešen kříž a veliká papežská korouhev, revoluci to, již bylo by třeba jen malé pomoci, by rozšlehla oheň na všech čtyřech stranách světa.

A tak směřuj každý čin života našeho k tomu, by byl nalezen tento kámen mudrců. Středověcí učenci posyblí času a slata, hledající ho. Sen tajných spolků (zednářský papež) vyplní se z důvodů svrchované jednoduchých, jelikož tyto spočívají na vášních lidských. Nedejme se tedy zastrašit ani tím, nepodaří-li se nám úmysl na jednom místě, anebo potkal-li by se snad s nezdarem anebo úplnou porážkou. Kujme zbraň v ústraní lóže, namířme batterie své, podněcujme všechny vášně, i ty nejhorší i ty nejlepší; a vše ospravedlňuje naše očekávání, že se tento plán zdaří nade všechno naše očekávání!“

Až sem sahají slova tajné instrukce.

Tato tajná instrukce, jež byla určena jen malému počtu karbonárských náčelníků, padla na stěsí do rukou tajné římské policie dříve, než se dostala do rukou pověstného »Nubia«. Kdyby papežskému stolci bylo co činiti pouze s vládami a nikoli s podzemskými zlobami zednářův a jich vysokými stupni, nebylo by papežství nikterak pozbaveno církevního státu a svobodné náboženské vlády, jelikož žádný kabinet neznal lépe děsných rejďů tajemných spolků než papežský. V žádném národě nebyla láska k panovníkovi více zakořeněna než v papežském státě, a v tomto bodu papežská tiara měla vrch nade všemi zemskými trůny. K tomu ovšem najmé dvě příčiny přispěly: 1. otcovská správa (vládní) a svrchované spravedlivé rozdělení břemen, přirozený to následek křesťanských zásad a vlastní to pohnůtka, proč národ lpěl na papeži uzavřev sluchu papežským svodům; a 2. nejdokonalejší znalost tajných plánův a jich posledních koncův a tudíž i prostředků k jich přemožení.

Temným spolkům podařilo se teprve ve spolku s monarchií zničití světské panství papežovo a slaviti vítězný vjezd svůj do Říma.

Nicméně však tato tajná instrukce nepřinesla nikterak žádoucího ovoce, a my jsme jisti, že surovému násilí naprosto nepodaří se, co se nepodařilo isti ďábelské.

C.

Boj zednářů proti katolické církvi.

Jak všeobecně známo, katolická církev zavedla v lidstvu nový řád zrušila otroctví, prohlásila rovnost ceny nesmrtelné duše každého člověka, povznesla ženu na důstojnost lidskou, oddělila přísnou ctnost od hříchu, posvětila jednoženství, zavedla určitou bohoslužbu jediného pravého Boha, prohlásila boháče a lazary za rovné

bratry, rozžala pochodeň lásky ku bližnímu atd., čímž ovšem postavila se na stanovisko v dějinách lidstva dosud nepoznané. Což divu tedy, jestliže lid všude, kam toto nové učení svými věrozvěsty přineseno bylo ve způsobě záře evangelia J. Krista, hrnul se podě praporek kříže? Což divu, že trůny zpupných, na bohy si hrajících tyranů trásly se před prostým slovem galilejských rybářů? Což divu, poslouchalo-li ucho týraných, chudých, utiskovaných, na nejnižší stupeň důstojnosti, (téměř jen zvířecí) postavených žen a otroků roztouženě čarovnou tuto hudbu? Poslední gladiator v areně a amfiteatru a Nero na zlatém, světovládném trůnu mají si býti rovni cenou duše! — Což však také divu, že tato dosud nepoznaná, od judaismu a polytheismu příkré se lišící nauka nalezla též mnoho nepřátel? Tisíce útoků podjaly se zloba, neziřzená samoláska, prospěchářství, nenávisť a závist proti evangeliu lásky. Nikdy však — hledíme-li ku vnitřním útokům — nebylo snášeti církvi tolik útrap, jako za posledních dvou století.

»Mohlo-li dva n á c t e galilejských rybářů tak velice rozšířiti křesťanství« zpupně se vyjádřil Voltaire, »tož já, jediný že postačím, bych je zničil, chci dokázati.«

Drzá a vyzývavá tato slova ovšem se nevyplnila; nicméně však nelze neuznati, že mužové takového rázu, jakého byl Voltaire, tento zapřisáhlý nepřítel církve Kristovy, už po plných šestnácté desítiletí spojovali se v řadu, by zahladili křesťanství, jež svými mravními i věroučnými zásadami a články bylo jim na nejvýše nepohodlné. Což jest to, míti pouze jednu manželku, s ní až do smrti žíti, Boha se báti, jemu sloužiti, za zločiny své peklem potrestán býti atd.? Proč má býti Lazar boháčovi na obtíž, proč má se člověk zapíratí...?

Odtud vzešel proti církvi katolické zvlášť a křesťanství vůbec děsný boj. Proti nevěstě J. Krista válečně povstal pluk — svobodných zednářův...

Anoť pak zednářství není jinaké v Belgii, jinaké ve Francii, jinaké v Německu, jinaké v Americe, nýbrž všude jedním a tímže, směřujíc ku zničení křesťanství: tuť ovšem postačí uvéstí toho na doklad plán zednářství belgického, čelící na zničenou katolickou církev. Dle Neutova spisu »La Fran.-M. soumise...« (I. p. 298., Nota) při slavnosti slunovratu 24. dne června 1856 byl prý tento plán v těchto pěti bodech obsažen:

1. *Otázky politické i náboženské musí být ustavičně předmětem činnosti loží vespolek spojených.*

2. *Tyto lože musí ve svých vztazích mezi sebou a cizozemskými ložemi a tajnými spolky tak býti zřízeny, by dle ujednaných smluv poslouchaly jediného pokynu. — (Čti o tom: „Freim. Zeitung“, 2/5. 1874).*

3. *Tyto smlouvy tvoří nejvyšší zákon, o němž rokovat anebo rozumovati nikomu není volno. Pravému zednáři jest se slepě podvolit a podrobiti.*

4. *Tyto denní otázky jsou: národní výchova a veřejné vyučování, veřejná dobročinnost a svoboda náboženského vyznání. Národní*

¹⁾ Jan Antonín, markýz de Condorcet (1748—1794), slavný matematik a spisov. francouzský, vyjádřil se o Voltaireovi; že se zapřisáhl, svůj život věnovati ku zničení křesť. učení zvlášť, a všech kladných učení vůbec.

výchova a školství musí dle svých zřízení záviseti na státu a stát nám musí býti nápomocen, stojí pode vlivem zednářství. Co se pak týče svobody katolického náboženství, tu platí pravidlo, že tato svoboda z ústavní listiny musí býti vyloučena:

a) obmezením svobodného mluvení s kazatelnic, a

β) zrušením řeholí a kongregací.

5. Ve případě nutnosti jest tento program provésti násilím.

Takovými plány tedy obíralo se zednářství belgické ve spolku s cizozemskými lóžemi, osvětlujice tak jasně stav katolíků německých od r. 1871.

Jediné katolická církev jest předmětem zednářských útoků, protestantism není ani hoden zničení. Tvrdíme-liž něco živého? Br. . Conrad, stoliční mistr německé lóže »Pestalozzi« v Neapoli, vyznal to veřejně a s drzou upřímností v »Bauhütte« 28. března r. 1874. taktó: »S protestantismem, jenž uvízl v bahně písmenkářského otroctví, a jenž se rozvětvil v různá, bezvýznamná vyznání, jest nyní činiti co pouze už jako s nějakou statistickou rubrikou. Jen jesuitsky vymyšlené a dohromady spletené zřízení katolické církve jest dosud činitelem zastávajícím službu hamovačky při pokroku lidstva k dosažení humanity. Toho ovšem zednáři nesmějí přehlédnouti: kdo se pídí po vysokém, musí dáti v šanc vysoké. Ve smyslu římsko-katolicko-papežské neomylnosti církevní nelze žádnému zednáři býti křesťanem. Tato církev jest nejpříkřejším opakem nejenom zednářství, nýbrž i každé občanské společnosti. Chceme-li dospěti poněkud dále ve svých spolkových snahách jakožto čestní zednáři, musíme vyznati se Strauszem odhodlaně: »Už nejsme křesťany, jsme zednáři, ničím více ani méně. Dosti! — Nám jest sloučiti sílu svoji na jeden bod, jehož lidstvo potřebuje, totiž na spolek lidstva. Zednářský dilletantismus přináší lidstvu málo užitku a spolkové zednářské idej nepřináší pražádné úcty. Buďto — anebo!«

A přece, víte-liž, kde zednářstvo naverbovalo nejvíce členů, dobrovolníkův a spojenců? — Mezi protestanty! Protestanté podporují vědomě či bezděky snahy zednářské vůči katolické církvi. Jsou politování hodni, nevědouce a neznamenjice, že tím samým kopají hrob také sobě; nebo, kdo upře té pravdy, že by zednáři měli lehkou práci s protestantismem, kdyby se jim podařilo přemoci katolickou církev?

Chytré lóže ovšem jsou si toho vědomy a, znajíce neopatrnost a lehkověrnost protestantů, jednají dle toho — tajně se smějice...

Barabáš s Jidášem spojili se proti J. Kristu!

a) Zednářský boj proti katolické církvi jeví se zcela různými zásadami mezi zednářstvem a církví, již lóže zove krátce »ultramontanismem«. Zednářský orgán »Freim.-Ztg.« (14./2. 1874., S. 53.) sám to doznal, potvrdiv, že nyní dva názory o světě stojí zcela příkře vedle sebe a proti sobě. Kdo prý jest svoboděn ve smyslu ultramontánském, platí za otroka ve smyslu zednářském; kde zednářské slunce vychází, tam prý zapadá ultramontánské; co prý jest dokonalému zednáři svatým ideálem, to jest dokonalému ultramontánu činem ďábelským, prokletí hodným. Dlužno přednost dáti, — končí článek — charakterům z jedné slitiny, charakterům, kterým se už z mládí protivila líná bojácnost, — před kaučukovými mužky.

Právě tak příčným jest odpor mezi moderním státem a kladným křesťanstvím, najmě od té doby, co se v Německu i Rusku boj zmohl proti katolické církvi. Zednářství stotožnilo se s moderním státem na zkázu křesťanství, a my víme, kdo dohání vládu k útokům na zjevení křesťanské víry. Lahrská lóže (v Badensku) »Allwater zum freien Gedanken« vydala v prosinci 1873 okružní list, jehož obsah velmi potvrzuje předešlou naši větu. V listu tom dočítáme se, že prý boj římského kněžstva proti modernímu státu a najmě proti obrozené velíři německé musí býti zednářům zjevem zarmucujícím. Z tohoto boje prý vidno, kterak kněžstvo odchylovalo se od stezky lásky, která jest právě tak podkladem křesťanství, jako prý zednářského řádu. Nutno prý proto s tímto odrodilým kněžstvem zatočiti jinak. Jestliže prý německá říšská moc i moc jiných zemských vlád všestranně se přičinily, by učinily přítrž této zhoubné válce náboženské, by ji z německé půdy vyhostily: tu prý i zednáři musí přičiniti k tomu svých sil, zvláště prý, když boj křesťanstvím vedený náleží také lidstvu, by totiž toto se pozvednout a své nejvyšší cíle vykonávati nemohlo. Na konec pak lahurská lóže vyzvala vládu, by přijala do zákoníka svého také § 130. a) svatohavelského (St. Gallen) vládního zákona, jimž pokutováni křesťanští kazatelé 1000 fr. List ten podepsán byl stoličním mistrem br... Chr. Seifertem (viz: »Freim.-Ztg.«, 7./3. 1874.), kupcem.

Tak tedy tito lahurská mužové noční, kteří každého prvního pondělí v měsíci scházejí se v hostinci »Zum Schwanen«, kde ve své dílně pracují, a každé pondělí u večer o 8. hodině k zednářskému kroužku se shromažďují, radí se o výbojích vůči katolické církvi. Prodavač citronův a slanečků, kávy a lihovin vede roj zapřísařých spiklenců v boj proti církvi!

Jak se jeví boj zednářů proti katolické církvi dále?

Žádná zednářská slavnost neobejde se bez svolání »zkázati církev« a »zaříditi církev národní«. Jedno z podobných svolání stalo se o slavnosti jmenin pruského krále a císaře německého od br... L(ucia): »Kurze Ansprache, gehalten in einem Maurer-Kränzchen« (22./3. 1873) — viz: »Freim.-Ztg.«, 4./4. 1874. Z této řeči vyňali jsme tyto věty: »Pozorujeme-li církevní život, tu shledáme, že tento nabyl v Německu určitého rázu národního, nejprv ovšem u protestantů, z části však také u katolíkův, — a požehnaný bude onen den, kdy v Německu prohlášena bude jednotná církev národní. A byť tento den byl ještě dalek, nicméně přece jest nevyhnuteln, jelikož národní cit touze měrou k tomu působí, jakou se tomu přiči bezmezá panství kněžská. Národ německý, patřící hrdě na boje poslední s Francií, nedá si už líbiti této zpupnosti, nýbrž jest hotov podjati se boje na život a na smrt s římským papežstvím. Konec toho boje nemůže býti pochyben, neboť jen jediná porážka, již by římská hierarchie zasadila Německu, značila by nadvládu romanismu nad živlem německým i ve příčině politické... Za to, že se tak nestane, ručí vsickni praví vlastenci¹⁾ a těmi jsme na místě prvními my!...«

¹⁾ Že to s vlastenectvím zednářským vůbec vypadá příliš blbě, dokažeme později historicky.

Dokazovati, že katolíci mají svého papeže, biskupy a kněze naprosto nezávislé od státu ve příčině náboženské, nic nespomáhá. Lóže nezná náboženství, znajíc pouze atheismus a jím bijíc proti církvi římské.

Br. Ursin šel ve své řeči o letní svatojanské slavnosti v Bernburgu 24. dne července 1873 proti katolíkům, říká, že už je na čase, jíti v boj proti zhoubnému, veškeru lidskou společnost pronikajícímu duchu církevnímu; neboť sotva že prý papež syllabem a encyklikou přiložil sekeru na mladý německý dubec a na požehnanou palmu svatojanskou (rozuměj: svatojanské zednářství), — už padly oba.

Jak patrně, zednáři považují (a chvastají řečníci jejich to dokazují) císaře, říši i zednářství jakožto pojmy spřízněné, ba totožné. Jelikož katolíci ničeho na lóži nežádají, proto jsou nepřátely císaře i říše, proto prý dlužno potupně vyhladiti je (»Freim.-Ztg.«, 1873., Nro. 31., dto. 2./8.).

Tímž smyslem prosáknut byl článek »Mittelalter und Neuzeit« (viz: »Freim.-Ztg.«, 1873., Nro. 44., dto. 1./11.), článek to, v němž obsažena byla plná tůň zloby a nenávisti proti pomazanému Páně. Autor napsal ve článku tom také to, že, panuje-li boj mezi papežem, jenž nenávidí spolek, a císařem, jenž spolku přeje, i zednářstvo ovšem musí chopiti se zbraně... Nemesis prý vstoupila mezi ty, kteří se chlubí býti pramenem vši moudrosti. Ti prý, kteří bezbožnou zpupností sahají po koruně neomylnosti, propadli kletbě směšnosti. Ten prý, kdo není obmezen duchem a schvácen nesmírnou ctižádostí, musí se odvrátit od této hrozné pýchy. Mravně zničen jest prý v očích všech svobodných lidí onen stařec. (Pius IX.), jenž vůči své neomylnosti prý nerozumí ani těm nejjednodušším historickým a národním událostem, v pravém opaku prý stojí k onomu starci (císaři německému Vilémovi I.), jenž prý duchem obrovským a svěžím postavil se v čelo řádu, na jehož praporek napsáno bylo heslo: pravda, spravedlnost a láska k lidem.

Každému asi jest známo, kdo provedl ve Švýcařích surové potlačení katolické církve; ale nicméně bude s prospěchem, dokážeme-li to z listin zednářských. Švýcarské zednářství, sjednocené v ústřední vellóži »Alpina«, vydalo koncem července 1873 manifest k národu švýcarskému, kde (st. 15.) dočítáme se, že zednářství tamní postavilo se na odpor onomu vyznání náboženskému, které si osobuje monopol pravdy, chtějíc vůči jinak smýšlejícím u věcech víry použití násilí. Zednářství má se tedy nepřátelsky vůči onomu učení římského syllabu a ku teoriím posledního v a t i k á n s k é h o k o n c i l u, jenž by rád zničil svobodu smýšlení a svědomí a přivedl lidstvo zevním násilím, mučením a hranicemi na stanovisko středověké. Zednářství prý není nepřitelem čistého náboženství, za to však rozhodným nepřitelem jesuitismu, a v této příčině jsou katolickému náboženství také oproti veškerý protestantismus a moderní liberalismus.

My katolíci považujeme to ovšem za velikou čest, stojí-li moderní pohanství ku církvi naší v poměru zcela příčném. My jsme si jisti, že katolická církev vyjde z tohoto boje vítězně.

A protestantismus?

Buď přejde do našeho tábora, anebo utone v zednářství.¹⁾

Buďto — anebo! Něco středního mysliti si nelze! — —

b) Druhá zbraň, již zednářství útočí na katolickou církev, jest plášť vylhaného vlastenectví, jímž každý tajný spolek rád odívá se. Mělké duše při sladkých, opojných zvucích vlasteneckých dají se ovšem snadno lapiti, muž rozvázný však opovržené odvrátí se od jalových slov, která nikdy nestanou se skutkem. Mimo katolickou církev a monarchickou vládní formu nic tak se zednářství nepřičí jako pravý, ušlechtilý význam »vlasti.«²⁾ »Ubi bene, ibi patria«. Či snad není zednářství po výtece rázu kosmopolitického a mezinárodního, napsavši na praporek svůj »zrušení národnostních rozdílů v lidstvu?«

Zednářství jest praktické, užívajíc všech okolností ku svému prospěchu. Kde toho vyžaduje potřeba, tam svrhne původní šat, jež nositi mu bylo dle směru, jakým se lóže brala, by došla svých cílův, — a oblékne zase jiný, nový — vždy — jak se to hodí. Jednou třeba býti kosmopolitou, podruhé vlastencem. Tak činili zednáři němečtí už od r. 1871.

»Germanismus!« — »Romanismus!«

Dva Titani! Kdo s koho? Kdo padne v tomto boji kulturním? Kdo asi ustoupí?

»Ba'u'hütte« (Nro. 3., 17./1. 1874.) vyjádřila se ovšem tak, že prý už sešla budova katolické církve, trvajíc téměř po 2000 let, vystavěná na základě lži, podvodu a pověr a udržovaná dosud chytrostí jesuitskou, provozující nad lidstvem moc tyranskou (tu bylo vzpomenu to křížových válek a válek náboženských), ba ani článek o papežské neomylnosti vydati se neoštidavší. Potom vychrlil orgán tento spoustu nadávek proti »Romanismu«, t. j. proti poražené Francii, vychvaluje až do nebes »Germanismus«. — Odkud ta láska vlastenecká? Slyšme však dále tento list! »Ducha germanismu zvou duchem světla, duchem pravdy; a zdaliž není, draží br. duch zednářské pravdy také duchem světla a pravdy? Zdaliž může kdo v této shodě dle toho, co jsme prve o germanismu byli řekli, naléztí cos nahodilého, máme-li totiž před očima úlohu zednářství? Zajisté nikoliv! a schválně jsem se i poněkud déle zdržel (dí autor dále) u tohoto boje mezi germanismem a romanismem, jelikož jsem přesvědčen, že v tomto boji přísluší našemu zednářství prvé čestné postavení. Postavení zednářství v tomto boji duchovním (s církví od r. 1871.) pochází z něho samého (jeho účelu), jak ovšem jinak tomu býti nemůže... Duch pravého zednářství jest duchem světla, duchem pravdy, a proto první, všeobecnou, platnou hlavní zásadou zednářskou dle slov br. Cramera (viz jeho: »Deutsche Nationalloge«) může býti jenom toto: Každý zednář musí býti rozhodným racionalistou, musí nade vše vysoko ceniti svobodu myšlení, svědomí a vyjádření se; každý zednář má

¹⁾ Zvěčnělý würzburgský biskup Stahl potkal se v lázních emských (Ems) se spolužákem z dob mládí, který byl protestantem a zároveň svobodným zednářem, jenž s biskupem sdělil, že, vyjde-li církev katolická z onoho boje, jež zednářství vůči ní rozšířilo, vítězně, uzří v tom prst Boží a stane se ihned — katolíkem. Beze zjevné pomoci Boží musí prý katolickou církev neúprosně v bojito m padnouti!

²⁾ Celá další stať jedna odůvodní tuto pravdu dějinnými důkazy.

v zednářském zřízení nalézti mohutný pomocný prostředek ku svému vzdělání.

Než co se skrývá po tímto pláštém vlasteneckého boje? Vizme jen dále!

Na důkaz, že »Germanismus« značí protestantskou zednářskou zásadu absolutního jednotlivce, »romanismus« pak katolické vědomí, nikoli však vlastní rozdíly národnostní (německé — a — francouzské), vidno z objasnění vídeňského listu. »Neue Freie Presse« 24./8. 1873, kde pojednával o obmysleném užším spojení mezi Německem a Skandinávií, na konec pak dodal, že »kdyby prý se tento plán (t. j. obmyslené užší sjednocení Německa a Skandinávie) uskutečnil, pak by prý se skupily státní rodiny po staletích okolo dvou bodů, ducha románského a germánského. Na jedné straně prý západní národy evropské, ohrožené jesuity tím, že se mají státi vojskem »neomylného«, mají býti podněcovány k boji proti svobodě svědomí a vzdělanosti; na východě pak Evropy prý bylo by národům úpěti pod tyranstvím ruským, a všechny vymoženosti ducha celých století by padly slovansko-tatarskou mocí. Mezi těmito oběma stranami stála by prý velká skupina germánsko-protestantská; protestantská ne dle přežitých už náboženských forem, nýbrž ve smyslu svobody osobní, svobody myšlení a svobody kněžství; protestantská jakožto milionásobný živoucí odpor proti otroctví svědomí a vraždění duší.«

Krátce: »germánskými« slují státy, ovládané způsobem zednářským; »románským« ty státy, které dosud lóžemi nejsou úplně ovládaný, nýbrž jen z části.

Poukazujeme na výroční zprávu kostnické lóže »Constantia zur Zuversicht« (sluší pod velloží bayreutskou), jež v »Bauhütte¹⁾ byla uveřejněna a kde nad slunce jasněji vidno, která lóže směrem svrchu řečeným ve svobodném Švýcarsku si vedla po vypuknutí »kulturního boje« v Německu.

Bude s ohromným podivením novozasvěcenci, by zvěděl, jakým kvapem lóže útočí na jistá vlastenecká hesla a s jakou vytrvalostí setrvala v tomto boji proti církvi. To vše se nám však vysvětlí, uvážíme-li zřízení německých lóží. Br. . a velmistr Bluntschli ve své lóžové řeči v Curychu (v červenci 1873)²⁾ pravil, že jest třeba objasniti veliká nynější hnutí bratřím. ., by se i tito i lóže v účasti tohoto boje ještě více činnými osvědčili. V Německu už tak prý se stalo a Švýcarsko nesmí prý zůstatí pozadu. Nutno prý by vellože vypracovala některá časová themata, na jichž výkladu by se i lóže zúčastnily; tím, že by pozornost lóží k těmto thematům byla obrácena, probuzena byla by prý i větší činnost.

Ó těch vlasteneckých mužů, jimiž zednářství smývá po libosti, kam se mu líbí! Pod záminkou, že vlast jest ohrožena, útočí na katolickou církev, oporu to nezadajných práv každé vlasti.

c) Zednáři sami se přiznávají, že vedou s církví boj na život a na smrt. Od r. 1871. dokazují bratři. . sami, že si žádají boje s Římem a to na život a na smrt.

¹⁾ dno 7. února 1874.

²⁾ Viz: »Freim. Ztg.«, 2./5. 1874, S. 141.

Ovšem nelze nevyznati, že lóže německé už od r. 1866., totiž, když Rakousko německou zbraní u Šádové bylo poraženo, počaly prudčeji bítí proti církvi; ale hlavní boj na celé čáře teprve r. 1871. propukl. Jeť s podivem, jakým ďábelským hněvem a záštim bojovali zednáři, hrajíce s církví va banque. Církev musí padnouti, by lóže stala se jediným ústavem lidským, — lidstva universitou. V tomto smyslu hrozil br.: Ferdinand z Trentowských (»Wesen und Unwesen der Freimaurerei«, S. 154.) zástupcům křesťanství: »Milí nepřátelé! Bojujete s námi tvrdošijně a velmi udatně. Ale jakou zbraní! Vnitřní křesťanství, jež v podstatě své není ničím jiným než zednářstvím, přetvořili jste svojí církevní moudrostí v pohanství druhého vydání. Právě tak nyní užíváte v boji proti nám vět (= článků věro- učných), bůžkův a fetišů, jako druhdy staří Aegyptané proti perským ctitelům a vyznavačům světla užívali krokodilův, ichneumonův a býkův. Anť pak tento všecek církevní hmyz vůči zednářství jeví se býti zhola bezmocným, tu (jakoby na pomstu) znečistujete a hyzdíte zednářství co nejurážlivěji u starých modlivých bab a nevzdělaného lidu. Dejte si však pozor, nesmířitelní nepřátelé! Radím vám rozvahu! Už po dvakráte byli jste ze svých sv. katolických a povšechných chrámů zapuzeni; nejprve reformace a pak veliká revoluce francouzská vás z nich vypudily. Pomněte, že může mimo vaše nadání čas přijíti, že zednářství může slaviti ku veliké radosti a s velikým štěstím lidského pokolení ve vašich nádherných dómeh a velechrámech své zednářské práce.« Čili jinými slovy: církev musí býti zničena, a na rumech její zednářství zbuduje sobě vládu svou; zednářská zástěra bude místo kříže, místo věřících budou bratři, mistři stoliční budou faráři a velmistři biskupy.

V této větě potakal nám zcela br.: J. G. Findel ve svém spisu »Die Freimaurerei im Lichte der Zeit« (Leipzig, 1873, S. 15. . .), v němž pravil, že církev už nemá žádné ceny, nýbrž že prý musí býti považována za škodlivou. Oproti ní pak že prý tu jest nový ústav, nová organizace, odpovídající všem potřebám vzdělanosti, jsouc všestranným výrazem našeho společenského vědomí: — totiž zednářství. Jenom zednářství nám podá život svobodný, důstojný a pravý a to — na půdě čisté lidskosti.¹⁾

d) By zednářství toho docílilo, nutno, by církev přede tváří moderního státu stala se bezepřávnou.

Kdykoliv v Německu — a my právě mluvíme o tomto, jelikož odtud vzešel děsný boj kulturní — zednáři na sněmu domohou se většiny, ihned počínají tvořiti nové zákony — v Itálii, ve Francii, Belgii, Švýcarech a Španělsku tomu také tak; — u nás liberálové (zednáři) to také umí — směřující proti církvi. Ne nadarmo poukazovali na tuto událost katoličtí mužové středu, pravíce, že tyto zákony byly ujednány za kulisami. Podívejme se tedy do jednoho takového zákulisí a slyšíme Dr. Smitta (br.:) *) »Nesdílím

¹⁾ Srovnej také odpověď br.: Bluntschliho na lóži curyšskou »Modestia« 1873. — Tolikéž i spis biskupa E. z Kettelerů »Die Katholiken im deutschen Reiche«. Mainz, 1873. S. 97. . .

²⁾ Viz jeho přednášku v lóži »Wir und Ultramontanen« Leipzig, 1873, S. 6. . .

se s míněním těch, kteří praví, že nutno míti zření na jesuitský ultramontanism jakožto na část lidstva čili sektu, jejíž vyznavače dlužno právě tak snášeti jako každého, jenž se honosí čestným přesvědčením. My naopak považujeme tento jesuitský ultramontanism za jednoho ze zapřísáhlých protivníků všeho státního náboženského a společenského pokroku, za známého vůbec nepřítele úhrnné moderní kultury, za zmiji upínající se na srdce lidstva, toužícího po světle a pravdě, by je zhubila jedem svým; my nechceme míti nic společného s touto římskou společností, která nám laje a nás tíží a, která, kde jen může; užívá. vlivu svého na naši smrt a zkázu. Podívejme se jen, bratři. . . , na Francii, a poznáme, kterak jesuitský ultramontanism osnuje právě smrtící plány našim francouzským bratřím. . . , v okamžiku tomto! Tyto plány vážně ohrožují dílny zednářské našich bratří. . . ve Francii. Zda-liž se nedočítáme co den, jaké orgie slaví tento ultramontanism ve krásné, ale nešťastné zemi a vlasti Montesquieu-ově, Voltaire-ově, J. J. Rousseau-ově¹⁾, a jak drží v ruce smyčku, by jí zardousila děti vdoviny? (rozuměj: zednáře!) — A vůči tomuto nebezpečnému působení této rotý římsko-jesuitských spiklenců, vůči tomuto pozdvižení proti státnímu pořádku a zákonům, vůči této vůbec známé skutečnosti, že totiž nám na prvním místě tento boj jest opovězen, zda-liž se chceme oddati klamu, že budeme s to, uchlácholiti tyto kruhy krásnými a přívětivými slovy, a že tento útok jejich tak odvrátíme? Nikoliv! Tento římský ultramontanism nemá nic co činiti s církví a věrou a náboženským přesvědčením . . . Zvedli jsme rukavici, již nám ultramontanism hodil pod nohy, a nepřemáháme v něm žádného politického nebo náboženského mínění, nýbrž přemáháme v něm zapřísáhlého nepřítele lidského pokroku a nejurputnějšího nepřítele moderní kultury; a stojíme-li v prvních řadách bojovníků, činíme tak z nutné sebeobrany; a podařilo-li by se nám, spolu provésti, by římsští tito žoldnéři a jesuitští karbonáři ze všech dílů naší vlasti (německé) byli vypuzeni, pak by nám nezbývalo nic jiného než to, co učinil Nazaretský světec: vyhnati totiž ze svatyně otcovy — plemeno ještěrčí.«

Co asi tato slova znamenají, chápeme dobře. Lóže nechce ustati, dokudž by veškeren »ultramontanismus« nebyl vypuzen za hranice říše německé (i jiné).

A víte-liž, laskaví čtenáři, kolik ze německých zednářů hrozilo tehdáž (1873) šestnácti millionům katolíků žijícím v Německu?

Asi 30—40.000! Tedy ovšem poměrně — hrstka.

Jest už na čase, by také katolíci němečtí chránili svoji čest rozhodně a vážně vůči hloučku rozvášněných odpůrců všeho toho, co spadá pod pojem katolické církve.²⁾

A katolíci v Německu se drží! Sláva jim, kteří hájí právo!

Jen více Kettelerů, Windhorstů . . . !

¹⁾ J. J. Rousseau narodil se, jak známo, v Genfu, a ne ve Francii!

²⁾ K nejnestydatějším plodům tisku vůbec náleží zednářský spis „Gegen Rom! Zeitstimmen deutscher Dichter“ od Ernesta Scherenbergra (Elberfeld, Bädeler, 1874, Preis 1 Mk). Ve spisu tom velmi vychvalovaném zednářským časopisem „Freim. Ztg.“ (16./5. 1874) chlěna spousta nadávek a rouhání všem obradům katol. církve.

D.

Boj zednářů proti svátostem a obřadům katolické církve.

Grefně nazval Tertullian zlého ducha »simia Dei«, t. j. opici opičící se po Bohu; měl k tomu jistě dosti důvodův, — a my směle tvrdíme, že svobodné zednářství jest »simia ecclesiae catholicae« t. j. opici opičící se po církvi katolické. Odůvodníme tuto větu:

»Ctihodný« a »důstojný« velmistr de Facqz vyzval ve své instalační řeči v bruselské lóži (»u naděje«) 26. dne listop. 1848 zednáře, by odvrhli od přemocné velebnosti Boží všecek neslušný zevní kult náboženský, jakož i všechny bludy, jimiž jsou pouťání dosud jen »nevědomci« a »slaboši«. Není prý žádného náboženství, jež by mohlo pojati bytnost Boží a Božského ducha. Na konec pak pravil, že takovým náboženstvím (jež by bylo důstojno i člověka, jenž vzdává, i nejvyšší bytosti, kteréž vzdává úctu), má býti zednářství. »Budte tedy« — pravil, — »jeho činnými apoštoly a snažte se vniknouti do jeho tajemství!«

Nuže, vizme, jakáže to jsou zednářská tajemství, jimiž útočeno na katolické svátosti a obřady!

V úřední zprávě o zednářské slavnosti konané na památku výročního dne úmrtí belgického krále Leopolda I. mimo jiné zednářské obřady vykonán i ten, že velmistr, posadiv se na oltáři, na němž hořel svatý (!) oheň (— prostředek zednářské očisty jako u nás pokání), obětoval ctěnému stínu vznešeného nebožtíka tekuté oběti (vodu, víno a mléko), říkáje při tom: »Ctěný stíne přejasného mého bratra. ., slyš můj hlas! Jménem všech v tomto chrámu (!) přítomných zednářů podávám ti vodu, podávám ti víno, podávám ti mléko.«

Tedy voda, víno a mléko zastupovaly zde dary obětní!

A užívá-li katolická církev při pohřebních obřadech svčené vody, kadidla a modliteb, stává se to předmětem zednářského rouhání a posměchu!

Činy vaše a slova vaše zednáři, usvědčují vás z nespravedlnosti a surové bezbožnosti!

Než jakýsi druh kněží mají zednáři, ovšem ne jako zvláštní stav jako v křesťanství, nýbrž muže, kteří, napodobující po vzore opic činnost našeho kněžstva, vykonávají i jakýsi způsob křtu, birmování a večere Páně (!).

1. Zednářský křest.

Zednářství, ve své zpupnosti a nenasytné lakotě po rozmnožení členů svých, sahá i po dětech, chtějíc je po vzore katolické církve křtem uvésti do svých loží čili — adoptovati, za vlastní přijati. Způsobů, jakými zednářským křtem se přisluhuje, jest ovšem mnoho; každý obřad má svůj zvláštní. Ten, jež tuto podáváme, vzat jest z knihy Dubreuilovy »Geschichte der Freimaurerei« (Bd. 2. S. 139.). »Kmotr« — dočítáme se tam, — »drží pravou rukou níh lotové váhy a to tak, že nejspodnější konec její visí bezprostředně

nad srdéčkem křtěncovým.¹⁾ První dozorce dotkne se pravicí levé strany prsou křtěncových, řka: „Nechť učí tě svislá níh této váhy choditi vždy cestou pravou!“

»Monde-Maçonnique« oznámil popis zednářského křtu, jež tuto v doslovném překladu podáváme: »Lóže „u dokonalé sjednocenosti“ v renneském Orientu pořádala v pondělí 13. dne září 1858 slavnost, již staří zednáři jmenují křtem zednářským. Br. . Guillet jakožto »ctihodný« předsedal této slavnosti s onou dovedností a zběhlostí, k jaké dospěl při pět a třicetileté činnosti v lóži. Brány chrámu se otevřely. Ctihodný poručil, aby dítě bylo položeno na oltář. Na stole uprostřed chrámu umístěném bylo lze viděti na stříbrných a křišťálových nádobách chléb, ovoce, víno, vodu, med a mléko, vesměs to věci, potřebné k obřadům přijetí (dítěte do řádu). Ctihodný rozdal tyto dary a pokrmy mezi příbuzné dítěte. Hostina tato má býti jakýmsi obrazem hodů lásky (ἀγάπη) prvňích křesťanů. Při tom promluvil několik blahopřejných slov, ovšem okořeněných známou zednářskou mravoukou. Na konec ctihodný požehnal dítě.«

Lóže v Bordeaux (»u sjednocených bratřích«) přijala za vlastní 8 dítek (6 chlapcův a 2 dívky) 16. dne července 1870. Br. . Delboy pravil k nim: »Nechť otevře se duch váš zednářskému světlu. Nechť paprsky pravdy osvíti vašeho ducha, jako to činí slunce nebeské, ráno vycházející (a zemi paprsky svými osvětlující).« Toto »slunce zednářského světla dále takto vyložil: »Jest to svoboda myšlení«; — a dodal: »tato svoboda se musí nésti ku všem věcem.«

2. Zednářské biřmování.

Po předcházejících rozmanitých zkouškách, jichž podrobně zde líčiti nelze, zaslechne »biřmovanec« (!) ve chrámu (!) silný rachot hromu, spatří kmitati jednotlivé blesky, ba i jakýsi rachot, podobný šřicujícím se zděm, bývá slyseti. Tu praví »ctihodný«: »Tento rachot a lomoz, jež jste právě (biřmovanče) slyšel, provázejí obyčejně první kroky všech těch, kteří poprvé počínají vstupovati na dráhu zednářství.« Hned po té slyseti jest lomoz zbraně a střelbu z pušek. Obřadní mistr (praeparator) ukládá při tom biřmovanci, by chodil po zpátku, by se z toho učil, že bez námahy ničeho nelze dosíci. Také jest mu píti z kalicha hořkosti, symbolu to námahy a práce, jichž jest třeba ku poznání chyb. (Viz o tom: »Geschichte der Freimaurerei« von Dubreuil, Bd. 2., S. 139.)

3. Zednářská večeře (oproti večeri Páně ve smyslu katolické církve).²⁾

»V pozadí chrámu lóžového na straně východu (tedy na straně ležící naproti vchodu) jest postaven Δ , v jehož středu jest napsáno hebrejskými písmenami slovo »Jehova« (יהוה); na jižní straně (tedy na pravé straně vchodu) jest zavěšen v jakémsi transparentu obraz slunce vycházejícího nade hrobem. Poblíže tohoto transparentu umístěn jest stůl, na němž jest beránek upečený z mouky, nůž, kalich a lahev s vínem... Tříramenný svícen postaven na oltáři

¹⁾ Viz „Geschichte der Freimaurerei“ od Dubreuil-a, svaz 2., str. 139.

²⁾ tamže.

(stole). Ctihodný podkuřuje několikrát tento svícen. Hned potom obřadník rozkrájí beránek. Ctihodný vezme mísu, na níž spočívá rozkrájený beránek, podá mísu br.:, stojícímu jemu po pravé ruce, řka: »Vezmi a jez!« Pak vezme kalich, napije se z něho a podává opět br.: po pravé ruce, řka: »Vezmi a pij!«, načež jej políbí.

Tak to jde dále.

Jak patrně, zednáři hrají si na kněze a biskupy, přísluhující křtem, bířmováním a udílením večere.

Zdalíž tedy zednářství není v této příčině »opicí opičící se po církvi katolické?«

Ovšem nastává otázka, proč zednáři nenapodobují ostatních čtyř katolických svátostí? proč že nemají také svého kněžského posvěcení, manželství, očistění pokáním a pomazání jakožto poslední útěchu?

IV. Posvěcení na kněze jest jim bláznovstvím. Zednáři praví: »My jsme si sami vlastními kněžími.«¹⁾ Slova ta pronesl br.: Lacroix o pohřbu pověstného belgického zednáře Verhaegen-a.

V. Místo našeho pokání mají očistu ohněm. My vnitřní, nad-přirozenou, zednáři zevní, přirozenou.

VI. Význam svátostného manželství, jak mu katolická církev rozumí, jest zednářům solí v očích. Touto svátostí útočí katolická církev a křesťanství vůbec i židovstvo, ba z části také i sám polytheismus na zednářství. Jeden muž, jedna žena, vzájemně se doplňující, podporující, posvěcující bytosti se svátostným omezením pohlavního pudu ukojení — jest největší odpůrce zednářského materialismu, t. j. rozkoší tělesných. Proto má tato svátost křesťanská mezi zednáři vesměs nejzuřivější nepřátele. Za tu pravdu mluví Helvetius, Clavis symbolorum a j. způsobem co možná přesvědčujícím.

VII. Poslední pomazání — k čemu by toho potřebovali zednáři? Není-li věčnosti, není-li duše lidská nesmrtelná, smrt-li vše ukončí, není-li místa soudu, trestu nebo odměny, pak ovšem k čemu třeba posily při posledním zápasu? k čemu trpělivosti? Lépe kulkou z revolveru prohnati si hlavu a tak ukončiti bolesti stáří, choroby, nezhojitelné nemoci, nouze atd.

Katolická církev ukládá své mrtvé členy do posvěcené země, učíc, že i s těmito už odumřelými členy máme obcování, a proto způsobem důstojným a vážným vede si při obřadech pohřebních.

Jakže si lóže asi počíná v této příčině?

Lóže nedopouští svým členům, aby byli pohřbeni církevním řádem, nýbrž usiluje vydrati je násilně v poslední hodině života — rodině, a po jich smrti — knězi.

Zednářská lóže »l'Avenir« (= »u budoucnosti«) v Paříži po vzore belgických bratří pojala myšlenku civilního pohřbu a zvolila si ze svého středu komitét, čili jakési bratrstvo pohřební. Ovšem toto bratrstvo musí mít také stanovy. Desátý § těchto stanov zní takto:

„Svobodný myslitel (der Freidenker, le libre penseur, solidaire), jemuž by v posledním okamžiku mohlo býti překáženo a to cizím (1)

¹⁾ Viz Neutův spis „La Franc.-Maç. soumise...“ II., p. 202.

vlivem jeho rodiny, by nesplnil snad povinnosti vůči bratrstvu, dá na jevo třem svým zednářským bratřím písemně své přání (býti pohřbenu způsobem zednářským), by zednářské pohřební bratrstvo pro případ jeho úmrtí úkolu svému tím spíše mohlo dostáti. Dá jim totiž plnou moc se vši rozhodností, by jej pohřbili bese všech náboženských obřadů. Kdyby se však domácí tomu vzpírali, ukáží jim členové bratrstva písemnou pravomoc čili plnomocenství, řkouce: „Tento umírající, tento mrtvý náleží nám a vy, nemajíce zde co činiti, vsdalte se!“

Vizme jen náboženský život v Itálii, Francii, Belgii a Německu! Kolik tam civilních pohřbů, kolik umírajících bez církevní útěchy!

Zednářské listy honosí se především atheismem při ložích mrtvých. Umírají bez Boha, bez určitosti, bez naděje... Jaká to propast! Tento odchod na věčnost bez náboženské útěchy musí býti nevypravně děsným!

V tomto směru najmě vynikl list »Monde-Maçonnique«, zvláště v listopadu 1866, prosinci 1867 (S. 496), září 1868 p. 296.

Tento list přináší obyčejně o zednářsky-civilním pohřbu takovéto věty:

»Zemřel, věren jsa svým zásadám, a byl pohřben bez kněze.«

»Netřeba připomínati, že pohřební průvod pí. F. byl zcela civilní.«

»Do dvou set zednářů zúčastnilo se pohřebního průvodu (civilního) paní S. C.«

V červenci 1873 (p. 158.) oznámil tento zednářský orgán, že br. Bremond, pokladník lóže »Echo« velikého francouzského Orientu, zaslal (r. 1868.) velmistrovovi lóže list, v němž přiznal, že chce býti pohřben civilně a po vzore zednářském.

Tu už ovšem nepřekvapí čtenáře, oznámíme-li, že ctihodná lóže »a l'École mutuelle« (= u vespolné školy), mající přijmení »infatigable« (= neunavná), vydala na denní pořádek mezi jinými otázkami i tuto: »Kterak lze zaříditi zednářské civilní pohřby?«

Proto pozdravil tuto větu p. Laurenta-Pichata »Monde-Maçonnique« živou účastí těmito verši:

»Que j'aie été Fourmi, que j'aie été géant,
S'il faut que je descende à la nuit du néant,
J'y descendrai sans peur .
Pas des cierges rangés au choeur en promenoir!
Pas de prêtres autour d' un catafalque noir!
Sur les murs de l' Eglise eu deuil, pas de croix blanches!«

(Ať jsem už byl mravencem aneb obrem,
Nutno-li, bych sestoupil do noci »ničeho,«
Učiním tak bez bázně . . .
Nežádám světél v chóru za ozdobu,
Ni kněží černého kol katafalku,
Ni smutku na zděch chrámův, ani bílých křížů!)

Místo křesťanského pohřbívání mrtvol usilují zednáři zavésti spalování mrtvol, jež jest ovšem původu pohanského. Je-li pak o této věci snad každému s dostatek jest známo, bylo by zde zajisté příliš unavující, obsah literatury »pro« a »contra« čtenáři před oči postaviti.¹⁾

E.

Boj zednářů proti křesťanství vůbec.

Viníme zednářství, že jest zapřisáhlým nepřítelem křesťanství vůbec. Ačkoliv jest tato žaloba příliš těžka, nicméně jsme jisti toho, že dovedíme ji zednářskými doklady, jež nám jsou po ruce. Podaří-li se nám tento důkaz, pak jest ovšem také povinností každého křesťana bez rozdílu vyznání (tedy katolíků, evangelíků, lutheranů, kalvinistů, starokatolíkův a j.), vzepřiti se vůči tomuto společnému nepříteli jednomyslně. Nehrozí nebezpečí se strany zednářů pouze a jediné katolické církvi, — není pravda, že zednářství bojuje pouze proti ultramontanismu, jesuitismu a papežství, — vše toto pouhým jest klamem, k tomu sloužícím, aby se všechna ostatní křesťanská vyznání odtrhla příkře od katolicismu, jej opustila a proti němu se zednáři se spojila —: nikoli, boj zednářský neplatí pouhému katolicismu, ale platí mu na místě nejpřednějším. Vnitřní obsah, vnitřní ráz, vnitřní účel, vnitřní organisace zednářství nesnese ideí křesťanských. Zednářství chce vyhubiti křesťanství vůbec. »Za to ručím,« vyjádřil se výtečný Pachtler S. J. v díle svém »Der stille Krieg,« (S. 99.) »že by i ten nejhorlivější jesuita, kdyby mu lóže slibovala, že zničí v jeho prospěch protestantismus, nepřijal této nabídky, řka: »Timeo liberos murarios (Danaos) et dona ferentes.«

Zednářství přičinilo sekery na kořeny křesťanství v těchto čtyřech bodech:

1) křesťanské náboženství jest svato; pročež dlužno chovati k němu náležitou úctu, a zaříditi společenský život národů křesťanských vyznání dle jeho předpisů;

¹⁾ Poznámka. Z četných, více méně zuřivých nepřátel pohřbívání a přátel spalování mrtvol, uvádíme německého Reinkera, jenž na podzim 1878 silně usiloval, by zákon o spalování mrtvol byl vydán. Tolikéž i br. . . Conrad v německém orgánu „Die Bauhütte“ (Nro. 9, 1874) mocně působil ve prospěch spalování mrtvol. Dále lze se o tom dočísti u Wegmann-Ercolaniho (Die Leichenverbrennung als rationellste Bestattungsart, S. 43. . .) Ve spisu prof. Louis-e Henry-ho „La Cremation“, 1875; — v Lieball-ově „Der Welt verderb durch Todtenbegrabung, das neue Paradies durch Todtenverbrennung“, 1868 Ve Fleur-y-ho výtečném článku otiskném v lövenské „Revue catholique“, najmé pak v díle španělského Dra J. Creus-a, profesora na medic. centrální universitě madridské, jež přeložil Dr. Ludwig Schütz, professor kněžského semináře v Trieru (Paderborn, 8°, S. 66., 1879), dočte se laskavý čtenář velmi zajímavých článků v této příčině.

- β) biblí jest knihou svatou a pramenem víry;
 γ) J. Kristus jest pravý Bůh a Syn Boží; a
 δ) dílo J. Krista musí býti zachováno a rozšiřováno.

ad α) V jakém poměru jest zednářství ku zevnímu jevení-se křesťanství?

Tam, kde jest křesťanství dosud v úctě, mají zednáři ovšem dovoleno, ba i povinnost, zevně chovati se dle něho. A jakžby také mohli obstáti v úctě u lidí jakožto rádcové králův a zástupci lidu, kdyby pohrdali zjevně jeho náboženstvím? Zednáři jsou příliš chytří, než aby jednali neprozřetelně. Pouze z chytrosti přijímala veliká národní mateřská lóže berlínská »Zu den drei Weltkugeln« po mnoho let výhradně křesťany za členy, a teprve od r. 1868. přijímala také »bratry« ne-křesťanské jakožto »ustavičně o to prosící.«¹⁾

Židé, chtěli-li docíliti toho, by v Berlíně mohli býti činnými zednáři, musili dříve postarati se o přijetí do některé jiné lóže n. p. lipské nebo frankfurtské (n. M.).²⁾

Nebývá-li onomu »bratru«, jenž to s náboženstvím dosud dobře a přísně snýšl, dle něho žije, příkazů jeho se drží a ustanovení jeho zachovává, — v tomto náboženském životě překáženo, ovšem děje se jen proto, by lóže pro foro externo zdála se zachovávatí náboženskou snášelivost, jakož i odůvodniti, že »nemíchá se do věcí náboženských« (právě tak jako do věcí politických). Takovému sice násilně překáženo není v plnění náboženských povinností, ale za trest takový člen nikdy nebývá zasvěcen ve hlubší zednářská tajemství.

Kde toho potřeba vyžaduje, tam zednářství tají zášť proti křesťanství. Zřetelněji však vyjádřila se novoanglická ústavní kniha (dle svědectví Eckertova; viz téhož »die Frage der staatl. Anerkennung«, st. 25. a 34.), přinesši tuto větu: »Za starých časů byli křesťanští zednáři povinni, přispůsobiti se těm křesťanským zvykům, které panovaly v té zemi, kde se právě zdržovali. Dnes zednáři jsou však povinni, poslouchati pouze mravního zákona jakožto praví Noémovci.«

Co však rozuměti dlužno těmito noémovskými zákony? Zmíněná už novoanglická ústavní kniha vysvětlila to takto: »Zednář jest slavnostně povinen poslouchati mravního zákona jakožto pravý Noémovec, a směřovati k onomu náboženství, s nímž všickni lidé souhlasí, — a všickni lidé souhlasí se třemi velikými články Noémovými.« Rozlišuje pak vyhláška Yorkská a zmíněná už ústavní kniha novoanglická tři přikázání Noémova před potopou a 3 po potopě.

Tři přikázání noémská, daná po potopě, jsou takto vyjádřena:

I. svět jest dán člověku k požívání (což zní po epikurejsku);

¹⁾ Srovnej: „Jaarboekje voor Nederlandsche Vrjim.“ 1862, S. 85, vztahující se k r. 5868 (= 1868).

²⁾ První čtyři židé byli direktně přijati do vellože „Zu den 3 Weltkugeln“ (28/11. 1872), jiný žid do vratislavské lóže „Horus“ 4./8. 1872 (dle „Chaine d'union“, Janv., Févr. (1873); londýnský list „Freemason“ (7./9. 1872) sdělil, že berlínská vellože „Royal York“ pro příští časy bude přijímati za členy své i židy.

II. varuj se před prolitím —

III. varuj se před požíváním krve!

Tři »veliká« přikázání však, daná před potopou, zněla takto:

I. stavěti archu (= pomozíš nám vystavěti naši archu t. j. lóži, jakožto budovu řádu a světovou);

II. očekávati v arše veliký trestní soud (= očekávej věrně v lóži naší zkázu dosavadního zevního světa); a

III. po potopě opět zalidniti zemi (nebe tvé budiž v častém pohlavním požívání).

Novoanglická kniha ústavní vyjádřila se však ještě určitěji: »Jelikož pak posléze konec světa se blížil, Bůh poručil Noěmovi, by vystavěl velikou archu nebo plovoucí koráb, při čemž mu pomáhali jeho tři synové, jeden jakožto poslanecký mistr a dva ostatní jakožto představení. Budova tato, ač pouze dřevěná, nicméně zbudována byla dle pravidel měrických jako z kamene, jsouc vznešeným a památným stavitelským dílem. Tato podivuhodná stavba byla 300 loket dlouhá, 50 široká a 30 vysoká. Byla z cedrového dříví, rozdělena na čtvero poschodí, z nichž v každém bylo mnoho zvláštních, od sebe oddělených jizeb. A tak bylo zachováno těmito čtyřmi zednáři nebo čtyřmi velekněžími veškeré lidské pokolení.« — »Po potopě opatroval Noë se syny svými znalost umění a věd, dochovav je potomkům, bydlicím společně v zemi Sinear jako Noěmovci, což bylo dle některých starých zpráv nejstarší jméno zednářů.«

Čtoucím tyto věty nutně musí napadnouti chladné nevšímání-si nejenom všeho křesťanského, nýbrž i mosaického zjevení.

Než pojďme dále!

Br. Gotthold Salomon, dr. filosofie a kazatel při nové židovské synagoze v Hamburce, člen frankfurtské (n. M.) lóže »Zum aufgehenden Morgen im Osten,« napsal ve svých »Stimmen aus Osten, Manuscript für Brüder« (Hamburg, 1845): »Proč neshledáváme v celém zednářském rituále žádné stopy o křesťanském církevnictví? Proč nevyslovováno ani jednou jména Kristova ani při přísaze, ani v modlitbě v lóži a při hostinách? Proč neužívají zednáři letopočtu od narození J. Krista, nýbrž jako židé od stvoření světa? Proč zednářství neužívá žádných křesťanských symbolů? Proč má kružidlo, uhelnici a vodní váhu, — proč ne kříž a jiné nástroje sloužící k mučení? Proč tam shledáváme moudrost, krásu a sílu. nikoliv však křesťanské trojmo (Trio): víru, naději a lásku?«

Touž myšlenku téměř těmitěž slovy vyjádřil br. J. G. Findel ve spisu »Die Schule der Hierarchie und des Absolutismus in Preuzsen.« S. 46. ¹⁾, praviv: »Všecky pravé zednářské symboly jsou čistě lidského významu a není mezi nimi ani jednoho, jemuž by mělo býti rozuměno smyslem křesťanským. Snad jest to jediná bibli, tento symbol nábožnosti (snad spíše svobodného pře-

¹⁾ Celý nadpis tohoto Findelova spisu zní: „Die Schule der Hierarchie und des Absolutismus in Preuzsen. Eine vertheidigung des Freimaurer-Bundes wider die Angriffe der „höchstleuchtenden“ Grossen Landesloge der Freimaurer von Deutschland“. Leipzig 1870. 8°.

mýšlení a zkoumání u věcech víry). Křesťanského významu není ani kružidlo, ani úhelnice ani vodní váhy, ani oškrd (Spitzhammer) a čtverec jakožto symbol zednářské všeobecnosti, ani sloupy moudrosti a síly a krásy, na nichž má spočívati chrám lidstva, ani planoucí hvězdy ani kubický kámen, zkrátka žádný pravý a starý, ze stavitelství přijatý symbol. I sama (svato)janská slavnost má význam zobrazení světla (letního slunovratu), nikoli však význam jakési křesťanské slavnosti.*

Taktéž vyjádřil se i br. . Salomon (»Stimmen aus O s t e n,« Hamburg 1845): »Zednářství křesťanské bylo by nejkřiklavějším odporem, rohatým kruhem, kulatou úhelnicí!«

Čím tedy jest zednářům křesťanství? Tím, čím jest jim křesťanský stát, totiž řetězem klamu a násilí, jež zničiti jest životním úkolem zednářství.

Slovutný Albán Stolz nařkl svého času právem zednářství, že podkopávalo a podkopává zdouhavě a nepozorovaně víru; načež bylo lze čísti ve »Freim.-Ztg.« 20./12. 1873.) tuto ničemnou a jalovou odpověď: »... Pátá a nejtěžší obžaloba zní: ‚Zednářství podrývá zdouha a nepozorovaně kořeny křesťanské víry.‘ Opět fráse na fráse! Bim, bam, bum! Veliký buben ultramontanismu zní! Sem, lidé, sem pojďte! Zde dostanete odpustky na sto let! Kus ke kusu za 6 kr.! Vyobcování z církve zednářům! Ó té jejich nevěry a bezbožectví! Anathema! Brrrr! Už často jsme slyšeli kapucinády, ale tato nejtěžší (!?) nařknutí jest kapucinádou nejčistší, již nelze vyvrátiti, proto že spočívá na půdě ultramontanismu a ten jest — neomylný. (Jak patrnó, umějí zednáři i mluvit i psáti hodně ironicky.) — Zde se naše cesty rozcházejí. Jděte (katolíci, křesťané) na jih do Říma, my jdeme na východ, odkudž světlo přichází.«

Než, pojďme ještě dále!

Ve 2. svazku »L a t o m i a«, (S. 176.) dočítáme se, že pamětní spis »Festgabe zum 25jährigen Jubileum 1833 der Loge ‚Zur aufgehenden Morgenröthe‘ zu Frankfurt a. M.«, tištěný jako rukopis pouze v několika výtiscích a pouze několika bratřím do rukou se dostavší, obsahoval mimo jiné také článek »Geist der Maurerci« z pera židovského spisovatele Dra. Hes-z-e. V tomto článku dočetli jsme se tohoto zlehčování křesťanství: »Považují-li zednářské lóže sebe za ústavy křesťanské, tu zapominají nejdůležitějšího svého zednářského cíle: sjednotiti totiž opět v lidském duchu to, co bylo rozlišeno církevními náhledy a občanskými poměry. Pozbude-li zednářství tohoto cíle svého s očí, pak bude sloužiti pouze k tomu, by odstraňovalo klamy a předsudky. Vypadává sice kámen po kameni z hustých zdí, jichž živlem životním jest temno, vystavěných z posvátných klamův a ustanovení, z pověstí a legend, z předstíraných tendencí a symbolů, kteréžto zdi k tomu byly určeny, by se zamezil přístup rozumu ku světlu a aby byla neporušeně zachována slepá víra se svým dítětem — slepou poslušností. A aby se nikdo neopovážil zvednouti ruku na tuto budovu a na její klamy a moc, a podkopati její základní sloupy, — spojili se vyznavači křesťanství se světskou mocí a smyslili si ideu jakéhosi státního náboženství, sepjali pozemské přednosti formou náboženského vyznání, zavedli zákonité pokrytství do

společnosti a — podporovali je. — Lidem však staly se přístupnými poklady prvosvěta jakož i zjevení duchů Řecka i Říma ba i nepatrné zemičky judské a hle! tu se objevily naprosto jiné věci, než jakým učili kněží, mniši a rabbíni. Čas od času povstal vždy nějaký Simson, mohutnou rukou zatřásl sloupy, na nichž spočívala stará stavba, tak že se sesuly a vzniklými otvory vnikaly paprsky nejjasnějšího světla nebeského a — bylo světlo. A byly to síně zednářské, kde pod záštitou tajemství šlechetníci všech tříd a stavův učili se zásadám, budíce je k životu, zásadám to, jež ve světské občanské společnosti dosud ještě byly zakázány jakožto kacířství a opovážlivé novoty. Bylo to v síních anglického zednářství, »kde poprvé lidé byli dosazeni ve svá práva, jež jim byla odňata... působením kněží (křesťanství).«

Jak tedy viděti, považují zednáři křesťanství za staré haraburdí, jež dlužno vyměniti za elegantní moderní výrobky zednářské.

ad 3) Poměr zednářství k biblí.

Všecka křesťanská vyznání považují biblí st. i nov. Zákona za knihu svatou, nám božskou prozřetelností propůjčenou. Tím se ovšem biblí liší ode všech ostatních knih světských. Ne všechny lóže užívají biblí, ne všechny popřívají jí místečka na oltáři v lóži, ¹⁾ by jim sloužila při přísaze nově přístupujících členů, vyznavačů světla. Ovšem i tam, kde přece ještě velikomyslná lóže (!) popřívá jí dosud místa na zednářském oltáři, má pouze ten účel, aby zaslepila nováčka, jakoby to lóže s náboženstvím tak zle nemyslíla. Jak známo, přísahají lidé dle křesťanského způsobu obyčejně na evangelium sv. Jana. Lóže však přijímajíc za členy Moslemy, Židy, pohany, katolíky, věřící i nevěrce, kterak že může míti jen té nejmenší úcty k této posvátné biblí? Co má tedy co dělati tato sv. kniha na zednářském »oltáři«, jsouc na př. Židům — co se týče nov. Zákona — pokorením? Co si o ní asi myslí Moslemín, věřící svému koranu, a Jnd, vyznávající učení obsažené v indických sv. védách?

Ano, biblí jest zednářům pouhým rituelním nástrojem beze vší vnitřní ceny. Slyšme, co o tom mluví sama lóže!

Br. . K. Ch. Fr. Krause (jenž proto, že r. 1810. vyjevil zednářské tajnosti, byl až do své smrti svými starými bratry pronásledován) pravil (viz Eckertův spis »Die Frage der staat. A n e r k.«, S. 38.): »Nechť si starí žednáři jakkoliv posuzovali biblí, tož ovšem jediné zde (v lóži) má svoje místo. Jako však Kristus nevyžadoval slepé víry ode všech, hlásané totiž jakoukoliv svobodnou autoritou, tak také má činiti zednář.«

Čili jinak: Zednáři považují biblí za knihu zajímavou, nikoli svatou, aniž jí přikládají nějaké víry.

Velmistr Marbach užíval ve svých řečech v lidské lóži »Balduin zur Linde« hojně citátů biblických. Proto byl kárán z toho důvodu, jako by biblí nebyla knihou náboženskou, nýbrž pouze symbolem víry a náboženského přesvědčení.

Br. . Ferd. z Trentovských vyjádřil se, že biblí nesnese kritiky, a že by při kritice neobstála. Tím prý se jí však nečiní žádné

¹⁾ Srovnej o této věci „Jaarboekje...“ str. 192....

veliké bezpráví. Neobstojít ani před nějakou náboženskou vyhláškou, tím spíš ovšem před samotným Bohem, jemuž by prý ráda odňala místo. První největší světlo musí pro lidstvo býti jinak uzpůsobeno, než jak činí biblí.

Proto už přemnohé lóže ze svých rituálů vymýtily biblí, nechtějíce, by ještě déle zastávala na zednářském oltáři úřad figurantky.

O biblí a její významu v lóži dočítáme se v nizozemském úředním allmanachu 1872 »J a a r b o e k j e« ... pojednání od br. . Cs. van Schaicka, kde na str. 197. napsán tento úsudek o biblí: »Jak se nyní věci mají, leží biblí na oltáři zednářském jakožto figurantka ... Necht' pohlížíme na biblí se stanoviska jakéhokoliv, tu neváháme říci nepokrytě, že v dílnách našich nemá a také nemůže míti domov od té doby, co učení humanity v popředí stojí, stavší se prostředkem k nápravě lidstva.«

Tak tedy nemá rozhodného slova Boží zjevení, nýbrž humanita.

ad γ) Poměr zednářství k božství Kristovu.

Lóže jest nejúhlavnějším odpůrcem božství Kristova. ¹⁾

Vizmež!

Princ Bedřich Oranžský, druhý syn nizozemského krále Viléma I., byl v 19. roce věku svého 4/6. 1816 v Haagu zvolen doživotním národním velmistrem vellóže v Haagu, 1817 byl zvolen za velmistra velikého Orientu brusselského jižních, nyní belgických lóží. Ač mu byly sděleny jen fantastické židovské legendy, nicméně přece poznal z nich rabínskou a deistickou zášť proti křesťanství, a proto, vyjádřiv svoji v pravdě křesťanskou víru a přísně pokáráv bídnou a licoměrnou zlobu zednářů, sřekl se přijatých čestných úradů zednářských. ²⁾

Pokud se činí zmínka v zednářském rituálu o J. Kristu, děje se to v ten rozum, jako by byl J. Kristus ctižádostivým buřičem národa israelského, jež stihl zasloužený trest, když užuž po koruně ruku vztahoval.

Podobá se tento rituální výrok židovskému »ukřižuj!« jako vejce vejci.

Než — mluvme zřetelněji!

Br. . Jochmus Müller, předseda bývalé německo-katolické obce v Berlíně, pravil ve svém spisu »Kirchenreform« (S. 228., III. Bd.), že pravé, svobodné pohanství zednářům je bližším než úzkoprsé křesťanství t. j. ono křesťanství, jež věří v božství J. Krista.

Bastige, vrstevník předešlého, pravil v »Allgem. Berl. Kirchenztg.« (dle Eckerta, l. c. S. 51.), že „matka Vykupitelova nastoupila na místo Isidy a Alkmeny, že slavnost narození Vykupitelova nahradila staré saturnalio, že mysterie o smrti a z mrtvých vstání Adonise ustoupily posvátnému témdni a času velikonočnímu,

¹⁾ Viz o tom spis K. A. Menzla: „Neuere Geschichte der deutschen“, Breslau. 1843, Bd. X., S. 312.

²⁾ Více o tom lze dočísti se v „Annales maçonniques“, vol. II., p. 89. a vol. III., p. 610. — „La Fr.-Maç. dans l'état“, Brux., 1859., p. 58. — Barruelův spis: „Memoires pour servir à l'histoire du Jacobinisme“ (různá vydání; jedno v Hamburce r. 1803).

místo něž dřív oslavovali prociťnutí přírody ku jarní rovnodennosti.“

Čili jinak: Kristus jest pouhou allegorií, jakýmsi Heraklem, Adonisem nebo Busirisem anebo jakkoli se zosobnění slunečního běhu nazývá.

J. C. Bluntschli, prof. a předseda německé protestantské Jednoty, od r. 1872. také velmistr bayreutské vellóže »Zur Sonne«, uveřejnil v berlínském listu »Gegenwart« (Nro. 29., dno 10./8. 1872.) článek neobyčejně rouhavý o nejsv. Trojici, popíraje tím božství J. Krista. »Duch božský« — pravil mimo jiné, — »dlí bytně ve viditelném těle přírody.«

Na nesčíslných místech popíráno božství J. Krista. Zmíníme se ještě pouze o jednom méně známém místě u Trentowského, jenž pravil (l. c., S. XVII.), že každé pravé pohanství na př. řecké, skandinávské a j. znají »syna božího« buď zcela nebo jen z polovice... V pohanstvích oněch jmenuje se buď Foh, anebo Buddha nebo Hermes Trismegistos, v křesťanství prý se jmenuje Kristus. Zednářství (prý) také uctívá Boha v člověku jako křesťanství, nepřikládá mu však žádného jména, Synem Božím jest zednářům (prý) člověk jako člověk vůbec anebo jako lidstvo... (Zdaliž i protestantismus tím netrpí?)

Ale rozvážlivější protestanté jsou ovšem jiného mínění než vášniví, mladší jich druhové.

Tak n. př. vidělo se protestantské konsistoři v Hannoveru sáhnouti po nevyhnutelné donucovací obraně tím, že nařídila (1745), by žádný kazatel, jenž se stal zednářem, nezůstal déle ve spolku pod těžkým trestem.

Nicméně však přece zednářství nalezlo v řadách »svobodných, protestantských myslitelů« nesmírnou řadu branců. Sám protestantský dějepisec Guerike touží do tohoto smutného stavu věcí v díle svém »Handbuch der Kirchengeschichte« (4. Aufl., Halle, Bd. 2., S. 553.¹⁾). Více o tom viz: »Bien Public de Gand« ze 16./6. 1869.

Abý však božství J. Krista jménem vědy a rozumových důkazů mohlo býti široce a dalece popíráno, založen byl spolek protestantský, jenž zcela svorně a jednomyslně bořil se zednáři odvěké dogma, že J. Kristus jest Synem Božím. A v tomto protestantském spolku byli nejučenější kazatelé protestantští Schwarz z Gothy, professori Baumgarten, Holltendorff. Lydow v Berlíně, bremští pastoři Melle a Marchot a. j.

Počet Iškariotů zvětšil se povážlivě. Škola tubinská²⁾ má v tom také lví podíl. — Dle van Dallen-ova »Freimaurer Kalender für das Jahr 1866.« bylo stoličnicki mistrů zednář-

¹⁾ Sem také sluší Schrödlovo pojednání o zednářství u »Wetzer-Welte'ově Kirchen-Lexicon« pode jménem »Freimaurerei«.

²⁾ Škola tubinská nazývá se Frid. Chr. Baur-em založená protestantská theologická škola. Směr její řídili přívrženci a zakladatelovi stoupenci: Schwegler, Plank, Köstlin a Hilgenfeld. Zabývala se hlavně kritikou spisů N. Zák. a starších dějin křesťanství. Výsledky, jichž se dobádala, jsou na ujmu orthodoxního učení křesťanského. Směr školy té jeví mocné působení hegelianismu, jak patrně z časopisu školy té »Theol. Jahrbücher« v Tubinkách.

ských mezi protestantskými kazateli pouze — 26! A Hengstenberg (dle tvrzení Dra. Scheebena, projeveného v »Periodische Blätter« 1872, S. 512.) páčil počet členů duchovních protestantských, kteří se stali zednáři, na 3—400!

Jak tedy patrně, lóže zabezpečila si pomoc a spojenectví protestantského měrou vrchovatou a tak povážlivou, že i starolutherská konference v Kamminu (4. dne září 1872 odbývána) musila doznati (čl. 2.), že, nemá-li víra úplně býti zničena — nutno kazatelům zakázati vstup do lóží.

Jak se zachoval mezinárodní zednářský kongress (1./11.—3./11. 1872) ku víře o božství Kristově? Nijak jinak než co nejrozhodněji nepřátelsky. Vyhubiti víru křesťanskou v božství Kristovo cestou demokratické revoluce a prohlásiti všecka mínění zednářství u věcech náboženství se týkajících za zákon státní — bylo úkolem každodenních sezení od 4 hodin odpoledne až do půlnoci ve ville u Locarna, kde mužové kongressu sídlili. Také na tom usnesl se kongress. odítí demokratickou bibli¹⁾ br. . Renana, zlověstného popírače Kristova božství, formou katechismu a zavéstí ji jako veřejnou knihu, z níž by se měli učiti všickni socialní demokraté světové republiky...

Tento kongress byl jaksi úvodem oněch zednářských rejdů, násilnictví a hrůzovlády, spáchaných v Římě 24. dne listop. 1872, byv obstarán vellóžemi: palermskou, neapolskou, římskou, florenckou, turinskou a janovskou, a cizozemskými z Uher, Francie, Německa a Švýcar.

Nuže, zdalíž zednářství snuje a kuje plány a vede boj pouze proti církvi »římské«, nenáviděnému »ultramontanismu«, nebo spíše proti křesťanství vůbec?

ad 3) Poměr lóže ku zachování křesťanství.

Zednářství dle svých vlastních výpovědí jest zástupcem pohanství, chtějíc vésti s křesťanstvím boj rozhodný na život a na smrt.

Br. . L. Th. Juge, zednář zasvěcený do nejvyšších stupňů zednářských, vydával od roku 1839. do 1843. zednářský list »Le Globe«,²⁾ jenž byl považován a ceněn i nejvyššími zednářskými úřady jakožto nejvěrnější výraz zednářského učení. V listu tom byla otištěna řeč, již proslovil v lóži křížových zednářů br. . Branwille 8. srpna 1839³⁾ dle těchto čtyř hlavních bodů:

¹⁾ Tato demokratická bibli br. . Renana obsahuje 4 oddíly a 41 kapitol.

²⁾ Úplný titul knihy té zde uváděti netřeba, naopak snad bude zajímavějším znáti plný titul spisovatele br. . Juga: »Grand Inspecteur général 33. degré; Officier du Gr. Orient de France en son Conseil des rites; Grand-Maitre du Conseil philosophique des Kadosch de la Clémentine-Amitié, Vallée de Paris; Bailli Grand-Croix d'Ordre du Temple«. Juge sám v »Le Globe« oznámil (I. p. 431), že byl znám v r. 1836. v templářském řádu pod těmito jmény a tituly: »Commandeur Grand-Croix Louis Theodore de Tulle, vénérable doyen de la grande maison métropolitaine d'initiation, ministre grand-chancelier de l'Ordre.« — Časopis »Le Globe« těšil se za dob oněch téměř úřední vážnosti.

³⁾ Br. . de Branwille měl titul »Ex-Officier du Grand-Orient de Franc.«

1. »náboženské učení zednářů jest pouze jakýmsi pokračováním učení egyptského, jež bylo pěstováno kněžími bohyně Isidy;

2. učení to dostalo se k zednářům působením templářů, kteří, by unikli pronásledování, ukryli se pod zástěru zednářství;

3. dějiny templářského řádu a krvavé smrti Jakuba Molaye představeny jsou u zednářů dvojí allegorií: α) chrámu Šalomounova a β) osudu Hirámova; proto uloženo o tom děsné mlčení; a

4. jest zjištěno, že náboženství, k němuž se potají templářští velmistři a jiní tajní zasvěcenci hlásili, pochází z egyptského a že zednářství tudíž má kořen už v samých mysteriích dobré bohyně Isidy.«¹⁾

Isis byla obrazem měsíce, symbolem plodnosti ženské i zemské; manžel její pak Osiris (lóže halí tímto jménem staroegyptského krále Busirise) byl odpovídajícím symbolem slunce, mužné síly a zárodňujícího Nilu.

Jak tedy lze viděti, přišli jsme na stopu novopohanského materialismu, jemuž lóže holduje. Písmena J a B, jež vidíme na obou sloupech zednářského templu, neznámají dle lóže až bláznovsky směsného výkladu J(akyn) a B(ooz), nýbrž J(sis) a B(usiris) ve smyslu tělesné požívavosti.

Toto moderní pohanství chce vést a vede s křesťanstvím boj na život a na smrt. Ačkoliv skutky zednářské nade všecku pochybnost tuto pravdu potvrzují, tož přece ještě uvedeme doklady z pramenů zednářských. Br. . Juge rozbíral ve svém organu »Le Globe« pojednání anglického br. . Nash-a, jež tento uveřejnil v anglickém čtvrtletníku »The free-maçons quaterly review,« kde se snažil dokázati, že zednáři jsou v úzkém spojení s mysteriemi Isidinými a Osirisovými. Br. . Juge vyňal z tohoto pojednání br. . Nash-a tyto čtyři úvahy:

a) Br. . Nash velmi dobře vyložil, že zednáři pocházejí z mysterií Isidiných a Osirisových.

b) Br. . de Branville dokázal, že zednáři pocházejí také od templářů.

c) Br. . Nash dokázal, že templáři odvozují svoji věrouku a mravouku od kněží Isidiných a Osirisových.

d) »Stojíme tedy«, napsal Juge doslovně, »jak už Matter (ve spisu svém »Histoire critique du Gnosticisme«, 2 vol. in 8°, Paris 1821) pravil, před posledním zjevem staropohanského světa, jenž ještě jednou strojí se k boji proti svému nástupci (křesťanství), dříve než mu ponechá polě.«

¹⁾ Viz o tom širší pojednání ve spisu Neutově »La Franc-Maçonnerie an grand jour de la publicite« (à l'aide de documents authentiques, 2 v. gr. in 8°, 2. édit. Gand, 1867. — (I. p. 38—50). — Už 1856—1857 uveřejnil Neut mnohé ukázky o tomto předmětu ve svém listu »La Patrie« v lóži »Philanthropes« v Brusselu dle zednářských zpráv. Jelikož pak bývalý br. . Armand Tardieu podezříván byl, jakoby všecky tyto věci vyzradil, tu byl v sezení lóže 11. dne ledna 1858 z lóže jakožto zrádce tajemství zednářských vyloučen a jméno jeho mezi oběma sloupy J a B spáleno. — S velikým užtkem bylo by těm, kteří by chtěli důkladně a se všemi podrobnostmi o předmětu svrchu uvedeném se obeznámiti — čísti Neutovy spisy »Attentats de la Fr. M. à l'ordre social« (Gand, 1868); — »De la nécessité d'étudier la Fr. M.«, (Gand, 1870) a »De la Bienfaisance-maçonnique«. — Viz o tom Eckertův spis: »Die geheimen Mysterien...«.

... »Po našem soudu dlužno se postaviti na toto stanovisko, chceme-li dospěti ku prapůvodu (zednářských) založení, z nichž později naše pravé zednářství pošlo. Odtud jest nám uvažovati velevýznamnou činohru, již lidský duch může pojeti. Mnohá století objevují se zrakům našim jakožto zakladatelé: na jedné straně staropohanský východ a staropohanský západ, na druhé straně křesťanství, zápasíce vespolek o vítězství. Tu se nám zjevují dle slov Matterových největší obmysly Asie, Aegypta a Řecka, jež byly křesťanstvím napadeny a přemoženy; ale tato staropohanská učení ožila znova, zápasí všemi silami se svým přemožitelem, ba i spojují se s ním, by jej tím snáze přemohla. ¹⁾ To jest ona vznešená činohra... Připravena byla učením Zoroastrovým, přimíšeným ku židovství... Židovství přimísilo se ku učení platonskému, splodivši s ním řecko-filonskou filosofii; posléze chovanci této školy přijali křesťanství... Sledujeme-li tuto cestu, tento pochod, tu shledáme brzo a nepochybně, že stojíme před posledním zjevem staropohanského světa, jenž ještě jednou se zvedá k boji proti svému nástupci, dříve než mu ponechá pole (t. j. budoucnost).« Dále pak následují tyto myšlenky: Europští křižáci za svého pobytu v Palaestině, Syrii a Aegyptě poznali rozličné gnostické ideje a některá tajná pravidla, mezi nimiž také ovšem různé obrady při přijímání do spolku. — Tito křižáci, najmě prý templáři, přinesli tyto věci do Europy (Italie a Francie). Tím se prý stalo, že mnohá věc věroučná byla zkomolena anebo naprosto zjinačena nebo docela popřena. Tak n. p. přinesli si křižáčtí bojovníci z východních výprav víru v jediného pouze Boha, jenž s látkou pozemskou jest stejného trvání, jež nelze dělití v několik (3) osob, jenž nepodléhá lidské bídě a tudíž ani nezemřel aniž zemřiti mohl (Nejsvět. Trojice, J. Kristus); Kristus že prý nebyl Bohem ale pouze jakousi bytostí vyššího rozhledu, filosofem, mudrcem a dobrodincem lidstva; zázraky jsou prý hrubou urážkou nezměnitelného zákona přirozeného, Bohu prý nebylo třeba zázraky konati, by si pojistil poslušnost. Tyto prý nauky přinesli si tedy křižáci evropských i jižních i severních (Německo, Anglie) krajin, z krajin východních.

»A zdaliž pak tyto všecky články víry«, táže se Juge na konec, »jež zcela a vůbec z gnosticizmu pošly, nejsou také základním učením zednářství? Zdaliž dělí zednářství nepochopitelnou bytost v několik osob? Zdaliž věří, že tato bytost zemřiti mohla nebo může, a že pouhá její vůle není zákonem pro všecky lidi?«

Tak tedy má býti zničeno vše vůlí zednářskou: učení o nejsvět. Trojici, božství J. Krista se všemi svými následky (vykoupení člověka, z mrtvých vstání...), utěšené ovoce se stromu Marianských ctností, zázraky, zkrátka všecko křesťanství, a na místo těchto pravd vznešených nastoupiti má nízký naturalism jakožto jediné učení zednářské. Belgičan Neut ²⁾ uveřejnil mimo jiné věci i tyto, — aby svět mohl poznati všecku zhoubnou činnost lóže — na sjezdu kato-

¹⁾ Odtud pochází ono farisejské, bídné jednání lóže, že tu a tam přece jen ještě pro foro externo, jaksi „nemísí se do náboženských věcí“, že bibli ponechává místo na „oltáři“ atd., vše jen proto, by oklamala lehkověrné.

²⁾ Viz Neutův spis „La Fr.-M. an' grand jour de la publicité“, 2. ed. Gand 1866, p. 43

líků v Mechlině, kde pravil, že vyblžel zednáře všude, by mu dokázali nesprávnost jeho udajův a těchto obžalob, ano že poslal redakcím své spisy gratis, prose je, by, mohou-li, pravdu jich vyvrátili. »Oni však mlčeli! . . . Ručím za úplnou správnost toho, co jsem dal tisknouti,« pravil týž Neut na konec doslovně, »a pozývám každého protivníka (= zednáře), by v tomto bodu usvědčil mne z nějaké nepravdy. Žádal jsem o to důrazně (à cor et à cri), ale nadarmo; nedostalo mi se žádné odpovědi.«

Sem také patří tajemství 18. skotského stupně, jeho legenda, jeho obřady a celý význam, jak jsme jej napřed byli vylíčili.

»Ecrasez l'infâme!« »Zničme hanebnou církev a tím veškero křesťanství, učinmež konec jeho trvání.« Ano pád křesťanství jest nejpřednějším cílem snah a úsilí zednářského. »Ukřížuj, ukřížuj!« ozývá se až podnes. Zhola nevěrecké zednářství spojilo se s velechotnými pomocníky na zhoubu křesťanství.

A kdož jsou tito spojenci? Materialismus, naturalismus, atheismus, deismus, protikatolický theismus, moderní židovstvo, liberalismus, nihilismus, idealismus, positivismus, pessimismus, racionalistický protestantismus, a přerůzné odrudy nábožensko-zkomolených, anebo nenáboženských sekt.¹⁾

Na vznešenou bělostnou lilii křesťanských idejí hází zednářství černý ortel zkázy. Velevýznamný letopočet křesťanský nemá mít už místa, maje ustoupiti jednak oné časové aere, jež dobu buď od stvoření prvního člověka (dle letopočtu židovského) neb od výbuchu veliké francouzské revoluce čítá.

Betlémskému dítěti hrozí vrahové moderních Herodesů . . .

Zdaliž tedy může člověk rozumný, po pravdě a světle toužící, státi se členem zednářského tajemného spolku?

Veliký biskup, jeden z největších veleduchů Německa a jasná ozdoba katolické církve 19. století, Vilém Emmanuel, svobodný pán z Kettelerů, biskup mohučský, vypočetl ve svém výtečném spisku »Kann ein gläubiger Christ Freimaurer sein« (5. Auflage, 1865, Mainz) 5 bodů, v nichž vysvětlil, že rozum i svědomí zbraňují křesťanu věřícímu, státi se zednářem. Uvádíme tuto pouze stručný obsah těchto 5 bodů takto:

1. Rozum a svědomí prohlašují za první podmínku vstoupení do nějakého spolku, bychom obezřele ohledali směr, podstatu, účel atd. toho či onoho spolku, jehož členy chceme se státi. Rozum a svědomí zbraňují nám vstoupiti do spolku zednářského, jelikož jeho směrem, podstatou a účelem jest zničití pravdu, právo a bohodárné křesťanské náboženství . . .

2. Rozum a svědomí zbraňují státi se členem zednářského spolku věřícím křesťanům, poněvadž tento ničí hlavní položku a základ společenského styku lidstva, maře vespolnou důvěru a štítě se světla veřejnosti. Zdaliž kdo může důvěrovati tomu, jenž veškerou svoji duchovní bytost, t. j. mysl a cit uzavírá duchovnímu poznání svých bližních? Hřích miluje tmu . . .

¹⁾ Široce o těchto spojencích zednářských pojednal T. Pesch, S. J. ve článku »Religion im modernen Culturlager« („Stimmen aus Maria Laach“, 1876).

3. Rozum a svědomí zbraňují křesťanu, státi se členem zednářského spolku, jelikož tento ničí a ruší hlavní položku a podklad státního pořádku, totiž rovnost osobní před zákonem a spravedlnost. Křesťanství poznává vinníka i ve hlavě pomazané i v posledním otroku — vše jedno; výrok soudní stihne vinníka, buď si kteréhokoli stavu nebo důstojenství. Ten, kdo porušil právo, propadá právu. Zednářství má jinou zásadu: Vinný zednář jest a budiž nevinnen, nevinný nezednář budiž odsouzen. Příklady uvedeme ovšem na místě příslušném.

4. Rozum a svědomí hlasitě nás varují, bychom nevstupovali do zednářského spolku, poněvadž z tajných spolků, jakýmž i zednářství jest na místě ovšem nej přednější, všechny ony bouře pošly, jež otráslly a podkopaly veškerou vládní soustavu evropskou. Veškeré revoluce od r. 1789. až na naše doby jsou našimi svědky.

5. Rozum a svědomí varují křesťana věřícího, by nevstupoval do zednářského spolku, anož zednářství láká členy své ne mravní pohnutkou, nýbrž tím, že jim slibuje příchranu spolkovou. Na tuto léčku sedají mnozí, za to majíce, že mocný spolek zednářský dá jim prospěch . . . Tito jsou kramáři . . .

Nuže tedy, může křesťan, jenž věří, státi se zednářem?

